

**APOSTOLSKA KONSTITUCIJA
"FIDEI DEPOSITUM" za objavljiva
KATEKIZMA KATOLICKE
CRKVE prema DRUGOM
VATIKANSKOM SABORU**

**IVAN PAVAO II.,
BISKUP
SLUGA SLUGU BOZJIH NA
TRAJAN SPOMEN**

*Casnoj braci kardinalima, patrijarsima,
nadbiskupima, biskupima,*

*prezbiterima, djakonima i svim clanovima Naroda
Bozjega*

CUVATI POLOG VJERE jest poslanje koje je Gospodin povjerio svojoj Crkvi, i ona ga neprestano ispunja. Drugi vatikanski opci sabor, sto ga je prije trideset godina otvorio moj prethodnik blage uspomene papa Ivan XXIII., imao je nakanu i svrhu osvijetliti apostolsko i pastirsko poslanje Crkve te sjajem istine Evandjelja potaknuti sve ljude da traze i prihvate Kristovu ljubav koja nadilazi svaku spoznaju (usp. Ef 3,19).

Tom je saboru papa Ivan XXIII. doznacio kao temeljnu zadacu da bolje sacuva i izlozi dragocjeni polog krscanskog nauka kako bi bio pristupacniji Kristovim vjernicima i svim ljudima dobre volje. Stoga Sabor nije

prvenstveno morao osuditi suvremene zablude, nego prije svega zaloziti se da

jasno prikaze snagu i ljepotu vjerskog nauka. "Prosvijetljena svjetlom ovoga sabora - govorio je Papa - Crkva, ce uzdamo se, povecati svoja duhovna bogatstva i, crpeci odatle nove energije, neustrasivo ce gledati u buducnost" da se, na nama je "zdusno, bez straha, dademo na posao sto ga zahtijeva nase vrijeme, nastavljajuci tako put sto ga je Crkva vezom skoro dvadeset stoljeca prevalila".

S Bozjom pomoci saborski su Oci, u cetiri godine rada, mogli izraditi znacajan skup doktrinalnih izlaganja i pastoralnih uputa za cijelu Crkvu. Pastiri i vjernici u njima nalaze usmjerenja za onu "obnovu misli, djelatnosti, ponasanja, moralne snage, radosti i nade, sto je i bio cilj Sabora".

Otkako je zakljucen, Sabor nije prestao nadahnjivati zivot Crkve. Godine 1985. mogao sam izjaviti: "Za mene - koji sam imao posebnu milost da na njemu sudjelujem i djelatno suradjujem u njegovu odvijanju - Drugi vaticanski sabor bio je uvijek, a osobito u ovim godinama moga pontifikata, polazna tocka svega moga pastirskog djelovanja, u svjesnom naporu da njegove

smjernice, u konkretnoj i vjernoj primjeni, provedem na razini svake Crkve i cijele Crkve. Treba se neprestano navracati na to vrelo".

U tom duhu sazvaao sam 25. sijeclnja 1985. izvanrednu skupstinu Biskupske sinode, u povodu dvadesete obljetnice od zakljucenja Sabora. Svrha te skupstine bila je proslaviti blagodati i duhovne plodove Drugog vaticanskog sabora, (...) kako bi bolje svi vjernici uza nj prianjali i sirilo se njegovo poznavanje i primjena.

U toj su prigodi sinodalni Oci ustvrdili: "Premnogi su izrazili zelju da se sastavi katekizam ili sazetak cjelokupne katolicke nauke koja se odnosi na vjeru i moral, da bude kao polazna tocka za katekizme ili prirucnike sto se priredjuju u raznim krajevima. Izlaganje tog nauka mora biti biblijsko i liturgijsko. Treba iznositi siguran nauk, prilagodjen suvremenom

krscanskom

zivotu". Po zavrsetku sinode prihvatio sam tu zelju, smatrajuci "da potpuno odgovara istinskoj potrebi opce Crkve i pojedinih Crkava".

Kako da Gospodinu od svega srca ne zahvalimo danas kad mozemo pruziti cijeloj Crkvi, pod naslovom "Katekizam Katolicke Crkve", ovaj mjerodavni tekst za katehezu obnovljenu na zivim izvorima vjere!

Nakon obnove Liturgije i nove kodifikacije Kanonskog prava Latinske crkve i kanonâ Istocnih katolickih crkava ovaj ce Katekizam uvelike pridonijeti obnoviteljskom djelu cjelokupnog crkvenog zivota, kako ga je zelio i pokrenuo Drugi vaticanski sabor.

"Katekizam Katolicke Crkve" plod je veoma siroke suradnje: izradjen je u sest godina vrlo zauzeta rada u duhu pozorne otvorenosti i zdusna zalaganja.

Godine 1986. povjerio sam Komisiji dvanaestorice kardinala i biskupa, pod predsjedanjem gospodina kardinala Josepha Ratzingera, zadatak da pripravi nacrt katekizma koji su trazili sinodalni Oci. Urednicko vijece sedmorice dijecezanskih biskupa, teoloskih i katehetskih strucnjaka, pomagao je toj Komisiji u radu.

Komisija, zaduzena da daje smjernice i nadzire tijek radova, pazljivo je pratila sve etape izradbe devet susljednih redakcija. Urednicko je vijece sa svoje strane preuzelo odgovornost da napise tekst, da u nj unese izmjene koje je trazila Komisija, te da ispita primjedbe brojnih teologa, egzegeta i kateheta, a nadasve biskupa cijeloga svijeta, kako bi tekst bio sto bolji. U Vijecu su se s velikom koriscu usporedjivala razna misljenja te je tako tekst postao bogatiji i bili su osigurani njegovo jedinstvo i skladnost.

Nacrt je bio predmetom siroke konzultacije svih katolickih biskupa, njihovih biskupskih Konferencija i Sinoda kao i teoloskih i katehetskih ucilista. U cjelini, taj je nacrt naisao na vrlo povoljan prihvata sa strane episkopata. S pravom se moze reci da je ovaj Katekizam plod suradnje

cijeloga episkopata Katolicke crkve koji je svesrdno prihvatio moj poziv da uzme svoj dio

odgovornosti u pothvatu koji se najizravnije tice crkvenog zivota. Taj odgovor budi u meni dubok osjecaj radosti, jer stjecaj tolikih glasova doista izrazava ono sto mozemo nazvati "simfonijom" vjere. Tako izrada ovoga Katekizma odrazava kolegijalnu narav episkopata: svjedoci o katolicanstvu Crkve.

Katekizam mora vjerno i organski izloziti nauk Svetoga pisma, Predaje koja zivi u Crkvi i autenticnog Uciteljstva, kao i duhovnu bastinu Otaca, Naucitelja, svetaca i svetica Crkve, da tako omoguci bolju spoznaju krscanskog otajstva i osvjezi vjeru naroda Bozjega. On mora voditi racuna o tumacenjima nauka sto ih je Duh Sveti nadahnjivao Crkvi tijekom vremenâ. Nuzno je takodjer da pomogne osvjetliti svjetlom vjere nove prilike i probleme kojih u proslosti jos nije bilo.

Katekizam ce stoga iznositi novo i staro (usp. Mt 13,52), jer je vjera uvijek ista i ujedno je izvor stalno novih osvjetljenja.

Da odgovori tom dvostrukom zahtjevu, "Katekizam Katolicke Crkve" prihvaca s jedne strane "stari" raspored, onaj tradicionalni, koji nalazimo u Katekizmu sv. Pija V., sa sadrzajem podijeljenim u cetiri dijela: Vjervanje; sveto bogosluzje, sa sakramentima na prvom mjestu; krscansko djelovanje, izloženo polazeci od zapovijedi; i napokon krscanska molitva. Ali je u isto vrijeme sadrzaj izrazen na "nov" nacin kako bi odgovorio pitanjima nasega doba.

Ta su cetiri dijela uzajamno povezana: krscansko je otajstvo predmet vjere (prvi dio); slavi se i priopcuje u liturgijskim cinima (drugi dio); prisutno je da prosvijetli i podrzi djecu Bozju u njihovu djelovanju (treci dio); temelj je nase molitve, kojoj je povlasteni izraz "Oce nas", i predmet nase prosnje, nase hvale i nasega zagovora za druge (cetvrti dio).

I sama je Liturgija molitva; ispovijedanje vjere nalazi svoje pravo mjesto u bogosluznom slavlju. Milost, kao plod sakramenata, nezamjenljiv je uvjet krscanskoga djelovanja, upravo kao sto i sudjelovanje u Liturgiji Crkve zahtijeva vjeru. Ako se vjera ne odjelotvoruje, mrtva je (usp. Jak 2,14-16) i

ne može donositi plodova vječnoga života.

Citajući "Katekizam Katoličke Crkve" možemo shvatiti divno jedinstvo Božjeg otajstva, i samog naša spasenja, kao i središnje mjesto Isusa Krista, Jedinorodjenoga Sina Božjega, Očeva poslanika koji je, po Duhu Svetom, postao čovjekom u krilu presvete Djevice Marije da bude naš Spasitelj. Umrijevši i uskrsnuvši, On je uvijek prisutan u svojoj Crkvi, napose u sakramentima; On je izvor vjere, uzor krscanskoga djelovanja i Učitelj naše molitve.

"Katekizam Katoličke Crkve", koji sam odobrio 25. lipnja ove godine, a danas snagom apostolske vlasti određujem da se objavi, predstavlja izlaganje vjere Crkve i katoličkog nauka, kako ih nalazimo posvjedočene i osvijetljene u Svetom pismu, apostolskoj Predaji i crkvenom Učiteljstvu. Proglasujem ga sigurnim pravilom za poučavanje vjere i stoga valjanim i zakonitim sredstvom u službi crkvenog zajedništva. O da posluži onoj obnovi na koju Duh Sveti neprestano poziva Crkvu Božju, Tijelo Kristovo, hodičanicu prema svjetlu Kraljevstva bez sjene!

Ovo odobrenje i objavljivanje "Katekizma Katoličke Crkve" jest služba koju Petrov nasljednik želi iskazati svetoj Crkvi katoličkoj i svim pojedinačnim Crkvama koje su u miru i zajedništvu s Rimskom apostolskom stolicom, tj. služba da podupire i utvrđuje vjeru svih učenika Gospodina Isusa (usp. Lk 22,32) te da učvršćuje veze jedinstva u istoj apostolskoj vjeri.

Stoga od crkvenih pastira i od vjernika tražim da prihvate ovaj Katekizam u duhu zajedništva te se marno njime služe u ispunjavanju svog poslanja navješćivati vjeru i pozivati na evanđeoski život. Ovaj im se Katekizam pruža da služi kao pouzdan i autentičan tekst na koji će se pozivati u naučavanju katoličke nauke, i posebno pri izradi mjesnih katekizama. Pruža se također i svim vjernicima koji žele dublje upoznati neiscrpna bogatstva spasenja (usp. Iv 8,32). Želi poduprijeti ekumenske napore nadahnute svetom željom za jedinstvom svih krscana, točno pokazujući sadržaj i skladnu suvislost katoličke vjere. I napokon, "Katekizam Katoličke Crkve" ponudje je svakom čovjeku koji nas pita za obrazloženje

nade koja je u nama (usp. 1 Pt 3,15) i koji zeli upoznati ono sto vjeruje Katolicka Crkva.

Ovaj Katekizam nije odredjen da zamijeni razne mjesne katekizme koje su crkvene vlasti, dijecezanski biskupi i biskupske Konferencije, zakonito odobrile, osobito ako su dobili odobrenje Apostolske stolice. Svrha mu je da potakne i pomogne sastavljanje novih mjesnih katekizama koji ce voditi racuna o razlicitim prilikama i kulturama, ali tako da brizno cuvaju jedinstvo vjere i vjernost katolickoj nauci.

Na kraju ovoga dokumenta koji predstavlja "Katekizam Katolicke Crkve", molim presvetu Djevicu Mariju, Majku utjelovljene Rijeci i Majku Crkve, da svojim mocnim zagovorom podrzi katehetsko zalaganje cijele Crkve na svim razinama, u vrijeme kad je Crkva pozvana na novi blagovjesnicki napor. O da svjetlo prave vjere oslobodi ljude od neznanja i robovanja grijehu te ih privede k jedinoj slobodi tog imena dostojnoj (usp. Iv 8,32): slobodi zivota u Isusu Kristu pod vodstvom Duha Svetoga, ovdje na zemlji i u Kraljevstvu nebeskom, u punini sreće gledanja Boga licem u lice (usp. 1 Kor 13,12; 2 Kor 5,4-8)!

Dano 11. listopada 1992., na tridesetu obljetnicu otvorenja Drugog vatikanskog opceg sabora, cetnaeste godine moga pontifikata.

PROSLOV

“Oce, ... ovo je zivot vjecni: da upoznaju tebe, jedinoga istinskog Boga, i koga si poslao - Isusa Krista” (Iv 17, 3).

Bog, Spasitelj nas, “hoce da se svi ljudi spase i dodju do spoznanja istine”(1 Tim 2, 3-4).

“Nema uistinu pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se mozemo spasiti” (Dj 4, 12) osim imena Isus.

I. Zivot covjekov - spoznati i ljubiti Boga

1 Bog, neizmjereno savršen i blazen u sebi samome, u naumu ciste dobrote, slobodno je stvorio covjeka da ga ucini dionikom svoga blazenog zivota. Zato je Bog uvijek i posvuda bliz covjeku. On ga poziva i pomaze mu da ga trazi, da ga upozna i da ga ljubi svim svojim silama. On sabire sve ljude, koje je grijeh rasprsio, u jedinstvo svoje obitelji, Crkve. To cini po svom Sinu koga je u punini vremena poslao kao Otkupitelja i Spasitelja. U njemu i po njemu Bog poziva ljude da postanu, u Duhu Svetom, njegova posinjena dijeca i tako bastinci njegova blazenog zivota.

2 Da taj poziv odjekne po svoj zemlji, Krist je poslao apostole koje bijase izabrao i dao im nalog da navjesuju Evandjelje: "Podjite dakle i ucinite mojim ucenicima sve narode krsteci ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i uceci ih cuvati sve sto sam vam zapovjedio! I evo, ja sam s vama u sve dane - do svrsetka svijeta" (Mt 28, 19-20). Jaki tim poslanjem, apostoli "odose i propovijedahu posvuda, a Gospodin suradjivase i utvrdivase Rijec popratnim znakovima" (Mk 16, 20).

3 Oni koji su uz pomoc bozju prihvatili taj Kristov poziv i slobodno na njega odgovorili, bili su i sami noseni Kristovom ljubavlju da posvuda u svijetu navjesuju Radosnu vijest. To blago primljeno od apostola vjerno su cuvali njihovi nasljenicie. Svi su Kristovi vjernici pozvani da ga prenose od pokoljenja na pokoljenje, navjesujuci vjeru, ziveci je u bratskom zajednistvu i slaveci je u Liturgiji i u molitvi.

II. Prenosenje vjere - kateheza

4 Vrlo rano nazvano je *katehezom* sveukupno nastojanje Crkve da ljude ucini Kristovim ucenicima, da im pomogne vjerovati da je Isus Sin Bozji, kako bi po vjeri imali zivot unjegovo ime, da ih odgaja i poucava u gtom zivotu i da tako izgradjuje Tijelo Kristovo.

5 "Kateheza je *odgoj vjere* djece, mladezi i odraslih, koji posebno ukljucuje poucavanje krscanske nauke, na organski i sistematski nacin, s ciljem da se uvedu u puninu krscanskog zivota".

6 Kateheza se sastoji - a da se s njima formalno ne poistovjećuje - u stanovitim elementima pastoralnog poslanja Crkve koji imaju neki katehetski vidik, pripremaju katehezu ili iz nje proizlaze; to su: prvi navjestaj Evandjelja ili misionarsko propovijedanje, sa svrhom da se pobudi vjera; istraživanje razloga za vjerovanje; iskustvo krscanskog zivota; slavlje sakramenata; ulazak u crkvenu zajednicu; apostolsko i misionarsko svjedocenje.

7 “Kateheza je tijesno povezana s cijelim zivotom Crkve. Ne samo geografska rasprostranjenost i brojcano povecanje, nego jos vise unutarnji rast Crkve, njezino podudaranje s kBozjim naumom bitno ovise o katehezi”.

8 Razdoblja crkvene obnove ujedno su jaka vremena za katehezu. Tako u velikoj epohi crkvenih Otaca vidimo svete biskupe kako joj posvecuju zamasan dio svoje sluzbe. To je vrijeme svetog Cirila Jeruzalemskog, svetog Ambrozija i svetog Augustina te brojnih drugih Otaca, kojih katehetska djela ostaju uzorima.

9 Katehetska sluzba crpi uvijek nove energije u crkvenim Saborima. Tridentski je sabor u tom pogledu primjer koji treba istaknuti: u svojim konstitucijama i dekretima dao je katehezi povlasteno mjesto; izvor je *Rimskog katekizma* koji nosi i njegovo ime, a kao sazetak krscanske nauke predstavlja djelo prvoga reda; u Crkvi je pobudio izvrsnu organizaciju kateheze i zahvaljujuci svetim biskupima i teolozima kao sto su svet Petar Kanizije, svet Karlo Boromejski, sveti Turibio de Mogrovejo, sveti Robert Bellarmino, pokrenuo je objavljivanje brojnih katekizama.

10 Ne cudii, stoga, sto je u gibanju nakon Drugog vaticanskog sabora, koji je papa Pavao VI. smatrao velikim katekizmom modernog vremena, crkvena kateheza ponovo privukla paznju. O tome svjedoce *Opci katehetski direktorij* iz 1971. godine, zasjedanja Biskupske sinode posvecena evangelizaciji (1974.) i katehezi (1977.), apostolske pobudnice koje su u vezi s njima: *Evangelii nutiandi* (1975.) i *Catechesi tradendae* (1979). Izvanredno pak zasjedanje Biskupske sinode 1985. godine zatrazilo je “da se sastavi katekizam ili sazetak cjelokupne katolicke nauke

koja se odnosi na vjeru i moral”. Sveti otac Ivan Pavao II. tu zelju izrazenu na Biskupskoj sinodi prihvatio je kao svoju, priznajući da ona “potpuno odgovara istinskoj potrebi opce Crkve i pojedinih Crkava”. I sve je ucinio da se ta zelja sinodalnih otaca ostvari.

III. Svrha i naslovnici ovoga Katekizma

11 Cilj je ovoga Katekizma organski i sinteticki izloziti bitne i temeljne sadrzaje katolicke nauke o vjeri i moralu, u svjetlu Drugoga vaticanskog sabora i cjelokupne crkvene predaje. Poglavitna su mu vrela: Sveto pismo, sveti Oci, Liturgija i crkveno Uciteljstvo. Odredjen je da posluzi kao “polazna tocka za katekizme i prirucnike koji se sastavljaju u raznim zemljama”.

12 Ovaj je katekizam namijenjen prvenstveno onima koji su odgovorni za katehezu: najprije biskupima kao uciteljima vjere i pastirima Crkve. On im se pruza kao sredstvo u vršenju uciteljske zadace u narodu Bozjem. Preko biskupa Katekizam je namijenjen sastavljacima katekizma, svecenicima i katehistima. A s koriscu ce ga citati i svi drugi krscanski vjernici.

IV. Ustroj ovoga Katekizma

13 Raspored ovoga Katekizma nadahnjuje se na velikoj tradiciji katekizama koji organiziraju katehezu oko cetiri “stupa”: ispovijest krsne vjere (Simbol), sakramenti vjere, zivot vjere (Zapovijedi), vjernicka molitva (Oce nas).

PRVI DIO: ISPOVIJEST VJERE

14 Oni koji vjerom i krstjenjem pripadaju Kristu moraju svoju krsnu vjeru ispovijedati pred ljudima. Zato Katekizam izlaze najprije u cemu se sastoji Objava kojom se Bog covjeku obraca i daje, i vjera kojom covjek Bogu odgovara (prvi odsjek). Simbol vjere sazimlje darove kojima Bog covjeka

dariva kao Tvorac svega dobra, kao Otkupitelj, kao Posvetitelj, i raspoređuje ih oko “tri poglavita stavka” nasega krštenja, to jest vjera u jednoga Boga: Oca Svemogućega, Stvoritelja; i u Isusa Krista, njegova Sina, nasega Gospodina i Spasitelja; i u Duha Svetoga, u Svetoj Crkvi (drugi odsjek).

DRUGI DIO: SAKRAMENTI VJERE

15 Drugi dio Katekizma izlaze kako se spasenje Bozje, izvršeno jedanput za svagda po Isusu Kristu i po Duhu Svetom, uprisutnjuje u svetim liturgijskim cinima Crkve (prvi odsjek), napose u sedam sakramenata (drugi odsjek).

TRECI DIO: ZIVOT VJERE

16 Treci dio Katekizma pokazuje posljednju svrhu covjeka koji je stvoren na sliku Bozju: blazenstvo i putove koji vode prema njemu: ispravno i slobodno djelovanje uz pomoc zakona i milosti Bozje (prvi odsjek); djelovanje koje ispunja dvostruku zapovijed ljubavi, kako je razvijana u deset Zapovijedi Bozjih (drugi odsjek).

CETVRTI DIO: MOLITVA U ZIVOTU VJERE

17 Cetvrti dio katekizma obradjuje smisao i vaznost molitve u zivotu vjernika (prvi odsjek). Završava kratkim tumačenjem sedam prosnji Gospodnje molitve (drugi odsjek). U njima nalazimo sva dobra kojima se moramo nadati i koja nam nas nebeski Otac zeli dati.

V. Prakticne upute za upotrebu Katekizma

18 Ovaj je Katekizam zamisljen kao *organsko izlaganje* sveukupne katolicke vjere. Treba ga dakle citati kao cjelinu. Mnogobrojna upucivanja uz rub teksta odnose se na druge stavke koji raspravljaju o istom predmetu, a stvarno kazalo na kraju knjige omogucuje da se svaki predmet sagleda u

povezanosti s cjelinom vjere.

19 Često se tekstovi Svetoga pisma ne navode doslovno, nego im se u biljesci samo naznačuje mjesto (“usp.”). Da se dublje razumiju ti odlomci, treba pronaći same tekstove. To su biblijska mjesta od pomoći u katehetskom radu.

20 *Sitnija slova* u nekim odlomcima označuju da se radi o biljeskama povijesne ili apologetske naravi ili o dodatnim doktrinarnim izlaganjima.

21 *Navodi* iz otackih, liturgijskih, učiteljskih ili hagiografskih izvora otisnuti su sitnijim slovima i uvučeno, a određeni su da obogate izlaganje nauke. To su tekstovi često izabrani za izravnu katehetsku upotrebu.

22 Na kraju svake sadržajne cjeline, niz kratkih tekstova sažimlje u zgušnjutim obrascima ono što je u izlaganju bitno. Tim sažecima “*Ukratko*” žele se pružiti mjesnoj katehezi upute za sintetičke obrasce koji će se lako pamti.

VI. Nužne prilagodbe

23 Teziste je ovoga Katekizma u doktrinarnom izlaganju. Njime se želi pomoći da se produbi poznavanje vjere. Upravo zato je usmjeren ka dozrijevanju te vjere, njenom ukorjenjivanju u život i njenom izaravanju kroz svjedocenje.

24 Po svojoj svrhovitosti, ovaj katekizam ne može ostvariti prilagodbe u izlaganju i u katehetskim metodama što ih zahtijevaju različite kulture, dobi, duhovne zrelosti, društvenih i crkvenih prilika onih kojima se kateheza obraća. Te se nužne prilagodbe prepustaju odgovarajućim katekizmima i, još više, onima koji poučavaju vjernike:

Onaj tko poučava mora “biti svima sve” (1 Kor 9, 22) da sve osvoji za Isusa Krista. (...) Prije svega neka ne misli da mu je povjerena

samo jedna vrsta dusa i da mu je prema tome dopusteno da za istinsko bogoljublje jednako poucava i formira sve vjernike, i to uvijek jednom te istom metodom. Neka dobro zna da su u Isusu Kristu jedni kao novorodjena djeca, drugi kao mladici, a neki konacno kao u posjedu svih svojih snaga. (...) Oni koji su pozvani u propovjednicku sluzbu moraju, u prenosjenju nauke o vjerskim tajnama i o moralnim pravilima, svoje rijeci prilagoditi duhu i shvacanju svojih slusatelja. (*Rimski katekizam*, Predgovor 11)

Iznad svega - ljubav

25 Zakljucujuci ovo predstavljanje uputno je spomenuti slijedece pastoralno nacelo koje *Rimski katekizam* izrazava:

Sva bit nauke i poucavanja mora smjerati k ljubavi koja nema kraja. Doista, bilo da se izlaze ono sto treba vjerovati, ili nadati se ili ciniti, uvijek i u svemu treba isticati ljubav nasega Gospodina, da se shvati kako svi cini savrsene krscanske kreposti mogu izvirati samo iz ljubavi i da im je ljubav konacni cilj.

PRVI DIO: VJEROVANJE

PRVI ODSJEK: "VJERUJEM" - "VJERUJEMO"

26 Kad ispovijedamo svoju vjeru, kazemo na pocetku: "Vjerujem" ili "Vjerujemo". Zbog toga, prije nego li izlozimo vjeru Crkve, i to onako kako

se u Vjeronanju (Credo) ispovijeda a u bogosluzju slavi, kako se djelatno zivi obdrzavajući zapovijedi te kako dolazi do izrazaja u molitvi, pitamo se sto znaci "vjerovati". Vjera je covjekov odgovor Bogu, koji mu se objavljuje

i dariva, pruzajuci istodobno covjeku preobilno svjetlo u trazanju zadnjeg

smisla zivota. Prema tome najprije cemo promotriti ovo covjekovo trazenje

(glava prva), zatim bozansku Objavu po kojoj se Bog covjeku ocituje (glava

druga), te na kraju sam odgovor vjere (glava treca).

PRVO POGLAVLJE: COVJEK JE "OTVOREN" ZA BOGA

I. Ceznja za Bogom

27 Ceznja za Bogom upisana je covjeku u srce, jer je od Boga i za Boga stvoren. Bog nikad ne prestaje covjeka privlaciti sebi. Samo ce u Bogu covjek pronaci istinu i blazenstvo za cime neprekidno traga:

"Posebno bitna crta ljudskog dostojanstva jest ta sto je covjek pozvan u zajednistvo s Bogom. Vec od samog svog postanka covjek je pozvan da stupi u dijalog s Bogom, jer samo stoga postoji sto ga je Bog iz ljubavi stvorio i sto ga iz ljubavi stalno uzdrzava. Covjek ne moze punim zivotom po istini zivjeti ako tu ljubav slobodno ne prizna i ako se svome Stvoritelju ne povjeri".

28 Odvajkada, pa sve do nasih dana, ljudi su na mnogo nacina izrazili svoje trazenje Boga kroz svoje vjerske nazore i religiozna ponasanja (molitve, zrtve, obrede, razmatranja, itd.). I pored toga sto ovi izrazajni oblici mogu biti viseznacni, oni su toliko opceniti da se covjeka moze obiljeziti kao religiozno bice:

Bog "od jednoga sazda cijeli ljudski rod da prebiva po svem licu zemlje; ustanovi odredjena vremena i medje prebivanja njihova da

traže Boga, ne bi li ga kako napipali i našli. Ta nije daleko ni od koga od nas. U njemu, doista, živimo, mičemo se i jesmo" (Dj 17,26-28).

29 Ali tu "intimnu i životnu povezanost s Bogom" može čovjek zaboraviti, ne priznati i čak izricito odbaciti. Takvi stavovi mogu imati najrazličitije uzroke: pobunu protiv prisutnosti zla u svijetu, neznanje ili vjerski nehaj, brige za svjetovno i za bogatstvo, loš primjer vjernika, misaone struje protivne vjeri i naposljetku težnju čovjeka gresnika da se, iz straha pred Bogom, sakrije te izmakne njegovu pozivu.

30 "Neka se raduje srce onih što traže Gospodina" (Ps 105,3). Iako čovjek može zaboraviti ili odbaciti Boga, Bog ipak neumorno svakoga čovjeka zove,

da ga traži, da živi i nađe sreću. No to traženje zahtijeva od čovjeka puni napor uma i ispravnost volje, "srce iskreno" kao i svjedocanstvo drugih koji će ga naučiti tražiti Boga.

"Velik si, Gospodine, i hvale dostojan veoma; velika je tvoja snaga, i mudrosti tvojoj nema mjere. I hvaliti te želi čovjek, sličan djelić tvoga stvorenja, čovjek koji svuda sa sobom nosi svoju smrtnost, koji nosi sa sobom svjedocanstvo svoga grijeha i svjedocanstvo da se oholima protivis. Pa ipak te želi hvaliti čovjek, sličan djelić tvoga stvorenja. Ti ga potičeš da traži radost hvaleći tebe, jer si nas stvorio za sebe, i nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi".

II. Putovi k spoznaji Boga

31 Buduci da je stvoren na sliku Bozju i pozvan da upozna i ljubi Boga, covjek koji Boga trazi otkriva neke "putove" da bi dosao do spoznaje Boga.

Oni se nazivaju takodjer "dokazima za opstojnost Bozju", ne u smislu prirodoznanstvenih dokaza, vec u smislu "konvergentnih i uvjerljivih obrazlozenja" koja nam omogucuju doci do prave sigurnosti.

Ti "putovi" koji nas priblizuju Bogu imaju kao ishodisnu tocku stvorenje: materijalni svijet i ljudsku osobu.

32 *Svijet*. Polazeci od gibanja i nastajanja, iz kontingencije, iz reda i ljepote svijeta moze se spoznati Boga kao izvor i svrhu svemira.

Sveti Pavao s obzirom na pogane tvrdi: "Sto se o Bogu moze spoznati, ocito im je: Bog im je ocitovao. Uistinu, ono nevidljivo njegovo, vjecna njegova moc i bozanstvo, onamo od stvaranja svijeta, umom se po djelima vidi" (Rim 1,19-20).

A sveti Augustin kaze: "Ispitaj ljepotu zemlje, mora, prorijedjena i svugdje prisutna zraka; ispitaj ljepotu neba(...) ispitaj sve te stvari. Sve ce ti odgovoriti: Gledaj nas samo i promotri kako smo lijepe! Njihova je ljepota kao njihov hvalospjev ('confessio'). No, ta stvorenja, tako lijepa a ipak promjenljiva, tko ih je stvorio ako ne netko tko je lijep ('pulcher') a nepodlozan mijeni?"

33 *Covjek*. Svojom otvorenoscju prema istini i ljepoti, svojim smislom za moralno dobro, svojom slobodom i glasom svoje savjesti, svojom ceznjom za beskonacnim i za srecom covjek postavlja pitanja o Bozjoj opstojnosti. U

svemu tome on zamjećuje znakove vlastite duhovne duše. Budući da je "klica vječnosti što je u sebi nosi, nesvediva na samu materiju", čovjekova duša može imati svoje porijeklo samo u Bogu.

34 Svijet i čovjek svjedoče, da nemaju u sebi samima ni svoj prvi uzrok ni svoj zadnji cilj, nego da imaju udjela u Bici koje nema ni početka ni svrsetka. Tako, ovim različitim "putovima" čovjek može spoznati da postoji neka stvarnost, koja je prvotni uzrok i zadnja svrha svega, "a što svi nazivlju Bogom".

35 Čovjek ima sposobnosti koje mu omogućuju da upozna opstojnost osobnoga Boga. Ali da bi usao u neki odnos pristinog prijateljstva s Bogom, Bog se htio čovjeku objaviti i dati mu milost da tu Objavu u vjeri prihvati. "Dokazi" za opstojnost Bozju međjutim mogu pripraviti na vjeru i dovesti do zaključka kako se ona ne protivi ljudskom razumu.

III. Spoznaja Boga po učenju Crkve

36 "Nasa sveta majka Crkva cvrsto drži i uči da se Bog, počelo i svrha svih stvari, može s prirodnim svjetlom ljudskog razuma sigurno spoznati iz stvorenih stvari". Bez te sposobnosti čovjek ne bi mogao prihvatiti Objavu Bozju. Čovjek ima tu sposobnost jer je "na sliku Bozju" stvoren.

37 Pa ipak je čovjeku, u povijesnim okolnostima u kojima se nalazi, veoma teško upoznati Boga samim svjetlom svoga razuma.

"Jer, premda je ljudski razum, po sebi, stvarno sposoban da dodje do istinite i do sigurne spoznaje, da postoji jedan, osobni Bog, koji svojom providnoscu uzdrzava i upravlja svijetom, te da postoji prirodni zakon, sto ga je Stvoritelj u nasa srca usadio, ipak taj isti razum nailazi na mnoge poteskoce da se uspjesno i plodno služi ovom svojom prirodnom moci. Jer istine, koje se ticu Boga i odnosa ljudi s Bogom, potpuno nadilaze red vidljivih stvari, i kad trebaju utjecati na ljudsko djelovanje i oblikovati zivot, trae od covjeka zrtvu i odricanje. U nastojanju da dodje do tih istina ljudskom pak umu smetaju ne samo utjecaj osjetila i maste, nego i neuredne teznje, koje su posljedica istocnoga grijeha. Zato se dogadja, da ljudi glede tih pitanja rado uvjeravaju sami sebe, da je neistinito ili barem dvojbeno ono, sto oni nece da bude istinito".

38 Zbog toga je potrebno da covjek bude prosvijetljen Objavom Bozjom ne samo

u onome sto nadilazi njegovo shvacanje, nego i u "vjerskim i cudorednim istinama, koje ljudskom razumu nisu po sebi nedohvatne, da bi ih, u sadasnjem pološanu ljudskog roda, svi mogli spoznati bez teskoca, s cvrstom

sigurnoscu i bez primjese ikakve zablude".

IV. Kako govoriti o Bogu?

39 Priznavajuci ljudskom razumu sposobnost da upozna Boga, Crkva izrazava

uvjerenje, da je moguće svim ljudima i sa svima ljudima govoriti o Bogu. To

je uvjerenje podlogom za njezin dijalog s drugim religijama, s filozofijom i znanostima, ali takodjer s nevjernicima i ateistima.

40 Buduci da je nasa spoznaja o Bogu ogranicena, to je isto tako i nas govor

o Bogu. Mozemo govoriti o Bogu samo polazeci od stvorenja i primjereno nasem

ogranicenom ljudskom nacinu spoznavanja i razmisljanja.

41 Sva stvorenja imaju odredjenu slicnost s Bogom, na najosobitiji pak nacin

čovjek koji je stvoren na sliku i priliku Bozju. Razlicita savrsenstva stvorenih bica (njihova istinitost, dobrota i ljepota) odrazavaju dakle beskrajno Bozje savrsenstvo. Stoga mozemo govoriti o Bogu polazeci od savrsenosti njegovih stvorenja, "jer prema velicini i ljepoti stvorova mozemo, po slicnosti, razmisljati i o njihovom Tvorcu" (Mudr 13,5).

42 Bog nadilazi svako stvorenje. Treba dakle neprekidno govor o Bogu prociscavati od svega sto je ograniceno, slikovito, nesavrsono, da se "neizrecivi, neshvatljivi, nevidljivi, nedokucivi" Bog ne zamijeni s nasim ljudskim predodzbama o njemu. Ljudske rijeci nece nikada dosegnuti

Otajstvo Bozje.

43 Kad tako govorimo o Bogu, nas se govor doduse izrazava na ljudski nacin,

ali stvarno on dosize samoga Boga, a da ga ipak ne moze izreci u njegovoj beskrajnoj jednostavnosti. Trebamo sebi posvijestiti, da "se ne moze istaci neka slicnost izmedju Stvoritelja i stvorenja a da se izmedju njih ne opazi jos veća razlicitost", te da "o Bogu ne mozemo dokuciti ono sto On jest, nego samo sto On nije, i kako se druga bica postavljaju prema njemu".

Ukratko

44 Po svojoj naravi i pozivu covjek je religiozno bice. Buduci da dolazi od Boga i da ide Bogu, covjek zivi posve ljudskim zivotom samo u svojem slobodnom odnosu s Bogom.

45 Covjek je zato stvoren da zivi u zajednistvu s Bogom, u kojem nalazi vlastitu sreću: "Kad budem zdruzen s Tobom svim svojim bicem, necu imati boli ni napora, i zivot ce moj biti ziv, sav pun Tebe".

46 Kad osluskuje poruku stvorenja i glas vlastite savjesti, covjek moze steci sigurnost da postoji Bog, uzrok i svrha svega.

47 Crkva uci da se jedinog i istinitog Boga, naseg Stvoritelja i Gospodina, moze sa sigurnoscu upoznati po njegovim djelima prirodnim svjetlom ljudskog razuma.

48 O Bogu mozemo stvarno govoriti, polazeci od mnogostrukih savrsenosti stvorova, po kojima su oni slicni beskrajno savrsenom Bogu. No nas ograniceni govor ne moze iscrpsti Bozjeg Otajstva.

49 "Stvorenje bez Stvoritelja nestaje". Stoga vjernici znaju da ih Kristova ljubav tjera da donesu svjetlo zivoga Boga onima koji ga ne poznaju ili odbacuju.

DRUGO POGLAVLJE: **BOG PRILAZI COVJEKU**

50 Svojim prirodnim razumom covjek moze sa sigurnoscu spoznati Boga polazeci od njegovih djela. Postoji medjutim i drugi red spoznanja, kojemu covjek ne moze doprijeti vlastitim silama: to je red bozanske Objave. Po svojoj posve slobodnoj odluci, Bog se covjeku objavljuje i dariva time sto mu otkriva svoje otajstvo, svoj dobrohotni naum sto ga je predodredio odvijeka u Kristu za sve ljude. Bog svoj naum spasenja potpuno objavljuje time sto salje svoga ljubljenog Sina, Gospodina nasega Isusa Krista, i Duha Svetoga.

Clanak 1.OBJAVA BOGA

I. Bog objavljuje svoj "dobrohotni naum"

51 "U svojoj dobroti i mudrosti odlucio je Bog da objavi samoga Sebe i da saopci otajstvo svoje volje, kojim ljudi po Kristu, Rijeci koja tijelo postade, u Duhu Svetom imaju pristup k Ocu i postaju zajednicari bozanske naravi".

52 Bog koji "prebiva u svjetlu nedostupnu" (1 Tim 6,16) zeli saopčiti svoj vlastiti bozanski zivot ljudima sto ih je slobodno stvorio, da ih u svom jedinom Sinu ucini svojom posinjenom djecom. Objavljujuci samoga sebe, Bog zeli osposobiti ljude da mu odgovore, da ga upoznaju i da ga ljube daleko vise nego li bi sami po sebi mogli.

53 Bozanski naum Objave ostvaruje se u isti mah "djelima i rijecima", sto

su

"iznutra medju sobom povezani" te se uzajamno osvjetljuju. U tome je posebna "bozanska pedagogija": Bog se objavljuje postupno covjeku, postepeno

ga pripravlja da primi nadnaravnu Objavu koju mu pruza o sebi samom a koja

dolazi do vrhunca u osobi i poslanju utjelovljene Rijeci, Isusa Krista.

Sveti Irenej Lionski u vise navrata govori o ovoj bozanskoj pedagogiji pod vidom medjusobnog privikavanja izmedju Boga i covjeka: "Rijec Bozja nastanila se medju ljudima i postala je Sinom Covjecjim da covjeka privikne primati Boga a Boga da privikne stanovati u covjeku, prema Ocevoj volji".

II. Postupnost Objave

BOG SE DAJE UPOZNATI VEC OD POCETKA

54 "Bog, koji po Rijeci stvara i uzdrzava sve, pruza ljudima u stvorenjima trajno svjedocanstvo o sebi. Hoteci pak da otvori put visnjeg spasenja, on je povrh toga vec od pocetka praroditeljima otkrio samog sebe".

Zaogrnuvsi ih sjajem milosti i pravednosti, Bog ih je pozvao na usrdno zajednistvo sa sobom.

55 Ta Objava nije bila prekinuta grijehom nasih praroditelja. Bog ih je "po njihovu padu, obecavsi otkupljenje, stvarno podigao dajuci im nadu u spasenje; i ne sustajuci, vodio je brigu za ljudski rod da svima koji, ustrajuci u dobrim djelima, traze spasenje, dade zivot vjecni".

A kad je neposluhom izgubio tvoje prijateljstvo, nisi ga ostavio

pod vlascu smrti (...) Vise si puta ljudima i svoj savez ponudio.

SAVEZ S NOOM

56 Posto je jedinstvo ljudskog roda naruseno grijehom, Bog nastoji prije svega spasiti covjecanstvo spasavajući sve pojedine njegove dijelove.
Savez

s Noom poslije opceg potopa izrice osnovno nacelo bozanskog nauma spasenja prema "narodima", to znaci ljudima ujedinjenim po skupovima, "svaki s vlastitim jezikom - prema svojim plemenima i narodima" (Post 10,5).

57 Taj u isti mah kozmicki, socijalni i religiozni red mnoštva naroda, koji je bozanska Providnost povjerala na cuvanje andjelima, ide za tim da ograniči oholost palog covjecanstva, koje bi, jednodusno u opacini, htjelo samo stvoriti vlastito jedinstvo na nacin kule babilonske. Ali poradi grijeha, tom su privremenom naumu spasenja mnogobostvo i idolopoklonstvo naroda i njegova vodje stalna prijetnja da skrene u poganske stranputice.

58 Savez s Noom ostaje na snazi sve dok traje vrijeme narodâ, do pro-glasa Evandjelja u cijelom svijetu. Biblija postuje neke velike likove "narodâ", kao sto su "Abel pravedni", kralj-svecenik Melkisedek, pralik Kristov, pravednici "Noa, Daniel i Job" (Ez 14,14). Tako Sveto pismo pokazuje do kojih visina svetosti mogu dospjeti oni, koji prema Noinu Savezu zive ocekujuci da Krist "sve rasprsene sinove Bozje skupi u jedno" (Iv 11,52).

BOG IZABIRE ABRAHAMA

59 Da ujedini rasprseno covjecanstvo, Bog odabire Abrama zovuci ga da izadje

iz svoje zemlje, iz roda i doma oceva, i od njega cini Abrahama, to jest "oca naroda mnogih" (Post 17,5): "Sva plemena na zemlji tobom ce se blagoslivljati" (Post 12,3 LXX).

60 Narod koji bude potekao od Abrahama bit ce nosilac obećanja danog patrijarsima, bit ce narod izabrani, koji je pozvan da pripravi jednog dana ponovno okupljanje svih sinova Bozjih u jedinstvu Crkve. Taj ce narod biti korijen, na koji ce se nacijepiti pogani koji postanu vjernicima.

61 Patrijarsi, proroci i drugi likovi Starog zavjeta bili su i bit ce uvijek stovani kao sveti u svim liturgijskim predajama Crkve.

BOG OBLIKUJE IZRAELA KAO SVOJ NAROD

62 U vremenu nakon patrijarha, Bog je od Izraela ucinio svoj narod. Izbavio

ga je iz egipatskoga ropstva, sklopio s njime Sinajski savez i po Mojsiju dao mu svoj zakon, zato da ga priznaje i sluzi mu kao jedinomu, zivome i istinskom Bogu, brizljivom Ocu i pravednom sucu, i da iscekuje obećanog Spasitelja.

63 Izrael je Bozji svecenicki Narod, nad kojim je "zazvano ime Gospodnje" (Pnz 28,10). To je Narod onih "kojima je prvima Gospodin Bog govorio", Narod "starije brace" u vjeri Abrahamovoj.

64 Po prorocima Bog svoj Narod oblikuje u nadi spasenja, u iscekivanju

novoga i vječnoga saveza, koji će, namijenjen svim ljudima, biti upisan u srcima. Proroci navješćuju korjenito otkupljenje Bozjega Naroda, ociscenje od svih njegovih nevjera, spasenje koje će obuhvatiti sve narode. Nositelji ove nade bit će prije svega Gospodnji siromasi i ponizni. Svete žene poput Sare, Rebeke, Rahele, Mirjame, Debore, Ane, Judite i Estere živom su očuvale nadu u spasenje Izraela. U tome je najsvjetliji lik Marija.

III. Isus Krist - "Posrednik i punina sve Objave"

BOG JE REKAO SVE U SVOJOJ RIJECI

65 "Vise puta i na vise nacina Bog nekoc govorase ocima u prorocima; konacno, u ove dane, progovori nam u Sinu" (Heb 1,1-2). Krist, Sin Bozji koji je postao covjekom, jest jedina, savrsena i konacna Oceva Rijec. U njemu nam Otac kaze sve, i nece biti druge rijeci do ove. Sveti Ivan od Kriza, slijedeci tolike druge, sjajno to razlaze tumaceci Heb 1,1-2:

Darovavsi nam svoga Sina, koji je njegova jedina i konacna Rijec, Bog nam je odjednom tom jedinom Rijecju rekao sve (...) Sto je naime nekoc djelomicno govorio prorocima, to nam je sve rekao u svome Sinu, davs nam to sve, posto i jest njegov Sin. Stoga tko bi htio Boga jos ispitivati ili iskati od njega vidjenja i objave, ne samo da bi cinio glupost, nego bi Boga vrijedjao, jer ne bi svoj pogled upravio na Krista jedinoga, nego bi izvan njega trazio jos kakve stvari i novine.

DRUGE OBJAVE NECE BITI

66 "Krscanska, dakle, ekonomija (plan spasenja), ukoliko je, novi i

konacni

savez, nikada nece minuti: nemamo vise ocekivati nikakvu javnu objavu prije

nego se u slavi pojavi nas Gospodin Isus Krist". Premda je objava dovrшена, ipak nije sva potpuno izrecena; na krscanskoj je vjeri da po-stupno kroz vjekove dosegne sav domasaj objave.

67 Tijekom stoljeca bilo je takozvanih "privatnih" objava. Neke od njih je priznao crkveni autoritet. One ipak ne pripadaju u polog vjere. Uloga im nije da "poboljsaju" ili "upotpune" konacnu Kristovu objavu, nego da pomognu

da se od nje u odredjenom povjesnom razdoblju potpunije zivi. Pod vodstvom

crkvenog uciteljstva osjecaj vjernika znade razluciti i prihvatiti ono sto je u takvim objavama Crkvi istiniti poziv Krista ili njegovih svetaca.

Krscanska vjera ne moze prihvatiti "objavâ" koje bi htjele nadici ili ispraviti objavu koja je u Kristu dovrшена. Toga ima u nekih nekrscanskih religija, a i u nekih novijih sekta koje se na takvim "objavama" zasnivaju.

Ukratko

68 Bog se iz ljubavi objavio i darovao covjeku. Time nudi konacan i preobilan odgovor na pitanja koja covjek sebi postavlja o smislu i o cilju vlastitog zivota.

69 Bog se covjeku objavio priopcivsi mu postupno svoje Otajstvo zahvatima i rijecima.

70 Povrh svjedocanstva sto ga o sebi daje u stvorenim stvarima, Bog se

ocitovao nasim praroditeljima. Govorio im je, a poslije pada obecao spasenje i ponudio svoj Savez.

71 Bog je sklopio s Noom Savez vjecan, Savez izmedju sebe i svih zivih bica. Dokle god bude svijeta, trajat ce i taj Savez.

72 Bog je izabrao Abrahama i sklopio Savez s njime i njegovim potomstvom.

Od njega je nacinio svoj narod, kojemu je po Mojsiju objavio svoj Zakon. Taj

narod je Bog po prorocima pripravljaao, da prihvate spasenje namijenjeno svemu covjecanstvu.

73 Bog se potpuno objavio poslavsi svoga vlastitog Sina, u kojemu je sklopio

svoj Savez zauvijek. Krist je konacna Oceva Rijec, tako da poslije njega nece vise biti neke druge Objave.

Clanak 2. PRENOSENJE BOZANSKE OBJAVE

74 Bog "hoce da se svi ljudi spase i dodju do spoznanja istine" (1 Tim 2,4), to jest spoznanja Isusa Krista. Potrebno je zato da se Krist navjescuje svim narodima i svim ljudima i da na taj nacin Objava dospije sve do na kraj svijeta:

"Bog je predobrostivo uredio da ono isto, sto je objavio za spasenje svih naroda, ostane dovijeka neiskvareno i da se prenosi svim narastajima".

I. Apostolska predaja

75 "Krist Gospodin, u kom se dovršuje sva objava Visnjeg Boga, dao je apostolima nalog da Evandjelje, - koje je, unaprijed obećano po prorocima, On sam ispunio i svojim ustima proglasio - propovijedaju svima kao vrelo svekolike spasenosne istine i moralnog reda uvodeći ih u zajedništvo božanskih darova".

APOSTOLSKO PROPOVIJEDANJE...

76 Prema Gospodinovoj zapovijedi Evandjelje se prenosilo dvojako:

- usmeno: "Apostoli su usmenim propovijedanjem, primjerima i ustanovama

predali ono što su ili primili iz usta, drugovanja i djela Kristovih, ili naučili pod utjecajem Duha Svetoga";

- pismeno: "Apostoli i apostolski muzevi (ljudi njihova kruga), nadahnuti istim Duhom Svetim, poruku su spasenja izrazili pismeno".

...NASTAVLJENO PO APOSTOLSKOM NASLJEDSTVU

77 "Da se Evandjelje u Crkvi bez prekida uscuva neiskvareno i živo, apostoli

su kao nastavljače ostavili biskupe, predajući im svoje vlastito učiteljsko mjesto". "Apostolsko se propovijedanje, na osobit način izraženo u nadahnutim knjigama, moralo neprekinutim nastavljanjem sačuvati sve do dovršenja vremena".

78 To živo prenošenje zbiva se po Duhu Svetom i, ukoliko je zasebno od

Svetoga pisma, mada s njime ipak najuže povezano, naziva se "Predajom".
Po

njoj "Crkva u svom naucavanju, zivotu i bogostovlju postojano održava i svim

narastajima prenosi sve što ona jest, sve što vjeruje". "Naucavanje

Svetih Otaca svjedoci o zivotvornoj prisutnosti te Predaje: njezino se bogatstvo slijeva u djelovanje i u zivot Crkve vjernice i moliteljice".

79 Na taj način sebedarje što ga je Otac izvršio po svojoj Rijeci u Duhu Svetome, ostaje prisutno i djelotvorno u Crkvi: "Bog, koji je jednoc progovorio, bez prekida razgovara sa Zarucnicom svoga ljubljenog Sina; i Duh

Sveti, po kojem se živa riječ Evandjelja razliježe u Crkvi i po njoj u svijetu, uvodi svoje vjerne u svu istinu te čini da u njima obilno stanuje riječ Kristova".

II. Odnos između Predaje i Svetog pisma

ZAJEDNICKO VRELO...

80 "Sveta predaja i Sveto pismo usko su dakle međusobno povezani i združeni. Oboje naime proistječe iz istog božanskog vrutka i na neki se način uzajamno hraneci k istom cilju smjera". Oboje uprisutnjuje i čini u Crkvi plodnim Otajstvo Krista, koji je obećao da će ostati sa svojim "u sve dane - do svrsetka svijeta" (Mt 28,20).

...ALI DVA RAZLICITA NACINA PRENOSENJA

81 "*Sveto pismo* je Božja Riječ ukoliko je pod dahom Duha Svetog pismeno ustaljena".

A Sveta predaja čuva "Rijec Bozju, koju Krist Gospodin i Duh Sveti povjerise apostolima" te je prenosi "cjelovito njihovim nasljednicima da je oni - vodjeni svjetlom Duha istine - svojim navjescivanjem vjerno cuvaju, izlazu i sire".

82 Tako biva da Crkva, kojoj je povjereno prenosenje i tumacenje Objave, "svoju sigurnost o svim objavljenim stvarima ne crpi samo iz Svetoga pisma.

Zato valja oboje (tj. Sveto pismo i Predaju) primati i castiti jedna-kim osjecajem pobožnosti i stovanja".

APOSTOLSKA PREDAJA I CRKVENE PREDAJE

83 Predaja (ili Tradicija), o kojoj ovdje govorimo, jest ona koja dolazi od Apostola i prenosi ono sto su oni primili od naucavanja i primjera Isusova i

sto su naucili od Duha Svetoga. U stvari, prvi narastaj krskana nije jos imao napisani Novi zavjet; a i sam Novi zavjet svjedoci o razvoju zive Predaje. Od te Predaje treba razlikovati teoloske, disciplinske, liturgijske ili pobožne "predaje" (ili tradicije), koje su tijekom vremena nastale u mjesnim Crkvama. One predstavljaju posebne izrazajne oblike velike Predaje

prilagodjene razlicitim mjestima i razdobljima. U svjetlu apostolske Predaje

ove se "predaje" mogu cuvati, prilagodjivati ili cak napustiti pod vodstvom crkvenog Uciteljstva.

III. Tumacenje poklada vjere

POKLAD VJERE POVJEREN SVOJ CRKVI

84 "Poklad" (1 Tim 6,20) vjere ("depositum fidei"), sadržan u Svetoj predaji i u Svetom pismu, Apostoli su povjerali svoj Crkvi kao cjelini. "Prianjajući uza nj, sav sveti puk - sabran oko svojih pastira - ustraje postojano u nauci apostolskoj i zajednistvu, u lomljenju kruha i molitvama, tako da nastaje jedinstvena istodusnost predstojnikâ i vjernika u cuvanju, vrsenju i ispovijedanju predane vjere".

UCITELJSTVO CRKVE

85 "Zadaca vjerodostojno tumaciti pisanu ili predanu rijec Bozju povjerena je samo zivom crkvenom uciteljstvu, koje to s autoritetom cini u ime Isusa Krista", tj. biskupima u zajednistvu s Petrovim nasljednikom, rimskim biskupom.

86 "To uciteljstvo, dakako, nije iznad rijeci Bozje, nego joj sluzi uceci samo ono sto je predano: po bozanskom nalogu i uz pomoc Duha Svetoga, odano
Rijec slusa, kao svetinju cuva i vjerno izlaze te iz toga jedinog poklada vjere crpi sve sto predlaze da se vjeruje kao od Boga objavljeno".

87 Pamteci Kristovu rijec apostolima: "Tko vas slusa, mene slusa" (Lk 10,16), vjernici poucljivo prihvacaju učenje i smjernice, koje im Pastiri daju u razlicitim oblicima.

VJERSKE DOGME

88 Crkveno se uciteljstvo sluzi puninom autoriteta primljenog od Krista

kad

definira dogme, to znaci, kad, u obliku koji krscanski puk obvezuje na neopoziv pristanak vjere, izlaze istine sadrzane u bozanskoj objavi, ili pak istine koje su s takvima nuzno povezane.

89 Nas duhovni zivot i dogme organski su povezani. Dogme su svjetla na putu

nase vjere, one ga osvjetljuju i cine sigurnim. I obratno, ako nam je zivot ispravan, bit ce nam razum i srce otvoreni, da prihvate svjetlo vjerskih dogmi.

90 Uzajamna povezanost i dosljednost dogmi mogu se naci u cjelokupnosti objave Kristova otajstva."Unutar istina katolicke nauke postoji red ili `hijerarhija', jer je razlicita njihova povezanost s temeljem krscanske vjere".

NADNARAVNI SMISAO VJERE

91 Svi vjernici sudjeluju u razumijevanju i prenosjenju objavljene istine. Primili su pomazanje Duha Svetoga, koji ih poucava o svemu i uvodi ih "u svu istinu" (Iv 16,13).

92 "Ukupnost vjernika (...) ne moze se u vjeri prevariti, i to svojstvo ona ocituje nadnaravnim osjecajem vjere cijeloga naroda kad `od biskupa sve do posljednjih vjernika laika' pokazuje opce svoje slaganje u stvarima vjere i morala".

93 "Tim osjecajem vjere, sto ga pobudjuje i podrzava Duh istine, Bozji Narod

pod vodstvom svetog uciteljstva, uz vjeru, `koja je jednom bila predana svetima', nepokolebljivo pristaje, ispravnim sudom dublje u nju prodire i potpunije je primjenjuje u zivot".

RAST U RAZUMIJEVANJU VJERE

94 Zahvaljujuci pomoci Duha Svetoga, shvacanje kako stvarnosti tako i izricaja poklada vjere moze u zivotu Crkve napredovati:

- "na temelju razmatranja i proucavanja onih koji vjeruju i o tome u svom

srcu razmisljaju"; napose treba da "teolosko istrazivanje produbljuje spoznaju objavljene istine".

- "na temelju u srcu dozivljena razumijevanja duhovnih stvari";

"Divina eloquia cum legente crescunt - bozanske rijeci rastu zajedno s onim tko ih cita".

- "i na temelju navjescivanja onih koji su, s biskupskim nasljedstvom, primili pouzdan milosni dar istine".

95 "Ocevidno, dakle - po premudroj Bozjoj odluci - Sveta predaja, Sveto pismo i crkveno uciteljstvo tako su uzajamno povezani i zdruzeni te jedno bez drugih ne moze opstati, a sve zajedno - svako na svoj nacin - pod djelovanjem jednog Duha Svetoga uspjesno pridonosi spasenju dusa".

Ukratko

96 Sto je Krist povjerio apostolima, to su oni, propovijedanjem i spisima, po nadahnucu Duha Svetoga, prenijeli svim narastajima, sve do Kristova

slavnog povratka.

97 "Sveta predaja i Sveto pismo sacinjavaju jedan sveti poklad rijeci Bozje". U njemu, kao u kakvom ogledalu, putujuca Crkva promatra Boga, izvor svih njezinih bogatstava.

98 "U svom naucavanju, zivotu i bogostovlju Crkva postojano odrzava i svim narastajima prenosi sve sto ona jest, sve sto vjeruje".

99 Sav Bozji narod, na osnovu svoga nadnaravnog osjecaja vjere, neprestano prima dar bozanske objave, u nj sve dublje prodire i potpunije po njemu zivi.

100 Samo je uciteljstvu Crkve, papi i biskupima u zajednistvu s njime, povjerena sluzba da autenticno tumaci Bozju rijec.

Clanak 3. SVETO PISMO

I. Krist - Jedina Rijec Svetoga pisma

101 Da se objavi ljudima, Bog u svojoj susretljivoj dobroti govori ljudima ljudskim rijecima: "Rijeci Bozje, izrecene ljudskim jezicima, postadose slicne ljudskom govoru, kao sto jednoc Rijec vjecnog Oca, uzevsi slabo ljudsko tijelo, postade slicna ljudima".

102 Kroza sve rijeci Svetog pisma Bog govori samo jednu Rijec: svoju jednorodjenu Rijec, kojom potpuno izrice sebe samoga:

"Sjetite se da postoji samo jedan govor Bozji koji se odvija u cijelome Svetom pismu i samo je jedna Rijec koja odjekuje na ustima svih svetih pisaca. Buduci da je u pocetku bila Bog u Boga, ne poznaje sricanja po slogovima, jer je izvan vremena".

103 Zbog toga je Crkva uvijek postovala Sveta pisma, kao sto stuje samo Tijelo Gospodnje. Ona ne prestaje pruzati vjernicima Kruh zivota, koji prima sa stola rijeci Bozje i Tijela Kristova.

104 U Svetom pismu Crkva nalazi stalno svoju hranu i svoju snagu, jer u njemu ne prima samo rijec ljudsku, nego ono sto stvarno jest: rijec Bozju."U svetim knjigama, naime, Otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi u susret svojim sinovima i s njima razgovara".

II. Nadahnuce i istina Svetog pisma

105 Bog je autor Svetoga pisma. "Sve od Boga objavljeno, sto nam se u Svetom pismu slovom cuva i daje, pismeno je utvrdjeno dahom Duha Svetoga".

"Knjige Starog i Novog zavjeta u cjelini, sa svim njihovim dijelovima, sveta

Majka Crkva na temelju apostolske vjere drzi svetima i kanonski-ma zato sto

- po nadahnucu Duha Svetog napisane - imaju Boga za autora i sto su Crkvi

kao takve predane".

106 Bog je nadahnuo ljudske autore Svetih knjiga. "Pri sastavljanju Svetih

knjiga, Bog je izabrao ljude koje je, u djelatnosti njihovih sposobnosti i moci upotrijebio, da - njegovim djelovanjem u njima i po njima - kao pravi autori pismeno predaju sve ono i samo ono sto on hoce".

107 Nadahnute knjige naucavaju istinu. "Buduci da sve ono, sto nadahnuti pisci ili hagiografi izjavljuju, valja drzati izjavljenim od Duha Svetoga, mora se dosljedno ispovijedati da knjige Pisma cvrsto, vjerno i bez zablude naucavaju istinu koju je Bog htio da radi naseg spasenja bude zapisana u Svetom pismu".

108 Ipak krscanska vjera nije "religija Knjige". Krscanstvo je religija Bozje "Rijeci", "ne neke napisane i nijeme rijeci, nego Rijeci utjelovljene i zive". Da rijeci Svetih knjiga ne ostanu mrtvim slovom, treba da nam Krist, vjecna Rijec zivoga Boga, po Duhu Svetom "otvori pamet da Pisma razumijemo" (Lk 24,45).

III. Duh Sveti - tumac Pisma

109 U Svetom pismu Bog govori covjeku na ljudski nacin. Da bi se Pismo ispravno tumacilo, treba dakle pazljivo istrazivati sto su nam sveti pisci stvarno htjeli reci i sto je Bog po njihovim rijecima odlucio otkriti.

110 Da bi se shvatila nakana svetih autora, treba uzeti u obzir prilike njihova vremena i njihove kulture, ondasnje "knjizevne vrste", onovremeni nacin shvacanja, izrazavanja i pripovijedanja. "Istina se, naime, drugacije iznosi i izrazava u tekstovima, prema tome jesu li povijesni, ili prorocki, ili pjesnicki, ili drugovrsna govora".

111 No, buduci da je Sveto pismo nadahnuto, postoji jos jedno ne manje vazno

nacelo ispravna tumačenja, bez kojega bi Pismo ostalo mrtvo slovo: Sveto pismo treba "citati i tumačiti istim Duhom kojim je napisano".

Za tumačenje Svetog pisma u skladu s Duhom koji ga je nadahnuo, Drugi vatikanski sabor naznačuje tri kriterija:

112 1. *Brizno paziti "na sadržaj i jedinstvo cijeloga Pisma"*. Koliko god bile različite knjige od kojih se sastoji, Pismo je ipak jedno poradi jedinstva Božjega nauma, kojemu je Isus Krist središte i srce - srce otvoreno nakon njegove Pashe:

Pod Kristovim srcem treba razumjeti Sveto pismo, koje upravo otkriva srce Kristovo. To je srce prije Muke bilo zatvoreno jer Pismo bijase nejasno. Ali Pismo je poslije Muke otvoreno, da oni koji ga sada poznaju, razmotre i shvate kako trebaju protumačiti prorostva.

113 2. *Pismo citati u "zivoj Predaji cijele Crkve"*. Prema riječi Otaca, "sacra Scriptura principalius est in corde Ecclesiae quam in materialibus instrumentis scripta - Sveto pismo je većma napisano u srcu Crkve nego u tvarnim knjigama". Crkva u svojoj Predaji doista čuva živo sjećanje Božje Riječi, a Duh Sveti joj je tumač u duhovnom smislu.

114 3. *Paziti "na analogiju vjere"*. Pod "analogijom vjere" podrazumijevamo uzajamnu povezanost istina vjere među sobom i u cjelokupnom naumu Objave.

VISESTRUKI SMISAO PISMA

115 Prema staroj predaji može se razlikovati dvostruk smisao Svetog

pisma:

doslovni i duhovni smisao. Ovaj potonji se opet dijeli na: alegorijski, moralni i anagogicki. Kad se ova cetiri smisla potpuno slazu, zivom citanju

Pisma u Crkvi zajamceno je sve njegovo bogatstvo.

116 Doslovni smisao jest znacenje sto proizlazi iz rijeci Svetog pisma a utvrđuje se egzegezom, koja se drzi pravila ispravna tumacenja. "Omnes sensus (sc. sacrae Scripturae) fundentur super litteralem - Svaki se smisao (Svetog pisma) temelji na doslovnom".

117 Duhovni smisao. Zahvaljujuci jedinstvu Bozjega nauma, ne samo tekst Svetog pisma, nego i stvarnosti i dogadjaji, o kojima se govori, mogu biti znakovi.

1. Alegorijski smisao. Do dubljeg shvacanja dogadjaja mozemo doprijeti ako

prepoznamo znacenje koje imaju u Kristu; tako npr. prelazak Crvenoga mora znak je Kristove pobjede, a time i Krstenja.

2. Moralni smisao. Dogadjaji, o kojima Sveto pismo pripovijeda, mogu nas

ponukati da ispravno djelujemo. Opisani su "za upozorenje nama" (1 Kor 10,11).

3. Anagogicki smisao. Odredjene stvarnosti i dogadjaje mozemo sagledati u

njihovu vjecnom znacenju, kojim nas uznose (grcki: "anagoge") prema nasoj Domovini. Tako je Crkva na zemlji znak nebeskog Jeruzalema.

118 Znacenje ovog cetverostrukog smisla dobro sazimlje srednjovjekovni dvostih:

Littera gesta docet, quid credas allegoria,
Moralis quid agas, quo tendas anagogia.

Slovo uci dogadjaje, alegorija sto vjerovati,
Moral sto ciniti, anagogija kamo teziti.

119 "Tumaci su pozvani da po tim pravilima rade na dubljem razumijevanju i

izlaganju smisla Svetoga pisma da otud, kao iz pripravna proucavanja, sazre

sud Crkve. Sve naime sto je u svezi s tumacenjem Pisma podlijeze konacno

sudu Crkve, koja vrshi bozansko poslanje i sluzbu cuvanja i tumacenja rijeci Bozje".

"Ego vero Evangelio non crederem, nisi me catholicae Ecclesiae commoveret auctoritas" - Ja ne bih vjerovao Evandjelju, kad me ne bi na to poticao autoritet Katolicke Crkve.

IV. Kanon Pisama

120 Po apostolskoj Predaji Crkva je razaznala, koje spise ukljuciti u popis Svetih knjiga. Taj zaokruzeni popis nazvan je "Kanonom" Svetih pisama. Prema njemu Stari zavjet sadrzi 46 knjiga (45, ako se Jeremija i Tuzaljke uzmu kao jedinstven spis), a Novi zavjet 27:

Stari zavjet: Knjiga Postanka, Knjiga Izlaska, Levitski zakonik, Knjiga

Brojeva, Ponovljeni zakon, Josua, Suci, Knjiga o Ruti, dvije knjige o Samuelu, dvije knjige o Kraljevima, dvije knjige Ljetopisa, Knjiga Ezrina i Nehemijina, Tobija, Judita, Estera, dvije knjige o Makabejcima, Job, Psalmi,

Mudre izreke, Propovjednik, Pjesma nad pjesmama, Knjiga Mudrosti, Knjiga

Sirahova, Izaija, Jeremija, Tuzaljke, Baruh, Ezekiel, Daniel, Hosea, Joel, Amos, Obadija, Jona, Mihej, Nahum, Habakuk, Sefanija, Hagaj, Zaharija, Malahija.

Novi zavjet: Evandjelja po Mateju, Marku, Luki i Ivanu, Djela apostolska, Poslanice apostola Pavla Rimljanima, prva i druga Korincanima, Galacanima,

Efezanima, Filipljanima, Kolosanima, prva i druga Solunjanima, prva i druga

Timoteju, Titu, Filemonu, Poslanica Hebrejima, Jakovljeva poslanica, prva i

druga Poslanica Petrova, tri Poslanice Ivanove, Judina poslanica i Otkrivenje Ivanovo.

STARI ZAVJET

121 Stari je zavjet neodvojiv dio Svetog pisma. Njegove su knjige od Boga nadahnute i neprolazne vrijednosti, jer Stari savez nije nikad bio opozvan.

122 I doista, "starozavjetni rasporedjaj (= ekonomija) bijase prvenstveno tome usmjeren da pripravi (...) dolazak Krista, sveopceg spasitelja". Knjige Starog zavjeta, "makar sadrzavale sto nesavrsono i privremeno", ipak svjedoce o citavom odgojnom postupku Bozje spasiteljske ljubavi; "izrazavaju

zivu svijest o Bogu, u njima su pohranjeni uzviseni nauci o Bogu, spasonosna

mudrost o zivotu covjekovu i cudesno blago molitava"; u njima se napokon

"krije Otajstvo naseg spasenja".

123 Krscani postuju Stari zavjet kao pravu rijec Bozju. Crkva je uvijek odlucno odbacivala namisao da napusti Stari zavjet pod izlikom da ga je Novi prevladao (marcionizam).

NOVI ZAVJET

124 "Rijec Bozja, spasiteljska sila Bozja svakome koji vjeruje, prisutna je i na istaknut nacin iskazuje svoju moc u spisima Novog zavjeta". Ti nam spisi pruzaju konacnu istinu bozanske Objave. Njihov je sredisnji sadrzaj Isus Krist, utjelovljeni Sin Bozji, njegova djela, njegova nauka, njegova smrt i proslava, a tako i poceci njegove Crkve pod vodstvom Duha Svetoga.

125 Evandjelja su srz citavog Svetog pisma, "jer su poglavito svjedocanstvo

o zivotu i nauci utjelovljene Rijeci, nasega Spasitelja".

126 Pri oblikovanju Evandjelja mogu se razlikovati tri razdoblja:

1. *Zivot i učenje Isusovo*. Crkva cvrsto drzi da cetiri evandjelja, "kojima bez sustezanja potvrđuje povijesnost, vjerno predaju ono sto je Isus, Sin Bozji, dok je zivio medju ljudima, za njihovo vjecno spasenje zaista ucinio i ucio sve do dana kad je bio uzet".

2. *Usmena predaja*. "Poslije Gospodinova uzasasca, ono sto je On rekao i ucinio Apostoli su predavali svojim slusateljima s onim punijim razumijevanjem koje su sami - pouceni slavnim dogadjajima Kristovim i svjetlom Duha istine - uzivali".

3. *Pisana evandjelja*. "Sveti su pisci napisali cetiri Evandjelja tako da su - iz mnoštva onog sto je bilo usmeno ili vec i pismeno predano - neke stvari probrali, a nesto sazeli ili - s obzirom na prilike u Crkvama - razvili. Oni su u tom zadržali oblik navjestaja, ali uvijek tako da nam priopce nepatvorenu istinu o Isusu".

127 Cetveroliko evandjelje zauzima u Crkvi jedinstveno mjesto. Svjedoci to stovanje koje mu iskazuje liturgija i izuzetna privlacna snaga koja je u svim vremenima djelovala na Svece.

"Nema nauke bolje, dragocjenije i sjajnije nego sto je tekst evandjelja. Promatrajte i cuvajte [u srcu] sto je Krist, nas Gospodin i Ucitelj, svojim rijecima ucio i svojim djelima izvrsio."

"Evandjelje me prije svega zaokuplja za vrijeme molitve; u njemu nalazim sve sto je potrebno mojoj siromasnoj dusi. U njemu otkrivam uvijek nove spoznaje, skrivena i otajstvena znacjenja".

JEDINSTVO STAROG I NOVOG ZAVJETA

128 Vec od apostolskih vremena, pa kasnije stalno u svojoj Predaji,

Crkva je jedinstvo bozanskog nauma u obadva Zavjeta objasnjavala s pomocu tipologije, po kojoj se u Bozjim djelima Staroga zavjeta razabiru "pralikovi" onoga sto je Bog u punini vremena izvrsio u Osobi svoga utjelovljenog Sina.

129 Krscani dakle citaju Stari zavjet u svjetlu Krista, koji je umro i uskrsnuo. Ovo tipolosko citanje iznosi na vidjelo neiscrpnii sadrzaj Starog zavjeta. Ipak nas ne smije navesti da zaboravimo kako Stari zavjet zadrzava

vlastitu vrijednost Objave, sto mu je sam nas Gospodin ponovo potvrdio. Zato i Novi zavjet iziskuje da bude citan u svjetlu Staroga. Prvotna krscanska kateheza stalno se njime sluzila. Prema staroj izreci, Novi zavjet se u Staromu skriva, a Stari se u Novom otkriva: "Novum in Vetere latet et in Novo Vetus patet".

130 Tipologija izrice dinamizam koji vodi prema dovrsenju bozanskoga nauma,

kada ce konacno "Bog biti sve u svemu" (1 Kor 15,28). Na primjer, poziv patrijarha i izlazak iz Egipta ne gube u bozanskom nacrtu svoje vlastite vrijednosti zbog cinjenice da su, istodobno, u njemu prelazne etape.

V. Sveto pismo u zivotu Crkve

131 "Tolika je sila i moc u rijeci Bozjoj da ona biva uporabna i zivotna snaga Crkvi, a sinovima Crkve jedrina vjere, hrana duse, cisto i nepresusno vrelo duhovnoga zivota". "Kristovim vjernicima treba da bude sirom otvoren pristup k Svetom pismu".

132 "Zato i treba da proucavanje svetih knjiga bude kao dusa svete teologije. Iz iste rijeci Pisma crpe zdravu hranu i sveto se osvjezuje i

sluzba rijeci, to jest pastirska propovijed, kateheza i svaka krscanska obuka, u kojoj liturgijska homilija treba da zauzme izuzetno mjesto".

133 Crkva "potice posebno sve Kristove vjerne (...) da se ucestalim citanjem

bozanskih Pisama nauce `najizvrsnijem znanju - Isusu Kristu' (Fil 3,8). Jer `nepoznavanje Pisama jest nepoznavanje Krista' (Sveti Jeronim)".

Ukratko

134 "Omnis Scriptura divina unus liber est, et ille unus liber Christus est, quia omnis Scriptura divina de Christo loquitur, et omnis Scriptura divina in Christo impletur - Citavo Sveto pismo samo je jedna knjiga, i ta jedna knjiga jest Krist; uistinu cijelo bozansko Pismo govori o Kristu i u njemu se citavo ispunjava".

135 "Sveta pisma sadrze rijec Bozju i - jer su nadahnuta - zaista su rijec Bozja".

136 Bog je autor Svetog pisma ukoliko je nadahnuo njegove ljudske pisce; u njima i po njima On djeluje i tako jamci da nas njihovi spisi bez zablude uce istini spasenja.

137 Tumacenje nadahnutih Pisama mora prije svega paziti na ono sto je Bog preko svetih autora htio objaviti za nase spasenje. "Ono sto je djelo Duha, moze se potpuno razumjeti samo pod utjecajem Duha".

138 Crkva prihvaca i casti kao nadahnute 46 knjiga Starog zavjeta i 27

knjiga Novog zavjeta.

139 Cetiri evandjelja zauzimaju sredisnje mjesto, jer im je srediste Krist.

140 Iz jedinstva Bozjeg nauma i njegove Objave proizlazi jedinstvo dvaju Zavjeta: Stari zavjet pripravlja Novi, a Novi ispunjava Stari. Oba se medjusobno osvjetljuju; i jedan i drugi su prava rijec Bozja.

141 "Crkva je uvijek castila bozanska Pisma slicno kao i samo Gospodnje Tijelo". Oboje su hrana i pravilo svemu krscanskom zivotu. "Tvoja rijec nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi" (Ps 119,105).

TRECE POGLAVLJE: **COVJEKOV ODGOVOR BOGU**

142 Svojom Objavom "nevidljivi Bog, u svojoj neizmjerne ljubavi zapodijeva

razgovor s ljudima kao prijateljima i s njima druguje, pozivajuci ih u zajednistvo sa sobom, da ih u njemu prigri". Primjeren odgovor tom pozivu jest vjera.

143 Vjerom covjek potpuno podlaze Bogu svoj razum i svoju volju. Covjek daje

svoj pristanak Bogu objavitelju svim svojim bicem. Taj covjekov odgovor Bogu objavitelju Sveto pismo naziva "poslusnoscu vjere".

Clanak 1. VJERUJEM

I. Poslusnost vjere

144 Poslusati ("ob-audire") vjerom znaci slobodno se podloziti rijeci koju

smo slusali, jer za njezinu istinitost jamci Bog, koji je sam Istina. Kao uzor takve poslušnosti Sveto pismo nam stavlja pred oci Abrahama.

Djevica

Marija joj je najsavršenije ostvarenje.

ABRAHAM - "OTAC SVIH VJERUJUCIH"

145 U svečanom pohvalnom slovu vjeri Otaca, Poslanica Hebrejima osobito

naglasava vjeru Abrahamovu: "Vjerom, pozvan, Abraham poslusa i zaputi se u

kraj koji je imao primiti u bastinu; zaputi se, ne znajući kamo ide" (Heb 11,8). Vjerom se zadržao kao stranac i hodočasnik u Obecanoj zemlji.

Vjerom Sara primi mogućnost da začne obecanoga sina. Vjerom je napokon

Abraham prikazao za žrtvu svoga sina jedinca.

146 Abraham tako ostvaruje definiciju vjere kako je predlaže Poslanica Hebrejima: "Vjera je već neko ímanje onoga čemu se nadamo, osvjedočenje o

zbiljnostima kojih ne vidimo" (Heb 11,1). "Povjerovala Abraham Bogu, i uracuna

mu se u pravednost" (Rim 4,3). Budući da je bio jak u vjeri, Abraham je postao "ocem" svih onih koji vjeruju (Rim 4,11.18).

147 Stari zavjet bogat je svjedočanstvima o takvoj vjeri. Poslanica Hebrejima hvali uzornu vjeru starih, koji "primise" po njoj "pohvalno svjedočanstvo" (Heb 11,2.39). Ipak "Bog je za nas predvidio nešto bolje": milost da vjerujemo u njegova Sina Isusa, "Početnika i Dovođenja vjere" (Heb 11,40; 12,2).

MARIJA - "BLAZENA STO POVJEROVA"

148 Djevica Marija ostvaruje na najsavršeniji način poslušnost vjere. Buduci

da je vjerovala, da "Bogu nista nije nemoguće" (Lk 1,37), Marija je s vjerom primila poruku i obećanje koje joj je donio anđeo Gabriel i dala svoj pristanak: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!" (Lk 1,38). Elizabeta ju je ovako pozdravila: "Blazena ti sto povjerovala da će se ispuniti sto ti je rečeno od Gospodina!" (Lk 1,45). Zbog te vjere svi će je narastati zvati blazenom.

149 Za cijelog njezina života, pa i u posljednjoj ksnji, kad joj je Sin Isus umro na krizu, njezina se vjera nije nikad pokolebala. Marija nije prestala vjerovati "da će se ispuniti" Božja riječ. Zato Crkva u Mariji stuje najčistije ostvarenje vjere.

II. "Znam komu sam povjerovao" (2 Tim 1,12)

VJEROVATI U JEDNOG BOGA

150 Vjera je prije svega čovjekovo osobno pristanje Bogu, istodobno, neodvojivo od toga, jest i slobodan pristanak uza svu istinu sto ju je Bog objavio. Kao osobno pristanje Bogu i pristanak uz istinu koju je on objavio, krscanska se vjera razlikuje od vjere u neku ljudsku osobu. Dobro je i pravedno povjeriti se potpuno Bogu i posvema vjerovati ono, sto on kaže. Naprotiv, bilo bi isprazno i varljivo takvu vjeru pokloniti nekom stvorenju.

VJEROVATI U ISUSA KRISTA, SINA BOZJEGA

151 Za krscane vjerovati u Boga nerazdruživo je povezano s vjerom u onoga, koga je on poslao, "Sina njegov, Ljubljenoga", u kojem mu je sva milina. Bog nam je rekao da ga slusamo. Gospodin sam kaže učenicima: "Vjerujte u Boga, i u mene vjerujte!" (Iv 14,1). Možemo vjerovati u Isusa Krista, jer je on sam Bog, Riječ Božja tijelom postala: "Boga nitko nikada ne vidje: Jedinorođenac - Bog - koji je u krilu Očevu, on nam ga objasnio" (Iv 1,18). Budući da je on "vidio Oca" (Iv 6,46), jedini je koji ga poznaje i može nam ga objaviti.

VJEROVATI U DUHA SVETOGA

152 Ne može čovjek vjerovati u Isusa Krista, ako nema udjela u njegovu Duhu:

Duh Sveti objavljuje ljudima, tko je Isus. Zaista "nitko ne može reći: 'Isus je Gospodin', osim u Duhu Svetom" (1 Kor 12,3). "Duh sve pronice, i dubine

Božje(...) Tako i što je u Bogu, nitko ne zna osim Duha Božjega" (1 Kor 2,10-11). Samo Bog poznaje Boga potpuno. Mi vjerujemo u Duha Svetog, jer on je Bog.

Crkva ne prestaje ispovijedati vjeru u jednoga Boga Oca, Sina i Duha Svetoga.

III. Znacajke vjere

VJERA JE MILOST

153 Kad sveti Petar ispovijeda, da je Isus "Krist, Sin Boga zivoga", Isus mu

kaze: "To ti nije objavilo tijelo i krv, nego Otac moj, koji je na nebesima" (Mt 16,17). Vjera je Bozji dar, vrhunaravna od Boga ulivena krepost. "Da uzvjerujemo, treba nam Bozja milost, koja predusrece i potpomaze, i unutarnja pomoc Duha Svetoga da srce pokrene i k Bogu ga obrati, da otvori

oci dusi i "svima dadne ugodnost pristanka i vjerovanja istini".

VJERA JE LJUDSKI CIN

154 Nemoguce je vjerovati bez milosti i unutarnje pomoci Duha Svetoga. A

ipak nije nista manje istinito, da je vjera izvorno ljudski cin. Ne protivi se slobodi niti covjekovu razumu, da covjek povjeruje Bogu i prione uz istine koje je on objavio. Pa i u ljudskim odnosima ne protivi se nasem dostojanstvu, da vjerujemo onomu sto nam drugi ljudi o sebi ili svojim nakanama reknu, i povjerujemo njihovim obecanjima (npr. kada muz i zena

stupaju u brak) i tako s njima udjemo u zajednistvo. Dosljedno tome jos se manje protivi nasem dostojanstvu "da u vjeri potpun posluh svoga uma i svoje

volje damo Bogu koji se objavljuje" i na taj nacin stupimo s njime u prisno zajednistvo.

155 U cinu vjere ljudski razum i volja sudjeluju s bozanskom miloscu:

"Credere est actus intellectus assentientis veritati divinae ex imperio voluntatis a Deo motae per gratiam - Vjera je cin razuma koji, na zapovijed

volje koju pokrece Bog miloscu, daje pristanak bozanskoj istini".

VJERA I RAZUM

156 Razlog da vjerujemo nije u tome što se objavljene istine čine istinite i razumljive u svjetlu našega naravnog razuma. Mi vjerujemo "zbog autoriteta

samoga Boga objavitelja, koji ne može prevariti ni prevaren biti". "Ipak, da bi poslušnost naše vjere bila u skladu s razumom, htio je Bog da se unutarnjim pomoćima Duh Svetoga pridruže također vanjski dokazi njegove

Objave". Tako su čudesa Kristova i svetih, prorostva, sirenje i svetost Crkve, njezina plodnost i trajnost "najsigurniji znaci božanske Objave, prilagodjeni spoznaji svih", "razlozi vjerodostojnosti", koji pokazuju da pristanak na vjerovanje nije "nipošto slijep pokret duha".

157 Vjera je sigurna, sigurnija od svake ljudske spoznaje, jer se temelji na samoj Rijeci Boga, koji ne može lagati. Doduse objavljene istine mogu se ljudskom razumu i iskustvu činiti nejasnima, ali "sigurnost koju daje božansko svjetlo veća je od sigurnosti što je daje svjetlo naravnog razuma". "Deset tisuća poteskoca ne čine ni jednu jedinu sumnju".

158 "Vjera traži razumijevanje": tko stvarno vjeruje, traži da bolje upozna onoga u koga vjeruje i da bolje shvati ono što je on objavio. A prodornija će spoznaja opet izazvati veću vjeru, sve zaredom ljubavlju. Milost vjere otvara "oci srca" (Ef 1,18) za živo shvaćanje sadržaja Objave, to znači cjeline Božjega nauma i otajstava vjere, unutarnje povezanosti koja te

tajne povezuje međusobno i s Kristom, središtem objavljenog Misterija. No,

"da bismo objavu sve dublje pronicali, isti Duh Sveti vjeru sveudilj usavršuje svojim darovima". Tako, po riječi sv. Augustina: "Vjerujem da razumijem, i razumijem da bolje vjerujem".

159 Vjera i znanost. "Iako vjera stoji iznad razuma, između vjere i razuma ne može biti pravog neslaganja: jer isti Bog, koji objavljuje tajne i ulijeva vjeru, stavio je također u ljudski duh svjetlo razuma; a Bog ne može zanijekati sebe samoga, niti istinito (može) ikada proturjeciti istinitom". "Stoga se metodicko istraživanje ni u jednoj struci, ako se vrši doista znanstveno i po moralnim nacelima, nikad neće stvarno protiviti

vjeri, jer profane i vjerske zbilje imaju izvor u istome Bogu. Stovise, onoga koji nastoji ponizno i ustrajno prodrijeti u tajnu stvari, njega, a da toga i nije svjestan, kao da vodi ruka Boga, koji sva bica uzdržava i čini da budu ono što jesu".

SLOBODA VJERE

160 Da bi vjera bila ljudska, mora čovjek Bogu odgovoriti dragovoljno; "stoga se nikoga ne smije siliti da prihvati vjeru protiv volje; čin je vjere po samoj svojoj naravi dragovoljan". "Bog doduse zveljuje da mu služe u duhu i istini, i zato ih taj poziv veze u savjesti, ali ih ne sili (...) To se najviše pokazalo u Isusu Kristu". Krist je zaista pozivao na vjeru i obraćenje, ali na to nije nipošto silio. "Dao je svjedocanstvo za istinu, ali je nije htio silom nametnuti onima koji su se protivili.

Kraljevstvo nje-govo (...) raste ljubavlju kojom Krist, na kriz podignut, ljude privlaci k sebi".

NUZNOST VJERE

161 Vjerovati u Isusa Krista i u onoga, koji ga je poslao radi naseg spasenja, nuzno je da bismo se spasili. "Buduci da je `bez vjere nemoguće omiljeti Bogu' (Heb 11,6) i prispjeti k zajednistvu njegovih

sinova, nitko se nikada ne može bez nje opravdati i nitko neće postići života vječnoga ako u njoj ne `ustraje do kraja" (Mt 10,22- 24.13).

USTRAJNOST U VJERI

162 Vjera je milost, koju Bog daje čovjeku kao čisti dar. Mi možemo ovaj neprocjenjivi dar izgubiti. U tom pogledu, sveti Pavao opominje Timoteja: "Bij boj plemeniti, imajući vjeru i dobru savjest, koju su neki odbacili i doživjeli brodolom vjere" (1 Tim 1,18-19). Da bismo živjeli, rasli i u vjeri do kraja ustrajali, moramo se hraniti riječju Božjom i moliti Gospodina da nam vjeru uveća. Ona treba biti "ljubavljiva djelotvorna" (Gal 5,6), podržavana nadom i ukorijenjena u vjeri Crkve.

VJERA - POČETAK VJEČNOGA ŽIVOTA

163 Vjera nam daje unaprijed osjetiti radost i svjetlost blaženoga gledanja koje je cilj našega zemaljskog putovanja. Tada ćemo vidjeti Boga "licem u lice" (1 Kor 13,12), "kao što jest" (1 Iv 3,2). Vjera je dakle već početak života vječnoga: Dok sada motrimo blagoslove vjere kao u kakvom zrcalu, čini

nam se kao da već posjedujemo one divne stvarnosti za koje nam naša vjera

pruža jamstvo da ćemo ih jednog dana uživati.

164 Ali sada "hodimo u vjeri, ne u gledanju" (2 Kor 5,7), i spoznajemo Boga

kao "kroza zrcalo, u zagonetki (...), djelomično" (1 Kor 13,12). Vjera, obasjana Bogom u koga vjerujemo, ipak se često živi u tami. Vjera može biti

stavljena na tesku kusu. Svijet u kojem živimo čini se često veoma daleko

od onoga, o čemu nam vjera pruža sigurnost; iskustva zla i patnje, nepravdi i smrti kao da proturječe Radosnoj vijesti. Sve to može uzdrmati vjeru i staviti je na kusu.

165 Zato se moramo okretati prema svjedocima vjere: Abrahamu, koji povjerova, "u nadi, protiv svake nade" (Rim 4,18); Djevici Mariji koja je "na putu vjere" dospjela sve do "noci vjere" time što je sudjelovala u muči svoga Sina i u noci njegova groba; i mnogim drugim svjedocima vjere: "Okruženi tolikim oblakom svjedoka, odložimo svako breme i grijeh koji nas sapinje te postojano trčimo u borbu koja je pred nama! Uprimo pogled u Početnika i Dovođenja vjere, Isusa" (Heb 12,1-2).

Članak 2. VJERUJEMO

166 Vjera je osobni čin: slobodan čovjekov odgovor na poziv Boga koji se objavljuje. Ipak vjera nije osamljen čin. Nitko ne može sam vjerovati, kao što nitko ne može sam živjeti. Nitko sam sebi nije dao vjere, kao što si nitko sam nije dao života. Vjernik je vjeru primio od drugih i drugima je mora prenijeti. Naša ljubav prema Isusu i ljudima tjera nas, da drugima govorimo o svojoj vjeri. Na taj način svaki je vjernik kao kolica u dugi lancu onih koji vjeruju. Ja ne mogu vjerovati, ako nisam podržan vjerom drugih, a svojom vjerom pridonosim da se podupre vjera drugih.

167 "Vjerujem": to je vjera Crkve kako je svaki vjernik, osobito u času Krštenja, ispovijeda osobno. "Vjerujemo": to je vjera Crkve, kako je ispovijedaju biskupi sabrani na Saboru ili općenitije, vjernici okupljeni na liturgijskom slavlju. "Vjerujem": tako govori također Crkva, naša Majka,

koja odgovara Bogu svojom vjerom te i nas uci govoriti: "Vjerujem", "Vjerujemo".

I. "Pogledaj, Gospodine, vjeru Crkve svoje"

168 Prije svega Crkva je ta koja vjeruje i tako upravlja, hrani i podrzava moju vjeru. Crkva je prije svega ta koja, svugdje priznaje Gospodina, a s njom i u njoj bivamo i mi privuceni i privedeni da ispovijedimo to isto: "Vjerujem", "Vjerujemo". Po krstenju od Crkve primamo vjeru i novi zivot u

Kristu. U "Rimskom obredniku" krstitelj pita krstenika: "Sto istes od Crkve

Bozje?" A odgovor je: "Vjeru". "Sto ti daje vjera?" "Zivot vjecni".

169 Spasenje dolazi samo od Boga, no, buduci da zivot vjere primamo po Crkvi, ona je nasa Majka: "Vjerujemo u Crkvu kao Majku nasega novog rodjenja, a ne u Crkvu kao da bi ona bila zacetnica nasega spasenja".

Buduci da nam je Majka, Crkva je i odgojiteljica nase vjere.

II. Govor vjere

170 Mi ne vjerujemo u neke formule, nego u stvarnosti koje se njima izricu a

koje nam vjera dopusta "dotaknuti". "Vjernikov cin (vjere) ne zastaje na izrecenom, nego dostize (izrecenu) stvarnost". Ipak mi se tim

stvarnostima priblizavamo s pomocu formula vjere. One nam omogu-cuju da

vjeru izrazimo, da je prenosimo, da je u zajednici slavimo, da je usvajamo i

sve vise od nje zivimo.

171 Kao "stup i uporište istine" (1 Tim 3,15) Crkva vjerno čuva "vjeru koja

je jednom zauvijek predana svetima" (Jd 3). Ona čuva spomen Kristovih riječi

i ona od narastaja do narastaja prenosi ispovijest apostolske vjere. Kao stožerna majka uči djecu govoriti, a time i shvaćati i drugima prenositi, i nas

Crkva, naša Majka, uči govoru vjere, da nas uvede u razumijevanje i u život

vjere.

III. Samo jedna vjera

172 Vjekovima već, u mnogim jezicima, kulturama, narodima i nacijama Crkva

ne prestaje ispovijedati svoju jedinu, od jednoga Gospodina primljenu, po jednom krštenju prenosenu vjeru, duboko osvjedočena, da svi ljudi imaju samo

jednoga Boga i Oca. Sveti Irenej Lionski, svjedok ove vjere, kaže:

173 "Crkva, mada rasprostranjena po svem svijetu do nakraj zemlje, primivši

vjeru od Apostola i njihovih učenika (...), pomno čuva taj navjestaj i tu vjeru i kao da stanuje u istoj kući, vjeruje na isti način kao da ima jednu dušu i jedno srce; i istine vjere propovijeda, uči i predaje jednim glasom kao da ima samo jedna usta".

174 "Iako su u svijetu jezici raznoliki, sadržaj je Predaje jedan te isti. I nemaju druge vjere i druge Predaje Crkve osnovane u Germaniji, ni one u Ibera ili one u Kelta ili one na Istoku, u Egiptu, u Libiji, ili one koje su u središtu svijeta". "Istinit je dakle i pouzdan navjestaj Crkve, jer ona cijelome svijetu pokazuje samo jedan put spasenja".

175 "Vjeru sto smo je od Crkve primili, brizno cuvamo. Kao kakvo dragocjeno

blago, zatvoreno u vrsnu posudu, vjera se po djelovanju Duha Bozjega neprestano pomladjuje te cini da se pomladjuje i posuda koja ga drzi".

Ukratko

176 Vjera je osobno prijanjanje citavog covjeka uz Boga koji se objavljuje. Vjera ukljucuje prijanjanje razuma i volje onome sto je Bog objavio o sebi u svojim djelima i rijecima.

177 "Vjerovati" ukljucuje zato dvojak odnos: prema osobi i prema istini; prihvaca istinu iz povjerenja u osobu, koja je tvrdi.

178 Ne smijemo ni u koga drugog vjerovati osim u Boga - Oca, Sina i Duha Svetoga.

179 Vjera je nadnaravni dar Bozji. Da bi vjerovao, covjeku treba nutarnja pomoc Duha Svetoga.

180 "Vjerovati" je svjestan i slobodan ljudski cin, koji dobro pristaje dostojanstvu ljudske osobe.

181 "Vjerovati" je crkven cin. Vjera Crkve prethodi nasoj vjeri, radja je, podrzava i hrani. Crkva je Majka svih koji vjeruju. "Nitko ne moze imati Boga za Oca, ako nema Crkvu za Majku".

182 "Mi vjerujemo sve sto je sadrzano u Bozjoj Rijeci, pisanoj ili

predanoj,
a sto Crkva predlaze vjerovati kao od Boga objavljeno".

183 Vjera je nuzna za spasenje. Sam Gospodin tvrdi: "Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit ce se, a tko ne uzvjeruje, osudit ce se" (Mk 16,16).

184 "Vjera je predokus spoznanja koje ce nas ciniti blazenim u buducem zivotu".

Vjerovanje

APOSTOLSKO VJEROVANJE
CARIGRADSKO
VJEROVANJE

Vjerujem u Boga, Oca svemogucega,
Oca svemogu ega,
Stvoritelja neba i zemlje.
nevidljivoga.

I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga,
Isusa Krista,
Gospodina nasega,
Bozjega.
vjekova.
svjetla,

NICEJSKO -

Vjerujem u jednoga Boga,
stvoritelja neba i zemlje,
svega vidljivoga i

I u jednoga Gospodina
jedinorodjenoga Sina
Rodjenog od Oca prije svih
Boga od Boga, svjetlo od

Boga.

nasega

koji je zacet po Duhu Svetom,
Svetom

rodjen od Marije Djevice,
mucen pod Poncijem Pilatom,
raspet, umro i pokopan;
sasao nad pakao,

i

treći dan uskrsnuo od mrtvih;
Svetom
uzasao na nebesa,
sjedi o desnu Boga Oca svemogućega;

odonud će doći suditi
zive i mrtve.
biti kraja.

Vjerujem u Duha Svetoga,

pravoga Boga od pravoga

Rodjena, ne stvorena,
istobitna s Ocem,
po kome je sve stvoreno.
Koji je radi nas ljudi i radi
spasenja sisao s nebesa.

I utjelovio se po Duhu

od Marije Djevice:
i postao čovjekom.

Raspet također za nas:
pod Poncijem Pilatom mucen
pokopan.

I uskrsnuo treći dan, po
Pismu.

I uzasao na nebo:
sjedi s desne Ocu.
I opet će doći u slavi
suditi zive i mrtve,
i njegovu kraljevstvu neće

I u Duha Svetoga,
Gospodina i zivotvorca;
koji izlazi od Oca i Sina.
Koji se s Ocem i Sinom

skupa casti

prorocima.

svetu Crkvu katolicku,
opcinstvo svetih,

oprostenje grijeha,
uskrsnuce tijela
mrtvih.

i zivot vjecni.

Amen.

i zajedno slavi;
koji je govorio po

I u jednu svetu katolicku i
apostolsku Crkvu.

Ispovijedam jedno krstenje za
oprostenje grijeha.

I iscekujem uskrsnuce

I zivot buducega vijeka.

Amen.

DRUGI ODSJEK: ISPOVIJEST KRSCANSKE VJERE

SIMBOLI VJERE

185 Tko kaze "Vjerujem" kaze "Pristajem uz ono sto mi vjerujemo".

Zajednistvu u vjeri potreban je zajednicki vjerski govor, obvezatan za sve i objedinjujuci u istom ispovijedanju vjere.

186 Od pocetka apostolska je Crkva svoju vjeru izrazavala i predavala kratkim obrascima koji su bili mjerodavni za sve. Ali vec vrlo rano Crkva je

takodjer htjela ono bitno od svoje vjere sabrati u organske pregledne sazetke, koji su bili odredjeni prije svega za pripravnike na krstenje: Taj prikaz vjere nije nacinjen prema ljudskom nahodjenju, nego je iz cijeloga

Pisma bilo sabrano ono najvaznije da pruži cjelovitu vjersku pouku. I kao što gorusicino sjeme u zrncu sadrži velik broj grana, tako i taj sažetak vjere u nekoliko riječi obuhvaća sve znanje prave pobožnosti Starog i Novog zavjeta.

187 Ti se kratki prikazi vjere nazivaju "vjeroispovijestima" jer sažimlju vjeru koju kršćani ispovijedaju. Nazivaju se i "Vjerovanje" - "Credo" zbog toga što im je prva riječ obično "Vjerujem". Isto se tako zovu "simbolima vjere".

188 Grčka riječ "symbolon" označavala je polovicu prelomljenog predmeta (na primjer pečata) koja se pokazivala kao raspoznajni znak: prelomljeni bi se dijelovi sastavili, da se utvrdi identitet donositelja. Simbol je vjere dakle raspoznajni i zajednički znak među vjernicima. "Symbolon" nadalje označuje neki zbir, skup ili zbir sadržaj. Simbol vjere zbir je glavnih vjerskih istina. Otud služi kao prvo i temeljno polazište kateheze.

189 Prva "ispovijest vjere" biva pri krštenju. "Simbol vjere" ponajprije je krsni simbol. Budući da se krštenje dijeli "u ime Oca i Sina i Duha Svetoga" (Mt 28,19), vjerske istine, potvrđene na krštenju, raslanjene su na temelju njihova odnosa prema trima Osobama Svetoga Trojstva.

190 Simbol se prema tome dijeli u tri dijela: "Prvi je posvećen Bogu Ocu i čudesnom djelu stvaranja; drugi Isusu Kristu i otajstvu Otkupljenja; treći Duhu Svetom, izvoru i početku našega posvećenja". To su "tri glave našega

(krsnoga) pecata".

191 "Ta se tri dijela, iako su medjusobno povezana, razlikuju. Prema usporedbi koju Oci cesto upotrebljavaju nazivamo ih clancima. Kao sto nasi

udovi imaju clanke na koje se dijele i po kojima se razlikuju, isto su tako u toj ispovijesti vjere opravdano i s razlogom nazvane clancima one istine koje moramo vjerovati odjelito i razlucno". Prema drevnoj predaji, koju potvrđuje vec sveti Ambrozije, obicaj je brojiti dvanaest clanaka Vjerovanja, simbolizirajuci s brojem apostola cjelinu apostolske vjere.

192 Kroz vjekove, kao odgovor na potrebe raznih vremena, nastale su brojne

ispovijesti ili simboli vjere; tako npr. simboli raznih starih apostolskih Crkava, Simbol "Quicumque" zvan i Atanazijev simbol, ispovijesti vjere nekih

sabora, i nekih papa, kao "Vjerovanje Damazovo (Fides Damasi)", ili "Ispovijest vjere naroda Bozjega" pape Pavla VI. (1968).

193 Nijedan se od tih simbola raznih etapa crkvenoga zivota ne moze smatrati

zastarjelim ili suvisnim: oni nam pomazu da vjekovnu vjeru Crkve danas zivimo i produbimo pomocu raznih sazetaka te iste vjere. Izmedju svih simbola vjere dva zauzimaju sasvim posebno mjesto u crkvenom zivotu:

194 Apostolsko Vjerovanje, nazvano je tako jer se s pravom smatra vjernim

szetkom apostolske vjere. To je zapravo drevni krsni simbol Rimske crkve.

Otud njegov velik ugled: "To je simbol koji cuva Rimska crkva, u kojoj je sjediste imao Petar, apostolski prvak, i u koju je donio zaje-dnicko

ucenje".

195 Nicejsko-carigradskom Vjeronanju velik ugled dolazi iz dvaju prvih opcih sabora (tj. Nicejskoga 325. i Carigradskog 381. godine). I danas je zajednicki svim velikim Crkvama Istoka i Zapada.

196 Nase izlaganje vjere slijedit ce Apostolsko Vjeronanje koje tako reci predstavlja "najstariji rimski katekizam", a popunjavat ce se stalnim pozivanjem na Nicejsko-carigradsko koje je na vise mjesta izricitije i razradjenije.

197 Kao na dan nasega krstenja, kad je sav nas zivot bio povjeren "pravilu nauka" (Rim 6,17), prihvatimo simbol svoje vjere koja daje zivot.

Izgovarati

Vjeronanje s vjerom, znaci ulaziti u zajednistvo s Bogom, Ocem, Sinom i Duhom Svetim, i u zajednistvo s cijelom Crkvom koja nam predaje vjeru; u

njenom krilu mi vjerujemo: Taj je Simbol duhovni pecat, on je razmisljanje

nasega srca i kao njegova stalno prisutna straza, on je sigurno blago nase duse.

PRVO POGLAVLJE: VJERUJEM U BOGA OCA

198 Nasa vjeroispovijest zapocinje s Bogom, jer Bog je "Prvi i Posljednji" (Iz 44,6), Pocetak i Svrsetak svega. Vjeronanje zapocinje s Bogom Ocem, jer

je Otac prva bozanska Osoba Presvetoga Trojstva; nase Vjeronanje zapocinje

stvaranjem neba i zemlje, jer je stvaranje pocetak i temelj svih djela Bozjih.

Clanak 1."VJERUJEM U BOGA OCA SVEMOGUCEGA, STVORITELJA NEBA I ZEMLJE"

Stavak 1.VJERUJEM U BOGA

199 "Vjerujem u Boga": ta prva izjava ispovijesti vjere ujedno je i najtemeljnija. Cio Simbol govori o Bogu, a kad govori i o covjeku i svijetu,

cini to u vezi s Bogom. Svi clanci Vjerovanja ovise o tome prvom, isto kao sto sve zapovijedi tumace prvu. Drugi clanci cine da bolje upoznamo Boga onakvoga kakav se postepeno objavljivao ljudima. "S pravom dakle krscani na

prvom mjestu ispovijedaju da vjeruju u Boga".

I. "Vjerujem u jednoga Boga"

200 Tim rijecima zapocinje Nicejsko-carigradski simbol. Ispovijedanje Bozje

jedincatosti, kojemu je korijen u Bozjoj objavi Staroga saveza, nerazdvojivo

je od ispovijedanja Bozje opstojnosti i isto je tako temeljno. Bog je Jedini: samo je jedan Bog: "Krscanska vjera vjeruje i ispovijeda da je Bog jedan po naravi, po sustini i biti".

201 Izraelu, svome izabraniku, Bog se objavio kao Jedini: "Cuj, Izraele! Gospodin je nas Bog, Gospodin je jedan! Ljubi Gospodina Boga svojega svim

srcem svojim, svom dusom svojom i svom snagom svojom" (Pnz 6,4-5).

Po

prorocima Bog poziva Izraela i sve naroe da se obrate njemu, Jedinome:

"Obratite se k meni da se spasite, svi krajevi zemlje, jer ja sam Bog i nema drugoga (...) Da, preda mnom ce se prignuti svako koljeno, mnome ce se svaki

jezik zaklinjati govoreci: jedino je u Bogu pobjeda i snaga" (Iz 45,22-24).

202 Sam Isus potvrđuje da je Bog "jedini Gospodin" i da ga treba ljubiti

"iz svega srca svojega, iz sve duse svoje, iz sveg uma svoga i iz sve snage svoje". Ujedno Isus govori da je i on sam "Gospodin". Ispovijedati "Isus je

Gospodin" vlastitost je krscanske vjere. To se ne protivi vjeri u jednoga

Boga. Vjerovati u Duha Svetoga "koji je Gospodin i zivotvorac" ne uvodi

nikakve diobe u jednom Bogu: Cvrsto vjerujemo i iskreno ispovijedamo da jest

samo jedan pravi Bog, vjecan i neizmjeran, svemoguc, nepromjenljiv,

nepojmljiv i neizreciv, Otac, Sin i Duh Sveti: tri Osobe, ali jedna bit,

jedna sustina ili posvema jednostavna narav.

II. Bog objavljuje svoje Ime

203 Svome narodu Izraelu Bog se objavio priopcujući mu svoje Ime. Ime izrice

bit, osobnu istovjetnost i smisao vlastita zivota. Bog ima ime. Nije

bezimena sila. Otkriti svoje ime znaci saopćiti se drugima, na neki nacin

dati samoga sebe ucini vsi se pristupacnim, sposobnim biti dublje upoznat i osobno imenovan.

204 Bog se objavlji vao svome narodu postupno i pod raznim imenima, ali

objava bozanskog Imena Mojsiju u bogoocitovanju (teofaniji) gorucega grma

uoci Izlaska i Saveza na Sinaju pokazalo se temeljnom objavom za Stari i

Novi savez.

ZIVI BOG

205 Bog poziva Mojsija iz grma koji gori ali ne sagorijeva, i kaze mu: "Ja sam Bog tvojih otaca, Bog Abrahamov, Bog Izakov, Bog Jakovljevi" (Izl 3,6).

Bog je Bog otaca, onaj koji je pozvao i vodio patrijarhe na njihovim putima.

Bog vjerman i milosrdan koji se sjeca i njih i svojih obećanja, koji dolazi da njihove potomke oslobodi iz ropstva. On je Bog koji iznad prostora i vremena, to moze i hoce i koji ce, da ostvari taj naum, pokrenuti svoju svemoc.

"JA SAM ONAJ KOJI JESAM"

Mojsije rece Bogu: "Ako dodjem k Izraelcima pa im kazem: Bog otaca vasih

poslao me k vama, i oni me zapitaju: Kako mu je ime? - sto cu im odgovoriti?" "Ja sam koji jesam", rece Bog Mojsiju.

I nastavi: "Ovako kazi Izraelcima: 'Ja jesam' posla me k vama (...) To mi je ime do vijeka, tako ce me zvati od koljena do koljena" (Izl 3,13-15)

206 Objavljujuci svoje tajnovito ime JHVH, "ja sam onaj koji jest" ili "Ja sam

onaj koji jesam" ili takodjer "Jesam koji jesam", Bog kaze tko je on i kojim

ga imenom treba nazivati. To je bozansko ime tajnovito kao sto je i sam Bog

tajna. Ono je u isti mah objavljeno ime i kao uskrata imena; i upravo time

ono najbolje izrice Bozju zbilju, ono sto je beskrajno iznad svega sto mozemo shvatiti ili izreci: on je "skriveni Bog" (Iz 45,15), ime mu je neizrecivo, a ujedno je Bog koji se priblizava ljudima.

207 Objavljujuci svoje ime Bog ujedno objavljuje svoju vjernost koja je odvijeka i dovijeka, koja vrijedi za proslost ("Ja sam Bog tvojih otaca", (Izl 3,6) i za buducnost ("Ja cu biti s tobom", Izl 3,12). Objavljujuci svoje ime "Ja jesam" Bog se objavljuje kao Bog koji je uvijek tu, prisutan uza svoj narod da ga spasi.

208 Suocen s tom privlacnom i tajnovitom prisutnoscu Bozjom, covjek otkriva

svoju neznatnost. Pred gorucim grmom Mojsije skida svoju obucu i pokriva si

lice u suocenju s bozanskom svetoscju. Pred slavom triput svetoga Boga Izaija

uzvikuje: "Jao meni, propadoh, jer sam covjek necistih usana" (Iz 6,5). Pred

bozanskim znakovima koje Isus cini, Petar uzvikuje: "Idi od mene, Gospodine,

jer sam gresnik" (Lk 5,8). Ali buduci da je svet, Bog moze covjeku, koji se pred njim otkriva kao gresnik, oprostiti: "Necu vise gnjevu dati maha (...)

Ja sam Bog, a ne covjek, Svetac posred tebe" (Hos 11,9). Isto ce reci

apostol Ivan: "Umirit cemo pred njim srce svoje ako nas ono bilo u cem osudjuje, jer Bog je veci od nasega srca i znade sve" (1 Iv 3,19-20).

209 Iz postovanja prema njegovoj svetosti izraelski narod ne izgovara ime Bozje.

Kad se cita Sveto pismo, objavljeno se Ime zamjenjuje bozanskim naslovom

"Gospodin" (Adonai, u grckom Kyrios). Tim ce se naslovom klicati Isusovu

bozanstvu: "Isus je Gospodin".

"BOG BLAG I MILOSRDAN"

210 Nakon grijeha kojim se Izrael odvratio od Boga da se klanja zlatnome teletu, Bog slusa Mojsijevo posredovanje i prihvacu da stupa usred nevjernog

naroda ocitujuci tako svoju ljubav. Mojsiju koji moli da vidi njegovu Slavu,

Bog odgovara: "Dopustit cu da ispred tebe prodje sav moj sjaj i pred tobom

cu izustiti svoje ime JHVH" (Izl 33,18-19). I Gospodin prodje ispred Mojsija

i objavi: "JHVH, JHVH, Bog milosrdan i milostiv, spor na srdzbu, bogat ljubavlju i vjernoscju" (Izl 34,5-6). Mojsije tada ispovjedi Gospodina kao Boga koji prasta.

211 Bozansko ime "Ja jesam" ili "On jest" izrazava vjernost Boga koji unatoc

gresnoj ljudskoj nevjernosti i kazni koju zasluzuje "iskazuje milost tisucama" (Izl 34,7). Bog objavljuje da je "bogat milosrdjem" (Ef 2,4) te ide dotle da predaje svoga vlastitog Sina. Dajuci svoj zivot da nas oslobodi od grijeha, Isus ce otkriti da i on sam nosi to bozansko ime: "Kad uzdignete

Sina covjecjega, tada cete upoznati da Ja jesam" (Iv 8,28).

SAMO BOG JEST

212 Izraelova je vjera kroz vjekove mogla razviti i produbiti bogatstvo sadrzano u objavi bozanskog imena. Bog je jedini, osim njega nema bogova. On

nadilazi svijet i povijest. On je stvorio nebo i zemlju, ali "oni ce propasti, a ti ostajes; sve ce ostarjeti kao odjeca (...), a ti si uvijek isti, godinama tvojim nema kraja" (Ps 102,27-28). U Bogu "nema promjene ni sjene od mijene" (Jak 1,17). On je "Onaj koji jest" odvijeka i dovijeka i zato ostaje uvijek vjeran samom sebi i svojim obećanjima.

213 Objava neizrecivog imena "Ja sam onaj koji jesam" sadrzi dakle istinu da jedino Bog JEST. U tom je smislu vec prijevod Sedamdesetorice a zatim i crkvena Predaja shvacala bozansko ime: Bog je punina bitka i svakog savrsenstva, bez pocetka i bez kraja. Dok sva stvorenja primaju od njega sve sto jesu i sto imaju, jedino on je sam svoj bitak i od sebe jest sve sto jest.

III. Bog, "Onaj koji jest", Istina je i Ljubav

214 Bog, "Onaj koji jest", objavio se Izraelu kao onaj koji je "bogat ljubavlju i vjernoscu" (Izl 34,6). Ta dva pojma na zgusnut nacin izrazavaju bogatstvo bozanskog imena. U svim svojim djelima Bog pokazuje svoju dobrohotnost, svoju dobrotu, svoju milost, svoju ljubav; ali i svoju pouzdanost, svoju postojanost, svoju vjernost i svoju istinu. "Zahvaljujem imenu tvojem za tvoju dobrotu i vjernost" (Ps 138,2). On je Istina jer "Bog je svjetlost, i tame u njemu nema nikakve" (1 Iv 1,5). On je "Ljubav", uci apostol Ivan (1 Iv 4,8).

BOG JE ISTINA

215 "Srce je rijeci tvoje istina, vjecan je sud pravde tvoje" (Ps 119,160).

"Ustinu, Gospode Boze, ti si Bog, tvoje su riječi istinite" (2 Sam 7,28); zato se Božja obećanja uvijek ostvaruju. Bog je sama Istina, njegove riječi ne mogu varati. Upravo stoga možemo se u svemu s punim pouzdanjem predati istini i vjernosti njegove riječi. Početak ljudskoga grijeha i pada bila je laž zavodnika koji je pobudio sumnju u Božju riječ, u njegovu dobrohotnost i vjernost.

216 Božja je istina njegova mudrost koja upravlja cijelim redom stvorenja i vlada svijetom. Bog koji je sam "stvorio nebo i zemlju(Ps 115,15), samo On može dati istinsku spoznaju svega stvorenoga u odnosu prema Sebi.

217 Bog je istinit i kad objavljuje sebe: pouka koja dolazi od Njega jest "zakon istine" (Mal 2,6). Kad pošalje svoga Sina u svijet, to će biti "da posvjedoci za istinu" (Iv 18,37). "Znamo, da je Sin Božji došao i dao nam razum da poznamo Istinitoga" (1 Iv 5,20).

BOG JE LJUBAV

218 Tijekom svoje povijesti Izrael je mogao otkriti da je Bog imao samo jedan razlog što mu se objavio i što ga je između svih naroda izabrao da bude njegov, a to je: ničim zaslužena Božja ljubav. A Izrael je, zahvaljujući prorocima, shvatio, da ga Bog iz ljubavi nikad nije prestao spasavati i prastati mu nevjere i grijeha.

219 Božja se ljubav prema Izraelu uspoređuje s ljubavlju oca prema sinu, i jaca je od majcinske ljubavi prema djeci. Bog ljubi svoj narod više nego muž

svoju zenu; Bozja ce ljubav pobijediti i najgoru nevjeru; ici ce do najdragocjenijeg dara: "Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga Sina Jedinorodjenca" (Iv 3,16).

220 Ljubav je Bozja "vjecna" (Iz 54,8): "Nek se pokrenu planine i potresu bregovi, al se ljubav moja nece odmac od tebe" (Iz 54,10). "Ljubavlju vjecnom ljubim te, zato ti sacuvah milost" (Jr 31,3).

221 Sveti Ivan ide i dalje kad kaze: "Bog je ljubav" (1 Iv 4,8.16). Sam Bozji bitak jest Ljubav. Kad je u punini vremena poslao svoga jedinoga Sina

i Duha ljubavi, Bog je otkrio svoju najnutarniju tajnu: da je sam vjecna razmjena ljubavi: Oca, Sina i Duha Svetoga, i da je nas odredio da ucestvujemo u toj ljubavi.

IV. Znacenje vjere u jedinoga Boga

222 Vjerovati u jedinoga Boga i ljubiti ga svim svojim bicem ima krupne posljedice za cio nas zivot:

223 To znaci upoznati Bozju velicinu i uzvisenost: "Veci je Bog no sto pojmit mozemo" (Job 36,26). Zato se Bogu mora "prvome sluziti".

224 To znaci zivjeti u zahvaljivanju: ako je Bog Jedini, sve ono sto jesmo i sto imamo dolazi od njega: "Sto imas, a da nisi primio?" (1 Kor 4,7). "Sto da uzvratim Gospodinu za sve sto mi je ucinio?" (Ps 116,12).

225 To znaci upoznati jedinstvo i pravo dostojanstvo svih ljudi: jer "su svi stvoreni na sliku i priliku Bozju" (Post 1,26).

226 To znaci pravilno se sluziti stvorenjem: vjera u jedinoga Boga upucuje nas da se svime sto nije on sluzimo ukoliko nas njemu priblizuje, a da se klonimo onoga sto nas od njega odvaca:

Gospodine moj i Boze moj, uzmi od mene sve sto me od tebe udaljuje.

Gospodine moj i Boze moj, daj mi sve sto me k tebi vodi.

Gospodine moj i Boze moj, oduzmi me meni i posve me predaj sebi.

227 To znaci uzdati se u Boga u svakoj prilici, pa i u nesreci. To divno izrazava

molitva sv. Terezije od Isusa:

Neka te nista ne buni / i nista ne plasi

Sve prolazi / Bog se ne mijenja

Strpljivost postize sve / Tko ima Boga

Nista mu ne manjka / Sam Bog dostaje.

Ukratko

228 "Slusaj, Izraele, Gospodin Bog nas jest nas jedini Bog (...)" (Pnz 6,4; Mk 12,29). "Nuzno je da vrhovno Bice bude jedincato, to jest bez sebi ravnoga. (...) Ako Bog nije jedini, nije Bog".

229 Vjera u Boga upucuje nas da se obracamo njemu jedinome kao svome prvom

pocelu i svojoj posljednjoj svrsi; i da nista ne volimo vise nego njega i da ga nicim ne zamijenimo.

230 Iako se Bog objavljuje, ipak ostaje neizreciva tajna: "Kad bi ga ti shvatio, to ne bi bio Bog".

231 Bog nase vjere objavio se kao Onaj koji jest. Bog se dao prepoznati kao

"bogat ljubavlju i vjernoscu" (Izl 34,6). Sam njegov bitak jest Istina i Ljubav.

Stavak 2. OTAC

I. "U ime Oca i Sina i Duha Svetoga"

232 Krscani su krsteni "u ime Oca i Sina i Duha Svetoga" (Mt 28,19). Prije toga, na trostruko pitanje koje trazi da ispovjede vjeru u Oca, u Sina i u Duha, oni odgovore : "Vjerujem". "Vjera svih krscana pociva na Trojstvu".

233 Krscani su krsteni "u ime" - ne u "im na" Oca i Sina i Duha Svetoga, jer

samo je jedan Bog, Svemoguci Otac i njegov jedini Sin i Duh Sveti: Presveto

Trojstvo.

234 Otajstvo Presvetog Trojstva sredisnje je otajstvo krscanske vjere i zivota. To je tajna Boga u sebi samome. Tu je dakle izvor sviju drugih vjerskih otajstava, svjetlo koje ih osvjetljuje. To je najtemeljniji i najbitniji nauk u "redu vjerskih istina". "Sva povijest spasenja samo je povijest objavljivanja pravog i jedinog Boga Oca, Sina i Duha Svetoga, koji pomiruje i ujedinjuje sa sobom ljude koji su se odvratili grijehom".

235 U ovom ce se stavku ukratko izloziti na koji se nacin otajstvo Blazenoga

Trojstva objavilo (I), kako je Crkva izrazila vjersko ucenje o toj tajni

(II) i, na kraju, kako bozanskim slanjima Sina i Duha Svetoga Bog Otac ostvaruje "dobrohotni naum" stvaranja, otkupljenja i posvecenja (III).

236 Crkveni Oci razlikuju "Teologiju" (Theologia) i "Ekonomiju" (oikonomia),

oznacujuci prvim pojmom otajstvo nutarnjeg zivota Boga-Trojstva, a drugim

sva Bozja djela kojima se on objavljuje i priopcuje svoj zivot.

"Ekonomija"

objavljuje "Teologiju", i obratno, "Teologija" objasnjava cijelu

"Ekonomiju". Djela Bozja otkrivaju tko je Bog u sebi, i obratno, otajstvo njegova nutarnjeg Bica obasjava razumijevanje sviju njegovih djela.

Slicno

je medju ljudskim osobama. Osoba se pokazuje u svom djelovanju, i sto bolje

neku osobu poznamo, to bolje razumijemo njezino djelovanje.

237 Trojstvo je otajstvo vjere u strogom smislu, jedna od onih "tajni skrivenih u Bogu koje

se ne mogu znati ako nisu objavljene od Boga". Bog je, istina, ostavio tragove svoga trojstvenog bica u stvoriteljskom djelu i u Objavi tijekom Staroga zavjeta. No nutrina njegova Bica kao Sveto Trojstvo tvori tajnu nedostupnu samom razumu, pa i vjeri Izraelovoj, prije Utjelovljenja Sina Bozjega i poslanja Duha Svetoga.

II. Objava Boga kao Trojstva

OTAC OBJAVLJEN PO SINU

238 U mnogim religijama Bog je zazivan kao Otac. Bozanstvo se cesto smatra

"ocem bogova i ljudi". U Izraelu Bog se naziva Ocem ukoliko je Stvoritelj svijeta. Jos vise Bog je Otac Izraelu svome "prvorodjencu" (Izl 4,22) zbog Saveza i dara Zakona. Naziva se i ocem Izraelova kralja. No Bog je osobito

"Otac sirota", sirocadi i udovica, koji zive pod zastitom njegove ljubavi.

239 Oznacujuci Boga imenom "Otac" govor vjere istice nadasve dva vida: da je Bog prvi izvor svega i transcendentni autoritet, ali istovremeno da je dobrota i njezna briznost za svu svoju djecu. Ta se roditeljska Bozja njeznost moze izreci i slikom majcinstva koja jos vise izrazava Bozju imanenciju, bliskost Boga i njegova stvorenja. Jezik vjere crpi tako iz ljudskoga roditeljskog iskustva jer su roditelji covjeku na neki nacin prvi Bozji predstavnici. No, ljudsko iskustvo pokazuje takodjer da su roditelji pogresivi i da mogu izobliciti ocinski i majcinski lik. Zato treba imati na umu da Bog nadilazi ljudske razlike spolova: on nije ni musko ni zensko, on

je Bog; stoga nadilazi ljudsko ocinstvo i majcinstvo, iako im je on izvor i mjerilo: nitko nije otac kao sto je to Bog.

240 Isus je objavio da je Bog "Otac" u necuvenom smislu: nije to tek kao Stvoritelj, on je vjecno Otac u odnosu prema svome jedinorodjenom Sinu, a ovaj je opet Sin samo u odnosu

prema svom Ocu: "Nitko ne pozna Sina doli Otac, niti tko pozna Oca doli Sin

i onaj kome Sin hoce objaviti" (Mt 11,27).

241 Zato apostoli ispovijedaju Isusa kao "Rijec koja bijase u pocetku kod Boga i koja je Bog" (Iv 1,1), kao "sliku nevidljivoga Boga" (Kol 1,15), kao "odsaj Slave i otisak Bica njegova" (Heb 1,3).

242 Nakon apostola i slijedeci njihovu Predaju, Crkva je 325. godine na prvom opcem saboru u Niceji ispovjedila da je Sin "istobitan s Ocem", tj. jedan jedincati Bog s njime. Drugi opci sabor u Carigradu 381. godine zadrzao je taj izraz u obliku iz Nicejskoga vjerovanja i ispovjedio da je on "jedinorodjeni Sin Bozji, rodjen od Oca prije svih vjekova, svjetlo od svjetla, pravi Bog od pravoga Boga, rodjen, a ne stvoren, istobitan s Ocem".

OTAC I SIN OBJAVLJENI PO DUHU

243 Prije svoga Vazma, Isus najavljuje odasiljanje "drugoga Paraklita" (Tjesitelja - Branitelja), Duha Svetoga. Duh, koji je na djelu pri stvaranju i koji je nekoc "govorio po prorocima" (Nicejsko-carigradsko vjerovanje), sada ce biti uz ucenike i u njima, da ih poucava i uvodi "u svu istinu" (Iv 16,13). Tako je Duh Sveti objavljen kao jos jedna bozanska osoba u odnosu prema Isusu i prema Ocu.

244 Vjecni izvor Duha objavljuje se u njegovu vremenitom slanju. Apostolima

i Crkvi Duh Sveti je poslan ujedno od Oca u ime Sina i osobno od Sina, posto

se ovaj vratio k Ocu. Odasiljanje osobe Duha nakon Isusove proslave otkriva

otajstvo Svete Trojice u punini.

245 Apostolsku vjeru u vezi s Duhom ispovjedio je Drugi sveopci sabor 381.

godine u Carigradu: "Vjerujemo u Duha Svetoga, Gospodina i zivotvorca koji

izlazi od Oca". Crkva time Oca priznaje "izvorom i vrelom svega bozanstva".

Vjечно porijeklo Duha Svetoga nije međutim bez veze s porijeklom Sina: "Duh

Sveti, koji je treća osoba Trojstva, jest Bog, jedan i jednak Bogu Ocu i Sinu, jedne biti i jedne naravi (...). I ne kaže se da je samo Duh Ocev, nego ujedno Duh Ocev i Sinov". Vjerovanje Crkve na Carigradskom saboru

ispovijeda: Duh Sveti se "s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi".

246 Latinska predaja Vjerovanja ispovijeda da Duh "izlazi od Oca i Sina (Filioque)". Firentinski sabor 1438. objašnjava: "Duh Sveti ima svoju bit i svoj sustinski bitak ujedno od Oca i Sina te vjечно izlazi od jednoga i drugoga kao od jednog počela i jednim jedinim nadisanjem (...). Budući da je

sve što je Očevo Otac radjanjem predao svom jedinorodjenom Sinu, osim

biti Otac, i to što Duh Sveti izlazi iz Sina, sam Sin ima od vječnosti od Oca, od kojega je i rođen od vječnosti".

247 Izraza Filioque nije bilo u Carigradskom simbolu od 381. godine. No, prema drevnoj latinskoj i aleksandrijskoj predaji, tako ga je papa sveti Lav dogmatski ispovijedao već 447. godine, prije nego je Rim poznao i 451. godine na kalcedonskom saboru, prihvatio Simbol od 381. Uporaba tog izraza u

Vjerovanju, malo se pomalo između 8. i 11. stoljeća, uvela u latinsko bogoslužje. No, uvođenje riječi Filioque u Nicejsko-carigradski simbol po latinskoj liturgiji predstavlja još i dandanas točku razilazanja s pravoslavnim Crkvama.

248 Istočna predaja ističe prvenstveno da je, u pogledu Duha, Otac njegov prvotni izvor. Ispovijedajući da Duh "izlazi od Oca" (Iv 15,26), ona tvrdi da Duh od Oca izlazi po Sinu. Zapadna predaja pak, govoreći da Duh izlazi od Oca i Sina (Filioque), ističe u prvom redu

istobitnost zajedništva između Oca i Sina. I to se tvrdi "zakonito i s razlogom", jer vječni red božanskih osoba u njihovu istobitnom zajedništvu uključuje da je Otac prvi izvor Duhu ukoliko je "pocelo bez pocela", ali također da je, ukoliko je Otac jedinorođenog Sina, sa Sinom "jedinstveno pocelo iz kojeg ishodi Duh Sveti". To opravdano dopunjavanje, ako se ne zaostri, ne dokida istovjetnost vjere u stvarnost istog otajstva što ga Crkva ispovijeda.

III. Sveto Trojstvo u nauci vjere

POSTANAK TROJSTVENE DOGME

249 Objavljena istina o Svetom Trojstvu od samih početaka bila je u korijenu

živog vjerovanja Crkve, navlastito po krštenju. Izražena je u pravilu krsne vjere, što se formiralo u propovijedanju, u katehezi i u molitvi Crkve.

Takvi se izricaji nalaze već u apostolskim spisima, kako svjedoci ovaj pozdrav, preuzet u euharistijsko bogoslužje: "Milost Gospodina našega Isusa

Krista, ljubav Boga i zajedništvo Duha Svetoga sa svima vama" (2 Kor 13,13).

250 Tijekom prvih stoljeća Crkva je nastojala da vjeru u Trojstvo jasnije izrekne kako bi produbila svoje razumijevanje vjere, ali i obranila od zablude koje su je iskrivljivale. Bilo je to djelo starih sabora,

potpomognuto teološkim istraživanjem crkvenih Otaca i poduprto vjerskim

osjećanjem krscanskoga puka.

251 Za oblikovanje dogme Presvetog Trojstva, Crkva je morala razviti vlastiti rječnik posežući za pojmovima filozofskog porijekla: "supstancija"

- sustina, "persona" ili "hipostaza" - osoba,
"relacija" - odnosaj, odnos itd. Postupajuci tako, nije vjeru podredila ljudskoj mudrosti, nego je dala novo, dotad neuobicajeno, znacenje tim rijecima, uzetim odsad da oznacuju i neizrecivo Otajstvo, "neizmjereno iznad svega sto mozemo ljudskom mjerom pojmiti".

252 Crkva upotrebljava pojam sustina - "supstancija" (kadsto se kaze i "bit" ili "narav") da oznaci bozansko bice u njegovoj jednosti (jedinstvu); pojam osoba - "persona" ili "hipostaza" - da oznaci Oca, Sina i Duha Svetoga u njihovoj zbiljskoj uzajamnoj razlicnosti, a pojam odnosaj (ili odnos) - "relacija" - da oznaci kako razlicnost bozanskih osobâ stoji u odnosu jedne prema drugima.

DOGMA SVETOGA TROJSTVA

253 Trojstvo je jedno. Ne ispovijedamo tri boga, nego jednoga jedinog Boga u

trima osobama: "istobitno Trojstvo". Bozanske osobe ne dijele medju sobom

jedino bozanstvo, nego je svaka od njih potpun Bog: "Otac je isto sto i Sin, Sin je isto sto i Otac, Otac i Sin su isto ono sto i Duh Sveti, to znaci po naravi jedan Bog". "Svaka je od triju osoba ta zbilja, tj. bozanska sustina, bit ili narav".

254 Bozanske su osobe zbiljski medju sobom razlicite. "Bog je jedini, ali nije osamljenik". "Otac", "Sin", "Duh Sveti" nisu naprosto imena koja naznacuju nacine bozanskog bica, nego su zbiljski medjusobno razliciti: "Onaj koji je Sin nije Otac, a onaj koji je Otac nije Sin, niti je Duh Sveti onaj koji je Otac ili Sin" Oni se medju sobom razlikuju po svojim izvornim odnosajima: po tomu sto "Otac radja, Sin biva rodjen, a Duh Sveti ishodi".

Bozansko jedinstvo je trojstveno (trojicno).

255 Bozanske su Osobe jedne prema drugima u suodnosu. Zbiljska razlicnost

medju bozanskim Osobama, jer ne razdjeljuje bozansko jedinstvo, sastoji se

jedino u odnosajima jedne osobe prema drugima: "Po odnosajnim osobnim imenima, Otac je u odnosu prema Sinu, Sin prema Ocu, Duh Sveti prema obojici. I premda se po tim odnosima kaze da su tri osobe, ipak vjerujemo da

im je narav ili sustina jedna". "Sve je (u njima) jedno ondje gdje se ne javlja opreka odnosa". "Zbog toga jedinstva Otac je sav u Sinu, sav u Duhu Svetomu; Sin je sav u Ocu, sav u Duhu Svetomu; Duh Sveti sav u Ocu, sav u Sinu".

256 Carigradskim je katekumenima sveti Grgur Nazijanski, zvan i "Bogoslov"

ili "Teolog", predavao ovaj sazetak vjere u Trojstvo: Prije svega cuvajte mi taj dragocjeni poklad za koji ja zivim i borim se, s kojim zelim umrijeti, koji mi daje da podnesem sva zla i da prezrem sve uzitke: hocu reci ispovijest vjere u Oca i Sina i Duha Svetoga. Predajem vam je danas. Po njoj

cu vas upravo sada uroniti u vodu i dicit vas iz nje. Dajem vam je kao pratioca i zastitnika za cio vas zivot. Dajem vam jedno jedino Bozanstvo i Moc, koje kao Jedno postoji u Trojici, i sadrzi Trojicu na razlicit nacin. Bozanstvo bez razlike sustine ili naravi, bez stupnja visega koji uzvisuje ili nizega koji snizuje (...). Trojici beskonacnih beskonacna je istobitnost. Sav je Bog kad se svaka promatra u sebi samoj(...), Bog su kao Trojica promatrani zajedno(...) Nisam pravo ni poceo misliti o Jedinstvu, a Trojstvo me kupa u svom sjaju. Jedva sam poceo misliti na Trojstvo, a

Jedinstvo me opet osvaja.

IV. Bozansko djelovanje i trojstvena slanja

257 "O Trojstvo, svjetlo blazeno, o prvobitna Jednosti". Bog je vjечно blazenstvo, besmrtni zivot, svjetlo bez zalaza. Bog je Ljubav: Otac, Sin i Duh Sveti. Bog slobodno zeli saopćiti slavu svoga blazenog zivota. To je njegov "dobrohotni naum" sto ga je prije stvaranja svijeta smislio u svom ljubljennom Sinu, "u ljubavi nas je predodredio za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu" (Ef 1,4-5), to jest da budemo "suobliceni slici Sina njegova" (Rim 8,29), snagom "Duha posinstva" (Rim 8,15). Taj je naum "milost koja nam je dana prije vjecnih vremena" (2 Tim 1,9-10), koja neposredno izvire iz ljubavi Presvete Trojice, a pokazuje se u stvorite-ljskom djelu, u cijeloj povijesti spasenja nakon pada, u slanju Sina i u slanju Duha, koje se nastavlja u poslanju Crkve.

258 Cjelokupni bozanski naum spasenja zajednicko je djelo triju bozanskih

osoba. Jer kao sto Trojstvo ima samo jednu te istu narav, tako ima jedno te isto djelovanje. "Otac, Sin i Duh Sveti nisu tri pocela, nego jedno jedino pocelo stvaranja". Ipak svaka bozanska Osoba izvrsuje zajednicko djelo prema

svom osobnom svojstvu. Zato Crkva, prema Novom zavjetu, ispovijeda "jednoga

Boga Oca od kojega je sve, jednoga Gospodina Isusa Krista po kojemu je sve,

jednoga Duha Svetoga u kojemu je sve". Vlastitosti bozanskih Osoba ocituju

se napose bozanskim slanjima: Utjelovljenjem Bozjega Sina i darivanjem Duha

Svetoga.

259 Kao djelo u isti mah zajednicko i osobno, cijela bozanska ekonomija daje

upoznati i vlastitost bozanskih Osoba i njihovu jedinu narav. Isto tako sav krscanski zivot je zajednistvo sa svakom od bozanskih Osoba, bez ikakva njihova odvajanja. Tko slavi Oca, cini to po Sinu u Duhu Svetom; tko ide za

Kristom, cini to jer ga Otac privlaci i Duh pokrece.

260 Posljednja je svrha svekolike bozanske ekonomije ulazak stvorenja u savršeno jedinstvo Blazene Trojice. Ali vec sada smo pozvani da budemo stan

Presvete Trojice: "Ako me tko ljubi", kaze Gospodin, "cuvat ce moju rijec, pa ce i moj Otac ljubiti njega, i k njemu cemo doci i kod njega cemo se nastaniti" (Iv 14,23). O moj Boze, Trojstvo kome se klanjam, pomози mi da

posve zaboravim sebe te se nastanim u tebi, nepokretna i smirena kao da je moja dusa vec u vjecnosti. Nista neka ne pomuti moj mir i ucini da izadjem

iz tebe, o moj Nepromjenljivi, nego nek me svaki trenutak unosi unutra u dubine tvoje Tajne! Umiri moju dusu! Nacini od nje svoje nebo, svoj dragi stan i mjesto svoga pocinka. Da te nikada ne ostavim sama, nego da sva budem

tu, sva budna u svojoj vjeri, sva u klanjanju, sva predana tvom stvaralackom djelovanju.

Ukratko

261 Otajstvo Presvetog Trojstva sredisnja je tajna krscanske vjere i zivota. Znanje o tome, moze nam dati jedino Bog objavljujuci se kao Otac, Sin i

Duh
Sveti.

262 Utjelovljenje Bozjega Sina otkriva da je Bog vjecni Otac i da je Sin istobitan s Ocem, to jest da je u njemu i s njime jedan te isti jedini Bog.

263 Slanje Duha Svetoga, sto ga salje Otac u ime Sina a Sin salje "od Oca" (Iv 15,26) otkriva da je i Duh s njima jedan te isti jedini Bog, koji se "s Ocem i Sinom skupa casti i zajedno slavi".

264 "Duh Sveti izlazi od Oca kao od prvotnog izvora, a po vjecnom darivanju
Oca Sinu izlazi od zajednistva Oca i Sina".

265 Milosci krstenja "u ime Oca i Sina i Duha Svetoga" pozvani smo da imamo
udjela u zivotu Blazenoga Trojstva, ovdje u tami vjere, a poslije smrti, u vjecnome svjetlu.

266 "Ovo je katolicka vjera, castiti jednoga Boga u Trojstvu i Trojstvo u Jedinstvu, bez mijesanja osoba, bez dijeljenja bozanske biti: jer druga je osoba Oceva, druga Sinova, druga Duha Svetoga, ali bozanstvo Oca, Sina i Duha Svetoga jest jedno, jednaka im je slava i suvjecno velicanstvo".

267 Bozanske su Osobe nerazdvojive u onome sto jesu i nerazdvojive u onome
sto cine. U jedinstvenom bozanskom djelovanju svaka ocituje ono sto joj je
vlastito u Trojstvu, to biva osobito u bozanskim slanjima, Utjelovljenju Sina i darivanju Duha Svetoga.

Stavak 3. SVEMOGUCI

268 Od svih bozanskih svojstava samo se Bozja svemoc spominje u Vjerovanju:

ispovijedati je od velike je vaznosti za nas zivot. Vjerujemo da je Bozja svemoc sveopca, jer Bog je sve stvorio, svime upravlja i moze sve; ona je u

ljubavi jer Bog je nas Otac; ona je tajanstvena jer se samo vjerom moze spoznati kada se ocituje "u slabosti" (2 Kor 12,9).

"SVE STO HOCE, TO I CINI" (Ps 115,3)

269 Sveto pismo na mnogo mjesta ispovijeda sveopcu Bozju moc. Bog se naziva

"Jaki Jakovljevi" (Post 49,24; Iz 1,24 i dr.), "Gospod nad vojskama", "Silan i Junacan" (Ps 24,8-10). Ako je Bog svemoguc "na nebu i na zemlji" (Ps 135,6), to je zato sto ih je on stvorio. Nista mu nije nemoguće, i po svojoj volji raspolaze svojim djelom. Bog je Gospodar svemira, on mu je postavio

red koji mu je posvema podlozan i raspoloziv. On je Gospodar povijesti: po

svojoj volji potice srca i ravna dogadjajima: "Uvijek ti je u vlasti tvoja silna snaga, tko se moze oprijeti tvojoj jakoj misici?" (Mudr 11,21). "TI SI MILOSTIV SVIMA JER MOZES SVE" (Mudr 11,23)

270 Bog je svemoguci Otac. Njegovo ocinstvo i njegova moc medjusobno se osvjetljaju. Svoju ocinsku svemoc pokazuje na nacin kako se brine za nase potrebe: darom posinovljenja

("I bit cu vam otac, i vi cete mi biti sinovi i kceri, veli Gospodin

Svemoguci", 2 Kor 6,18) i svojim neizmjernim milosrdjem, jer on svoju moc

pokazuje u najvisoj mjeri slobodno prastajuci grijeh.

271 Bozja svemoc nije nipošto proizvoljna: "U Bogu su moc i bit, volja i um, mudrost i pravednost jedno te isto, tako da nista ne moze biti u Bozjoj moci sto nije u pravednoj Bozjoj volji ili u njegovu mudrom razumu".

TAJNA PRIVIDNE BOZJE NEMOCI

272 Vjera u Boga Oca Svemogucega moze doci u iskusenje po iskustvu zla i patnje. Katkad se moze ciniti da je Bog odsutan i nesposoban da sprijezi zlo. No Bog Otac je svoju Svemoc na najtajanstveniji nacin objavio u dobrovoljnom ponizenju i u Uskrsnucu svoga Sina i time je pobijedio zlo. Zato je raspeti Krist "Bozja sila i Bozja mudrost; jer Idô Bozje mudrije je od ljudi, i slabô Bozje jace je od ljudi" (1 Kor 1,24-25). Upravo u Kristovu uskrsnucu i uzvisenju Otac je razvio svoju "silu i snagu" i ocitovao "kako je izvanredno velika sila njegova prema nama koji vjerujemo" (Ef 1,19-22).

273 Samo vjera moze pristati uz tajanstvene putove Bozje svemoci. Ta se vjera hvali svojim slabostima da privuce na se Kristovu moc. Djevica Marija vrhovni je uzor te vjere, ona je vjerovala da "Bogu nije nista nemoguce" (Lk 1,37) i mogla je velicati Gospodina: "Velika mi djela ucini Svesilni, sveto je Ime njegovo" (Lk 1,49).

274 "Nista ne moze tako ucvrstiti nasu vjeru i nasu nadu koliko uvjerenje, duboko ucrtano u nase duse, da Bogu nista nije nemoguce. Jer sve ono sto ce nam (Vjerovanje) kasnije predloziti da vjerujemo, najvece i

najneshvatljivije pa i najuzvisenije stvari iznad redovitih prirodnih zakona, cim nas razum bude samo imao pojam o bozanskoj Svemogucnosti on ce ih lako i bez kolebanja prihvatiti".

Ukratko

275 S pravednim Jobom ispovijedamo: "Ja znadem, moc je tvoja bezgranica: sto god naumis, to mozes izvesti" (Job 42,2).

276 Vjerna svjedocanstvu Pisma, Crkva cesto pocinje svoje molitve rijecima:

"Svemoguci vjekovjecni Boze" ("omnipotens sempiterna Deus") i cvrsto vjeruje da "Bogu nije nista nemoguće" (Post 18,14; Lk 1,37; Mt 19,26).

277 Bog objavljuje svoju Svemoc odvracajuci nas od nasih grijeha i vracajuci

nas po milosti u prijateljstvo sa sobom: "Boze, ti svoju svemoc ocitujes ponajvise prastanjem i milosrdjem".

278 Kad ne bismo vjerovali da je Bozja ljubav svemoguca, kako bismo vjerovali da nas je Otac mogao stvoriti, Sin otkupiti, a Duh Sveti posvetiti?

Stavak 4. STVORITELJ

279 "U pocetku stvori Bog nebo i zemlju" (Post 1,1). Te svecane rijeci stoje

na pocetku Svetoga pisma. Simbol ih vjere preuzima ispovijedajuci Boga

Oca

Svemogućega "Stvoriteljem neba i zemlje", "svega vidljivoga i nevidljivoga".

Govorit ćemo stoga najprije o Stvoritelju, zatim o stvaranju, i na kraju o padu zbog grijeha. Isus Krist, Sin Božji, došao je da nas ponovno od njega oslobodi.

280 Stvaranje je temelj "svih spasenjskih nauma Božjih", "početak povijesti

spasenja", koje došire vrhunac u Kristu. I obratno, Kristovo otajstvo baca odlučujuće svjetlo na tajnu stvaranja otkrivajući svrhu zbog koje je "u početku Bog stvorio nebo i zemlju" (Post 1,1): od početka Bog je imao u nakani slavu novog stvorenja u Kristu.

281 Zato čitanje vazmenog bdjenja, slavlja novoga stvorenja u Kristu, započinju izvještajem o stvaranju. U bizantskom bogoslužju to izvješće služi uvijek kao prvo čitanje uoci velikih

Gospodnjih blagdana. Prema svjedočanstvu starih katekumenskih pouka za krštenje isla je istim putem.

I. Kateheza o stvaranju

282 Kateheza o stvaranju od temeljne je važnosti. Tice se samih osnova ljudskog i kršćanskog života: daje jasan odgovor kršćanske vjere na temeljno

pitanje koje su ljudi svih vremena postavljali: "Odakle dola-zimo?", "Kamo

idemo?", "Koje nam je porijeklo?", "Koja nam je svrha?", "Odakle dolazi i kamo ide sve što postoji?" Oba pitanja, o porijeklu i o svrsi, nerazdvojiva su, i odlučujuća za smisao i usmjerenje našega života i djelovanja.

283 Pitanje o porijeklu svijeta i covjeka predmet je brojnih znanstvenih istrazivanja koja su izvanredno obogatila nase znanje o starosti i razmjerima svemira, o postanku raznih oblika zivota i o pojavi covjeka. Ta nas otkrica pozivaju da se jos vise divimo velicini Stvoritelja, da mu zahvaljujemo za sva njegova djela i za um i mudrost koju daje ucenjacima i istrazivacima. Oni mogu reci sa Salomonom: "On mi je podario istinsku znanost o svemu sto jest, naucio me sustavu svijeta i svojstvima prapocela (...) jer me poucavase mudrost, umjetnica u svemu" (Mudr 7,17.21).

284 Velikom zanimanju za ta istrazivanja snazan je poticaj pitanje drugoga reda koje nadilazi podrucje vlastito prirodnim znanostima. Ne radi se samo o tome da se zna kada je i kako tvarno nastao svemir, ni kada se pojavio covjek, nego radije da se otkrije koji je smisao toga porijekla: vlada li njime slucaj, slijepa kob, bezimena nuzda, ili neko nadsvjetsko, razumno i dobro Bice zvano Bog? A ako svijet dolazi od Bozje mudrosti i dobrote, zasto zlo? Odakle dolazi ono? Tko je zato odgovoran? I ima li oslobodjenja od njega?

285 Od svojih pocetaka krscanska je vjera bila suocena s odgovorima razlicitima od njezinih o pitanju porijekla. Tako se u starim religijama i kulturama nalaze brojni mitovi o pocecima. Neki su filozofi rekli da je sve Bog, da je svijet Bog, ili da je razvitak svijeta ujedno i razvitak Boga (panteizam). Drugi su rekli da svijet nuzno izvire iz Boga, da istjece iz toga izvora i da se u nj vraca. Drugi su opet tvrdili da postoje dva vjecna pocela, Dobro i Zlo, Svjetlo i Tama, u trajnoj borbi (dualizam, maniheizam).

Po nekima od tih shvacanja svijet (barem tvarni svijet) bio bi zao, kao ucinak nekog opadanja, te se mora odbaciti ili nadici (gnoza). Nadalje neki

dopustaju da je Bog stvorio svijet, ali kao neki urar, koji ga je nakon stvaranja prepustio samom sebi (deizam). Drugi konacno ne prihvataju nikakvo

transcendentno porijeklo svijeta, nego vide u njemu puku igru stvari, koja bi

vjecno postojala (materijalizam). Svi ti pokusaji tumacenja svjedoce kako se

trajno i posvuda postavlja pitanje o pocecima. To je trazenje vlastito covjeku.

286 Zacijelo, vec ljudski razum moze naci neki odgovor na pitanje o pocecima. Da postoji Bog Stvoritelj, sa sigurnoscu se moze spoznati po njegovim djelima svjetlom ljudskog uma, iako je ta spoznaja cesto zamracena

i izoblicena zabludom. Tu pridolazi vjera da ucvrsti i prosvijetli um da pravilno razumije tu istinu: "Vjerom spoznajemo da je svijet rijecju Bozjom

stvoren, da ono sto vidimo nije postalo iz onoga sto se opaza" (Heb 11,3).

287 Istina o stvaranju tako je vazna za cio ljudski zivot da je Bog u svojoj ljubavi zelio svome Narodu objaviti sve sto treba o tome znati za spasenje. Iznad naravne spoznaje koju moze imati svaki covjek o Stvoritelju, Bog je postupno otkrivao Izraelu otajstvo stvaranja. Bog koji je izabrao patrijarhe, koji je izveo Izraela iz Egipta i koji je izabrao, stvorio i oblikovao Izraela, objavljuje se kao onaj kome pripadaju svi narodi zemlje i

cijela zemlja, kao onaj koji je jedini "nacinio nebo i zemlju" (Ps 115,15; 124,8; 134,3).

288 Tako je objava o stvaranju nerazdvojiva od objave i ostvarenja saveza jedinoga Boga s njegovim Narodom. Stvaranje je objavljeno kao prvi

korak

prema tome savezu, kao prvo i opće svjedočanstvo o Božjoj svemogućoj ljubavi. Kasnije se istina o stvaranju izražava snagom koja ra-šte u prorockoj poruci, u molitvi psalama i liturgije, u mudrosnom razmišljanju izabranog Naroda.

289 Među svim riječima Svetoga pisma o stvaranju, prva tri poglavlja knjige

Postanka zauzimaju jedincato mjesto. S književnog vidika te stranice mogu

imati razne izvore. Nadahnuti pisci smjestili su ih na početak Pisma tako da

svojim svečanim jezikom ističu istine o stvaranju, o njegovu izvoru i svrsi u Bogu, o njegovu redu i dobroti, o čovjekovu pozivu, konačno o drami grijeha i o nadi u spasenje. Kad se citaju u Kristovu svjetlu, u jedinstvu Svetoga pisma i u živoj Predaji Crkve, te riječi ostaju glavni izvor za katehezu o tajnama "početka": o stvaranju, padu, obećanju spasenja.

II. Stvaranje - djelo Svetoga Trojstva

290 "U početku stvori Bog nebo i zemlju": tim se prvim riječima Pisma tvrdi

troje: vječni Bog je dao početak svemu što postoji izvan njega; samo on je stvoritelj (glagolu "stvoriti" - u hebrejskom "bara" - uvijek je Bog subjekt); sveukupnost onoga što postoji (izraženo riječima "nebo i zemlja") ovisi o onome koji mu daje da bude.

291 "U početku bijase Rijec (...) i Rijec bijase Bog. (...) Sve postade po njoj i bez nje ne postade ništa" (Iv 1,1-3). Novi zavjet otkriva da je Bog sve stvorio po vječnoj Rijeci, svojem ljubljenom Sinu. U njemu je "sve stvoreno na nebesima i na zemlji (...) sve je po njemu i za njega stvoreno:

on je prije svega i sve stoji u njemu" (Kol 1,16-17). Vjera Crkve isto tako potvrđuje stvaralacko djelo Duha Svetoga: on je "zivotvorac", "Duh Tvorac", "riznica dobara".

292 Nagovijesten u Starom zavjetu, a objavljen u Novom savezu, stvaralacki

cin Sina i Duha, nerazdvojivo jedinstven s Ocevim, jasno se priznaje pravilom vjere Crkve: "Postoji samo jedan Bog (...): Otac, koji je Bog, Stvoritelj, Zacetnik, Sredjivac. On je sve nacinio sam od sebe, to jest svojom Rijecju i svojom Mudrosću", "po Sinu i Duhu" koji su kao "njegove ruke". Stvaranje je zajednicko djelo Svete Trojice.

III. "Svijet je stvoren na slavu Bozju"

293 Temeljna je istina koju Pismo i Predaja postojano naucavaju i slave: "Svijet je stvoren na slavu Bozju". Bog je sve stvorio, tumaci sveti Bonaventura "ne da slavu uveca, nego da slavu ocituje, da svoju slavu priopci". Jer Bog nema drugog razloga za stvaranje osim svoje ljubavi i svoje dobrote: "Kljucem ljubavi otvorio je ruku, i proizidjose stvorovi". A Prvi vaticanski sabor objasnjava: U svojoj dobroti i svojom svemocnom silom, ne da uveca svoje blazenstvo, niti da postigne svoje savrsenstvo, nego da ga ocituje dobrima koja daruje svojim stvorenjima, taj jedini istiniti Bog u najslobodnijoj nakani od pocetka vremena stvorio je iz nicega i jedno i drugo stvorenje, to jest duhovno i tjelesno.

294 Slava je Bozja u tome da se ostvari ocitovanje i priopcivanje njegove dobrote, radi kojih je svijet stvoren. Naciniti od nas "posinjenu djecu po

Isusu Kristu" - to je dobrohotan naum "njegove volje (...) na hvalu i slavu njegove milosti" (Ef 1,5-6): "Jer slava je Bozja zivi covjek, a covjekov je zivot gledanje Boga. Ako je vec Bozja objava po stvaranju pribavila zivot svim bicima koja zive na zemlji, koliko vise ocitovanje Ocevo po Rijeci daje zivot onima koji gledaju Boga". Konacna je svrha stvaranja da Bog, "koji je Stvoritelj svih bica, bude konacno sve u svemu (1 Kor 15,28), pribavljajuci ujedno svoju slavu i nase blazenstvo".

IV. Otajstvo stvaranja

BOG STVARA MUDROSCU I LJUBAVLJU

295 Vjerujemo da je Bog stvorio svijet po svojoj mudrosti. Svijet nije proizvod kakve god nuznosti, slijepe sudbine ili slucaja. Vjerujemo da svijet proizlazi iz slobodne Bozje volje jer je Bog zelio da stvorenja imaju udjela u njegovu bitku, u njegovoj mudrosti i u njegovoj dobroti: "Jer ti si sve stvorio, i tvojom voljom sve postade i bî stvoreno" (Otk 4,11). "Kako su brojna tvoja djela, Gospodine! Sve si to mudro ucinio" (Ps 104,24). "Gospodin je dobar svima, milosrdan svim djelima svojim" (Ps 145,9).

BOG STVARA "IZ NICEGA"

296 Vjerujemo da Bogu pri stvaranju nije potrebno nista sto bi prije bilo ni bilo koja pomoc. Stvaranje nije ni neko nuzno proizlazenje (emanacija) iz bozanske sustine. Bog slobodno stvara "iz nicega". Sto bi bilo neobicno da je Bog nacinio svijet od neke postojece tvari? Neki ljudski obrtnik, kad mu se dade neki materijal, pravi od njega sto zeli. Ali Bozja se moc pokazuje

upravo u tome sto on ni od cega cini sve sto hoce.

297 Vjera u stvaranje "iz nicega" posvjedocena je u Svetom pismu kao istina puna obećanja i nade. Tako majka sedmorice sinova hrabri djecu na mucenistvo: Ne znam kako ste nastali

u mojoj utrobi, jer nisam vam ja darovala ni duh ni zivot, niti vam tkivo slozila. Zato ce vam Stvoritelj svijeta, koji je sazdao ljudski rod i koji svemu daje pocetak, milosrdno vratiti i duh i zivot, jer vi sad ne marite za se iz ljubavi prema njegovim zakonima. (...) Molim te, dijete, pogledaj nebo

i zemlju i sve sto je na njima, i znaj da je sve to Bog nacinio ni od cega, i da je tako nastao i ljudski rod (2 Mak 7,22-23.28).

298 Buduci da Bog moze stvarati "iz nicega", Bog moze po Duhu Svetom i gresnicima dati duhovni zivot, stvarajuci u njima cisto srce, i umrlima po Uskrsnucu tjelesni zivot,

jer on "ozivljuje mrtve i ono sto nije zove da bude" (Rim 4,17). A buduci da

je mogao svojom Rijecju uciniti da iz tame zasja svjetlo, moze dati i svjetlo vjere onima koji ga ne poznaju.

BOG STVARA UREDJEN I DOBAR SVIJET

299 Ako Bog stvara s mudroscu, stvorenje ima svoj red: "Ti si sve uredio po

broju, utegu i mjeri" (Mudr 11,20). Stvoreno u vjecnoj Rijeci i po njoj, koja je "slika Boga nevidljivoga" (Kol 1,15) ono je odredjeno i usmjereno prema covjeku, koji je slika Bozja, i sam pozvan u osobni odnos s Bogom. Nasa pamet kao sudionica svjetlosti Bozjeg uma moze dokuciti sto nam Bog

kaze po svome stvorenju, doduse ne bez velikog napora i u duhu poniznosti i

postovanja pred Stvoriteljem i njegovim djelom. Stvorenje je proizaslo iz

Bozje dobrote te ima u njoj udjela ("I vidje Bog da je dobro (...) veoma dobro": Post 1,4.10.12.18.21.31). Jer Bog hoce stvorenje kao dar covjeku, kao bastinu njemu namijenjenu i povjerenu. Crkva je vise puta morala braniti dobrotu stvorenja, pa i tvarnoga svijeta.

BOG NADILAZI STVORENJE I U NJEM JE PRISUTAN

300 Bog je neizmjerne veci od svih svojih djela: "Velicanstvom nebo natkriljuje" (Ps 8,2) i "nedokuciva je velicina njegova" (Ps 145,3). A budući da je neogranicen i slobodan Stvoritelj i prvi uzrok svega sto postoji, Bog je prisutan u najdubljoj nutarnjosti svojih stvorova: "U njemu zivimo, micemo se i jesmo" (Dj 17,28). Po rijecima sv. Augustina on je "visi od najvisega u meni, nutarnjiji od najnutarnjijeg u meni".

BOG UZDRZAVA I RAVNA STVORENJEM

301 Po stvaranju Bog ne ne prepusta stvorenje njemu samome. Daje mu ne samo da bude i da postoji, nego ga svaki cas uzdrzava u bitku, daje mu da djeluje i nosi ga prema njegovu cilju. Priznati tu potpunu ovisnost o Stvoritelju izvor je mudrosti i slobode, radosti i povjerenja: Jer ti ljubis sva bica, i ne mrzis ni jedno koje si stvorio, jer da si stogod mrzio, ne bi ga ni stvorio. A kako bi ista moglo opstojati ako ti ne bi htio? Ili se odrzati ako ga ti nisi u zivot dozvao? Ali ti stedis sve, jer sve je tvoje, Gospodaru, ljubitelju zivota (Mudr 11,24-26).

V. Bog ostvaruje svoj naum: Providnost Bozja

302 Stvorenje ima svoju vlastitu dobrotu i savršenost, ali iz Stvoriteljevih ruku nije izaslo posve završeno. Stvoreno je kao nešto "na putu" ("in statu viae") prema nekom konačnom savršenstvu za koje ga je Bog odredio i koje još treba dostići. Raspored (plan) po kojem Bog vodi svoje stvorenje prema tom savršenstvu zovemo Božjom providnošću: Svojom providnošću Bog čuva i ravna sve što je stvorio; snaga joj se "prostire s jednoga kraja svijeta na drugi, i blagotvorno upravlja svemirom" (Mudr 8,1). Jer "sve je nago i razgoljeno pred njenim očima" (Heb 4,13), pa i ono što budu proizveli slobodni čini stvorova.

303 Svjedočanstvo je Svetog pisma jednodusno: skrb božanske providnosti konkretna je i neposredna; brine se za sve, od najmanjih stvari do najvećih svjetskih i povijesnih događaja. Svete knjige potvrđuju posvemašnje Božje vrhovništvo u tijeku događanja: "Nas je Bog na nebesima, sve što mu se sviđa, to učini" (Ps 115,3). A za Krista je rečeno: "Kad on otvori, nitko neće zatvoriti, kad zatvori, nitko neće otvoriti" (Otk 3,7). "Mnogo je namisli u srcu čovječjem ali što Bog naumi, to i bude" (Izr 19,21).

304 Zato vidimo kako Duh Sveti, prvotni autor Svetoga pisma, često Bogu pripisuje čine, a da ne spominje drugotnih uzroka. Nije to primitivan "način govora", nego dubok podsjećaj na Božje prvenstvo i na vrhovnu vlast nad povijesću i svijetom, kojim nas odgaja za pouzdanje u njega. Moljenje Psalama velika je škola toga pouzdanja.

305 Isus traži sinovsko predanje u providnost nebeskoga Oca koji vodi

brigu i za najmanje potrebe svoje djece: "Nemojte, dakle, zabrinuto govoriti: `Sto cemo jesti?' ili: `Sto cemo piti?'"

(...) Zna Otac vas nebeski da vam je sve to potrebno. Trazite stoga najprije kraljevstvo Bozje i pravednost njegovu, a sve ce vam se ostalo nadodati" (Mt 6,31-33).

PROVIDNOST I DRUGOTNI UZROCI

306 Bog je vrhovni Gospodar svoga nauma. Ali da ga ostvari, sluzi se i stvorovima. To nije znak slabosti nego velicine i dobrote Svemoguceg Boga.

Jer Bog svojim stvorovima ne daje samo da budu nego takodjer dostojanstvo da

i sami djeluju, da budu uzrok i pocelo jedni drugima i tako suradjuju na ispunjavanju njegova nauma.

307 Ljudima Bog daje i moc da imaju slobodna udjela u njegovoj providnosti;

povjerava im odgovornost da "podvrgnu" zemlju i ovladaju njome. Tako Bog

daje ljudima da kao razumni i slobodni uzroci upotpune stvaralacko djelo, da

mu usavrse sklad za dobro svoje i za dobro bliznjih. Iako su ljudi cesto nesvjesni suradnici volje Bozje, mogu oni i promisljeno uci u bozanski plan

svojim cinima, svojim molitvama, pa i svojim patnjama. Tada potpunoma bivaju

"suradnici Bozji" (1 Kor 3,9; 1 Sol 3,2) i suradnici njegova Kraljevstva.

308 Istina nerazdvojiva od vjere u Boga Stvoritelja jest da Bog djeluje u svakom djelu svojih stvorenja. On je prvotni uzrok koji djeluje u

drugotnim

uzrocima i po njima: "Bog u svojoj dobrohotnosti izvodi u nama i htjeti i djelovati" (Fil 2,13). Daleko od toga da umanjuje dostojanstvo stvorenja, ta ga istina uzvisuje. Budući da je stvorenje izvedeno Božjom silom, mudroscu i

dobrotom iz nicega, ono ne može ništa ako se otkine od svog izvora: jer "stvorenje bez Stvoritelja iscezava"; još manje može postići posljednju svrhu bez pomoći milosti.

PROVIDNOST I SABLAZAN ZLA

309 Ako se svemogući Bog Otac, Stvoritelj uređenog i dobrog svijeta, brine

za sve svoje stvorove, zašto postoji zlo? Na to pitanje koje se nameće i koje je neizbježno, koliko bolno toliko i tajnovito, nije dovoljan nikakav brz odgovor. Samo cjelina kršćanske vjere sačinjava odgovor na to pitanje: dobrota stvorenja, drama grijeha, strpljiva Božja ljubav koja dolazi ususret čovjeku svojim savezima, otkupiteljskim Utjelovljenjem Sina Božjega, darom

Duha, okupljanjem Crkve, snagom sakramenata, pozivom u blaženi život, na

koji su slobodni stvorovi pozvani da ga prihvate, ali koji, po nekoj strasnoj tajni, mogu i otkloniti. Nema nijednog dijela kršćanske poruke koji

nije, pod nekim vidom, odgovor na problem zla.

310 Zašto Bog nije stvorio tako savršen svijet da u njemu ne mogu biti nikakva zla? Svojom beskrajnom moću Bog bi uvijek mogao stvoriti nešto bolje. Ipak u svojoj beskrajnoj mudrosti i dobroti Bog je htio slobodno stvoriti svijet "u stanju putovanja" prema konačnom usavršenju. Po Božjem

naumu, taj razvoj uz nastajanje nekih bica uključuje nestajanje drugih, uz ono što je savrsenije uključuje ono što je manje savrseno, uz izgradnju prirode takodjer i razgradnju. Prema tome uz fizicko dobro postoji i fizicko zlo, sve dok stvorenje ne dostigne savrsenstvo.

311 Andjeli i ljudi, razumna i slobodna stvorenja, moraju prema svome konacnom odredjenju putovati po slobodnom izboru i s najvecom ljubavlju. Oni

dakle mogu i skrenuti s pravoga puta. I zaista, sagrijesili su. I tako je u svijet uslo moralno zlo, neizmjerne teze nego fizicko zlo. Bog nije ni na koji nacin, ni izravno ni neizravno, uzrok moralnoga zla. No, postujuci slobodu svoga stvorenja, dopusta ga i tajnovito zna iz njega izvuci dobro: Buduci da je savrseno dobar, svemoguci Bog (...) ne bi nikada pustio da u njegovim djelima postoji ikakvo zlo kad ne bi bio dovoljno mocan i dobar da

iz samoga zla izvuce dobro.

312 Tako se tijekom vremena moze otkriti da Bog, u svojoj svemogucjoj providnosti, moze izvuci dobro iz posljedica nekoga zla, pa i moralnoga, koje je prouzrokovano od njegovih stvorenja: "Tako", rece Josip svojoj braci, "niste vi mene poslali ovamo, nego Bog; (...) iako ste vi namjeravali da meni naudite, Bog je ono okrenuo na dobro (...) da spasi zivot velikom narodu" (Post 45,8; 50,20). Od najveceg ikad pocinjenoga moralnog zla, odbacivanja i ubojstva Bozjega Sina, prouzrokovanog grijesima

svih ljudi, Bog je preobilnom svojom miloscu izveo najvece dobro: Kristovu

proslavu i nase otkupljenje. Zlo ipak time ne postaje dobro.

313 "Znamo da onima koji ljube Boga sve pomaze na dobro" (Rim 8,28). Svjedocanstvo svetih neprestano potvrđuje tu istinu: Tako sveta Katarina

Sienska kaze "onima koji se sablaznjavaju i bune zbog onoga sto ih snalazi":

"Sve izlazi iz ljubavi, sve je odredjeno za ljudsko spasenje, Bog cini sve samo u tu svrhu".

A sv. Toma More malo prije svog mucenistva tjesi svoju kcer: "Nista se ne moze dogoditi sto Bog ne bi htio. A sve sto on hoce, koliko nam se god moglo ciniti losim, upravo je najbolje za nas".

I Julijana od Norwicha: " Bozjom sam miloscu naucila da se cvrsto moram drzati vjere i s istom cvrstocom vjerovati da ce sve biti dobro(...) I vidjet ces sama da ce sve biti dobro".

314 Cvrsto vjerujemo da je Bog Gospodar svijeta i povijesti. Ali nama su putovi njegove providnosti cesto nepoznati. Tek na kraju, kad zavrsi nasa djelomicna spoznaja, kad budemo

gledali Boga "licem u lice" (1 Kor 13,12), bit ce nam potpuno znani putovi,

kojima je, pa i kroz drame zla i grijeha, Bog vodio svoje stvorenje - sve do pocinka konacnog "Sabata" - "Subote" - za koji je stvorio nebo i zemlju.

Ukratko

315 Stvarajuci svijet i covjeka Bog je dao prvo sveopce svjedocanstvo svoje

svemoguce ljubavi i mudrosti, prvi navjestaj svoga "dobrohotnog nauma" koji

ima svoj cilj u novom stvaranju u Kristu.

316 Iako se djelo stvaranja posebno pripisuje Ocu, vjerska je istina

takodjer da su jedino i nerazdvojivo pocelo stvaranja Otac, Sin i Duh Sveti.

317 Bog sam je stvorio svemir slobodno, izravno i bez ikakve pomoci.

318 Nijedno stvorenje nema neizmjerne moci potrebne za "stvaranje" u pravom smislu rijeci, tj. da proizvede i dade bitak onome sto ga nikako nije imalo (pozvati nesto u bitak "ni od cega").

319 Bog je stvorio svijet da ocituje i saopci svoju slavu. Da stvorenja imaju udjela u njegovoj istini, dobroti i ljepoti, to je slava za koju ih je Bog stvorio.

320 Bog koji je stvorio svemir, uzdrzava ga po svojoj Rijeci, Sinu koji "sve nosi snagom rijeci svoje" (Heb 1,3) i po Duhu Tvorcju koji daje zivot.

321 Bozja providnost jest odredjenje kojim Bog mudro i s ljubavlju vodi sva stvorenja prema njihovoj konacnoj svrsi.

322 Krist nas poziva da se kao djeca prepustimo Providnosti nasega nebeskog

Oca, a sveti Petar apostol dodaje: "Svu svoju brigu povjerite njemu, jer on se brine za vas" (1 Pt 5,7).

323 Bozja providnost djeluje i po stvorovima. Ljudima Bog daje da slobodno suradjuju u njegovim nactima.

324 Bozje pripustanje fizickog i moralnog zla tajna je koju Bog osvjetljuje u svom Sinu Isusu Kristu koji je umro i uskrsnuo da pobijedi zlo. Vjera nam

daje sigurnost da Bog ne bi dopustio zlo kad iz istoga zla ne bi izvukao dobro, putovima koje cemo potpuno znati tek u vjecnom zivotu.

Stavak 5. NEBO I ZEMLJA

325 Apostolsko Vjerovanje ispovijeda da je Bog "Stvoritelj neba i zemlje", a

Nicejsko-carigradsko objasnjava: "svega vidljivoga i nevidljivoga".

326 U Svetom pismu izraz "nebo i zemlja" znaci: sve sto postoji, cjelokupno

stvorenje. Pokazuje takodjer, unutar stvorenja, vezu koja u isti mah ujedinjuje i razlikuje nebo i zemlju: "Zemlja" je ljudski svijet. "Nebo" ili "nebesa" moze oznacavati nebeski svod, ali i vlastito Bozje "mjesto": "Oce nas koji jesi na nebesima" (Mt 5,16), prema tome i "nebo" kao eshatonsku slavu. Konacno, rijec "nebo" oznacuje "mjesto" duhovnih stvorova - andjela -

koji okruzuju Boga.

327 Ispovijest vjere Cetvrtoga lateranskog sabora tvrdi da je Bog "od pocetka vremena ni od cega stvorio oboje stvorenje, duhovno i tjelesno, andjele i zemaljski svijet, a zatim covjeka, sastavljena od obojega, duha i tijela".

I. Andjeli

POSTOJANJE ANDJELA - VJERSKA ISTINA

328 Postojanje duhovnih, netjelesnih bica koje Sveto pismo obično naziva andjelima, vjerska je istina. Svjedocanstvo Pisma o tome je jasno kao što je i Predaja jednodusna.

TKO SU ANDJELI?

329 Sveti Augustin u vezi s njima kaže: "Rijec andjeo označuje službu a ne narav. Pitaš kako se zove ta narav? - Duh. Pitaš za službu? - Andjeo. Duh je po onome što jest, andjeo po onome što čini. U cijelom svome biću andjeli su sluge i vjesnici Božji. Budući da "neprestano gledaju lice Oca mojega koji je na nebesima" (Mt 18,10), oni su moćni "izvršitelji njegovih naredaba, poslušni riječi njegovoj" (Ps 103,20).

330 Kao čisto duhovni stvorovi andjeli imaju razum i volju: oni su osobna i besmrtna stvorenja. Po savršenstvu nadilaze sva vidljiva stvorenja. O tome svjedoci sjaj njihove slave.

KRIST "SA SVIMA SVOJIM ANDJELIMA"

331 Krist je središte andjeoskog svijeta. Andjeli su njegovi : "Kad Sin čovječji dođe u slavi, i svi andjeli njegovi s njime" (Mt 25,31). Njegovi su jer su stvoreni po njemu i za njega: "U njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i nevidljivo, bilo Prijestolja, bilo Gospodstva, bilo Vrhovništva, bilo Vlasti - sve je po njemu i za njega stvoreno" (Kol 1,16). Još su više njegovi jer ih on čini glasnicima svoga spasenjskog nauma:

"Svi

ti, nisu li sluznicki duhovi, sto se salju sluziti za one koji imaju bastiniti spasenje?" (Heb 1,14).

332 Sve tamo od stvaranja svijeta i tijekom cijele povijesti spasenja, andjeli najavljuju izdaleka ili izbliza spasenje i sluze ostvarenju bozanskog nauma: oni zatvaraju raj zemaljski, zasticuju Lota, spasavaju Hagaru i njeno dijete, zaustavljaju Abrahamovu ruku; zakon se saopcuje "preko andjela" (Dj 7,53), oni vode Bozji narod, najavljuju rodjenja i pozive, oni su uz proroke; ovo su samo neki primjeri. Konacno andjeo Gabriel

navjescuje rodjenje Pretece i samoga Isusa.

333 Od Utjelovljenja do Uzasasca zivot utjelovljene Rijeci okruzen je andjeoskim klanjanjem i sluzbom. Kad Bog "uvodi Prvorodjenca u svijet, govori: Nek pred njim nice padnu svi andjeli Bozji" (Heb 1,6). Njihov hvalospjev kod Kristova rodjenja nije prestao odzvanjati u crkvenoj pohvali:

"Slava Bogu na visini" (Lk 2,14). Oni zasticuju Isusovo djetinjstvo, sluze mu u pustinji, krijepe ga u smrtnoj borbi, kad bi ga bili mogli spasiti iz neprijateljske ruke kao negda Izraela. Andjeli su i blagovjesnici (Lk 2,10): navjescuju radosnu vijest o Utjelovljenju i o Uskrsnucu Kristovu. Oni ce na Kristovu povratku, koji navjescuju, biti prisutni u sluzbi njegova suda.

ANDJELI U ZIVOTU CRKVE

334 Isto tako cio crkveni zivot uziva tajnovitu i mocnu andjeosku pomoc.

335 U liturgiji Crkva se sjedinjuje s andjelima da se klanja triput svetom Bogu. Ona zaziva njihovu pomoc, kao u molitvi "Smjerno te molimo -

Supplices

te rogamus" u Rimskom kanonu, ili u pjesmi "U raj povelili te anđeli - In Paradisum deducant te angeli" u Redu sprovoda, ili još u "Kerubinskom himnu"

bizantske liturgije, a posebno slavi spomen nekih anđela (Mihaela, Gabriela, Rafaela i anđela čuvara).

336 Od djetinjstva do smrti ljudski je život okružen njihovom zaštitom i zagovorom. "Svaki vjernik ima uz se anđela kao čuvara i pastira da ga vodi u život". Već na zemlji kršćanski život po vjeri sudjeluje u blaženom društvu s anđelima i ljudima koji su sjedinjeni u Bogu.

II. Vidljivi svijet

337 Bog je stvorio vidljivi svijet u svemu njegovu bogatstvu, raznolikosti i redu. Pismo prikazuje Stvoriteljevo djelo na simboličan način kao slijed šest "radnih" dana, koji završavaju "pocinkom" sedmog dana. U vezi sa stvaranjem sveti tekst naučava istine koje je Bog objavio za naše spasenje, koje omogućuju da "spoznamo duboku narav stvaranja, njegovu vrijednost i svrhovitost, a to je slava Božja".

338 Ne postoji ništa što ne bi svoje postojanje dugovalo Bogu Stvoritelju. Svijet je započeo kad je bio iz ničavila izvučen Božjom riječju. Sva postojeca bića, sva priroda, sva ljudska povijest imaju svoj korijen u tom prvobitnom događaju: to je postanak kojim je svijet sazdan i započelo vrijeme.

339 Svako stvorenje posjeduje vlastitu dobrotu i savršenost. Za svako se djelo onih "šest dana" kaže: "I vidje Bog da je dobro". "Sve naime stvari

vec time sto su stvorene imaju svoj ustroj, istinu, izvrsnost, vlastite zakone i uredjenje". Razliciti stvorovi koje je Bog htio u njihovu vlastitom bicu, svaki na svoj nacin, odrazavaju zraku beskonacne Bozje mudrosti i dobrote. Zato covjek mora dobrotu koja je vlastita svakom stvorenju postivati da izbjegne neurednu upotrebu stvari jer bi time prezreo Stvoritelja i uzrokovao zlokobne posljedice za ljude i njihov okolis.

340 Bog je htio ovisnost stvorova jednih o drugima. Sunce i mjesec, cedar i sitan cvijet, orao i vrabac: nebrojene razlike i nejednakosti znace da nijedan stvor nije sam sebi dovoljan. Oni postoje samo u ovisnosti jednih o drugima da se medjusobno dopunjuju sluzeci jedni drugima.

341 Svemirska ljepota. Red i sklad stvorenoga svijeta proizlaze iz razlika medju bicima i iz odnosa medju njima. Covjek to postepeno otkriva kao prirodne zakone. Ucenjaci se dive stvorovima. Ljepota stvorenja odrazava beskonacnu ljepotu Stvoritelja. Ona mora nadahnjivati stovanje i podloznost covjekova razuma i njegove volje.

342 Stupnjevitost medju stvorenjima izrazena je redom od "sest dana", koji od nesavršenijeg ide k savrsenijem. Bog ljubi sva svoja stvorenja i brine se za svako, pa i za vrapce. Ipak Isus kaze: "Vredniji ste od mnogo vrabaca" (Lk 12,6-7), ili: "Covjek je vredniji od ovce" (Mt 12,12).

343 Covjek je vrhunac Bozjega stvarateljskog djela. Nadahnuti izvjestaj to izrice jasno razlikujuci stvaranje covjeka od stvaranja drugih bica.

344 Postoji solidarnost medju svim stvorenjima zato sto sva imaju istoga Stvoritelja i sto su sva odredjena za njegovu slavu: Hvaljen budi, moj

Gospodine, u svim svojim stvorenjima,

posebno u gospodinu bratu Suncu

po kojem nam danju dajes svjetlo;

ono je lijepo i zraci velikim sjajem

i pruza nam znak o tebi, Svevisnji (...)

Hvaljen budi, moj Gospodine, za sestru Vodu,

ona je veoma korisna i veoma ponizna,

dragocjena i cista (...)

Hvaljen budi, moj Gospodine, za sestru nasu majku Zemlju

koja nas nosi i hrani,

koja proizvodi razlicite plodove

sa sarenim cvijecem i travama (...)

Hvalite i blagoslivljajte moga Gospodina,

zahvaljujte mu i sluzite mu

u svoj poniznosti.

345 Sabat - svrsetak djela od "sest dana". Sveto Pismo kaze da je "Bog sedmoga dana dovrrio svoje djelo koje ucini" i da tako "bi dovrreno nebo i zemlja"; Bog "pocinu" u sedmi dan koji je posvetio i blagoslovio (Post 2,1-3). Te su nadahnute rijeci bogate spasonosnom poukom:

346 U stvaranju je Bog postavio temelj i zakone koji ostaju cvrsti; na njih ce se vjernik moci osloniti s pouzdanjem, i oni ce mu biti znak i jamstvo neoborive vjernosti Bozjega saveza. Sa svoje strane covjek treba ostati vjeran tom temelju i postivati zakone koje je Stvoritelj u nj upisao.

347 Stvaranje je izvrreno u vidu Sabata, a to znaci u vidu cascenja i klanjanja Bogu. Cascenje je upisano u red stvaranja. "Nista se ne smije pretpostaviti Bozjem Djelu" - kaze pravilo svetog Benedikta naznacujuci tako pravilan red ljudskih zanimanja.

348 Sabat je u srcu Izraelova zakona. Drzati zapovijedi znaci slagati se s Bozjom mudroscu i voljom, kako su izrazene u njegovu stvoriteljskom djelu.

349 Osmi dan. No, za nas je svanuo novi dan: dan Kristova Uskrsnuca. Sedmim danom zavrjava prvo stvaranje. Osmim danom zapocinje novo stvaranje. Zato stvoriteljsko djelo dosize vrhunac u vecem, otkupiteljskom djelu. Prvom je stvaranju smisao i vrhunac u novom stvaranju u Kristu, ciji sjaj nadvisuje ono prvo.

Ukratko

350 Andjeli su duhovni stvorovi koji neprestano slave Boga i sluze njegovu spasonosnom naumu prema drugim stvorenjima. "Andjeli suradjuju u svemu sto je dobro za nas".

351 Andjeli okruzuju Krista, svoga Gospodina. Oni mu posebno sluze u izvrsivanju njegova spasonosnog poslanja prema ljudima.

352 Crkva stuje andjele koji joj na zemaljskom putovanju pomazu i koji stite svako ljudsko bice.

353 Bog je htio raznolikost svojih stvorova i njihovu vlastitu dobrotu, medjuovisnost i red. Bog je sve stvorove svijeta odredio za dobro ljudskoga roda. Covjek, a preko njega i sve stvorenje, odredjeni su za Slavu Bozju.

354 Postivati zakone upisane u stvorenje i odnose koji proizlaze iz naravi stvari - pocelo je mudrosti i temelj morala.

Stavak 6. COVJEK

355 "Na svoju sliku stvori Bog covjeka, na sliku Bozju on ga stvori, musko i zensko stvori ih" (Post 1,27). Covjek zauzima jedinstveno mjesto u stvorenju: on je "na sliku Bozju" (I); u svojoj naravi ujedinjuje duhovni i tvarni svijet (II); stvoren je kao "musko i zensko" (III); Bog ga je utemeljio u svom prijateljstvu (IV).

I. "Na sliku Bozju"

356 Od svih vidljivih stvorova samo je covjek "sposoban upoznati i ljubiti svoga Stvoritelja". Covjek je "jedino stvorenje sto ga je radi njega samoga Bog htio", on je jedini pozvan da spoznajom i ljubavlju dijeli Bozji zivot. U tu je svrhu stvoren, i to je temeljni razlog njegova dostojanstva: Koji te je razlog potakao da covjeka postavis u tako veliko dostojanstvo? Zacijelo neprocjenjiva ljubav kojom si u sebi samome gledao svoje stvorenje i u nj se zaljubio. Jer ljubavlju si ga stvorio, ljubavlju si mu dao bice sposobno da kusa tvoju vjecnu Dobrotu.

357 Buduci da je na sliku Bozju, covjek kao pojedinac ima dostojanstvo osobe: on nije tek nesto, nego netko. Sposoban je upoznati sebe, posjedovati se i slobodno se davati te ulaziti u zajednistvo s drugim osobama; miloscu je pak pozvan u savez sa svojim Stvoriteljem da mu odgovori u vjeri i ljubavi, i taj odgovor ne moze dati nitko drugi osim njega samoga.

358 Bog je sve stvorio za covjeka, a covjek je stvoren da sluzi Bogu, da ga ljubi i da mu sve stvorenje prikazuje: Koje bice ulazi u postojanje okruzeno tolikom paznjom? To je covjek, velik i cudesan zivi lik, u Bozjim ocima vredniji od svekolikoga stvorenja; to je covjek, za kojega postoje nebo i zemlja, i more i cjelokupno stvorenje, cijemu je spasenju Bog pridao toliko vaznosti da za nj nije postedio ni svoga jedinorodjenog Sina. Jer Bog nije prestao ciniti sve da covjeka uzdigne do sebe i posadi ga sebi s desne.

359 "Zaista, samo u tajni utjelovljene Rijeci rasvjetljuje se istinski

čovjekova

tajna":Sveti nas Pavao uči da su dva čovjeka na početku ljudskoga roda:
Adam

i Krist(...) Prvi Adam, kaže on, stvoren je kao ljudsko biće koje je primilo
život; posljednji je duhovno biće koje daje život. Prvi je stvoren od
posljednjega od kojega je primio dušu koja ga oživljava (...) Drugi je
Adam

utisnuo svoju sliku u prvog Adama kad ga je oblikovao. Zato je kasnije
uzeo

njegovu narav i ime da ne dopusti da propadne ono što je on na svoju sliku
nacinio. Jest prvi Adam, jest posljednji Adam: prvi ima početak, posljednji
nema svršetka. Upravo ovaj posljednji je uistinu prvi, kao što sam rekao: "Ja
sam Prvi i Posljednji".

360 Zbog zajedničkoga porijekla ljudski rod je
jedinствен: Bog "od jednoga stvora cijeli ljudski rod" (Dj 17,26):Divno nas
vidjenje potiče da razmatramo ljudski rod u jedinstvu njegova porijekla u
Bogu (...); u jedinstvu njegove naravi koja je u svih jednako sastavljena od
tvarnog tijela i duhovne duše; u jedinstvu njegove neposredne svrhe i
poslanja u svijetu; u jedinstvu njegova boravista: zemlje koje dobro mogu
svi ljudi po naravnom pravu upotrebljavati za održavanje i razvoj života; u
jedinstvu njegove nadnaravne svrhe, a to je sam Bog, kojemu svi moraju
težiti; u jedinstvu sredstava da se postigne ta svrha; (...) u jedinstvu
njegova otkupljenja koje je Krist za sve izvršio.

361 "Taj zakon ljudske solidarnosti i ljubavi", ne isključujući bogatu
raznolikost osoba, kultura i naroda, uvjераva nas da su svi ljudi zaista
braća.

II. "Jedan tijelom i duhom"

362 Ljudska osoba, stvorena na sliku Bozju, bice je u isti mah tjelesno i duhovno. Biblijski izvjestaj izrazava tu stvarnost simbolickim jezikom izjavljujuci da je "Bog napravio covjeka od praha zemaljskog te mu u nosnice

udahnuo dah zivota; tako postade covjek ziva dusa" (Post 2,7). Bog je dakle

htio cijeloga covjeka kao takvoga.

363 Rijec dusa u Svetom pismu cesto oznacuje ljudski zivot, ili cijelu ljudsku osobu. Ali oznacuje i ono najnutarnjije u covjekui sto je u njemu najvrednije, ono po cemu je posebno slika Bozja: "dusa" znaci duhovno pocelo

u covjeku.

364 Ljudsko tijelo ima udjela u dostojanstvu "slike Bozje": ono je ljudsko upravo zato sto je ozivljeno duhovnom dusom, i sva ljudska osoba odredjena

je da postane, u Tijelu Kristovu, Hramom Duha: Covjek, tijelom i dusom jedan,

po samoj svojoj tjelesnosti jest zbir osnova tvarnoga svijeta, tako da oni po covjeku dosizu svoj vrhunac i podizu glas da slobodno slave Stvoritelja. Stoga covjeku nije dopusteno da prezire tjelesni zivot. Naprotiv, on svoje tijelo mora smatrati dobrim i vrijednim casti kao od Boga stvorenim i odredjenim da uskrsne u posljednji dan.

365 To jedinstvo duse i tijela tako je duboko da se dusa mora smatrati "formom" tijela, tj. zahvaljujuci duhovnoj dusi tijelo sastavljeno od tvari jedno je i zivo ljudsko tijelo.

Duh i tvar u covjeku nisu dvije združene naravi, nego njihova povezanost tvori jednu jedinu narav.

366 Crkva uci da Bog svaku duhovnu dusu neposredno stvara, da dusu ne "proizvode" roditelji i da je dusa besmrtna. Ona ne propada kad se tijelo odvaja smrću i ponovno ce se ujediniti s tijelom u konacnom uskrsnuću.

367 Katkad se pravi razlika izmedju duse i duha. Tako sveti Pavao moli da se

nase "cijelo bice - duh i dusa i tijelo" - sacuva besprijeckornim, savrsenim za Dolazak Gospodina nasega Isusa Krista (1 Sol 5,23). Crkva uci da to razlikovanje ne uvodi dvojstva u dusu. "Duh" znaci da je covjek od svojega

stvaranja odredjen za svoju nadnaravnu svrhu, i da je njegova dusa sposobna

da po cistom daru bude uzdignuta u zajednistvo s Bogom.

368 Duhovna predaja Crkve naglasava i srce, u biblijskom smislu kao "dubinu

bica", gdje se osoba odlucuje za ili protiv Boga.

III. "Musko i zensko stvori ih"

BOG JE HTIO JEDNAKOST I RAZLICNOST

369 Musko i zensko stvoreni su, to jest Bog ih je tako htio: s jedne strane, u savrsenoj jednakosti, ukoliko su ljudske osobe, a s druge strane svako u svom bitku kao musko i zensko. "Biti musko" i "biti zensko" jest nesto dobro

sto Bog hoce: muskarac i zena imaju neunistivo dostojanstvo koje im dolazi

neposredno od Boga njihova Stvoritelja. Muskarac i zena s istovjetnim su dostojanstvom "na sliku Bozju". Svojim "biti musko" i "biti zensko" odrazavaju Stvoriteljevu mudrost i dobrotu.

370 Bog nije nikako na sliku covjecju: nije ni musko ni zensko. Bog je cisti duh, u kojem stoga nema razlike spolova. Ali "savršenstvo" muskog i zenskog odrazavaju nesto od beskonacnoga Bozjeg savrsenstva, tj. nesto majcinskoga ili ocinskoga i supruznickoga.

"JEDNO ZA DRUGO" - "JEDINSTVO UDVOJE"

371 Buduci da su stvoreni zajedno, Bog hoce da muz i zena budu jedno za drugo. Bozja nam Rijec o tome govori na raznim mjestima svetih knjiga: "Nije dobro da covjek bude sam: nacinit cu mu pomoc kao sto je on" (Post 2,18). Nijedna zivotinja ne moze biti "naspram" covjeku. Zena koju Bog "oblikuje" od rebra izvadjena iz muskarca i koju dovodi k muskarcu izaziva u njemu krik divljenja, usklik ljubavi i zajednistva: "Gle, evo kosti od mojih kostiju, i mesa od mojega mesa" (Post 2,23). Muskarac otkriva zenu kao drugo "ja" iste ljudskosti.

372 Muz i zena nacinjeni su "jedno za drugo": ne tako kao da bi ih Bog nacinio "napola" ili "nepotpune"; stvorio ih je za osobno zajednistvo u kojem jedno moze biti "pomoc" drugome, jer su u isti mah kao osobe jednaki ("kost od mojih kostij"), a kao musko i zensko dopunjuju se. U zenidbi ih Bog ujedinjuje tako da, tvoreci "jedno tijelo" (Post 2,24), mogu predavati ljudski zivot: "Plodite se i mnozite i napunite zemlju" (Post 1,28). Prenoseci na svoje potomke ljudski zivot, muz i zena kao supruzi i roditelji na jedincat nacin suradjuju u Stvoriteljevu djelu.

373 U Bozjem naumu muz i zena pozvani su da kao Bozji "upravitelji"

"podloze" zemlju. To vrhovništvo ne smije biti svojevorno i rusilacko gospodstvo. Na sliku Stvoritelja "koji ljubi sva bica" (Mudr 11,24), muskarac i zena pozvani su da sudjeluju u bozanskoj Providnosti prema ostalim stvorenjima. Zato su odgovorni za svijet sto im ga je Bog povjerio.

IV. Covjek u Raju

374 Prvi covjek nije samo kao dobar stvoren, nego je i postavljen u prijateljstvo sa svojim Stvoriteljem i u takav sklad sa samim sobom i sa stvorenjem oko sebe, da ce to nadvisiti samo slava novoga stvorenja u Kristu.

375 Crkva vjerodostojno tumaci simbolizam biblijskog jezika u svjetlu Novoga

zavjeta i Predaje uceci da su nasi praroditelji Adam i Eva bili postavljeni u stanje "svetosti i izvorne pravednosti". Ta milost izvorne svetosti bila je "sudionistvo na bozanskom zivotu".

376 Izarivanjem te milosti sva su podrucja ljudskoga zivota bila uzdignuta. Dok je covjek bio u toj Bozjoj bliskosti, nije morao ni umrijeti ni trpjeti. Nutarnji sklad ljudske osobe, sklad izmedju muskarca i zene, te sklad izmedju prvoga ljudskog para i cijeloga stvorenja tvorio je stanje zvano "izvorna pravednost".

377 "Vladanje" svijetom, sto ga je Bog od pocetka predao covjeku ostvarivalo

se prije svega u samom covjeku kao vladanje sobom. Covjek je bio nepovrijedjen i u cijelom svome bicu sredjen jer je bio slobodan od trostruke pozude koja ga, protiv zahtjeva razuma, podvrgava sjetilnim

uzicima, pohlepi za zemaljskim dobrima i isticanju samoga sebe.

378 Znak je bliskosti covjeka s Bogom sto ga Bog postavlja u vrt. On tu zivi

"da ga obradjuje i cuva" (Post 2,15); tu rad nije muka, nego suradnja muskarca i zene s Bogom na usavrsavanju vidljivoga stvorenog svijeta.

379 Cjelokupni taj sklad izvorne pravednosti, koji je Bog u svome naumu previdio za covjeka, izgubit ce se grijehom nasih praroditelja.

Ukratko

380 Oce sveti, "covjeka si sazdao na svoju sliku i povjerio mu brigu za cijeli svijet, da sluzi samo tebi, Stvoritelju, a svemu stvorenju bude gospodar".

381 Covjek je predodredjen da u sebi ostvari lik utjelovljenoga Bozjeg Sina, "sliku Boga nevidljivoga" (Kol 1,15), te Krist bude prvoro-djenac u mnostvu brace i sestara.

382 Covjek je " tijelom i dusom jedan".Nauka vjere tvrdi da je duhovna i besmrtna dusa neposredno stvorena od Boga.

383 "Bog covjeka nije stvorio sama: od pocetka `musko i zensko stvori ih' (Post 1,27); njihovo zdruzenje tvori prvi oblik zajednice osoba".

384 Po objavi znamo za stanje izvorne svetosti i pravednosti muskarca i zene

prije grijeha: iz njihova prijateljstva s Bogom proizlazila je sreca njihova zivota u raju.

Stavak 7. PAD

385 Bog je beskrajno dobar i sva su njegova djela dobra. Ipak nitko ne izmice iskustvu patnje, zala u prirodi - koja se cine kao vezana s ogranicenjima koja su vlastita stvorenjima - a napose ne izmice problemu moralnog zla. Odakle dolazi zlo? "Trazio sam odakle zlo i nisam nasao rjesenja", kaze sveti Augustin, a njegovo bolno trazenje naci ce rjesenje samo u obracenju zivome Bogu. Jer se "otajstvo bezakonja" (2 Sol 2,7) rasvjetljuje samo svjetlom "otajstva poboznosti" (1 Tim 3,16). Objava bozanske ljubavi u Kristu ocitovala je ujedno velicinu zla i preobilje milosti. Razmotrit cemo dakle pitanje porijekla zla drzeci uperen pogled nase

vjere u onoga koji je jedini pobjednik zla.

I. "Gdje je obilovao grijeh, preobilovala je milost"

STVARNOST GRIJEHA

386 Grijeh je prisutan u covjekovoj povijesti: bilo bi uzaludno pokusavati za to ne znati ili toj tamnoj stvarnosti davati druga imena. Da se pokusa shvatiti sto je grijeh, treba ponajprije priznati duboku vezu covjeka s Bogom, jer izvan tog odnosa, zlo se grijeha ne da razobliciti u svojoj pravoj biti kao odbijanje i opiranje Bogu, dok i dalje pritiste na covjekov zivot i na povijest.

387 Stvarnost grijeha, i posebno istocnog grijeha, razjasnjava se samo u svjetlu bozanske Objave. Bez znanja koje nam ona daje o Bogu ne moze se jasno spoznati grijeh, pa covjek pada u napast da grijeh tumaci jednostavno

kao nedostatak rasta, kao neku psiholosku slabost, neku zabludu, kao neizbježnu posljedicu nekoga neprikladnog društvenog sustava itd. Samo kad

se poznaje Bozji naum o covjeku, shvaca se da je grijeh zloraba one slobode koju Bog daje stvorenim osobama da mogu ljubiti njega i ljubiti se medjusobno.

ISTOCNI GRIJEH - BITNA VJERSKA ISTINA

388 S napretkom Objave osvjetljuje se i stvarnost grijeha. Premda je Bozji narod Staroga zavjeta nekako upoznao ljudsko stanje u svjetlu pada kako je

prikazan u knjizi Postanka, ipak nije mogao dosegnuti krajnje znacenje te povijesti; ono se posve ocituje jedino u svjetlu Smrti i Uskrsnuca Isusa Krista. Treba poznavati Krista kao vrelo milosti da se prepozna Adam kao izvor grijeha. Duh-Paraklet, poslan od uskrsloga Krista, dosao je da "pokaze svijetu sto je grijeh" (Iv 16,8), objavljujuci onoga koji ga je od grijeha otkupio.

389 Nauk o istocnom grijehu, da tako kazemo, jest "nalicje" Radosne vijesti

da je Isus Spasitelj svih ljudi, da je svima potrebno spasenje i da je spasenje ponudjeno svima zaslugom Kristovom. Crkva, koja ima misao Kristovu, dobro zna da se ne moze dirnuti u objavu o istocnom grijehu, a da se ne ugrozi Kristovo otajstvo.

ZA PRAVILNO CITANJE IZVJESCA O PADU

390 Izvjestaj o padu (Post 3) upotrebljava slikovit govor, ali izlaze

pradogadjaj, nešto što se dogodilo u početku ljudske povijesti. Objava nam daje sigurnost vjere da je cijela ljudska povijest označena istočnim grijehom što su ga slobodno pocinili naši praroditelji.

II. Pad anđela

391 Iza neposlušnog izbora naših praroditelja nalazi se zavodnicki glas koji

se protivi Bogu, a koji ih iz zavisti strovaljuje u smrt. Pismo i crkvena Predaja vide u tom bicu palog anđela, zvanog Sotona ili djavao. Crkva uci da je on bio najprije dobar anđeo, stvoren od Boga. "Djavao i ostali demoni

stvoreni su od Boga po naravi dobri, ali su od sebe postali zli".

392 Pismo govori o grijehu tih anđela. Taj se "pad" sastoji u slobodnom izboru tih stvorenih duhova koji su iz dna bica i neopozivo otklonili Boga i njegovo kraljevstvo. Odraz te pobune nalazimo u zavodnikovim rijecima praroditeljima: "Bit cete kao Bog" (Post 3,5). Djavao "grijesi od pocetka" (1 Iv 3,8), on je "otac lazi" (Iv 8,44).

393 Ono što cini da grijeh anđela ne može biti oprosteno jest neopoziv značaj anđeoskog izbora, a ne manjak beskonacnoga Bozjeg milosrdja. "Nema

kajanja za njih nakon pada kao što nema kajanja za ljude nakon smrti".

394 Pismo potvrđuje zlokobni utjecaj onoga koga Isus naziva

"čovjekoubojicom od pocetka" (Iv 8,44), koji je i Isusa pokušao odvratiti od

poslanja koje je dobio od Oca. "Zato se pojavio Sin Bozji da razori djela djavolska" (1 Iv 3,8). Po posljedicama je najteže od tih djela bilo lazljivo zavodjenje koje je navelo čovjeka da ne slusa Boga.

395 Ipak Sotonina moc nije beskonacna. On je samo stvorenje, mocno zato sto

je cisti duh, ali ipak samo stvorenje: on ne moze sprijeciti izgradnju Kraljevstva Bozjega. Iako Sotona u svijetu djeluje mrznom protiv Boga i njegova Kraljevstva u Isusu Kristu i premda njegovo djelovanje, za svakoga

covjeka i za drustvo, prouzrokuje teske stete - duhovne, a posredno i fizicke naravi - bozanska providnost dopusta to djelovanje, snazno i blago upravljajuci ljudskom i svjetskom povijescu. To bozansko pripustanje djavolskoga djelovanja velika je tajna, ali "mi znamo da onima koji ljube Boga sve pomaze na dobro" (Rim 8,28).

III. Istocni grijeh

ISKUSENJE SLOBODE

396 Bog je stvorio covjeka na svoju sliku i postavio ga u svoje prijateljstvo. Kao duhovno stvorenje covjek moze zivjeti to prijateljstvo samo ako se slobodno podredi Bogu. To je ono sto izrazava zabrana covjeku da

ne jede sa stabla spoznaje dobra i zla, "jer u dan kad budeš s njega jeo, umrijet ćeš" (Post 2,17). "Stablo spoznaje dobra i zla" (Post 2,17)

znakovito doziva u pamet neprekoracivu granicu koju covjek kao stvorenje mora slobodno priznati i s pouzdanjem postivati. Covjek ovisi o Stvoritelju:

podvrgnut je stvorenjskim zakonima i moralnim pravilima koja ravnaju uporabom slobode.

PRVI COVJEKOV GRIJEH

397 Covjek napastovan od djavla pustio je da mu u srcu zamre povjerenje prema Stvoritelju i, zlorabeci slobodu, nije poslusaio zapovijed Bozju. U tom

je bio prvi covjekov grijeh. Svaki grijeh nakon toga bit ce nepo-sluh prema Bogu i manjak povjerenja u njegovu dobrotu.

398 U tom je grijehu covjek sam sebe pretpostavio Bogu, a time je prezreo Boga: izabrao je sebe nasuprot Boga, protiv zahtjeva svoga polozaia kao stvorenja, a otud i protiv svoga vlastitog dobra. Stvoren u stanju svetosti, covjek je bio odredjen da bude potpuno od Boga "pobozanstvenjen" u slavi.

Zaveden od djavla htio je "biti kao Bog", ali "bez Boga i ispred Boga, a ne u skladu s Bogom".

399 Pismo pokazuje dramaticne posljedice toga prvog neposluha. Adam i Eva

smjesta gube milost izvorne svetosti. Plase se tog Boga o kojemu su stvorili

krivu sliku, to jest kao Boga ljubomorna na svoje povlastice.

400 Time je razoren sklad koji je, zahvaljujuci izvornoj svetosti, u njima vladao; slomljeno je gospodstvo duhovnih moci duse nad tijelom,povezanost

muskarca i zene podvrgnuta je napetostima, odnosi ce im biti u znaku pozude

i gospodarenja. Sklad sa stvorenjem narusen je: vidljivo stvorenje postalo je covjeku strano i neprijateljsko. Zbog covjeka stvorenje je podvrgnuto "prolaznosti" (Rim 8,20). I na kraju, ostvarit ce se posljedica izricito najavljena za slucaj neposluha:covjek ce se "vratiti u prah iz kojeg je uzet". Smrt ulazi u povijest covjecanstva.

401 Nakon tog prvog grijeha, prava "provala" grijeha preplavljuje svijet: Kajinovo bratoubojstvo nad Abelom, opca pokvarenost kao posljedica grijeha;

isto tako u Izraelovoj povijesti grijeh se ocituje cesto, posebno kao nevjernost Bogu saveza i kao prestupak Mojsijeva Zakona; i nakon Kristova

Otkupljenja, medju krscanima, grijeh se ocituje na mnogo nacina. Pismo i crkvena Predaja neprestano podsjećaju na prisutnost i općenitost grijeha u covjekovoj povijesti: To sto doznajemo po bozanskoj objavi slaze se i sa samim iskustvom. Ako, naime, covjek pogleda u svoje srce, nalazi da je sklon

zlu i uronjen u tolike jade koji ne mogu potjecati od njegova dobrog Stvoritelja. Ne hoteci cesto priznati Boga kao svoje pocelo, covjek je poremetio i dužno usmjerenje prema svom posljednjem cilju i ujedno sav sklad

sa samim sobom, s drugim ljudima i svim stvorenjima.

POSLJEDICE ADAMOVA GRIJEHA ZA COVJECANSTVO

402 Svi su ljudi zahvaceni Adamovim grijehom. Sv. Pavao kaze: "Neposluhom

jednoga covjeka svi su postali gresnici" (Rim 5,19); "kao sto po jednom

Covjeku udje u svijet grijeh i po grijehu smrt, i time sto svi sagriješise,

na sve ljude prijedje smrt" (Rim 5,12). Toj općenitosti grijeha i smrti

apostol suprotstavlja općenitost spasenja u Kristu: "Dakle grijeh jednoga -

svim ljudima na osudu, tako i pravednost jednoga (to jest Krista) - svim

ljudima na opravdanje, na zivot" (Rim 5,18)

403 Slijedeci svetog Pavla Crkva je uvijek naucavala da golema bijeda koja

pritiste ljude i njihova sklonost na zlo i na smrt nisu shvatljivi bez veze

s Adamovim grijehom i činjenice da nam je on u nasljedje predao grijeh s kojim se radjamo svi zarazeni i koji je "dusevna smrt". Zbog te vjerske sigurnosti Crkva podjeljuje krštenje za otpusjenje grijeha, pa i maloj djeci koja nisu pocinila osobnoga grijeha.

404 Kako je taj Adamov grijeh postao grijehom sviju njegovih potomaka?
Cio

je ljudski rod u Adamu "kao jedno tijelo jednoga covjeka". Tim "jedinством

ljudskoga roda" svi su ljudi zahvaceni Adamovim grijehom, kao sto su svi zahvaceni Kristovom pravednoscu. Ipak je prenosjenje istocnoga grijeha tajna

koju ne mozemo potpuno shvatiti. Po Objavi znamo da je Adam primio izvornu

svetost i pravednost ne samo za sebe, nego za svu ljudsku narav: popustajuci

zavodniku Adam i Eva cine osobni grijeh, ali taj grijeh zarazuje svu ljudsku

narav koju ce oni prenijeti u palom stanju. To je grijeh koji ce se svemu covjecanstvu prenositi razmnozavanjem, to jest prenosjenjem ljudske naravi

lisene izvorne svetosti i pravednosti. Zato se istocni grijeh naziva

"grijehom" na analogan nacin, to je grijeh "naslijedjen" a ne "pocinjen", to je stanje a ne cin.

405 Iako je svakome vlastit, istocni grijeh nema ni u kojem Adamovu potomku

biljeg osobne krivnje. To je nedostatak izvorne svetosti i pravednosti, ali ljudska narav nije potpuno pokvarena: ona je u vlastitim naravnim silama ranjena, podvrgnuta je neznanju, patnji i vlasti smrti, sklona je grijehu (ta se sklonost zlu naziva "pozuda"). Krštenje, dajuci milosni Kristov zivot, brise istocni grijeh i vraca covjeka k Bogu, ali posljedice grijeha

na oslabljenu i zlu sklonu narav i dalje ostaju u covjeku te ga izazivaju na duhovnu borbu.

406 Crkveno učenje o prenosjenju istocnoga grijeha poblize se odredilo posebno u 5. stoljecu, u prvom redu na poticaj razmisljanja svetog Augustina

protiv pelagijanizma, i u 16. stoljecu protiv protestantske reforme.

Pelagije je smatrao da covjek moze naravnom silom svoje slobodne volje, bez

nuzne pomoci Bozje milosti, voditi moralno dobar zivot. Time je utjecaj Adamove krivnje ogranicavao na los primjer. Prvi protestantski reformatori,

naprotiv, naucavali su da je istocnim grijehom covjek u korijenu izopacen, a

njegova sloboda unistena; grijeh koji bastini svaki covjek poistovjecivali su sa sklonoscu zlu (concupiscentia-pozuda), koja bi bila nesavladiva. O smislu objavljene istine u vezi s istocnim grijehom Crkva se posebno izjasnila na Drugom saboru u Orangeu 529. godine i na Tridentskom saboru

1546. godine.

TESKA BORBA

407 Učenje o istocnom grijehu, povezano s učenjem o Kristovu Otkupljenju,

pruza jasan razlikovni pogled na covjekovo stanje i djelovanje u svijetu.

Praroditeljskim grijehom djavao je zadobio neku vlast nad covjekom, iako covjek ostaje slobodan. Istocni grijeh vuče za sobom "robovanje pod vlasti onoga koji je posjedovao carstvo smrti, to jest djavla". Ne znati da covjek ima ranjenu i zlu sklonu narav uzrokuje teske zablude na podrucju odgoja, politike, drustvenog djelovanja i morala.

408 Od posljedica istocnoga grijeha i svijju osobnih grijeha ljudi svijet u

cjelini poprima neko gresno stanje koje se moze oznaciti izrazom svetog Ivana: "grijev svijeta" (Iv 1,29). Tim se izrazom takodjer oznacuje negativan utjecaj koji na osobe vrse stanja zajednica i drustvene strukture koje su plod ljudskih grijeha.

409 To dramaticno stanje svijeta koji "lezi sav pod vlascu Zloga" (1 Iv 5,19) cini od ljudskog zivota borbu: Svu ljudsku povijest prozimplje teska borba protiv moci mraka. Ta je borba zapocela vec od pocetka svijeta, a trajat ce po rijeci Gospodnjoj sve do posljednjega dana. Ubacen u tu borbu, covjek se mora neprestano boriti da prione uz dobro. I jedino uz velike napore i pomoc Bozje milosti moze postici svoje unutarnje jedinstvo.

IV. "Ti ga nisi prepustio vlasti smrti"

410 Nakon pada covjek nije od Boga napusten. Naprotiv Bog ga pozivai na tajnovit mu nacin objavljuje pobjedu nad zlom i dizanje iz njegova pada. Taj odlomak knjige Postanka nazvan je Protoevandjelje jer je prvi navjestaj Mesije otkupitelja, borbe izmedju zmije i Zene te konacne pobjede njezinog potomka.

411 Krscanska predaja vidi u tom odlomku navjestaj "novoga Adama" koji svojom poslusnoscu do "smrti na krizu" (Fil 2,8) preobilno ispravlja Adamov neposluh. Povrh toga mnogi su crkveni Oci i naucitelji u toj zeni najavljenoj u "Protoevandjelju" prepoznali Kristovu Majku Mariju kao "novu Evu". Ona je prva i na jedinstveni nacin uzivala pobjedu nad grijehom koju

je Krist izvojevao: bila je ocuvana od svake ljage istocnoga grijeha i kroz cijeli svoj zemaljski zivot, posebnom Bozjom miloscu, nije pocinila nikakav grijeh.

412 Ali zasto Bog nije sprijecio da prvi covjek sagrijesi? Sveti Leon Veliki odgovara: "Neizreciva Kristova milost darovala nam je bolja dobra od onih koja nam je demonska zavist otela". A sveti Toma Akvinski: "Nista se ne protivi cinjenici da je ljudska narav bila odredjena za uzviseniju svrhu nakon grijeha. Bog doista pripusta zla da iz njih izvuce vece dobro. Odatle rijec svetoga Pavla: `Gdje se umnozio grijeh, nadmocno izobilova milost' (Rim 5,20). I pjesma `Exultet': `O sretne li krivice, koja je zavrijedila takvog i tolikog Otkupitelja'".

Ukratko

413 "Bog nije stvorio smrt, niti se raduje propasti zivih (...). Djavlovom je zaviscu dosla smrt u svijet" (Mudr 1,13; 2,24).

414 Sotona ili djavao i drugi demoni jesu pali andjeli koji su slobodno odbili da sluze Bogu i njegovu naumu. Njihov izbor protiv Boga konacan je.

Oni pokusavaju covjeka pridruziti svojoj pobuni protiv Boga.

415 "Covjek, od Boga sazdan u pravednosti, pod utjecajem Zloga, vec je na pocetku povijesti zloupotrebio svoju slobodu i digao se protiv Boga zeleci postici svoj cilj izvan Boga".

416 Svojim grijehom Adam je, kao prvi covjek, izgubio izvornu svetost i

pravednost koju je primio od Boga ne samo za se nego i za sve ljude.

417 Svojem su potomstvu Adam i Eva prenijeli ljudsku narav ranjenu prvim grijehom, liseni dakle prvotne svetosti i pravednosti. Ta se lisenost naziva "istocni grijeh".

418 Zbog posljedica istocnog grijeha ljudska je narav oslabila u svojim mocima, podvrgnuta je neznanju, trpljenju, vlasti smrti i sklona je grijehu (ta se sklonost naziva "pozuda").

419 "S Tridentskim saborom drzimo da se istocni grijeh prenosi s ljudskom naravi `ne oponasanjem nego radjanjem', i da je zato `vlastit svakome".

420 Pobjeda nad grijehom koju je izvojevaio Krist daruje nam bolja dobra od onih koja nam je grijeh oduzeo: "Gdje se umnozio grijeh, nadmocno izobilova milost" (Rim 5,20).

421 "Krscani vjeruju da je ovaj svijet, sazdan i uzdrzavan ljubavlju Stvoriteljevom, doduse dospio u ropstvo grijeha, ali ga je raspeti i uskrsli Krist, slomivsi moc Zloga, oslobodio".

**DRUGO POGLAVLJE: VJERUJEM U ISUSA KRISTA
JEDINORODJENOGA SINA BOZJEGA**

RADOSNA VIJEST: BOG JE POSLAO SVOGA SINA

422 "A kada dodje punina vremena, odasla Bog Sina svoga, rodjena od zene,

pokorna zakonu, da iskupi one koji bijahu pod zakonom, da primimo posinastvo" (Gal 4,4-5). Evo Radosne vijesti o "Isusu Kristu Sinu Bozjemu"

(Mk 1,1): Bog je pohodio svoj narod, ispunio obećanja dana Abrahamu i njegovu potomstvu; i nadmasio je svako očekivanje: poslao je svoga "ljubljenog Sina" (Mk 1,11).

423 Mi vjerujemo i ispovijedamo da Isus iz Nazareta, rođen kao Zidov od izraelske kćeri, u Betlehemu, u vrijeme kralja Heroda Velikoga i cara Cezara

Augusta, po zanimanju drvodjelja, umro na krizu razapet u Jeruzalemu, pod

upraviteljem Poncijem Pilatom, za vladanja cara Tiberija, jest vječni Sin Božji postao čovjekom, koji je "od Boga izisao" (Iv 13,3), "sisao s neba" (Iv 3,13; 6,33) i "dosao u tijelu" (1 Iv 4,2); doista "Rijec tijelom postade i nastani se među nama i vidjesmo slavu njegovu - slavu koju ima kao Jedinorodjenac od Oca - pun milosti i istine (...) Od punine njegove svi mi primismo, i to milost na milost" (Iv 1,14.16).

424 Potaknuti milosću Duha Svetoga i privučeni od Oca, mi, o Isusu, vjerujemo i ispovijedamo: "Ti si Krist - Pomazanik, Sin Boga živoga" (Mt 16,16). Na stijeni te vjere, ispovjedjene od svetog Petra, Krist je utemeljio svoju Crkvu.

"NAVJESCIVATI ... NEISTRAZIVO KRISTOVO BOGATSTVO" (Ef 3,8)

425 Prenosenje krscanske vjere prije svega je navjestaj Isusa Krista, sa svrhom da privodi

k vjeri u njega. Vec su od pocetka prvi ucenici obuzeti zarkom zeljom da

navijestaju Krista: "Mi doista ne mozemo ne govoriti sto vidjesmo i cusmo"

(Dj 4,20). Oni pozivaju ljude svih vremena da udju u radost njihova zajedništva s Kristom: Sto smo culi, sto smo vidjeli ocima svojim, sto razmotrismo i ruke nase opipase o Rijeci, Zivotu - da, Zivot se ocitova, i vidjeli smo i svjedocimo, i navjesujemo vam zivot vjecni, koji bijase kod Oca i ocitova se nama - sto smo vidjeli i culi, navjesujemo i vama da i vi imate zajedništvo s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom. I to vam pisemo da radost nasa bude potpuna (1 Iv 1,1-4).

U SREDISTU KATEHEZE: KRIST

426 "U jezgri kateheze stoji bitno jedna osoba:Isus iz Nazareta, "jedinorodjenac Ocev (...), koji je trpio i umro za nas, a sada, uskrsnuvsi, zivi zauvijek s nama (...) Katehizirati (...) znaci, otkrivati u Kristovoj osobi potpuni vjecni naum Bozji (...) Znaci traziti da se shvati znacenje Kristovih djela i rijeci, znakova sto ih je on ucinio".Svrha je kateheze: "Uvoditi u zajedništvo (...) s Isusom Kristom: samo nas on moze privesti ljubavi Ocevoj u Duhu i uciniti da sudjelujemo u zivotu Presvetoga Trojstva".

427 "U katehezi je Krist, utjelovljena Rijec i Sin Bozji, onaj kojega naucavamo, a sve drugo je u odnosu prema njemu; (...) samo Krist poucava, dok (svaki) drugi to cini po mjeri u kojoj je njegov glasonosa, dopustajuci Kristu da poucava na njegova usta (...) Svaki bi kateheta trebao na sebe primijeniti otajstvenu rijec Isusovu: `Moj nauk nije moj, nego onoga koji me posla'" (Iv 7,16).

428 Onaj koji je pozvan da "naučava Krista" mora dakle tražiti nadasve onaj dobitak koji je "najizvrsnije spoznanje Isusa Krista"; treba prihvatiti da izgubi sve "da stekne Krista i nadje se u njemu" i da "upozna njega, snagu njegova uskrsnuća, zajedništvo u njegovim patnjama, ne bi li kako, suoblicen smrti njegovoj, prispio k uskrsnucu od mrtvih" (Fil 3,8-11).

429 Iz te po ljubavi stecene spoznaje Krista radja se neodoljiva zelja navijestati, "evangelizirati", druge privoditi vjeri u Isusa Krista. U isto vrijeme osjeća se i potreba da se sve bolje upozna ta vjera. U tu svrhu, slijedeći red Vjerovanja, bit će prije svega prikazani glavni Isusovi nazivi: Krist, Sin Božji, Gospodin (članak 2.). Simbol postupno ispovijeda glavne tajne Kristova života: tajnu njegova Utjelovljenja (članak 3.), njegove Pashe (članak 4. i 5.), i konačno njegove proslave (članak 6. i 7.).

Članak 2. "I U ISUSA KRISTA, SINA NJEGOVA JEDINOGA, GOSDINA NASEGA"

I. Isus

430 Isus u hebrejskom znači: "Bog spasava". U času Navjestenja, anđeo Gabriel kaže da će mu vlastito ime biti Isus, ime koje istovremeno izražava njegov identitet i poslanje. Budući da samo Bog može oprostati grijeh, on će u Isusu, svomu vječnom učovjecenom Sinu, "spasiti narod svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,21). Tako, u Isusu, Bog obnavlja cijelu povijest spasenja u korist ljudi.

431 U povijesti spasenja, Bog se nije ograničio da Izraela oslobodi iz "ropstva" (Pnz 5,6) izvodeći ga iz Egipta, nego ga spasava i od njegovih

grijeha. Buduci da je grijeh uvijek uvreda nanesena Bogu, jedino ga Bog moze

izbrisati. Stoga Izrael spoznajuci sve vise opcenitost grijeha, nece moci vise traziti spasenje osim u zazivanju imena Boga Otkupitelja.

432 Ime Isusovo znaci da je samo Ime Bozje prisutno u osobi njegova Sinautjelovljenoga za opce i konacno Otkupljenje od grijeha. Jedino bozansko

ime donosi spasenje, a odsada ga mogu zazivati svi jer se, Utjelovljenjem, on ujedinio sa svim ljudima, tako da "nema ni u kome drugom spasenja; nema

uistinu pod nebom drugog imena dana ljudima po kojem se mozemo spasiti" (Dj

4,12).

433 Veliki svecenik, nakon sto je zrtvenom krvlju poskropio pomiriliste Svetinje nad svetinjom, zazivao je samo jednom godisnje Ime Boga spasitelja

za okajanje Izraelovih grijeha . Pomiriliste bijase mjesto Bozje prisutnosti. Kada sveti Pavao kaze o Isusu da "ga je Bog izlozio da krvlju svojom bude Pomiriliste" (Rim 3,25), zeli potvrditi da je u njegovu covjestvu "Bog u Kristu svijet sa sobom pomirio" (2 Kor 5,19).

434 Isusovo uskrsnuce proslava je imena Boga Spasitelja jer sad vec ime Isusovo u punini ocituje vrhovnu moc "Imena koje je nad svakim drugim imenom" (Fil 2,9-10). Zli duhovi boje se njegova imenai u to ime Isusovi učenici cine cudesca; i sve sto oni traze od Oca u njegovo ime, Otac daje.

435 Ime Isusovo je u sredistu krscanske molitve. Sve liturgijske molitve završavaju formulom "po Gospodinu nasem Isusu Kristu(...)". Molitva "Zdravo,

Marijo" dosize vrhunac u rijecima: "i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus". Molitva srca, uobicajena kod istocnjaka i zvana "Isusova molitva", kaze: "Gospodine Isuse Kriste, Sine Bozji, smiluj se meni gresniku".

Mnogi

krscani, kao sveta Ivana Arska, umiru sa samo jednom rijecju na usnama: "Isuse".

II. Krist

436 Krist dolazi iz grckog prijevoda hebrejskog izraza "Mesija", a znaci "Pomazanik". I postaje Isusu vlastito ime samo zato sto on savrseno ispunja

bozansko poslanje koje taj naslov oznacuje. U Izraelu su naime u Bozje ime

bili pomazani ljudi posveceni za poslanje koje im je Bog povjerio. Tako je bilo s kraljevima, svecenicima i, u rijetkim slucajevima, s prorocima. Tako je nadasve moralo biti s Mesijom kojega je Bog poslao da konacno uspostavi

njegovo kraljevstvo. Mesija je morao biti pomazan Duhom Gospodinovim, u isti

mah kao kralj i svecenik, ali i kao prorok. Isus je ostvario mesijansku nadu Izraela svojom trostrukom sluzbom svecenika, proroka i kralja.

437 Andjeo je pastirima navijestio Isusovo rodjenje kao rodjenje Mesije obecanog Izraelu: "Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist, Gospodin" (Lk 2,11). On je od pocetka "onaj kog je Otac posvetio i poslao na

svijet" (Iv 10,36), zacet kao "svet" (Lk 1,35) u djevicanskom Marijinom krilu. Josip je bio od Boga pozvan da "uzme" k sebi "Mariju" svoju

"zarucnicu", trudnu "onim sto je u njoj zaceto (...) od Duha Svetoga" (Mt 1,20), da se Isus, "zvani Krist", rodi od Josipove zarucnice u mesijanskom

Davidovu rodu (Mt 1,16).

438 Isusovo mesijansko posvecenje objavljuje njegovo bozansko poslanje.

"On

je ono sto oznacuje samo njegovo ime, jer pod Kristovim se imenom podrazumijeva onaj koji je pomazao, onaj koji je pomazan i samo pomazanje

kojim je pomazan: onaj koji je pomazao jest Otac, onaj koji je pomazan jest

Sin, a bio je pomazan u Duhu koji je pomazanje".Njegovo vjecno mesijansko

posvecenje objavljeno je u vremenu njegova zemaljskog zivota u casu kada je

krsten od Ivana, kad ga je Bog "pomazao Duhom svetim i snagom" (Dj 10,38)

"da se ocituje Izraelu" (Iv 1,31) kao njegov Mesija. Njegova djela i rijeci objavit ce ga kao "Sveca Bozjega" (Mk 1,24; Iv 6,69; Dj 3,14).

439 Brojni Zidovi a i neki pogani koji su dijelili njihovu nadu prepoznase u

Isusu osnovne crte mesijanskog "sina Davidova" kojega Bog bijase obecao Izraelu. Isus je prihvatio ime Mesija na koje je imao pravo,ali ne bez ograda, jer ga je dio suvremenika shvacao previse ljudski,u biti politicki.

440 Isus je prihvatio ispovijest vjere kojom ga je Petar priznao Mesijom, navjescujuci tada vec blisku muku Sina covjecjega. Tako je otkrio pravi sadrzaj svoga mesijanskog kraljevskog dostojanstva, u transcendentnoj istovjetnosti Sina Covjecjeg "koji je sisao s neba" (Iv 3,13), kao i u njegovom otkupiteljskom poslanju kao Sluge patnika: "Sin Covjecji (...) nije

dosao da bude sluzen, nego da sluzi i zivot svoj daje kao otkupninu za mnoge" (Mt 20,28). Zato se pravi smisao njegova kraljevskog dostojanstva

ocituje samo s visine kriza. Istom poslije Uskrsnuca njegovo ce kraljevsko dostojanstvo moci biti proglaseno od Petra pred narodom Bozjim: "Pouzdanost dakle neka znade sav dom Izraelov da je toga Isusa kojega ste vi razapeli Bog ucinio i Gospodinom i Kristom!" (Dj 2,36).

III. Jedinorodjeni Sin Bozji

441 Sin Bozji, u Starom zavjetu, jest naslov pridavan anđelima, izabranom narodu, Izraelovim sinovima i njihovim kraljevima. U takvim slucajevima on znaci adoptivno sinovstvo koje izmedju Boga i njegova stvorenja uspostavlja odnos posebne prisnosti. Kada se obecani Mesija-Kralj naziva "Sinom Bozjim" to, prema literarnom smislu tih izjava, ne ukljucuje nužno da je on vise nego covjek. Oni koji su tako oznacili Isusa kao Mesiju izraelskog amozda time nisu namjeravali reci nesto vise.

442 No to isto ne vrijedi za Petra kad ispovijeda da je Isus "Krist, Sin Boga zivoga" (Mt 16,16), jer Isus svecano odgovara: "To ti nije objavilo tijelo i krv, nego Otac moj, koji je na nebesima" (Mt 16,17). Isto tako ce Pavao, u odnosu na svoje obracenje na putu u Damask, reci: "Kad se Onomu koji me odvoji vec od majcine utrobe i pozva miloscu svojom, svidjelo otkriti mi Sina svoga da ga navjesucujem medju poganima" (Gal 1,15-16). I "odmah stade po sinagogama propovijedati Isusa, da je on Sin Bozji" (Dj 9,20). To ce biti od samog pocetka srediste apostolske vjere ispovjedjene prije svih od Petra kao temelja Crkve.

443 Petar je mogao priznati nadnaravni znacaj bozanskog sinovstva Isusa

Mesije jer mu je to Isus dao jasno raspoznati. Pred velikim vijećem, na pitanje svojih tuzitelja: "Ti si, dakle, Sin Bozji?", Isus je odgovorio: "Vi velite! Ja jesam! (Lk 22,70). Vec mnogo prije, on se nazvao "Sinom" koji poznaje Oca, koji je razlicit od "slugu" sto ih je Bog prethodno slao svome narodu, i koji je visi od samih andjela. On je svoje sinovstvo razlikovao od sinovstva svojih učenika ne govoreći nikad "Oce nas", osim kad je njima naredio: "Vi, dakle, ovako molite: Oce nas" (Mt 6,9); i tu je razliku naglasio: "Bogu mojemu i Bogu vasemu" (Iv 20,17).

444 Evandjelja izvjesuju kako ga je u dva svecana trenutka, o krštenju i o preobrazenju, glas Ocev oznacio kao svoga "ljubljenog Sina". Isus predstavlja sebe kao "jedinorodjenog Sina Bozjega" (Iv 3,16) i tim nazivom

potvrđuje svoju vjecnu opstojnost. On trazi vjeru "u ime jedinorodjenog sina Bozjega" (Iv 3,18) Ta krscanska ispovijest javlja se vec u satnikovom uskliku pred Isusom na krizu: "Zaista, ovaj covjek bijase Sin Bozji!" (Mk 15,39). Doista samo u pashalnom otajstvu moze vjernik dati puno znacenje naslovu "Sin Bozji".

445 Nakon uskrsnuca Isusovo bozansko sinovstvo ocituje se u moci njegova

proslavljenog covjestva: on je "odredjen da bude silan Sin Bozji duhom svetosti po uskrsnuću od mrtvih" (Rim 1,4). Apostoli ce moci ispovijedati: "Vidjeli smo slavu njegovu, slavu koju ima kao Jedinorodjenac od Oca, pun milosti i istine" (Iv 1,14).

IV. Gospodin

446 U grckom prijevodu knjigâ Starog zavjeta, neizrecivo ime kojim se Bog

objavio Mojsiju, JHVH, prevedeno je "Kyrios" ["Gospodin"]. Od tada
Gospodin

postaje najobicajnije ime za naznaku samog bozanstva Boga Izraelova.
Novi

zavjet u tom jakom smislu upotrebljava naziv "Gospodin" za Oca, ali, i to
je

novina, takodjer za Isusa priznajući time i njega samoga Bogom.

447 Sam Isus, na prikriven način, pridaje sebi taj naslov raspravljajući s
farizejima o smislu Psalma 110, ali i na izricit način obraćajući se svojim
Apostolima. Tijekom javnog života njegova djela kojima vlada nad
prirodom,

bolestima, demonima, smrću i grijehom očitovale su njegovo bozansko
vrhovništvo.

448 Veoma se često u evanđeljima neke osobe obraćaju Isusu
oslovljavajući

ga "Gospodine". Taj naziv izražava postovanje i pouzdanje onih koji se
približuju Isusu očekujući od njega pomoć i izlječenje. Izgovoren na
poticaj

Duha Svetoga izražava priznavanje Isusova bozanskog otajstva. U susretu
s

uskrsnulim Isusom postaje izraz klanjanja: "Gospodin moj i Bog moj!" (Iv
20,28), poprimajući tada oznaku ljubavi i odanosti, što će ostati svojstveno
krscanskoj predaji: "Gospodin je!" (Iv 21,7).

449 Pridajući Isusu bozanski naslov "Gospodin", prve ispovijesti crkvene
vjere već od početka tvrde da moć, čast i slava vlastite Bogu Ocu pristaju i
Isusu, jer je on "bozanske naravi" (Fil 2,6), te da je Otac to gospodstvo
Isusovo očitovao uskrisivši ga od mrtvih i uzvisivši ga u svoju slavu.

450 Već od početka krscanske povijesti, tvrdnja da je Isus gospodar nad

svijetom i nad povijescu ukljuuje i priznanje da covjek ne smije vlastitu osobnu slobodu apsolutno podvrci nikakvoj zemaljskoj sili, nego samo Bogu

Ocu i Gospodinu Isusu Kristu: Car nije "Gospodin". "Crkva vjeruje (...) da u

svom Gospodinu i Ucitelju nalazi kljuc, srediste i cilj svekolike ljudske povijesti".

451 Krscanska je molitva obiljezana naslovom "Gospodin", bilo kad je rijec o

pozivu na molitvu: "Gospodin s vama", bilo o zakljucku: "Po Gospodinu nasem

Isusu Kristu", ili pak o pokliku punom pouzdanja i nade: "Maran atha" ("Gospodin dolazi!"), ili "Marana tha" ("Gospodine, dodji!") (1 Kor 16,22),

"Amen, dodji, Gospodine Isuse!" (Otk 22,20).

Ukratko

452 Ime "Isus" znaci "Bog koji spasava". Dijete rodjeno od djevice Marije nazvano je "Isus" "jer ce spasiti narod svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,21).

"Nema ni u kome drugom spasenja; nema, uistinu, pod nebom drugog imena dana

ljudima po kojemu se mozemo spasiti" (Dj 4,12).

453 Ime "Krist" znaci "Pomazanik", "Mesija". Isus je Krist jer ga je Bog "pomazao Duhom Svetim i snagom" (Dj 10,38). On bijase onaj koji je imao

doci, iscekivanje "nade Izraelove" (Dj 28,20).

454 Ime "Sin Bozji" oznacuje jedincati i vjecni odnos Isusa Krista s Bogom

njegovim Ocem: on je jedinorođjeni Sin Ocevi Bog sam. Da budemo krscani, moramo vjerovati da je Isus Krist Sin Bozji.

455 Ime "Gospodin" oznacuje bozansko vrhovnistvo. Ispovijedati ili zazivati

Isusa kao Gospodina znaci vjerovati u njegovo bozanstvo. "Nitko ne moze reci: `Gospodin Isus', osim u Duhu Svetom" (1 Kor 12,3).

Clanak 3. "ISUS KRIST ZACET PO DUHU SVETOM, RODJEN OD MARIJE DJEVICE"

Stavak 1. SIN BOZJI JE POSTAO COVJEKOM

I. Zasto je Rijec postala tijelom

456 Nicejsko-carigradskim vjerovanjem ispovijedamo: "Radi nas ljudi i radi nasega spasenja sisao s nebesa; i utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice i postao covjekom."

457 Rijec je postala tijelom da nas spasi pomirujuci nas s Bogom: Bog "nas je ljubio i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijehе nase" (1 Iv 4,10). "Otac je poslao svoga Sina kao Spasitelja svijeta" (1 Iv 4,14). "On se pojavio da odnese grijehе" (1 Iv 3,5): Nasa je narav, bolesna, trazila da bude ozdravljena; pala da bude podignuta; umrla, da bude uskrisena. Izgubismo posjedovanje dobra; bilo je potrebno da nam se nadoknadi. Utonulima u tamu, bilo nam je potrebno svjetlo; izgubljeni, ocekivavimo spasitelja; utamniceni, pomocnika; robovi, osloboditelja. Zar svi ti razlozi bijahu bez vaznosti? Nisu li bili dovoljni da pokrenu Boga te sidje sve do

nase ljudske naravi da je posjeti, jer se covjecanstvo nalazilo u stanju tako bijednom i nesretnom?

458 Rijec je postala tijelom da bismo tako

spoznali ljubav Bozju: "u ovom se ocitovala ljubav Bozja u nama: Bog je Sina

svoga jednorodjenoga poslao u svijet da zivimo po njemu" (1 Iv 4,9).

"Bog

je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorodjenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima zivot vjecni" (Iv 3,16).

459 Rijec je postala tijelo da nam bude uzor svetosti: "Uzmite jaram moj na

sebe, ucite se od mene" (Mt 11,29). "Ja sam Put, Istina i Zivot. Nitko ne

dolazi Ocu osim po meni" (Iv 14,6). I Otac, na brdu preobrazenja, nalaze:

"Slusajte ga" (Mk 9,7). U stvari, on je uzor blazenstava i norma novog

zakona: "Ljubite jedni druge kao sto sam ja vas ljubio" (Iv 15,12). Ta

ljubav ukljucuje djelotvorno predanje samih sebe njegovom nasljedovanju.

460 Rijec je postala tijelom da postanemo "zajednicari bozanske naravi" (2

Pt 1,4): "Razlog radi kojega je Rijec postala covjekom, i Sin Bozji, Sinom

covjecjim jest da bi covjek, ulazeci u zajednistvo s Rijecju i primajuci

tako bozansko posinjenje, postao Sinom Bozjim". "Zaista Sin Bozji je postao

covjekom da nas ucini Bogom". "Jedinorodjeni Sin Bozji, hoteci nas uciniti

dionicima svoga bozanstva, uzeo je nasu narav da bi, postavsi covjekom,

ljude ucinio bogovima".

II. Utjelovljenje

461 Preuzimajuci izraz sv. Ivana ("Rijec tijelom postade": Iv 1,14), Crkva

naziva "Utjelovljenje" cin kojim je Sin Bozji uzeo ljudsku narav da u njoj ostvari nase spasenje. Crkva velica otajstvo Utjelovljenja u himnu sto ga donosi sveti Pavao: Neka u vama bude isto misljenje kao i u Kristu Isusu: On, trajni lik Bozji, nije se kao plijena drzao svoje jednakosti s Bogom, nego sâm sebe "oplijeni" uzevsi lik sluge, postavsi ljudima slican; oblicjem covjeku nalik, ponizi sam sebe, poslusan do smrti, smrti na krizu (Fil 2,5-8).

462 O istom otajstvu govori poslanica Hebrejima: Zato On, ulazeci u svijet, veli: Zrtva i prinos ne mile ti se, nego si mi tijelo pripravio; paljenice i okajnice ne svidjaju ti se. Tada rekoh: "Evo dolazim!" (...) vrsiti, Boze, volju tvoju!" (Heb 19,5-7).

463 Vjera u istinsko Utjelovljenje Sina Bozjega raspoznajni je znak krscanske vjere: "Po ovome prepoznajete Duha Bozjega; svaki duh koji ispovijeda da je Isus Krist dosao u tijelu, od Boga je" (Iv 4,2). To je radosno uvjerenje Crkve vec od pocetka, kada klice "velikom Otajstvu poboznosti": "On se ocitovao u tijelu" (1 Tim 3,16).

III. Pravi Bog i pravi covjek

464 Jedincat i posve osobit dogadjaj utjelovljenja Sina Bozjega ne znaci da je Isus Krist djelomicno Bog a djelomicno covjek, niti da je ucinak neke zamrsene mjesavine bozanskog i ljudskog. On je postao istinski covjekom ostajuci istinski Bogom. Isus Krist je pravi Bog i pravi covjek. Crkva je tijekom prvih stoljeca morala braniti i objasnjavati tu istinu vjere protiv hereza koje su je iskrivljavale.

465 Prva krivovjerja vise nego Kristovo bozanstvo nijekala su njegovo pravo

čovjstvo (gnosticki doketizam). Vec od apostolskog vremena krscanska je vjera uporno naglasavala istinsko Utjelovljenje Sina Bozjega koji je "dosao u tijelu" Ali u trecem stoljecu Crkva je, na saboru sabranom u Antiohiji, morala potvrditi protiv Pavla Samosatskog, da je Isus Krist Bozji Sin po naravi a ne po posinjenju. Prvi sveopci sabor u Niceji 325. godine ispovjedio je u svom vjerovanju da je Sin Bozji "rodjen a ne stvoren, istobitan (homousios) Ocu" i osudio je Arija koji je tvrdio da je "Sin Bozji (nastao) iz nicega" i da je "druge sustine i biti nego Otac".

466 Nestorijevo krivovjerje vidjelo je u Kristu ljudsku osobu zdruzenu s bozanskom osobom Sina Bozjega. Nasuprot tome sveti Ciril Aleksandrijski i

Treci sveopci sabor sabran u Efezu 431. godine ispovjedili su da se "Rijec utjelovila, sjedinivsi hipostatski sa sobom tijelo oduhovljeno razumnom dusom". Kristovo covjstvo nema drugoga subjekta nego bozansku osobu Sina

Bozjega, koja ga je, u trenutku njegova zaceca, uzela i ucinila svojim. Zato je Efeski sabor 431. godine izjavio da je Marija ljudskim zacecem Sina Bozjega u svom krilu uistinu postala "Bogorodicom, ne zato sto bi narav Rijeci ili njezino bozanstvo imalo pocetak svoga bitka iz svete Djevice, nego jer je od nje rodjeno sveto tijelo obdareno razumskom dusom, s kojim se

hipostatski (osobno) sjedinila Rijec, te se kaze da je i rodjena po tijelu".

467 Monofiziti su tvrdili da je ljudska narav kao takva prestala postojati u Kristu, jer ju je preuzela bozanska osoba Sina Bozjega. Nasuprot toj herezi Cetvrti sveopci sabor u Kalcedonu 451. godine ispovjedio je: Slijedeci svete

Oce, slozno ucimo i ispovijedamo jednoga te istog Sina, Gospodina nasega Isusa Krista, savrsenog u bozanstvu i savrsenog u covjstvu, pravog Boga i

pravoga covjeka s razumskom dusom i tijelom istobitnog Ocu po bozanstvu i

istobitnog nama po covjestvu, "poput nas iskusanog u svemu, osim u grijehu"

(Heb 4,15), rodjenog od Oca odvijeka po bozanstvu, a u posljednje dane, radi

nas i radi nasega spasenja, rodjenog od Marije Djevice Bogorodice po covjestvu. Jednog te istog Krista Gospodina, Sina Jedinorodjenoga, kojega moramo priznati u dvije naravi, nepomijesane, nepromijenjene, nepodijeljene

i neodvojive. Razlika narav nije njihovim sjedinjenjem nipošto dokinuta, nego je radije vlastitost svake sacuvana i sjedinjena u jednoj osobi i u jednoj hipostazi.

468 Nakon Kalcedonskog sabora neki nacinise od ljudske

Kristove naravi neku vrst osobnog subjekta. Protiv tih, Peti sveopci sabor u

Carigradu 553. godine ispovjedio je u odnosu na Krista: postoji "samo jedna

hipostaza [ili osoba] (...), tj. Gospodin nas Isus Krist, Jedan od

Trojstva". Sve, dakle, u Kristovom covjestvu treba pripisati njegovoj bozanskoj Osobi kao vlastitom subjektu, ne samo cudesu nego i trpljenja, kao

i smrt: "Gospodin nas Isus Krist, raspet u tijelu, jest pravi Bog, Gospodin slave i Jedan od Svete Trojice".

469 Crkva tako ispovijeda da je Isus nerazdvojivo pravi Bog i pravi covjek.

On je uistinu Sin Bozji koji je postao covjek, nas brat, a da time ne prestaje biti Bog, nas Gospodin: "Ostao je ono sto je bio, a uzeo je ono sto nije bio", pjeva rimska liturgija. I Liturgija sv. Ivana Zlatoustog navjescuje i pjeva: "Jedinorodjeni Sine i Rijeci Bozja! Besmrtan si, a

izvolio si, spasenja nasega radi, primiti tijelo od svete Bogorodice i vazda Djevice Marije. I ne promijenivsi se postao si covjekom. I raspet si bio, Kriste Boze, smrću si satio smrt. Ti si jedan od svete Trojice, slavljen s Ocem i Svetim Duhom. Spasi nas!"

IV. Kako je Sin Bozji covjek

470 Buduci da je u otajstvenom sjedinjenju Utjelovljenja "ljudska narav bila uzeta, a ne unistena", Crkva je tijekom stoljeca bila dovedena da ispovjedi punu stvarnost Kristove ljudske duse, sa njezinim djelovanjima razuma i volje, i Kristovog ljudskog tijela. Ali uporedo morala je s vremena na vrijeme potsjecati da je Kristova ljudska narav vlastita bozanskoj Osobi Sina Bozjega koja ju je uzela. Sve sto on jest i sto cini u njoj proizlazi iz "Jednog od Trojstva". Sin Bozji, dakle, pripocuje svome covjestvu svoj osobni nacin postojanja u Trojstvu. Prema tome, u svojoj dusi i u svome tijelu, Krist ljudski izrazava bozansko ponasanje Trojstva: Sin Bozji (...) radio je ljudskim rukama, razmisljao ljudskim umom, odlucivao ljudskom voljom, ljubio je ljudskim srcem. Rodjen od Marije Djevice, postao je uistinu jedan od nas, u svemu nama slican osim u grijehu.

KRISTOVA DUSA I NJEGOVA LJUDSKA SPOZNAJA

471 Apolinar Laodicejski tvrdio je da je u Kristu Rijec uzela mjesto ljudske duse ili duha. Protiv te zablude Crkva je ispovjedila da je vjecni Sin uzeo i razumnu ljudsku dusu.

472 Ljudska dusa koju je Sin Bozji uzeo posjeduje pravu ljudsku spoznaju. Kao takva, ova nije mogla po sebi biti neogranicena: dogadjala se u

povijesnim uvjetima svoga postojanja u prostoru i vremenu. Zato je Sin Bozji, postavši covjekom, mogao pristati da "raste u mudrosti, dobi i milosti" (Lk 2,52) i morao se zanimati za ono sto se u ljudskom stanju moze

dokuciti samo iskustvom. To bijase posve u skladu sa stvarnoscu njegovog svojevoljnog ponizenja kad je uzeo "lik sluge" (Fil 2,7).

473 Ali u isto vrijeme, ta uistinu ljudska spoznaja Sina Bozjega izrazavala je bozanski zivot njegove Osobe. "Ljudska narav Sina Bozjega, ne od sebe nego

po svom ujedinjenju s Rijecju, spoznavala je i ocitovala u Kristovoj Osobi sve ono sto dolikuje Bogu". Tu je u prvom redu prisna i neposredna spoznaja

koju utjelovljeni Sin Bozji ima o svome Ocu. Sin je Bozji i u svom ljudskom

spoznanju ocitovao bozansku pronicavost koju je imao o tajnim mislima ljudskih srdaca.

474 Ljudska se Kristova spoznaja, po svojem sjedinjenju s bozanskom Mudrosću

u Osobi utjelovljene Rijeci, u punini koristila znanjem vjecnih nauma koje bijase dosao objaviti. Ono sto u tom podrucju kaze da ne zna, izjavljuje drugdje da nema poslanja da to objavi.

KRISTOVA LJUDSKA VOLJA

475 Usporedo, Crkva je na sestom ekumenskom saboru izjavila da Krist ima

dvije volje i dva naravna djelovanja, bozansko i ljudsko, ne suprotstavljena, nego suradjujuca, tako da je utjelovljena Rijec, u poslusnosti Ocu, ljudski htjela sve ono sto je bozanski odlucila s Ocem i

Duhom Svetim za nase spasenje. Kristova ljudska volja "bez protivljenja i opiranja slijedi, ili bolje, podređena je njegovoj bozanskoj i svemogućoj volji".

KRISTOVO PRAVO TIJELO

476 Budući da je Rijec postala tijelom uzimajući pravo čovjstvo, Kristovo je tijelo bilo ograničeno. Zbog toga ljudski lik Kristov može biti "stavljen pred oči" (Gal 3,1). Na sedmom ekumenskom saboru Crkva je priznala zakonitim predstavljanje njegova lika "časnim i svetim slikama."

477 U isto je vrijeme Crkva uvijek priznavala da se u Isusovu tijelu "nevidljiva Rijec vidljivo pokazala u našem tijelu". U stvari, pojedinačne oznake Kristova Tijela izražavaju bozansku Osobu Sina Božjega. On je crte vlastitoga ljudskog tijela učinio toliko svojim, da se, prikazane na svetoj slici, mogu častiti, jer vjernik koji stuje "sliku", stuje stvarnost onoga koji je na njoj predstavljen".

SRCE UTJELOVLJENE RIJEČI

478 Isus nas je poznao i ljubio, sve i svakog pojedinog, za vrijeme svoga života, u svojoj smrtnoj borbi i u svojoj mučci, i za svakoga se od nas žrtvovao: "Sin Božji me je ljubio i predao samoga sebe za mene" (Gal 2,20).

Sve nas je ljubio ljudskim srcem. Zato sveto Srce Isusovo, probodeno radi naših grijeha i poradi našeg spasenja, "uzima se kao glavni pokazatelj i znamen (...) one ljubavi kojom bozanski Otkupitelj stalno ljubi vječnog Oca

i sve ljude".

Ukratko

479 U vrijeme od Boga određeno, jedinorođeni se Sin Ocev, vječna Rijec i bitna Oceva Slika, utjelovio: ne gubeci bozansku narav, uzeo je narav ljudsku.

480 Isus Krist je pravi Bog i pravi covjek u jedinstvu svoje bozanske Osobe; zato je jedini Posrednik izmedju Boga i ljudi.

481 Isus Krist ima dvije naravi, bozansku i ljudsku, ne pomijesane, nego ujedinjene u jedinstvenoj Osobi Sina Bozjega.

482 Buduci da je pravi Bog i pravi covjek, Krist ima ljudski razum i volju, savrseno uskladjene i podredjene svome bozanskom umu i volji, koji su zajednicki s Ocem i Duhom Svetim.

483 Utjelovljenje je dakle Otajstvo cudesnog ujedinenja bozanske i ljudske naravi u jedinstvenoj Osobi Rijeci.

Stavak 2. "ZACET PO DUHU SVETOM, RODJEN OD MARIJE DJEVICE"

I. Zacet po Duhu Svetomu

484 Navjestenjem Mariji zapocinje "punina vremena" (Gal 4,4), tj. ispunjenje

obecanja i pripravâ. Marija je pozvana da zacne onoga u kojem ce prebivati

"tjelesno sva punina bozanstva" (Kol 2,9). Bozji odgovor na njen upit: "Kako

ce to biti kad ja ne poznajem muza?" (Lk 1,34) dan je snagom Duha: "Duh Sveti sici ce na te" (Lk 1,35).

485 Poslanje Duha Svetoga uvijek je povezano i usmjereno poslanju Sina.Duh

Sveti, "Gospodin i zivotvorac", poslan je da utrobu Djevice Marije posveti i

bozanski oplodi, cineci da se Ocev vjecni Sin zacne u covjestvu uzetom od njezinoga.

486 Jedinorodjeni Sin Bozji, zacet kao covjek u krilu Djevice Marije, jest "Krist", tj. Pomazan" Duhom Svetim, vec od pocetka svog ljudskog postojanja,

i ako se njegovo ocitovanje zbiva postupno: pastirima;mudracima, Ivanu Krstitelju, ucenicima. Sav ce se zivot Isusa Krista ocitovati dakle "kako [ga] Bog pomaza Duhom Svetim i snagom" (Dj 10,38).

II. Rodjen od Marije Djevice

487 To sto katolicka vjera vjeruje u odnosu na Mariju temelji se na onome sto ona vjeruje u odnosu na Krista, ali sto naucava o Mariji, na svoj nacin osvjetljuje njezinu vjeru u Krista.

MARIJINO PREDODREDJENJE

488 "Bog odasla Sina svoga" (Gal 4,4), ali da mu pripravi tijelo, zelio je slobodnu suradnju stvorenja. Zato je Bog, od sve vjecnosti, izabrao da majka njegovog Sina bude kci Izraela, zidovska djevojka iz Nazareta u Galileji; "djevica zarucena s muzem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija" (Lk 1,26-27). Otac milosrdja htio je da predodredjena majka prije utjelovljenja dade pristanak, da kao sto je zena sudjelovala u davanju smrti, tako zena sudjeluje i u davanju zivota.

489 Tijekom Staroga zavjeta Marijino se poslanje pripravljalo poslanjem svetih zena. Na pocetku bijase Eva: unatoc svom neposluhu, primila je obećanje o potomstvu koje ce biti pobjednikom Zloga, i obećanje da ce biti majka svih zivih. Snagom tog obećanja, Sara zace sina unatoc svojoj starosti. Protiv svakog ljudskog ocekivanja, Bog je izabirao sto se smatralo nemocnim i slabim da pokaze svoju vjernost obećanju: Anu, Samuelovu majku, Deboru, Rutu, Juditu, Esteru i mnoge druge zene. Marija "ima prvenstvo medju poniznima i siromasima Gospodnjim, koji s pouzdanjem od Njega ocekuju i primaju spasenje (...) S Njom, uzvisenom kceri sionskom, poslije dugog cekanja obećanja, ispunjaju se vremena i ustanovljuje se nova ekonomija".

BEZGRESNO ZACECE

490 Da bi bila Spasiteljeva Majka, Marija je "bila od Boga nadarena darovima koji su u skladu s tako uzvisenom ulogom". Andjeo Gabriel, u casu navjestenja, pozdravlja je kao "milosti punu" (Lk 1,28). I doista, da bi navjestaju svoga poziva mogla dati slobodan pristanak svoje vjere, bilo je

potrebno da bude sva nosena Bozjom miloscu.

491 Tijekom vjekova Crkva je postala svjesna da je Marija, ispunjena Bozjom miloscu, bila otkupljena vec od svoga zaceca. Tako dogma o Bezgresnom Zacecu, proglasena od Pape Pija IX. 1854. godine, izjavljuje: Preblazena Djevica Marija u prvom trenutku svoga zaceca, jedinstvenom je miloscu i povlasticom svemogucega Boga, u predvidjanju zasluga Isusa Krista Spasitelja ljudskog roda, bila ocuvana od svake ljage istocnoga grijeha.

492 Sav taj "sjaj sasvim jedinstvene svetosti" koji Mariju "resi vec od prvog casa njezina zaceca" dolazi joj potpuno od Krista: ona je "otkupljena na uzvisen nacin u vidu zasluga svoga Sina". Vise nego bilo koju drugu stvorenu osobu, Otac ju je "blagoslovio svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu" (Ef 1,3). U njemu ju je izabrao, "prije postanka svijeta, da bude `sveta i neporocna' pred njim u ljubavi" (Ef 1,4).

493 Oci istocne Predaje nazivaju Majku Bozju "Presveta" ("Panaghia"), caste ju kao "slobodnu od svake ljage grijeha, kao oblikovanu od Duha Svetoga i ucinjenu novim stvorenjem". Miloscu Bozjom, Marija je cijelog svog zivota ostala cista od svakog osobnog grijeha.

"NEKA MI BUDE PO RIJECI TVOJOJ"

494 Na vijest da ce "Sina Svevisnjega" roditi snagom Duha Svetoga, a da

ne

upozna muza, Marija je "poslusnoscu vjere" (Rim 1,5), sigurna da "Bogu nista

nije nemoguće", odgovorila: "Evo sluzbenice Gospodnje; neka mi bude po tvojoj rijeci" (Lk 1,37-38). Tako, davsi svoj pristanak Bozjoj Rijeci, "Marija je postala Isusova majka i, prihvacajuci Bozju spasiteljsku volju svim srcem i nezaprijecena bilo kakvim grijehom, potpuno se kao Gospodinova

sluzbenica posvetila osobi i djelu svoga Sina, pod njim i s njime, miloscu svemoguceg Boga":Kako kaze sveti Irenej, "posluhom postade uzrokom spasenja

za sebe i sav ljudski rod". S njime, nije malo starih otaca koji tvrde:

"Uzao Evine neposlušnosti Marija je razriješila svojom poslušnoscu; sto je djevica Eva svojom nevjerom svezala, to je Djevica Marija svojom vjerom razriješila", i, usporedjujuci je s Evom, Mariju nazivaju "Majkom živih" i cesto tvrde: "smrt po Evi, zivot po Mariji".

MARIJINO BOGOMATERINSTVO

495 Marija, koju evandjelja zovu "Isusova majka" (Iv 2,1; 19,25), prije nego

je rodila svoga Sina, na poticaj Duha, proglašena je "Majkom moga Gospodina"

(Lk 1,43). Doista, onaj kojeg je Marija po Duhu Svetom zacela kao covjeka i

koji je uistinu postao njezin Sin po tijelu, jest vjecni Ocev Sin, druga Osoba presvetog Trojstva. Crkva ispovijeda da je Marija zaista Bogorodica ["Theotokos"].

MARIJINO DJEVICANSTVO

496 Vec od prvih iskaza vjere, Crkva je ispovijedala da je Isus u krilu Djevice Marije zacet samom snagom Duha Svetoga, potvrđujući i tjelesni vidik toga događaja: Isus je bio zacet "bez sjemena, od Duha Svetoga". U djevicanskom zacecu Oci razabiru znak da je doista Sin Bozji dosao u covjecanstvo, kakvo je nase: Tako sveti Ignacije Antiohijski (pocetkom 2. st.) veli: "Vi ste cvrsto uvjereni u pogledu naseg Gospodina da je uistinu od roda Davidova po tijelu, Sin Bozji po volji i snazi Bozjoj, uistinu rodjen od Djevice, (...) da je uistinu [na kriz] bio pribijen za nas, u svome tijelu, pod Poncijem Pilatom (...) Uistinu je trpio, kako je uistinu i uskrsnuo".

497 Evandjeoski izvjestaji vide u djevicanskom zacecu bozansko djelo koje nadilazi svako shvacanje i svaku ljudsku mogucnost: "Sto je u njoj zaceto, doista je od Duha Svetoga", kaze andjeo Josipu o Mariji, njegovoj zarucnici (Mt1,20). Crkva u tome vidi ispunjenje bozanskog obecanja na usta Izaije proroka: "Evo, djevica ce zaceti i roditi sina".

498 Sutnja Evandjelja po Marku i poslanica Novog zavjeta o Marijinom djevicanskom zacecu bila je kadikad uzrokom nesigurnosti. Moglo se pitati nisu li po srijedi legende ili teoloske obrade bez zahtjeva povijesnosti. Na to valja odgovoriti: Vjera u djevicansko zacece Isusovo nailazila je na zivo protivljenje, sarkazam i neshvacanje nevjernika, zidova i pogana: ona nije nasla motiva u poganskoj mitologiji niti u kakvom prilagodjivanju idejama vremena. Smisao toga događaja dokuciv je samo vjeri, koja ga vidi u onoj "povezanosti koja veze razlicita otajstva medjusobno", u cjelini Kristovih otajstava, od utjelovljenja do Pashe. Sveti Ignacije Antiohijski vec svjedoci takvu povezanost: "Poglavica ovoga svijeta nije znao za Marijino djevicanstvo i njezin porod, kao ni za smrt Gospodinovu: tri vrhunska

Otajstva koja se dogodise u Bozjoj sutnji".

MARIJA "VAZDA DJEVICA"

499 Produbljenje vjere u djevicansko materinstvo dovelo je Crkvu da ispovjedi stvarno i trajno Marijino djevicanstvo i u porodu utjelovljenog Sina Bozjega. Doista rodjenje Krista "nije njezinu djevicansku netaknutost

umanjilo nego posvetilo". Crkveno bogoslužje slavi Mariju kao "Aeiparthenos", "vazda Djevicu"

500 Na to se katkad primjecuje da Sveto pismo govori o Isusovoj braci i sestrama. Crkva je uvijek drzala da ti navodi ne naznacuju drugu djecu Djevice Marije: Jakov i Josip, "Isusova braca" (Mt 13,55), sinovi su Marije,

Kristove ucenice, koja je oznacena posebno kao "druga Marija" (Mt 28,1). Rijec je o najblizim Isusovim rođjacima, prema izrazavanju uobicajenom u Starom zavjetu.

501 Isus je jedini Marijin Sin. No, duhovno Marijino majcinstvo proteze se na

sve ljude koje je on dosao spasiti: "ona je rodila Sina kojega je Bog ucinio `prvorodjencem medju mnogom bracom' (Rim 8,29), tj. medju vjernicima, u

radjanju i odgoju kojih ona suradjuje materinskom ljubavlju".

MARIJINO DJEVICANSKO MATERINSTVO U BOZJEM NAUMU

502 Oci vjere mogu, u povezanosti s cjelinom Objave, otkriti tajne razloge zbog kojih je Bog, u svom spasenjskom nacrtnu, htio da se njegov Sin rodi od

Djevice. Ti se razlozi odnose koliko na Osobu i otkupiteljsko poslanje Kristovo, toliko na prihvacanje tog poslanja sa strane Marijine u korist svih ljudi.

503 Marijino djevicanstvo ocituje posvemasnju Bozju inicijativu pri Utjelovljenju. Isus ima za Oca samo Boga. "Ljudska narav koju je uzeo nije

ga nikada odvojila od Oca (...) Naravni je Sin Ocu po bozanstvu, naravni Sin

majci po covjestvu, ali u pravom smislu Bozji Sin u svojim dvjema naravima".

504 Isus je u krilu Djevice Marije zacet po Duhu Svetom jer je novi Adam kojim zapocinje novo stvaranje: "Prvi je covjek od zemlje, zemljan; drugi covjek - s neba" (1 Kor 15,47). Kristovo je covjestvo, vec od zaceca, puno Duha Svetoga, jer mu Bog "Duha ne daje na mjeru" (Iv 3,34). "Od punine njegove", od glave otkupljenog covjecanstva, "svi mi primismo, i to milost na milost" (Iv 1,16).

505 Isus, novi Adam, svojim djevicanskim zacecem zapocinje novo radjanje

posvojene djece u Duhu Svetom po vjeri. "Kako ce to biti?" (Lk 1,34).

Udionistvo na bozanskom zivotu ne proizlazi "od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muzevljeve, nego - od Boga" (Iv 1,13). Djevicansko je prihvacanje toga zivota jer je isti covjeku darovan od Duha. Zarucnicki znacaj ljudskoga poziva u odnosu na Boga savrseno se ispunja u Marijinom

djevicanskom materinstvu.

506 Marija je djevica jer je njezino djevicanstvo znak njezine vjere, "koja

ne bijase obiljezana nikakvom sumnjom" i njezinog posvemasnjeg predanja

volji Bozjoj. Svojom vjerom ona postaje Majkom Spasitelju: "Marija je blazenija po tom sto prihvaca Kristovu vjeru nego sto zacinje Kristovo tijelo".

507 Marija je u isti mah djevica i majka, jer je najsavrsenija slika i ostvarenje Crkve: "Crkva (...) po vjerno primljenoj Bozjoj Rijeci i sama postaje majkom: jer propovijedanjem i krstjenjem na novi i besmrtni zivot radja djecu, zacetu po Duhu Svetomu i od Boga rodjenu. Ona je i djevica koja potpuno i cisto cuva vjeru datu Zarucniku".

Ukratko

508 Iz Evina potomstva Bog je izabrao Djevicu Mariju da bude Majka njegovog

Sina. Kao "puna milosti", ona je "najodlicniji plod Otkupljenja:vec od prvoga casa svog zaceca potpuno je ocuvana od svake ljage istocnoga grijeha

te je cijeloga svog zivota ostala slobodna od svakog osobnog grijeha.

509 Marija je uistinu "Majka Bozja" jer je Majka vjecnog utjelovljenog Sina

Bozjega, Boga samoga.

510 Marija je ostala "Djevica u zacecu svoga Sina, Djevica u porodu, Djevica

trudna, Djevica majka, Djevica trajno":svim svojim bicem ona je "Sluzbenica

Gospodnja" (Lk 1,38).

511 Marija Djevica "sudjelovala je slobodnom vjerom i posluhom u ljudskom spasenju". Rekla je svoj "Da" "u ime citavog covjecanstva": po svojoj poslušnosti postala je nova Eva, majka živih.

Stavak 3. OTAJSTVA KRISTOVA ZIVOTA

512 U pogledu Kristova života Vjerovanje govori samo o Otajstvima Utjelovljenja (zaceće i rođenje) i Pashe (muka, raspeće na križ, smrt, sahrana, silazak nad pakao, uskrsnuće, uzasće). Nista izricito ne govori o Otajstvima Isusova skrovitog i javnog života, ali članci vjere o Isusovu utjelovljenju i Pashi, osvjetljuju sav Kristov zemaljski život. "Sve ono što je Isus cinio i ucio do dana kad je uznesen" (Dj 1,1-2) mora se promatrati u svjetlu Otajstava Božica i Pashe.

513 Vec prema okolnostima, kateheza ce razvijati svekoliko bogatstvo Isusovih Otajstava. Ovdje je dovoljno naznaciti neke stavke zajednicke svim

Otajstvima Kristova života (I), da bismo kasnije naglasili glavna Otajstva Isusovog skrovitog (II) i javnog (III) života.

I. Sav je Kristov život Otajstvo

514 U Evandjeljima nema mnogo toga što zanima ljudsku znatizelju u odnosu na

Isusa. Gotovo nista se ne kaze o njegovu životu u Nazaretu, a ne govori se ni o znacajnom dijelu njegova javnog života. Ono što je sadržano u Evandjeljima, bilo je napisano "da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u imenu njegovu" (Iv 20,31).

515 Evandjelja su napisali ljudi koji su među prvima povjerovali i poželjeli s drugima podijeliti svoju vjeru. Spoznavši, u vjeri, tko je Isus, mogli su u cijelom njegovu zemaljskom životu prepoznavati i obznanjivati tragove njegova Otajstva. Od poviša rođenja do oca muke i ubrusa Uskrsnuca, sve je u Isusovu životu znak njegova Otajstva. Kroz njegove čine, njegova čudesa, njegove riječi objavljeno je da "u njemu tjelesno prebiva sva punina božanstva" (Kol 2,9). I tako se njegovo čovjstvo pokazuje kao "sakrament", tj. znak i orudje božanstva i spasenja koje ono donosi: što bi se vidljivo u njegovu zemaljskom životu vodilo je k nevidljivom otajstvu njegova božanskog sinovstva i njegova otkupiteljskog poslanja.

OPĆE CRTE ISUSOVIH OTAJSTAVA

516 Sav Kristov život jest Objava Oca: njegove riječi i djela, njegova suština i trpljenje, njegov način postojanja i govorenja. Isus može reći: "Tko vidi mene, vidi Oca" (Iv 14,9), a Otac: "Ovo je Sin moj, Izabranik! Njega slušajte!" (Lk 9,35). Budući da se naš Gospodin utjelovio da izvrši Očevu volju, i najmanji potezi njegovih Otajstava očituju "ljubav Božju prema nama" (1Iv 4,9).

517 Sav je Kristov život Otajstvo Otkupljenja. Otkupljenje je prije svega plod krvi križa, ali to Otajstvo je na djelu u cijelom Kristovu životu: već u njegovu Utjelovljenju, kojim nas je, postavši siromasan, obogatio svojim siromastvom; u njegovu skrivitom životu koji, njegovom podložnošću, popravlja našu nepokornost; u njegovoj riječi koja čisti slušatelje; u lijecenjima i otklinjanjima što ih je vrsio, po kojima je "uzeo naše slabosti i ponio boli" (Mt 8,17); u njegovu Uskrsnuću kojim nas

opravdava.

518 Sav Kristov zivot je Otajstvo ponovnog okupljanja svega pod jednu glavu

(Rekapitulacija). Sto god je Isus ucinio, rekao i trpio, imalo je za cilj da palog covjeka obnovi u njegovu prvotnom pozivu: Kada se utjelovio i postao

covjekom, obnovio je u sebi samom dugu povijest ljudi i ukratko nam pribavio

spasenje, tako da smo u Kristu zadobili ono sto bijasmo izgubili u Adamu, tj. da budemo na slicu i priliku Bozju. Upravo zato je Krist prosao kroza sve

dobi zivota, da time povrati svim ljudima zajednistvo s Bogom.

NASE ZAJEDNISTVO U ISUSOVIM OTAJSTVIMA

519 Svekoliko Kristovo bogatstvo je "namijenjeno svakom covjeku i tvori dobro za svakoga". Od svoga utjelovljenja "radi nas ljudi i radi naseg spasenja" sve do smrti "za nase grijeha" (1 Kor 15,3) i Uskrsnuca "za nase opravdanje" (Rim 4,25), Krist nije zivio svoj zivot za se, nego za nas. A i sada je "nas zagovornik kod Oca" (1 Iv 2,1), "uvijek ziv da se za nas zauzima" (Heb 7,25). Sa svim sto je zivio i trpio za nas jednom za uvijek, On ostaje uvijek "pred licem Bozjim za nas" (Heb 9,24).

520 U cijelom svom zivotu Isus se pokazuje kao nas uzor: On je "savrsen covjek" koji nas poziva da postanemo njegovi ucenici i podjemo za njim; svojim ponizenjem dao nam je primjer da ga nasljedujemo, svojom molitvom

privlaci molitvi, svojim siromastvom poziva da slobodno prihvatimo oskudicu

i progonstva.

521 Sve sto je Krist zivio, on nam omogucuje zivjeti to u njemu i da on to zivi u nama. "Utjelovljenjem se naime Sin Bozji na neki nacin sjedinio sa svakim covjekom". Pozvani smo da tvorimo jedno s njime; kao udovima svoga

Tijela on nam daje ucestvovati u onome sto je sam zivio u svome tijelu za nas i kao nas uzor: Moramo u sebi nastavljati i nadopunjati stanja i Otajstva Isusova i cesto ga moliti da ih sam dovrsi i ostvari u nama i u citavoj svojoj Crkvi (...) jer Sin Bozji je naumio da uspostavi stanovito zajednistvo te svoja otajstva u nama i u svoj svojoj Crkvi nekako prosiri i nastavi po milostima koje nam zeli priopciti i plodovima sto ih tim otajstvima zeli u nama izvesti. Time zeli da ih u nama dovrsi.

II. Otajstva Isusova djetinjstva i skrovitog zivota

PRIPRAVE

522 Dolazak Sina Bozjega na zemlju dogadjaj je takve vaznosti da ga je Bog

htio kroz vjekove pripraviti. Obrede i zrtve, likove i znakove "Prvog Saveza" (Heb 9,15), sve usmjerava prema Kristu; navijesta ga po ustima proroka koji se smjenjuju u Izraelu; budi i u srcu pogana nejasno iscekivanje tog dolaska.

523 Sveti Ivan Krstitelj neposredni je preteca Gospodinov, poslan da mu pripravi put. "Prorok Svevisnjega" (Lk 1,76), najveći je i posljednjiod svih proroka; zapocinje njime Evandjelje: vec iz majcinog krilapozdravlja Kristov

dolazak i nalazi svoju radost u tome da bude "prijatelj zarucnika" (Iv 3,29), koga oznacuje kao "Jaganjca Bozjega (...) koji oduzima grijeh

svijeta" (Iv 1,29). Prethodeci Isusu "u duhu i sili Ilijinoj" (Lk 1,17), Ivan svjedoci za nj propovijedanjem, krstjenjem obracenja i na kraju svojim mucenistvom.

524 Slaveci svake godine bogoslužje Dosasca, Crkva prozivlje to iscekivanje Mesije: uvazeci u zajednistvo s dugom pripravom prvoga Spasiteljeva dolaska, vjernici pobudjuju zarku zelju za njegovim drugim dolaskom. Slavljem Pretecinog rodjenja i mucenistva Crkva se sjedinjuje s njegovom zeljom: "On treba da raste, a ja da se umanjujem" (Iv 3,30).

BOZICNO OTAJSTVO

525 Isus je rodjen u skromnosti staje, u siromasnoj obitelji; priprosti pastiri prvi su svjedoci dogadjaja. U tom ubostvu ocituje se slava neba. Crkva ne prestaje pjevati slavu te noci:

Djevica danas radja Vjecitoga;
a zemlja Nedostupnome dariva spilju.
Andjeli s pastirima slavoslove;
a mudraci, predvodjeni zvijezdom, dolaze da mu se poklone.
Jer kao ne jako dijete radi nas rodi se
vjeciti Bog!

526 "Postati kao djeca" naspram Bogu uvjet je za ulazak u Kraljevstvo; zato se treba poniziti, treba postati malen; stovise, treba se "nanovo roditi odozgo" (Iv 1,12), roditi od Boga i tako "postati djecom Bozjom" (Iv 1,12). Bozicno Otajstvo se u nama ispunja kada se Krist u nama "oblikuje". Bozic je Otajstvo te "cudesne razmjene": "O cudesne li

razmjene!

Stvoritelj roda ljudskoga uzeo je tijelo i udostojao se roditi od Djevice, bez sjemena posta covjekom i obdari nas svojim bozanstvom".

OTAJSTVO ISUSOVA DJETINJSTVA

527 Obrezanje Isusovo, osam dana nakon rođenja, znak je njegova uklapanja u

Abrahamovo potomstvo, u narod Saveza, njegova podlaganja Zakonu i osposobljavanja za bogostovlje Izraelovo na kojem ce sudjelovati tijekom cijelog zivota. Isti je znak pralik "Kristovog obrezanja", to jest Krstenja.

528 Bogojavljenje je ocitovanje Isusa kao Mesije Izraelova, Sina Bozjega i Spasitelja svijeta. Zajedno s Isusovim krstjenjem u Jordanu i svadbom u Kani,

ono slavi poklon "mudraca" s Istoka Isusu. U tim "mudracima", koji predstavljaju okolne poganske religije, Evandjelje vidi prvine naroda koji u

Utjelovljenju primaju Blagovijest spasenja. Dolazak mudraca u Jeruzalem da

se poklone zidovskom kralju pokazuje kako oni, u mesijanskom svjetlu Davidove zvijezde, traze u Izraelu onoga koji ce biti kralj narodâ. Njihov dolazak naznacuje da pogani ne mogu upoznati Isusa i klanjati mu se kao Sinu

Bozjemu i Spasitelju svijeta ako se ne okrenu Zidovima i ne prime od njih mesijansko poslanje sadrzano u Starom zavjetu. Bogojavljenje ocituje kako "u

obitelj praotaca" ulazi "veliko mnoštvo naroda", postizuci "izraelsko dostojanstvo".

529 Prikazanje Isusa u hramu predstavlja ga kao Prvorodjenca koji pripada

Gospodinu. U Simunu i Ani svekoliko je Izraelovo isčekivanje koje dolazi u

Susret svojem Spasitelju (bizantska predaja tako naziva događaj). Isus je prepoznat kao dugo isčekivani Mesija, "svjetlo naroda" i "slava Izraela", ali i kao "znak protivljenja". Mac boli prorečen Mariji navijesta drugi prinos, savršen i jedincat, onaj na krizu, koji će darovati spasenje što ga Bog pripravi "pred licem svih naroda".

530 Bijeg u Egipat i pokolj nevine djece ocituju suprotstavljanje tame svjetlu: "K svojima dodje i njegovi ga ne primise" (Iv 1,11). Cjelokupni Kristov život bit će u znaku progona. Njegovi dijele s njim tu sudbinu. Povratak iz Egiptapodsjeća na Izlazaki prikazuje Isusa kao konačnog osloboditelja.

OTAJSTVA ISUSOVA SKROVITOG ŽIVOTA

531 Tijekom većeg dijela života, Isus je dijelio stanje goleme većine ljudi: svakodnevni život bez prividne veličine, život ručnog rada, židovski vjerski

život podvrgnut Božjem Zakonu, život u zajednici. O svemu tom razdoblju objavljeno nam je da Isus bijase roditeljima "podložan" i da "napredovase u

mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi" (Lk 2,51-52).

532 Isusovim pokoravanjem svojoj majci i zakonitom ocu ostvaruje se savršeno

obdržavanje četvrte zapovijedi. To podlaganje je slika sinovske poslušnosti nebeskom Ocu. Svakodnevno Isusovo podvrgavanje Josipu i Mariji nagovijestilo

je i predoznacilo podvrgavanje Velikog Četvrtka: "ne (...) moja volja" (Lk 22,42). Kristovom poslušnošću u svakodnevici skrovitog života već je

zapocelo djelo obnove onoga sto Adamov neposluh bijase razorio.

533 Skroviti nazaretski zivot dopusta svakom covjeku da bude u zajednistvu s

Isusom na najredovitijim putovima svakodnevnog zivota: Nazaretska je kuca

skola u kojoj pocinjemo upoznavati Kristov zivot. To je skola evandjelja (...) Ponajprije nas uci sutjeti. O kad bi se u nama obnovila cijena sutnje, toga divnog i tako potrebnog ozracja duse (...) Osim toga, uci nas zivjeti u obitelji. Neka nas Nazaret podsjeti sto je obitelj, sto je zajednistvo obiteljske ljubavi, sto njena ljepota jednostavna i stroga, sto njen znacaj nepovrediv i svet. Ovdje napokon upoznajemo disciplinu rada. O nazaretski

dome, kucu Sina drvodjelceva, zelimo bas ovdje shvatiti i slaviti doduse strogi, ali i otkupiteljski zakon ljudskog napora (...) Zelimo na kraju pozdraviti radnike cijelog svijeta i pokazati im veliki uzor - njihova bozanskog Brata.

534 Nasasce Isusa u Hramu jedini je dogadjaj koji razbija sutnju Evandjelja o skrovitim Isusovim godinama. Isus nam daje nazreti tu otajstvo njegova posvemasnjeg posvecenja poslanju koje izvire iz njegova bozanskog sinovstva: "Niste li znali da mi je biti u onome sto je Oca mojega?" (Lk 2,49). Marija i Josip "nisu razumjeli" tih rijeci, nego ih primise u vjeri, a Marija ih je "cuvala u svom srcu" (Lk 2,51), sve vrijeme sto je Isus ostao skriven u tisini obicnog zivota.

III. Otajstva Isusova javnog zivota

ISUSOVO KRSTENJE

535 Pocetak Isusova javnog zivota jest njegovo krstenje od Ivana u Jordanu.

Ivan je propovijedao " krstenje obracenja na otpustenje grijeha" (Lk 3,3). Mnostvo je gresnika, carinika i vojnika, farizeja i saduceja i bludnica dolazilo da ih on krsti. Tako pristupi i Isus. Krstitelj oklijeva, Isus trazi i prima Krstenje. Tada Duh Sveti, u liku goluba, sidje na Isusa a "glas s neba" zaori: "Ovo je Sin moj, ljubljani". To je ocitovanje ("Epifania") Isusa kao Mesije Izraelova i Sina Bozjega.

536 Krstenje je, s njegove strane, prihvacanje i pocetak poslanja Sluge patnika. On pristaje da se uvrsti medju gresnike; on je "Jaganjac Bozji koji oduzima grijeh svijeta" (Iv 1,29), vec anticipira "krstenje" svoje okrutne smrti. Zapravo dolazi da izvrši "svu pravednost" (Mt 3,15), tj. da se podvrgne posve volji svog Oca: prihvacava s ljubavlju krstenje smrti za oprostjenje nasih grijeha. Na to prihvacanje odgovara glas Oca koji se nasladjuje u Sinu. I Duh, kojeg Isus posjeduje u punini vec od zaceca, dolazi i ostaje na njemu. Isus ce mu biti izvor za cijelo covjecanstvo. Pri njegovu krstenju "otvaraju se nebesa" (Mt 3,16) koja Adamov grijeh bijase zatvorio; silaskom Isusa i Duha posvecene su i vode, kao predznak novoga stvaranja.

537 Krstenjem se krscanin sakramentalno suoblicuje Isusu, kojemu je krstenje

bilo predokus smrti i Uskrsnuca; krscanin treba uci u to otajstvo poniznog snizenja i skrusenja, treba sici u vodu s Isusom da s njim uzadje, ponovo se rodi iz vode i Duha, da u Sinu postane ljubljani sin Ocev i "hodi u novosti zivota" (Rim 6,4): Po krstenju silazimo u grob zajedno s Kristom, da mogujemo

s njim i uskrsnuti; silazimo s njim da bismo mogli i uzaci s njim; uzlazimo s njim da bismo mogli biti i proslavljeni s njim.

Sve sto se zbilo u Kristu daje nam shvatiti da, nakon uranjanja u vodu,
Duh

Sveti s nebesa nad nama lebdi te, posvojeni Ocevim glasom, postajemo
sinovi

Bozji.

NAPASTOVANJE ISUSA

538 Evandjelja govore o razdoblju Isusove samoce u pustinji neposredno
nakon

sto ga je Ivan krstio: "Poveden" od Duha, Isus ostade u pustinji cetrdeset
dana posteci; bijase sa zvijerima a andjeli mu sluzahu. Kad je to vrijeme
zavrсило, Sotona ga je tri puta napastovao trazeci da iskusa njegovo
sinovsko drzanje prema Bogu. Te napade, koji obnavljaju napastovanja
Adama u

raju i Izraela u pustinji, Isus je odbio te se i djavao od njega udaljio "do
druge prilike" (Lk 4,13).

539 Evandjelisti isticu spasenjski smisao toga otajstvenog dogadjaja. Kao
novi Adam, Isus je ostao vjeran dok je prvi popustio napasti. Isus savrseno
ispunjava poziv Izraelov: nasuprot onima koji su nekoc Boga tijekom
cetrdeset godina iskusavali u pustinji, Krist se objavljuje kao Sluga Bozji
u svemu poslusan bozanskoj volji. Tako je Isus pobjednik djavla: on je
"svezao jakoga" da mu otme plijen. Isusova pobjeda nad napasnikom u
pustinji

nagovjescuje pobjedu muke, posvemasnju poslusnost njegove sinovske
ljubavi

prema Ocu.

540 Napastovanje Isusa ocituje kakvo je mesijanstvo Sina Bozjega,
suprotno

onome sto mu ga predlaze Sotona i koje mu ljudi zele pripisati. Zato je Krist pobijedio napasnika za nas: "Nemamo takva Velikog svećenika koji ne bi mogao biti supatnik u nasim slabostima, nego koji je u svemu iskusan kao mi, osim grijeha". (Heb 4,15). Crkva se svake godine cetdesetdnevnom Korizmom sjedinjuje s Isusovim Otajstvom u pustinji.

"KRALJEVSTVO BOZJE JE BLIZU"

541 "Posto je Ivan bio predan, otidje Isus u Galileju. Propovijedao je evandjelje Bozje: `Ispunilo se vrijeme, priblizilo se kraljevstvo Bozje! Obratite se i vjerujte evandjelju!" (Mk 1,15). "Krist je, da izvrši Ocevu volju, osnovao nebesko Kraljevstvo na zemlji". A volja je Oceva, "ljude uciniti dionicima bozanskog zivota". I to cini sabiruci ljude oko svoga Sina, Isusa Krista. Taj zbor je Crkva, koja na Zemlji predstavlja "klicu i pocetak" Kraljevstva Bozjega.

542 Krist je u sredistu toga ujedinjavanja ljudi u "Bozju obitelj". Oko sebe ih saziva svojom Rijecju, svojim "znakovima" koja ocituju Kraljevstvo Bozje, slanjem svojih ucenika. Dolazak svoga Kraljevstva On ce ostvariti nadasve velikim Otajstvom svoga Vazma: svojom smrću na krizu i Uskrsnućem. "Kad budem uzdignut sa zemlje, sve cu privuci k sebi" (Iv 12,32). "Svi su ljudi pozvani na ovo sjedinjenje s Kristom".

NAVJESTAJ KRALJEVSTVA BOZJEGA

543 Svi su ljudi pozvani da udju u Kraljevstvo. Navijesteno najprije sinovima Izraela, mesijansko je Kraljevstvo odredjeno da primi ljude svih

naroda. Za pristup u Kraljevstvo, potrebno je prihvatiti Isusovu Rijec: Gospodinova se rijec uspoređuje sa sjemenom koje se sije u polju; oni koji slusaju s vjerom i pripadaju malom Kristovom stadu, primili su sâmo Kraljevstvo; a sjeme svojom snagom nice i raste sve do vremena zetve.

544 Kraljevstvo pripada siromasnima i malenima, tj. onima koji ga primaju ponizna srca. Isus je poslan da bude "blagovjesnik siromasima" (Lk 4,18). Njih proglašava blazenima jer je "kraljevstvo nebesko njihovo!" (Mt 5,3); "malenima" se Otac dostojao objaviti ono sto mudrima i umnima ostaje skriveno. Isus, od jasala do kriza dijeli zivot siromaha, poznaje glad, zedj i oskudicu. Stavise, poistovjecuje se sa svakom vrstom siromaha i djelotvornu ljubav prema njima cinu uvjetom za ulazak u Kraljevstvo.

545 Isus poziva gresnike na kraljevsku gozbu: "Nisam dosao zvati pravednike, nego gresnike" (Mt 2,17). Pozivajuci ih na obracenje, bez kojeg nema ulaska u Kraljevstvo, rijecima i cinima Isus im pokazuje neizmjerne milosrdje svoga Oca i neizmjernu "radost" koja biva "na nebu zbog jednog obracenog gresnika" (Lk 15,7). Najvisi dokaz takve ljubavi bit ce zrtva vlastitog zivota "na otpusjenje grijeha" (Mt 26,28).

546 Isus poziva na ulazak u Kraljevstvo sluzeci se prisporobama, koje su osobit izraz njegova naucavanja. Njima poziva na kraljevsku gozbu, ali trazi i korjenito opredjeljenje: za postignuce Kraljevstva potrebno je "prodati" sve, ne dostaju rijeci, nuzna su djela. Prisporobe su kao ogledalo covjeku: prima li Rijec kao sto ga prima kamenito tlo ili kao dobra zemlja? Kako se

sluzi primljenim talentima? U srcu prisposodobâ prikriveno stoji Isus i Kraljevstvo prisutno u svijetu. Treba uci u Kraljevstvo, tj. postati Kristovim ucenicima da se upoznaju "otajstva Kraljevstva nebeskoga" (Mt 13,11). Za one koji ostaju "vani", sve i dalje ostaje zagonetno.

ZNAKOVI KRALJEVSTVA BOZJEGA

547 Isus popracuje svoje rijeci silnim "cudesima, djelima i znamenjima" (Dj 2,22), koja ocituju da je u njemu prisutno Kraljevstvo. Dokazuju da je Isus navijesteni Mesija.

548 Znakovi sto ih Isus cini svjedoce da ga je Otac poslao. Oni pobudjuju vjeru u njega. Onima koji mu se obracaju s vjerom, on daje ono sto traze. Tada cudesu ucvrscuju vjeru u onoga koji vrsi djela svog Oca: svjedoce da je on Sin Bozji. Ali mogu biti povod i sablazni. Ne idu za tim da zadovolje znatizelju i zelje necega magijskog. Premda su mu cudesu tako ocita, Isus je od nekih odbacen; optuzuju ga cak da djeluje uz pomoc demonu.

549 Oslobadjajuci neke ljude od zemaljskih zala gladi, nepravde, bolesti i smrti, Isus je pokazao mesijanske znakove; on nije dakako dosao da ukloni odavde sva zla, nego da ljude oslobodi od najgorega ropstva: grijeha, koji ih prijeci u njihovu pozivu djece Bozje i uzrok je svih ljudskih porobljenja.

550 Dolazak Kraljevstva Bozjega poraz je kraljevstva Sotonina: "Ako ja po Duhu Bozjem izgonim djavle, zbilja je doslo k vama kraljevstvo Bozje" (Mt

12,28). Isusovi egzorcizmi oslobadjaju neke ljude od demonskog mucenja. Oni unaprijed oznacuju veliku pobjedu Isusovu nad "knezom ovoga svijeta" (Iv 12,31). Kraljevstvo ce Bozje biti konacno uspostavljeno krizem Kristovim: kad "Bog zavlada s drveta".

"KLJUCEVI KRALJEVSTVA"

551 U pocetku javnog zivota Isus je izabrao dvanaest ljudi da budu s njim i sudjeluju u njegovu poslanju; zato im je dao udjela u svojoj vlasti i poslao ih "propovijedati kraljevstvo Bozje i liječiti bolesne" (Lk 9,2). Oni ostaju stalno pridruzeni Kraljevstvu Krista, koji po njima vodi Crkvu: Ja vam stoga u bastinu predajem kraljevstvo sto ga je meni predao moj Otac: da jedete i pijete za mojim stolom u kraljevstvu mojemu i sjedite na prijestoljima sudeci dvanaest plemena Izraelovih (Lk 22,29-30).

552 U zboru Dvanaestorice Simun Petar zauzima prvo mjesto. Isus mu je povjerio jedinstveno poslanje. Zahvaljujuci objavi primljenoj od Oca, Petar je ispovjedio: "Ti si Krist-Pomazanik, Sin Boga zivoga". Tad mu je Gospodin rekao: "Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit cu Crkvu svoju i vrata paklena nece je nadvladati" (Mt 16,18). Krist, "kamen zivi" (1 Pt 2,4) jamci svojoj Crkvi utemeljenoj na Petru pobjedu nad silama smrti. Poradi vjere koju je ispovjedio, Petar ce ostati neoboriva stijena Crkve. Poslanje ce mu biti cuvati vjeru u njezinoj cjelovitosti i utvrđivati svoju bracu.

553 Isus je predao Petru osobitu vlast: "Tebi cu dati kljuceve kraljevstva nebeskoga, pa sto god svezes na zemlji, bit ce svezano na nebesima" (Mt 16,19). "Vlast kljuceva" oznacava autoritet upravljanja kucom Bozjom, sto je

Crkva. Isus, "dobri Pastir" (Iv 10,11), tu je zadacu potvrdio nakon Uskrsnuca: "Pasi ovce moje" (Iv 21,15-17). Vlast "vezanja i razrjesivanja" oznacuje autoritet oprastanja grijeha, prosudjivanja u podrucju nauke i disciplinskih mjera u Crkvi. Isus je taj autoritet predao Crkvi po sluzbi apostola, napose Petra, kojemu su jedinomu izricito povjereni kljucevi Kraljevstva.

PREDOKUS KRALJEVSTVA: PREOBRAZENJE

554 Od dana kad je Petar ispovjedio da Isus jest Krist, Sin Boga zivoga, Ucitelj "poce upucivati učenike kako treba da podje u Jeruzalem, da mnogo

pretrpi(...) da bude ubijen i treci dan da uskrsne" (Mt 16,21). Petar se toj najavi usprotivio, drugi je nisu razumjeli. U tom je kontekstu smjesten tajanstveni dogadjaj Isusova preobrazenja na visokom brdu, pred trojicom od

njega izabranih svjedoka: Petra, Jakova i Ivana. Lice i Isusova odjeca zablistase sjajem, pojavise se Mojsije i Ilija govoreci "o njegovu Izlasku, sto se doskora imao ispuniti u Jeruzalemu" (Lk 9,31); uto ih oblak zasjeni a

glas s neba zaori: "Ovo je Sin moj, izabranik! Njega slusajte" (Lk 9,35).

555 Na trenutak, Isus ocituje svoju bozansku slavu, potvrđujući tako Petrovu ispovijest. Objavljuje da "za ulazak u svoju slavu" (Lk 24,26) mora

proci preko kriza u Jeruzalemu. Mojsije i Ilija bijahu vidjeli slavu Bozju na brdu; Zakon i proroci bijahu nagovijestili Mesijina trpljenja. Isusova je Muka upravo volja Oceva: Sin djeluje kao Sluga Bozji. Oblak oznacuje prisutnost Duha Svetoga; "Pokazalo se citavo Trojstvo: Otac u glasu; Sin u covjeku, Duh u svjetlom oblaku": Preobrazio si se na gori, Kriste Boze, i učenici tvoji vidjese slavu tvoju koliko im to bijase moguće, da znadu, kad

te budu gledali kako te razapinju, da dragovoljno podnosis muku, a svijetu propovijedaju, da si ti doista Ocev odsjev.

556 Na pragu javnoga zivota: Krstenje; na pragu Pashe: Preobrazenje. Isusovim krstenjem "ocitovano je otajstvo prvog preporodjenja: nase krstenje"; Preobrazenje je "sakrament

drugog preporodjenja: naseg uskrsnuca". Vec sada, po Duhu Svetomu koji djeluje u sakramentu Tijela Kristova, mi imamo udjela u Gospodinovu Uskrsnucu. Preobrazenje nam pruza predokus slavnog Kristova dolaska, "kada

ce preobraziti ovo nase bijedno tijelo i suobliciti ga tijelu svome slavnome" (Fil 3,21). Ali nas podsjeća i na to da "nam je kroz mnoge nevolje

uci u kraljevstvo Bozje" (Dj 14,22): Petar to jos nije shvacao kada je na brdu pozelio zivjeti s Kristom. Tu sreću ti je, Petre, Krist osigurao poslije smrti. A sada ti kaze: Sidji da se trudis na zemlji, da sluzis na zemlji, da budeš prezren i razapet na zemlji. Sisao je Zivot da bude ubijen; sisao je Kruh da ogladni; sisao je Put da se od puta umori; sisao je Izvor da ozedni; a ti odbijas da trpis?

ISUSOV PUT U JERUZALEM

557 "Kad je doslo vrijeme da bude uzet, Isus odlucno krenu u Jeruzalem" (Lk

9,51). Tom je odlukom pokazao da ulazi u Jeruzalem pripravan da umre. U tri

navrata najavio je svoju muku i svoje uskrsnuce. Krecuci prema Jeruzalemu

kaze: "Ne prilici da prorok umre izvan Jeruzalema" (Lk 13,33).

558 Isus podsjeća na mucenistvo proroka koji su bili usmrćeni u Jeruzalemu.

Ipak, ne prestaje pozivati Jeruzalem da se okupi oko njega: "Jeruzaleme (...) koliko li puta htjedoh okupiti djecu tvoju kao sto kvočka okuplja pilice pod krila, ali vi niste htjeli! " (Mt 23,37b). Kad je stigao na domak Jeruzalemu, Isus place nad gradom i jos jednom ocituje zelju svoga srca: "O kad bi i ti u ovaj dan spoznao sto je za tvoj mir! Ali sada je skriveno tvojim ocima" (Lk 19,41-42).

ISUSOV MESIJANSKI ULAZAK U JERUZALEM

559 Kako ce Jeruzalem primiti svoga Mesiju? Posto se uvijek otimao pokusajima naroda da ga zakralji, Isus izabire vrijeme i do u pojedinosti pripravlja svoj mesijanski ulazak u grad "Davida, oca svoga" (Lk 1,32). Klicali mu kao sinu Davidovu, onome koji donosi spasenje ("Hosana" znaci:

"Oh, spasi nas!", "daj nam spasenje!"). Sada "Kralj slave" (Ps 24,7-10) ulazi u svoj grad jasuci na magaretu: ne zadobiva Kcer Sionsku, sliku svoje

Crkve, niti lukavoscu niti nasiljem, nego poniznoscu koja svjedoci za Istinu. Zato podanici njegova Kraljevstva, toga dana, jesu djeca i "siromasi Bozji", koji mu klicu kao sto su ga andjeli navijestili pastirima. Njihovo klicanje "Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje" (Ps 118,26) preuzela je

Crkva u "Svet" euharistijskog bogoslužja kao uvod u spomencin Gospodinove

Pashe.

560 Isusov ulazak u Jeruzalem ocituje dolazak Kraljevstva koje ce Kralj-Mesija uskoro ostvariti Pashom svoje smrti i Uskrsnuca. Slavljem ulaska Isusova u Jeruzalem, na Cvjetnicu, Crkva zapocinje Veliki Tjedan.

Ukratko

561 "Sav je Kristov zivot bio neprestano poucavanje: njegova sutnja, njegova

znamenja, djela, molitva, ljubav prema covjeku, njegovo opredjeljenje za male i siromasne, prihvacanje potpune zrtve na krizu za otkup svijeta, njegovo uskrsnuce, sve je to ostvarenje njegove Rijeci i ispunjenje Objave".

562 Kristovi se ucenici moraju njemu suobliciti sve dok se on ne oblikuje u

njima. "Zato smo uzeti u otajstvo Njegova zivota, suobliceni Njemu, s Njime

umrli i uskrsnuli, dok ne budemo s Njime kraljevali".

563 Bili pastiri ili mudraci, mozemo ovdje susresti Boga samo klececi pred Betlehenskim jaslama i klanjajuci mu se skrivenom u slabosti djeteta.

564 Svojom podloznošcu Mariji i Josipu kao i svojim skromnim radom tijekom

dugih godina u Nazaretu, Isus nam daje primjer svetosti u svagdanjem zivotu

obitelji i rada.

565 Od pocetka javnog zivota u casu krstenja, Isus je "Sluga" sav posvecen

otkupiteljskom djelu koje ce dovršiti u "krstenju" svoje muke.

566 Napastovanje u pustinji pokazuje Isusa, poniznog Mesiju koji slavi

pobjedu nad Sotonom, snagom svoga punog pristanka naumu spasenja koji je

Otac htio.

567 Kraljevstvo nebesko pocinje na zemlji u Kristu. "Jasno se ocituje ljudima u rijecima, djelima i prisutnosti Kristovoj". Crkva je klica i pocetak tog Kraljevstva. Kljucevi su Kraljevstva povjereni Petru.

568 Isusovu preobrazenju bio je cilj da ucvrsti vjeru Apostola u pogledu muke. Uzlazak na "visoko brdo" pripravlja uzlazak na Kalvariju. Krist, Glava

Crkve, ocituje ono sto njegovo Tijelo sadrzi i zraci u sakramentima: "nadu slave" (Kol 1,27).

569 Isus je dragovoljno uzisao u Jeruzalem, iako je znao da ce tamo umrijeti

okrutnom smrću zbog velikog neprijateljstva gresnika.

570 Ulazak Isusov u Jeruzalem ocitovanje je dolaska Kraljevstva Mesije-Kralja. U njegovu gradu prihvacaju ga maleni i ponizni srcem. Mesija-Kralj sprema se ostvariti svoje Kraljevstvo Pashom smrti i uskrsnuca.

Clanak 4. "ISUS KRIST MUCEN POD PONCIJEM PILATOM, RASPET, UMRO I POKOPAN"

571 Vazmeno otajstvo Kriza i Uskrsnuca Kristova u sredistu je Radosne vijesti koju apostoli, i Crkva slijedeci njih, moraju navijestati svijetu.

Spasiteljski naum Bozji ispunio se jednom zauvijek otkupiteljskom smrću njegova Sina Isusa Krista.

572 Crkva ostaje vjerna "tumacenju svih Pisama" sto ga je dao sam Isus prije

kao i poslije svoga Vazma: "Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te udje u svoju slavu?" (Lk 24,26-27. 44-45). Isusove patnje poprimile su svoj konkretni povijesni oblik time sto je bio "odbacen od starjesina, glavara svecenickih i knjizevnika" (Mk 8,31) koji su ga predali "poganima da ga izrugaju, izbicuju i razapnu" (Mt 20,19).

573 Vjera dakle moze nastojati istrazivati okolnosti smrti Isusove, koje Evandjelja vjerno prenose a drugi ih povijesni izvori osvjetljaju, da bi se bolje razumio smisao Otkupljenja.

Stavak 1. ISUS I IZRAEL

574 Sve od pocetka javnog djelovanja Isusova, neki farizeji i pristase Herodovi, sa svecenicima i knjizevnicima, sporazumjeli su se da ga pogube. Odredjenim svojim djelima Isus se nekima, zlonamjernima, ucinio sumnjivim s opsjednuca. Optuzuju ga za huljenje Boga i za lazno prorokovanje, religijske zlocine koje je Zakon kaznjavao smrtnom kaznom kamenovanjem.

575 Mnogi cini i rijeci Isusove bili su dakle "znak protuslovlja" (Lk 2,34) za jeruzalemske vjerske vlasti, koje Evandjelje po Ivanu cesto nazivlje "Zidovima", vise nego za obicne clanove Puka Bozjega. Dakako, Isusovi odnosi s farizejima nisu bili samo polemicni. Ima farizeja koji ga izvjesuju o opasnosti kojoj je izvrgnut. Isus neke od njih hvali, kao knjizevnika iz Mk 12,34, i vise puta s farizejima blaguje. Isus potvrđuje nauke uz koje pristaje ta vjerska elita Puka Bozjega: uskrsnuce mrtvih, oblike pobožnosti (milostinja, post i molitva) i obicaj obraćanja Bogu kao Ocu, sredisnje znacenje zapovijedi ljubavi prema Bogu i bliznjemu.

576 U ocima mnogih u Izraelu cini se da Isus djeluje protiv bitnih ustanova Izabranog naroda:

- podloznosti Zakonu u cjelini njegovih pisanih zapovijedi i, za farizeje, u tumacenju usmene predaje;

- sredisnjeg znacaja Hrama jeruzalemskoga kao svetog mjesta gdje Bog na osobit nacin prebiva;

- vjere u jedinog Boga ciju slavu ne moze dijeliti nijedan covjek.

I. Isus i Zakon

577 Na pocetku Govora na gori, Isus je dao svecano upozorenje u kojemu je

Zakon, dan od Boga na Sinaju u doba Prvog Saveza, prikazao u svjetlu milosti

Novog Saveza: Ne mislite da sam dosao ukinuti Zakon ili Proroke. Nisam dosao

ukinuti, nego ispuniti. Zaista, kazem vam, dok ne prodje nebo i zemlja, ne, ni jedno slovice, ni jedan potezic iz Zakona nece proci, dok se sve ne zbude.

Tko dakle ukine jednu od tih, pa i najmanjih zapovijedi i tako nauci ljude, najmanji ce biti u Kraljevstvu nebeskom. A tko ih bude vrsio i druge ucio, taj ce biti velik u kraljevstvu nebeskom" (Mt 5,17-19).

578 Isus, Mesija Izraelov, najveći dakle u Kraljevstvu nebeskom, bio je dužan po svojim

vlastitim riječima, ispuniti Zakon vrseci ga u njegovoj cjelovitosti sve do

njegovih najmanjih zapovijedi. On je dakle jedini koji je to mogao savršeno

učiniti. Zidovi, po svom vlastitom priznanju, nikad nisu mogli ispuniti Zakon

u njegovoj cjelovitosti ne krseci ni najmanju njegovu zapovijed. Stoga svake

godine na svetkovinu Okajanja djeca Izraelova mole od Boga oprostjenje za

svoje prijestupe Zakona. Zaista, Zakon sacinjava cjelinu, i, kako pripominje

sveti Jakov, "tko sav Zakon uscuva, a u jednome samo posrne, postao je krivac svega" (Jak 2,10).

579 To nacelo cjelovitosti opsluzivanja Zakona, ne samo u njegovu slovu nego i u duhu, bilo je mlo farizejima. Isticuci ga za Izraela, oni su mnoge Zidove Isusova doba doveli do skrajnje vjerske

revnosti. Ta revnost, ako se nije htjela rastvoriti u "licemjernu"

kazuistiku, mogla je samo pripraviti Puk na necuveni zahvat Bozji, u kojemu

ce jedini Pravednik, namjesto svih gresnika savršeno ispuniti Zakon.

580 Savršeno ispunjenje Zakona moglo je biti djelo samo bozanskog Zakonodavca,

koji se rodio kao podloznic Zakona u osobi Sina. U Isusu, Zakon se vise ne

pokazuje urezanim u kamene ploce nego "u srce" (Jr 31,33) Sluge koji je, zato sto "vjerno donosi pravdu" (Iz 42,3), postao "savez narodu" (Iz 42,6).

Isus ispunja Zakon sve dotle da uzimlje na sebe "prokletstvo Zakona" (Gal 3,13) sto ga na sebe navukose oni koji ne "vrse svega Zakona" (Gal 3,10), jer se smrt Kristova zbila "za otkupljenje prijestupâ Prvoga Saveza" (Heb 9,15).

581 Isus se u ocima Zidova i njihovih duhovnih glavara pokazao kao "rabbi". On se cesto sluzio dokazivanjem u okviru rabinskog tumacenja Zakona. Ali istodobno Isus nije mogao ne povrijediti ucitelje Zakona, jer se nije zadovoljavao time da svoja tumacenja predlaze uz njihova, "on je naucavao kao onaj koji ima vlast, a ne kao njihovi pismoznanci" (Mt 7,29). U

njemu se ista Rijec Bozja koja je odjeknula na Sinaju da bi Mojsiju dala Pisani Zakon, daje iznova cuti na Brdu Blazenstava. On Zakon ne ukida nego

ispunja dajuci mu na bozanski nacin posljednje tumacenje: "Culi ste da je receno starima (...), a ja vam kazem" (Mt 5,33-34). Tom istom bozanskom vlasцу on ne priznaje neke "ljudske predaje" farizejâ (Mk 7,8) koji ponistavaju "Rijec Bozju" (Mk 7,13).

582 Iduci jos dalje, Isus ispunja Zakon o cistoci hrane, tako vazan u zidovskom svagdanjem zivotu, otkrivajuci njegov "pedagoski" smisao bozanskim

tumacenjem: "Ne moze onecistiti covjeka sto u nj ulazi" (...) - tako on proglašuje cistima sva jela. "Sto iz covjeka izlazi, to oneciscuje covjeka. Ta iznutra, iz srca covjecjega, izlaze zle namisli" (Mk 7,18-21). Predajuci s bozanskom vlasцу konacno tumacenje Zakona, Isus je dosao u sukob s nekim

nauciteljima Zakona koji nisu prihvacali njegovo tumacenje, premda je bilo

zajamceno bozanskim znakovima sto su ga pratili. To vrijedi osobito za pitanje subote: Isus pripominje, cesto s rabinskim dokazima, da sluzenje Bogu ili bliznjemu, kao u slucaju njegovih iscjeljenja, ne krsi subotni pocinak.

II. Isus i Hram

583 Isus, kao i proroci prije njega, iskazivao je Hramu i Jeruzalemu najdublje postovanje. Ondje je bio prikazan od Josipa i Marije cetrdeset dana po svom rodjenju. U dobi od dvanaest godina, odlucuje ostati u Hramu da

bi svoje roditelje podsjetio da je njemu biti u onome sto je Oca njegova. On

je onamo uzlazio svake godine barem za Pashu u vrijeme svoga skrovitog zivota; i samo njegovo javno djelovanje odvijalo se uz njegova hodocasca u

Jeruzalem za velike zidovske blagdane.

584 Isus se uspinjao u Hram kao na povlasteno mjesto susreta s Bogom. Hram

je za njega boraviste njegova Oca, dom molitve, i on se srdi sto je izvanjsko predvorje Hrama postalo mjestom trgovanja. Ako tjera trgovce iz Hrama, cini to iz ljubomorne ljubavi za svoga Oca: "Ne cinite od kuce Oca mojega kucu trgovacku. Prisjetise se njegovi ucenici da je pisano: `Izjeda me revnost za Dom tvoj'" (Iv 2.16-17). Poslije njegova Uskrsnuca, apostoli su uscuvali veliko religiozno postovanje za Hram.

585 Uoci svoje muke, Isus je ipak navijestio razorenje tog sjajnog zdanja od

kojeg nece ostati kamen na kamenu. U tome je navjestaj jednoga znaka posljednjih vremena koja ce zapoceti njegovim Vazmom. Ali o tom su prorostvu

lazni svjedoci mogli izvijestiti iskrivljeno za ispitivanja Isusova kod velikog svecenika, i ono je Isusu vraceno kao uvreda dok je bio pribijen na Kriz.

586 Isus, daleko od toga da bude protivan Hramugdje je dao bît svog ucenja,

htio je platiti porez Hramu pridružujući se Petru kojega je upravo bio postavio temeljem svoje buduće Crkve. Još više, poistovjetio se s Hramom prikazujući se kao konačno boraviste Božje među ljudima. Stoga njegovo tjelesno usmrćenje i razorenje Hrama koje će označavati ulazak u novo

doba povijesti spasenja: "Dolazi čas kad se neće klanjati Ocu ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu" (Iv 4,21).

III. Isus i vjera Izraelova u jedinoga Boga i Spasitelja

587 Ako su za vjerske vlasti Izraela Zakon i jeruzalemski Hram mogli biti prigodom za "protivljenje" Isusu, njegova je uloga u otkupljenju grijehâ, tom božanskom djelu u pravom smislu, bila za njih pravi kamen spoticanja.

588 Isus je farizeje sablaznio blagujući s carinicima i gresnicima po domaću

kao i s njima samima. Protiv onih među njima "koji se pouzdavahu da su pravednici a druge potcjenjivahu" (Lk 18,9), Isus je ustvrdio: "Nisam došao zvati pravednike nego gresnike na obracenje" (Lk 5,32). Isao je još dalje proglašujući pred farizejima da, budući da je grijeh općenit, oni koji umišljaju da im spasenja ne treba zasljepljuju sami sebe.

589 Isus je izazvao sablazan poglavito time što je svoje milosrdno ponašanje

prema gresnicima poistovjetio sa stavom samoga Boga prema njima. Čak je dao

razumjeti da, sjedajući za stol gresnikâ, pripusta gresnike na mesijansku gozbu. Ali osobito oprostajući grijeha Isus je vjerske vlasti stavio pred dilemu. Naime, kao što oni, uzasnuti, ispravno tvrde, samo Bog može oprostati grijeha. Prostajući grijeha, Isus ili huli jer je čovjek koji se

izjednačuje s Bogom, ili govori istinu te njegova osoba uprisutnjuje i objavljuje ime Bozje.

590 Samo bozanski identitet Isusove osobe može opravdati zahtjev tako apsolutan kao što je ovaj: "Tko nije sa mnom, protiv mene je" (Mt 12,30); isto kao kad kaže da je u njemu "više nego Jona, (...) više nego Salomon" (Mt 12,41-42), "više nego Hram" (Mt 12,6); kad o sebi spominje da je David

Mesiju nazvao svojim Gospodinom; kad tvrdi: "Prije negoli Abraham posta, Ja

Jesam!" (Iv 8,58); i čak: "Ja i Otac jedno smo" (Iv 10,30).

591 Isus je od vjerskih jeruzalemskih vlasti tražio da vjeruju u njega zbog djela Oca što ih je on činio. Ali takav čin vjere morao je proći kroz tajanstvenu smrt samima sebi za novo "rođenje odozgor" (Iv 3,7), pod utjecajem milosti Bozje. Takav zahtjev obrćenja pred tako začudnim ispunjenjem obećanja omogućuje shvatiti tragicnu zabludu Velikog vijeca koje

je smatralo da Isus zaslužuje smrt kao bogohulnik. Članovi Velikog vijeca postupali su tako i iz "neznanja" i ujedno iz "okorjelosti" (Mk 3,5; Rim 11,25)

nevjere.

Ukratko

592 Isus nije dokinuo Sinajski Zakon, nego ga je ispunio tako savršeno da mu

je otkrio posljednji smisao i iskupio prijestupe protiv njega.

593 Isus je castio Hram uspinjuci se u nj kao hodocasnik na zidovske blagdane, i ljubio je ljubomornom ljubavlju to prebivaliste Bozje medju

ljudima. Hram predskazuje njegovo otajstvo. Ako mu Isus navijesta razorenje, cini to da ocituje svoje vlastito usmrćenje i ulazak u novo doba povijesti spasenja, u kojem ce njegovo Tijelo biti konačni Hram.

594 Isus je vrsio djela, kao sto je oprostenje grijehâ, koja su ocitovala da je on sâm Bog Spasitelj. Neki Zidovi, koji nisu priznavali Boga koji je postao covjek, u njemu su vidjeli covjeka koji se pravi Bogom (Iv 10,33), te su mu sudili kao bogohulniku.

Stavak 2. ISUS JE UMRO RASPET NA KRIZ

I. Sudjenje Isusu

PODIJELJENOST ZIDOVSKIH VLASTI PREMA ISUSU

595 Medju jeruzalemskim vjerskim vlastima, ne samo da se nasao farizej Nikodemili odlicnik Josip iz Arimateje da potajno budu ucenicima Isusovim, nego su nastala i dugotrajna neslaganja o njemutako da uoci same Muke sv.

Ivan moze reci da su "mnogi i od glavara vjerovali u njega", premda na nesavršen način (Iv 12,42). To nije nista cudno ako se uzme u obzir da je sutradan po Pedesetnici "mnostvo svećenika prihvacalo vjeru" (Dj 6,7) i da su neki iz farizejske sljedbe prigrlili vjeru (Dj 15,5), tako da sveti Jakov moze reci svetom Pavlu: "tolike su tisuće Zidova povjerovali, i svi su revnitelji Zakona" (Dj 21,20).

596 Jeruzalemske vjerske vlasti nisu bile jednodusne u tome kako se ponasati

prema Isusu. Farizeji su zaprijetili izopćenjem onima koji bi ga slijedili. Onima koji su se bojali da će "svi povjerovati u nj (Isusa), pa će doći Rimljani i oduzeti nam ovo mjesto i narod!", veliki je svećenik predložio prorokujući: "Za vas je bolje da jedan čovjek umre za narod, nego da sav narod propadne!" (Iv 11,49-50). Veliko vijeće proglašuje da Isus "zaslužuje smrt" (Mt 26,66) kao bogohulnik, ali budući da je izgubilo pravo izvršenja smrtne kazne, predaje Isusa Rimljanima optužujući ga za političku bunu, što će Isusa staviti u uporedbu s Barabom optuženim za "pobunu" (Lk 23,19). Svećenički glavari i političkim prijetnjama pritisku Pilata da osudi Isusa na smrt.

ZIDOVI NISU SKUPNO ODGOVORNI ZA SMRT ISUSOVU

597 Uzimajući u obzir povijesnu složenost Isusova procesa očitovanu u evanđeoskim opisima, i kakav god mogao biti osobni grijeh čimbenikâ tog sudjenja (Juda, Sinedrij, Pilat), koji samo Bog poznaje, ne može se odgovornost za nj pripisati ukupnosti jeruzalemskih Židova, unatoč povicima manipuliranog mnoštva i općenitim prijekorima sadržanima u pozivima na obraćenje nakon Pedesetnice. Sam Isus oprostajući s Krizai Petar slijedeći njegov primjer uzeli su u obzir "neznanje" (Dj 3,17) jeruzalemskih Židova, čak i njihovih poglavara. Još se manje može, počev od krika puka: "Krv njegova na nas i na djecu našu!" (Mt 27,25), što znači potvrdu, prosiriti odgovornost na druge Židove u prostoru i vremenu: Stoga je Crkva na II. Vatikanskom saboru izjavila: "Za ono što je počinjeno za vrijeme Muke ne mogu biti okrivljeni ni svi onda živi Židovi bez razlike, ni Židovi našega

vremena. (...) Zidove se ne smije prikazivati kao od Boga odbacene ni proklete, kao da bi to proizlazilo iz Svetoga Pisma".

SVI GRESNICI BILI SU UZROCNICI MUKE KRISTOVE

598 Crkva, u Uciteljstvu svoje vjere i u svjedocenju svojih svetaca, nije nikad zaboravila da su "sami gresnici bili uzrocnici i kao orudje svih muka sto ih je pretrpio bozanski Otkupitelj". Uzimljuci u obzir to da nasi grijesi vrijedjaju samoga Krista, Crkva ne oklijeva pripisivati krscanima najtezu odgovornost u mucu Isusovoj, odgovornost kojom su oni precesto opterecivali

jedino Zidove: Krivce te uzasne krivnje moramo vidjeti u onima koji nastavljaju opet padati u svoje grijehе. Buduci da su nasa zlodjela ucinila da Gospodin nas Isus Krist podnese muku Kriza, oni koji uranjaju u neredе i

zlo, sigurno "sami sebi iznova razapinju i ruze Sina Bozjega". I treba priznati da je u tom slucaju nas vlastiti grijeh veci nego grijeh Zidovâ.

Jer oni, po svjedocanstvu apostolovu, "da su upoznali Kralja slave, nikad ga

ne bi bili razapeli". Mi, naprotiv, ispovijedamo da ga poznajemo. I kad ga nijecemo svojim cinima, na neki nacin stavljamo na nj svoje ubojite ruke.

I nisu ga raspeli zli dusi; raspeo si ga ti s njima i jos ga razapinjes, uzivajuci u porocima i grijesima.

II. Otkupiteljska smrt Kristova u Bozjem nacrtu spasenja

"ISUS PREDAN PO NEPROMJENLJIVOM BOZJEM NAUMU"

599 Nasilna smrt Isusova nije bila plod slucaja u nesretnu stjecaju

okolnosti. Ona pripada otajstvu nauma Bozjega, kako jeruzalemskim Zidovima

sveti Petar tumaci vec u svome prvom govoru na Pedeseticu: On je predan "po

odlucenu naumu i promislu Bozjemu" (Dj 2,23). Taj biblijski nacin govora ne

znaci da su oni koji su "predali Isusa" (Dj 3,13) bili samo pasivni izvritelji jednog scenarija unaprijed od Boga napisana.

600 Bogu su svi casovi vremena prisutni u svojoj aktualnosti. On dakle zasniva svoj vjecni naum "predodredjenja" ukljucujuci u nj slobodni odgovor

svakog covjeka svojoj milosti: "Rote se, uistinu, u ovome gradu na svetog Slugu tvoga Isusa, kog pomaza, rote se Herod i Poncije Pilat zajedno s narodima i pucima izraelskim da ucine sto tvoja ruka i tvoja volja predodredi da se zbude" (Dj 4,27-28). Bog je dopustio cine proizasle iz njihove zaslijepljenosti da bi izvratio svoj naum spasenja.

"UMRO ZA NASE GRIJEHE PO PISMIMA"

601 Taj Bozji naum spasenja po usmrcenju "Sluge, Pravednika" bio je unaprijed

navijesten u Pismu kao otajstvo sveopceg otkupljenja, to jest otkupa koji ljude oslobadja ropstva grijehu. U ispovijesti vjere, za kojukaze da ju je "primio", sv. Pavao ispovijeda da je "Krist umro za nasegrijehe po Pismima"

(1 Kor 15,3). Otkupiteljska smrt Isusova ispunjuje osobito prorostvo o Sluzi patniku. Sam Isus prikazao je smisao svoga zivota i svoje smrti u svjetlu Sluge patnika. Nakon Uskrsnuca, dao je to tumacenje Pisama ucenicima iz Emausa, zatim i samim apostolima.

"BOG GA ZA NAS GRIJEHOM UCINI"

602 Dosljedno tome sv. Petar moze apostolsku vjeru u Bozji naum spasenja

jasno izraziti ovako: "Ta znate da od svog ispraznog nacina zivota sto vam ga oci namrijese, niste otkupljeni necim raspadljivim, srebrom ili zlatom, nego dragocjenom krvlju Krista, Jaganjca nevina i bez mane. On bijase doduse

predvidjen prije postanka svijeta, ali se ocitova na kraju vremena radi vas" (1 Pt 1,18-20). Grijesi ljudi, kao posljedica istocnoga grijeha, potvrđeni su smrću. Saljuci svoga vlastitog Sina u stanje sluge, stanje covjecanstva palog i, zbog grijeha, smrti namijenjenoga, "Njega, koji ne okusi grijeha Bog

za nas grijehom ucini da mi budemo pravednost Bozja u njemu" (2 Kor 5,21).

603 Isus nije upoznao osude kao da bi sam bio sagrijesio. Ali u svojoj otkupiteljskoj ljubavi, koja ga je uvijek sjedinjavala s Ocem, on je preuzeo nas u nasoj udaljenosti od Boga zbog grijeha, tako da je u nase ime mogao reci na Krizu: "Boze moj, Boze moj, zasto si me ostavio?" (Mk 15,34; Ps 22,1). Ucinivsi ga tako solidarnim s nama gresnicima, Bog "ni svojega Sina

nije postedio, nego ga je za sve nas predao" (Rim 8,32), da budemo pomireni

s njime "po smrti Sina njegova" (Rim 5,10).

BOG JE ZACETNIK OPCE OTKUPITELJSKE LJUBAVI

604 Predajuci svoga Sina za nase grijehe, Bog ocituje da njegov naum o nama

jest naum dobrohotne ljubavi koja prethodi svakoj zasluzi s nase strane: "U

ovom je ljubav: ne da smo mi ljubili Boga, nego - on je ljubio nas i poslao Sina svoga kao zrtvu pomirnicu za grijehе nase" (1 Iv 4,10). "Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok jos bijasmo gresnici, Krist za nas umrije." (Rim 5,8).

605 Ta je ljubav bez iskljucivosti, Isus je to pripomenuo u zakljucku prispodobe o izgubljenoj ovci: "Tako ni Otac vas, koji je na nebesima nece da propadne ni jedan od ovih malenih" (Mt 18,14). On tvrdi da daje svoj zivot "kao otkupninu za mnoge" (Mt 20,28); taj izraz nije restriktivan: suprotstavlja ukupnost covjecanstva jedinoj osobi Otkupitelja koji se predaje da bi je spasio. Crkva, slijedeci apostole, uci da je Krist umro za sve ljude bez iznimke. "Nema, nije bilo i nece biti nijednog covjeka za kojega Krist nije trpio".

III. Krist je sama sebe prikazao Ocu za nase grijehе

SAV KRISTOV ZIVOT JE ZRTVA OCU

606 Sin Bozji, koji je sisao "s neba ne da vrsi svoju volju, nego volju onoga koji ga posla" (Iv 6,38), "ulazeci u svijet veli: (...) Evo dolazim! (...) Vrsiti, Boze, volju tvoju! (...) U toj smo volji posveceni prinosom tijela Isusa Krista jednom zauvijek" (Heb 10,5-10). Od prvog casa svoga Utjelovljenja, Sin prihvacu Bozji naum spasenja u svome otkupiteljskom poslanju: "Moja je hrana vrsiti volju Onoga koji me posla i dovrstiti djelo njegovo" (Iv 4,34). Zrtva Isusova za grijehе svega svijeta (1 Iv 2,2) izraz je njegova zajednistva ljubavi s Ocem: "zbog toga me ljubi Otac sto polazem zivot svoj" (Iv 10,17). "Ali neka svijet upozna da ja ljubim Oca i da tako cinim kako mi je zapovijedio Otac" (Iv 14,31).

607 Ta zelja da prihvati naum otkupiteljske Oceve ljubavi prozimplje sav zivot Isusov, jer njegova otkupiteljska Muka bitni je razlog njegova Utjelovljenja: "Oce, izbavi me iz ovoga casa? No, zato dodjoh u ovaj cas" (Iv 12,27). "Casu koju mi dade Otac zar da ne pijem?" (Iv 18,11). I jos na Krizu prije nego ce "sve biti svrseno", on kaze: "Zedan sam" (Iv 19,28).

"JAGANJAC KOJI ODUZIMA GRIJEH SVIJETA"

608 Nakon sto je prihvatio da ga krsti s gresnicima, Ivan je Krstitelj vidio i pokazao u Isusu "Jaganjca Bozjega koji oduzima grijeh svijeta" (Iv 1,29). On tako ocituje da je Isus u isti mah i Sluga patnik koji se, suteci, pusta voditi na klanje noseci grijeh mnostva, i Vazmeni jaganjac, simbol otkupljenja Izraelova u vrijeme prve Pashe. Sav zivot Kristov izrazuje njegovo poslanje: "da sluzi i zivot svoj dade kao otkupninu za mnoge" (Mk 10,45).

ISUS SLOBODNO PRIHVACA OTKUPITELJSKU LJUBAV OCEVU

609 Prihvacajuci svojim ljudskim srcem ljubav Ocevu za ljude, Isus ih je "do kraja ljubio" (Iv 13,1), jer "vece ljubavi nitko nema od ove: da tko zivot svoj polozi za svoje prijatelje" (Iv 15,13). Tako je, u patnji i smrti, njegovo covjestvo postalo slobodnim i savrsenim orudjem njegove bozanske ljubavi koja hoce spasenje ljudi. Zaista, on je slobodno prihvatio svoju muku i smrt iz ljubavi za svoga Oca i za ljude koje Otac hoce spasiti: "Nitko mi ne oduzima zivot, nego ja ga sam od sebe polazem" (Iv 10,18). Odatle vrhunska sloboda Sina Bozjega kad sam ide prema smrti.

NA POSLJEDNJOJ VECERI ISUS JE PREDOSTVARIIO SLOBODNU ZRTVU SVOGA ZIVOTA

610 Isus je slobodnu zrtvu samoga sebe potpunoma izrazio na večeri koju je

blagovao s dvanaesticom apostolâ, "one noci kad bijase predan" (1 Kor 11,23). Uoci svoje muke, dok je bio jos slobodan, Isus je od te Posljednje Vecere s ucenicima ucinio spomen-cin svoje dragovoljne zrtve Ocuza spasenje

ljudi: "Ovo je tijelo moje koje se za vas predaje" (Lk 22,19). "Ovo je krv moja, krv Saveza, koja se za mnoge proljeva na otpusjenje grijehâ" (Mt 26,28).

611 Euharistija koju u tom casu ustanovljuje bit ce "spomen"njegove zrtve. Isus apostole ukljucuje u vlastitu zrtvu i trazi od njih da je trajno uprisutnjuju. Time Isus postavlja apostole za svecenike Novoga Saveza: "Za njih posvecujem samoga sebe da i oni budu posveceni u istini" (Iv 17,19).

SMRTNA BORBA U GETSEMANIJU

612 Casu Novoga Saveza, sto ju je prikazujuci samoga sebe, Isus anticipirao

na Posljednjoj Veceri, prihvacu zatim iz ruk Ocevih u smrtnoj borbi u Getsemaniju, postajuci "poslusan do smrti" (Fil 2,8). Isus moli: "Oce moj, ako je moguće, neka me mimoidje ova casa (...)" (Mt 26,39). Tako izrazuje uzas sto ga smrt predstavlja za njegovu ljudsku narav. Ona je kao i nasa, namijenjena vjecnom zivotu; k tome, za razliku od nase, savrseno je izuzeta

od grijeha koji je uzrok smrti; ali, nadasve, ona je uzeta od bozanske osobe, "zacetnika zivota" (Dj 3,15), Onoga koji zivi (Otk 1,17). Prihvatajuci

svojom

ljudskom voljom da se vrši volja Očeva, Isus prihvata smrt kao otkupiteljsku,

da "u tijelu svom grijehe naše ponese na drvo" (1 Pt 2,24).

KRISTOVA SMRT JEDINA JE I KONACNA ZRTVA

613 Kristova je smrt i Vazmena zrtva što ostvaruje konačno otkupljenje ljudi po Jaganjcu Božjem koji oduzima grijeh svijeta (Iv 1,29) i jedno zrtva Novoga Saveza koja iznova uspostavlja zajedništvo čovjeka s Bogom pomirujući ga s njime krvlju "koja se za mnoge proljeva na otpuštenje grijehâ" (Mt 26,28).

614 Ta je Kristova zrtva jedina, ona dovršuje i nadilazi sve zrtve. Ponajprije, ona je dar samog Boga Oca: Otac predaje svoga Sina da nas pomiri sa sobom; istodobno je zrtva Sina Božjega postao čovjekom, koji, slobodno i iz ljubavi, prikazuje svoj život Ocu u Duhu Svetomu, da dade zadovoljstinu za naš neposluh.

ISUS SVOJIM POSLUHOM NADOMJESTA NAS NEPOSLUH

615 "Doista, kao što su neposluhom jednog čovjeka mnogi postali gresnici, tako će i posluhom Jednoga mnogi postati pravednici" (Rim 5,19). Svojim posluhom do smrti, Isus je uzeo mjesto Sluge patnika koji "zrtvuje (...) život svoj za naknadnicu", dok nosi "grijehe mnogih" koje on opravdava "uzimajući na sebe njihove krivice". Isus je nadoknadio za naše krivnje i zadovoljio Ocu za naše grijehe.

SVOJU ZRTVU ISUS DOVRŠUJE NA KRIZU

616 "Ljubav do kraja" (Iv 13,1) jest ono što Kristovoj zrtvi daje vrijednost otkupljenja i zadovoljstine. On nas je u zrtvi svoga života sve poznavao i ljubio."Jer Ljubav nas Kristova obuzima kad promatramo ovo: jedan za sve

umrije, svi dakle umrijese" (2 Kor 5,14). Nijedan čovjek, pa bio i najsvetiji, nije bio sposoban uzeti na sebe grijeha svih ljudi i prikazati se kao zrtva za sve. Prisutnost u Kristu božanske Osobe Sina, koja nadilazi i istodobno obuhvaća sve ljudske osobe, i koja Ga postavlja Glavom svega čovječanstva, čini mogućom njegovu otkupiteljsku zrtvu za sve.

617 "Po svojoj svetoj muci, na drvu Kriza, on nam je zaslužio opravdanje", naučava Tridentski koncilistički jedinstveni značaj zrtve Krista - "začetnika vječnoga spasenja" (Heb 5,9). A Crkva stuje Kriz pjevajući: "O zdravo, Krizu, nado sva!".

NASE UDIONISTVO U ZRTVI KRISTOVOJ

618 Kriz je jedina zrtva Krista, jedinog "posrednika između Boga i ljudi" (1 Tim 2,5). A budući da se, u svojoj utjelovljenoj božanskoj Osobi, "na neki način sjedinio sa svakim čovjekom", on "pruža svim ljudima, na način koji Bog poznaje, mogućnost da budu pridruženi Vazmenom otajstvu". On svoje

učenike pozivlje da uzmu svoj kriz i idu za njim, jer "on je trpio za nas, i ostavio nam primjer da idemo njegovim stopama". On zaista hoće da svojoj

otkupiteljskoj zrtvi pridruži one koji su njezini prvi korisnici. To se danas ostvaruje u osobi njegove Majke, prisnije nego itko drugi pridružene

otajstvu njegove otkupiteljske patnje: Osim Kriza nema drugih ljestava za uspon u nebo.

Ukratko

619 "Krist umrije za grijehе nase po Pismima" (1 Kor 15,3).

620 Nase spasenje proistjece iz inicijative Bozje ljubavi prema nama: "On je ljubio nas i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijehе nase" (1 Iv 4,10). "Jer Bog je u Kristu svijet sa sobom pomirio " (2 Kor 5,19).

621 Isus je slobodno prikazao sebe za nase grijehе. Taj dar on izrazuje i predostvaruje na Posljednjoj Veceri: "Ovo je tijelo moje , koje se za vas predaje" (Lk 22,19).

622 Otkupljenje Kristovo jest u tom sto je on dosao da sluzi i "zivot svoj dade kao otkupninu za mnoge" (Mt 20,28), to jest da ljubi "svoje do kraja" (Iv 13,1), da oni budu "otkupljeni" od "ispraznog nacina zivota" bastinjenog od "otaca" (1 Pt 1,18).

623 Svojim posluhom Ocu, "do smrti na Krizu" (Fil 2,8), Isus ostvaruje pomirbeno poslanje Sluge patnika koji opravdava mnoge uzimajuci na se njihove krivnje.

Stavak 3. ISUS KRIST BIO JE POKOPAN

624 "Po milosti Bozjoj, na korist svakog covjeka, on je okusio smrt za sve" (Heb 2,9). U svome naumu spasenja, Bog je odredio da njegov Sin ne samo

"umre za nase grijeha" (1 Kor 15,3), nego i da "okusi smrt", to jest upozna stanje smrti, stanje odijeljenosti svoje duse od tijela, od casa kad je izdahnuo na Krizu do casa kad je uskrsnuo. To stanje mrtvoga Krista otajstvo je groba i silaska nad pakao. To je otajstvo Velike Subote, kad Krist polozen u grob ocituje veliki subotnji pocinak Bozjinakon sto je dovrsono spasenje ljudi i time uspostavljen mir u cijelom svemiru.

KRIST SA SVOJIM TIJELOM U GROBU

625 Kristov boravak u grobu jest stvarna veza izmedju Kristova trpeceg stanja prije Uskrsnuca i sadasnjeg slavnog stanja kao Uskrsloga. Ista osoba "Zivoga" moze reci: "Mrtav bijah, a evo zivim u vijeke vjekova" (Otk 1,18).

Bog (Sin) nije sprijecio da smrt, po redu naravi, rastavi dusu od tijela, ali ih je iznova jedno s drugim sjedinio Uskrsnucem, da sam u svojoj osobi bude tocka susreta smrti i zivota, da u sebi zaustavi raspadanje naravi prouzroceno smrću te postane zacetnikom ponovnog sjedinjenja za rastavljene dijelove.

626 Buduci da je "Zacetnik zivota", kojega su usmrtili, zaista istovjetan sa Zivim koji je "uskrsnuo", nuzno je bozanska osoba Sina Bozjega nastavila drzati svoju dusu i svoje tijelo koji su bili rastavljeni smrću: Time sto je Kristovom smrću dusa bila odijeljena od tijela, jedinstvena osoba nije se nasla razdijeljenom u dvije osobe; jer tijelo i dusa Kristova postojali su s istim pravom vec od pocetka u osobi Rijeci; i u smrti, premda odijeljeni jedno od drugoga, svako je od njih ostalo s istom i jedinom osobom Rijeci.

"NECES DOPUSTITI DA PRAVEDNIK TVOJ TRULEZI UGLEDA"

627 Smrt Kristova bila je prava smrt ukoliko je dovršila njegov ljudski zemaljski zivot. Ali zbog sjedinjenosti s osobom Sina, sto ju je njegovo tijelo sacuvalo, on nije postao mrtvo truplo kao drugi, jer je "Bozja krepost ocuvala tijelo Kristovo od trulezi". O Kristu moze se reci ujedno: "Da, iz zemlje zivih uklonise njega" (Iz 53,8), i: "tijelo mi spokojno pociva. Jer mi neces ostaviti dusu u Podzemlju ni dati da pravednik tvoj trulezi ugleda" (Ps 16,9-10). Uskrsnuce Isusovo "treci dan" (1 Kor 15,4; Lk 24,46) bilo je dokaz tomu, jer se drzalo da se truljenje ocituje pocev od cetvrtoga dana.

"SUUKOPANI S KRISTOM"

628 Krstenje, kojemu je izvorni i puni znak uranjanje, djelotvorno oznacuje silazak u grob krscanina koji umire grijehu s Kristom da bi imao novi zivot: "Krstenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt, da kao sto Krist slavom Ocevom bi uskrisen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti zivota" (Rim 6,4).

Ukratko

629 U korist svakog covjeka Isus je okusio smrt. Onaj koji je umro i bio pokopan uistinu je Sin Bozji koji je postao covjek.

630 Za Kristova boravka u grobu njegova je bozanska Osoba nastavila

držati

njegovu dušu i tijelo, premda međusobno odijeljene smrću. Stoga Kristovo tijelo "nije vidjelo truleži".

Članak 5. "ISUS KRIST SASAO NAD PAKAO, TREĆI DAN USKRSNUO OD MRTVIH"

631 Isus je sasio u donje krajeve zemlje: "Koji sidje isti je onaj koji i uzadje" (Ef 4,9-10). Apostolsko vjerovanje u jednom te istom članku ispovijeda silazak Kristov nad pakao i njegovo Uskrsnuće od mrtvih treći dan, jer je svojim Vazmom on učinio da iz dna smrti provre život:

Krist, Sin tvoj koji, uskrsnuv od mrtvih,
razlijeva na ljudski rod vedru svjetlost
i zivi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.

Stavak 1. KRIST JE SASAO NAD PAKAO

632 Ceste tvrđnje Novog zavjeta po kojima je Isus "uskrsnuo od mrtvih" (Dj

3,15; Rim 8,11; 1 Kor 15,20) pretpostavljaju da je on, prije Uskrsnuća, bio u boravistu mrtvih. To je prvotni smisao što ga je apostolsko propovijedanje

dalo boravku Isusovu među mrtvima: Isus je kao svi ljudi upoznao smrt i stigao je k njima svojom dušom u boraviste mrtvih. Ali on je onamo sasio kao

Spasitelj, proglašujući Radosnu vijest duhovima koji su ondje bili zatvoreni.

633 Boraviste mrtvih, u koje je umrli Krist sisao, Sveto pismo zove podzemljem, Seolom ili Hadom, jer su oni koji se ondje nalaze liseni gledanja Boga. To je zaista, u ocekivanju Otkupitelja, stanje svih mrtvih, zlih ili pravednih, sto ne znaci da im je udes istovjetan, kako to Isus pokazuje u prispodobi o siromasnom Lazaru primljenom u "krilo Abrahamovo".

"Upravo te svete duse, koje su cekale svog Osloboditelja u Abrahamovu krilu,

Isus je oslobodio kad je sisao k mrtvima". Isus nije sasao nad pakao da oslobodi proklete ni da razori pakao prokletstva, nego da oslobodi pravedne

koji su mu prethodili.

634 "Zato je i mrtvima navijestao evandjelje" (1 Pt 4,6). Silazak nad pakao jest puno dovršenje evandjeoskog navjestaja spasenja. To je posljednja faza

mesijanskog poslanja Isusova, faza sazeta u vremenu ali neizmjerana u svom

stvarnom znacanju; i da se naime otkupiteljsko djelo proteze na sve ljude svih vremena i svih mjesta, jer svi koji su spaseni postali su dionici Otkupljenja.

635 Krist je dakle sisao u dubinu smrti, da bi "mrtvi culi glas Sina Bozjega i da bi oni koji su ga culi zivjeli". Isus, "Zacetnik zivota" (Dj 3,15),

"smrcu obeskrjepi onoga koji ima moc smrti, to jest djavla, pa oslobodi one

koji - od straha pred smrcu- kroz sav zivot bijahu podlozni ropstvu" (Heb 2,14-15). Uskrsli Krist sada drzi "kljuceve smrti i Podzemlja" (Otk 1,18), i "na ime Isusovo" prigiba se "svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika"

(Fil 2,10). Velika tisina sad vlada na zemlji, velika tisina i velika samoca. Velika tisina jer Kralj spava. Zemlja je uzdrhtala i smirila se jer je Bog u tijelu zaspao i otisao probuditi one koji su spavali vjekovima (...). Ide traziti Adama, nasega praoca, izgublenu ovcu. Zeli sici da pohodi sve koji sjede u tmini i u sjeni smrti. Ide od njihove boli osloboditi Adama u okovima i Evu, zarobljenu s njime, on istodobno njihov Bog i njihov Sin (...). "Ja sam Bog tvoj, i zbog tebe postah tvojim Sinom. Ustani, ti sto spavas, jer te nisam stvorio da budes ovdje okovan u boravistu mrtvih. Ustaj od mrtvih, ja sam zivot mrtvih."

Ukratko

636 Izjavom: "Isus je sasao nad pakao" Vjeronanje ispovijeda da je Isus stvarno umro, i da je, svojom smrću za nas, pobijedio smrt i djavla "koji imase moc smrti" (Heb 2,14).

637 Umrli je Krist, u svojoj dusi sjedinjenoj s bozanskom osobom, sisao u boraviste mrtvih. On je pravednicima koji su mu prethodili otvorio vrata nebeska.

Stavak 2.TRECI DAN USKRSNUO OD MRTVIH

638 "I mi vam navjescujemo evandjelje: obecanje dano ocima Bog je ispunio u djeci, nama, uskrisivsi Isusa" (Dj 13,32-33). Uskrsnuce Isusovo najvisa je istina nase vjere u Krista, kao sredisnja istina vjerovana i zivljena u prvoj krscanskoj zajednici, prenesena kao temeljna Predaja, utvrdjena spisima Novoga zavjeta, propovijedana kao bitni dio Vazmenog otajstva zajedno

s Krizem:

Krist uskrsnu od mrtvih,
Smrcu satre smrt,
onima u grobovima zivot darova.

I. Povijesni i nadnaravni dogadjaj

639 Otajstvo uskrsnuca Kristova zbiljski je dogadjaj s povijesno ustanovljenim ocitovanjima, kako svjedoci Novi zavjet. Vec sveti Pavao moze

oko godine 56. pisati Korincanima: "Doista, predadoh vam ponajprije sto i primih: Krist umrije za grijehе nase po Pismima; bi pokopan i uskrisen treci

dan po Pismima; ukaza se Kefi, zatim dvanaestorici" (1 Kor 15,3-5).
Apostol

tu govori o zivoj predaji Uskrsnuca za koju je doznao nakon svog obracenja

pred vratima Damaska.

PRAZAN GROB

640 "Sto trazite Zivoga medju mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu!" (Lk 24,5-6). U okviru dogadjajâ Uskrsnuca, prvo sto susrecemo jest prazan grob.

On sam po sebi nije izravan dokaz. Odsutnost Kristova tijela iz groba mogla

bi se protumaciti i drukcije. Unatoc tome, prazan grob bitni je znak za sve.

Kad su ga otkrili, bio je ucenicima prvi korak k spoznaji cinjenice Uskrsnuca. To je ponajprije slucaj svetih zena, zatim i Petrov. Ucenik "kojega

je Isus ljubio" (Iv 20,2) tvrdi da je, usavsi u prazni grob i vidjevsi

"povoje gdje leze" (Iv 20,6), "vidje i povjerova" (Iv 20,8). To pretpostavlja da je on, iz stanja u kojem se nalazio prazni grob, ustanovio da odsutnost tijela Isusova nije mogla biti ljudsko djelo, i da se Isus nije naprosto vratio zemaljskom zivotu kao sto je bio slucaj s Lazarom.

UKAZANJA USKRSLOGA

641 Marija iz Magdale i pobožne žene, koje su krenule da miomirisnom pomascu dovrše uredjenje tijela Isusova, pokopanog u zurbi na Veliki Petak uvečer zbog početka subote, prve su susrele Uskrsloga. Tako su žene bile prve vjesnice Uskrsnuca Kristova i za same apostole. Ovima se Isus ukazuje poslije, najprije Petru, zatim Dvanaestorici. Petar, pozvan utvrđivati vjeru svoje brace, vidi dakle Uskrsloga prije njih, i na temelju njegova svjedocanstva zajednica klice: "Doista uskrsnu Gospodin, i ukaza se Simunu" (Lk 24,34).

642 Sve sto se zbilo onih vazmenih dana obvezuje svakog apostola - i na sasvim poseban nacin Petra - u izgradnji novoga doba koje je zapocelo na Uskrsno jutro. Kao svjedoci Uskrsloga oni ostaju temeljnim kamenjem njegove

Crkve. Vjera prve zajednice vjernika zasniva se na svjedocanstvu konkretnih

ljudi koji su poznati krscanima i vecinom jos zivi medju njima. Ti svjedoci Uskrsnuca Kristova prije svega su Petar i Dvanaestorica, ali ne samo oni: Pavao jasno govori o vise od pet stotina osoba kojima se Isus ukazao svima

odjednom, k tome o Jakovu i o svim apostolima.

643 Pred tim svjedocanstvima nemoguće je tumaciti Uskrsnuce Kristovo

izvan fizickog reda i ne priznati ga kao povijesnu cinjenicu. Proizlazi iz cinjenicâ da je vjera ucenikâ bila podvrgnuta korjenitoj kusnji muke i smrti na krizu njihova ucitelja, koju je on unaprijed navijestio. Potres izazvan mukom bio je tako velik da ucenici (barem neki od njih) nisu odmah povjerovali vijesti o Uskrsnucu. Daleko od toga da nam pokazu zajednicu zahvacenu misticnim zanosom, Evandjelja nam pokazuju ucenike potistenimai prestrasenima, jer nisu povjerovali pobožnim zenama kad su se vratile s groba; "njima se te rijeci pricine kao tlapnja"(Lk 24,11).Kad se Isus ukaza jedanaestorici na Uskrs uvecer, "prekori njihovu nevjeru i okorjelost srca sto ne povjerovase onima koji ga vidjese uskrsla od mrtvih" (Mk 16,14).

644 Cak i suoceni sa zbiljom uskrslog Isusa ucenici jos sumnjaju, toliko im se to cini nemogucim: oni misle da vide duha. "Oni od radosti jos nisu vjerovali,nego se cudom cudili" (Lk 24,41). Toma ce iskustiti istu kusnju sumnje, i, pri zadnjem ukazanju u Galileji, o kojem izvjescuje Matej, "neki posumnjase" (Mt 28,17). Stoga je bez temelja hipoteza da bi Uskrsnuce bilo "proizvod" vjere (ili lakovjernosti) apostolâ. Bas naprotiv, njihova se vjera u Uskrsnuce - pod djelovanjem milosti Bozje - rodila iz izravna iskustva zbiljnosti uskrslog Isusa.

STANJE USKRSLOG COVJESTVA KRISTOVA

645 Uskrsli Isus uspostavlja s ucenicima izravne odnose time sto ga oni dodiruju i s njime blaguju. On ih tako pozivlje da priznaju da on nije duh, ali nadasve da ustanove da je uskrslo tijelo kojim se on pojavljuje ono isto

koje je bilo mučeno i raspeto, jer on još nosi tragove muke. To pravo i stvarno tijelo istodobno posjeduje ipak nova svojstva uskrslog tijela: ono nije više u ovom prostoru i vremenu, nego se može na svoj način uprisutniti

gdje i kada hoće, jer njegovo svijestvo ne može više biti zadržano na zemlji, ono sad pripada samo božanskom području Očevu. Stoga je uskrsli Isus

i savršeno slobodan ukazivati se kako hoće: u liku vrtlara ili u drugom oblicju, različitom od onoga koje je učenicima bilo dobro poznato, upravo zato da potakne njihovu vjeru.

646 Uskrsnuće Kristovo nije bilo povratak zemaljskom životu, kao što su to

bila uskrisenja što ih je izveo prije Vazma: uskrisenje kćeri Jairove, mladića iz Naima, Lazara. Ti čini bili su čudesni događaji, ali osobe na kojima se čudo dogodilo nasle su iznova, moću Isusovom, "običan" zemaljski

život. Kasnije su opet umrle. Uskrsnuće Kristovo bitno je različito. U svome

uskrsnom tijelu, on prelazi iz stanja smrti u drugi život onkraj vremena i prostora. Isusovo je tijelo u Uskrsnuću ispunjeno moću Duha Svetoga; ono sudjeluje u božanskom životu u stanju svoje slave, tako da sveti Pavao može

o Kristu reći da je on "nebeski čovjek".

USKRSNUĆE KAO TRANSCENDENTNI DOGAĐAJ

647 "O noći", pjeva uskrsni Eksultet, "koja jedina zavrijedi znati vrijeme i čas kad je Krist od mrtvih ustao". Zaista, nitko nije bio svjedok očevidac samog događaja uskrsnuća, i nijedan ga evanđelist ne opisuje. Nitko nije mogao reći kako se ono fizički zbilo. Njegova najnutarnija bit, prijelaz u

drugi zivot, jos je manje zamjetljiva cutilima. Povijesni je događaj ustanovljiv po znaku praznoga groba i po zbiljnosti susretâ apostolâ s uskrsnim Kristom. Uskrsnuce ipak, time sto nadvisuje i nadilazi povijest, ostaje u srcu otajstva vjere. Stoga se uskrsli Krist ne ukazuje svijetu nego svojim ucenicima, "onima koji su uzasli s njim iz Galileje u Jeruzalem, onima koji su sad njegovi svjedoci pred narodom" (Dj 13,31).

II. Uskrsnuce - djelo Presvetoga Trojstva

648 Uskrsnuce Kristovo je predmet vjere ukoliko je ono transcendentni zahvat

samoga Boga u stvoreno i u povijest. U njemu, tri bozanske Osobe djeluju zajedno ocitujuci istodobno svoju vlastitu izvornost. Ono se zbilo po moci Oca koji je Krista, svoga Sina "uskrisio" i tako na savrsen nacin njegovo covjestvo - s njegovim tijelom - uveo u Trojstvo. Uskrsnucem od mrtvih Isus

je konacno postavljen "Sinom Bozjim u snazi po Duhu posvetitelju" (Rim 1,3-4). Sveti Pavao istice ocitovanje moci Bozje po djelu Duha koji je mrtvo

covjestvo Isusovo ozivio i pozvao ga u slavno stanje Gospodina.

649 Sin pak vlastito Uskrsnuce izvrsuje snagom svoje bozanske moci. Isus navijesta kako treba da Sin covjecji mnogo pretrpi, umre, i zatim da uskrsne

(u aktivnom znacanju te rijeci). Drugdje, on izricito tvrdi: "Ja polazem zivot svoj, da ga opet uzmem (...). Vlast imam poloziti ga, vlast imam opet uzeti ga" (Iv 10,17-18). "Vjerujemo da je Isus umro i uskrsnuo" (1 Sol 4,14).

650 Crkveni oci promatraju Uskrsnuce polazeci od bozanske osobe Kristove

koja je ostala sjedinjena s njegovom dusom i tijelom, i kada su bili smrću odijeljeni jedno od drugoga: "Po jedinstvu bozanske naravi koja ostaje prisutnom u svakome od dvaju dijelova covjeka, ta se dva dijela opet sjedinjuju. Tako smrt nastaje rastavom ljudskog spoja, a Uskrsnuce sjedinjenjem dvaju rastavljenih dijelova".

III. Smisao i spasotvorno znacenje Uskrsnuca

651 "Ako pak Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista nase propovijedanje, uzalud i vjera vasa" (1 Kor 15,14). Uskrsnuce je prije svega potvrda svega onoga sto je sam Krist cinio i naucavao. Sve istine, pa i one najnedostupnije ljudskom duhu, nalaze svoje opravdanje ako je Krist, uskrsnuvsi, dao konacni dokaz svoje bozanske vlasti koji je bio obecao.

652 Uskrsnuce Kristovo jest ispunjenje obećanjâ Staroga Zavjeta i samoga Isusa za njegova zemaljskog zivota. Izraz "po Pismima" pokazuje da Uskrsnuce Kristovo ispunja ta prorocanstva.

653 Uskrsnucem je takodjer potvrđena istina bozanstva Isusova. On je bio rekao: "Kad uzdignete Sina covjecjega, tada cete spoznati da Ja Jesam" (Iv 8,28). Uskrsnuce Kristovo dokazalo je da je on zaista "Ja Jesam", Sin Bozji i Bog sam. Sveti Pavao mogao je izjaviti Zidovima: "Obećanje dano ocima Bog je ispunio djeci, nama uskrisivsi Isusa, kao sto je i pisano u Psalmu drugom: Ti si Sin moj, danas te rodih" (Dj 13,32-33). Uskrsnuce Kristovo tijesno je povezano s otajstvom Utjelovljenja Sina Bozjega. Ono je, po vjecnom naumu Bozjem njegovo ispunjenje.

654 Postoji dvostruki vidik u Vazmenom otajstvu: svojom smrću Krist nas oslobadja od grijeha, a svojim Uskrsnućem otvara nam pristup u novi život.

Taj je život ponajprije opravdanje koje nam vraća milost Božju, "da kao što Krist slavom oćevom bi uskrsen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života" (Rim 6,4). On se sastoji u pobjedi nad smrću grijeha i u novom udionistvu u milosti. On ostvaruje posinovljenje kojim ljudi postaju braćom

Kristovom, kako Isus zove ućenike nakon Uskrsnuća: "Idite, javite mojoj braći" (Mt 28,10; Iv 20,17). Braća ne po naravi, nego po daru milosti, jer posinovljenje providja stvarno dionistvo u životu jedinoga Sina, životu koji

se potpuno objavio u njegovu Uskrsnuću.

655 Na koncu, Uskrsnuće Kristovo - i sam uskrsli Krist - jest počelo i izvor

nasega budućeg uskrsnuća: "Krist uskrsnu od mrtvih, prvina usnulih (...), jer kao što u Adamu svi umiru, tako će i u Kristu svi biti ozivljeni!" (1 Kor 15,20-22). U oćekivanju tog ispunjenja, uskrsli Krist živi u srcu svojih vjernika. U njemu kršćani kusaju "snage budućega svijeta" (Heb 6,5), i njihov je život ponesen od Krista u krilo božanskog života, "da oni koji žive

ne žive više sebi, nego onomu koji za njih umrije i uskrsnu" (2 Kor 5,15).

Ukratko

656 Predmet je vjere u Uskrsnuće događaj u isti mah povijesno posvjedocen

od ućenika, koji su stvarno susreli Uskrslog Isusa, i tajanstveno transcendentan ukoliko je ulazak Kristova ćovjestva u Slavu Božju.

657 Prazan grob i odlozeni povoji sami po sebi znace da je tijelo Kristovo mocu Bozjom izmaklo vezama smrti i trulezi. Oni pripravlja ju ucenike na susret s Uskrsnim.

658 Krist, "Prvorodjenac od mrtvih" (Kol 1,18), pocelo je nasega uskrsnuca, vec sada po opravdanju nase duse, a jednom i po ozivljenju nasega tijela.

Clanak 6. "ISUS UZASAO NA NEBESA, SJEDI O DESNU BOGA OCA SVEMOGUCEGA"

659 "Gospodin Isus, posto im to rece, bude uzet na nebo i sjede zdesna Bogu"

(Mk 16,19). Tijelo Kristovo proslavljeno je vec od casa Uskrsnuca, kako dokazuju nova i vrhunaravna svojstva sto ih ono otada trajno uziva. Ali za cetredeset dana, dok on s ucenicima prijateljski jede i pije i poucava ih o Kraljevstvu Bozjemu, njegova slava ostaje jos zastrta pod prilikom obicna covjestva. Zadnje ukazanje Isusovo zavrсуje konacnim ulaskom njegova covjestva u slavu Bozju simboliziranu oblakom i nebom, gdje on otad sjedi o

desnu Bogu. Na posve izniman i jedinstven nacin on ce se ukazati Pavlu "kao

nedonoscetu" (1 Kor 15,8) u posljednjem ukazanju koje ce samoga Pavla uciniti apostolom.

660 Zastrti znacaj slave Uskrsloga za to vrijeme nazire se u njegovoj otajstvenoj rijeci Mariji Magdaleni: "Ne zadrzavaj se sa mnom jer jos ne uzidjoh Ocu, nego idi mojoj braci i javi im: Uzlazim Ocu svomu i Ocu vasemu,

k Bogu svomu i Bogu vasemu" (Iv 20,17). To ukazuje na razliku ocitovanja

između slave Krista uskrsloga i slave Krista uzvisenoga o desnu Ocu. Povijesni i ujedno transcendentni događaj Uzasašca označuje prijelaz od jedne slave k drugoj.

661 Ova zadnja etapa ostaje tijesno sjedinjena s prvom, to jest sa silaskom s neba u Utjelovljenju. Samo onaj koji je "izasao od Oca" može se "vratiti k

Ocu": Krist. "Nitko nije uzasao na nebo doli onaj koji sidje s neba" (Iv 3,13). Prepusteno svojim naravnim silama, covjestvo nema pristupa u "dom Oca"

(Iv 14,2), u život i u sreću Božju. Samo je Krist mogao otvoriti taj pristup covjeku i dati mu nadu da ćemo "kao udovi njegova Tijela biti s njime u istoj slavi gdje je on, naša Glava i prvijenac."

662 "A ja kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi" (Iv 12,32).

Uzdignuće na Kriz označuje i navješćuje uzdignuće u Uzasašcu na nebo. Ono je

ovomu početak. Isus Krist, jedini Svećenik novoga i vječnog Saveza, "ne udje

u rukotvorenu svetinju (...), nego u samo nebo, da se sada pojavi pred licem

Božjim za nas" (Heb 9,24). U nebu Krist trajno vrsi svoje svećenstvo; "zato

i može do kraja spasavati one koji po njemu pristupaju k Bogu - uvijek živ da se za njih zauzme." (Heb 7,25). Kao "Veliki svećenik budućih dobara" (Heb

9,11), on je središte i glavni vrsitelj bogoslužja kojim se časti Otac nebeski.

663 Krist sada sjedi o desnu Ocu: "Pod desnom Očevom razumijevamo slavu i

čast božanstva, gdje je onaj koji je prije svih vjekova postojao kao Sin

Bozji, kao Bog i istobitan Ocu, tjelesno sjeo nakon sto se utjelovio i njegovo tijelo bilo proslavljeno".

664 Sjesti o desnu Ocu znaci pocetak Kraljevstva Mesijina, ispunjenje vidjenja proroka Danijela u pogledu Sina covjecjega: "Njemu bi predana vlast, cast i kraljevstvo, da mu sluze svi narodi, plemena i jezici. Vlast njegova vlast je vjecna, nikada nece proci, kraljevstvo njegovo nece propasti" (Dn 7,14). Od toga casa, apostoli su postali svjedocima "Kraljevstva kojemu nece biti kraja".

Ukratko

665 Uzasasce Kristovo oznacuje konacan ulazak covjestva Isusova u nebesko

podrucje Bozje odakle ce on opet doci, ali koje ga u medjuvremenu skriva ocima ljudi.

666 Isus Krist, Glava Crkve, prethodi nama u slavno Kraljevstvo Ocevo, da

bismo, kao udovi njegova Tijela, zivjeli u nadi da cemo jednom vjecno s njime biti.

667 Usavsi jednom zauvijek u nebesko svetiste, Isus Krist nas bez prestanka

zagovara kao posrednik koji nam trajno osigurava izljev Duha Svetoga.

Clanak 7. "ODAKLE CE DOCI SUDITI ZIVE I MRTVE"

I. On ce opet doci u slavi

KRIST VEC SADA KRALJUJE PO CRKVI...

668 "Ta Krist zato umrije i ozivje da Gospodar bude i mrtvima i zivima" (Rim 14,9). Uzasasce Kristovo na Nebo znaci sudjelovanje njegova covjestva u moci i vlasti samoga Boga. Isus Krist jest Gospodin: posjeduje svu moc na nebesima i na zemlji. On je "iznad svakog vrhovnistva i vlasti i moci i gospodstva", jer Otac "mu sve podlozi pod noge" (Ef 1,20-22). Krist je Gospodar svemira i povijesti. U njemu povijest covjeka kao i sve stvoreno nalazi svoju "rekapitulaciju", svoje nadnaravno dovršenje.

669 Kao Gospodin, Krist je i Glava Crkve koja je njegovo Tijelo. Uzdignut u nebo i proslavljen, ispunivsi tako potpuno svoje poslanje, on ostaje na zemlji u svojoj Crkvi. Otkupljenje je izvor vlasti koju Krist, snagom Duha Svetoga, vrsi nad Crkvom. "Kraljevstvo Kristovo vec je otajstveno prisutno u Crkvi", koja je "klica i pocetak toga Kraljevstva na zemlji".

670 Od Uzasasca naum je Bozji usao u svoje dovršenje. Mi smo vec "u posljednjem casu!" (1 Iv 2,18) "Tako su dakle posljednja vremena za nas vec prispjela. Obnova svijeta definitivno je zadobivena i, u potpunoj zbiljnosti, anticipirana vec sada: zaista, vec na zemlji Crkva je ukrasena nesavršenom ali pravom svetoscu." Kraljevstvo Kristovo vec ocituje svoju prisutnost cudesnim znacima sto prate njegovo navijestanje po Crkvi.

...OCEKUJUCI DA MU SVE BUDE PODLOZENO

671 Kraljevstvo Kristovo, već prisutno u Crkvi, ipak nije još dovršeno "u velikoj moći i slavi" (Lk 21,27) dolaskom Kraljevima na zemlju. To kraljevstvo

još napadaju zle sile, premda su one u osnovi Vazmom Kristovim već pobijedjene. Dok mu ne bude sve podvrgnuto, "do časa kad se budu ostvarila

nova nebesa i nova zemlja gdje pravda prebiva, hodičasnička Crkva nosi u svojim sakramentima i svojim ustanovama, što pripadaju ovom vremenu, lik

svijeta što prolazi; ona sama živi među stvorenjima koja i sad stenju u bolovima rađanja i očekuju očitovanje sinova Božjih". Stoga kršćani, osobito u Euharistiji, mole za uskorenje povratka Kristova, govoreći mu: "Dodji, Gospodine" (1 Kor 16,22; Otk 22,17.20).

672 Prije Uzasasca Krist je ustvrdio da još nije čas slavne uspostave me-sijanskoga Kraljevstva što ga je Izrael očekivao, i koje je, po prorocima, imalo svim ljudima donijeti konačni red pravde, ljubavi i mira. Sadašnje je vrijeme, po Gospodinu, vrijeme Duha i svjedocenja, ali i vrijeme

još obilježeno "nevoljom" (1 Kor 7,26) i kušnjom zla koja ne stedi Crkvu i započinje borbe posljednjih vremena. To je vrijeme isčekivanja i bdjenja.

SLAVNI DOLAZAK KRISTA, NADE IZRAELA

673 Nakon Uzasasca, Kristov dolazak u slavi je neminovan, premda "nije naše

znati vremena i zgone koje je Otac podredio svojoj vlasti" (Dj 1,7). Taj eshatonski događaj može se zbiti svakoga časa, premda je "zadržan", i on i

konačna kušnja koja će mu prethoditi.

674 Dolazak slavnog Mesije ovisi u svakom casu povijesti o tom da bude priznat od "cijelog Izraela" (Rim 11,26; Mt 23,39), kojega je "jedan dio otvrdnuo" (Rim 11,25) nevjerom prema Isusu. Sveti Petar rekao je to jeruzalemskim Zidovima nakon Pedesetnice: "Pokajte se dakle i obratite da se izbrisu grijesi vasi pa od Gospodina dodju vremena rashlade te on posalje vama unaprijed namijenjenog Pomazanika, Isusa. Njega treba da nebo pridrzi do vremena uspostave svega sto obeca Bog na usta svetih proroka svojih odvijeka." (Dj 3,19-21). A sveti mu Pavao odgovara: "Ako je njihovo odbacenje izmirenje svijeta, sto li ce biti njihovo prihvacanje ako ne ozivljenje od mrtvih? (Rim 11,15). Ulazak "punog broja" Zidovâ (Rim 11,12) u mesijansko spasenje, nakon "punine poganâ", dat ce narodu Bozjemu da "ostvari puninu Kristovu" (Ef 4,13) u kojoj ce "Bog biti sve u svemu" (1 Kor 15,28).

POSLJEDNJA KUSNJA CRKVE

675 Prije dolaska Kristova Crkva mora proci kroz posljednju kusnju koja ce uzdrmati vjeru mnogih vjernika. Progonstvo sto prati njezino putovanje na zemlji otkrit ce "otajstvo bezakonja" pod oblikom religijske obmane koja ce ljudima nuditi prividno rjesenje njihovih problema po cijenu otpada od istine. Vrhovna religijska obmana jest obmana Antikristova, to jest obmana jednoga pseudo-mesijanizma u kojemu covjek slavi sam sebe mjesto Boga i njegova Mesije koji je dosao u tijelu.

676 Ta Antikristova obmana već se ocrta u svijetu svaki put kad se hoće u

povijesti ispuniti mesijansku nadu koja se može dovršiti samo onkraj povijesti kroz eshatonski sud: Crkva je, i pod njegovim ublaženim oblikom,

odbacila krivotvorenje budućeg Kraljevstva Božjega pod imenom milenarizma,

osobito pod političkim oblikom jednoga sekulariziranog mesijanizma, "u svojoj biti izopacenoga".

677 Crkva će ući u slavu Kraljevstva samo kroz taj posljednji Vazam, u kojemu će ona svoga Gospodina slijediti u njegovoj smrti i njegovu Uskrsnuću. Kraljevstvo Božje neće se dakle ostvariti nekim povijesnim trijumfom Crkve po nekom uzlaznom napretku, nego pobjedom Božjom nad

posljednjom navalom zla, pobjedom koja će učiniti da Zaručnica Kristova sidje s Neba. Trijumf Božji nad pobunom zla poprimit će oblik Posljednjega

Suda nakon posljednjeg kozmičkog potresa ovoga svijeta koji prolazi.

II. Da sudi žive i mrtve

678 Nakon proroka i Ivana Kristitelja, Isus je u svome propovijedanju navijestio Sud posljednjeg Dana. Tada će biti izneseni na svjetlo ponasanje svakoga i tajna srčaca. Tada će biti osuđeno gresno nevjerovanje koje je posve prezrelo milost od Boga ponudjenu. Ponasanje prema bliznjemu otkrit će

prihvatanje ili odbijanje milosti i ljubavi Božje. Isus će reći u posljednji dan: "Sve što ste učinili jednomu od ove moje najmanje brace, meni ste učinili" (Mt 25,40).

679 Krist je Gospodar vječnoga života. Njemu kao Otkupitelju svijeta pripada

puno pravo da konačno sudi djela i srca ljudi. On je "stekao" to pravo svojim Krizem. Tako je Otac "sav sud predao Sinu" (Iv 5,22). Sin pak nije dosao suditi, nego spasiti i dati život koji je u njemu. Odbijanjem milosti u ovom životu svatko već sudi samoga sebe, prima po svojim djelima; odbijajući Duha ljubavi, može sebe osuditi i za vječnost.

Ukratko

680 Krist Gospodin kraljuje već po Crkvi, ali mu na ovom svijetu još nije sve podvrgnuto. Slavodobica Kraljevstva Kristova neće biti bez posljednjeg napada moći zla.

681 Na Dan Suda, na svršetku svijeta, Krist će doći u slavi da dovrši konačni trijumf dobra nad zlom, koji budu, kao zito i kukolj, zajedno narasli tijekom povijesti.

682 Kada na kraju vremena dođe suditi žive i mrtve, slavni će Krist otkriti tajne namisli srdaca i uzvratiti će svakomu po njegovim djelima i po njegovu prihvaćanju ili njegovu odbijanju milosti.

TREĆE POGLAVLJE: VJERUJEM U DUHA SVETOGA

683 "Nitko ne može reći 'Gospodin Isus' osim u Duhu Svetom" (1 Kor 12,3).

"Bog odao se u srca naša Duha Sina svoga koji kliče: Abba - Oče!" (Gal 4,6).

Ta spoznaja vjere moguća je samo u Duhu Svetom. Da bismo bili u dodiru s Kristom, treba da nas prije dotakne Duh Sveti. On nas pretječe i budi u nama vjeru. Po našem krštenju, prvom sakramentu vjere, Život, kojem je izvor u Ocu i koji nam je darovan u Sinu, intimno i osobno nam daje Duh Sveti u Crkvi: Krštenje nam daje milost novoga rođenja u Bogu Ocu po njegovu Sinu u Duhu Svetom. Jer oni koji imaju Duha bivaju vodjeni k Rijeci, tj. k Sinu; a Sin ih predstavlja Ocu i Otac im dariva nepokvarljivost. Dakle, bez Duha nije moguće vidjeti Sina Božjega, a bez Sina nitko se ne može približiti Ocu, jer je spoznaja Oca Sin, a spoznaja Sina Božjega biva po Duhu Svetome.

684 Duh Sveti je prvi koji svojom milošću budi našu vjeru i proizvodi novi život koji se sastoji u "spoznaji Oca i onoga kojega je On poslao, Isusa Krista". Ipak, On je posljednji u objavi osobâ Presvetog Trojstva. Sv. Grgur Nazijanski, "Bogoslov", tumači ovaj postupak pedagogijom božanske "susretljivosti": Stari je zavjet jasno objavljivao Oca, a nejasnije Sina. Novi je očitovao Sina i dao nazreti božanstvo Duha. Sada Duh ima pravo građanstva među nama i daje nam jasnije vidjeti samoga sebe. Zaista, nije bilo razborito otvoreno objavljivati Sina kad se još nije ispovijedalo božanstvo Oca, niti, da upotrebimo malo smioniji izraz, dodati Duha Svetoga, kao naknadno breme, kad još nije bilo prihvaćeno božanstvo Sina. Samo postepenim napredovanjem "od slave u slavu", svjetlo će Trojstva zablistati u raskosnoj jasnoci.

685 Vjerovati u Duha Svetoga znaci dakle ispovijedati da je Duh Sveti jedna

od osoba Svetoga Trojstva, istobitna s Ocem i Sinom, "koji se s Ocem i Sinom

skupa casti i zajedno slavi" (Nicejsko-carigradsko vjerovanje). Zato je o bozanskoj tajni Duha Svetoga bilo govora u "teologiji" Presvetog Trojstva. Ovdje ce se o Duhu Svetom govoriti samo unutar bozanske "ekonomije".

686 Duh Sveti je na djelu s Ocem i Sinom od pocetka do dovršenja nauma nasega spasenja. Ali On je objavljen i darovan, priznat i prihvacen kao osoba istom u "posljednjim vremenima" koja su pocela otkupiteljskim utjelovljenjem Sina. I tada ce se taj Bozji naum, dovršen u Kristu, "Prvorodjencu" i Glavi novoga stvorenja, moci ostvariti u covjecanstvu izlivanjem Duha: kao Crkva, opcinstvo svetih, oprostenje grijeha, uskrsnuce tijela, vjecni zivot.

Clanak 8. "VJERUJEM U DUHA SVETOGA"

687 "Sto je u Bogu, nitko ne zna osim Duha Bozjega" (1 Kor 2,11). A njegov

Duh, koji Ga objavljuje, cini da upoznamo Krista, njegovu Misao i zivu Rijec, ali sam sebe ne izrice. Onaj koji je "govorio po prorocima" cini da cujemo Ocevu Rijec. No Njega ne cujemo. Mi Ga poznamo samo u pokretu kojim

nam objavljuje Rijec osposobljujuci nas da Ga u vjeri prihvatimo. Duh Istine

koji nam "objavljuje" Krista "ne govori sam od sebe" (Iv 16,13). Takva zastrtost, u pravom smislu bozanska, tumaci zasto ga "svijet ne moze primiti, jer ga ne vidi i ne poznaje", dok ga oni koji vjeruju u Krista poznaju jer On ostaje s njima .

688 Crkva, živo zajedništvo u vjeri apostola, koju ona prenosi, mjesto je naše spoznaje Duha Svetoga:

- u Svetom pismu koje je On nadahnuo;
- u Predaji kojoj su crkveni Oci uvijek aktualni svjedoci;
- u crkvenom Uciteljstvu koje On vodi;
- u sakramentalnom bogoslužju, kroz riječi i znamenja, gdje nas Duh Sveti
- dovodi u zajedništvo s Kristom;
- u molitvi u kojoj nas On zagovara;
- u karizmama i službama kojima se Crkva izgrađuje;
- u znakovima apostolskog i misionarskog života;
- u svjedočenju svetih kojim On očituje svetost Crkve i nastavlja djelo spasenja.

I. Združeno poslanje Sina i Duha

689 Onaj kojega je Otac poslao u naša srca, Duh njegova Sina (usp. Gal 4,6),

stvarno je Bog; istobitan s Ocem i sa Sinom, On je od njih neodvojiv, koliko

u intimnom životu Trojstva, toliko i u svom darivanju ljubavi za svijet.

Ali, časteci Sveto, životvorno, istobitno i nerazdjeljivo Trojstvo, vjera Crkve ispovijeda i razlicitost osoba. Kad Otac šalje svoju Riječ, on uvijek šalje i svoj Dah: slanje je združeno, i u njemu su Sin i Duh Sveti različiti ali neodvojivi. Zacijelo, Krist se očituje, On, vidljiva slika nevidljivog Boga, ali Duh Sveti ga objavljuje.

690 Isus jest Krist, "pomazanik", jer je Duh njegovo pomazanje i sve što se zbiva počevši od utjelovljenja proizlazi iz te punine. Kad konačno bude proslavljen, Krist može od Oca onima koji u Nj vjeruju poslati Duha: Krist

im pripisuje svoju Slavu, tj. Duha Svetoga koji ga proslavljuje. Otada će se odvijati združeno poslanje u Očevoj posinjenoj djeci u Tijelu njegova Sina: poslanje Duha posinjenja bit će u tom da ih sjedinjuje s Kristom dajući da žive u Njemu: Pojam pomazanja daje misliti (...) da nema nikakve udaljenosti između Sina i Duha. Upravo kao što između površine tijela i pomazanja uljem ni razum ni osjetila ne poznaju nikakva posredovanja, tako je dodir Sina s Duhom neposredan. Isto tako onaj koji po vjeri stupa u dodir sa Sinom, nužno mora najprije stupiti u dodir s uljem. Uistinu, nema nijednog djela bez Duha Svetoga. Zato se ispovijest Gospodstva Sinova događa u Duhu Svetom za one koji ga primaju, time što Duh dolazi sa svih strana ususret onima koji se približuju po vjeri.

II. Ime, nazivi i simboli Duha Svetoga

VLASTITO IME DUHA SVETOGA

691 "Duh Sveti" vlastito je ime Onoga kojega častimo i slavimo skupa s Ocem i Sinom: Crkva ga je primila od Gospodina i ispovijeda ga u krštenju svoje nove djece. Izraz "Duh" prijevod je hebrejskog izraza Ruah koji, u prvotnom smislu znači dah, zrak, vjetar. Isus upotrebljava osjetnu sliku vjetra da očara Nikodemu transcendentnu novost Onoga koji je osobno Dah Božji, Duh Božji. S druge strane, Duh i Svet božanski su atributi zajednicki trima božanskim osobama. Ali povezujući oba izraza, Sveto pismo, Liturgija i bogoslovni govor označuju neizrecivu osobu Duha Svetoga, bez moguće dvoznačnosti s drugim upotrebama izraza "duh" i "svet".

NAZIVI DUHA SVETOGA

692 Kad najavljuje i obećaje dolazak Duha Svetoga, Isus ga naziva "Paraklet", doslovce: "Onaj koji je prizvan uz", latinski ad-vocatus (Iv 14,16.26; 15,26; 16,7). "Paraklet" se obično prevodi "Tjesitelj", budući da je Isus prvi tjesitelj. Sam Isus naziva Duha Svetoga i "Duhom istine" (Iv 16,13).

693 Osim toga vlastitog imena koje se najviše rabi u Djelima apostolskim i poslanicama, u Pavla nailaze nazivi: Duh obećanja, Duh posinjenja, Duh Kristov (Rim 8,11), Duh Gospodnji (2 Kor 3,17), Duh Božji (Rim 8,9.14; 15,19; 1 Kor 6,11; 7,40) a u svetog Petra: Duh slave (1 Pt 4,14).

SIMBOLI DUHA SVETOGA

694 Voda. Simbolizam vode označuje djelovanje Duha Svetoga u krštenju: poslije zaziva Duha Svetoga, voda postaje sakramentalni učinkovit znak novog

rodjenja: kao što se trudnoća naše prvog rodjenja zbiva u vodi, tako krsna

voda stvarno označuje da je naše radjanje na božanski život dar Duha Svetoga. A, "krsteni u jednom Duhu", mi smo "jednim Duhom" i "napojeni" (1

Kor 12,13): Duh je, dakle, i osobno živa voda koja iz raspetog Krista provire

kao iz vlastita vrela te u nama struji u život vječni.

695 Pomazanje. Znakovitost mazanja uljem toliko je izrazita za Duha Svetoga

da mu postaje sinonimom. U kršćanskoj inicijaciji ono je sakramentalni

znak

potvrde, koja se u Istocnoj Crkvi upravo zove "krizma" (pomazanje). No da

bismo mu razumjeli puno znacenje, treba se sjetiti prvoga pomazanja koje je

Duh Sveti izvrsio: Isusova. Krist (zidovski receno "Mesija") znaci

"pomazanik" Duhom Bozjim. U Starom savezu bilo je "pomazanika" Gospodnjih, u

prvom redu kralj David. Ali Isus je od Boga pomazan na jedinstveni nacin:

ljudska narav koju je Bozji sin uzeo sva je "pomazana Duhom Svetim".

Isus je

po Duhu Svetom postao "Krist". Po Duhu Svetom Djevica Marija zacinje Krista:

on ga, po andjelu, pri njegovu rodjenju navjescuje kao Krista a Simuna

potice da podje u hram vidjeti Krista Gospodnjega; on ispunja Krista i

djelima ozdravljanja i spasenja njegova snaga iz Krista izlazi. Konacno,

Duh

uskrisuje Isusa od mrtvih. I posto je u svom covjestvu sto pobijedi smrt

postao potpuno "Krist", Isus obilno izlijeva Duha Svetoga sve dok "sveti",

u

jedinstvu s ljudskom naravi Sina Bozjega, ne postanu "savršeni covjek, do

mjere dobi punine Kristove" (Ef 4,13): "potpuni Krist", kako veli sv.

Augustin.

696 Oganj. Dok voda oznacuje rodjenje i plodnost zivota sto ga daruje

Duh

Sveti, oganj je znak preobrazujuce energije djelâ Duha Svetoga. Kada

prorok

Ilija, koji "usta kao oganj, te mu je rijec plamtjela kao buktinja" (Sir

48,1) na brdu Karmelu molitvom s neba privlaci oganj na zrtvu , taj oganj

slika je Duha Svetoga koji preobrazava ono sto dodirne. Ivan Krstitelj, koji

ide pred Gospodinom "u duhu i sili Ilijinoj" (Lk 1,17), najavljuje Krista

kao onoga koji će "krstiti Duhom Svetim i ognjem" (Lk 3,16), to jest Duhom o

kome će Isus reći: "Oganj dodjoh baciti na zemlju, pa kako bih želio da je već planuo!" (Lk 12,49) Na duhovsko jutro Duh Sveti na učenike silazi u obliku plamenih jezika i ispunja ih (Dj 2,3-4). Duhovna predaja zadržat će ovaj simbolizam ognja kao jedan od najizrazajnijih za djelovanje Duha Svetoga. "Duha ne gasite" (1 Sol 5,19).

697 Oblak i svjetlo. Ta su dva simbola nerazdvojiva u očitovanju Duha Svetoga. Pri Bogojavljanju u Starom zavjetu oblak, nekada taman, nekada svijetao, razotkriva Boga živoga i spasitelja, skrivajući transcendenciju njegove Slave: tako Mojsiju na brdu Sinaju, kod Satora sastanka i za putovanja pustinjom; ili Salomonu za posvete Hrama. Te su slike ispunjene po

Kristu u Duhu Svetom. Duh silazi na Djevicu Mariju i osjenjuje ju da bi Isusa začela i rodila. Na brdu Preobraženja on dolazi u oblaku i osjenjuje Isusa, Mojsija i Iliju, Petra, Jakova i Ivana; i "iz oblaka" doprije glas: "Ovo je Sin moj, Izabranik moj! Njega slusajte!" (Lk 9,34-35). On je konačno

oblak koji na dan uzasasca ote Isusa ocima učenika i koji će ga objaviti kao

Sina Covjecjega na dan njegova ponovnog dolaska u slavi.

698 Pecat je simbol vrlo blizak simbolu pomazanja. Upravo je Krist onaj "kojega je Bog opecatio" (Iv 6,27); a u Njemu Otac i nas označuje svojim pecatom. Budući da označuje neizbrisiv učinak pomazanja Duha Svetoga u sakramentima krštenja, potvrde i reda, slika pecata (sphragis) u nekim se teoloskim predajama upotrebljava da se izrazi neizbrisiv biljeg ("karakter") utisnut tim trima sakramentima, koji se stoga ne mogu ponoviti.

699 Ruka. Polazuci ruke Isus ozdravlja bolesnike i blagoslivlje djecu. U

njegovo ce ime apostoli ciniti to isto. I dalje, Duh Sveti se daje polaganjem apostolskih ruku. Poslanica Hebrejima spominje polaganje ruku

medju "temeljnim clancima" svog ucenja. Taj znak svemocnog izljeva Duha

Svetoga Crkva je sacuvala u svojim sakramentalnim epiklezama.

700 Prst. Isus "djavle izgoni prstom Bozjim" (Lk 11,20). Ako je zakon Bozji

bio napisan na kamenim plocama "prstom Bozjim" (Izl 31,18), "pismo Kristovo", povjereno brizi apostola, "napisano je Duhom Boga zivoga, ne na

plocama kamenim, nego na plocama od mesa, u srcima" (2 Kor 3,3). Himan "O

dodji, Stvorce Duse svet" zaziva Duha Svetoga kao "digitus paternae dexteræ" - "prst desne Oceve".

701 Golubica. Na svrsetku potopa (kojega simbolizam oznacuje krstenje), Noa

je ispustio golubicu koja se vraca sa svjezom maslinovom grancicom u kljunu,

sto je znakom da je zemlja ponovno pogodna za stanovanje. Kad Krist izlazi iz

vode krstenja, Duh Sveti u obliku golubice silazi na nj i na njemu ostaje

Tako Duh Sveti silazi i ostaje u ociscenu srcu krstenika. U nekim Crkvama,

preostali euharistijski Kruh cuva se u kovnoj posudi golubinjeg lika (kolumbarij) koja visi iznad oltara. U krscanskoj ikonografiji simbol golubice cest je za oznaku Duha Svetoga.

III. Duh i Rijec Bozja u vremenu obećanja

702 Od pocetaka sve do "punine vremena" (Gal 4,4) združeno poslanje Oceve

Rijeci i Duha skriveno je, ali je djelatno. Duh Bozji pripravlja Mesijino vrijeme, a jedan i drugi, premda nisu jos potpuno objavljeni, vec su obecani

da budu ocekivani i prihvaceni u vrijeme svog objavljenja. Zato Crkva, kad

cita Stari zavjet, istrazuje sto nam Duh, "koji je govorio po prorocima", zeli reci o Kristu. Pod "prorocima" vjera Crkve razumijeva sve one koje je Duh Sveti nadahnuo pri sastavljanju svetih knjiga, kako Staroga tako i Novoga zavjeta. Zidovska predaja razlikuje Zakon (prvih pet knjiga ili Pentateuh), proroke (nase knjige zvane povijesne i prorocke) i spise (nadasve mudronosne, posebice psalme).

PRI STVARANJU

703 Bozja Rijec i Bozji Dah pocetak su bitka i zivota svega stvorenja: Svetom

Duhu dolikuje da vlada, posvecuje i ozivljuje stvorenje, jer je Bog, istobitan Ocu i Sinu (...). Svetom Duhu pripada vlast nad zivotom i cast: jer, buduci da je Bog, on u Ocu po Sinu cuva sve stvorenje.

704 "Sto se covjeka tice, svojim ga je rukama (tj. Sin i Duh Sveti) Bog oblikovao (...)

on je u oblikovano tijelo ucrtao svoju sliku, tako da i ono sto je vidljivo nosi Bozju sliku".

DUH OBECANJA

705 Iznakazen grijehom i smrću, covjek ostaje i dalje "na sliku Bozju", na sliku Sina, ali je lisen "slave Bozje" (Rim 3,23), lisen je "slicnosti".

Obecanje dato Abrahamu oznacuje pocetak ekonomije spasenja, na kraju koje ce

sam Sin uzeti "sliku" i obnoviti je u "slicnost" s Ocem dajuci joj opet Slavu, Duha "zivotvornoga".

706 Protiv svake ljudske nade, Bog Abrahamu obecava potomstvo kao plod vjere

i moci Duha Svetoga. U njemu ce biti blagoslovljeni svi narodi zemlje. To potomstvo bit ce Krist u kome ce izlivanje Duha Svetoga "rasprseno sinove

Bozje skupiti u jedno".(Iv 11,52) Vezujuci se zakletvom, Bog se vec tu obvezuje na dar svoga ljubljenog Sina i na dar "Duha obecanja (...) koji pripravlja otkupljenje naroda sto ga je Bog sebi stekao" (Ef 1,13-14).

PRI BOGOJAVLJENJIMA I U ZAKONU

707 Bogojavljenja [teofanije] osvjetljuju put obecanja, tamo od patrijarha do Mojsija i Josue i sve do vidjenja kojima zapocinje poslanje velikih proroka. Krscanska je predaja uvijek priznavala da se u tim teofanijama Rijec Bozja dala vidjeti i cuti, da je u isti mah bila razotkrita i "zasjenjena" u oblaku Duha Svetoga.

708 Ta se Bozja pedagogija pokazuje posebice u daru Zakona. Slovo Zakona

bilo je dato kao "pedagog" koji ima Narod dovesti do Krista (Gal 3,24). Pa ipak nemoc Zakona da spasi covjeka lisena bozanske "slicnosti" i rastuca spoznaja grijeha koja proizlazi iz Zakona, uzrokuju ceznju za Duhom Svetim.

O tome svjedoce uzdisaji psalama.

U KRALJEVSTVU I U IZGNANSTVU

709 Zakon, znak obećanja i saveza, trebao je ravnati srcem i ustanovama Naroda proizašla iz Abrahamove vjere. "Budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez, vi ćete mi biti kraljevstvo svećenika, narod svet" (Izl 19,5-6). Ali poslije Davida, Izrael podliježe napasti da postane kraljevstvo kao i drugi narodi. A Kraljevstvo, koje je predmet obećanja data Davidu, bit će djelo Duha Svetoga; ono će pripadati siromasima u duhu.

710 Zaboravljanje Zakona i nevjernost Savezu vode u smrt: to je izgnanstvo, koje je naoko neuspjeh obećanja, a zapravo je tajanstvena vjernost Boga spasitelja i početak obećane obnove, ali po Duhu. Trebalo je da Božji narod podnese to ciscenje; u Božjem naumu izgnanstvo već nosi sjenu Kriza, a Ostatak siromasnih koji se otud vraća jedan je od najprozirnijih pralikova Crkve.

OCEKIVANJE MESIJE I NJEGOVA DUHA

711 "Evo, cinim nesto novo" (Iz 43,19). Ocrtavaju se dva prorocka pravca: jedan istice ocekivanje Mesije, drugi najavljuje novoga Duha, i oba se stjecu u malom Ostatku, u narodu siromaha, koji u nadi iscekuje "utjehu Izraelovu" i "otkupljenje Jeruzalema"(Lk 2,25.38). Vidjeli smo prije kako Isus ispunja prorocanstva koja se na nj odnose. Ovdje se ogranicujemo na ona u kojima se jasnije pojavljuje odnos Mesije i njegova Duha.

712 Crte lica ocekivanog Mesije pocinju se isticati u knjizi o Emanuelu, napose u Iz 11,1-2:

Isklijat ce mladica iz panja Jisajeva,
izdanak ce izbit iz njegova korijena.
Na njemu ce duh Gospodnji pocivat,
duh umnosti i mudrosti
duh savjeta i jakosti,
duh znanja i straha Gospodnjeg.

713 Mesijine se crte nadasve razotkrivaju u
pjesmama o Sluzi. Te pjesme najavljuju smisao Isusove muke i tako
oznacuju
nacin na koji ce on izliti Duha Svetoga da bi ozivio mnoštvo: ne izvana,
nego preuzimajući nas "lik sluge". Uzimajući na se nasu smrt, on nam
može
priopćiti svoj vlastiti Duh života.

714 Zato Krist svečano počinje proglasiti Radosne vijesti primjenjujući na se
ovaj Izaijin iskaz (Lk 4,18-19):

Duh Gospodnji na meni je
jer me Gospodin pomaza!
On me posla blagovjesnikom biti siromasima,
proglasiti suznjima oslobodjenje,
slijepima vid,
na slobodu pustiti potlacene,
proglasiti godinu milosti Gospodnje.

715 Prorocki tekstovi koji se izravno
odnose na slanje Duha Svetoga prorocanstva su kojima Bog govori srcu
svoga
naroda jezikom obećanja, s naglaskom na ljubavi i vjernosti, kojih će

ispunjenje sveti Petar proglasiti u jutro Pedesetnice (usp. Dj 2,17-21). Prema tim obećanjima Duh Gospodnji će, u "posljednja vremena", ljudima obnoviti srce urezujući u njih novi zakon; On će skupiti i pomiriti raspršene i podijeljene narode; On će preobraziti prvotno stvorenje, gdje će Bog stanovati s ljudima u miru.

716 I narod "siromaha", poniznih i blagih, posve predanih tajanstvenim planovima svoga Boga, siromaha koji pravdu isčekuju ne od ljudi nego od Mesije, konačno je veliko djelo skrovitog poslanja Duha Svetoga u vrijeme

obećanja, dok se pripremao Kristov dolazak. Kakvoća njihova srca, očiscena i

prosvijetljena Duhom, izražena je u psalmima. U tim siromasima Duh pripravlja Gospodinu "narod spreman" (Lk 1,17).

IV. Duh Kristov u punini vremena

IVAN - PRETECA, PROROK I KRSTITELJ

717 "Bî covjek poslan od Boga, ime mu Ivan" (Iv 1,6). Ivan je, po samom Kristu kojega je Djevica Marija začela po Duhu Svetom, "ispunjen Duhom Svetim još u majcinoj utrobi". "Pohod" Marijin Elizabeti biva Božje pohodjenje svome narodu (Lk 1,68).

718 Ivan je onaj "Ilija koji ima doći" (Mt 17,10-13): ogranj Duha ga pronice

i čini pretecom pred Gospodinom koji dolazi. U Ivanu Preteci Duh Sveti dovršuje "pripremanje Gospodinu naroda spremna" (Lk 1,17).

719 Ivan je "više nego prorok" (Lk 7,26). U njemu Duh Sveti završava

"govoriti po prorocima". Ivan dovršuje razdoblje proroka započeto po Iliji. On najavljuje skori dolazak Izraelove utjehe, on je "glas" Tjesitelja koji dolazi (Iv 1,23). Kao što će to učiniti Duh istine, "on dolazi kao svjedok da posvjedoci za Svjetlo" (Iv 1,7). U Ivanu tako Duh dovršava "ispitivanja proroka" i "prizeljkivanje" anđela: "Na koga vidis da Duh silazi i ostaje na njemu, to je onaj koji krsti Duhom Svetim. I ja sam to vidio i svjedocim:

on je Sin Bozji (...) Evo Jaganjca Bozjega" (Iv 1,33-36).

720 Konacno s Ivanom Krstiteljem Duh Sveti zapocinje - unaprijed oznacujuci

- ono što će ostvariti s Kristom i u Kristu: to jest ponovno dati čovjeku božansku "sličnost". Ivanovo krštenje bilo je na obraćenje, a krštenje vodom

i Duhom Svetim bit će novo rođenje.

"RADUJ SE, MILOSTI PUNA"

721 Marija, presveta Bogorodica i vazda Djevica, jest remek djelo poslanja Sina i Duha u punini vremena. Prvi put u naumu spasenja, budući da ju je njegov Duh pripravio, Otac nalazi Prebivaliste u kojem će njegov Sin i njegov Duh stanovati među ljudima. U tom smislu crkvena je Predaja često

najljepše tekstove o Mudrosti citala misleći na Mariju: Marija je opjevana i predstavljena u Liturgiji kao "Prijestolje Mudrosti". Na njoj se počinju pokazivati "čudesna Božja djela" koja će Duh dovršiti u Kristu i Crkvi.

722 Duh Sveti je Mariju pripravio svojom milošću. Dolikovalo je da bude "puna milosti" Majka Onoga u kojemu "tjelesno prebiva sva punina božanstva"

(Kol 2,9). Iz čiste milosti, ona je bila začeta bez grijeha kao najponiznije

stvorenje i najpodobnije da primi neizrecivi Dar Svemo-gucega. S pravom je kao "Kcer sionsku" andjeo Gabriel pozdravlja: "Raduj se". Dok u sebi nosi vjecnoga Sina, ona u svom hvalospjevu upravlja Ocu, u Duhu Svetom, zahvalnu molitvu svega Bozjega naroda, dakle i Crkve.

723 U Mariji Duh Sveti ozivotvoruje dobrohotni Ocev naum. S Duhom Svetim i po njemu Djevica zacinje i radja Sina Bozjega. Njezino djevican-stvo biva jedinstveno plodno snagom Duha i vjere.

724 U Mariji Duh Sveti objavljuje Oceva Sina koji je postao Djevicinim Sinom. Ona je goruci Grm konacnog Bogojavljenja: ispunjena Duhom Svetim, ona pokazuje Rijec u skromnosti svoga tijela dajuci da je upoznaju siromasi i prvine poganskih naroda.

725 I napokon, po Mariji Duh Sveti pocinje uvoditi u zajednistvo s Kristom ljude, "miljenike" Bozje ljubavi, i uvijek ga prvi primaju ponizni: pastiri, mudraci, Simun i Ana, zarucnici iz Kane i prvi ucenici.

726 Na kraju ovoga poslanja Duha, Marija postaje "Zenom", novom Evom, "majkom zivih", Majkom "citavog Krista". I kao takva ona je nazocna s Dvanaesticom, "jednodusno postojanima u molitvi" (Dj 1,14), u zoru "posljednjih vremena" koja Duh u jutro Pedesetnice zapocinje ocitovanjem Crkve.

ISUS KRIST

727 Citavo poslanje Sina i Duha Svetoga u punini vremena sadržano je u tom

sto je Sin od svoga utjelovljenja pomazan Duhom Ocevim: Isus je Krist, Mesija, Pomazanik. Cijelo drugo poglavlje Vjerovanja treba citati u tom svjetlu. Citavo Kristovo djelo jest združeno poslanje Sina i Duha Svetoga. Ovdje ćemo podsjetiti samo na ono što se odnosi na Isusovo obećanje Duha

Svetoga i njegovo darivanje po proslavljenom Gospodinu.

728 Isus ne objavljuje Duha Svetoga potpuno sve dok sam nije svojom smrću i uskrsnućem

proslavljen. Ipak, malo-pomalo on ga daje nazreti, čak i u poučavanju mnoštva, kad objavljuje da će njegovo Tijelo biti hrana za život svijeta. On ga najavljuje Nikodemu, Samarijanki i sudionici-cima proslave Blagdane sjenice. Učenicima o njemu govori otvoreno kad je riječ o molitvi i o svjedocanstvu koje moraju dati.

729 Istom kad je došao čas da bude proslavljen, Isus obećava dolazak Duha

Svetoga, jer će njegova smrt i uskrsnuće biti ispunjenje obećanja danoga Ocu: Duha istine, drugog Tjesitelja, dat će Otac na Isusovu molitvu; bit će poslan od Oca u Isusovo ime; Isus će ga poslati od Oca jer je on izišao od Oca. Duh će Sveti doći, mi ćemo ga upoznati, on će s nama biti zauvijek,

boravit će s nama; učit će nas svemu i dozivat će nam u pamet sve što nam je Krist rekao i svjedočit će za Njega; on će nas uvoditi u svu istinu i proslavit će Krista. Što se svijeta tiče, Duh će mu dokazati zabludu s obzirom na grijeh, na pravednost i na sud.

730 Napokon, dolazi Isusov čas: Isus predaje svoj duh u Očeve ruke u

trenutku kada svojom smrću pobjedjuje smrt, tako da "uskrisen od mrtvih slavom Očevom" (Rim 6,4), odmah predaje Duha Svetoga "dahnuvši" u svoje

učenike. Od toga časa poslanje Krista i Duha biva poslanjem Crkve: "Kao što

je mene poslao Otac, i ja šaljem vas" (Iv 20,21).

V. Duh i Crkva u posljednjim vremenima

DUHOVI

731 Na dan Pedesetnice (na kraju sedam vazmenih sedmica), Kristov se Vazam

dovršuje izlivanjem Duha Svetoga, koji je očitovan, darovan i priopćen kao

božanska Osoba: iz svoje punine Krist, Gospodin, izliva Duha u izobilju.

732 Toga je dana Presveto Trojstvo objavljena potpuno. Od toga je dana Kraljevstvo, koje je Krist navijestio, otvoreno onima koji vjeruju u Njega; u poniznosti tijela i u vjeri oni već imaju udjela u zajedništvu Presvetog Trojstva. Svojom dolaskom, a on ne prestaje dolaziti, Duh Sveti uvodi svijet

u "posljednja vremena", u vrijeme Crkve, u Kraljevstvo već bastinjeno, ali još nedovršeno: Vidjesmo svjetlost istinsku, primismo Duha nebeskog, nadjosmo vjeru pravu: klanjamo se nedjeljivom Trojstvu jer ono nas je spasilo.

DUH SVETI - BOŽJI DAR

733 "Bog je ljubav" (1 Iv 4,8.16) a ljubav je prvi dar i sadrži sve druge.

Tu je ljubav Bog "izlio u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan"

(Rim
5,5).

734 Buduci da smo po grijehu mrtvi ili bar ranjeni, prvi je ucinak dara Ljubavi oprostenje nasih grijeha. To je zajednistvo s Duhom Svetim (2 Kor 13,13) koje u Crkvi vraca krstenicima grijehom izgubljenju bozansku slicnost.

735 On dariva dakle "zalog" ili "prvine" nase bastine: sam zivot Sveto-ga Trojstva, koji je u tome da ljubimo "kako nas je on ljubio". Ta je ljubav pocelo novoga zivota u Kristu, zivota koji je omogucen time sto smo "primili snagu Duha Svetoga" (Dj 1,8).

736 Zahvaljujuci toj snazi Duha, djeca Bozja mogu donositi plodove. Onaj koji nas je ucijepio na pravi trs, dat ce da donesemo "plod Duha: ljubav, radost, mir, velikodusnost, usluznost, dobrotu, vjernost, blagost, uzdrzljivost" (Gal 5,22-23). "Duh je nas zivot": sto se vise odricemo sebe, to se vecma "po Duhu ravnamo" (Gal 5,25). Po zajednistvu s Njim, Duh

Sveti produhovljuje, opet uvodi u raj, dovodi u Kraljevstvo nebesko i u sinovsko usvojenje, daje od vaznost da Boga nazivamo Ocem i da sudjelujemo u

Kristovoj milosti, da se nazivamo djecom svjetla i da imamo udjela u vjecnoj slavi.

DUH SVETI I CRKVA

737 Poslanje Krista i Duha Svetoga ostvaruje se u Crkvi, Tijelu Kristovu i Hramu Duha Svetoga. To zdruzeno poslanje sad vec Kristove vjernike pridruzuje njegovu zajednistvu s Ocem u Duhu Svetom: Duh ljude

priprema,
svojom ih miloscu pretjece da ih privuce ka Kristu. On im objavljuje uskrsloga Gospodina, on im u pamet dozivlje njegovu rijec i otvara im duh za shvacanje njegove smrti i uskrsnuca. On im uprisutnjuje Kristovo otajstvo, nadasve u euharistiji, da ih pomiri i uvede u zajednistvo s Bogom, te mognu donijeti "mnogo ploda" (Iv 15,5.8).

738 Na taj nacin, poslanje Crkve nije dodatak poslanju Krista i Duha Svetoga, nego mu je sakrament: cijelim svojim bicem i u svim svojim clanovima Crkva je poslana da navjescuje i svjedoci, da ostvaruje i siri tajnu zajednistva Svetoga Trojstva (o cemu ce biti govora u iducem clanku):

Svi mi koji smo primili jedinstveni i isti duh, tj. Duha Svetoga, mi smo se stopili medju sobom i s Bogom. Makar smo odvojeno brojni i premda Krist cini

da Duh Ocev i njegov prebiva u svakome od nas, taj jedini i nedjeljivi Duh dovodi, po sebi, do jedinstva one koji su razliciti medjusobno (...) i cini da svi izgledaju kao jedno u njemu. Isto tako, kao sto snaga svetoga Kristova covjestva cini da svi oni u kojima se ona nalazi oblikuju jedno tijelo, mislim da na isti nacin Duh Bozji, koji prebiva u svima, jedan i nedjeljiv, vodi sve k duhovnom jedinstvu.

739 Buduci da je Duh Sveti Kristovo pomazanje, Krist, Glava Tijela, jest onaj koji ga dijeli svojim udovima da ih hrani, lijeci, organizira u njihovim uzajamnim sluzbama, da ih ozivljuje,

da ih salje svjedociti, da ih pridruzi svome prinosu Ocu i zagovaranju za cijeli svijet. Po sakramentima Crkve clanovima svoga Tijela Krist priopcuje

svoga Svetoga Duha Posvetitelja (o cemu ce biti govora u drugom dijelu

Katekizma).

740 Ta "cudesna Bozja djela", dana vjernicima po sakramentima Crkve, donose

plodove u novom zivotu, u Kristu, po Duhu (o tom ce biti govora u trecem dijelu Katekizma).

741 "Duh potpomaze nasu nemoc, jer ne znamo sto da molimo kako valja; ali

sam se Duh zauzima za nas neizrecivim uzdasima" (Rim 8,26). Duh Sveti, tvorac Bozjih djela, Ucitelj je molitve (o tome ce biti govora u cetvrtom dijelu Katekizma).

Ukratko

742 "Buduci da ste sinovi, odasla Bog u srca vasa Duha Sina svoga, koji klice: Abba-Oce!" (Gal 4,6).

743 Od pocetka do svrsetka vremena, kad Bog salje Sina, uvijek salje i svoga

Duha: njihovo je poslanje združeno i nerazdvojivo.

744 U punini vremena, Duh Sveti je u Mariji izvrsio sve pripreme za Kristov

dolazak u Bozji narod. Djelovanjem Duha Svetoga u njoj Otac dariva svijetu

Emanuela, "Boga s nama" (Mt 1,23).

745 Sin Bozji je u Utjelovljenju posvecen za Krista (Mesiju) pomazanjem Duha

Svetoga.

746 Svojom smrću i uskrsnućem Isus je uspostavljen 'Gospodinom i Kristom' u

slavi (Dj 2,36). Od svoje punine on izlijeva Duha Svetoga na apostole i na Crkvu.

747 Duh Sveti, kojega Krist, Glava, izlijeva u svoje udove, izgrađuje, ozivljava i posvećuje Crkvu, koja je sakrament zajedništva Presve-tog Trojstva i ljudi.

Članak 9. VJERUJEM U SVETU CRKVU KATOLICKU"

748 "Svjetlo naroda je Krist i zato Sveti Sabor, sabran u Duhu Svetomu, zarko želi da njegovom svjetlošću, koja odsijeva na licu Crkve, rasvijetli sve ljude navješćujući Evandjelje svakom stvoru." Tim riječima počinje "Dogmatska konstitucija o Crkvi" Drugoga vatikanskog sabora. Time Sabor

pokazuje da članak vjere o Crkvi ovisi potpuno o člancima koji se odnose na

Krista Isusa. Crkva nema drugoga svjetla osim onog Kristova; prema slici dragoj crkvenim Ocima, Crkva je poput mjeseca kojemu je sva svjetlost odsjev sunca.

749 Članak o Crkvi ovisi potpuno i o prethodnom članku o Duhu Svetomu.

"Uistinu, posto je pokazano da je Duh Sveti izvor i darovatelj sve svetosti, ispovijedamo sada da Duh Crkvu dariva svetosću." Crkva je, prema izrazu Otaca, mjesto "gdje Duh cvjeta".

750 Vjerovati da je Crkva "sveta" i "katolicka" i da je "jedna" i

"apostolska" (kako to nadodaje Nicejsko-carigradsko vjerovanje)
nerazdvojivo

je od vjere u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga. U Apostolskom vjerovanju ispovijedamo da vjerujemo Svetu Crkvu ("Credo (...) Ecclesiam"), a ne u Crkvu, da se ne pobrkaju Bog i njegova djela i da se svi darovi koje je on stavio u svoju Crkvu jasno pripisu njegovoj dobroti.

Stavak 1. CRKVA U BOZJEM NAUMU

I. Imena i slike Crkve

751 Rijec za Crkvu, ekklesia, (od grckoga ek-kalein, "pozvati van", "sazvati") znaci "saziv"; oznacuje zborove naroda, općenito vjerskoga znacaja. Taj se izraz cesto upotrebljava u grckom Starom zavjetu za skupstinu izabranog naroda pred Bogom, napose za skupstinu na Sinaju gdje je

Izrael primio Zakon i bio od Boga ustanovljen kao njegov sveti narod. Nazivajuci se "eklesia" prva zajednica onih koji su povjerovali u Krista priznavala se bastinicom te skupstine. U njoj Bog "saziva" svoj narod

iz svih krajeva zemlje. Izraz Kyriak od koga su izvedeni Church, Kirche, i sveslavenska rijec Crkva, znaci "Gospodnja", ili "ona koja pripada Gospodinu."

752 U krscanskom govoru rijec "Crkva" oznacuje "liturgijsku skupstinu", ali

takodjer i mjesnu zajednicu ili sveopcu zajednicu vjernika. Ta su tri znacenja zapravo nerazdvojiva. "Crkva" je narod koji Bog okuplja u cijelom

svijetu. Ona postoji po mjesnim opcinama a ostvaruje se u liturgijskom

skupu, posebice euharistijskom. Ona zivi od Rijeci i od Tijela Kristova, postajuci tako i sama Tijelom Kristovim.

SIMBOLI CRKVE

753 U Svetom pismu nalazimo mnoštvo međusobno povezanih slika i likova, po kojima Objava govori o neiscrpnom otajstvu Crkve. Slike iz Starog zavjeta inacice su jedne temeljne ideje, "Bozjega naroda". U Novom zavjetu sve te slike nalaze novo središte uslijed toga što Krist postaje "Glava" toga naroda, koji je prema tome njegovo Tijelo. Oko tog središta okupljene su slike "uzete iz pastirskog zivota i poljodjelstva, iz graditeljstva, iz obitelji i zaruka".

754 Tako je Crkva ovčinjač kome je Krist jedini i nužni ulaz. Ona je također stado kome je sam Bog, kako je unaprijed najavio, pastir; njegove ovce, iako su im na celu ljudski pastiri, stalno vodi na pasu i hrani sâm Krist, Dobri pastir i Poglavica pastira, koji je zivot svoj dao za ovce.

755 Crkva je nasad ili njiva Bozja. Na toj njivi raste starodrevna maslina kojoj su patrijarsi sveti korijen i u kojoj se događa i događat će se pomirenje između Zidova i pogana. Nju je zasadio bozanski vinogradar kao izabrani vinograd. Krist je istinski trs koji daje zivot i plodnost granama, tj. nama koji po Crkvi ostajemo u Njemu i bez Njega ne možemo ništa učiniti.

756 Još česće Crkva se također naziva Bozjom gradjevinom. Gospodin se sam usporedio s kamenom koji su odbacili graditelji a koji je postao kamen

zaglavni. Na tom su temelju Crkvu sazidali apostoli i od njega ona prima cvrstocu i povezanost. Tu gradjevinu rese razliciti nazivi: kuca Bozja u kojoj stanuje Bozja obitelj, prebivaliste Bozje u Duhu, sator Bozji medju ljudima (Otk 21,3) i, narocito, sveti hram, koji predstavljaju kamena svetista, a predmetom je hvale svetih Otaca i u liturgiji s pravom usporedjivan sa Svetim gradom, novim Jeruzalemom. U njemu se, doista, mi na

zemlji kao zivo kamenje ugradjujemo u duhovni hram. Ivan promatra taj sveti

grad kako u casu konacne obnove svijeta, silazi s neba, od Boga, opremljen

`kao zarucnica nakicena za svoga muza' (Otk 21,1-2).

757 Crkva se jos naziva `nebeskim Jeruzalemom' i `nasom majkom' (Gal 4,26);opi-sana je kao neokaljana zarucnica neokaljanog Jaganjca, koju je Krist `ljubio i sam sebe predao za nju da je posveti' (Ef 5,25-26). Nju je sebi pridruzio neraskidivim savezom i ne prestaje je `hraniti i njegovati' (Ef 5,29).

II. Pocetak, utemeljenje i poslanje Crkve

758 Da se temeljito istrazi otajstvo Crkve, potrebno je najprije razmotriti njezin pocetak u naumu Presvetoga Trojstva i njezino postupno ostvarenje u povijesti.

NAUM RODJEN U OCEVU SRCU

759 "Vjecni je Otac slobodnom i tajnom odlukom svoje mudrosti i dobrote stvorio sav svijet i odlucio ljude uciniti dionicima svoga bozanskog zivota", na koji poziva sve ljude u svom Sinu: "Sve one koji u Krista

vjeruju Otac je odlucio sazvati u svetu Crkvu". Ta se "Bozja obitelj" uspostavlja i ostvaruje postupno kroz razdoblja ljudske povijesti prema Ocevu rasporedjenju: doista, Crkva je "prikazana u slikama od pocetka svijeta, divno pripravljena u povijesti izraelskog naroda i u Starom zavjetu, ustanovljena u ovim posljednjim vremenima, ocitovana dolaskom Duha i na koncu vjekova bit ce slavno dovrшена".

CRKVA - PRIKAZANA U SLIKAMA OD POCETKA SVIJETA

760 "Svijet je stvoren u vidu Crkve", govorili su krscani prvih vjekova. Bog

je stvorio svijet da bude u zajednistvu s njegovim bozanskim zivotom, koje se ostvaruje "sazivanjem" ljudi u Kristu, a taj "saziv" je Crkva. Crkva je svrha svih stvari, i same bolne nesrece, kao pad andjela i covjekov grijeh, bile su od Boga pripustene samo kao prigoda i sredstvo da se pokaze sva snaga njegove ruke, sva velicina ljubavi koju je htio dati svijetu: Kao sto je Bozja volja cin, koji se zove - svijet, tako je njegova nakana spasenje ljudi, i ona se zove - Crkva.

CRKVA - PRIPRAVLJENA U STAROM ZAVJETU

761 Okupljanje Bozjega naroda pocinje onoga casa kada grijeh rusi zajednistvo ljudi s Bogom i ljudi medju sobom. Okupljanje Crkve je, da tako

kazemo, Bozji ustuk na pomutnju prouzrokovanu grijehom. To ponovno ujedinjavanje ostvaruje se tajnovito u krilu svih naroda: "U svakom je narodu Bogu mio onaj koji ga se boji i cini pravdu" (Dj 10,35).

762 Daljnja priprava okupljanja Bozjeg naroda pocinje pozivom Abrahama

kojemu Bog obecava da ce postati ocem velikog naroda. Neposredna priprava

pocinje izborom Izraela kao Bozjeg naroda. Svojim izborom Izrael mora biti

znak buduceg okupljanja svih naroda. Ali vec proroci optuzuju Izraela da je

raskinuo savez i da se ponio kao bludnica. Oni navjesuju novi i vjecni Savez. "Taj Novi savez ustanovio je Krist".

CRKVA - USTANOVLJENA PO ISUSU KRISTU

763 Zadaca je Sina da, u punini vremena, izvrši spasenjski naum Ocev; to je

razlog njegova poslanja. "Gospodin Isus dao je pocetak svojoj Crkvi propovijedajuci radosnu vijest, to jest dolazak Kraljevstva Bozjega koje je u Pismima bilo od vjekova obecano". Da bi ispunio volju Ocevu, Krist je osnovao Kraljevstvo nebesko na zemlji. Crkva je "Kristovo kraljevstvo vec prisutno u otajstvu".

764 "To se Kraljevstvo ljudima jasno ocituje u rijeci, djelima i prisutnosti Kristovoj". Prihvatiti Isusovu rijec znaci "prihvatiti samo Kraljevstvo". Klica i pocetak Kraljevstva jest "malo stado" (Lk 12,32) onih koje je Isus dosao skupiti oko sebe i kojima je on sam pastir. Oni tvore pravu Isusovu obitelj. One koje je tako oko sebe okupio, ucio je novom nacinu ponasanja i kako da mole.

765 Gospodin Isus opremio je svoju zajednicu ustrojstvom koje ce trajati do

potpunog ostvarenja Kraljevstva. Tu je prije svega izbor Dvanaestorice s Petrom kao glavom. Predstavljajuci dvanaest plemena Izraelovih, oni su

temelji novog Jeruzalema. Dvanaestorica i drugi učenici sudjeluju u Kristovu poslanju, u njegovoj vlasti, ali i njegovoj sudbini. Svim tim činima Krist pripravlja i gradi svoju Crkvu.

766 Ali Crkva je u prvom redu rođena iz Kristova potpunog predanja za nase spasenje, anticipiranog u ustanovi Euharistije a dovršenog na krizu. "Početak i rast Crkve označeni su krvlju i vodom što su provrli iz otvorena boka raspetog Isusa". "Iz boka Krista, usnulog na krizu, proisteklo je čudesno otajstvo citave Crkve". Kao što je Eva bila oblikovana od rebra usnulog Adama, tako je Crkva rođena iz probodena srca Krista umrlog na krizu.

CRKVA - OCITOVANA PONDUHU SVETOM

767 "Kad je bilo dovršeno djelo koje je Otac povjerio Sinu da ga izvrši na zemlji, na dan Duhova poslan je Duh Sveti da Crkvu neprestano posvecuje".

Tada se "Crkva pred mnoštvom javno ocitovala, a propovijedanjem se pocelo siriti Evandjelje". Buduci da je Crkva "saziv" svih ljudi na spasenje, ona je po svojoj naravi misionarska, od Krista poslana svim narodima da mu od njih ucini učenike.

768 Da Crkva ostvari svoje poslanje, Duh Sveti je "poucava i vodi raznim hijerarhijskim i karizmatičkim darovima". "Tako Crkva, providjena darovima svog Ustanovitelja i vjerno vršeci njegove zapovijedi ljubavi, poniznosti i samozataje, prima poslanje da navješćuje Kristovo i Bozje kraljevstvo i da

ga u svim narodima ustanovljuje, te sacinjava klicu i pocetak toga Kraljevstva na zemlj".

CRKVA - DOVRSENA U SLAVI

769 "Crkva ce (...) biti dovrшена istom u nebeskoj slavi", o Kristovu slavnom povratku. A do toga dana "Crkva na svom hodocascu napreduje izmedju
progonstava svijeta i utjehe Bozje". Ovdje ona zna da je u progonstvu, daleko od Gospodina, i tezi za potpunim dolaskom Kralje-vstva, "za casom u
kom ce u slavi biti sjedinjena sa svojim Kraljem". Dovošenje Crkve, a po njoj i svijeta, u slavi neće se dogoditi bez velikih iskuseња. Samo ce tada "svi pravedni tamo od Adama, od pravednog Abela sve do posljednjeg izabranika biti sjedinjeni u sveopcoj Crkvi kod Oca".

III. Otajstvo Crkve

770 Crkva jest u povijesti, ali ona je u isti mah nadilazi. Jedino "ocima vjere" moze se u njezinoj vidljivoj stvarnosti istovremeno vidjeti duhovna stvarnost, nositeljica bozanskog zivota.

CRKVA - ISTODOBNO VIDLJIVA I DUHOVNA

771 "Krist, jedini Posrednik, ustanovio je na ovoj zemlji i neprestano uzdrzava svoju svetu Crkvu, zajednicu vjere, ufanja i ljubavi, kao vidljivi organizam po kojemu na sve razlijeva istinu i milost." Crkva je u isti mah:

"društvo sastavljeno od hijerarhijskih organa i misticno Tijelo Kristovo; vidljiva skupština i duhovna zajednica;

Crkva zemaljska i Crkva vec u posjedu nebeskih dobara".

Te dimenzije zajedno tvore "jednu slozenu stvarnost, sastavljenu od ljudskog

i bozanskog elementa". Crkva je po svojoj naravi ljudska i bozanska, vidljiva

i nevidljivim stvarnostima obdarena, gorljiva u djelovanju a odana kontemplaciji, nazocna u svijetu, a ipak putnica, ali tako da je ljudsko u njoj upravljeno i podredjeno bozanskome, vidljivo nevidljivome, djelovanje

kontemplaciji i sadasnost buducem gradu koji trazimo.

Poniznost! Uzvisenost! Sator cedarski i svetiste Bozje; zemaljski dom i nebeska kraljevska palaca; kuca od blata i carski dvor; tijelo smrtno i hram svjetlosti; ruglo oholih i zarucnica Kristova! Crna si, ali lijepa, kci jeruzalemska; ako te i ruzi trud i bol s duga prognanstva, resi te ipak nebeska krasota.

CRKVA - OTAJSTVO SJEDINJENJA LJUDI S BOGOM

772 U Crkvi Krist ispunja i objavljuje svoje vlastito otajstvo kao cilj Bozjega nauma: "uglaviti u Kristu sve" (Ef 1,10). Sveti Pavao naziva "velikim otajstvom" (Ef 5,32) zarucnicko sjedinjenje Krista i Crkve. Buduci

da je sjedinjena s Kristom kao svojim zarucnikom, sama Crkva sa svoje strane

postaje otajstvo. Promatrajuci u njoj otajstvo sveti Pavao pise: "Krist u vama, nada slave" (Kol 1,27).

773 U Crkvi to zajednistvo ljudi s Bogom po "ljubavi koja nikad ne prestaje"

(1 Kor 13,8), svrha je svemu onome što je u njoj sakramentalno sredstvo, vezano uz ovaj prolazni svijet. "Njezin je ustroj sav usmjeren na svetost Kristovih udova. A svetost se mjeri prema `velikom otajstvu' u kojemu Zarucnica na Zarucnikov dar odgovara darom ljubavi." Marija prednjaci svima

nama "na putu svetosti", koja je otajstvo Crkve, kao Zarucnice "bez ljage i nabora" (Ef 5,27). Zato "marijanska dimenzija Crkve ide ispred njezine petrovske dimenzije."

CRKVA - SVEOPCI SAKRAMENT SPASENJA

774 Grčka riječ *mysterion* prevedena je na latinski dvama izrazima: *mysterium*

i *sacramentum*. U kasnijem tumačenju *sacramentum* (sakrament) izražava više

vidljiv znak skrivene spasenjske zbilje, koja je označena riječju *mysterium*.

U tom smislu sâm Krist je misterij spasenja: i nema drugog otajstva osim Krista. Spasenjsko djelo njegove svete i posvećujuće ljudske naravi jest sakrament spasenja koje se očituje i djeluje u sakramentima Crkve (koje Istočne Crkve nazivaju i "svetim misterijima ili tajnama"). Sedam sakramenata znakovi su i sredstva po kojima u Crkvi, koja je Kristovo Tijelo, Duh Sveti daje milost Krista, Glave. Crkva dakle sadrži i prenosi nevidljivu milost koju ona označuje. U tom analoskom smislu i ona se naziva

"sakrament".

775 "Crkva je u Kristu kao sakrament, tj. znak i orudje najtjesnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda": biti sakrament najtjesnjeg sjedinjenja ljudi s Bogom prva je svrha Crkve. Buduci

da je zajedništvo između ljudi zasnovano na sjedinjenju s Bogom, Crkva je

također sakrament jedinstva ljudskoga roda. U njoj je to jedinstvo već počelo jer ona okuplja ljude "iz svakoga naroda, i plemena, i puka, i jezika" (Otk 7,9); u isto vrijeme Crkva je "znak i sredstvo" potpunog ostvarenja tog jedinstva u budućnosti.

776 Kao sakrament Crkva je Kristovo orudje. U njegovim rukama ona je "orudje

otkupljenja svih ljudi", "sveopći sakrament spasenja" po kojemu Krist "ocituje i ujedno ostvaruje otajstvo Božje ljubavi prema čovjeku". Ona je "vidljivi nacrt Božje ljubavi prema čovječanstvu" koji hoće "da se čitav ljudski rod oblikuje u jedan jedini Božji narod, da sraste u jedinstveno Tijelo Kristovo i da se izgradi u jedan hram Duha Svetoga".

Ukratko

777 Ranokršćanski izraz "ekklesia" znači "saziv", upravo skupstinu onih koje

Božja Rijec saziva da oblikuje Božji narod i koji, hranjeni Tijelom Kristovim, sami postaju Kristovo Tijelo. Stara slavenska riječ "Crkva"-slično kao u engleskom "Church" ili u njemackom "Kirche" - znači onu koja pripada Gospodinu.

778 Crkva je u isti mah put i cilj Božjega nauma: predoznacena u stvaranju,

pripremana u Starom zavjetu, utemeljena riječima i djelima Isusa Krista, ostvarena njegovim otkupiteljskim krizem i uskrsnućem, ona se ocitovala kao

otajstvo spasenja izlivanjem Duha Svetoga. Crkva će biti dovršena u nebeskoj slavi kao skup svih otkupljenih sa zemlje.

779 Crkva je u isto vrijeme vidljiva i duhovna, hijerarhijsko društvo i Mistično tijelo Kristovo. Ona je jedna, oblikovana dvojakim elementom - ljudskim i bozanskim. U tom je njezino otajstvo koje samo vjera može prihvatiti.

780 Crkva je u ovom svijetu sakrament spasenja, znak i orudje zajedništva

Boga i ljudi.

Stavak 2. CRKVA - BOZJI NAROD, TIJELO KRISTOVO, HRAM DUHA SVETOGA

I. Crkva - Bozji narod

781 "U svako je vrijeme i u svakom narodu Bogu ugodan svatko tko ga se boji

i čini pravdu. Ipak je Bog htio posvetiti i spasiti ljude ne pojedinačno, bez ikakve veze između njih, nego je htio od njih učiniti narod koji bi ga priznavao u istini i vjerno mu služio. Zato je izabrao izraelski narod za svoj narod, s njim sklopio savez i postupno ga učio (...). Sve se to dogodilo kao priprava i slika onoga novog i savršenog saveza koji se imao sklopiti u Kristu (...). To je novi savez u njegovoj krvi, kojim se iz Zidova i pogana saziva narod da bude jedan ne po tijelu, nego po Duhu".

OSOBINE BOZJEG NARODA

782 Bozji narod ima osobine koje ga jasno razlikuju od svih vjerskih, narodnih, političkih ili kulturnih skupina u povijesti:

To je Bozji puk: Bog ne pripada kao svojina nijednom narodu. Ali od onih koji nekoc nisu bili narod, sebi je stekao Narod: "rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk" (1 Pt 2,9).

Članom toga naroda ne postaje se fizičkim rođjenjem nego rođjenjem "nanovo odozgor", "iz vode i Duha" (Iv 3,3-5), to jest vjerom u Krista i krštenjem.

Tom narodu Glava je Isus Krist (pomazanik, Mesija): buduci da isto pomazanje, Duh Sveti, tece iz Glave u Tijelo, on je "mesijanski narod".

"Stanje toga naroda jest dostojanstvo slobode sinova Bozjih: u njihovim srcima, kao u hramu, boravi Duh Sveti".

"Njegov zakon jest nova zapovijed da ljubimo kako nas je sâm Krist ljubio".

To je "novi" zakon Duha Svetoga.

Njegovo je poslanje biti sol zemlje i svjetlo svijeta. "On je za cijeli ljudski rod najjaca klica jedinstva, nade i spasenja".

I napokon, svrha mu je "Kraljevstvo Bozje, koje je zapoceto na zemlji od samoga Boga i koje treba da se dalje siri, dok ga na kraju vremena Bog ne dovede do savrsenosti".

SVEĆENICKI, PROROCKI I KRALJEVSKI NAROD

783 Isus Krist je onaj koga je Otac pomazao Duhom Svetim i ucinio "Svećenikom, Prorokom i Kraljem". Sav Bozji narod sudjeluje u toj trojakoj

Kristovoj službi i odgovoran je za poslanje i služenje koje odatle proistjece.

784 Ulazeci po vjeri i krštenju u Bozji narod, covjek postaje sudionik u jedinstvenom pozivu toga naroda - u svecenickom pozivu: "Krist Gospodin, veliki svecenik uzet izmedju ljudi, ucinio je od novoga naroda `kraljevstvo i svecenike za Boga, Oca svoga.' Krstenici su, zaista, po novom rodjenju i pomazanju Duha Svetoga posveceni da budu duhovni dom i sveto svecenstvo".

785 "Sveti Bozji narod ima udjela takodjer u Kristovoj prorockoj službi." To posebno biva nadnaravnim osjecajem vjere cijeloga naroda, laika i hijerarhije, kad nepokolebljivo pristaje uz vjeru koja je jednom zauvijek predana svetima, i produbljuje joj shvacanje te postaje Kristovim svjedokom usred ovoga svijeta.

786 Bozji narod sudjeluje, napokon, u Kristovoj kraljevskoj službi. Krist vrsi svoju kraljevsku vlast privlaceci k sebi sve ljude svojom smrću i uskrsnućem. Krist, Kralj i Gospodar svemira, postao je sluga svih, jer "nije dosao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge" (Mt 20,28). Za krscane "kraljevati znaci sluziti", narocito "siromasima i patnicima, u kojima Crkva prepoznaje sliku svoga siromasnog i trpeceg Ustanovitelja". Svoje "kraljevsko dostojanstvo" Bozji narod ostvaruje ziveci sukladno tom pozivu da služi s Kristom. Od svih preporodjenih u Kristu znak kriza cini kraljeve, pomazanje Duha Svetoga posvecuje ih za svecenike, da bi se, ostavljajuci po strani posebnu funkciju nase službe, svi duhovni krscani i koji se služe razumom, priznali

clanovima

toga kraljevskog roda i sudionicima svećenicke službe. Sto je zapravo za jednu dušu tako kraljevsko kao što je to upravljati svojim tijelom u podlozности Bogu? I što je tako svećenicko kao što je posvećenje Bogu čiste

savjesti i prinosenje na oltaru vlastitog srca neporočnih žrtava našega bogostovlja?

II. Crkva - Tijelo Kristovo

CRKVA JE ZAJEDNISTVO S ISUSOM

787 Isus je od početka učenike pridružio svom životu; objavio im je tajnu kraljevstva; dao im udjela u svojem poslanju, u svojoj radosti i u svom trpljenju. Isus govori o još intimnijem zajedništvu između njega i onih koji budu isli za njim: "Ostanite u meni i ja u vama (...). Ja sam trs, vi loze" (Iv 15,4-5). On najavljuje tajanstveno i stvarno zajedništvo između svoga vlastitog tijela i našega: "Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu" (Iv 6,56).

788 Kad im je njegova vidljiva prisutnost bila uzeta, Isus nije učenike ostavio kao siročad. Obecao im je da će ostati s njima do svršetka vremena i poslao im je svoga Duha. Time je zajedništvo s Isusom postalo, u nekom smislu, intenzivnije: "Dajući svoga Duha, On svoju braću, sazvanu iz svih naroda, na otajstven način sastavlja kao svoje tijelo".

789 Usporedba Crkve s tijelom osvjetljuje intimnu vezu između Crkve i Krista. Ona nije tek okupljena oko njega; ona je ujedinjena u njemu, u njegovu Tijelu. Ovdje treba jace istaknuti tri vidika Crkve - Tijela

Kristova: jedinstvo svih udova medjusobno po sjedinjenju s Kristom;
Krist,
Glava Tijela; Crkva, Zarucnica Kristova.

"SAMO JEDNO TIJELO"

790 Vjernici koji odgovore na Bozju rijec i postanu udovima Tijela Kristova,

bivaju usko s Kristom sjedinjeni: "U tom se tijelu Kristov zivot izlijeva na vjernike, koji se po sakramentima otajstvenim ali zbiljskim nacinom sjedinjuju s trpecim i proslavljenim Kristom". To napose vrijedi za krstenje po kojemu smo sjedinjeni sa smrću i uskrsnućem Kristovim, i za euharistiju

po kojoj, "uzimajući stvarno udjela u Kristovu tijelu, bivamo uzdignuti u zajedništvo s Njime i među sobom".

791 Jedinstvo tijela ne dokida razlicitosti udova: "U izgradnji Kristova tijela postoji raznolikost udova i službâ. Jedan je Duh, koji na korist Crkve dijeli razlicite darove po svom bogatstvu i potrebama službâ."

Jedinstvo otajstvenoga tijela stvara i potice među vjernicima ljubav: "Ako jedan ud nešto trpi, s njim trpe i svi udovi; ili, ako je pogađen jedan ud, s njim se raduju svi udovi." I napokon, jedinstvo otajstvenog tijela prevladava sve ljudske podijeljenosti: "Koji ste god u Krista krstili, Kristom ste se zaodjenuli. Nema više: Zidov - Grk! Nema više: rob - slobodnjak! Nema više: musko - zensko! Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu" (Gal 3,27-28).

"KRIST JE GLAVA TOGA TIJELA"

792 Krist je "Glava Tijela, Crkve" (Kol 1,18). On je Pocelo stvaranja i

otkupljenja. Uzdignut u Ocevu slavu, "on u svemu ima prvenstvo" (Kol 1,18),
navlastito nad Crkvom, po kojoj svoje kraljevanje prosirojuje na sve stvari.

793 On nas sjedinjuje sa svojim Vazmom: svi se udovi moraju truditi da
mu
budu slicni "sve dok se Krist u njima ne oblikuje" (Gal 4,19). "Zato smo
uzeti u otajstva njegova zivota (...), pridruzujemo se njegovim mukama
kao
tijelo Glavi, s njime trpimo da budemo s njim i proslavljeni".

794 On skrbi za nas rast: da bi ucinio da rastemo prema njemu, nasoj
Glavi,
u svojem Tijelu, Crkvi, Krist rasporedjuje darove i sluzbe po kojima se
medjusobno pomazemo na putu spasenja.

795 Krist i Crkva jesu, dakle, "citav Krist" [Christus totus]. Crkva je s
Kristom jedno. Sveci imaju vrlo zivu svijest toga jedinstva:

Cestitajmo si, dakle, i zahvalimo za ono sto smo postali ne samo krscani,
nego sâm Krist.

Razumijete li, braco, koju nam je milost Bog ucinio darujuci nam Krista
kao

Glavu? Divite se i radujte se: postali smo Krist. Ako je on Glava a mi
udovi, citav covjek jest on i mi (...) Punina Krista je dakle, Glava i
udovi. Sto znaci Glava i udovi? Krist i Crkva.

Nas se Otkupitelj pokazao kao jedna osoba sa svetom Crkvom koju je
uzeo.

Glava i udovi jesu kao jedna otajstvena osoba.

Jedna riječ svete Ivane Arske pred sucima sazima vjeru svetih učitelja te izražava zdrav kršćanski osjećaj: "Po mom mišljenju, Isus Krist i Crkva jesu jedno, i ne treba od toga praviti poteškoću".

CRKVA JE ZARUCNICA KRISTOVA

796 Jedinostvo Krista i Crkve, Glave i udova Tijela, uključuje i razlikovanje obiju stvarnosti u osobnom odnosu. Taj je vidik često izražen slikom zarudnika i zarudnice. Tema Krista, Zarudnika Crkve, bila je od proroka pripravljena i od Ivana Krstitelja navijestena. Gospodin se sâm oznacio "Zarudnikom" (Mk 2,19). Apostol predstavlja Crkvu i svakog vjernika,

tj. ud njegova Tijela, kao Zarudnicu, "zarudenu" Kristu Gospodinu, da s njim

bude samo jedan Duh. Ona je neokaljana Zarudnica neokaljanog Jaganjca; koju

je Krist ljubio, za koju je sebe predao "da je posveti" (Ef 5,26), koju je vječnim savezom sebi pridružio i o kojoj se ne prestaje brinuti kao o svom vlastitom Tijelu. Evo potpunog Krista, Glave i Tijela oblikovana od mnogih

... Bilo da govori Glava, bilo da govore udovi, to je Krist koji govori. On govori kao Glava (ex persona capitis) ili kao Tijelo (ex persona corporis). Prema onome što je napisano: "Dvoje njih bit će jedno tijelo. Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i na Crkvu" (Ef 5,31-32). A sam Gospodin u Evandjelju: "Tako više nisu dvoje, nego jedno tijelo" (Mt 19,6). Kao što ste

vidjeli, postoje dvije različite osobe, pa ipak one u ženidbenom zagrljaju cine samo jednu. (...) Kao Glava on se zove "Zarudnik", kao Tijelo on se zove "Zarudnica".

III. Crkva - Hram Duha Svetoga

797 "Ono što je našim udovima duh, tj. naša duša, to je Duh Sveti Kristovim

udovima, Kristovu Tijelu, tj. Crkvi". "Duhu Kristovu, kao skrivenom podelu,

treba pripisati da su svi dijelovi Tijela povezani, kako među sobom tako i s vrhovnom Glavom, jer on cijav prebiva u Glavi, cijav u Tijelu, cijav u svakome od njegovih udova". Duh Sveti čini od Crkve "hram Boga živoga" (2

Kor 6,16). Samo je Crkvi, zapravo, bio povjeren Dar Božji (...). U nju je pohranjeno zajedništvo s Kristom, tj. Duh Sveti, zalag nepokvarljivosti, potvrda naše vjere i ljestve za uspon k Bogu (...). Jer tamo gdje je Crkva, tamo je i Duh Božji; i tamo gdje je Duh Božji, tamo je Crkva i svaka milost.

798 Duh Sveti je "Podelo svakog životnog i uistinu spasonosnog djelo-vanja u svakom od različitih dijelova Tijela". On na različite načine izgrađuje cijelo Tijelo u ljubavi: po Rijeci Božjoj "koja je kadra izgraditi" (Dj 20,32), po krštenju kojim oblikuje Kristovo Tijelo; po sakramentima koji daju rast i lijek Kristovim udovima; po "milosti dato apostolima, a koja zauzima prvo mjesto među njegovim darovima"; po krepostima koje čine da se djeluje u skladu s dobrim, i po mnogobrojnim posebnim milostima (zvanima "karizme") po kojima on "vjernike čini sposobnima i spremnima da prime razne poslove i službe korisne za obnovu i daljnju izgradnju Crkve".

KARIZME

799 Bile izvanredne ili jednostavne i smjerne, karizme su milosti Duha

Svetoga koje, izravno ili neizravno, koriste Crkvi, a imaju za svrhu izgrad-nju Crkve, dobro ljudi i potrebe svijeta.

800 Karizme mora sa zahvalnoscu prihvatiti i onaj tko ih prima i svi clanovi

Crkve. One su, doista, divno bogatstvo milosti za apostolsku zivotnost i za svetost cijeloga Kristova Tijela, uz uvjet dakako da se radi o darovima koji zaista dolaze od Duha Svetoga i da se upotrebljavaju u skladu s istinskim poticajima toga istog Duha, tj. u skladu s ljubavlju koja je pravo mjerilo karizmi.

801 U tom smislu je uvijek potrebna provjera karizmi. Nijedna karizma ne oslobadja od navezanosti i podloznosti crkvenim pastirima. "Na njih napose

spada da ne gase Duha, nego da sve ispituju i zadrze ono sto je dobro", tako

da sve karizme, svojom raznolikoscu i upotpunjavanjem, suradjuju u opcem

dobru (1 Kor 12,7).

Ukratko

802 Krist Isus "sebe dade za nas da nas otkupi od svakoga bezakonja i ocisti

sebi Narod izabrani" (Tit 2,14).

803 "Vi ste rod izabrani, kraljevsko svecenstvo, sveti puk, narod stece-ni" (1 Pt 2,9).

804 U Bozji se narod ulazi po vjeri i krstenju. "Svi su ljudi pozvani u novi Bozji Narod", da bi u Kristu "ljudi sazdali jednu obitelj i jedan Bozji narod".

805 Crkva je Tijelo Kristovo. Po Duhu i njegovu djelovanju u sakramentima,
nadasve u Euharistiji, Krist umrli i uskrsli ustanovljuje zajednicu vjernika kao svoje Tijelo.

806 U jedinstvu toga Tijela postoji raznolikost udova i sluzba. Svi su udovi povezani jedni s drugima, a napose s onima koji trpe, koji su siromasni i progonjeni.

807 Crkva je Tijelo kome je Krist Glava: ona zivi od Njega, u Njemu i za Nj;
On zivi s njome i u njoj.

808 Crkva je Kristova Zarucnica: On ju je ljubio i sebe predao za nju. On ju
je ocistio svojom krvi. On ju je ucinio plodnom Majkom svih Bozjih sinova.

809 Crkva je Hram Duha Svetoga. Duh je kao dusa Otajstvenog tijela,
pocelo
njezina zivota, jedinstva u razlicitosti i bogatstva njenih darova i karizmi.

810 "Tako se opca Crkva predstavlja kao `Narod koji svoje jedinstvo vuce iz
jedinstva Oca i Sina i Duha Svetoga'."

Stavak 3. CRKVA JE JEDNA, SVETA, KATOLICKA I APOSTOLSKA

811 "To je jedina Kristova Crkva, koju u Vjeronanju priznajemo jednom,

svetom, katolickom i apostolskom." Ta cetiri pridjeva, nerazdvojivo medju sobom povezana, kazuju bitne oznake Crkve i njezina poslanja. Crkva ih nema

sama od sebe; Krist po Duhu Svetom daje svojoj Crkvi da bude jedna, sveta,

katolicka i apostolska; i on je k tomu poziva da ostvari svaku od tih znacajki.

812 Samo vjera moze prepoznati da Crkva te svoje vlastitosti ima od svoga bozanskog izvora. Ipak, njihova povijesna ocitovanja kao znakovi jasno govore i ljudskom razumu. "Crkva je", podsjeća Prvi vaticanski sabor, "zbog

svoje svetosti, svoga katolickog jedinstva, svoje nepobjedive postojanosti, i sama velik i trajan razlog vjerodostojnosti i nepobitan dokaz svoga bozanskog poslanja".

I. Crkva je jedna

"SVETO OTAJSTVO JEDINSTVA CRKVE"

813 Crkva je jedna po svom izvoru: "Vrhunski obrazac i pocelo tog otajstva

jest jedinstvo u Trojstvu osoba jednoga Boga Oca i Sina u Duhu Svetom".

Crkva je jedna po svom Utemeljitelju: "Utjelovljeni je Sin svojim krizem sve

ljude pomirio s Bogom, ponovno uspostavivsi jedinstvo svih u jednom Narodu i

u jednom tijelu". Crkva je jedna po svojoj "dusi": "Duh Sveti, koji prebiva u vjernicima i svekoliku Crkvu ispunjava i njome ravna, tvorac je cudesnog

zajedništva vjernika i sve tako prisno u Kristu povezuje, da je pocelo

jedinstva Crkve". Vlastito je samoj biti Crkve da bude jedna: Kojeg li cudesnog otajstva! Samo je jedan Otac svemira, samo jedan Logos svemira i

samo jedan Duh Sveti, istovjetan posvuda; i samo je jedna djevica postala majkom, i volim je zvati Crkvom.

814 Od pocetka ta se jedna Crkva predstavlja s velikom raznolikoscju koja proizlazi kako iz raznovrsnosti Bozjih darova, tako od mnoštva osoba koje ih primaju. U jedinstvu Bozjega puka skuplja se raznolicnost naroda i kultura. Medju clanovima Crkve postoji raznolikost darova, funkcija, uvjeta i nacina zivota: "U crkvenom opcinstvu zakonito postoje zasebne Crkve koje imaju vlastite predaje". Veliko bogatstvo te raznolikosti ne protivi se jedinstvu Crkve. Ipak, grijeh i teret njegovih posljedica bez prestanka ugrozavaju dar jedinstva. I Apostol mora poticati: "Trudite se sacuvati jedinstvo Duha svezom mira" (Ef 4,3).

815 Koje su to veze jedinstva? "Povrh svega - ljubav! To je sveza savrsenstva" (Kol 3,14). Ali jedinstvo putujuce Crkve osigurano je i vidljivim vezama zajednistva; to su

- ispovijedanje jedne jedine vjere primljene od apostola;
- zajednicko slavlje bogostovlja, nadasve sakramenata;
- apostolsko nasljedstvo po sakramentu reda, koje cuva bratsku slogu Bozje obitelji.

816 "Jedina Kristova Crkva (...) jest ona koju je nas Spasitelj poslije svoga uskrsnuca predao Petru da je pase te njemu i drugim Apostolima povjerio da je sire i njome upravljaju (...). Ta Crkva, ustanovljena i uredjena na ovom svijetu kao drustvo, opstoji (subsistit in) u Katolickoj Crkvi, kojom upravljaju nasljednik Petrov i s njime sjedinjeni biskupi":

Dekret o ekumenizmu Drugoga vaticanskog sabora razlaze: "Samo se po katolickoj Kristovoj Crkvi, koja je sveopce sredstvo spasenja, moze dostici sva punina sredstava spasenja. Vjerujemo da je samo apostolskom Zboru

na celu s Petrom Gospodin povjerio sva dobra Novoga saveza, radi uspostavljanja

jednoga Kristova tijela na zemlji, kojemu valja da se potpuno priteljove svi koji na neki nacin vec pripadaju Bozjem narodu".

RANE JEDINSTVA

817 No, "u toj jednoj i jedincatoj Bozjoj Crkvi vec od pocetka su se pojavili neki razdori, koje Apostol tesko kori kao vrijedne osude. U kasnijim pak stoljecima javile su se jos vece nesloge i ne male zajednice odvojile su se od punog zajedništva Katolicke Crkve, ponekad ne bez krivnje

ljudi na objema stranama". Razdori koji ranjavaju jedinstvo Kristova Tijela (razlikuju se krivovjerje - hereza, otpadništvo - apostazija i raskol - shizma) nisu se dogodili bez ljudskih grijeha: Gdje je grijeh, tu je mnoštvo, tu su raskoli, tu su krivovjerja, tu su razilazenja; a gdje je krepost, tu je jedinstvo, tu je zajedništvo koje cini da svi vjernici budu jedno srce i jedna dusa.

818 Oni koji se danas radjaju u zajednicama koje su proistekle iz takvih raskola "a koji zive vjeru u Krista, ne mogu se okriviti za grijeh podjele, i Katolicka ih Crkva grli bratskim postovanjem i ljubavlju (...). Vjerom opravdani u krstenju, oni su priteljovljeni Kristu, pa se zato s pravom rese krscanskim imenom, a sinovi ih Katolicke Crkve opravdano priznaju za bracu u

Gospodinu".

819 Osim toga, "mnoge se zasade posvecenja i istine" nalaze izvan vidljivih

granica Katolicke Crkve: "pisana Bozja rijec, zivot milosti, vjera, nada i ljubav i drugi nutarnji darovi Duha Svetoga i vidljivi elementi". Duh Sveti se tim Crkvama i crkvenim zajednicama sluzi kao sredstvima spasenja, kojima

snaga dolazi od punine milosti i istine koju je Krist dao Katolickoj Crkvi. Sva ta dobra proizlaze iz Krista, i k njemu vode i po sebi poticu na "katolicko jedinstvo".

PREMA JEDINSTVU

820 Od pocetka je Krist svojoj Crkvi podario jedinstvo, koje kako vjerujemo,

"neizgubivo postoji u Katolickoj Crkvi i nadamo se da ce danomice rasti sve

do svrsetka svijeta". Krist daje uvijek Crkvi dar jedinstva, ali Crkva mora uvijek moliti i raditi da bi sacuvala, ucvrstila i usavrsila jedinstvo koje joj Krist zeli. Za to je sâm Krist u casu svoje muke molio i ne prestaje moliti za jedinstvo svojih ucenika: "(...) da svi budu jedno kao sto si ti, Oce, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu jedno, da svijet uzvjeruje da si me ti poslao" (Iv 17,21). Zelja da ponovno dodje do jedinstva svih krscana Kristov je dar i poziv Duha Svetoga.

821 Da se na to prikladno odgovori, potrebno je:

- trajno obnavljanje Crkve u vecoj vjernosti njezinu pozivu: to je obnavljanje

snaga pokreta prema jedinstvu;

- obracenje srca "za cistije zivljenje po Evandjelju" jer je uzrok podjelama

- nevjernost udova Kristovu daru;
 - zajednicka molitva, jer "obracenje srca i svetost zivota, zajedno s privatnim i javnim molitvama za krscansko jedinstvo, valja smatrati dusom svega ekumenskog gibanja i s pravom se to moze nazvati duhovnim ekumenizmom";
 - medjusobno bratsko poznavanje;
 - ekumenski odgoj vjernika, a napose svećenika;²⁶⁵
 - dijalog medju teolozima i susreti krscana razlicitih Crkava i zajednica;
 - medjukurscanska suradnja na razlicitim podrucjima sluzenja ljudima.
- 822 Briga za obnovu jedinstva "tice se sveukupne Crkve, vjernika i pastira". Ali,
- "treba imati svijest da ta sveta nakana - izmirenje svih krscana u jedinstvu jedne jedincate Kristove Crkve - nadilazi ljudske snage i sposobnosti".
- Stoga svu svoju nadu polazemo "u Kristovu molitvu za Crkvu, u Ocevu ljubav prema nama i u moc Duha Svetoga".

II. Crkva je sveta

823 "Crkva je (...) - vjerujemo - nepropadljivo sveta, jer Krist, Sin Bozji, koji se s Ocem i Duhom slavi kao `jedini Svet', Crkvu je kao svoju zarucnicu ljubio i za nju dao samoga sebe da je posveti te ju je sa sobom kao svoje tijelo zdruzio i ispunio darom Duha Svetoga, na slavu Bozju". Crkva je dakle "sveti Bozji puk", i njezini se clanovi zovu "svetima".

824 Crkva je sjedinjena s Kristom i po njemu posvecena; po njemu i u njemu

ona takodjer biva i posvecujuca. Sve djelatnosti Crkve teze, kao svom cilju,

"prema posvecenju ljudi u Kristu i proslavi Boga". Samo je u Crkvi pohranjena "punina sredstava spasenja". U njoj "po Bozjoj milosti postizemo svetost".

825 "Crkva je vec na zemlji uresena znacima prave, iako nesavršene svetosti". U svojim clanovima ona treba istom postici savrsenu svetost: "Poduprti tolikim i takvim sredstvima svi vjernici, kojega god staleza i položaja, od Gospodina su, svaki na svom putu pozvani, na onu savrsenu svetost kojom je savrsen sam Otac".

826 Ljubav je dusa svetosti na koju su svi pozvani: "Ona upravlja svim sredstvima posvecenja, daje im dusu i vodi ih k njihovom dovršetku": Shvatila

sam, ako Crkva ima tijelo, sastavljeno od razlicitih udova, da nije bez najpotrebnijega i najplemenitijega. Shvatila sam da Crkva ima srce, i da to srce gori od Ljubavi. Shvatila sam da clanove Crkve samo Ljubav potice na

djelo, i, kad bi se Ljubav ugasila, da apostoli ne bi vise navijestali Evandjelje, mucenici bi odbili lijevati krv (...). Shvatila sam da Ljubav sadrzi sva zvanja, da je ljubav sve, da obuhvaca sva vremena i sva mjesta (...) jednom rijecju: da je vjecna!

827 "Dok Krist, svet, nevin, neporocan, nije poznavao grijeha, nego je dosao samo da zadovolji za grijeha naroda, Crkva, koja u svom krilu obuhvaca gresnike, u isti mah sveta i uvijek potrebna ciscenja, neprestano provodi pokoru i obnovu". Svi se clanovi Crkve, ukljucujuci i njezine sluzbenike, moraju priznavati gresnicima. U svima se, sve do svrsetka vremena, jos nalazi kukolj grijeha pomijesan s

dobrim zitom Evandjelja. Crkva okuplja dakle gresnike zahvacene Kristovim

spasenjem, ali uvijek na putu posvecenja: Crkva je sveta, iako u svom krilu obuhvaca gresnike, jer ona nema drugog zivota doli zivota milosti: ziveci od

njezina zivota, vjernici se posvecuju; odvracajuci se od njezina zivota, upadaju u grijeh i nered koji prijece izarivanje njezine svetosti. Zato Crkva trpi i cini pokoru za te grijeh, od kojih medjutim moze ozdraviti svoju djecu krvlju Kristovom i darom Duha Svetoga.

828 Kanonizirajuci neke vjernike, to jest svecano proglasujuci da su ti vjernici junacki vrsili

kreposti i zivjeli u vjernosti Bozjoj milosti, Crkva priznaje moc Duha svetosti koji je u njoj, i podrzava nadu vjernika pruza-juci im svece kao uzore i zagovornike. "Sveci i svetice bili su uvijek izvor i pocetak obnove u najtezim trenutcima povijesti Crkve". Doista, "svetost je tajno vrelo i neprevarljivo mjerilo njezine apostolske djelatnosti i njezina misionarskog zanosa".

829 "Dok je Crkva u Blazenoj Djevici vec dostigla savrsenost, po kojoj je bez ljage i nabora, krscani se jos trude da rastu u svetosti pobjedjujuci grijeh; i zato dizu svoje oci k Mariji": u njoj je Crkva vec potpuno sveta.

III. Crkva je katolicka

STO ZNACI "KATOLICKA"?

830 Rijec "katolicka" znaci "sveopca" u smislu "cjelokupnosti" ili "cjelovitosti". Crkva je katolicka u dvostrukom smislu:

Katolicka je jer je u njoj prisutan Krist. "Gdje je Krist, tu je Crkva

katolicka". U njoj postoji punina Kristova Tijela sjedinjena sa svojom Glavom, sto znaci da ona od Njega prima "puninu sredstava spasenja" sto ih

je On htio: ispovijedanje prave i potpune vjere, cjelovit sakramentalni zivot i sluzbu svetog Reda u apostolskom nasljedstvu. Crkva je u tom osnovnom smislu bila katolicka na dan Duhova i bit ce uvijek sve do dana ponovnog dolaska Gospodnjega.

831 Katolicka je jer ju je Krist poslao svemu ljudskom rodu: Svi su ljudi pozvani da tvore novi Bozji narod. Stoga se ovaj narod, ostajuci jedan i jedini, mora protegnuti na sav svijet i na sve vjekove, da se ispuni naum volje Boga koji je u pocetku stvorio ljudsku narav jednu i hoce da napokon skupi u jedno svoju rasprсну djecu (...). Ta znacajka opcenitosti, koja resi Bozji Narod, dar je samoga Gospodina, po kojem Katolicka Crkva s uspjehom i neprestano tezi da citavo covjecanstvo sa svim njegovim dobrima okupi pod Glavom Kristom, u jedinstvu Njegova Duha.

SVAKA PARTIKULARNA CRKVA JEST "KATOLICKA"

832 "Crkva se Kristova nalazi u svim zakonitim mjesnim zborovima vjernika

koji se, povezani sa svojim pastirima, i sami u Novom zavjetu nazivaju Crkvama (...). U njima se propovijedanjem Kristova Evandjelja skupljaju vjernici i slavi se tajna Gospodnje vecere (...). U tim zajednicama, mada cesto malenima i siromasnima ili rasprsenima, prisutan je Krist, po cijoj se moci sabire jedna, sveta, katolicka i apostolska Crkva".

833 Pod partikularnom Crkvom, kakva je biskupija (dijeceza ili eparhija), razumije se zajednica krscanskih vjernika u zajednistvu vjere i sakramenata

sa svojim biskupom zaredjenim u apostolskom nasljedstvu. Te pojedinačne Crkve "oblikovane su po liku sveopće Crkve; u njima i iz njih postoji jedna i jedina Katolička Crkva".

834 Partikularne su Crkve potpuno katolicke po zajednistvu s jednom od njih

- Rimskom Crkvom "koja predsjeduje u ljubavi". "S tom Crkvom, zbog njezina

izvršnijeg podrijetla, mora se nužno slagati cijela Crkva, to jest vjernici odasvuda". "Doista, od silaska k nama utjelovljene Riječi, sve su kršćanske Crkve posvuda držale i drže veliku Crkvu koja je ovdje (u Rimu) jedinim osnovom i temeljem jer je, po samom Spasiteljevu obećanju, vrata pakla nisu nikad nadvladala".

835 "Sveopću Crkvu ne smijemo shvacati kao puki zbir ili, tako reći savez pojedinačnih Crkava. To je ista Crkva, sveopća po svom pozivu i poslanju, koja, kada se ukorjeni u raznolikost kulturnih, društvenih i ljudskih područja, u svakom dijelu svijeta poprima različite izgleda i vanjski izrazaj". Bogata raznolikost crkvenih disciplina, liturških obreda, teološke i duhovne baštine vlastitih mjesnim Crkvama, njihovom uskladenosti u jedinstvu, "s većom očevidnošću dokazuje katolištvo nepodijeljene Crkve".

TKO PRIPADA KATOLICKOJ CRKVI?

836 "Svi su ljudi pozvani na katoličko jedinstvo Božjega naroda (...) i na razne mu načine pripadaju ili su na nj upućeni bilo vjerni katolici bilo drugi koji vjeruju u Krista, bilo napokon svi ljudi, milošću Božjom

pozvani
na spasenje".

837 "Potpuno se crkvenom drustvu pritjelovljuju oni koji, imajući Kristov Duh, prihvacaju cjelovito njezino uredjenje i sva sredstva spasenja u njoj ustanovljena te se u njezinu vidljivu ustrojstvu združuju s Kristom koji njome upravlja po Vrhovnom svećeniku i biskupima (...). Ipak se ne spasava

onaj koji, iako je Crkvi pritjelovljen, ne ustraje u ljubavi te u krilu Crkve ostaje `tijelom' ali ne `srcem".

838 "Crkva zna da je iz više razloga povezana s onima koji su krsteni te se rese krscanskim imenom, ali ne ispovijedaju potpunu vjeru ili ne drže jedinstvo zajedništva pod Petrovim nasljednikom". "Oni koji vjeruju u Krista

i koji su valjano primili krštenje, nalaze se u nekom, premda ne savršenom,

zajedništvu s Katolickom Crkvom". S pravoslavnim Crkvama to je općinstvo

tako duboko "da mu nedostaje sasvim malo da dosegne puninu koja bi omogućila

zajedničko slavlje Gospodnje euharistije".

CRKVA I NEKRSCANI

839 "Oni koji još nisu primili Evandjelje, na različne su načine usmjereni k Bozjem narodu":

Odnos Crkve sa zidovskim narodom. Crkva, Bozji narod u Novom savezu, razmišljajući o svom vlastitom otajstvu, otkriva svoju vezu sa zidovskim narodom, "kojemu je Bog prvom govorio". Za razliku od drugih

nekrscanskih

religija, zidovska je vjera vec odgovor na Bozju objavu u Starom zavjetu. Zidovskom narodu "pripada posinstvo, i Slava, i Savezi, i zakonodavstvo, i bogostovlje, i obecanja; njegovi su i oci, i od njih je, po tijelu, Krist" (Rim 9,4-5), jer "neopozivi su Bozji dari i poziv" (Rim 11,29).

840 Osim toga, kad se promatra buducnost, Bozji narod Staroga saveza i novi Bozji

narod teze k slicnim ciljevima: ocekivanju Mesijina dolaska (ili povratka). Ocekivanje s jedne strane smjera povratku Mesije, umrlog i uskrslog, priznatog kao Gospodina i Sina Bozjega, a s druge strane dolasku Mesije, cijje crte ostaju skrivene, na svrsetku vremena: to ocekivanje, prati drama nepoznavanja ili nepriznavanja Krista Isusa.

841 Odnosi Crkve s muslimanima. "Odluka o spasenju obuhvaca i one koji priznaju Stvoritelja, medju kojima su u prvom redu muslimani, koji se, ispovijedajuci da drze vjeru Abrahamovu,

klanjaju s nama jedinomu, milosrdnom Bogu, koji ce suditi ljude u posljednji dan".

842 Veza Crkve s nekrscanskim religijama jest prije svega veza zajednickog

podrijetla i svrhe ljudskoga roda: Svi su narodi jedna zajednica; isti im je iskon jer je Bog sav ljudski rod nastanio po svoj povrnsini zemaljskoj; svima

je posljednji cilj Bog, cija se providnost i svjedocanstvo dobrote, i naum spasenja protezu na sve (ljude), dok se izabrani ne sjedine u svetom gradu.

843 U drugim religijama Crkva priznaje trazenje, "jos u sjeni i

slikama", nepoznatog ali bliskog Boga, jer on svima daje zivot, dah i sve drugo i jer hoce da svi ljudi budu spaseni. Tako, Crkva smatra sve dobro i istinito sto se moze naci u religijama "kao pripravu na Evandjelje i kao dar Onoga koji rasvjetljuje svakoga covjeka da bi napokon imao zivot".

844 Ali, u svom religioznom vladanju ljudi pokazuju i granice i zablude koje

u njima izoblicuju Bozju sliku: Prevareni od Zloga, ljudi su cesto u svojim mislima bili zaludjeni te su Bozju istinu zamijenili lazju, sluzeci vise stvoru nego Stvoritelju ili su ziveci i umiruci bez Boga u ovom svijetu izloženi skrajnjem ocaju.

845 Otac je cijelo covjecanstvo htio skupiti u Crkvu svoga Sina da ponovno ujedini svu svoju djecu, koju je grijeh rasprsio i zaveo. Crkva je mjesto gdje covjecanstvo treba pronaci svoje jedinstvo i svoje spasenje. Ona je "pomireni svijet". Crkva je onaj brod koji "u ovom svijetu dahom Duha Svetoga sigurno plovi punim jedrima Gospodinova kriza"

ili, prema drugoj slici dragoj crkvenim Ocima, nju predstavlja Noina korablja koja jedina spasava od potopa.

"IZVAN CRKVE NEMA SPASENJA"

846 Kako valja shvatiti tu tvrdnju koju su cesto opetovali crkveni Oci? Iskazana pozitivno, znaci da svako spasenje dolazi od Krista-Glave po Crkvi

koja je njegovo Tijelo: Oslanjajuci se na Sveto pismo i Predaju, Sveti sabor

uci da je ta putujuca Crkva potrebna za spasenje. Jedino je naime Krist Posrednik i put spasenja, prisutan medju nama u svome tijelu, koje je Crkva;

a naglasavajući izricito potrebu vjere i krštenja, on je potvrdio i potrebu Crkve, u koju ljudi ulaze po krštenju kao kroz vrata. Zato se ne bi mogli spasiti oni ljudi koji, iako im nije nepoznato da je od Boga po Isusu Kristu Katolička Crkva ustanovljena kao potrebna, ipak ne bi htjeli u nju ili ući ili pak u njoj ostati.

847 Ta se tvrdnja ne odnosi na one koji bez svoje krivnje ne poznaju Krista i njegovu Crkvu: Oni koji bez krivnje ne poznaju Kristovo Evandjelje i njegovu Crkvu, a ipak iskreno traže Boga i pod utjecajem milosti nastoje Njegovu volju, koju su spoznali u glasu savjesti, djelom izvršiti, mogu postići vječno spasenje.

848 "Iako Bog putevima koje samo on zna može ljude koji bez vlastite krivnje ne poznaju Evandjelje dovesti do vjere, 'bez koje je nemoguće omiljeti Bogu', Crkvi je dužnost i ujedno sveto pravo da navješćuje Evandjelje" svim ljudima.

MISIJE - ZAHTJEV KATOLISTVA CRKVE

849 Misionarski nalog. "Crkva je od Boga poslana k narodima da bude 'sveopći sakrament spasenja'. Iz najdubljih zahtjeva svoga katolizma i slušajući nalog svog Utemeljitelja, ona se trudi navijestati Evandjelje svim ljudima": "Podjite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteci ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeci ih čuvati sve što sam vam zapovjedio! I evo, ja sam s vama u sve dane - do svršetka svijeta" (Mt 28,19-20).

850 Podrijetlo i svrha misija. Misionarski nalog Gospodinov iskonski izvire iz vječne ljubavi Presvete Trojice: "Crkva u hodu po svojoj je naravi 'misionarska', jer potječe iz slanja Sina i slanja Duha Svetoga po odluci Boga Oca". I posljednji cilj poslanja (misije) nije drugo nego učiniti ljude

dionicima zajedništva koje postoji između Oca i Sina u njihovu Duhu ljubavi.

851 Razlog misija. Crkva je oduvijek izvodila obvezu i snagu svoga misijskog

zanosa iz Božje ljubavi prema svim ljudima: "Ljubav naš Kristova obuzima" (2

Kor 5,14) Uistinu, "Bog hoće da se svi ljudi spase i dodju do spoznanja istine" (1 Tim 2,4). Bog hoće spasenje svih po spoznanju istine. Spasenje jest u istini. Oni koji su poslušni poticaju Duha istine već su na putu spasenja; ali Crkva, kojoj je ta istina povjerena, mora njihovoj želji ći ususret da im je ponudi. Upravo jer vjeruje u sveopći naum spasenja, Crkva mora biti misionarska.

852 Putovi misija. "Duh Sveti je pokretac svakoga crkvenog poslanja". On vodi Crkvu na misijske putove. Ona "tijekom povijesti nastavlja i razvija poslanje samoga Krista koji je poslan da navijesta Evandjelje siromasima. Stoga, poticana Duhom Kristovim, Crkva treba ći putem kojim je išao Krist,

to jest putem siromastva, poslušna, služnja i zrtvovanja samoga sebe sve do

smrti, iz koje je svojim uskrsnućem izišao kao pobjednik". Tako je "krv mučenika sjeme krsćana".

853 Ali na svom putovanju Crkva iz iskustva zna kolika je "udaljenost između poruke koju navijesta i ljudske slabosti onih kojima je evandjelje povjereno". Samo napredujući na putu "pokore i obnove"

i "kroz uska vrata kriza", može Božji narod siriti Kristovo kraljevstvo.

Uistinu, "kao što je Krist izvršio djelo otkupljenja u siromastvu i progonu, tako je i Crkva pozvana da ide istim putem, da ljudima priopći plodove

spasenja".

854 Po samom svom poslanju, "Crkva hoda zajedno s citavim covjecanstvom i sa

svijetom prozivljava istu zemaljsku kob; ona je kao kvasac i tako reci dusa ljudskog drustva, koje treba da se u Kristu obnovi i preobrazi u Bozju obitelj". Misijski napor zahtijeva dakle strpljivost: pocinje navjescivanjem Evandjelja narodima i skupinama koje jos ne poznaju Krista; nastavlja se osnivanjem krscanskih zajednica, da ove budu "znakovi Bozje prisutnosti u

svijetu", i utemeljenjem mjesnih Crkava; pokrece proces inkulturacije da bi

utjelovio Evandjelje u kulture naroda; i nece biti postedjen od neuspjeha.

"Sto se pak tice ljudi, skupina i naroda, samo ih postupno (Crkva) dostize i prozimplje i tako uvodi u katolicku puninu".

855 Crkveno poslanje ukljucuje i napor prema krscanskom jedinstvu. "Podjele

medju krscanima prijece Crkvi da puninu sebi vlastita katolistva postigne u onim svojim sinovima koji joj doduse pripadaju po krstenju, ali su rastavljeni od njezina punog zajednistva. Stovise, i samoj Crkvi biva teze izraziti pod svakim vidikom puninu katolistva u stvarnosti zivota".

856 Misijska djelatnost ukljucuje obazriv dijalog s onima koji jos ne prihvacaju evandjelje. Iz tog dijaloga mogu za se izvuci korist i oni koji vjeruju, uceci bolje upoznati ono "sto se vec istine i milosti nalazilo, kao skrta prisutnost Bozja, medju poganima". Ako radosnu vijest navjescuju onima koji je ne znaju, to je zato da se utvrdi, popuni i izdigne istina i dobro sto ih je Bog razasuo medju ljudima i narodima, i da se ociste od zablude i zla, "Bogu na slavu, djavlu na sramotu, a covjeku na blazenstvo".

IV. Crkva je apostolska

857 Crkva je apostolska jer je utemeljena na apostolima, i to u trostrukom smislu:

- bila je i ostaje sagradjena na "temelju apostola" (Ef 2,20; Otk 21,14), svjedokâ koje je sam Krist izabrao i poslao da propo-vijedaju;
- pomocu Duha koji u njoj prebiva, ona cuva i prenosi nauk, dobar poklad, zdrave rijeci koje je cula od apostola;
- trajno je, sve do Kristova ponovnog dolaska, poucavaju, posvecuju i njom upravljaju apostoli, po svojim nasljednicima u pastirskoj sluzbi: zboru biskupa, "kojima pomazu svecenici, u zajednistvu s Petrovim nasljednikom, vrhovnim pastirom Crkve":

Ti, pastiru vjecni, ne napustas svojega stada, vec ga po svetim apostolima trajno stitis i cuvas; ti i danas upravljias Crkvom po onim pastirima koji je predvode u ime tvoga Sina.

POSLANJE APOSTOLA

858 Isus je Ocev poslanik. Od pocetka svoje sluzbe, on "pozove koje sam htjede i ustanovi Dvanaesticu da budu s njim i da ih salje propovijedati" (Mk 3, 13-14). Od tada ce oni biti njegovi poslanici (to upravo znaci grcka rijec *apostoloi*). U nima nastavna on svoje poslanje:

"Kao sto mene posla Otac, tako i ja saljem vas." (Iv 20,21). Njihova je sluzba nastavak njegova poslanja: "Tko vas prima, mene prima", rekao je Dvanaesticu (Mt 10,40).

859 Isus ih je pridružio svojem poslanju koje je primio od Oca: kao "sto Sin ne može ništa učiniti sam od sebe" (Iv 5,19,30), nego sve prima od Oca koji ga je poslao, tako i oni koje Isus šalje ne mogu ništa raditi bez njega; od njega primaju nalog poslanja i vlast da ga ispune. Kristovi apostoli znadu dakle da ih je Bog odabrao za "poslužitelje Novoga saveza" (2 Kor 3,6), "poslužitelje Božje" (2 Kor 6,4), "Kristove poslanike" (2 Kor 5,20), "služenike Kristove i upravitelje otajstava Božjih" (1 Kor 4,1).

860 U poslanju apostola ima jedan neprenosiv vidik: biti izabrani svjedoci uskrsnuća Gospodnjega i temelji Crkve. Ali postoji i trajni vidik njihova poslanja. Krist im je obećao da će biti s njima sve do svršetka svijeta. "Božansko poslanje, koje je Krist povjerio apostolima, trajat će do svršetka vjekova, jer je Evandjelje, koje treba da oni propovijedaju, za Crkvu u svako vrijeme počelo svega njezina života. Zato su se apostoli (...) pobrinuli da ustanove nasljednike".

BISKUPI NASLJEDNICI APOSTOLA

861 "Da se povjerenom poslanju mogne nastaviti poslije njihove smrti, apostoli su, kao oporuku, predali dužnost svojim neposrednim suradnicima da od njih započeto djelo dovršuju i učvrstaju, preporučujući im da paze cijelo stado, u kojemu ih je Duh Sveti postavio da upravljaju Božjom Crkvom. Zato su odabrali takve ljude, a zatim odredili da njihovu službu, kad ovi umru, preuzmu drugi prokusani ljudi".

862 "Kao sto sluzba od Gospodina posebno povjerena Petru, prvaku apostola, ostaje i treba se prenositi na njegove nasljednike, tako ostaje i sluzba apostola da pasu Crkvu, koju sveti red biskupa treba neprekidno vrsiti". Zato Crkva uci da "su biskupi po bozanskoj ustanovi kao pastiri Crkve dosli na mjesto apostola, i tko njih slusa, slusa Krista, a tko njih prezire, prezire Krista i onoga koji je Krista poslao".

APOSTOLAT

863 Sva je Crkva apostolska ukoliko je, preko nasljednika sv. Petra i apostola, u zajednistvu vjere i zivota sa svojim pocetkom. Sva je Crkva apostolska ukoliko je "poslana" u citav svijet; svi clanovi Crkve, iako na razlicite nacine, sudjeluju u tom poslanju. "Krscanski je naime poziv po svojoj prirodi poziv na apostolat". Apostolatom se naziva "svaka djelatnost otajstvenog Tijela" koja ide ze tim "da kraljevstvo Kristovo rasiri po svoj zemlji".

864 "Buduci da je Krist, koji je poslan od Oca, vrelo i ishodiste svega apostolata Crkve", ocito je da uspjeh apostolata zaredjenih sluzbenika kao i apostolata laika, ovisi o njihovu zivotnom sjedinjenju s Kristom. Vec prema odredjenim zvanjima, prilikama vremena i razlicitim darovima Duha Svetoga, apostolat je veoma razlicitih oblika. Ipak uvijek je ljubav, sto se u Euharistiji nadasve crpi, "dusa svega apostolata".

865 U svojoj dubokoj i konacnoj biti Crkva je jedna, sveta, katolicka i apostolska, jer u njoj vec postoji i na kraju ce se vremenâ ispuniti

"Kraljevstvo nebesko", "Kraljevstvo Bozje", koje je doslo u osobi Kristovoj

i u srcu onih koji su s njime sjedinjeni raste tajanstveno, sve do svog potpunog eshatonskog očitovanja. Tada ce svi ljudi koje je otkupio, koji su u njemu "postali sveti i neokaljani" pred Bogom "u ljubavi", biti sabrani kao jedini narod Bozji, "Zarucnica, Zena Jaganjceva" (Otk 21,9), "sveti grad

koji silazi s neba, od Boga, sav u slavi Bozjoj" (Otk 21,10-11); i kojega "gradski zid ima dvanaest temelja, i na njima dvanaest imena dvanaestorice

apostola Jaganjcevih (Otk 21,14).

Ukratko

866 Crkva je jedna: ima jednoga Gospodina, ispovijeda jednu vjeru, radja se

iz jednog krstenja, jest samo jedno Tijelo, ozivljuje ju jedan Duh, u vidu jedine nade, u ispunjenju koje bit ce prevladane sve diobe.

867 Crkva je sveta: presveti Bog joj je zacetnik; Krist, njezin zarucnik, predao se za nju da je posveti; Duh svetosti je ozivljuje. Premda u sebi ukljucuje gresnike, sama je bez ljage: "ex maculatis immaculata". Njezina svetost sja u svetima; u Mariji vec je sva sveta.

868 Crkva je katolicka: navijesta cjelovitost vjere; u sebi nosi i pruza puninu sredstava spasenja; poslana je svim narodima; obraca se svim ljudima;

obuhvaca sva vremena; "po samoj je naravi misionarska".

869 Crkva je apostolska: sagradjena je na trajnim temeljima, na "dvanaestorici apostola Jaganjcevih" (Otk 21,14); neunistiva

je;nezabludiva

u istini: njome upravlja Krist preko Petra i drugih apostola, koji su prisutni u svojim nasljednicima, u Papi i u zboru biskupa.

870 "Jedina Kristova Crkva, koju u Vjeronanju priznajemo jednom, svetom,

katolickom i apostolskom (...) nalazi se u Crkvi Katolickoj, kojom upravljaju nasljednik svetog Petra i s njime sjedinjeni biskupi, iako se izvan njezinih struktura nalaze brojni elementi posvecenja i istine".

Stavak 4. KRISTOVI VJERNICI - HIJERARHIJA, LAICI, POSVECENI ZIVOT

871 "Kristovi su vjernici oni koji su, krstjenjem pritjelovljeni Kristu, ucinjeni Bozjim narodom i zbog toga su, postavsi na svoj nacin dionici Kristove svecenicke, prorocke i kraljevske sluzbe, pozvani da, svaki prema svojem poloazaju, vrse poslanje koje je Bog povjerio svojoj Crkvi da ga ispuni u svijetu".

872 "Medju svim vjericima, dakako po njihovu preporodjenju u Kristu, s obzirom na dostojanstvo i djelovanje vrijedi istinska jednakost kojom svi, svatko prema svojem poloazaju i sluzbi, sudjeluju u izgradnji Kristova Tijela".

873 I same razlike, koje je Krist postavio medju clanovima svojega Tijela, sluze njegovu jedinstvu i poslanju. "U Crkvi postoji razlicitost sluzbi, ali jedinstvo poslanja. Krist je podijelio apostolima i njihovim nasljednicima sluzbu da u njegovo ime i njegovom vlasцу uce, posvecuju i upravljaju. No i

laici, buduci da su dionici svecenicke, prorocke i kraljevske vlasti

Kristove, vrse svoj udio u poslanju svega naroda Bozjega u Crkvi i u svijetu". Napokon, ima "vjernika koji pripadaju jednom i drugom stalezu, hijerarhiji i laicima, koji se zavjetovanjem evandjeoskih savjeta (...) na svoj posebni nacin posvecuju Bogu te tako koriste spasenjskom poslanju Crkve".

I. Hijerarhijsko uredjenje Crkve

ZASTO CRKVENA SLUZBA?

874 Sam Krist je izvor sluzbe u Crkvi. On ju je ustanovio, on joj dao vlast i poslanje, usmjerenje i svrhu:

Za upravljanje i stalno povecavanje Bozjega naroda Krist je Gospodin u svojoj Crkvi ustanovio razlicite sluzbe koje idu za dobrom citavoga Tijela. Sluzbenici koji imaju svetu vlast sluze svojoj braci, da svi koji pripadaju Bozjem narodu (...) postignu spasenje.

875 "A kako da povjeruju u onoga za koga nisu culi? Kako pak da cuju bez propovjednika? A kako propovijedati bez poslanja?" (Rim 10,14-15).

Nitko, nijedan pojedinac i nijedna zajednica, ne

moze sam sebi navijestati Evandjelje. Vjera dolazi "po poruci, a poruka rijecju Kristovom" (Rim 10,17). Nitko ne moze sam sebi dati ovlast i poslanje da propovijeda Evandjelje. Onaj koji je od Gospodina poslan govori

i djeluje ne po svojoj vlasti, nego na temelju Kristove vlasti; ne kao clan zajednice, nego joj govori u ime Kristovo. Nitko sam sebi ne moze predati milost, ona treba biti dana i ponudjena. To pretpostavlja od Krista ovlastene i osposobljene sluzbenike milosti. Oni od njega primaju poslanje i

pravo ("svetu vlast") da djeluju u osobi Krista Glave (in persona Christi Capitis). Tu sluzbu, u kojoj Kristovi poslanici po Bozjem daru cine i daju

sto ne mogu ciniti i davati sami po sebi, crkvena predaja naziva "sakramentom". Crkvena se sluzba predaje posebnim sakramentom.

876 Sa sakramentalnom naravi crkvene sluzbe iznutra je povezan znacaj njezina sluzenja. Sluzbenici, potpuno ovisni o Kristu, koji im daje poslanje i vlast, jesu doista "sluge Krista Isusa", slicni su Kristu, koji je za nas dragovoljno uzeo "lik sluge" (Fil 2,7). Buduci da rijec i milost kojima sluze nisu njihove, nego Kristove, koji ih je njima povjerio za druge, dragovoljno ce svima biti sluge.

877 Jednako je tako sakramentalnoj naravi crkvene sluzbe svojstven zborni znacaj. Naime, od pocetka svog djelovanja, Gospodin Isus uspostavio je Dvanaesticu, "klicu novog Izraela i ujedno ishodište svete hijerarhije". Zajedno izabrani, oni su zajedno i poslani te ce njihovo bratsko jedinstvo biti u sluzbi bratskog zajedništva svih vjernika, koje ce biti kao odraz i svjedocanstvo zajedništva bozanskih osoba. Stoga, svaki biskup vrši svoju sluzbu unutar biskupskog zbora, u zajednistvu s Rimskim biskupom, nasljednikom sv. Petra i glavom zbora; a svecenici svoju sluzbu vrse unutar biskupijskog prezbiterija (svecenstva), pod upravom svoga biskupa.

878 Konacno, vlastito je sakramentalnoj naravi crkvene sluzbe da ima osobni znacaj. Ako Kristovi sluzbenici djeluju u zajednistvu, oni uvijek djeluju i osobno. Svatko je pozvan osobno: "Idi za mnom" (Iv 21,22) da, u zajednickom poslanju, bude osobni svjedok, osobno odgovoran pred Onim koji ga salje, vrseci sluzbu "u njegovoj osobi" i za osobe: "Ja te krstim u ime Oca"; "Ja te odrjesujem".

879 Sakramentalna je služba u Crkvi dakle istodobno zborna i osobna služba, koje se vrši u Kristovo ime. To se obistinjuje u vezama između biskupskog zbora i njegove glave, nasljednika svetog Petra, i u odnosu između pastirske odgovornosti biskupa za svoju posebnu Crkvu i zajedničke brige biskupskog zbora za opću Crkvu.

BISKUPSKI ZBOR I NJEGOVA GLAVA, PAPA

880 Uspostavljajući Dvanaesticu, Krist "ih je ustanovio kao kolegij ili stalni zbor, kojemu je na čelo stavio Petra, izabranog između njih" Kao što po Gospodinovoj odluci sv. Petar i drugi apostoli tvore samo jedan apostolski zbor, isto tako su među sobom povezani Rimski biskup, Petrov nasljednik, i biskupi, nasljednici apostolski".

881 Gospodin je samo Simuna, kojemu je dao ime Petar, učinio stijenom svoje Crkve. Njemu je predao ključeve; njega je postavio pastirom svega stada. "Služba vezivanja i razrješivanja, koja je dana Petru, očito je dana i zboru apostola združenom sa svojom glavom". Ta pastirska služba Petra i drugih apostola spada u temelje Crkve. Nastavljaju je biskupi pod papinim prvenstvom.

882 Papa, rimski biskup i nasljednik svetoga Petra, "trajno je i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupa tako i mnoštva vjernika". "Rimski prvosvećenik po svojoj službi kao namjesnik Kristov i pastir cijele Crkve ima nad Crkvom potpunu, vrhovnu i opću vlast, koju može uvijek slobodno vršiti".

883 "Kolegij ili zbor biskupa nema vlasti osim ako se ne shvaca zajedno s Rimskim biskupom kao svojom glavom." Kao takav, biskupski je zbor "takodjer subjekt vrhovne i potpune vlasti nad cijelom Crkvom (...); ta se pak vlast moze vrsiti samo uz suglasnost rimskoga biskupa".

884 "Vlast nad opcom Crkvom na svecan nacin biskupski zbor vrsi na opcem saboru". "Ne moze biti opceg sabora koji kao takav nije potvrdio ili barem prihvatio Petrov nasljednik".

885 "Biskupski zbor, ukoliko je sastavljen od mnogih, izrazava raznolikost i opcenitost Bozjega naroda, a ukoliko je okupljen pod jednom glavom, izrazava jedinstvo Kristova stada".

886 "Pojedini su biskupi vidljivo pocelo i temelj jedinstva u svojim posebnim Crkvama". Kao takvi "vrse svoju pastirsku upravu nad dijelom Bozjeg naroda koji je njima povjeren"; pri tomu im pomazu svecenici i djakoni. Ali, svaki od njih, kao clan biskupskog zbora, dijeli brigu za sve Crkve, sto ponajprije pokazuje "upravljajuci dobro svojom Crkvom kao dijelom opce Crkve" i tako pridonoseci "dobru citavog Misticnog Tijela, koje je takodjer tijelo Crkava" Ta se briga napose odnosi na siromasne, na progonjene zbog vjere kao i na misionare koji djeluju po svoj zemlji.

887 Partikularne Crkve, susjedne i iste kulture, tvore crkvene pokrajine ili vece cjeline nazvane patrijarhatima ili regijama. Biskupi tih cjelina mogu se ujediniti u pokrajinske sinode ili koncile. "Slicno mogu danas biskupske

konferencije dati mnogovrstan i plodan prinos, da se "kolegijalni duh dovede do konkretne primjene".

SLUZBA POUCAVANJA

888 Biskupi, s prezbiterima, svojim suradnicima, "imaju prvenstvenu zadacu da svima navijestaju Bozje Evandjelje" po odredbi Gospod-njoj. Oni su "glasnici vjere, koji dovode Kristu nove učenike, i autentici ucitelji" apostolske vjere "obdareni Kristovom vlascu".

889 Da bi sacuvao Crkvu u cistoci vjere predane joj od apostola, Krist, koji je Istina, htio je Crkvi dati udjela u svojoj nazabludivosti. Narod Bozji, pod vodstvom zivoga crkvenog Uciteljstva, "nepokolebljivo pristaje uz vjeru po nadnaravnom osjecaju vjere".

890 Poslanje Uciteljstva vezano je uz konacni znacaj Saveza koji je Bog u Kristu sklopio sa svojim narodom; treba ga stitati od zastranjenja i slaboca i jamciti mu stvarnu mogucnost da bez zablude ispovijeda pravu vjeru. Pastirska je zadaca Uciteljstva dakle usmjerena da budno pazi da narod Bozji ostane u istini koja oslobadja. Da bi ispunili tu zadacu, Krist je pastire obdario karizmom nezabludivosti u pitanjima vjere i morala. Vrsenje te karizme moze poprimiti vise oblika:

891 "Rimski biskup, glava biskupskog zbora, ima nezabludivost snagom svoje sluzbe kada, kao vrhovni pastir i ucitelj svih vjernika, koji svoju bracu

utvrđuje u vjeri, definitivno proglašuje nauku vjere i morala (...). Crkvi obecana nezabludivost nalazi se takodjer u biskupskom zboru kad vrši vrhovnu

uciteljsku sluzbu zajedno s Petrovim nasljednikom", osobito na opcem saboru.

Kad Crkva, svojim vrhovnim Uciteljstvom, nesto odredjuje "da treba vjerovati

kao od Boga objavljeno" i kao Kristov nauk, "te definicije treba primati s vjerskom poslusnoscu". Ta se nezabludivost proteze na sav poklad Bozje objave.

892 Bozja je asistencija takodjer dana nasljednicima apostola, kad naucavaju

u jedinstvu s Petrovim nasljednikom, te, na osobit nacin, Rimskom biskupu,

pastiru cijele Crkve, kad oni - u vršenju redovitog uciteljstva, i kad ne idu za nezabludivom definicijom niti se izjasnjavaju "na konacan nacin" - predlazu nauk koji vodi boljemu shvacanju Objave u pitanjima vjere i morala.

Uz to redovito ucenje vjernici treba da "pristaju s religioznim posluhom" koji, ako se i razlikuje od posluha vjere, ipak ga produzuje.

SLUZBA POSVECIVANJA

893 Biskup je takodjer "upravitelj milosti vrhovnog svećenstva", osobito u Euharistiji koju sam prinosi ili se brine da ju prinosе prezbiteri, njegovi suradnici. Euharistija je srediste zivota pojedine Crkve. Biskup i prezbiteri posvecuju Crkvu svojom molitvom i radom, sluzbom rijeci i sakramentima. Posvecuju je svojim primjerom, "ne kao gospodari Bastine nego

kao uzori stada" (1 Pt 5,3). I tako "zajedno s povjerenim stadom postizu

vjecni zivot".

SLUZBA UPRAVLJANJA

894 "Biskupi, kao Kristovi zamjenici i poslanici, upravljaju posebnim, njima povjerenim Crkvama savjetom, uvjeravanjem, primjerom, ali i autoritetom i svetom vlascu", koju treba da vrse na izgradnju zajednice, u duhu Uciteljeva sluzenja.

895 "Ta vlast koju osobno vrse u Kristovo ime jest vlastita, redovita i neposredna, iako njezino vršenje konacno odredjuje vrhovna crkvena vlast".

No, biskupe ne treba smatrati zamjenicima pape, cija vlast, redovita i neposredna u svojoj Crkvi, ne dokida nego naprotiv potvrđuje i stiti njihovu.

Ova se mora vrsiti u zajednistvu s cijelom Crkvom pod papinim vodstvom.

896 Dobri Pastir bit ce primjer i "lik" (forma) biskupove pastirske sluzbe. Svjestan svojih slabosti, biskup ce "blago postupati s onima koji grijese iz neznanja ili zablude. Neka ne izbjegava saslušati podložnike, za koje se brine kao za pravu svoju djecu (...) Vjernici pak treba da pristaju uz biskupa kao Crkva uz Isusa Krista i kao Isus Krist uz Oca":Svi slijedite biskupa kao Isus Krist svog Oca, i svećenstvo kao apostole; sto se tice djakona, postujte ih kao Bozji zakon. Neka nitko nista ne cini sto se odnosi na Crkvu, mimo biskupa.

II. Vjernici laici

897 "Pod imenom laici ovdje se podrazumijevaju svi vjernici osim članova svetoga reda i redovničkog staleza odobrenog od Crkve, to jest vjernici koji

- posto su krštenjem združeni u jedno tijelo s Kristom, učinjeni Božjim narodom i na svoj način postali dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe - koliko na njih spada, u Crkvi i u svijetu vrše poslanje svega naroda Božjega".

POZIV LAIKA

898 "Laicima je, po njihovu pozivu, svojstveno da teže za Kraljevstvom Božjim, baveći se vremenitim stvarima i uređujući ih po Bogu (...). Na njih

dakle osobito spada da sve vremenite stvari, s kojima su tijesno povezani, tako rasvijetle i urede da se uvijek vrše po Kristu te napreduju i budu na slavu Stvoritelja i Otkupitelja".

899 Inicijativa kršćana laika napose je potrebna kad se radi o tome da se otkriju i iznadju sredstva koja će omogućiti da zahtjevi kršćanskog nauka i života prozmu društvenu, političku i gospodarsku zbilju. Ta je inicijativa normalni dio crkvenog života: Vjernici se laici nalaze na prvoj crti crkvenoga života; po njima je Crkva životno počelo ljudskog društva. Zato napose oni moraju biti sve više svjesni ne samo da pripadaju Crkvi, nego da

jesu Crkva, što će reći zajednica vjernika na zemlji pod vodstvom zajedničke

Glave, Pape, i biskupa s njim u zajedništvu. Oni su Crkva.

900 Budući da im je Bog, kao svim vjernicima, na temelju krštenja i potvrde stavio u dužnost

apostolat, laici su obvezani, i na to imaju pravo, pojedinačno ili okupljeni

u društvima, raditi na tome da svi ljudi po svojoj zemlji upoznaju i prihvate Božju poruku spasenja; ta je obveza još zahtjevnija ondje gdje ljudi mogu samo preko njih čuti Evandjelje i upoznati Krista. U crkvenim zajednicama njihovo djelovanje toliko potrebno da bez njega apostolat pastira, većinom, ne može postići svoj potpuni učinak.

UDIONISTVO LAIKA U KRISTOVOJ SVECENICKOJ SLUŽBI

901 "Budući da su posvećeni Kristu i pomazani Duhom Svetim, laici su čudesno pozvani i poučeni, da se u njima proizvedu sve obilniji plodovi Duha. Jer, sva njihova djela, molitve i apostolski poduhvati, bračni i obiteljski život, svagdanji rad, odmor duha i tijela, ako se vrše u Duhu, stovise i tegobe života, ako se strpljivo podnose, postaju `žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu' (1 Pt 2,5), koje se u euharistijskom slavlju pobožno prinose Ocu zajedno s prinosom Gospodinova Tijela. Tako i laici, iskazujući posvuda u svetosti čin hvale, posvećuju Bogu sam svijet".

902 Na poseban način roditelji sudjeluju u posvetiteljskoj službi "kad provode bračni život u kršćanskom duhu i brinu se o kršćanskom odgoju djece".

903 Ako posjeduju tražena svojstva, laicima se može zastalno podijeliti služba čitaca i akolita. "Gdje to potreba Crkve svjetuje, ako nema službenika, mogu i laici, iako nisu čitaci i akoliti, preuzeti neke njihove službe, naime, obavljati službu riječi, predvoditi bogoslužne molitve, krstiti i dijeliti svetu pričest prema pravnim propisima".

NJIHOVO UDIONISTVO U KRISTOVOJ PROROCKOJ SLUŽBI

904 "Krist (...) ispunja svoju prorocku sluzbu ne samo po hijerarhiji (...) nego i po laicima, koje zato cini svojim svjedocima te ih poucava osjecajem

vjere i miloscu rijeci":Poucavati nekoga da prihvati vjeru duznost je svakog

propovjednika, stovise i svakog vjernika.905 Laici ispunjuju svoje prorocko

poslanje i evangelizacijom, to jest navjesucuci Krista "svjedocanstvom zivota i rijecju". To propovijedanje Evandjelja po laicima "dobiva neku specificnu notu i osobitu uspjesnost po tome sto se vrsi uobicnim prilikama

svijeta":Taj apostolat nije samo u svjedocanstvu zivota: pravi apostol trazi priliku da Krista navjesucuje rijecima, bilo nevjerujucima (...) bilo vjericima.

906 Vjernici laici koji su za to sposobni i obrazovani mogu suradjivati u predavanju vjeronauka, poucavanju svetih znanosti, u sredstvima drustvenog priopciivanja.

907 "Prema znanju, strucnosti i ugledu kojima raspolazu, vjernici imaju pravo, a katkada i duznost, da svetim pastirima ocituju svoje misljenje o onome sto je za dobrobit Crkve, i da to misljenje - cuvajuci cjelovitost vjere i cudoredja kao i postivanje prema pastirima te pazeci na zajednicku korist i dostojanstvo osoba - priopce i drugim vjericima".

NJIHOVO UDIONISTVO U KRISTOVOJ KRALJEVSKOJ SLUZBI

908 Krist je, svojom poslusnoscu sve do smrti, apostolima priopcio dar kraljevske slobode, "da samozatajom i svetim zivotom pobijede u sebi kraljevstvo grijeha":Onaj koji gospodari svojim tijelom i vlada svojom

dusom, ne dopustajući da njome ovladaju strasti, svoj je gospodar: može se nazvati kraljem, jer je u stanju da ravna svojom osobom; slobodan je i neovisan i ne prepusta se gresnom robovanju.

909 "Osim toga neka laici, i udružujući svoje sile, tako ozdravljaju ustanove i prilike u svijetu, ako

one gdje na grijeh poticu, da budu sve dovedene u sklad s nacelima pravde te

ne smetaju, nego pogoduju vrsenju kreposti. Tako radeci prozet ce moralnom

vrijednoscu kulturu i ljudska djela".

910 "Laici se takodjer mogu osjecati pozvanima ili biti pozvani da sura-djuju s pastirima u sluzbi crkvene zajednice, u njezinu rastu i zivotu, vrseci vrlo razlicite sluzbe, prema milosti i darovima koje im je Gospodin povjerio".

911 "Prema pravnoj odredbi, vjernici laici mogu sudjelovati u upravnoj vlasti" u Crkvi. Stoga su nazocni u pokrajinskim saborima, biskupijskim sinodama, pastoralnim vijecima; u tijelima koja zajednicki (in solidum) vrse pastirsku sluzbu u nekoj zupi; u ekonomskim vijecima; u crkvenim sudovima, itd.

912 Vjernici trebaju "prava i duznosti sto na njih spadaju ukoliko su clanovi Crkve pomno razlikovati od prava i duznosti koje im pripadaju ukoliko su clanovi ljudskog drustva. Neka nastoje

da oboje dovedu u sklad, imajući na pameti da se u svakoj vremenitoj stvari

moraju voditi krscanskom savjescu, jer se nikakva ljudska djelatnost, ni u naravnim stvarima, ne može oteti Bozjoj zapovijedi".

913 "Tako je svaki laik, zbog samih darova koje je primio, ujedno svjedok

i

zivo orudje poslanja Crkve `po mjeri dara Kristova' (Ef 4,7)".

III. Posveceni zivot

914 "Stalez koji nastaje preuzimanjem evandjeoskih savjeta, iako ne spada na

hijerarhijsko uredjenje Crkve, neosporno pripada njezinu zivotu i svetosti".

EVANDJEOSKI SAVJETI, POSVECENI ZIVOT

915 Evandjeoski su savjeti, u svojoj mnogostrukosti, ponudjeni svakom Kristovu uceniku. Savrsenstvo ljubavi na koje su svi vjernici pozvani, za one koji su slobodno prihvatili poziv na posveceni zivot, nosi sa sobom obvezu da vrse cistocu u nezenstvu poradi Kraljevstva, siromastvo i poslusnost. Zavjetovanje tih savjeta, u stalnom od Crkve priznatom stalezu,

obiljezuje Bogu "posveceni zivot".

916 Redovnicki je stalez prema tome jedan od nacina upoznavanja "intimnijeg"

posvecenja, koje je ukorijenjeno u krstenju i znaci potpuno predanje Bogu. U

posvecenom zivotu Kristovi vjernici, po nadahnuću Duha Svetoga, zele izblizega slijediti Krista, predati se Bogu kojega ljube iznad svega te tako, tezeci k savrsenstvu ljubavi u sluzbi Kraljevstva, u Crkvi oznacivati i navijestati slavu buducega vijeka.

VELIKO RAZGRANATO STABLO

917 "Kao na stablu koje je Bog posadio i koje se cudesno i raznoliko u

Gospodinovu polju razgranalo, izrasli su razni oblici samotnickog ili zajednickog zivota i razlicne obitelji koje umnazaju duhovna sredstva i za napredak svojih clanova i za dobro cijeloga Kristova Tijela".

918 "Od pocetka Crkve bilo je muzeva i zena koji su, vrsenjem evandjeoskih savjeta, htjeli

slobodnije slijediti Krista i vjernije ga nasljedovati; oni su, svatko na svoj nacin, provodili Bogu posveceni zivot. Mnogi su medju njima, na poticaj

Duha Svetoga, zivjeli u pustinji ili su pak osnovali redovnicke zajednice koje je Crkva svojom vlasцу rado prihvatila i potvrdila".

919 Biskupi ce se stalno truditi da razlikuju nove darove posvecenog zivota koje Duh Sveti

daje Crkvi; odobrenje novih oblika posvecenog zivota pridrzano je Apostolskoj Stolici.

PUSTINJACKI ZIVOT

920 I ne zavjetujuci uvijek javno tri evandjeoska savjeta, pustinjaci "strozim odvajanjem od svijeta, sutnjom samoce, postojanom molitvom i pokorom posvecuju zivot Bogu na slavu i za spasenje svijeta".

921 Oni svakome pokazuju onaj nutarnji vidik otajstva Crkve, to jest osobnu

intimnost s Kristom. Skriven ljudskim ocima, zivot je pustinjakâ sutljivo propovijedanje onoga kojemu su se potpuno posvetili, jer on je za njih sve. Poseban je to zov da se u pustinji, upravo u duhovnoj borbi, nadje slava Raspetoga.

POSVECENE DJEVICE

922 Jos od apostolskih vremena bilo je krscanskih djevica, koje su, pozvane od Gospodina da mu se bez razdijeljenosti pridruze u vecoj slobodi srca, tijela i duha, odlucile, s crkvenim odobrenjem, zivjeti u stanju djevicanstva "poradi kraljevstva nebeskoga" (Mt 19,12).

923 "Izricuci svetu odluku da iz blizeg slijede Krista, (djevice se) pred dijecezanskim biskupom po odobrenom bogosluznom obredu posvecuju Bogu, otajstveno se zarucuju s Kristom, sinom Bozjim, i predaju u crkveno sluzenje". Tim svecanim obredom "djevica postaje posvecenom osobom, transcendentnim znakom ljubavi Crkve prema Kristu, eshatonskom slikom nebeske zarucnice i buduceg zivota".

924 "Blizak drugim oblicima posvecenog zivota", red djevica zenu koja zivi u svijetu (ili koludricu) utvrđuje u molitvi, u pokori, u sluzbi brace i u apostolskom radu, vec prema stalezu i odgovarajucim karizmama koje je svaka primila. Posvecene se djevice mogu udruzivati da bi vjernije obdrzavale svoje odluke.

REDOVNICKI ZIVOT

925 Nastao na Istoku u prvim stoljecima krscanstva i nastavljen u ustanovama koje je Crkva kanonski uspostavila, redovnicki se zivot od drugih oblika posvecenog zivota razlikuje svojim bogostovnim uredjenjem, javnim zavjetovanjem evandjeoskih savjeta, bratskim zivotom u zajednici, svjedocenjem jedinstva Krista i Crkve.

926 Redovnicki zivot izvire iz otajstva Crkve. To je dar koji Crkva prima od svog Gospodina nudeci ga kao trajni stalez vjerniku kojega Bog poziva na zavjetovanje savjeta. Na taj nacin moze Crkva istodobno ocitovati Krista i priznati se zarucnicom Spasiteljevom. Od redovnickog se zivota trazi da, u svojim razlicitim oblicima, samu Bozju ljubav izrazi jezikom nasega vremena.

927 Svi su redovnici, bili oni izuzeti (od biskupske vlasti) ili ne, suradnici mjesnog biskupa u njegovoj pastirskoj sluzbi. Utemeljenje i misionarsko sirenje Crkve zahtijevaju nazocnost redovnickog zivota u svim njegovim oblicima od samoga pocetka evangelizacije. "Povijest svjedoci o velikim zaslugama redovnickih zajednica u sirenju vjere i oblikovanju novih Crkava, od starih monaskih ustanova i srednjovjekovnih redova sve do suvremenih druzbi".

SVJETOVNE USTANOVE

928 "Svjetovna je ustanova ustanova posvecenog zivota u kojoj vjernici ziveci u svijetu teze za savrsenstvom ljubavi te nastoje osobito iznutra pridonositi posvecenju svijeta".

929 Clanovi tih ustanova, "zivotom savrseno i potpuno zivljenim za posvecenje", sudjeluju u crkvenoj zadaci evangelizacije, "u svijetu i kao iz svijeta", u kojemu njihova nazocnost djeluje "poput kvasca". Njihovo "svjedocenje krscanskog zivota" ide za "uredjenjem vremenitih stvari prema Bogu i za prozimanjem svijeta snagom evandjelja. Oni svetim obvezama preuzimlju evandjeoske savjete te cuvaju medjusobno zajednistvo i

bratstvo u
skladu sa svojim "svjetovnim nacinom zivota".

DRUZBE APOSTOLSKOG ZIVOTA

930 Razlicitim oblicima posvecenog zivota "pridruzuju se druzbe apostolskog zivota, ciji clanovi, bez redovnickih zavjeta, idu za apostolskom svrhom svojstvenom svojoj druzbi te, provodeci zajedno bratski zivot, prema vlastitom nacinu zivota, obdrzavanjem konstitucija teze za savršenstvom ljubavi. Medju njima ima druzbi u kojima clanovi preuzimaju evandjeoske savjete", prema vlastitim Konstitucijama.

POSVECENJE I POSLANJE: NAVIJESTATI KRALJA KOJI DOLAZI

931 Izrucivsi se Bogu i ljubeci ga iznad svega, onaj koji mu je vec po krstenju bio predan biva tako intimnije posvecen Bozjem sluzenju i dobru Crkve. Bogu posvecenim stalezima Crkva objavljuje Krista i pokazuje kako Duh

Sveti u njoj cudesno djeluje. Poslanje je stoga onih koji zavjetuju evandjeoske savjete ponajprije da zive svoje posvecenje. "Ali buduci da se snagom istog posvecenja predaju crkvenom sluzenju, obvezani su, na nacin svojstven svojoj Ustanovi, posebno sudjelovati u misijskoj djelatnosti".

932 U Crkvi koja je kao sakrament, to jest znak i orudje Bozjeg zivota, posveceni se zivot ocituje kao osobit znak otajstva otkupljenja. Ici za Kristom "iz blizeg" i nasljedovati ga, "jasnije" ocitovati njegovo ponize-nje, znaci biti "dublje" nazocan, u srcu Kristovu, medju svojim suvremenicima. Oni naime koji hode tim "tjesnjim" putem poticu bracu svojim

primjerom i daju jasno svjedocanstvo "da se svijet ne moze preobraziti i Bogu prikazati bez duha blazenstava".

933 Bilo da je to svjedocenje javno, kao u redovnickom stalezu, bilo da je skrovitije, ili cak tajno, Kristov je dolazak za sve posvecene pocetak i ishod njihova zivota: Buduci da Bozji narod nema ovdje stalnoga grada, (redovnicki stalez) (...) pokazuje svim vjernicima, vec na ovom svijetu, prisutna nebeska dobra; bolje svjedoci o novom i vjecnom zivotu, koji je stecen Kristovim otkupljenjem, te bolje nagovjescuje buduće uskrsnuće i slavu nebeskoga kraljevstva.

Ukratko

934 "Po bozanskoj ustanovi medju vjernicima u Crkvi ima posvecenih sluzbenika, koji se u pravu nazivaju i klerici; ostali se pak zovu laici." Medju jednim i drugima ima vjernika koji se, prihvacanjem evandjeoskih savjeta, osobito posvecuju Bogu i tako sluze spasitelj-skom poslanju Crkve.

935 Da navijesti vjeru i ucvrsti svoje Kraljevstvo, Krist salje apostole i njihove nasljednike, dajuci im udjela u svome poslanju. Oni od njega primaju vlast da djeluju u njegovoj osobi.

936 Gospodin je od svetoga Petra ucinio vidljivi temelj svoje Crkve. Predao mu je kljuceve. Rimski biskup, nasljednik svetog Petra, "glava je biskupskog zbora, namjesnik Kristov i pastir sveopce Crkve na zemlji".

937 "Po Bozjoj uredbi Papa ima vrhovnu, potpunu, neposrednu i opcu

dusobriznicku vlast za dobro dusa".

938 Biskupi, uspostavljeni Duhom Svetim, nasljednici su apostola.

"Pojedinačno uzeti, oni su vidljivo pocelo i temelj jedinstva u svojim partikularnim Crkvama".

939 Biskupima je duznost da, pomognuti od prezbitera, svojih suradnika, i od

djakona, vjerodostojno poucavaju vjeru, slave sveto bogosluzje, napose euharistiju, i kao pravi pastiri upravljaju svojom Crkvom. Na njihovu sluzbu, s Papom i pod Papom, spada i briga za sve Crkve.

940 "Buduci da je laickom stalezu svojstveno da zivi posred svijeta i svjetovnih poslova, laici su od Boga pozvani da, ispunjeni krscanskim duhom,

poput kvasca u svijetu vrse svoj apostolat".

941 Laici imaju udjela u Kristovu svecenstvu: s njim sve vise sjedinjeni, oni razvijaju milost krstenja i potvrde u svim dimenzijama osobnog, obiteljskog, drustvenog i crkvenog zivota, te tako ostvaruju poziv na svetost upucen svim krstenima.

942 Po svojem prorockom poslanju, laici su takodjer "pozvani da u svemu, usred ljudskog drustva, budu Kristovi svjedoci".

943 Po svojem kraljevskom poslanju, laici imaju moc da samoprijegoram i svetosci zivota u sebi i u svijetu pobijede kraljevstvo grijeha.

944 Bogu posveceni zivot je bitno odredjen javnim zavjetovanjem evandjeoskih

savjeta siromastva, cistoce i poslusnosti u stalnom od Crkve potvrđenom stalezu.

945 Izrucen Bogu, i ljubeci ga iznad svega, onaj koji mu vec po krstenju pripada nalazi se u stalezu posvecenog zivota intimnije posvecen Bozjem sluzenju i dobru cijele Crkve.

Stavak 5. OPCINSTVO SVETIH

946 Ispovjedivsi "svetu Crkvu katolicku", Apostolsko vjerovanje dodaje "opcinstvo svetih". Taj je clanak, pod nekim vidikom, tumacenje prethodnoga:

"Sto je Crkva ako ne zbor svih svetih?" Crkva je upravo opcinstvo svetih.

947 "Buduci da svi vjernici tvore samo jedno tijelo, dobra se jednih priopcuju drugima (...). Treba doista vjerovati da u Crkvi postoji zajednistvo dobara. A najvazniji je clan Krist, jer je glava (...). Stoga Kristovo se dobro priopcuje svim clanovima; to biva po sakramentima Crkve".

"Buduci da Crkvom ravna jedan te isti Duh, sva dobra koja je primila nuzno su zajednicko dobro".

948 Izricaj "opcinstvo svetih" ima stoga dva, usko povezana znacenja: "zajednistvo u svetim stvarima, ["sancta" - "svetinje"]" i "zajednistvo izmedju svetih osoba, ["sancta" - "sveti"]". "Sancta sanctis!" - svetinje svetima - obznanjuje sluzitelj u vecini istocnih liturgija u casu podizanja svetih Darova, prije dijeljenja pricesti. Vjernici se ["sancti"] hrane Kristovim Tijelom i Krvlju (sancta) kako bi rasli u zajednistvu Duha Svetoga ["koinonia"] i priopcili ga svijetu.

I. Zajedništvo duhovnih dobara

949 U prvoj jeruzalemskoj zajednici, učenici "bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajednistvu, lomljenju kruha i molitvama" (Dj 2,42).

Zajedništvo vjere. Vjera vjernika jest vjera Crkve primljena od apostola, zivotno blago koje se dijeljenjem uvecava.

950 Zajedništvo sakramenata. "Plod svih sakramenata pripada svim vjernicima.

Sakramenti, napose krstenje koje je poput vrata kroz koja se ulazi u Crkvu, jesu svete veze koje ih sve ujedinjuju i povezuju s Isusom Kristom (...)

Opcinstvo svetih oznacava to zajedništvo sakramenata (...). Izraz `opcinstvo' pripada svakom sakramentu, jer nas svaki od njih sjedinjuje s Bogom (...). Ali posebno pristaje Euharistiji, zato sto na osobit nacin dovrstuje to zajedništvo".

951 Zajedništvo karizmi. U opcinstvu Crkve Duh Sveti "dijeli medju vjernicima svakoga staleza posebne milosti" za izgradnju Crkve. "Svakomu se daje objava Duha na opcu korist". (1 Kor 12,7)

952 Sve im "bijase zajednicko" (Dj 4,32). "Sve sto pravi krscanin posjeduje treba smatrati dobrom koje mu je zajednicko sa svima; zato mora uvijek biti spreman i brizan da priskoci u pomoc onome koji nema i pomogne bliznjemu u potrebi". Krscanin je upravitelj Gospodinovih dobara.

953 Zajedništvo ljubavi. U "opcinstvu svetih" (sanctorum communio)

"nitko od nas sebi ne zivi, nitko sebi ne umire" (Rim 14,7). "I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi. A vi ste tijelo Kristovo i, pojedinačno, udovi" (1 Kor 12,26-27). "Ljubav ne trazi svoje" (1 Kor 13,5). I najmanji cin koji vrsimo u ljubavi donosi korist svima, po toj solidarnosti sa svim ljudima, zivima ili mrtvima, koja se temelji na opcinstvu svetih. Svaki grijeh skodi tom opcinstvu.

II. Opcinstvo Crkve na nebu i na zemlji

954 Tri stanja Crkve. "Sve dok ne dodje Gospodin u svome velicanstvu i svi andjeli s njim i dok mu, kad jednom bude unistena smrt, ne budu podlozne sve stvari, neki od njegovih ucenika putnici su na zemlji, neki se - ostavivsi ovaj zivot - ciste, a neki uzivaju slavu gledajuci `jasno trojedinoga Boga kakav jest":Ipak svi, iako u razlicitom stupnju i na razlicit nacin, sudjelujemo u istoj ljubavi prema Bogu i bliznjemu i pjevamo istu pjesmu slave nasemu Bogu. Jer svi koji su Kristovi, imajući njegova Duha, tvore jednu Crkvu i medju sobom su sjedinjeni u njemu.

955 "Sjedinjenje putnika s bracom koji su u Kristovu miru usnuli nipošto se ne prekida, dapace, prema trajnoj vjeri Crkve, jaca se priopcivanjem duhovnih dobara".

956 Zagovor svetih. "Zbog toga sto su s Kristom tjesnje sjedinjeni, nebeski blazenici utvrđuju cijelu Crkvu u svetosti (...). Oni kod Oca ne prestaju za nas posredovati, prikazujući zasluge koje su stekli na zemlji po Kristu Isusu, jedinome posredniku izmedju Boga i ljudi (...). Stoga njihova bratska

briga mnogo pomaze nasoj slabosti":

Ne placite! Bit cu vam korisniji poslije smrti i uspjesnije cu vas pomagati nego za svog zivota.

Svoje cu nebo provoditi cineci dobro na zemlji.

957 Zajednistvo sa svetima. "Uspomenu svetaca ne stujemo radi samoga primjera, nego jos vise zato da se sjedinjenje Crkve u Duhu pojaca vrsenjem bratske ljubavi. Jer, kao sto nas

krscansko zajednistvo medju putnicima dovodi blize Kristu, tako nas zajednistvo sa svetima združuje s Kristom, od kojega, kao Izvora i Glave, izlazi svaka milost i zivot samoga Bozjeg naroda":Mi se klanjamo Kristu jer

je Sin Bozji, a mucenike ljubimo kao ucenike i nasljedovatelje Gospodnje, radi njihove neusporedive pobožnosti prema svom kralju i ucitelju. O kad bismo i mi mogli biti njihovi sudrugovi i suucenici.

958 Zajednistvo s pokojnicima. "Poznajuci dobro zajednistvo cijeloga otajstvenog Tijela Isusa

Krista, Crkva putnika vec od prvih vremena krscanstva s velikim je postovanjem njegovala spomen mrtvih i, jer je sveta i spasonosna misao moliti za mrtve da im se oproste grijesi (2 Mak 12,46), za njih je prinosila i molitve". Nasa molitva za njih moze im ne samo pomoci, vec i njihov zagovor uciniti uspjesnim u nasu korist.

959 U jedinstvenoj Bozjoj obitelji. "Svi koji smo djeca Bozja i koji u Kristu tvorimo jednu obitelj, dok u medjusobnoj ljubavi i u jedinoj hvali Presvetog Trojstva medju sobom opcimo, odgovaramo bitnom pozivu Crkve".

Ukratko

960 Crkva je "općinstvo svetih": ta riječ označava ponajprije "svete stvari" ["sancta"], nadasve Euharistiju, koja "predocuje i izvršuje jedinstvo vjernika, koji tvore jedno Tijelo u Kristu".

961 Ista riječ označava također zajedništvo "svetih osoba" ["sancti"] u Kristu, koji je "umro za sve", tako da sve ono što svatko čini ili trpi u Kristu ili za Krista donosi plod svima.

962 "Vjerujemo u općinstvo svih Kristovih vjernika: putnika na zemlji, pokojnika koji dovršuju svoje čišćenje i blaženika u nebu; svi oni zajedno čine jednu Crkvu. Vjerujemo da u tom zajedništvu premladna ljubav Boga i njegovih svetih stalno prima naše molitve".

Stavak 6. MARIJA - MAJKA KRISTOVA, MAJKA CRKVE

963 Postoje smo govorili o ulozi Djevice Marije u Kristovu otajstvu i otajstvu

Duha, dobro je sada razmotriti njezino mjesto u otajstvu Crkve. "Djevice se

Marija (...) priznaje i časti kao prava Majka Boga i Spasitelja (...). Ona je majka udova Kristovih (...) jer je s ljubavlju sudjelovala da se u Crkvi rode vjernici, koji su udovi (Krista) Glave". "Marija, Majka Kristova, Majka Crkve".

I. Marijino majčinstvo prema Crkvi

POSVE SJEDINJENA SA SVOJIM SINOM ...

964 Marijin se odnos prema Crkvi ne može odvojiti od njezina jedinstva s Kristom; izravno iz njega proistjece. "To sjedinjenje Majke sa Sinom u djelu

spasenja očituje se od časa Kristova djevičanskog zaceca pa sve do Njegove

smrti". Posebno je vidljivo u času muke: "Blazena je Djevica napredovala na

putu vjere vjerno čuvajući svoje sjedinjenje sa Sinom sve do kriza, gdje je, ne bez Božje nakane, stajala, sa svojim Jedinorodjencem mnogo trpjela i s materinskim se srcem pridružila njegovoj zrtvi, pristajući s ljubavlju na zrtvovanje Zrtve koju je sama rodila; i napokon ju je sam Krist Isus, dok je na krizu umirao, dao kao majku učeniku riječima: "Zeno, evo ti sina" (Iv 19,26-27).

965 Poslije Uzasasca svog Sina, Marija "je svojim molitvama

pomagala Crkvu u početku". Vidimo kako, zajedno s apostolima i nekim ženama,

"svojim molitvama moli dar Duha, koji ju je već pri navjestenju osjenio".

TAKODJER U SVOM UZNESENJU

966 "Napokon Bezgresna Djevica, sacuvana čista od svake ljage istocnoga grijeha, ispunivši tijekom zemaljskog života, bila je s dušom i tijelom uznesena u nebesku slavu, i od Gospodina uzvisena kao kraljica svemira, da

bude što sličnija svojem Sinu, gospodaru i pobjedniku nad grijehom i smrću". Uznesenje Blazene Djevice posebno je sudionstvo u Uskrsnuću njezina

Sina i anticipacija uskrsnuća drugih krsćana: U porodu si, Bogorodice, sacuvala djevičanstvo, a po smrti nisi ostavila svijet. Preselila si se k Životu, jer si Majka Života, i svojim molitvama izbavljas od smrti nase

duse.

... MAJKA NAM JE U REDU MILOSTI

967 Svojim potpunim pristajanjem uz volju Ocevu, uz otkupiteljsko djelo njegova Sina, uz svaki poticaj Duha Svetoga, Djevica je Marija za Crkvu uzor

vjere i ljubavi. Zbog toga je "preodlicni i sasvim osobiti ud Crkve";stovise, ona je "pralik", tip Crkve.

968 Njezina uloga, medjutim, u odnosu prema Crkvi i cijelom covjecanstvu

seze jos dalje. "Na sasvim je osobit nacin sudjelovala u Spasiteljevu djelu poslusnoscu, vjerom, ufanjem i zarkom ljubavlju, da obnovi vrhunaravni zivot

dusa. Radi toga nam je postala Majkom u redu milosti".

969 "Marijino materinstvo u ekonomiji milosti traje neprekidno od casa pristanka, sto ga je u vjeri dala kod navjestenja i nepokolebljivo odrzala pod krizem, sve do trajnog proslavljenja svih odabranih. Jer, nakon uznesenja na nebo nije napustila tu spasonosnu ulogu, nego nam mnogostrukim

svojim zagovorom i dalje pribavlja milosti vjecnoga spasenja. (...)

Zato se Blazena Djevica u Crkvi zaziva imenima Odvjetnica, Pomocnica, Pomagateljica, Posrednica".

970 "Marijina materinska uloga prema ljudima nikako ne zastire i ne umanjuje Kristovo jedino posrednistvo, nego pokazuje njegovu snagu. Jer, sav spasonosni utjecaj Blazene Djevice (...) izvire iz preobilja Kristovih zasluga, temelji se na Njegovu posrednistvu, potpuno od njega zavisi i iz njega crpe svoju snagu". "Nijedan se stvor nikada ne moze

usporediti s utjelovljenom Rijeci i Otkupiteljem; nego, kao što u Kristovu svećenstvu imaju na različite načine udjela i sveti službenici i vjerni narod, i kao što se jedina Božja dobrota na različite načine stvarno razlijeva u stvorove, tako i jedino posredništvo Otkupiteljevo ne isključuje, nego pobudjuje u stvorova različitu suradnju koja zahvaća iz jednoga izvora".

II. Stovanje Blažene Djevice

971 "Svi će me narastajati zvati blaženom" (Lk 1,48). "Pobožnost Crkve prema

Blaženoj Djevici svojstvena je kršćanskom kultu". "Crkva opravdano posebnim

stovanjem časti" Blaženu Djevicu. Doista, već od najstarijih vremena Blažena

se Djevica časti pod nazivom 'Bogorodica', pod zaštitu koje se vjernici molitvom utječu u svim pogibljama i potrebama (...). To stovanje (...) iako je sasvim osobito, ipak se bitno razlikuje od poklonstvenog stovanja koje se

iskazuje utjelovljenoj Rijeci jednako kao Ocu i Duhu Svetomu, i koje upravo

podupire"; ono nalazi izrazaj u svetkovinama posvećenim Majci Božjoj i u marijanskoj molitvi kao što je Sveta krunica, "sazetak cijelog Evandjelja".

III. Marija - eshatonska slika Crkve

972 Postoje smo govorili o Crkvi, njezinu početku, poslanju i određenju, najbolje ćemo zaključiti okrecuci pogled prema Mariji, da u njoj promotrimo

što je Crkva u svom otajstvu, u svom "hodocascu vjere", i što će na kraju svog putovanja biti u domovini, gdje je, "u slavi Presvetog i nerazdjeljivog

Trojstva", "u zajednici sa svim svetima", očekuje ona koju Crkva slavi kao Majku svoga Gospodina i svoju vlastitu Majku: Medjutim, Isusova Majka, tijelom i dusom vec proslavljena, kao sto je na nebu slika i pocetak Crkve kakva ima biti u buducnosti, tako i na ovoj zemlji, dok ne dodje dan Gospodnji, svijetli putujucem Bozjem narodu kao znak pouzdane nade i utjehe.

Ukratko

973 Izgovarajuci svoj "Da" pri Navjestenju i dajuci pristanak na otajstvo Utjelovljenja, Marija vec suradjuje u citavom djelu koje ce njezin Sin izvrstiti. Ona je svugdje Majka gdje je on Spasitelj i Glava otajstvenog Tijela.

974 Presveta Djevica Marija, posto je ispunila tijekom svog zemaljskog zivota, bi dusom i tijelom uznesena u nebesku slavu, gdje vec sudjeluje u slavi Uskrsnuca svog Sina, anticipirajuci uskrsnuce svih udova njegova Tijela.

975 "Vjerujemo da Presveta Bogorodica, nova Eva, Majka Crkve, na nebu nastavlja svoju majcinsku ulogu prema Kristovim udovima".

Clanak 10. "VJERUJEM U OPROSTENJE GRIJEHA"

976 Apostolsko vjerovanje vjeru u oprostjenje grijeha povezuje s vjerom u Duha Svetoga, ali i s vjerom u Crkvu i opcinstvo svetih. Upravo dajuci im Duha Svetoga, Uskrsnuli Krist je apostolima predao svoju bozansku vlast da

oprastaju grijeha: "Primitite Duha Svetoga! Kojima otpustite grijeha,

otпустaju im se; kojima zadržite, zadržani su im" (Iv 20,22-23). (Drugi dio Katekizma izravno raspravlja o oprostjenju grijeha po krštenju, sakramentu pokore i drugim sakramentima, osobito po Euharistiji. Stoga je ovdje dovoljno iznijeti ukratko nekoliko osnovnih podataka).

I. Jedno krštenje za otpustjenje grijeha

977 Nas Gospodin je povezoao oprostjenje grijeha uz vjeru i krštenje:

"Podjite

po svem svijetu, propovijedajte evandjelje svemu stvorenju. Tko uzvjeruje i

pokrsti se, spasit ce se; a tko ne uzvjeruje, osudit ce se" (Mk 16,15-16).

Krst je prvi i osnovni sakrament za oprastanje grijeha jer nas ujedinjuje s Kristom, koji je umro za nase grijeha i uskrsnuo za nase opravdanje, "i mi tako hodimo u novosti zivota" (Rim 6,4).

978 "U casu kad vrsimo nasu prvu ispovijest vjere, primajuci sveto krštenje

koje nas cisti, oprostjenje je koje primamo tako potpuno i cjelovito, da nam ama bas nista ne ostaje za brisanje, ni od istocnoga grijeha, ni od grijeha koje smo sami pocinili, niti ikoja kazna za njihovo okajanje (...). Ali, ipak, milost krstenja nikoga ne oslobadja od njegovih naravnih slabosti. Naprotiv, moramo se boriti protiv pokreta pozude koji nas poticu na zlo".

979 U toj borbi sa sklonoscu na zlo, tko bi bio dovoljno vrijedan i budan da

bi izbjegao svaku ranu grijeha? "Ako je dakle potrebno da Crkva ima vlast otpustati grijeha, bilo je potrebno da krštenje ne bude jedini nacin na koji se ona sluzi kljucevima Kraljevstva nebeskoga, koje joj je dao Isus Krist; trebalo je da bude sposobna da svim pokornicima oprasta njihove grijeha, kad

god pogrijese do posljednjeg casa zivota".

980 Po sakramentu pokore krstenik se moze pomiriti s Bogom i s Crkvom: Sveti

oci su s pravom pokoru nazvali "napornim krstenjem". Sakrament je pokore

onima koji su poslije krstenja pali, potreban za spasenje kao sto je krstenje onima koji jos nisu nanovo rodjeni.

II. Vlast kljuceva

981 Krist je poslije uskrsnuca poslao apostole da u njegovo ime propo-vijedaju (...) obracenje i otpustenje grijeha svim narodima" (Lk 24,47). Apostoli i njihovi nasljednici vrse tu "sluzbu pomirenja" (2 Kor 5,18) ne samo navjesucujuci ljudima Bozje oprostjenje, koje nam je Krist zaslužio, i pozivajuci ih na obracenje i vjeru, nego takodjer dajuci im po krstenju otpustenje grijeha i mireci ih s Bogom i s Crkvom vlasцу kljuceva koju su primili od Krista: Crkva je primila kljuceve Kraljevstva nebeskoga,

da se u njoj, po krvi Kristovoj i djelovanjem Duha Svetoga, vrši otpustanje grijeha. U Crkvi dusa, koja je bila mrtva zbog grijeha, ponovno ozivljuje, da bi zivjela s Kristom, cija nas je milost spasila.

982 Nema grijeha, ma kako bio tezak, koji sveta Crkva ne moze oprostiti. "Nema nikoga, ma kako

bio zao i gresan, koji se, sa sigurnoscu, ne treba nadati svome odrjesenju, ako mu je kajanje iskreno". Krist koji je umro za sve ljude zeli da u njegovoj Crkvi vrata oprostjenja budu uvijek otvorena svakome tko se ostavi grijeha.

983 Kateheza ce se truditi da u vjernika pobudi i podupre vjeru u neusporedivu velicinu dara koji je uskrsli Krist dao svojoj Crkvi: poslanje i vlast da, po sluzbi apostola i njihovih nasljednika, doista otpusta grijeh: Gospodin hoce da njegovi ucenici imaju golemu vlast: hoce da njegovi siromasni sluge u njegovo ime vrse sto je on cinio dok je bio na zemlji.

Svecenici su primili vlast koju Bog nije dao ni andjelima ni arhandjelima. (...) Ono sto svecenici ovdje dolje izvrsavaju, to Bog gore potvrđuje.

Da u Crkvi nema otpustjenja grijeha, ne bi bilo nikakve nade, nikakva ufanja u vjecni zivot i vjecno oslobodjenje. Zahvalimo Bogu koji je svojoj Crkvi dao tolik dar.

Ukratko

984 Vjerovanje povezuje "oprostenje grijeha" s vjerom u Duha Svetoga. Kad im je dao Duha Svetoga, uskrsnuli je Krist apostolima povjerio vlast da oprastaju grijeh.

985 Krst je prvi i glavni sakrament za oprostjenje grijeha: ujedinjuje nas s umrlim i uskrsnulim Kristom i daje nam Duha Svetoga.

986 Po Kristovoj volji, Crkva ima vlast oprastati grijeh krštenima; po svojim biskupima i svecenicima, ona to vrši obicno u sakramentu pokore.

987 "Svecenici i sakramenti samo su sredstva otpustanja grijeha, kojima se nas Gospodin Isus Krist, jedini uzrok i djelitelj spasenja, htio poslužiti,

da brise nase krivnje i daje nam milost opravdanja".

Clanak 11."VJERUJEM U USKRSNUCE TIJELA"

988 Krscansko vjerovanje - ispovijest nase vjere u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga i u njegovo stvoriteljsko, spasiteljsko i posvetiteljsko djelo - dostize vrhunac u proglašenju uskrsnuca mrtvih na kraju vremenâ i vjere u vjecni zivot.

989 Cvrsto vjerujemo i cvrsto se nadamo, da ce, kao sto je Krist zaista uskrsnuo od mrtvih te zivi zauvijek, isto tako pravednici poslije smrti zauvijek zivjeti s uskrsnim Kristom, i da ce ih on uskrisiti u posljednji dan. Kao sto je bilo njegovo, tako ce i nase uskrsnuce biti djelo Presvetog Trojstva: Ako li Duh Onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, Onaj koji uskrisi Krista od mrtvih, ozivjet ce i smrtna tijela vasa po Duhu svome koji prebiva u vama (Rim 8,11).

990 Izricaj "tijelo" (doslovno "put", meso) oznacuje covjeka u stanju slaboce i smrtnosti. "Uskrsnuce tijela" znaci da poslije smrti nece zivjeti samo dusa, nego da ce i nasa "smrtna tijela" (Rim 8,11) ozivjeti.

991 Vjerovanje u uskrsnuce mrtvih bilo je bitna sastojnica krscanske vjere od pocetka. "Uvjerenje je krscana: uskrsnuce mrtvih; vjerujuci to, jesmo (to sto jesmo)":(...) kako neki medju vama govore da nema uskrsnuca mrtvih? Ako nema uskrsnuca mrtvih, ni Krist nije uskrsnuo!

Ako pak Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje nase, uzalud i vjera vasa. (...) Ali sada: Krist uskrsnu od mrtvih, prvina usnulih (1 Kor 15,12-14.20).

I. Kristovo i nase Uskrsnuce

POSTUPNA OBJAVA USKRSNUCA

992 Bog je uskrsnuce mrtvih postupno objavljivao svome narodu. Nada u tjelesno uskrsnuce mrtvih nametnula se kao unutarnja posljedica vjere u Boga

stvoritelja citava covjeka, s dusom i tijelom. Stvoritelj neba i zemlje jest i onaj koji vjerno drzi svoj savez s Abrahamom i njegovim potomstvom. Pod

tim dvostrukim vidikom pocet ce se izrazavati vjera u uskrsnuce. U svojim kuspjama mucenici Makabejci priznaju: Kralj svijeta ce nas, "zato sto umiremo za njegove zakone, uskrisiti na zivot vjecni" (2 Mak 7,9). "Blago onom koji umire od ruke ljudi, u cvrstoj nadi koju ima od Boga: da ce ga Bog uskrisiti" (2 Mak 7,14).

993 Farizeji i mnogi Isusovi suvremenici nadali su se uskrsnucu. Isus ga cvrsto naucava. Saducejima koji ga nijecu odgovara: "Niste li u zabludi zbog toga sto ne razumijete Pisama ni sile Bozje?" (Mk 12,24). Vjera u uskrsnuce zasniva se na vjeri u Boga koji nije "Bog mrtvih, nego zivih" (Mk 12,27).

994 Jos vise: Isus vjeru u uskrsnuce povezuje sa svojom osobom: "Ja sam uskrsnuce i zivot (...)" (Iv 11,25). Sam ce Isus Krist u posljednji dan uskrisiti one koji budu u njega vjerovali i koji budu blagovali njegovo tijelo i pili njegovu krv. Vec odsada on za to daje znak i zalog vracajuci zivot nekim mrtvima, najavljujuci time vlastito uskrsnuce, koje ce ipak biti drugacijeg reda. O tom jedinstvenom dogadjaju on govori kao o "znaku Jone"

(Mt 12,39), o znaku Hrama: navijesta svoje uskrsnuce treci dan nakon smrti.

995 Biti Kristov svjedok znaci biti "svjedok njegova uskrsnuca" (Dj 1,22), biti jedan od onih koji su "s njime posto uskrsnu od mrtvih zajedno jeli i pili " (Dj 10,41). Krscanska nada u uskrsnuce posve je odredjena susretima s uskrsnulim Kristom. Uskrsnut cemo kao i on, s njime i po njemu.

996 Krscanska je vjera u uskrsnuce od pocetka nailazila na neshvacanja i protivljenja. "Ni u jednoj drugoj tocki krscanska vjera ne susrece toliko otpora kao u pogledu uskrsnuca tijela". Opcenito se dosta lako prihvaca da se ljudski zivot poslije smrti nastavlja na duhovan nacin. Ali kako vjerovati da ovo tijelo koje je tako ocito smrtno moze uskrsnuti na vjecni zivot?

KAKO USKRSVAJU MRTVI?

997 Sto znaci "uskrsnuti"? Po smrti, dijeljenjem duse i tijela, tijelo se covjekovo raspada, dok mu dusa ide u susret Bogu, cekajuci da se ponovno sjedini sa svojim proslavljenim tijelom. Bog ce svojom svemocu povratiti konacno nepokvarljiv zivot nasim tijelima sjedinjujuci ih s nasim dusama, snagom Isusova uskrsnuca.

998 Tko ce uskrsnuti? Svi ljudi koji su umrli: "koji su dobro cinili - na uskrsnuce zivota, a koji su radili zlo - na uskrsnuce osude" (Iv 5, 29).

999 Kako? Krist je uskrsnuo sa svojim vlastitim tijelom: "Pogledajte ruke moje i noge! Ta ja sam!" (Lk 24,39); ali se nije vratio u zemaljski zivot.

Tako ce isto, u njemu, "svi uskrsnuti sa svojim vlastitim tijelima, koja sada imaju"; samo ce to tijelo biti preobrazeno u slavno tijelo, u "tijelo duhovno" (1 Kor 15, 44): Ali, reci ce netko: Kako uskrsavaju mrtvi? I s kakvim li ce tijelom doci? Bezumnice! Sto sijes ne ozivljuje, ako ne umre. I

sto sijes, ne sijes tijelo buduce, vec golo zrno (...) Sije se u raspadljivosti, uskrsava u neraspadljivosti; (...) i mrtvi ce uskrsnuti neraspadljivi (...) Jer ovo raspadljivo treba da se obuce u neraspadljivost i ovo smrtno da se obuce u besmrtnost (1 Kor 15,35-37,42.52-53).

1000 To "kako" nadilazi nasu mastu i nase shvacanje; mozemo ga dokuciti samo vjerom.

Ali vec sudjelovanje u euharistiji daje nam predokus preobrazenja nasega tijela po Kristu: Jednako kao sto kruh, koji je od zemlje, posto primi Bozje posvecenje, nije vise obican kruh, nego euharistija, sastavljena od dvoga: od zemaljskog i od nebeskog; tako i nasa tijela, kada prime euharistiju, u sebi nose klicu uskrsnuca, nisu vise pokvarljiva.

1001 Kada? Konacno "u posljednji dan" (Iv 6,39-40.44.54;11,24), "na svrsetku svijeta". Uskrsnuce

mrtvih duboko je povezano s Kristovim drugim dolaskom (paruzijom): Jer sam

ce Gospodin - na zapovijed, na glas arhandjelov, na zov trublje Bozje - sici s neba. I najprije ce uskrsnuti mrtvi u Kristu (1 Sol 4,16).

SUUSKRSLI S KRISTOM

1002 Ako je istina da ce nas Krist uskrisiti u "posljednji dan", istina je takodjer da smo, na neki nacin, s Kristom vec uskrsnuli. Zahvaljujuci Duhu

Svetome, krscanski je zivot vec odsad na zemlji sudjelovanje u smrti i uskrsnucu Kristovu: (...) s njime suukopani u krstenju, u njemu ste i

suuskršli po vjeri u snagu Boga koji ga uskrisi od mrtvih (...). Ako ste suuskršli s Kristom, trazite sto je gore, gdje Krist sjedi s desna Bogu! (Kol 2,12; 3,1).

1003 Sjedinjeni s Kristom po krstenju, vjernici imaju vec sada stvarnog udjela u nebeskom zivotu uskrsnuloga Krista, ali taj zivot ostaje "skriven s Kristom u Bogu" (Kol 3,3). S njim nas zajedno "uskrisi i posadi na nebesima u Kristu Isusu" (Ef 2,6). Hranjeni njegovim tijelom u euharistiji, vec sada pripadamo Tijelu Kristovu. Kad uskrsnemo u posljednji dan, tada cemo se i mi "s njime pojaviti u slavi" (Kol 3,4).

1004 U iscekivanju tog dana, tijelo i dusa vjernika vec sudjeluju u dostojanstvu "biti u Kristu"; odatle proizlazi duznost postivanja svoga tijela, ali i tijela drugih, posebno onih koji trpe: Tijelo pripada "Gospodinu i Gospodin tijelu. Ta Bog koji je Gospodina uskrisio i nas ce uskrisiti snagom njegovom. Ne znate li da su tijela vasa udovi Kristovi? (...) Tijelo vase hram je Duha Svetoga koji je u vama koga imate od Boga, te niste svoji (...). Proslavite dakle Boga u tijelu svojem!" (1 Kor 6,13-15.19-20).

II. Umrijeti u Kristu Isusu

1005 Da se uskrsne s Kristom, treba umrijeti s Kristom, treba se "iseliti iz tijela i naseliti kod Gospodina" (2 Kor 5,8). Pri tom "odlasku" (Fil 2,23), koji je smrt, dusa se dijeli od tijela. Ona ce se sa svojim tijelom sjediniti u dan uskrsnuca mrtvih.

SMRT

1006 "Zagonetka ljudskog položaja dostize vrhunac pred smrću". U nekom smislu, tjelesna je smrt naravna, ali za vjeru, ona je, u stvari, "placa grijeha" (Rim 6,23). I za one koji umiru u milosti Kristovoj, ona je sudjelovanje u smrti Gospodnjoj, da bi mogli sudjelovati i u njegovu uskrsnuću.

1007 Smrt je kraj zemaljskoga života. Nas je život odmjeren vremenom, tijekom kojega se mijenjamo, starimo, te se, kao kod svih živih bića na zemlji, smrt javlja kao normalan svršetak života. Taj vid smrti pridaje hitnost našim životima: spomen na našu smrtnost služi također da nas podsjeti kako za ostvarenje svoga života imamo samo ograničeno vrijeme:

sjecaj se svoga Stvoritelja u dane svoje mladosti, (...) prije nego se vrati prah u zemlju kao što je iz nje i došao, a duh se vrati Bogu, koji ga je dao (Prop 12, 1. 7).

1008 Smrt je posljedica grijeha. Kao vjerodostojni tumač nauka Svetog pisma i Predaje, crkveno Učiteljstvo uči da je smrt usla u svijet zbog ljudskog grijeha. Iako čovjek posjeduje smrtnu narav, Bog je odredio da ne umre. Smrt je dakle protivna naumu Boga Stvoritelja; ona je usla u svijet kao posljedica grijeha. "Tjelesna smrt, od koje bi čovjek bio postavljen da nije sagriješio", postala je tako čovjekov "posljednji neprijatelj", koji treba biti pobijedjen.

1009 Smrt je po Kristu preobrazena. I Isus, Sin Božji, podnio je smrt, svojstvenu ljudskom stanju. Ali, usprkos strahu pred njom, prihvatio ju je činom potpunog i slobodnog podlaganja volji Očevoj. Isusov je posluš promijenio prokletstvo smrti u blagoslov.

SMISAO KRSCANSKE SMRTI

1010 Zahvaljujuci Kristu, krscanska smrt ima pozitivan smisao. "Meni je zivjeti Krist, a umrijeti dobitak!" (Fil 1,21). "Vjerodostojna je rijec: Ako s njime umrijesmo, s njime cemo i zivjeti" (2 Tim 2,11). Bitna novost krscanske smrti jest u ovome: krscanin je po krstenju sakramentalno vec "umro s Kristom", da bi zivio novim zivotom; ako pak umremo u milosti Kristovoj, fizicka smrt dovršava to "umiranje s Kristom" te ispunja nase utjelovljenje u njega, u njegov otkupiteljski cin: Dobro je za me da umrem u

(eis) Krista Isusa, vise nego da vladam krajnjim dijelovima zemlje. Njega trazim, koji je za nas umro; njega hocu, koji je za nas uskrsnuo. Moje se rodjenje približuje (...). Pustite me da primim cisto svjetlo; kada dodjem tamo, bit cu covjek.

1011 U smrti Bog covjeka zove k sebi. Zbog toga krscanin moze prema smrti osjetiti zelju kakvu je iskusio sveti Pavao: "Zelja mi je otici i s Kristom biti" (Fil 1,23); i on moze svoju smrt preobraziti u cin poslušnosti i ljubavi prema Ocu, po primjeru Kristovu: Moja je zemaljska zelja razapeta; (...) u meni ziva voda romoni i kaze mi: "Dodji k Ocu!"

Zelim vidjeti Boga; a da ga vidim, moram umrijeti.

Ja ne umirem, ulazim u zivot.

1012 Krscanski je pogled na smrt izvanredno dobro izrazen u crkvenom bogoslužju: Tvojim se vjernima, Gospodine, zivot mijenja, a ne oduzima; i posto se raspadne dom ovozemnog boravka, stjece se vjecno prebivaliste na nebesima.

1013 Smrt je svrsetak covjekova zemaljskog hodocasca, svrsetak vreme-na

milosti i milosrdja koje mu Gospodin pruza da ostvari svoj ovozemni zivot prema Bozjem nacrtu i da odredi svoju konacnu sudbinu. Kada zavrshi "jedini tijek naseg zemaljskog zivota", vise se necemo vratiti da zivimo druge zemaljske zivote. Ljudi samo jednom umiru (Hebr 9,27). Poslije smrti nema "ponovnog radjanja" ("reinkarnacije").

1014 Crkva nas potice da se pripremimo za cas smrti ("Od nagle i nepripravne smrti, oslobodi nas, Gospodine", Litanije svih svetih), da molimo Majku Bozju da nas zagovara "na casu smrti nase" (Zdravo Marijo), da se utjecemo svetom Josipu, zastitniku dobre smrti: U svakom cinu i misli tako se vladaj kao da ces danas umrijeti. Kad bi imao cistu savjest, ne bi se mnogo bojao smrti. Bolje je cuvati se grijeha nego izbjegavati smrt. Ako danas nisi spreman, kako ces biti sutra?

Hvaljen budi, moj Gospodine, za sestru nasu tjelesnu Smrt, kojoj nijedan covjek ne moze izbjeci.
Jao onima koji umiru u smrtnome grijehu;
blago onima koje smrt nadje
po tvojoj svetoj volji,
jer im druga smrt nece nanijeti zla.

Ukratko

1015 "Tijelo je stozer spasenja." Mi vjerujemo u Boga koji je stvoritelj tijela; vjerujemo u Rijec koja je postala tijelom da otkupi tijelo; vjerujemo u uskrsnuce tijela, dovrsetak stvorenja i otkupljenja tijela.

1016 Smrcu se dusa dijeli od tijela, ali u uskrsnucu ce Bog nasemu

preobrazenom tijelu dati nepokvarljiv zivot sjedinjujuci ga s nasom dusom. Kao sto je Krist uskrsnuo i vjечно zivi, tako cemo i mi svi uskrsnuti u posljednji dan.

1017 "Mi vjerujemo u pravo uskrsnuce ovoga tijela koje sada imamo." Ipak, u grob se sije tijelo raspadljivo, a uskrsava tijelo neraspadljivo, "tijelo duhovno" (1 Kor 15,44).

1018 Zbog istocnog grijeha, covjek mora podnijeti "tjelesnu smrt, od koje bi bio postedjen, da nije sagrijesio".

1019 Isus, Sin Bozji, dragovoljno je za nas podnio smrt u potpunom i slobodnom podlaganju volji Ocevoj. Svojom je smrću pobijedio smrt i tako svim ljudima otvorio put spasenju.

Clanak 12. "VJERUJEM U ZIVOT VJECNI"

1020 Za krscanina, koji svoju smrt sjedinjuje sa smrću Kristovom, smrt je kao odlazak Kristu i ulazak u vjечni zivot. Kad Crkva, posljednji put, nad umirucim krscaninom izrekne oprosne rijeci Kristova odrjesenja, kada ga posljednji put obiljezi okrepljujucim pomazanjem i kada mu u popudbini (pricesti) dadne Krista kao hranu za putovanje, ona mu se obraca s blagim i

ohrabrujucim rijecima: Podji, krscanska duso, s ovoga svijeta u ime Boga Oca

svemogucega, koji te je stvorio, u ime Isusa Krista, Sina Boga zivoga, koji je za te trpio, u ime Duha Svetoga, koji se u te izlio. Danas ti bilo mjesto

u miru i prebivaliste kod Boga na svetome Sionu, sa svetom Bogorodicom Djevicom Marijom, sa svetim Josipom i svim andjelima i svecima Bozjim (...).

Vrati se svojem pocetniku koji te je nacinio od gliba zemaljskoga. I zato neka ti na odlasku iz ovoga zivota dodje u susret Djevica Marija, andjeli i svi sveti (...), da svoga Otkupitelja gledas licem u lice(...).

I. Posebni sud

1021 Smrt je svrsetak ljudskog zivota kao vremena otvorena primanju ili odbijanju milosti Bozje koja se ocitovala u Isusu Kristu. Novi zavjet govori

o sudu poglavito gledom na konacni susret s Kristom o njegovu drugom dolasku, ali u vise navrata potvrđuje takodjer neposrednu nagradu ili kaznu

nakon smrti, koja ce biti dodijeljena svakome prema njegovim djelima i njegovoj vjeri. Prispodoba o siromasnom Lazaru i Kristova rijec dobrom razbojniku na krizu, kao i drugi tekstovi Novoga zavjeta, govore o posljednjoj sudbini duse koja moze biti razlicita.

1022 Svaki covjek vec od casa smrti, u posebnom sudu koji mu zivot stavlja u

odnos prema Kristu, prima u svojoj besmrtnoj dusi vjecnu nagradu ili kaznu:

ili treba proci kroz ciscenje, ili ce neposredno uci u nebesko blazenstvo, ili ce se odmah zauvijek osuditi. Uvecer nasega zivota, bit cemo sudjeni prema ljubavi.

II. Nebo

1023 Oni koji umiru u Bozjoj milosti i prijateljstvu, i koji su posve ocisceni, zive zauvijek s Kristom. Zauvijek su slicni Bogu, jer ga gledaju "kao sto jest" (1 Iv 3,2), licem u lice: Nasom apostolskom vlasцу definiramo

da, prema opcem Bozjem odredjenju, duse svih svetih, koji su otisli s ovoga

svijeta prije Muke Gospodina nasega Isusa Krista, (...) i svih drugih vjernika koji su umrli posto su primili sveto Kristovo krstenje, u kojih u casu smrti nije bilo nista za ciscenje (...) ili, ako je nesto bilo ili nesto bude sto treba ocistiti, cim, poslije svoje smrti, budu ociscene (...) i prije uskrsnuca njihovih tjelesa i opceg suda - i to nakon uzasasca Gospodina i Spasitelja Isusa Krista na nebo - bile su, jesu i bit ce u nebu, u kraljevstvu nebeskom i raju nebeskom s Kristom, u drustvu svetih andjela.

One su poslije muke i smrti nasega Gospodina Isusa Krista, ugledale i gledaju Bozju bit neposrednim gledanjem, i to licem u lice, bez posredovanja ikakvog stvorenja.

1024 Taj savrseni zivot, to zajednistvo zivota i ljubavi s Presvetim Trojstvom, s Djevicom Marijom, andjelima i svim blazenicima - zove se "nebo". Nebo je covjekov krajnji cilj i ostvarenje njegovih najdubljih teznja, stanje najvece i konacne sreće.

1025 Zivjeti u nebu znaci "biti s Kristom". Izabranici zive "u njemu", ali cuvajuci, dapace nalazeci u njemu svoj pravi identitet i vlastito ime: Zivot znaci biti s Kristom; stoga gdje je Krist, tu je zivot, tu je kraljevstvo.

1026 Isus Krist nam je svojom smrću i uskrsnućem "otvorio" nebo. Zivot se

blazenih sastoji u potpunom posjedovanju plodova Kristova otkupljenja; svojoj nebeskoj proslavi on pridružuje one koji su u nj vjerovali i ostali vjerni njegovoj volji. Nebo je blazena zajednica svih koji su njemu savršeno pritičelovljeni.

1027 To otajstvo blazenog zajedništva s Bogom i sa svima onima koji su u Kristu nadilazi svako poimanje i svako predocenje. Sveto pismo nam o tome govori u slikama: život, svjetlost, mir, svadbena gozba, vino (vječnog) Kraljevstva, kuca Oceva, nebeski Jeruzalem, raj: "Sto oko ne vidje, i uho ne cu, i u srce covjecje ne udje, to pripravi Bog onima koji ga ljube" (1 Kor 2,9).

1028 Bog se, zbog svoje transcendencije, moze vidjeti onakav kakav jest samo kad on sam svoju Otajstvenost otvori neposrednom promatranju covjeka i kad mu za to dade sposobnost. To promatranje Boga u nebeskoj slavi Crkva naziva "blazenim gledanjem": Kakva ce biti tvoja slava i tvoja sreca: bit ces pripusten da gledas Boga, imat ces cast da sudjelujes u radostima spasenja i vjecnoga svjetla zajedno s Kristom, Gospodinom tvojim Bogom, (...) da uzivas u Kraljevstvu nebeskom, u drustvu pravednika i Bozjih prijatelja, radost postignute besmrtnosti.

1029 U slavi nebeskoj, blazenici s radoscu nastavljaju ispunjati volju Bozju u odnosu prema drugim ljudima i cijelom stvorenju. Oni vec kraljuju s Kristom; s njim ce "kraljevati u vijeke

vjekova" (Otk 22,5).

III. Konacno ciscenje ili Cistiliste

1030 Oni koji umru u milosti i prijateljstvu s Bogom, a nisu potpuno cisti, iako su sigurni za svoje vjecno spasenje, moraju se poslije smrti podvrgnuti

ciscenju, kako bi postigli svetost nuznu za ulazak u nebesku radost.

1031 To konacno ciscenje izabranih, koje se posve razlikuje od kazne osudjenih, Crkva naziva Cistilistem. Nauk vjere s obzirom na Cistiliste Crkva je jasno izrazila posebno na Firentinskom i Tridentskomsaboru. Crkvena

predaja, pozivajuci se na neka mjesta Svetog pisma, govori o cistilisnoj vatri: Sto se tice nekih lakih pogresaka, treba vjerovati da prije opceg suda postoji cistilisna vatra, prema onome sto potvrđuje Onaj koji je Istina, govoreci da onome tko izgovori hulu protiv Duha Svetoga nece biti oprostena ni na ovom ni u buducem svijetu (Mt 12,31). Prema toj pouci mozemo

zakljuciti da se neke pogreske mogu oprostiti na ovom svijetu, a neke druge

u buducem svijetu.

1032 Taj se nauk takodjer oslanja na molitvenu praksu za

pokojne, o cemu govori Sveto pismo: "Zato je (Juda Makabejac) za pokojne

prinio zrtvu naknadnicu, da im se oproste grijesi" (2 Mak 12,46). Crkva je, od prvih vremena, castila spomen mrtvih i za njih prinosila molitve, poglavito misnu zrtvu, da bi, ocisceni, mogli prispjeti k blazenom gledanju Boga. Crkva takodjer preporucuje milostinju, oproste i djela pokore u korist

pokojnika: Pruzajmo im pomoc i obnavljajmo im spomen. Ako su Jobovi sinovi

bili ocisceni zrtvom svog oca, zasto bismo sumnjali da ce nasi prinosi za pokojne tim pokojnicima pruziti neku utjehu? Ne oklijevajmo pruzati pomoc

onima koji su preminuli i prikazivati za njih svoje molitve.

IV. Pakao

1033 Ne mozemo biti s Bogom sjedinjeni ako se slobodno ne odlucimo da ga

ljubimo. Ali, Boga ne mozemo ljubiti ako tesko grijesimo protiv njega, protiv svog bliznjega ili protiv nas samih: "tko ne ljubi, ostaje u smrti.

Tko god mrzi brata svoga, ubojica je. A znate da nijedan ubojica nema u sebi

trajnoga, vjecnoga zivota" (1 Iv 3,14.15). Nas Gospodin upozorava nas da cemo biti od njega odijeljeni, ako u teskim potrebama ne priskocimo u pomoc

siromasnima i malenima, njegovoj braci. Umrijeti u smrtnom grijehu, a da se

čovjek za nj nije pokajao i prihvatio milosrdnu ljubav Bozju, znaci, po svom

slobodnom izboru, ostati zauvijek odijeljen od njega. To upravo jest stanje konacnog samo-isključenja iz zajedništva s Bogom i s blazenicima, koje oznacujemo rijecju "pakao".

1034 Isus cesto govori o "geheni", o vatri "koja se ne gasi", pripremljenoj onima koji do kraja zivota odbijaju vjerovati i obratiti se, i gdje se istodobno moze izgubiti dusa i tijelo. Isus teskim rijecima navjescuje da ce "poslati svoje andjele da pokupe sve (...) bezakonike i bace ih u pec ognjenu" (Mt 13,41-42), i da ce izreci osudu: "Odlazite od mene, prokleti, u

oganj vjecnii" (Mt 25,41).

1035 Crkva u svom naucavanju potvrđuje opstojnost pakla i njegovu vjecnost.

Duse onih koji umiru u smrtnom grijehu odmah nakon smrti silaze u pakao,

gdje trpe paklene muke, "vjecni oganj". Glavna se paklena muka sastoji u vjecnom odjeljenju od Boga, u kojemu jedinome moze covjek naci zivot i sreću, za sto je stvoren i za cime tezi.

1036 Izjave Svetoga pisma i ucenje Crkve o paklu jesu poziv na odgovornost,

kojom covjek mora svoju slobodu upotrijebiti u cilju svoje vjeczne sudbine.

Istodobno su hitan poziv na obracenje: "Udjite na uska vrata! Jer siroka su

vrata i prostran put koji vodi u propast i mnogo ih je koji njime idu. O

kako su uska vrata i tijesan put koji vodi u Zivot i malo ih je koji ga

nalaze!" (Mt 7,13-14): Buduci da ne znamo ni dana ni casa, treba, kako

opominje Gospodin, da ustrajno bdijemo da, dovrsvsi jedini tijek nasega

zemaljskog zivota, zasluizimo s njim uci na svadbu i ubrojiti se medju

blagoslovljene, i da ne budemo kao zli i lijeni sluge otjerani u vjecni

oganj, u vanjske tmine, gdje "ce biti plac i skrgut zubi".

1037 Bog nikoga ne predodredjuje za pakao; za to je potrebno svojevoljno odvracanje od Boga

(smrtni grijeh) i ustrajanje u tome sve do kraja. U euharistijskom slavlju i

u dnevnim molitvama vjernika Crkva zaziva milosrdje Boga, koji "nece da itko

propadne, nego hoce da svi prispiju k obracanju" (2 Pt 3,9): Molimo,

Gospodine, blagohotno primi ovaj zrtveni prinos nas tvojih slugu i sve

obitelji svoje: obdari nase dane svojim mirom, izbavi nas od vjeczne osude i

ubroji nas medju izabrane svoje.

V. Posljednji sud

1038 Posljednjem sudu prethodit će uskrsnuće svih mrtvih, "pravednika i nepravednika" (Dj 24,15). To će biti "čas kad će svi koji su u grobovima čuti glas Sina čovječjega. I izaći će: koji su dobro činili - na uskrsnuće života, a koji su radili zlo - na uskrsnuće osude" (Iv 5,28-29). Tada će Krist "doći u slavi i svi anđeli njegovi s njime (...). I sabrat će se pred njim svi narodi, a on će ih jedne od drugih razlučiti kao što pastir razlučuje ovce od jaraca. Postavit će ovce sebi s desna, a jarce s lijeva (...). I otići će ovi u muku vječnu, a pravednici u život vječni" (Mt 25,31. 32. 33. 46).

1039 Pred Kristom koji je Istina bit će konačno iznesena istina o stavu svakoga čovjeka prema Bogu. Posljednji sud će otkriti, do zadnjih posljedica, sve što je tko za svoga zemaljskog života dobro učinio ili propustio učiniti : Sve je zlo koje čine opaki zabilježeno - da oni to i ne znaju. U dan kad Bog neće sutjeti (Ps 50,3) (...) okrenut će se prema zlima: "Ja sam, reci će im, na zemlju postavio svoje siromahe, zbog vas. Ja sam, njihov gospodar, stolovao na nebu zdesna svojega Oca - a moji su udovi na zemlji bili gladni. Da ste dali mojim udovima, vas bi dar bio došao sve do Glave. Kad sam postavio svoje siromahe na zemlju, učinio sam ih vašim dostavljačima, da donose vasa dobra djela u moju riznicu: vi niste ništa položili u njihove ruke, zato kod mene ništa ne posjedujete".

1040 Posljednji sud bit će u vrijeme slavnog povratka Kristova. Samo mu Otac zna sat i dan;

samo on odlučuje o njegovu dolasku. Po svom će Sinu Isusu Kristu izreći tada

konačni pravorijek o svoj povijesti. Tada ćemo upoznati posljednji smisao

citava stvorenja i svu ekonomiju spasenja; shvatit ćemo čudesne putove kojima je njegova Providnost vodila svaku stvar njezinu konačnom cilju. Posljednji će sud otkriti da Božja pravda pobjedjuje sve nepravde što su ih Božja stvorenja počinila te da je Božja ljubav jača od smrti.

1041 Poruka Posljednjeg suda poziv je na obraćenje dok Bog još daje ljudima

"vrijeme milosno, (...) vrijeme spasa" (2 Kor 6,2). Nadahnjuje i sveti strah Božji. Obvezuje na pravdu Kraljevstva Božjega. Navijesta "blazenu nadu" (Tit

2,13) povratka Krista Gospodina, koji će doći "da se proslavi u svojim svetima i da se prodići u svima koji su vjerovali" (2 Sol 1,10).

VI. Nada novih nebesa i nove zemlje

1042 Na kraju vremena, Kraljevstvo Božje doći će u svoj punini. Poslije općega suda, pravednici će, proslavljeni u tijelu i duši, kraljevati zauvijek s Kristom, i sam će svemir biti obnovljen: Tada će Crkva "biti dovršena u nebeskoj slavi, kad dođe vrijeme obnove svega, i kad se s ljudskim rodом sav svijet, koji je s čovjekom tijesno povezan i po njemu dostiže svoj cilj, u Kristu savršeno obnovi".

1043 Tu tajanstvenu obnovu, koja će preobraziti čovječanstvo i svijet, Sveto pismo naziva "nova nebesa i nova zemlja" (2 Pt 3,13). To će biti konačno ostvarenje Božjega nauma da se

"u Kristu uglavi sve - na nebesima i na zemlji" (Ef 1,10).

1044 U tom novom svemiru, nebeskom Jeruzalemu, Bog će prebivati među

ljudima. "I otklonit će im svaku suzu s očiju te smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli više neće biti, jer - prijasnije uminu" (Otk 21,4).

1045 Za covjeka taj ce svrsetak biti konacno ostvarenje jedinstva ljudskog roda, koje je Bog htio od pocetka stvaranja i kojemu je putujuca Crkva bila "kao sakrament". Oni koji budu sjedinjeni s Kristom tvorit ce zajednicu otkupljenih, Sveti grad Bozji (Otk 21,2), "Zarucnicu, Zenu Jaganjcevu" (Otk 21,9). Vise nece biti ozlijedjena grijesima, ljagama, sebicnoscu, sto rusi ili ranjava ljudsku zajednicu na zemlji. Blazeno gledanje, u kojemu ce se Bog neiscrpljivo otvoriti izabranima, bit ce nepresusno vrelo sreće, mira i uzajamnog zajedništva.

1046 U pogledu svemira, Objava potvrđuje duboko sudbinsko zajedništvo tvarnoga svijeta i covjeka: "Doista, stvorenje sa svom zudnjom iscekuje ovo objavljene sinova Bozjih (...)" u nadi da se oslobodi "robovanja i pokvarljivosti (...). Jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdisi i mucu se u porodjajnim bolima sve do sada. Ali ne samo ono! I mi koji imamo prvine Duha, i mi u sebi uzdisemo iscekujuci posinstvo, otkupljenje svoga tijela" (Rim 8,19-23).

1047 I vidljivi je svemir, dakle, odredjen da se preobrazi, "da i sam svijet, obnovljen u svom prvotnom stanju, bude, bez ikakve smetnje, u sluzbi pravednicima", sudjelujuci u njihovoj proslavi u Isusu Kristu uskrsnome.

1048 "Nepoznato nam je vrijeme dovršenja zemlje i covjecanstva, a ne znamo ni nacin preobrazbe svemira. Prolazi, dakako, vanjski lik ovoga svijeta, izoblicen grijehom. No pouceni smo da Bog sprema novi stan i novu zemlju u kojima ce vladati pravednost i gdje ce blazenstvo ispuniti i nadvisiti sve

zelje za mirom sto se radjaju u ljudskom srcu".

1049 "Iscekivanje nove zemlje niposto ne smije oslabiti, nego dapace razbuditi u nama brigu za izgradnjom ove zemlje gdje raste ono Tijelo nove

ljudske obitelji, koje vec pruza neku sliku novog svijeta. Stoga, iako treba dobro razlikovati ovozemni napredak od rasta Kristova kraljevstva, ipak je taj napredak, ukoliko moze pridonijeti boljem uredjenju ljudskog drustva, od

velike vaznosti za Bozje kraljevstvo".

1050 "Sve dobre plodove prirode i nasega truda, koje po Gospodnjoj zapovijedi i u njegovu Duhu budemo po zemlji prosirili, naci cemo poslije opet, ali ociscene od svake ljage, osvijetljene i preobrazene, kada Krist bude Ocu predao vjecno i sveopce kraljevstvo". Tada ce Bog biti "sve u svima" (1 Kor 15,28), u vjecnom zivotu: Stvarni i istinski zivot jest Otac koji, po Sinu u Duhu Svetome, na sve kao iz izvora izlijeva nebeske darove.

Po njegovoj su dobroti i nama ljudima uistinu obecana dobra vjecnog zivota.

Ukratko

1051 Svaki covjek, u casu smrti, na posebnom sudu, prima u svojoj besmrtnoj

dusi vjecnu nagradu (ili kaznu) od Krista, suca zivih i mrtvih.

1052 "Vjerujemo da duse svih onih koji umru u Kristovoj milosti (...) sacinjavaju narod Bozji poslije smrti, koja ce konacno biti unistena u dan uskrsnuca, kad ce se duse ponovno sjediniti sa svojim tijelima".

1053 "Vjerujemo da mnoštvo duša, koje su sabrane oko Isusa i Marije u raju, sačinjavaju nebesku Crkvu, gdje, u vječnom blaženstvu, gledaju Boga kakav jest, i gdje su, u različitom stupnju, pridružene svetim anđelima u božanskom vladanju proslavljenog Krista, posredujući za nas i svojim bratskim zauzimanjem pomazući našu slabost".

1054 Oni koji umru u Božjoj milosti i prijateljstvu, a nisu posve čisti, iako su sigurni za svoje vječno spasenje, poslije smrti podnose čišćenje, da postignu svetost potrebnu da mogu ući u Božju radost.

1055 Na temelju "opcinstva svetih", Crkva pokojne preporučuje Božjem milosrdju i prikazuje za njih molitve, napose svetu euharistijsku žrtvu.

1056 Po primjeru Kristovu, Crkva upozorava vjernike na "tuznu i mučnu stvarnost vječne smrti", koja se zove "pakao".

1057 Glavna je paklena kazna u vječnoj odvojenosti od Boga, u kojemu jedinom može čovjek naći život i sreću, za što je stvoren i za čime teži.

1058 Crkva moli da se nitko ne izgubi: "Gospodine, ne dopusti da se ikada odijelim od tebe". Ako je istina da se nitko ne može sam spasiti, jednako je istina da Bog hoće "da se svi ljudi spase (...)" (1 Tim 2,4) i da je njemu "sve moguće" (Mt 19,26).

1059 "Sveta rimska Crkva čvrsto vjeruje i ispovijeda da će se na Sudnji dan svi ljudi sa svojim tijelima pojaviti pred Kristovim sudistom, da polože račun za svoja djela".

1060 Na kraju vremena, Kraljevstvo ce Bozje postici svoju puninu. Tada ce pravednici, proslavljeni u tijelu i dusi zauvijek kraljevati s Kristom, i sam ce tvarni svemir biti preobrazen. Bog ce tada biti "sve u svima" (1 Kor 15,28), u vjecnom zivotu.

"AMEN"

1061 Vjerovanje se, kao i zadnja knjiga Svetoga pisma, završava zidovskom rijeci Amen. Cesto je nalazimo na kraju molitava Novog zavjeta. A i Crkva svoje molitve zaključuje s "Amen".

1062 U hebrejskom jeziku Amen se veze uz isti korijen kao i rijec "vjero-vati". Taj korijen izrazava cvrstocu, pouzdanost, vjernost. Otud shvacamo zasto rijec "Amen" moze izraziti i Bozju vjernost prema nama i nase povjerenje u Boga.

1063 U proroka Izaije nalazi se izraz "Bog istine", doslovno "Bog Amena", to jest Bog vjeran svojim obećanjima: "Tko se u zemlji bude blagoslivljao, neka se blagoslivlje Bogom vjernim (Bogom Amena)" (Iz 65,16). Nas Gospodin cesto upotrebljava izricaj "Amen", katkad udvostruceno, da naglasi pouzdanost svoga nauka i svoj ugled utemeljen na Bozjoj istini.

1064 Završni "Amen" u Vjerovanju preuzima dakle i potvrđuje početni: "Ja vjerujem". Vjerovati znaci reci "Amen" Bozjim rijecima, obećanjima,

zapovijedima, znaci potpuno se pouzdati u onoga koji je "Amen" beskrajne ljubavi i savrsene vjernosti. Krscanski svakodnevni zivot bit ce "Amen" Vjerovanju nase krsne vjeroispovijesti: Neka ti Vjerovanje bude kao ogledalo. Ogleđaj se u njemu: da vidis vjerujes li sve sto priznajes da vjerujes. I sa svoje vjere raduj se svaki dan.

1065 Sam Isus Krist jest "Amen" (Otk 3,14). On je konacni "Amen" Oceve ljubavi prema nama; on preuzima i dovršava nas "Amen" Ocu: "Doista, sva obećanja Bozja u njemu su 'Da!'. I stoga po njemu i nas Amen! Bogu na slavu!" (2 Kor 1,20):

Po njemu,
s njim i u njemu
tebi, Bogu Ocu svemogucemu,
u jedinstvu Duha Svetoga,
svaka cast i slava,
u sve vijeke vjekova.
AMEN.

DRUGI DIO: SLAVLJE KRSCANSKOG OTAJSTVA

ZASTO LITURGIJA?

1066 U Vjerovanju Crkva ispovijeda otajstvo Svetoga Trojstva i njegov "dobrohotni naum" o svemu stvorenju: Otac izvršuje "otajstvo svoje volje" darivajući svoga Ljubljenoga Sina i Svetoga Duha za spas svijeta i slavu svog imena. To je Kristovo otajstvo, objavljeno i ostvareno u povijesti prema naumu, mudroj "raspoređbi" koju sveti Pavao naziva "raspoređbom

otajstva" i koju ce otacka predaja nazivati "ekonomijom utjelovljene Riječi"

ili "naumom spasenja".

1067 "To djelo ljudskog otkupljenja i savrsene Bozje proslave, kojemu su predigrom bila cudesna Bozja djela u narodu Staroga zavjeta, izvršio je Krist Gospodin, osobito vazmenim otajstvom svoje blazene muke, uskrsnuca od

mrtvih i slavnog uzasasca, po kojemu je "svojom smrću unistio nasu smrt i uskrsnućem obnovio nas život. Doista, iz boka Krista usnulog na krizu provreo je cudesni sakrament cijele Crkve". Stoga, u liturgiji, Crkva slavi u prvom redu vazmeno otajstvo, po kojem je Krist izvršio djelo nasega spasenja.

1068 To Kristovo otajstvo Crkva u liturgiji navjesćuje i slavi da vjernici od njega žive i o njemu svjedoće u svijetu: Liturgija, kojom se, osobito u bozanskoj žrtvi euharistije, "vrši djelo naseg otkupljenja" u najvećoj mjeri pridonosi tome da vjernici svojim životom izraze i drugima ocituju otajstvo

Krista i pravu narav istinske Crkve".

STO ZNACI RIJEC LITURGIJA?

1069 Riječ "liturgija" izvorno znači "javno djelo", "službu naroda i službu u korist naroda". U krscanskoj predaji to znači da narod Bozji sudjeluje u "Bozjem djelu". Po liturgiji Krist, naš Otkupitelj i Veliki svećenik, nastavlja u svojoj Crkvi, s njome i po njoj, djelo naseg otkupljenja.

1070 Riječ "liturgija" Novi zavjet upotrebljava da oznaci ne samo bogoslužna slavlja, nego i navijestanje Evandjelja i ljubav na djelu. U svemu tome riječ

je o službi Bogu i ljudima. U liturgijskom slavlju Crkva je, po uzoru na svoga Gospodina, jedinog "liturga", služiteljica koja sudjeluje u njegovu svećenstvu (bogostovlje) prorockom (navijestanje) i kraljevskom (služba ljubavi). S pravom se, dakle, liturgija smatra vršenjem svećeničke službe Isusa Krista, u kojem se pomoću osjetnih znakova označuje i na način pojedinom znaku svojstven izvršuje čovjekovo posvećenje te otajstveno tijelo

Isusa Krista, Glava i udovi, vrši cjelokupno javno bogoslužje. Stoga je svako liturgijsko slavlje, kao djelo Krista svećenika i njegova tijela koje je Crkva, u najpotpunijem smislu sveto djelo i s njegovom se djelotvornošću

ni po kakvoći ni po stupnju ne može izjednačiti nijedan drugi čin Crkve.

LITURGIJA KAO VRELO ŽIVOTA

1071 Ako je djelo Kristovo, liturgija jest i djelo njegove Crkve, koje ostvaruje i očituje Crkvu kao vidljiv znak zajedništva Boga i ljudi po Kristu. Ona pokrene vjernike da se založe u novom životu zajednice. Traži da

u njoj svi sudjeluju "svjesno, djelatno i plodno".

1072 "Sveta liturgija ne iscrpljuje svekoliku djelatnost Crkve": njoj mora prethoditi evangelizacija, vjera i obrćenje; istom tada može ona donositi plodove u životu vjernika: novi Život po Duhu, zalaganje u poslanju Crkve i

služenje njezinu jedinstvu.

MOLITVA I LITURGIJA

1073 Liturgija je također udionstvo u Kristovoj molitvi, upravljenoj Ocu u

Duhu Svetomu. U njoj svaka krscanska molitva nalazi svoj izvor i cilj. Po liturgiji unutarnji je covjek ukorijenjen i utemeljen "u velikoj ljubavi kojom nas je Otac uzljubio" (Ef 2,4) u svome ljubljenom Sinu. Svakom se molitvom "u Duhu" (Ef 6,18), u svako vrijeme, zivi i pounutarnjuje isto "cudesno djelo Bozje".

KATEHEZA I LITURGIJA

1074 "Liturgija je vrhunac ka kojemu tezi djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proistjece sva njezina snaga". Ona je, dakle, povlasteno mjesto za katehezu naroda Bozjega. "Kateheza je tijesno povezana sa svim bogoslužnim i sakramentalnim djelovanjem jer u sakramentima, osobito u euharistiji, Krist Isus djeluje u punini u preobrazavanju ljudi".

1075 Liturgijska kateheza ide za uvodjenjem u Kristovo otajstvo (ona je stoga "mistagoska"), krecuci od vidljivog prema nevidljivomu, od znaka prema oznacenomu, od "sakramenta" prema "otajstvu". Takva kateheza spada na mjesne i krajevne katekizme. Ovaj Katekizam zeleci poslužiti cijeloj Crkvi, u svojoj raznolikosti njezinih obreda i kultura, prikazat ce ono sto je svoj Crkvi temeljno i zajednicko, glede liturgije kao otajstva i kao slavlja (prvi odsjek), zatim sedam sakramenata i blagoslovine (drugi odsjek).

PRVI ODSJEK: SAKRAMENTALNI RED SPASENJA

1076 Po izlivanju Duha Svetoga na dan Pedesetnice, Crkva se objavila

svijetu. Sa darom Duha pocinje novo vrijeme u "rasporedbi otajstva":
vrijeme

Crkve, u kojem Krist ocituje, uprisutnjuje i priopcava djelo svoga spasenja po liturgiji Crkve, "dok opet ne dodje" (1 Kor 11,26). U tom vremenu Crkve,

Krist zivi i sada djeluje u Crkvi i s njome na nov nacin, vlastit tomu novom vremenu. On djeluje po sakramentima; to predaja zajednicka Zapada i Istoka

naziva "sakramentalnom ekonomijom" koja se sastoji u priopcavanju (ili "dijeljenju") plodova vazmenog otajstva Kristova u slavlju "sakramentalne"

liturgije Crkve.

Stoga je vazno ponajprije iznijeti na vidjelo to "sakramentalno dijeljenje" (prvo poglavlje). Tako ce biti jasniji narav i bitni vidovi liturgijskog slavlja (drugo poglavlje).

PRVO POGLAVLJE: VAZMENO OTAJSTVO U VREMENU CRKVE

Clanak 1. LITURGIJA - DJELO SVETOGA TROJSTVA

I. Otac, izvor i cilj liturgije

1077 "Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina nasega Isusa Krista, koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu. Tako: u njemu

nas sebi izabra prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim;

u ljubavi nas predodredi za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu, dobrohotnoscu svoje volje, na hvalu Slave svoje milosti" (Ef 1,3-6).

1078 Blagoslivljanje je bozansko djelo koje daje zivot i kojemu je Otac izvor. Njegov je blagoslov istodobno rijec i dar (bene-dictio, eu-logia). Primijenjena covjeku, ta rijec znaci covjekovo klanjanje i predanje Stvoritelju u cinu zahvaljivanja.

1079 Od pocetka do svrsetka vremena svekoliko Bozje djelo jest blagoslov. Od liturgijske pjesme o prvom stvaranju sve do hvalospjeva nebeskog Jeruzalema, nadahnuti pisci navjesuju naum spasenja kao neizmjerni bozanski blagoslov.

1080 U pocetku Bog blagoslivlje ziva bica, osobito covjeka i zenu. Savez s Noom i sa svim zivim bicima obnavlja taj blagoslov plodnosti, usprkos covjekovu grijehu po kojem je zemlja "prokleta". Ali napose od Abrahama bozanski blagoslov prozima ljudsku povijest, koja je isla prema smrti, da je vrati zivotu, njezinu vrelu: po vjeri "oca vjernikâ" koji prihvaca blagoslov, zapocela je povijest spasenja.

1081 Bozanski blagoslovi ocituju se u cudesnim i spasenjskim dogadjajima, kao sto su: rodjenje Izakovo, izlazak iz Egipta (Pasha i Izlazak), dar Obecane zemlje, izabranje Davidovo, Bozja prisutnost u Hramu, prociscujuce izgnanstvo i povratak "malog Ostatka". Zakon, Proroci i Psalmi, od kojih je satkana liturgija izabranog Naroda, dozivaju u pamet te bozanske blagoslove i istodobno na njih odgovaraju blagoslovima hvale i zahvaljivanja.

1082 U liturgiji Crkve bozanski se blagoslov u punini objavljuje i priopcuje: Otac je priznat i cascen kao Izvor i Cilj svih blagoslova stvaranja i spasenja; u svojoj Rijeci utjelovljenoj, umrloj i uskrsloj za nas on nas obasiplje svojim blagoslovima i po njemu u nasa srca ulijeva Dar koji sadrzi sve darove: Duha Svetoga.

1083 Shvatljiva je stoga dvostruka dimenzija krscanske liturgije: ona je odgovor vjere i ljubavi na "duhovne blagoslove" kojima nas Otac obdaruje. S

jedne strane, Crkva, sjedinjena sa svojim Gospodinom i "u Duhu Svetom", klanjanjem, hvalom i zahvaljivanjem blagoslivlje Oca za "njegov neizreciv dar" (2 Kor 9,15). S druge strane, sve do potpunog dovršenja Bozjeg nauma, Crkva ne prestaje prinositi Ocu "prinos svojih darova" moleci

ga da na prinos, na nju samu, na vjernike i na sav svijet posalje Duha Svetoga, da, po zajednistvu smrti i uskrsnuca Krista-Svecenika i snagom Duha, ti bozanski blagoslovi donesu plodove zivota "na hvalu Slave njegove milosti" (Ef 1,6).

II. Kristovo djelo u liturgiji

PROSLAVLJENI KRIST ...

1084 Krist koji "sjedi s desne Ocu" i izlijeva Duha Svetoga u svoje ti-jelo koje je Crkva, sada djeluje po sakramentima koje je ustanovio za priopcivanje svoje milosti. Sakramenti su osjetni znakovi (rijeci i cini), dohvatljivi nasoj sadasnjoj ljudskosti. Milost koju oznacuju, sakramenti djelotvorno ostvaruju Kristovim djelovanjem i snagom Duha Svetoga.

1085 U liturgiji Crkve Krist oznacuje i ostvaruje u prvom redu svoje vazmeno ostajstvo. Za svoga zemaljskog zivota Isus je svojim naucava-njem navjescivao i djelima predostvarivao svoje vazmeno otajstvo. Kad je dosao njegov Cas, on prozivljeuje jedini povijesni dogadjaj koji ne prolazi: Isus umire, biva pokopan, uskrsava od mrtvih i sjeda s desne Ocu "jednom zauvijek" (Rim 6,10; Heb 7,27; 9,12). To je zbiljski dogadjaj, koji se dogodio u nasoj povijesti, ali i jedinstven: svi drugi povijesni dogadjaji zbivaju se jedanput i prolaze, tonuci u proslost. Kristovo vazmeno otajstvo, naprotiv, ne moze ostati samo u proslosti, jer on je svojom smrću unistio smrt, i zato sve sto Krist jest, i sve sto je ucinio i pretrpio za sve ljude, ima udjela u bozanskoj vjecnosti te obuhvaca sva vremena i u njima se uprisutnjuje. Dogadjaj kriza i uskrsnuca ostaje, privlaceci sve prema Zivotu.

... OD DANA APOSTOLSKE CRKVE ...

1086 "Kao sto je Krist poslan od Oca, tako je i on poslao apostole, pune Duha Svetoga, ne samo da propovijedajuci evandjelje svakom stvorenju, navjescuju da nas je Sin Bozji smrću i uskrsnućem oslobodio od vlasti Sotonine i smrti i prenio nas u kraljevstvo Ocevo, nego takodjer da to navijestano djelo spasenja i izvrsuju zrtvom i sakramentima, oko cega se kreće sav liturģijski zivot".

1087 Tako uskrsli Krist, dajuci apostolima Duha Svetoga, predaje im svoju moc posvecivanja: oni postaju sakramentalni znakovi Krista. Snagom istoga Duha Svetoga oni predaju tu moc svojim nasljednicima. To "apostolsko nasljedstvo", koje je i samo sakramentalno jer se prenosi sakramentom

reda,
uredjuje sav liturgijski zivot Crkve.

... PRISUTAN JE U ZEMALJSKOJ LITURGIJI ...

1088 "Da izvrši tako veliko djelo" - podjeljivanje ili priopćivanje svoga djela spasenja - "Krist je u svojoj Crkvi uvijek prisutan, osobito u liturgijskim činima. Prisutan je u misnoj žrtvi u istom mah u osobi službenika - jer se `svćenickom službom sada prinosi onaj koji je jednom na krizu prikazao sama sebe' - i ponajpice pod euharistijskim prilikama. Prisutan je svojom moći u sakramentima, pa kada tko krsti, sam Krist krsti. Prisutan je u svojoj riječi, jer on govori kad se u Crkvi čita Sveto pismo. Prisutan je napokon kad Crkva moli i pjeva, jer je sam obećao: `Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima' (Mt 18,20)".

1089 "Zaista u tako velikom djelu, kojim se savršeno Bog proslavljuje a ljudi posvećuju, Krist uvijek sebi pridružuje Crkvu, predragu svoju Zaručnicu, koja zadržava svoga Gospodina i po njemu iskazuje stovanje vječnom Ocu".

... KOJA SUDJELUJE U NEBESKOJ LITURGIJI

1090 "U zemaljskoj liturgiji predokusom uzimamo dijela u nebeskoj liturgiji koja se slavi u svetom gradu Jeruzalemu, kamo kao putnici težimo, gdje Krist kao službenik svetista i pravoga satora sjedi zdesna Bogu; sa svom nebeskom

vojskom pjevamo Gospodinu pjesan slave; stujuci spomen svetih uzdamo se

zadobiti neko mjesto u drustvu s njima; iscekujemo Spasitelja, Gospodina nasega Isusa Krista da se, kad se pojavi on, nas zivot, i mi zajedno s njime pojavimo u slavi".

III. Duh Sveti i Crkva u Liturgiji

1091 U liturgiji je Duh Sveti odgojitelj vjere naroda Bozjega, tvorac "Bozjih remek-djela" koja su sakramenti Novoga saveza. Zelja i djelo Duha u

srcu Crkve jest da mi zivimo zivotom Krista uskrsloga. Kad u nama Duh naidje

na odgovor vjere sto ga sam potice, ostvaruje se istinska suradnja. Po njoj liturgija postaje zajednicko djelo Duha Svetoga i Crkve.

1092 U sakramentalnom priopćivanju Kristova otajstva Duh Sveti djeluje na

isti nacin kao u drugim vremenima ekonomije spasenja: pripravlja Crkvu da

susretne svoga Gospodina; vjeri zajednice doziva u pamet i objavljuje

Krista; svojom preobrazujucom moci uprisutnjuje i posadasnjuje Kristovo otajstvo; i napokon, Duh zajedništva sjedinjuje Crkvu s Kristovim zivotom i

poslanjem.

DUH SVETI PRIPRAVLJA NA PRIHVACANJE KRISTA

1093 U sakramentalnoj ekonomiji Duh Sveti ispunja slike Staroga saveza.

Buduci da je Kristova Crkva bila "cudesno pripravljana u povijesti

izraelskog naroda i u Starom savezu", liturgija Crkve cuva, kao sastavne i

nezamjenjive neke osnovne elemente bogostovlja Staroga zavjeta usvajajući

ih: u prvom redu citanje Staroga zavjeta; moljenje psalama;

i, nadalje, vršenje spomena spasenjskih događaja i predskazujućih stvarnosti koje su se ispunile u Kristovu otajstvu (Obecanje i Savez, Izlazak i Pasha, Kraljevstvo i Hram, Izgnanstvo i Povratak).

1094 Upravo tu sukladnost dvaju Zavjeta podrazumijeva Gospodinova vazmena

kateheza, a za njom kateheza apostola i crkvenih otaca. Ta kateheza otkriva

ono što je pod slovom Staroga zavjeta bilo skriveno: Kristovo otajstvo.

Nazvana je "tipoloskom" jer Kristovu novost objavljuje polazeci od "pralika"

(tipova) koji su ga nagovjescivali događajima, riječima i znamenjima prvog

Saveza. Takvim ponovnim citanjem u Duhu istine, polazeci od Krista, razotkriva se značenje pralikova. Tako potop i Noina korablja, a isto tako oblak i prijelaz kroz Crveno more, predozna-cuju spas po krštenju; voda iz stijene slika je Kristovih duhovnih darova; a mana u pustinji pralik euharistije, "istinskoga kruha s neba".

1095 Zato Crkva, napose u Dosascu i Korizmi te nadalje u vazmenoj noci, kroz

"danas" svoje liturgije, iznova cita i prozivlje te velike događaje povijesti spasenja. Ali to traži također da kateheza pomogne vjernicima da se otvore tom "duhovnom" razumijevanju nauma spasenja, kako je liturgija Crkve ocituje i daje živjeti.

1096 Zidovska liturgija i krscanska liturgija. Bolje poznavanje vjere i vjerskog života

zidovskog naroda, kako se jos danas ispovijedaju i zive, moze pomoci da se bolje shvate

neki vidovi krscanskog bogoslužja. I Zidovima i krscanima Sveto pismo bitan je dio bogoslužja: za

navijestanje rijeci Bozje, za odgovor na tu rijec, za molitvu hvale i zagovora za zive i mrtve, za obracanje bozanskom milosrdju. Sluzbi rijeci, u

njenu izrazitu ustrojstvu, izvor je u zidovskoj molitvi. Molitvi casova i drugim liturgijskim tekstovima i obrascima u njoj su paralele, a tako i obrascima najcasnijih krscanskih molitava, medju kojima Ocenasu. I euharistijske se molitve nadahnjuju uzorcima zidovske predaje. Suodnos zidovske i krscanske liturgije, ali i razlicitost njihova sadrzaja, osobito su vidljivi na velike blagdane liturgijske godine, kao Vazam (Pasha). I krscani i Zidovi slave Pashu: Pashu povijesnu, upravljenu buducnosti Zidovi,

a krscani Pashu ispunjenu smrću i uskrsnućem Kristovim, premda i dalje u iscekivanju konacnog dovršenja.

1097 U liturgiji Novoga saveza svaki je liturgijski cin, osobito slavlje euharistije i sakramenata, susret Krista i Crkve. Jedinstvo liturgijskoj zajednici dolazi od "zajedništva Duha Svetoga"

koji okuplja djecu Bozju u jednomu Kristovu Tijelu. Ona nadilazi ljudske, rasne, kulturne i drustvene srodnosti.

1098 Zajednica se na susret sa svojim Gospodinom mora pripraviti, mora biti

"narod prikladno raspolozen". Ta priprava srdaca zajednicko je djelo Duha Svetoga i zajednice, posebno njezinih sluzbenika. Milost Duha Svetoga ide za

tim da pobudi vjeru, obracanje srca i prijanjanje uz Ocevu volju. Ta je priprava pretpostavka za prihvacanje drugih milosti sto ce ih samo slavlje ponuditi, i za plodove novog zivota kojim ono treba da naknadno urodi.

DUH SVETI DOZIVA U PAMET KRISTOVO OTAJSTVO

1099 Duh i Crkva suradjuju u objavljivanju Krista i djela njegova spasenja u liturgiji. Napose u euharistiji, a tako slicno i u drugim sakramentima, liturgija je spomen-cin otajstva spasenja. Duh Sveti je zivo pamcenje Crkve.

1100 Rijec Bozja. Duh Sveti doziva u pamet, u prvom redu liturgijskoj zajednici, smisao dogadjaja spasenja ozivljujuci rijec Bozju koja se navijesta da bude prihvacena i zivljena: Sveto pismo je od najvece vaznosti u liturgijskom slavlju. Iz njega se uzimaju citanja koja se tumace u homiliji; iz njega se pjevaju psalmi; njime su nadahnute i prozete molitve, zazivi i liturgijske pjesme; od njega dobivaju znacenje cini i znakovi.

1101 Citacima i slusacima, prema raspolozivosti njihova srca, Duh Sveti daje duhovno razumijevanje Bozje rijeci. Po rijecima, cinima i znakovima koji tvore potku slavlja, on vjernike i sluzbenike stavlja u zivu vezu s Kristom, Rijecju i Slikom Ocevom, da bi mogli u svoj zivot prenijeti smisao onoga sto u slavlju slusaju, o cemu ramisljaju i sto cine.

1102 "Spasonosnom se rijecju (...) vjera u srcu vjernika hrani; vjerom se zajednica vjernika radja i raste". Navjestaj Bozje rijeci ne zaustavlja se na pouci: on pobudjuje odgovor vjere, kao pristanak i preuzimanje obaveza u pogledu saveza izmedju Boga i naroda. Duh Sveti daje i milost vjere, on vjeru utvrđuje i cini da u zajednici raste. Liturgijska je zajednica u

prvom redu zajedništvo u vjeri.

1103 Anamneza. Liturgijsko se slavlje uvijek odnosi na Bozje spasenjske zahvate u povijesti. "Ekonomija objave ostvaruje se djelima i rijecima, iznutra medju sobom povezanimi (...). Rijeci proglašuju djela, osvjetljujući otajstvo u njima sadržano". U službi riječi Duh Sveti "doziva u pamet" zajednici sve ono što je Krist za nas učinio. Već prema naravi liturgijskih čina i obrednih tradicija Crkava, pojedinačno slavlje, više ili manje razvijenom anamnezom, "vrši spomen" čudesnih Božjih djela. Duh Sveti, koji tako pobudjuje sjećanje Crkve, proizvodi dosljedno čin zahvale i hvale (doksologija).

DUH SVETI POSADASNJUJE KRISTOVO OTAJSTVO

1104 Krscanska liturgija ne doziva samo u pamet događaje kojima smo spaseni, nego ih posadasnjuje i uprisutnjuje. Kristovo se vazmeno otajstvo slavi, a ne ponavlja; slavlja se ponavljaju i u svakom od njih događaja se izlivanje Duha Svetoga koji posadasnjuje jedino Otajstvo.

1105 Epikleza ("zazivanje-na") je zagovor kojim svećenik moli Oca da pošalje Duha Posvetitelja da prinosi postanu tijelo i krv Kristova te vjernici, primajući ih, i sami postanu živi prinos Bogu.

1106 Zajedno s anamnezom epikleza je u srcu svakog sakramentalnog slavlja, posebno euharistije: Pitaš kako kruh postaje Tijelom Kristovim i vino (...) Krvlju Kristovom. Reci ću ti: Duh Sveti provaljuje i izvršava to što nadilazi svaku riječ i svaku misao. (...) Neka ti bude dosta znati da se to

zbiva djelom Duha Svetoga, isto kao što je od Svete Djevice i po Duhu Svetom

Gospodin, po sebi i u sebi, uzeo tijelo.

1107 Preobrazavajuća moc Duha Svetoga u liturgiji uskoruje dolazak Kraljevstva i dovršenje

Otajstva spasenja. U isčekivanju i u nadi on nam stvarno daje unaprijed iskusiti puno

zajedništvo Svetoga Trojstva. Poslan od Oca koji uslisava epiklezu Crkve, Duh daje život onima koji ga primaju, i biva za njih, već odsada, "zalog" bastine.

ZAJEDNIŠTVO DUHA SVETOGA

1108 Svrha je slanja Duha Svetoga u svakom liturgijskom cinu uspostava zajedništva s Kristom radi izgradnje njegova Tijela. Duh Sveti je kao sok Oceva Vinograda koji donosi plod u lozama. U liturgiji se ostvaruje najtješnja suradnja Duha Svetoga i Crkve. On, Duh zajedništva, ostaje u Crkvi neprolazno i zato je Crkva veliki sakrament božanskog zajedništva koji

okuplja raspršenu Božju djecu. Plod Duha u liturgiji je zajedništvo sa Svetim Trojstvom i, nerazdvojivo od toga, bratsko zajedništvo.

1109 Epikleza je također molitva za puno ostvarenje zajedništva liturgijske

zajednice s Kristovim otajstvom. "Milost Gospodina našega Isusa Krista, ljubav Boga i zajedništvo Duha Svetoga" (2 Kor 13,13) moraju ostati uvijek s

nama i donositi plodove i poslije euharistijskog slavlja. Crkva dakle moli Oca da pošalje Duha Svetoga da život vjernika učini živim prinosom Bogu duhovnom preobrazbom na Kristovu sliku, brigom za jedinstvo Crkve i udionistvom u njezinu poslanju svjedočenjem i služenjem u ljubavi.

Ukratko

1110 U liturgiji Crkva blagoslivlje Boga Oca i klanja mu se kao izvoru svih blagoslova stvaranja i spasenja kojima nas je blagoslovio u Sinu da nam dadne Duha posinjenja.

1111 Kristovo je djelo u liturgiji sakramentalno jer se u njemu njegovo otajstvo spasenja uprisutnjuje snagom Svetoga Duha; jer njegovo Tijelo, koje je Crkva, jest kao sakrament (znak i orudje) u kojem Duh Sveti ostvaruje otajstvo spasenja; jer svojim liturgijskim cinima putujuca Crkva vec sudjeluje u nebeskoj liturgiji unaprijed je uzivajuci.

1112 Zadaca Duha Svetoga u bogosluzju Crkve jest pripraviti zajednicu za susret s Kristom; dozvati u pamet i objaviti Krista vjeri zajednice; svojom preobrazujucom moci uprisutniti i posadasnjiti Kristovo spasenjsko djelo i ciniti da dar zajedništva u Crkvi donosi plod.

Clanak 2. VAZMENO OTAJSTVO U SAKRAMENTIMA CRKVE

1113 Sav se liturgijski zivot Crkve krece oko euharistijske zrtve i sakramenata. U Crkvi ima sedam sakramenata: Krst, Potvrda ili Krizma, Euharistija, Pokora, Bolesnicko pomazanje, Sveti red, Zenidba. U ovom je clanku rijec o onomu sto je sedmerim sakramentima zajednicko s doktrinalnog gledista; sto im je zajednicko pod vidom slavlja bit ce izloženo u II. poglavlju, a sto je vlastito svakom pojedinačno bit ce predmetom II.

odsjeka.

I. Kristovi sakramenti

1114 "Drzeci se učenja Svetoga pisma, apostolskih predaja (...) i jednodusnog misljenja Otaca", ispovijedamo da su "sakramenti Novoga zakona

svi ustanovljeni od Gospodina nasega Isusa Krista".

1115 Isusove rijeci i djela za vrijeme njegova skrovitog zivota i javnog djelovanja bili su vec spasenjski. Predostvarivali su moc njegova vazmenog

otajstva. Nagovijestali su i pripremali ono sto ce on dati Crkvi kad sve bude ispunjeno. Otajstva Kristova zivota osnov su onomu sto Krist, sada, po

sluzbenicima Crkve, podjeljuje u sakramentima, jer je "ono sto bijase vidljivo u nasem Gospodinu preslo u njegova otajstva".

1116 Kao "sile koje izlaze" iz uvijek zivog i ozivljujuceg Kristova tijela, i kao cini Duha Svetoga koji djeluje u njegovu tijelu, koje je Crkva, sakramenti su "Bozja remek-djela" u novom i vjecnom savezu.

II. Sakramenti Crkve

1117 Crkva je, po Duhu koji je upucuje "u svu istinu" (Iv 16,13), malo-pomalo prepoznala to blago primljeno od Krista te, kao vjerna upraviteljica Bozjih otajstava, poblize odredila njihovo "podjeljivanje", kako je ucinila i za kanon Svetih pisama i nauk vjere. Tako je Crkva tijekom

stoljeca bila u stanju raspoznati da medju njezinim liturgijskim slavljima ima sedam takovih koja su, u pravom smislu rijeci, sakramenti od Gospodina

ustanovljeni.

1118 Sakramenti jesu sakramenti "Crkve" u dvostrukom znacenju: "po njoj" su i "za nju". Jesu "po Crkvi" time sto je ona sakrament djelovanja Krista koji u njoj djeluje zahvaljujuci slanju Duha Svetoga; a jesu "za Crkvu" jer upravo "sakramenti cine Crkvu", ukoliko, osobito u euharistiji, ljudima objavljuju i priopcuju otajstvo zajednistva trojedinog Boga Ljubavi.

1119 Buduci da s Kristom-Glavom cini "tako reci jedinstvenu otajstvenu osobu", Crkva u sakramentima djeluje kao "svecenicka organski uredjena zajednica": po krstu i potvrdi svecenicki narod biva osposobljen slaviti liturgiju; s druge strane, neki vjernici, "zaodjenuti svetim redom, u Kristovo se ime postavljaju da Crkvu hrane Bozjom rijecju i miloscu".

1120 Sluzba svetoga reda ili ministerijalno svecenistvo u sluzbi je krsnom svecenistvu. Ono jamci da, u sakramentima, upravo Krist djeluje po Duhu Svetomu za Crkvu. Spasenjsko poslanje od Oca povjereno utjelovljenom Sinu, povjereno je apostolima i po njima njihovim nasljednicima: oni primaju Duha Isusova da djeluju u njegovo ime i u njegovoj osobi. Zaredjeni sluzbenik je, dakle, sakramentalna veza koja povezuje liturgijski cin s onim sto su rekli i ucinili apostoli i, po njima, s onim sto je rekao i izvrsio Krist, izvor i temelj sakramenata.

1121 Tri sakramenta: krst, potvrda i sveti red podjeljuju, osim milosti, sakramentalni biljeg ili "pecat" po kojemu krscanin sudjeluje u Kristovu svecenistvu i pripada Crkvi prema razlicitim stanjima i sluzbama. To suoblicenje s Kristom i s Crkvom, ostvareno po Duhu, neizbrisivo je; u

krscaninu ostaje zauvijek kao pozitivno raspoloženje za milost, kao obećanje

i jamstvo božanske zaštite i kao poziv na bogostovlje i služenje Crkvi. Ti se sakramenti stoga ne mogu ponoviti.

III. Sakramenti vjere

1122 Krist je poslao apostole da "u njegovo ime (...) propovijedaju obrćenje i otpuštenje grijeha po svim narodima" (Lk 24,47). "Podjite dakle

i učinite mojim učenicima sve narode krsteci ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga" (Mt 28,19). Poslanje krstavanja, dakle sakramentalno poslanje, uključeno je u poslanju navijestanja Evandjelja jer se sakrament pripravlja riječju Božjom i vjerom koja je pristajanje uz tu riječ: Božji se narod prvotno sabire Riječju Boga živoga. (...) Propovijedanje riječi potrebno je za samu službu sakramenata jer se radi o sakramentima vjere, koja se iz riječi radja i njome hrani.

1123 "Svrha je sakramenata posvećivanje ljudi, izgradjivanje Tijela Kristova i iskazivanje

stovanja Bogu; a kao znakovi služe i za poučavanje. Vjeru ne samo da pretpostavljaju, nego je riječima i stvarima hrane, jacaju i izrazavaju; zato se i zovu sakramentima vjere".

1124 Vjera Crkve prethodi vjeri vjernika, koji je pozvan da uz nju prione.

Kad Crkva slavi sakramente, ispovijeda od apostola primljenu vjeru. Odatle

stara izreka: "Lex orandi, lex credendi". Zakon molitve zakon je vjere, Crkva

vjeruje onako kako moli. Liturgija je sastavni dio svete i žive predaje.

1125 Zato se nijedan sakramentalni obred ne može mijenjati ni udesavati po

volji sluzbenika ili zajednice. Cak ni vrhovna crkvena vlast ne moze mijenjati liturgiju po svojoj volji, nego samo u poslusnosti vjere i u religioznom postovanju otajstva Liturgije.

1126 Osim toga, buduci da sakramenti izrazavaju i razvijaju zajedništvo vjere u Crkvi, lex orandi - zakon molitve jedan je od bitnih kriterija dijaloga oko ponovne uspostave jedinstva krskana.

IV. Sakramenti spasenja

1127 Ako se dostojno slave u vjeri, sakramenti podjeljuju milost koju oznacuju. Oni su djelotvorni jer u njima djeluje sam Krist: on krsti, on u sakramentima djeluje da udijeli milost koju sakrament oznacuje. Bog Otac uvijek uslisava molitvu Crkve svoga Sina koja, u epiklezi svakog sakramenta,

izrazava vjeru u moc Duha. Kao sto vatra preobrazava sve sto dotakne, tako

Duh Sveti preobrazava u bozanski zivot ono sto je podložno njegovoj moci.

1128 To je smisao tvrdnje Crkve: sakramenti djeluju ex opere operato (doslovno: "samim time sto je cin izvršen"), tj. snagom Kristova djela spasenja jednom zauvijek izvršenog. Iz toga proizlazi da "sakrament nije ostvaren pravednoscu covjeka koji ga podjeljuje ili prima, nego Bozjom moci". Kad se koji sakrament slavi u skladu s nakanom Crkve, u njemu i po njemu djeluje moc Krista i njegova Duha, neovisno o osobnoj svetosti sluzbenika. Ipak, plodovi sakramenata ovise i o raspolozenju onoga koji ih prima.

1129 Crkva tvrdi da su sakramenti Novoga saveza vjernicima nuzni za spasenje. "Sakramentalna milost" jest milost Duha Svetoga darovana od

Krista

i vlastita svakom sakramentu. One koji ih primaju Duh ozdravlja i preobrazava suoblicujući ih Sinu Bozjemu. Plod je sakramentalnog zivota to

da Duh posinastva pobožanstvenjuje vjernike zivotno ih sjedinjujuci s jedinim Sinom, Spasiteljem.

V. Sakramenti vječnoga zivota

1130 Crkva slavi otajstvo svoga Gospodina "dok on ne dodje" i dok Bog ne

bude "sve u svemu" (1 Kor 11,26; 15,28). Od apostolskih vremena liturgija teži k svome cilju uzdasima Duha u Crkvi: "Marana tha!" (1 Kor 16,22).

Liturgija se tako pridružuje Isusovoj želji: "Svom sam dušom ceznuo ovu pashu blagovati s vama (...) dok se ona ne završi u kraljevstvu Bozjem" (Lk

22,15-16). U Kristovim sakramentima Crkva već prima zalog svoje bastine, već

ima udjela u vječnom zivotu, "isčekujući blaženu nadu i pojavak slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista" (Tit 2,13). "I Duh i Zaručnica govore: 'Dodji!' (...) Dodji, Gospodine Isuse!" (Otk 22,17.20).

Sveti Toma ovako sažima različite dimenzije sakramentalnog znaka: "Sakrament

je znak koji obnavlja spomen onoga što je prošlo, tj. muke Kristove; koji pokazuje ono što se događa u nama po muči Kristovoj, tj. milost; koji prorice, pretkazuje buduću slavu". Ukratko

1131 Sakramenti su djelotvorni znakovi milosti, ustanovljeni od Krista i povjereni Crkvi, kojima nam se podjeljuje božanski zivot. Vidljivi obredi kojima se sakramenti slave označuju i ostvaruju milosti vlastite svakomu od

njih. Sakramenti donose plod u onih koji ih primaju s potrebnim raspoloženjem.

1132 Crkva slavi sakramente kao svećenicka zajednica uspostavljena krsnim svećenistvom i svećenistvom zaredjenih službenika.

1133 Duh Sveti pripravlja za sakramente Bozjom riječju i vjerom koja prihvaca riječ u dobro raspoloženim srcima. Tako sakramenti učvrscuju i izrazavaju vjeru.

1134 Plod je sakramentalnog zivota u isti mah osoban i eklezijalan. U svakog vjernika podupire zivot za Boga u Kristu Isusu; a za Crkvu znaci rast u ljubavi i u njezinu poslanju svjedocenja.

DRUGO POGLAVLJE: SAKRAMENTALNO SLAVLJE VAZMENOG OTAJSTVA

1135 Kateheza liturgije ukljucuje prije svega shvacanje sakramentalne ekonomije (prvo poglavlje). U tom se svjetlu otkriva novost njezina slavljenja. U ovom ce poglavlju dakle biti govora o slavlju sakramenata Crkve. Iz razlicitih liturgijskih predaja iznijet ce se ono sto je zajednicko slavlju sedam sakramenata; sto je pak vlastito svakome od njih bit ce izloženo nakon toga. Ova temeljna kateheza sakramentalnih slavlja odgovorit ce na poglavita pitanja sto ih vjernici sebi postavljaju:

- tko slavi?
- kako slaviti?
- kada slaviti?

- gdje slaviti?

Clanak 1. SLAVITI BOGOSLUZJE CRKVE

I. Tko slavi?

1136 Liturgija je "djelo" "citavog Krista" ("Christus totus"). Oni koji je ovdje slave, onkraj znakova, vec su u nebeskoj liturgiji, gdje je slavlje potpuno zajednistvo i svecanost.

SLAVITELJI NEBESKOG BOGOSLUZJA

1137 Otkrivenje sv. Ivana, koje se cita u crkvenom bogosluzju, objavljuje nam ponajprije da "prijestolje stajase na nebu, i na prijestolje Netko sjede" (Otk 4,2): "Gospod" (Iz 6,1). Zatim Jaganjac koji "stoji kao zaklan" (Otk 5,6): Krist raspeti i uskrsnuli, jedini Veliki svecenik istinske svetinje, onaj isti "koji prinosi i biva prinesen, koji dariva i biva darovan". Konacno, "rijeka vode zive" koja izvire "od prijestolja Bozjeg i Jaganjceva" (Otk 22,1), sto je jedan od najljepsih simbola Duha Svetoga.

1138 "Uglavljeni" u Kristu, u sluzbi hvale Boga i u ispunjenju njegova nauma

sudjeluju: nebeske sile, cijelo stvorenje (cetiri bica), sluge Starog i Novog saveza (dvadeset i cetiri starjesine), novi Bozji narod (sto cetrdeset i cetiri tisuce), osobito mucenici - "duse zaklanih zbog rijeci Bozje" (Otk 6,9-11) i presveta Bogorodica, konacno veliko mnostvo, "sto ga nitko ne moze

izbrojiti, iz svakoga naroda, plemena, puka, jezika" (Otk 7,9).

1139 U toj vjечноj liturgiji Duh i Crkva omogućuju nam sudjelovati kada slavimo, u sakramentima, otajstvo spasenja.

SLAVITELJI SAKRAMENTALNOG BOGOSLUZJA

1140 Slavi ga citava zajednica, Tijelo Kristovo sjedinjeno sa svojom Glavom.

"Liturgijski cini nisu privatni cini, nego slavlje Crkve koja je `otajstvo jedinstva' - sveti puk pod biskupima okupljen i uredjen. Stoga ti cini pripadaju citavom Tijelu Crkve koje oni ocituju i ukljucuju; ali pojedine udove dosezu na razlicit nacin, prema raznolikosti staleza, sluzbi i djelatnog ucesca". Stoga "kad god obredi prema vlastitoj naravi traze zajednicko slavlje, sa sudjelovanjem i djelatnim ucescem vjernika, neka se naglasi da mu valja dati prednost, koliko je moguće, pred pojedinacnim i nekako zasebnim".

1141 Zajednica koja slavi zajednica je krštenih koji su po "novom rodjenju i

pomazanju Duha Svetoga posveceni za duhovni dom i sveto svećenstvo, da (...)

prinose zrtve duhovne". Ovo "opće svećenstvo" jest svećenstvo Krista, jedinog Svećenika, u kojemu imaju udjela svi njegovi udovi: Majka Crkva živo

zeli da se u bogoslužnom slavlju svi vjernici privedu k onom punom, svjesnom

i djelatnom ucescu koje trazi sama narav liturgije i na koje krscanski narod - jer je `rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod steceni' (1 Pt 2,9)- snagom krštenja ima pravo i duznost.

1142 Ali udovi "nemaju svi iste sluzbe" (Rim 12,4). Neki su od Boga, u Crkvi i od Crkve,

pozvani na posebno služenje zajednici. Ti su službenici odabrani i posvećeni sakramentom reda,

po kojem ih Duh Sveti osposobljuje da djeluju u osobi Krista-Glave služeci

svim udovima Crkve. Zaredjeni službenik je "slika" Krista Svećenika. Buduci

da se sakrament Crkve potpuno očituje u euharistiji, služba se biskupa i, u zajednistvu s njim, služba prezbitera i đakonâ, očituje nadalje u predsjedanju euharistiji.

1143 Za izvršavanje uloga općeg svećenstva vjernika postoje i druge posebne

službe, koje nisu posvećene sakramentom reda, a njihovo vršenje im određuju

biskupi prema liturzijskim predajama i pastoralnim potrebama. Tako "pravu

liturzijsku službu vrše ministranti, citaci, tumaci i članovi pjevačkog zbora".

1144 Na taj način, u slavlju sakramenata, cijela je zajednica "liturg" ("služiteljica"), svatko prema svojoj zadaci, ali u "jedinstvu Duha" koji djeluje u svima. "U liturzijskim obredima neka svatko, bio služitelj ili vjernik, vršeci svoju službu čini samo ono i sve ono što na nj spada prema naravi obreda i prema liturzijskim propisima".

II. Kako slaviti?

ZNAKOVI I SIMBOLI

1145 Sakramentalno slavlje protkano je znakovima i simbolima. Prema bozanskoj pedagogiji spasenja, njihovo značenje ima korijen u djelu

stvaranja i u ljudskoj kulturi, naznaceno je u dogadjajima Starog saveza, a potpuno objavljeno u osobi i djelu Kristovu.

1146 Znakovi iz svijeta ljudi. U ljudskom zivotu znakovi i simboli zauzimaju

vazno mjesto. Kao istodobno tjelesno i duhovno bice, covjek duhovne stvarnosti izrazava i shvaca pomocu tvarnih znakova i simbola. Ukoliko je drustveno bice, covjeku su znakovi i simboli potrebni za opcenje s drugima

pomocu jezika, pokreta i radnji. Isto biva u njegovu odnosu s Bogom.

1147 Bog govori covjeku preko vidljivog stvorenja. Tvarni se svijet pred-stavlja covjekovu razumu da bi u njemu otkrio trag svoga Stvoritelja. Svjetlo i noc, vjetar i oganj, voda i zemlja, drvo i plodovi govore o Bogu, naznacuju istodobno njegovu velicinu i blizinu.

1148 Kao stvorenja, te osjetne stvarnosti mogu biti mjesto po kojem se ocituje Bozje djelo posvecenja ljudi, i djelo ljudskog bogocascenja. Isto se dogadja sa znakovima i simbolima drustvenog zivota ljudi: prati i pomazati,

lomiti kruh i s nekim podijeliti casu moze izrazavati posvecujucu prisutnost

Bozju i covjekovu zahvalnost prema svome Stvoritelju.

1149 Velike religije covjecanstva, cesto upecatljivo svjedoce taj kozmicki i simbolicki smisao vjerskih obreda. Liturgija Crkve pretpostavlja, upotpunjuje i posvecuje elemente stvorenja i ljudske kulture dajuci im dostojanstvo znakova milosti, novog stvaranja u Isusu Kristu.

1150 Znakovi Saveza. Izabrani narod prima od Boga odredjene znakove i simbole koji obiljezuju njegov liturgijski zivot: nisu to vise samo slavlja kozmickih ciklusa i drustvenih cina, nego znakovi Saveza, simboli

veličanstvenih djela Božjih za narod. Među tim liturgijskim znakovima Starog saveza mogu se spomenuti obrezanje, pomazanje, posvećenje kraljeva i svećenika, polaganje ruku, zrtve i nadasve Pasha. U tim znakovima Crkva prepoznaje pralikove sakramenata Novog saveza.

1151 Znakovi preuzeti od Krista. Gospodin Isus u svome se propovijedanju često služi znakovima stvorenja da bi objavio otajstva Božjeg kraljevstva. Ozdravlja bolesne ili naglasava svoje propovijedanje služeci se tvarnim znakovima i simboličkim kretnjama. Daje novo značenje događajima i znakovima Staroga saveza, posebno Izlasku i Pashi, jer je on sâm smisao svih tih znakova.

1152 Sakramentalni znakovi. Nakon Pedesetnice, Duh Sveti vrši posvećenje kroz sakramentalne znakove Crkve. Sakramenti Crkve ne dokidaju, nego prociscuju i upotpunjuju sve bogatstvo znakova i simbola svijeta i društvenog života. Povrh toga ispunjaju pralikove i slike Starog saveza, označuju i uprisutnjuju po Kristu izvršeno spasenje, nagovješuju i anticipiraju nebesku slavu.

RIJECI I CINI

1153 Svako sakramentalno slavlje susret je sinova Božjih sa svojim Ocem, u Kristu i u Duhu Svetom, a taj se susret zbiva kao dijalog, pomoću cina i riječi. Iako su simbolički cini već sami po sebi govor, ipak je nužno da te cine prati i ozivljuje riječ Božja i odgovor vjere, da bi sjeme Kraljevstva

u dobroj zemlji donijelo ploda. Liturgijski cini znace ono sto Bozja rijec izrazava: Bozju inicijativu kao cist dar i ujedno odgovor vjere naroda.

1154 Liturgija Rijeci sastavni je dio sakramentalnih slavlja. Da bi hranili vjeru vjernika, znakovi Bozje rijeci moraju biti vrednovani: knjiga Rijeci (lekcionar ili evandjelistar), njezino cascenje (procesija, tamjan, svijece), mjesto navjestanja (ambon), njezino glasno i razumljivo navijestanje, homilija sluzbenikova kojom se proizvode navjestaj, odgovori zajednice (poklici, pripjevni psalmi, litanije, ispovijest vjere...).

1155 Neodjeljiva kao znakovi i pouka, liturgijske rijeci i cini su to takodjer ukoliko ostvaruju ono sto oznacuju. Duh Sveti udjeljuje ne samo shvacanje Bozje rijeci pobudjujuci nam vjeru, vec po sakramentima takodjer ostvaruje "velicanstvena djela" Bozja, koja rijec navijesta; uprisutnjuje i priopcuje djelo Ocevo ostvareno u ljubljenom Sinu.

PJEVANJE I GLAZBA

1156 "Glazbena je bastina opce Crkve blago neprocjenjive vrijednosti jer se izmedju ostalih izraza umjetnosti istice posebno time sto sveto pjevanje, zdruzeno s rijecima, tvori potrebit i sastavni dio svecane liturgije." Skladba i pjevanje nadahnutih psalama, cesto popraceno glazbalima, bili su vec u Starom savezu usko povezani s liturgijskim slavljinama. Crkva nastavlja i razvija tu tradiciju: "Razgovarajte medju sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama! Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu" (Ef 5,19). "Tko pjeva, dvaput moli".

1157 Pjevanje i glazba vrse ulogu znaka to izrazitije sto su uze povezani s liturgijskim cinima, prema trima glavnim kriterijima: izrazajna ljepota molitve, jednodusno sudjelovanje zajednice u predvidjenim trenucima i svecanost samoga slavlja. Na taj nacin sudjeluju u svrsi liturgijskih rijeci i cina: proslavi Boga i posvecenju vjernika. Koliko sam plakao slusajuci tvoje himne i tvoje pjesme, snazno dirnut slatkim glasovima kojima je odjekivala tvoja crkva! Ti su glasovi ulazili u moje usi, u srce se moje tocila istina i odande rasplamsavao osjecaj pobožnosti. Suze su mi tekle, a meni je uz njih bilo lijepo.

1158 Uskladjenost znakova (pjevanje, glazba, rijeci, cini) ovdje je to znacajnije i plodnije sto se vise izrazava u kulturnom bogatstvu vlastitu Bozjem narodu koji slavi. Stoga "neka se brizljivo njeguje pucko vjersko pjevanje da glasovi vjernika mogu odzvanjati", prema propisima Crkve, "u pobožnim i svetim vjezbama, i u samim liturgijskim cinima". Ipak neka "rijeci odredjene za sveto pjevanje budu u skladu s katolickom naukom i neka se najradije uzimaju iz Svetog pisma i liturgijskih vrela".

SVETE SLIKE

1159 Sveta slika, liturgijska Ikona, predstavlja u prvom redu Krista. Ona ne moze predstavljati Boga nevidljivog i nedokucivoga; no, Utjelovljenje Sina Bozjega uspostavilo je novu "ekonomiju" slika: Buduci da nema tijela ni oblicja, Bog nekoc ni u kom slucaju nije mogao biti prikazan slikom. Ali sada kad se je ocitovao u tijelu i kad je zivio s ljudima, ja mogu stvoriti sliku onoga sto sam vidio od Boga (...) U otkrivenom licu, mi promatramo

Bozju slavu.

1160 Krscanska ikonografija slikom istice evandjeosku poruku sto je Sveto pismo prenosi rijecju. Slika i rijec medjusobno se osvjetljaju: Ukratko, namjeravamo brizljivo cuvati netaknute sve tradicije Crkve, bilo pisane bilo usmene. Jedna od njih odnosi se na slikarsko predstavljanje slika, s tim da se slaze sa slovom evandjeoske poruke, eda bi sluzilo potvrdi istinitom a ne prividnom utjelovljenju Rijeci Bozje, sto je toliko korisno i dobro, jer stvari koje se medjusobno osvjetljaju, nesumnjivo imaju i medjusobno znacenje.

1161 Svi se znakovi liturgijskog slavlja odnose na Krista: to vrijedi takodjer za

slike Svete Bogorodice i svetih, jer naznacuju Krista koji je u njima proslavljen.

One pokazuju "oblak svjedokâ" (Heb 12,1) koji nastavljaju sudjelovati u spasavanju svijeta;

njima smo posebno u slavlju sakramenata i mi pridruzeni. Preko svetackih slika nasoj

se vjeri objavljuje covjek, stvoren "na sliku Bozju" i preobrazen "na njegovu slicnost", a tako i andjeli, koji su takodjer "uglavljani" u Kristu: Nastavljajuci kraljevskim putem, slijedeci bozanski nadahnut nauk nasih svetih otaca i tradiciju Katolicke crkve - priznajemo, naime, da Duh Sveti prebiva u njoj - mi definiramo sa svom sigurnoscu i istinitoscu da, poput predstavljanja dragocjenog i zivotvornog kriza, tako i casne i svete slike, bilo da su naslikane u mozaiku ili u kojem drugom prikladnom materijalu, trebaju biti izložene u svetim Bozjim crkvama, na svetom namjestaju, na svetom crkvenom ruhu, na zidovima i na drvu, u kucama i na putovima; bilo da

je rijec o slici Gospodina Boga i spasitelja nasega Isusa Krista, ili slici

bezgresne Gospe nase, svete Majke Bozje, svetih anđela, svih svetih i pravednih.

1162 "Ljepota i izgled slika poticaj su za moju molitvu. To je blagdan za moje oci, kao sto pogled na prirodu potice moj duh da dadem slavu

Bogu."Promatranje svetackih slika, povezano s razmatranjem Bozje rijeci i pjevanjem liturgijskih himana, ulazi u sklad znakova slavlja tako da se otajstvo koje slavimo utisne u sjecanje srca i potom se ocituje u novosti zivota vjernika.

III. Kada slaviti?

LITURGIJSKO VRIJEME

1163 "Sveta Majka Crkva smatra svojom zadacom da u odredjene dane kroz

godinu spasonosno djelo svoga Bozanskog Zarucnika slavi svetim spominjanjem.

Svake sedmice, u dan sto ga je nazvala Gospodnjim, slavi spomen Gospodnjeg

uskrsnuca, koje uz to, zajedno s njegovom blazenom mukom, svetkuje i jednom

godisnje najvećim blagdanom Vazma. Tijekom godine pak Crkva razvija citavo

Kristovo otajstvo (...) Slaveci tako otajstva otkupljenja, otvara vjernicima bogatstvo kreposti i zasluga svojega Gospodina te se otajstva na neki nacin u svako doba uprisutnjuju, kako bi vjernici mogli s njima doci u dodir i napuniti se miloscu spasenja".

1164 Jos od Mojsijeva zakona, Bozji narod je pocevsi od Pashe znao za

blagdane u određene dane, da bi obnovio spomen na veličanstvena djela Boga

Spasitelja, da bi mu zahvalio, da bi spomen na njih ovjekovjedio i nove generacije poučio da s njima usklade ponašanje života. U vremenu Crkve, koje

tece od Kristove Pashe, jednom zauvijek već ostvarene, do njezina dovršenja

u Božjem kraljevstvu, liturgija koja se slavi u određene dane sva je prozeta novinom Kristova otajstva.

1165 Kada Crkva slavi Kristovo otajstvo, jedna riječ daje biljeg njezinoj molitvi: Danas, kao odjek molitve što je Crkvu naučio njezin Gospodini odjek

poziva Duha Svetoga. Taj "danas" živoga Boga, u koji je čovjek pozvan da uniđe, jest "čas" Isusove Pashe, koja pronice svu povijest i njezin je stožer. Život se spustio na sva bića i svi su ispunjeni velikom svjetlošću; Istok istokâ obuzeo je svemir, i Onaj koji bijaše 'prije zvijezde jutarnje' (Danice) i prije zvijezdâ, besmrtni i neizmjeran, veliki Krist, sjaji nad svim bićima jače od sunca. Stoga, za nas koji vjerujemo u njega, svice dan svjetla, dugi, vječni, koji se više ne gasi: mistična Pasha.

DAN GOSPODNI

1166 "Crkva svetkuje vazmeno otajstvo svakog osmog dana, koji se s pravom

naziva danom Gospodnjim ili nedjeljom. To biva prema apostol-skoj predaji

koja potječe od samog dana uskrsnuća Kristova". Dan Kristova uskrsnuća u isti

je mah "prvi dan tjedna", spomen-čin prvog dana stvaranja, i "osmi dan" u koji Krist, poslije "pocinka" velike subote, zapocinje dan "što ga učini

Gospodin", "dan koji ne pozna zalaza".Srediste mu je "Gospodnja vecera",
jer

se na njoj cijela zajednica susrece s uskrsnim Gospodinom koji je poziva na
svoju gozbu:Dan Gospodnji, dan Uskrsnuca, dan krscanâ, nas je dan.

Nazvan je

dan Gospodnji upravo zbog ovoga: jer je taj dan Gospodin slavodobitan
uzisao

k Ocu. Pogani ga nazivaju dan sunca: pa, i mi ga rado nazivamo tim
imenom:

danas je, naime, sinulo svjetlo svijeta, danas se pojavilo sunce pravde cijeg
nam zrake donose spasenje.

1167 Nedjelja je u pravom smislu dan liturgijske zajednice, dan u koji se
vjernici sastaju "da slusaju Bozju rijec i da sudjelujuci u euharistiji vrse
spomen-cin muke, uskrsnuca i proslave

Gospodina Isusa te zahvale Bogu koji ih je `uskrsnucem Isusa Krista od
mrtvih nanovo rodio za zivu nadu".O Kriste, kad promatramo cudesa koja
su

ostvarena u ovaj nedjeljni dan tvoga svetog uskrsnuca, govorimo:

Blagoslovljen nedjeljni dan, jer je u njemu pocelo stvaranje (...) spasenje
svijeta (...) obnova ljudskog roda (...) U njem su se nebo i zemlja

obradovali i svemir se ispunio svjetlom. Blagoslovljen nedjeljni dan, jer su
u njem otvorena vrata raja da Adam i svi koji bijahu iz njeg udaljeni
mognu

bez straha uci.

LITURGIJSKA GODINA

1168 Polazeci od Vazmenog trodnevlja kao od svog izvora svjetla, novo
uskrsno vrijeme svojim sjajem prozima svu liturgijsku godinu. Postupno, s
jedne i druge strane tog izvora, liturgija preobrazava godinu. To je stvarno
"godina milosti Gospodnje" (Lk 4,19). Ekonomija spasenja je na djelu u

okviru vremena, ali otkada je u Vazmu Isusovu i u izlivanju Duha Svetoga

ispunjena, dovršenje povijesti je anticipirano, tu je u "predokusu", Kraljevstvo Bozje ulazi u naše vrijeme.

1169 Zato Vazam nije jednostavno jedan blagdan među ostalima: to je "Blagdan nad blagdanima", "Svetkovina nad svetkovinama", kao što je euharistija Sakrament nad sakramentima (Veliki sakrament). Sveti Atanazije

naziva ga "Velikom nedjeljom", kao što se Sveti tjedan na Istoku naziva Veliki tjedan. Otajstvo uskrsnuća, kojim je Krist uništio smrt, svojom moćnom snagom prozima naše staro vrijeme, dok mu sve ne bude podloženo.

1170 Na Nicejskom saboru (godine 325.) sve su se Crkve složile da se kršćanski Vazam slavi u nedjelju koja slijedi nakon ustapa (14. Nisan) poslije proljetnog ekvinokcija. Reformom kalendara na Zapadu (nazvanog "gregorijanskim", po papi Greguru XIII, 1582.) uvedena je razlika od više dana u odnosu na istočni kalendar. Danas zapadne i istočne Crkve traže dogovor da se vrate slavlju Gospodinova uskrsnuća u isti dan.

1171 Liturgijska je godina očitovanje različitih vidika jednog te istoga, vazmenog otajstva. To posebno vrijedi za krug blagdana koji slave otajstvo utjelovljenja (Blagovijest, Božić, Bogojavljenje) koji nam, spominjući početak našega spasenja, pripisuju prvine vazmenog otajstva.

SPOMEN SVETIH U LITURGIJSKOJ GODINI

1172 "U svetkovanju godišnjeg kruga Kristovih otajstava, sveta Crkva posebnom ljubavlju stuje Mariju, presvetu Majku Božju, nerazrjesivo združenu

s djelom spasenja svoga Sina: u Mariji se ona divi i uzvisuje najodlicniji plod otkupljenja, i u njoj s radoscu promatra, kao u najcistijoj slici, ono sto sva Crkva zeli da bude i nada se da ce biti".

1173 Kada u godisnjem krugu spominje mucenike i druge svece, Crkva "navjescuje vazmeno otajstvo" u onima "koji su zajedno s Kristom trpjeli te su s njime suproslavljeni, a vjernicima predlaze njihove primjere, koji po Kristu sve privlace k Ocu, i po njihovim zaslugama moli i postize Bozja dobrocinstva".

LITURGIJA CASOVA (CASOSLOV)

1174 Otajstvo Krista, njegovo utjelovljenje i njegov Vazam, sto ga slavimo u euharistiji, osobito na nedjeljnom sastanku, prozima i preobrazava vrijeme svakoga dana slavljenjem liturgije casova, "bozanskog casoslova".U suglasju s apostolskim poticajima da se "moli bez prestanka", ovo je slavlje "tako uredjeno da se slavljenjem Boga posveti citav tok dana i noci."Ono sacinja "javnu molitvu Crkve" u kojoj vjernici (klerici, redovnici i laici) vrse kraljevsko svecenstvo krstenih. Kad se slavi u obliku odobrenom od Crkve, liturgija casova biva uistinu "glas same Zarucnice koja razgovara sa Zarucnikom, stovise, molitva koju Krist sa svojim Tijelom upravlja Ocu".

1175 Liturgija casova odredjena je da postane molitva svega Bozjeg naroda. U njoj sam Krist "nastavlja" vrsiti svoju "svecenicku sluzbu po Crkvi";a svatko uzima udjela prema ulozi koju obnosi u Crkvi i

okolnostima

osobnog zivota: svećenici ukoliko su "određeni za svetu dušobrižničku službu", jer su pozvani da budu "postojani u molitvi i u posluživanju riječi"; redovnici i redovnice snagom karizme svoga posvećenog zivota; i svi

vjernici prema svojim mogućnostima. "Neka pastiri duša nastoje da se nedjeljom i u svečanije blagdane u crkvi zajednički slave glavni casovi, naročito Vecernja. Preporučuje se i laicima da mole božanski casoslov, bilo sa svećenicima bilo međusobno okupljeni, dapace i svaki za se".

1176 Slavlje liturgije casova traži ne samo da se glas složi s dušom koja moli, nego

također da se stekne "obilatije liturgijsko i biblijsko znanje, osobito psalama".

1177 Himni i litanjske molitve liturgije casova uključuju molitvu psalama u

vrijeme Crkve, dajući izrazaja znakovitosti određenog casa dana, liturgijskog vremena ili blagdana koji se slavi. Osim toga citanje Božje riječi u svakome casu (s otpjevima i troparima koji slijede), i citanje Otaca i drugih učitelja u nekim casovima, na dublji način objavljuju smisao

otajstva koje se slavi, pomazu shvaćanju psalama i pripremaju na tihiu molitvu. Tako je u liturgijskom slavlju ukorijenjeno citanje Svetog pisma (lectio divina), u kojem se Božja riječ cita i razmislija da bi se pretvorila u molitvu.

1178 Liturgija casova, koja je kao neko produženje euharistijskog slavlja, ne isključuje nego traži kao dopunu različite pobožnosti Božjeg naroda, posebno klanjanje i stovanje Presvetog Sakramenta.

IV. Gdje slaviti?

1179 Bogoslužje Novog saveza "u duhu i istini" (Iv 4,24) nije vezano uz određeno mjesto. Citava zemlja je sveta i povjerena ljudskim sinovima. Kad

se vjernici okupljaju na istome mjestu, najvažniju zbilju sacinjava "zivo kamenje" okupljeno zajedno da bi se ugradilo "u duhovni Dom" (1 Pt 2,4-5).

Tijelo uskrsnulog Krista jest duhovni hram iz kojega istjece izvor zive vode. Pritjelovljeni Kristu po Duhu Svetome, mi smo "hram Boga zivoga" (2 Kor 6,16).

1180 Kada vise nije bilo zapreke vjerskoj slobodi, krscani su stali graditi bogoslužne gradjevine. Te vidljive crkve nisu obicna mjesta okupljanja, nego oznacuju i ocituju zivu Crkvu na doticnom mjestu, boraviste Boga s ljudima, pomirenim i sjedinjenim u Kristu.

1181 "Kuca molitve - u kojoj se slavi i cuva presveta euharistija i saku-pljaju vjernici, u kojoj se prisutnost Sina Bozjega, nasega Spasitelja, koji je za nas prikazan na zrtveniku, casti na pomoc i utjehu vjernika - mora biti uredna i cista te prikladna za molitvu i za svetkovanje". U toj "kuci Bozjoj", istinitost i sklad znakova koji je tvore treba da ocituju Krista koji je na tome mjestu prisutan i djeluje.

1182 Oltar Novog saveza je kriz Gospodinoviz kojeg izviru sakramenti vazmenog otajstva. Na oltaru, koji je srediste crkve, uprisutnjuje se zrtva kriza pod sakramentalnim prilikama. Oltar je takodjer stol Gospodnji, za koji je pozvan narod Bozji. U nekim istocnim liturgijama oltar je k tome simbol groba (Krist je uistinu umro i uistinu uskrsnuo).

1183 Svetohraniste, u crkvama, treba biti smjesteno "na najodlicnijem mjestu, s najvećim postovanjem". "Dolicnost, smjestaj i sigurnost svetohranista" trebaju poticati klanjanje Gospodinu stvarno prisutnom u presvetom oltarskom Sakramentu.

Sveta krizma (Sveto miro) - pomazanje krizmom je sakramentalni znak pecata

dara Duha Svetoga - tradicionalno se cuva i casti na sigurnom mjestu u crkvi. Tu se moze takodjer smjestiti i katekumensko i bolesnicko ulje.

1184 Biskupovo ili svećenikovo sjedalo (katedra) "treba da oznacuje sluzbu

predsjedanja skupu i ravnanja molitvom".

Ambon (besjediste): "Dostojanstvo Bozje rijeci trazi da u crkvi bude prikladno mjesto za njezino navijestanje, prema kojemu ce se, za vrijeme sluzbe rijeci, sama od sebe obracati paznja vjernika".

1185 Okupljanje Bozjeg naroda pocinje krstjenjem; u crkvi stoga treba biti mjesto za slavlje krstenja (krstionica); crkva treba da budi sjecanje na krsna obećanja (blagoslovljena voda).

Obnavljanje krsnog zivota zahtijeva pokoru. Crkva stoga treba biti prikladna

za izrazavanje kajanja i za stjecanje oprostjenja, a to ukljucuje prikladno mjesto za primanje pokornika.

Crkva takodjer treba biti prostor koji potice na sabranost i na tihu molitvu, koja produzuje i produbljuje veliku molitvu euharistije.

1186 Konacno, crkva ima i eshatonsko znacenje. Da bismo usli u kucu Bozju treba

prijeci prag, znamen prijelaza iz svijeta ranjenog grijehom u svijet novog zivota u koji su pozvani svi ljudi. Vidljiva crkva simbol je ocinske kuce prema kojoj Bozji narod putuje i gdje ce Otac otrti "svaku suzu s ociju" (Otk 21,4). Stoga je crkva takodjer kuca svih sinova Bozjih, koja je otvorena i spremna da ih primi.

Ukratko

1187 Liturgija je djelo citavoga Krista, Glave i udova. U nebeskom bogoslužju nas Vrhovni Svecenik neprestano je slavi sa svetom Bogorodicom, s apostolima, svim svetima i mnoštvom ljudi koji su usli u Kraljevstvo.

1188 U liturgijskom je slavlju sva zajednica "liturg", svatko prema svojoj ulozi. Krsno svećenstvo pripada cijelom Tijelu Kristovu. No neki su vjernici zaredjeni po sakramentu reda da predstavljaju Krista kao Glavu Tijela.

1189 Liturgijsko slavlje sadržava znakove i simbole koji se odnose na stvaranje (svjetlo, voda, vatra), na ljudski zivot (prati, mazati, lomiti kruh) i na povijest spasenja (vazmeni obredi). Uklopljeni u svijet vjere i prozeti snagom Duha Svetoga, ti kozmicki elementi, ti ljudski obredi, te geste sjecanja na Boga, postaju nositelji Kristovih spasiteljskih i posvetiteljskih djela.

1190 Liturgija rijeci sastavni je dio bogoslužnog slavlja. Znacenje slavlja izrazeno je Bozjom rijecju koja se navijesta i zalaganjem vjere koja na nju

odgovara.

1191 Pjevanje i glazba usko su povezani s liturgijskim činom. Kriteriji njihove ispravne upotrebe jesu: izrazajna ljepota molitve, jednostusno sudjelovanje zajednice i svecanost slavlja.

1192 Svete slike, koje se nalaze u nasim crkvama i kucama, imaju zadacu da

nam pobudjuju i hrane vjeru u Kristovo otajstvo. U ikoni (slici) Krista i njegovih djela spasenja, mi se klanjamo njemu. U svetim slikama svete Bogorodice, andjela i svetih, castimo osobe koje su njima predstavljene.

1193 Nedjelja, "dan Gospodnji", poglaviti je dan slavljenja Euharistije, jer je dan uskrsnuca. To je u pravom smislu dan liturgijske zajednice, dan krscanske obitelji, dan radosti i pocinka od posla. Dan Gospodnji je "temelj i jezgra citave liturgijske godine".

1194 "Tijekom godine Crkva razvija citavo Kristovo otajstvo od utjelovljenja

i rodjenja do uzasasca, do duhovskog dana i ocekivanja blazene nade i dolaska Gospodnjeg".

1195 Crkva na zemlji, spominjuci se svetih na odredjene dane crkvene godine,

u prvom redu svete Bogorodice, zatim apostola, mucenika i drugih svetaca,

pokazuje da je sjedinjena s nebeskim bogosluzjem; daje slavu Kristu koji je

u svojim proslavljenim udovima izveo spasenje; njihov primjer je poticaj Crkvi na putu Ocu.

1196 Vjernici koji slave Liturgiju casova sjedinjuju se s Kristom, nasim Vrhovnim Svećenikom, molitvom psalama, razmatranjem Bozje rijeci, molitvom hvalospjeva i blagoslova, da bi bili pridruzeni njegovoj neprestanoj i sveopcoj molitvi kojom slavi Oca i cijelom svijetu moli dar Duha Svetoga.

1197 Krist je pravi hram Bozji, "mjesto u kojem boravi njegova slava"; po milosti Bozjoj i krscani sami postaju hram Duha Svetoga, zivo kamenje kojim se izgradjuje Crkva.

1198 Crkva u svom zemaljskom postojanju treba mjesta gdje se njena zajednica moze okupljati: nase vidljive crkve, sveta mjesta, sto su slike svetog Grada, nebeskog Jeruzalema, prema kojem kao hodocasnici putujemo. 1199 U tim crkvama Crkva slavi javno bogostovlje na slavu Presvetog Trojstva, slusa Bozju rijec i pjeva hvale, uzdize svoju molitvu, prinosi zrtvu Krista, sakramentalno prisutnoga usred zajednice. Te crkve su i mjesta sabranja i osobne molitve.

Clanak 2. LITURGIJSKA RAZNOLIKOST I JEDINSTVO OTAJSTVA

LITURGIJSKE PREDAJE I KATOLISTVO CRKVE

1200 Od prve jeruzalemske zajednice sve do Paruzije, Crkve Bozje, vjerne apostolskoj vjeri, na svakome mjestu, slave isto vazmeno otajstvo. Otajstvo sto se u liturgiji slavi jedno je, ali su oblici kojima ga slavi razliciti.

1201 Neistraživo bogatstvo Kristova otajstva je takvo da mu nijedna liturgijska predaja ne može iscrpiti izrazajnost. Povijest nastanka i razvoja tih obreda svjedoci o njihovoj zapanjujućoj komplementarnosti. Kad

god su Crkve te liturgijske predaje živjele u međusobnom zajednistvu u vjeri i sakramentima vjere, međusobno su se obogacivale napredujući u vjernosti predaji i poslanju zajedničkom cijeloj Crkvi.

1202 Različite liturgijske predaje nastale su upravo u odnosu na poslanje Crkve. Crkve istog geografskog i kulturnog prostora razvile su slavlje Kristova otajstva s posebnim izricajima, obilježenima svojom kulturom: tako

u prenosjenju poklada vjere - "lijepi poklad čuvaj po Duhu Svetom" (2 Tim 1,14), u liturgijskom simbolizmu, u organiziranju bratskog zajednistva, u teoloskom shvacanju otajstava i u raznim oblicima svetosti. Tako Krist, Svjetlo i Spasenje svih naroda, kroz liturgijski život neke Crkve očituje se narodu i kulturi kojima je ona poslana i u kojima je ukorijenjena. Crkva je katolicka: može dakle u svoje jedinstvo - očistivši ih - obuhvatiti sva istinska bogatstva raznih kultura.

1203 Liturgijske predaje, ili obredi, sada u upotrebi u Crkvi jesu: latinski obred (prvenstveno rimski, ali i obredi pojedinih mjesnih Crkava, kao ambrozijanski, ili nekih redovničkih redova) i

obredi bizantski, aleksandrijski ili koptski, sirske, armenski, maronitski i kaldejski. "Sveti Sabor, slijedeći vjerno predaju, izjavljuje: sveta Majka Crkva smatra ravnopravnima i jednako časnim sve zakonito priznate obrede te

hoće da se i dalje čuvaju i na svaki način njeguju".

LITURGIJA I KULTURE

1204 Slavlje liturgije treba, dakle, odgovarati duhu i kulturi razlicitih naroda. Da Kristovo otajstvo bude objavljeno "svim narodima da se privedu poslusnosti vjere" (Rim 16,26), treba ga navjescivati, slaviti i zivjeti u svim kulturama, tako te ove ne budu dokinute, nego, spasene i privedene k ispunjenju. Mnostvo sinova Bozjih, naime, ima pristup k Ocu, da Ga slavi u jednom Duhu, u i po svojoj ljudskoj kulturi, uzetoj i preobrazenoj po Kristu.

1205 "U bogosluzju, osobito u liturgiji sakramenata, postoji nepromjenljiv dio, jer je bozanskog ustanovljenja, a Crkva mu je cuvarica; i dijelovi podlozni promjeni, koje Crkva ima moc, a katkad i duznost, prilagoditi kulturi nedavno evangeliziranih naroda".

1206 "Liturgijska raznolikost moze biti vrelo obogacenju, ali moze takodjer stvarati napetosti, medjusobno nerazumijevanje, cak i raskole. Jasno je da na tom polju raznolikost ne smije skoditi jedinstvu. Ona se moze izrazavati samo u vjernosti zajednickoj vjeri, sakramentalnim znakovima koje je Crkva primila od Krista, i hijerarhijskom zajednistvu. Prilagodba kulturi zahtijeva takodjer obracenje srca a, kad je potrebno, i raskid s naslijedjenim navikama koje su nespojive s katolickom vjerom".

Ukratko

1207 Dobro je da slavlje liturgije tezi k tome da se izrazi kulturom naroda u kojemu Crkva zivi, ali ne tako da joj se podvrgne. S druge strane, sama liturgija radja i oblikuje kulture.

1208 Razlicite liturgijske predaje, ili zakonito priznati obredi, ocituju katolstvo Crkve, ukoliko oznacuju i priopcuju isto Kristovo otajstvo.

1209 Kriterij koji jamci jedinstvo u mnogolicju liturgijskih tradicija jest vjernost apostolskoj Predaji, sto jest: zajedništvo vjere i sakramenata primljenih od apostola, zajedništvo kojemu je apostolsko nasljedstvo znak i jamstvo.

DRUGI ODSJEK: SEDAM SAKRAMENATA CRKVE

1210 Sakramente Novoga zakona ustanovio je Krist; ima ih sedam a to su: Krst, Potvrda, Euharistija, Pokora, Bolesnicko pomazanje, Sveti red i Zenidba. Sedam sakramenata ticu se svih razdoblja i vaznih trenutaka zivota

krscanina: po njima vjerski zivot krscana se radja i raste, ozdravlja i prima poslanje. U tom pogledu postoji izvjesna slicnost izmedju razvoja naravnoga i razvoja duhovnoga zivota.

1211 Slijedeci tu analogiju najprije cemo izloziti tri sakramenta krscanske inicijacije (prvo poglavlje), potom sakramente ozdravljenja (drugo poglavlje) i konacno sakramente koji su u sluzbi zajednistva i poslanja vjernika (trece poglavlje). Sigurno, ovaj raspored nije jedini moguci, ali nam on omogucuje vidjeti kako sakramenti tvore organizam u kojem svaki pojedini sakrament ima svoje zivotno mjesto. U tom organizmu euharistiji pripada jedinstveno mjesto kao "sakramentu nad sakramentima". "Svi su drugi sakramenti usmjereni k njemu kao svojem cilju".

PRVO POGLAVLJE: SAKRAMENTI KRSCANSKE INICIJACIJE

1212 Sakramentima krscanske inicijacije, tj. krstjenjem, potvrdom i euha-ristijom, postavljaju se temelji cjelokupnoga krscanskog zivota. "Ucesce na bozanskoj naravi, sto je ljudima darovano miloscu Kristovom, podrazumijeva stanovitu analogiju s pocetkom, rastom i odrzavanjem naravnog zivota. Posto su vjernici krstjenjem rodjeni na novi zivot, utvrđjeni su u njemu po sakramentu potvrde i primaju u euharistiji kruh vjecnog zivota. Tako po sakramentima krscanske inicijacije primaju sve vise i vise bogatstva bozanskog zivota i napreduju prema savrsenstvu ljubavi".

Clanak 1. SAKRAMENT KRSTA

1213 Sveti krst je temelj cijeloga krscanskog zivota, ulaz u zivot Duha (vitae spiritualis ianua) i vrata koja otvaraju pristup drugim sakramentima. Po krstjenju smo oslobodjeni od grijeha i nanovo rodjeni kao sinovi Bozji, postajemo Kristovi udovi i pritjelovljeni smo Crkvi te bivamo dionici njezina poslanja: "Krstenje je sakrament preporodjenja vodom i rijecju".

I. Kako se zove ovaj sakrament?

1214 Grcka rijec baptizein - odakle latinski izraz baptismus - znaci "uroniti", "uranjati". Uranjanje u vodu - sto je sredisnji obred krstenja - oznacuje ukop katekumena u smrt Krista, odakle on ustaje, po uskrsnucu s Njime, kao novo stvorenje.

[U hrvatskom i drugim slavenskim jezicima rijec krstiti (krst, krstenje)

poblize znaci: unijeti u Krista, uciniti (nekoga) Kristovim.]

1215 Ovaj se sakrament takodjer zove i "kupelj novoga rodjenja i obnavljanja po Duhu Svetom" (Tit 3,5) jer oznacuje i ostvaruje ono rodjenje iz vode i Duha bez kojega nitko "ne moze uci u Kraljevstvo Bozje" (Iv 3,5).

1216 "Ova se kupelj zove prosvjetljenjem, jer oni koji prihvataju (katehe-tsku) pouku imaju prosvjetljen duh". Primivsi u krstenju Rijec, "Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog covjeka" (Iv 1,9), krstenik tako prosvjetljen (Heb 10,32) postaje "sinom svjetlosti" (1 Sol 5,5), i sam "svjetlost" (Ef 5,8): Krstenje je medju Bozjim darovima najljepsi i najdivniji (...). Nazivljemo ga darom, miloscu, pomazanjem, prosvjetljenjem, odjecom neraspadljivosti, kupelji preporodjenja, pecatom, i svime onim sto je najdragocjenije. Dar je, jer se podjeljuje onima koji nista ne donose; milost, jer se cak daje i onima koji su krivnjom optereceni; Krstenje (= uronjavanje), jer se u vodi pokapa grijeh; poma-zanje, jer je sveto i kraljevsko (takvi su oni koji su pomazani); prosvjetljenje, jer je izaravajuce svjetlo; odjeca, jer prekriva nasu sramotu; kupelj, jer nas pere; pecat, jer nas cuva i znak je Bozjega gospodstva.

II. Krstenje u naumu spasenja

PRALIKOVI KRSTENJA U STAROM ZAVJETU

1217 U bogoslužju Vazmene noci, pri blagoslovu krsne vode, Crkva vrši svečan spomen velikih događaja povijesti spasenja koji su predoznacili krsno otajstvo: Boze, tvoja nevidljiva moc cudesno djeluje u svetim otajstvima. Ti

si izabrao vodu da oznacis blagodat krstenja.

1218 Vec od postanka svijeta voda, skroman i divan stvor, vrelo je zivota i plodnosti. Sveto pismo

promatra kako se nad njom nadvija Duh Bozji: Boze, tvoj je Duh u pocecima

svijeta lebdio nad vodom, da joj dade moc posvecivanja.

1219 U Noinoj korablji, "u kojoj nekolicina, tj. osam dusa, bi spasena vodom" (1 Pt 3,20),

Crkva je vidjela prasluku spasenja po krstenju: Boze, ti si opcim potopom oznacio novo rodjenje, kad je ista voda potopila gresne i spasila pravedne.

1220 Ako izvor-voda oznacuje zivot, morska voda je simbol smrti.

Stoga voda predoznacuje i otajstvo kriza. Po toj simbolici, krstenje oznacuje zajednistvo sa smrću Kristovom.

1221 Osobito prijelaz kroz Crveno more, kao cin zbiljskog oslobodjenja Izraelaca iz egipatskog ropstva, navijesta ono oslobodjenje sto se ostvaruje krstom: Boze, ti si Abrahamove sinove oslobodio od Faraonova ropstva i kroz

Crveno more po suhu proveo, da predoznacis krscanski narod.

1222 Napokon, krst je predoznacen i prijelazom preko Jordana, po kojemu je Narod Bozji

primio u posjed zemlju obecanu Abrahamovu potomstvu, sto je slika vjecnoga

zivota. Obecanje te blazene bastine ispunjava se u Novom savezu.

KRISTOVO KRSTENJE

1223 Svi pralikovi Staroga saveza nalaze ispunjenje u Isusu Kristu. On je javno djelovanje započeo posto ga je u Jordanu sveti Ivan Krstitelj krstio. A poslije uskrsnuća učenicima je povjerio poslanje: "Podjite dakle i učinite mojim učenicima sve narode, krsteci ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeci ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!" (Mt 28,19-20).

1224 Gospodin se dragovoljno podvrgao Ivanovu krštenju određenom za gresnike, "da ispuni svu pravednost". Taj Isusov čin očituje njegovo "poniženje". Duh koji je pri prvom stvaranju lebdio nad vodama silazi sada na Krista, nagovješćujući novo stvaranje, a Otac obznanjuje Isusa kao svoga "ljubljenog Sina".

1225 Svojim Vazmom Krist je svim ljudima otvorio izvore krštenja. On je o svojoj mučici što će je podnijeti u Jeruzalemu govorio kao o "krštenju" kojim se sam treba krstiti. Krv i voda koji su provrli iz otvorenog boka raspetog Isusa prasluka su krštenja i euharistije, sakramenata novog života. Otad je moguće "roditi se iz vode i Duha" i tako ući u Kraljevstvo Božje. Promotri gdje si kršten, odakle dolazi krštenje: zar ne iz Kristova kriza, iz Kristove smrti? U tome je svekoliko otajstvo: On je trpio za tebe. U Njemu si otkupljen, u Njemu si spašen.

KRSTENJE U CRKVI

1226 Već je na dan Pedesetnice Crkva slavila i dijelila sveto krštenje. Petar je, naime, potresenom mnoštvu u svojoj propovijedi poručio: "Obratite se i svatko od vas neka se krsti u ime Isusa Krista da vam se oproste

grijesi, i primit cete dar, Duha Svetoga" (Dj 2,38). Apostoli i njihovi suradnici dijelit ce krstenje svakome koji vjeruje u Isusa: Zidovima, bogobojaznima i poganima. Krstenje je tako uvijek tijesno povezano s vjerom:

"Vjeruj u Gospodina Isusa i spasit ces se - ti i dom tvoj!", izjavljuje sveti Pavao svome tamnicaru u Filipima. Izvjestaj nastavlja kako se tamnicar

"odmah krstio - on i svi njegovi" (Dj 16,31-33).

1227 Prema svetom Pavlu, po krstenju vjernik ulazi u zajedništvo smrti Kristove: s Kristom biva suukopan i s njime biva suuskrisen: Ili zar ne znate: koji smo god krsteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu krsteni. Krstenjem smo zajedno s njime ukopani u smrt da kao sto je Krist slavom Ocevom bio uskrisen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti zivota (Rim 6,3-4). Krstenici su se "Kristom zaodjenuli" (Gal 3,27). I, po Duhu Svetome, krstenje Ke kupelj koja cisti, posvecuje i opravdava.

1228 Krstenje je dakle kupelj vode u kojoj "nepropadljivo sjeme" Rijeci Bozje izvodi svoj zivotvorni ucinak. Sveti Augustin ce reci o krstenju: "Tvarnoj osnovi pridolazi rijec, i nastaje sakrament".

III. Kako se slavi sakrament Krsta?

KRSCANSKA INICIJACIJA

1229 Vec od apostolskih vremena, da netko postane krscanin mora proci odredjeni put i inicijaciju u vise stupnjeva. Taj se put moze proci brze ili sporije. Medjutim uvijek mora sadrzavati neke bitne elemente: navjestaj Rijeci, prihvatanje evandjelja, sto ukljucuje obracenje, ispovijest vjere,

krstenje, izljev Duha Svetoga, pristup euharistijskom zajednistvu.

1230 Ova inicijacija je kroz vjekove i prema prilikama imala vrlo razlicite oblike. U

prvim stoljecima Crkve krscanska inicijacija bila je vrlo razradjena: s dugim razdobljem katekumenata i nizom pripravnih obreda, koji su liturgijski

oznacavali put katekumenske priprave dovodeci je konacno do sâmog slavlja

sakramenata inicijacije.

1231 Kada je krstenje djece postalo redoviti oblik slavlja ovoga sakramenta,

ono je postalo jedinstveni cin koji u sebi vrlo skraceno sadrzi prethodne stupnjeve krscanske inicijacije. Vec po svojoj naravi, dakle, krstenje djece zahtijeva katekumenat poslije krstenja. Nije rijec samo o nekoj potrebi pouke poslije krstenja, nego o nuznom razvitku krsne milosti u tijeku osobnog rasta. Tu se otvara prostor vlastit katekizmu.

1232 Drugi vaticanski sabor obnovio je u latinskoj Crkvi "katekumenat odraslih razdijeljen na vise stupnjeva". Obrede nalazimo u Redu pristupa odraslih u krscanstvo: Ordo initiationis christianae adultorum (1972).

Osim

toga Sabor je dopustio "da se u misijskim zemljama, osim elemenata inicijacije koji su sadrzani u krscanskoj predaji, pripuste i oni elementi inicijacije koji su obicajni u pojedinim naroda, ukoliko se mogu prilagoditi krscanskom obredu".

1233 Danas, dakle, u svim latinskim i istocnim obredima krscanska inicijacija odraslih pocinje ulaskom u katekumenat, a vrhunac dostize u jedinstvenom slavlju triju sakramenata krstenja, potvrde i euharistije. U

crkvama istocnog obreda krscanska inicijacija djece pocinje krstenjem na koje se neposredno nadovezuje potvrda i euharistija. U rimskom obredu inicijacija se nastavlja godinama kateheze da se dovrši kasnije potvrdom i euharistijom, vrhuncem krscanske inicijacije.

MISTAGOGIJA SLAVLJA

1234 Smisao i milost sakramenta krstenja jasno se ocituju u obredima njegovog

slavlja. Ako vjernici pazljivim sudjelovanjem prate radnje i rijeci samoga slavlja, bit ce upuceni u bogatstvo koje sakrament oznacuje i ostvaruje u svakom novokrsteniku.

1235 Znak kriza na pocetku istice pecat Krista na onome koji ce mu upravo

pripasti te oznacuje milost otkupljenja koju nam je Krist svojim krizem zaslužio.

1236 Navjestaj Rijeci Bozje objavljenom istinom prosvjetljuje i pripravnike

i zajednicu poticuci odgovor vjere neodvojiv od krstenja. Krstenje je, naime, na osobit nacin "sakrament vjere" jer je sakramentalni ulaz u zivot vjere.

1237 Buduci da krstenje oznacuje oslobodjenje od grijeha i od djavla, zacetnika grijeha, nad pripravnikom se izgovara otklinjanje-egzorcizam (jedan ili vise njih). Krstitelj ga maze katekumenskim uljem ili polaze na njega ruku; potom se ovaj izricito odrice sotone. Tako pripravljen moze ispovjediti vjeru Crkve kojoj ce krstenjem biti povjeren.

1238 Krsna se voda posvecuje posebnom molitvom, epiklezom, u samom krsnom

slavlju ili u vazmenoj noci. Tom molitvom Crkva od Boga moli da po njegovu

Sinu sidje na vodu sila Duha Svetoga, da se oni koji ce njome biti krsteni "rode iz vode i Duha" (Iv 3,5).

1239 Potom slijedi bitni obred sakramenta: krstenje u pravom smislu, koje oznacuje i izvodi umiranje grijehu i ulazak u zivot Presvetoga Trojstva suoblicenjem s Kristovim vazmenim otajstvom. Najznakovitije biva krstenje

trostrukim uranjanjem u krsnu vodu. Medjutim vec od starine moze biti podijeljeno i trostrukim polijevanjem vode na krstenikovu glavu.

1240 U latinskoj Crkvi sluzbenik uz trostruko polijevanje izgovara rijeci: "I., ja

te krstim u ime Oca, i Sina, i Duha Svetoga". U istocnim liturgijama katekumen je okrenut prema Istoku, a svecenik govori: "Sluga Bozji I., krsti

se u ime Oca, i Sina, i Duha Svetoga". Na zaziv svake od osoba Presvetog Trojstva on ga uranja u vodu i pridize.

1241 Pomazanje svetom krizmom, mirisnim od biskupa posvecenim uljem, oznacuje dar Duha Svetoga novokrsteniku. Ovaj je postao krscanin, tj. "pomazanik" Duhom Svetim,

pritjelovljen Kristu pomazanom za svecenika, proroka i kralja.

1242 U bogosluzju istocnih Crkvi pokrsno je pomazanje sakrament krizme (potvrde). U rimskoj liturgiji ono nagovijesta drugo pomazanje krizmom koje

ce izvorsiti biskup. Sakrament potvrde na neki nacin "potvrđuje" i dovršuje krsno pomazanje.

1243 Bijela haljina označuje da se krštenik "Kristom zaodjenuo" (Gal 3,27):

tj. da je s Kristom uskrsnuo. Svijeca, zapaljena na uskrsnoj svijeci, označuje da je Krist novokrštenika prosvijetlio. Krštenici su u Kristu "svjetlost svijeta" (Mt 5,14).

Novokrštenik je odsada dijete Bozje u Jedinorodjenom Sinu te smije moliti molitvu djece Bozje: "Oce nas".

1244 Euharistijska prva pricest. Postavsi dijete Bozje, zaodjeven svadbenom

haljinom, novokrštenik se privodi "gozbi Jaganjcevoj" gdje prima hranu novoga zivota, Kristovo Tijelo i Krv. Istocne Crkve cuvaju zivu svijest o jedinstvu krscanske inicijacije dijeleci svetu pricest svim novokrstenicima i potvrdjenicima, cak i maloj djeci, sjecajuci se Gospodinove rijeci:

"Pustite djecicu neka dolaze k meni; ne prijecite im!" (Mk 10,14). Latinska Crkva, koja dopusta pristup svetoj pricesti samo onima koji su dosli do dobi

razuma, otvorenost krsta prema euharistiji izrazava time sto novokrsteno dijete privodi k oltaru za molitvu Ocenas.

1245 Svecani blagoslov dovrstuje krsno slavlje. Kod krstenja novorodjenih osobito mjesto zauzima blagoslov majke.

IV. Tko moze biti krsten?

1246 "Krstenje moze primiti svaki covjek i samo covjek koji jos nije krsten".

KRSTENJE ODRASLIH

1247 Krstenje odraslih bila je uobicajena praksa od pocetaka Crkve tamo gdje

se evandjelje tek pocelo navijestati. Katekumenat (priprava za krstenje) je u tom slucaju nuzdan i vazan. Uvodjenjem u vjeru i u krscanski zivot on mora

covjeka pripraviti za primanje Bozjeg dara u krstu, potvrdi i euharistiji.

1248 Katekumenat, ili formacija katekumenâ, ima za cilj omoguciti ovima da,

odgovarajuci na Bozju inicijativu, u jedinstvu s jednom crkve-nom zajednicom, dovedu do zrelosti svoje obracenje i vjeru. Rijec je o odgoju za

cjeloviti krscanski zivot kojim se ucenici zdruzuju sa svojim Uciteljem Kristom. Neka se, stoga, katekumeni (...) upute u otajstva spasenja i u vjezbanje u evandjeoskom nacinu zivota, i neka se svetim obredima - koji se

imaju postupno obaviti - uvedu u zivot vjere, liturgije i ljubavi naroda Bozjega".

1249 Katekumeni su "vec povezani s Crkvom, vec su ukucani Kristovi, a nerijetko vec provode zivot vjere, ufanja i ljubavi". "Majka Crkva ih vec ljubi kao svoje i za njih se brine".

KRSTENJE DJECE

1250 Buduci da se djeca radjaju s ljudskom naravi palom i okaljanom istocnim

griehom, to su i oni potrebni novoga rodjenja u krstenju da budu oslobodjeni vlasti tame i preneseni u Kraljevstvo slobode sinova Bozjih, kamo su pozvani svi ljudi. Milost spasenja kao cist dar posve se osobito

ocituje u krštenju djece. Prema tome Crkva i roditelji lisili bi dijete neprocjenjive milosti da postane dijete Bozje kada mu ne bi podijelili krstenje nedugo poslije rodjenja.

1251 Krscanski ce roditelji priznati kako ova praksa odgovara i njihovoj ulozi hranitelja zivota sto im ga je Bog povjerio.

1252 Obicaj krstiti malu djecu drevna je predaja Crkve. Izricito je posvjedocena od II. stoljeca.

Ipak je vjerojatno da su se vec od pocetaka apostolskog propovijedanja, kada

bi cijeli "domovi" primali krstenje, pritom krstavala i djeca.

VJERA I KRST

1253 Krst je sakrament vjere. A vjeri je potrebna zajednica vjerujucih. Svaki vjernik moze vjerovati jedino unutar vjere Crkve. Vjera koja se trazi za krstenje nije jos savrsena i zrela vjera; ona je zacetak koji treba da se dalje razvija. Katekumenu ili njegovu kumu postavlja se pitanje: "Sto trazis od Crkve Bozje?" I on odgovara: "Vjeru!"

1254 Svim krstenicima, djeci ili odraslima, potreban je poslije krstenja rast u vjeri. Upravo zato Crkva svake godine slavi u vazmenoj noci obnovu

krsnih obećanja. Priprava na krstenje dovodi tek do predvorja novoga zivota.

Krstenje je vrelo novoga zivota u Kristu, odakle izvire sav krscanski zivot.

1255 Pomoc roditelja vrlo je vazna za razvoj krsne milosti. Tu je vazna i uloga kuma ili kume, koji, stoga, trebaju biti postojani vjernici, sposobni

i spremni pomoci novokrsteniku, djetetu ili odraslome, na putu krscanskog zivota. Njihova je zadaca prava crkvena sluzba (officium). Dio odgovornosti

u razvoju i ocuvanju milosti primljene krstjenjem snosi i sva crkvena zajednica.

V. Tko moze krstiti?

1256 Redoviti sluzbenici krstenja jesu biskup i svecenik, u latinskoj Crkvi takodjer i djakon. U slucaju nuzde moze krstiti svatko, cak i nekrstena osoba, uz uvjet da ima pritom potrebnu nakanu. Potrebna nakana je u tome da

zeli uciniti ono sto cini Crkva kada krsti, i primijeniti trojstvenu krsnu formulu. Razlog za tu mogucnost vidi Crkva u Bozjoj volji sveopceg spasenja

i u nuznosti krstenja za spas.

VI. Nuznost krsta

1257 Sâm Gospodin tvrdi kako je krstenje nuzno za spasenje. Stoga je zapovjedio ucenicima da navijestaju evandjelje i da krste sve narode.

Krstenje je nuzno za spasenje onih kojima je evandjelje navijesteno te koji su imali mogucnost da zatraze sakrament. Crkva ne pozna drugog sredstva osim

krstenja da zajamci ulazak u vjecno blazenstvo; zbog toga pazi da ne zanemari poslanja sto ga je primila od Gospodina, tj. da "iz vode i Duha nanovo radja" sve koji mogu biti krsteni. Bog je spasenje vezao uz sakrament

krsta, ali on sâm nije vezan svojim sakramentima.

1258 Oduvijek je Crkva cvrsto uvjerena da su svi koji su podnijeli smrt

radi

vjere, premda nisu primili krštenje, krsteni svojom smrću za Krista i s njime. To krštenje krvlju, kao i želja za krštenjem, donose plod krštenja, a da po sebi nisu sakrament.

1259 Sto se tice katekumena koji umru prije krštenja, izricita želja da ga prime, sjedinjena s kajanjem za grijeha i s ljubavlju, jamci im spasenje koje nisu mogli primiti po sakramentu.

1260 "Buduci da je Krist umro za sve i da je konacan covjekov poziv stvarno

samo jedan, i to bozanski, treba drzati da Duh Sveti pruza svima mogucnost

da se, na nacin koji je Bogu poznat, pridruze vazmenom otajstvu." Svaki covjek koji, ne poznavajuci Kristovo evandjelje i njegovu Crkvu, trazi istinu i cini volju Bozju onako kako je spozna, moze biti spasen. Moze se pretpostaviti da bi takvi ljudi, kad bi upoznali nuznost krstenja, izricito pozeljeli da budu krsteni.

1261 Sto se tice djece umrle bez krstenja, Crkva ne moze drugo nego ih povjeriti Bozjem milosrdju, sto i cini u obredu njihova ukopa. Veliko Bozje

milosrdje, naime, koje zeli da se svi ljudi spase, i Isusova njeznost prema djeci kada govori: "Pustite djecicu neka dolaze k meni; ne prijecite im!" (Mk 10,14), dopustaju da se nadamo da postoji put spasenja i za djecu umrlu

bez krstenja. To zahtjevniji je stoga poziv Crkve da se maloj djeci ne prijeci da po daru svetoga krstenja dodju Kristu.

VII. Krsna milost

1262 Vidljivim znakovima sakramentalnog obreda simbolički se označuju različiti krsni učinci. Uranjanje u vodu upozorava na smrt i čišćenje, ali također na obnavljanje i novo rođenje. Dakle, dva poglavita krsna učinka jesu čišćenje od grijeha i novo rođenje u Duhu Svetome.

ZA OTPUSTENJE GRIJEHA

1263 Krštenjem se opraštaju svi grijesi, tj. istocni grijeh i svi osobni grijesi kao i sve kazne za grijeh. U onih, naime, koji su preporodjeni ne ostaje ništa što bi ih prijecilo da udju u Kraljevstvo Bozje, ni Adamov grijeh, ni osobni grijeh, ni posljedice grijeha, od kojih je najteža upravo odvojenost od Boga.

1264 Ipak u krštenima ostaju stanovite vremenite posljedice grijeha kao što

su trpljenje, bolest, smrt ili slaboće vezane uz život, kao što su karakterne slabosti itd., zatim sklonost na grijeh, koju predaja nazivlje pozudom ili slikovito "klicom (izvorom) grijeha" ("fomes peccati"): "Buduci

da je pozuda ostavljena u nama radi kuschje, ona ne može škoditi onima koji

na nju ne pristaju i koji joj se hrabro odupiru milosci Kristovom. Stovise 'I natjece li se tko, ne ovjencava se ako se zakonito ne natjece'" (2 Tim 2,5).

"NOVI STVOR"

1265 Krštenje ne samo da čisti od svih grijeha, nego novokrštenika čini "novim stvorom" (2 Kor 5,17), posinjenim sinom Bozjim koji postaje "zajednicarom bozanske naravi" (2 Pt 1,4), Kristovim udom, s njime subastinikom (Rim 8,17), i hramom Duha Svetoga.

1266 Presveto Trojstvo daruje krsteniku: posvecujucu milost, milost opravdanja, koja ga po bogoslovnim krepostima osposobljuje da vjeruje u Boga,

da se ufa u njega i da ga ljubi; po darovima Duha Svetoga daje mu da moze zivjeti i djelovati

pod utjecajem Duha Svetoga;

po moralnim krepostima omogucuje mu da raste u dobru.

Prema tome, sveukupni organizam krscanskoga nadnaravnog zivota nalazi svoje

korijene u krstenju.

PRITJELOVLJENI CRKVI, TIJELU KRISTOVU

1267 Po krstenju postajemo udovi Kristova Tijela; "udovi jedni drugima." (Ef

4,25). Krstenje pritjelovljuje krstenike Crkvi. Iz krstionica radja se jedinstveni narod Bozji, narod Novoga saveza koji nadilazi sva naravna i ljudska ogranicenja naroda, kultura, rasa i spola: "U jednom Duhu svi smo u

jedno tijelo krsteni" (1 Kor 12,13).

1268 Krstenici tako postaju "zivo kamenje" i ugradjuju se u "duhovni Dom za

sveto svecenstvo" (1 Pt 2,5). Oni po krstenju imaju udjela u Kristovu svecenstvu, u njegovom prorockom i kraljevskom poslanju; oni su "rod izabrani, kraljevsko svecenstvo, sveti puk, narod steceni" da navijestaju "silna djela Onoga" koji ih iz "tame pozva k svojem divnom svjetlu" (1 Pt 2,9). Krstenje daje udionstvo u opcem svecenstvu vjernika.

1269 Postavsi udom Crkve krstenik vise ne pripada sebi (1 Kor 6,19), nego

onome koji je za nas umro i uskrsnuo. Zato je pozvan da bude drugima podlozan, da im služi u zajednistvu Crkve, da bude "poslusan i podlozan" glavarima Crkve (Hebr 13,17) te ih susrece s postovanjem i ljubavlju. Kao sto krstenje donosi odgovornosti i duznosti, isto tako krstenik ima prava u krilu Crkve: pravo primati sakramente, hraniti se rijecju Bozjom i racunati na druge duhovne pomoci Crkve.

1270 Krstenici, "preporodjeni za sinove Bozje, duzni su pred ljudima ispovijedati krscansku vjeru koju su primili od Boga preko Crkve" i sudjelovati u apostolskoj i misionarskoj djelatnosti naroda Bozjega.

SAKRAMENTALNI VEZ KRSCANSKOG JEDINSTVA

1271 Krstenje je temelj zajednistva medju svim krscanima, pa i onima koji jos nisu u punom zajednistvu s Katolickom Crkvom: "Jer oni koji vjeruju u Krista i koji su valjano krsteni, nalaze se u nekom, mada ne savrsenom, zajednistvu s Katolickom Crkvom. (...) opravdani vjerom u krstenju i pritjelovljeni Kristu, s pravom se rese krscanskim imenom, te ih sinovi Katolicke Crkve zasluzeno priznaju za bracu u Gospodinu". "Krstenje je dakle sakramentalni vez jedinstva medju svima koji su njime preporodjeni".

NEIZBRISIVI DUHOVNI BILJEG

1272 Po krstenju pritjelovljen Kristu, krstenik je Kristu suoblicen. Krstenje obiljezuje krscanina neizbrisivim duhovnim biljegom (character) pripadnosti Kristu. Taj se pecat ne da izbrisati nikakvim grijehom, pa ni onda kada grijeh prijeci da krstenje donese plodove spasenja. Podijeljeno jednom zauvijek, krstenje se ne moze ponoviti.

1273 Po krstu pritjelovljeni Crkvi, vjernici primaju sakramentalni biljeg koji ih posvecuje za krscansko bogostovlje. Krsni pecat krscane osposobljuje i obvezuje na sluzenje Bogu zivim sudjelovanjem u svetom bogosluzju Crkve te "na izvršivanje njihova krsnog svećenstva svjedocanstvom sveta zivota i djelotvorne ljubavi".

1274 "Gospodnji biljeg" jest pecat kojim nas je Duh Sveti obiljezio "za Dan otkupljenja" (Ef 4,30). "Krstenje je pecat za vjecni zivot". Vjernik koji "pecat cuva" do kraja, tj. koji ostane vjeran zahtjevima svoga krstenja, moci ce preminuti "obiljezen znakom vjere", s vjerom svoga krstenja, iscekujuci blazeno gledanje Boga - kao dovršenje vjere - i u nadi uskrsnuca.

Ukratko

1275 Krscanska inicijacija se ostvaruje trima sakramentima: krstom koji je pocetak novoga zivota, potvrdom koja taj zivot ucvrscuje i euharistijom koja ucenike hrani Kristovim Tijelom i Krvlju da ih preobrazi u Krista.

1276 "Podjite i ucinite mojim ucenicima sve narode krsteci ih u Ime Oca i Sina i Duha Svetoga i uceci ih cuvati sve sto sam vam zapovjedio!" (Mt 28,19-20).

1277 Krstenje jest rodjenje na novi zivot u Kristu. Po Gospodnjoj volji ono je nuzno za spasenje, kao i sama Crkva u koju krstenje uvodi.

1278 Bitni je obred krstenja uranjanje krstenika u vodu ili izlivanje vode

na njegovu glavu uz zazivanje Presvete Trojice, tj. Oca, Sina i Duha Svetoga.

1279 Krsni plod ili krsna milost bogata je stvarnost koja sadrži: oprostjenje istocnog grijeha i svih osobnih grijeha, rođenje na novi život kojim čovjek postaje posinjenim djetetom Boga Oca, udom Kristovim, hramom Duha Svetoga.

Istim činom krštenik se pritelovljuje Crkvi, Kristovu Tijelu, i postaje dionik njegova svećenstva.

1280 Krštenje utiskuje kršteniku u dusu neizbrisiv duhovni biljeg, karakter, koji vjernika posvećuje za bogoslužje krscanske vjere. Zbog toga pecata krštenje se ne može ponoviti.

1281 Koji podnesu smrt radi vjere, katekumeni i drugi ljudi koji, ne poznavajući Crkve, na poticaj milosti, iskreno traže Boga i trude se ispuniti njegovu volju, spasavaju se premda nisu primili krštenja prije smrti.

1282 Vec od najstarijih vremena krštenje se dijelilo i djeci. Krštenje je milosni Bozji dar koji ne pretpostavlja ljudskih zasluga; djeca se krste u vjeri Crkve. Ulaz u krscanski život vodi k pravoj slobodi.

1283 Glede djece umrle bez krštenja, liturgija Crkve nas poziva da imamo pouzdanje u Bozje milosrdje te se molimo za njihovo spasenje.

1284 U slucaju nuzde svatko može krstiti, uz uvjet da ima nakanu ciniti ono

sto cini Crkva te izlije vodu kršteniku na glavu govoreci: "Ja te krstim u

ime Oca i Sina i Duha Svetoga".

Clanak 2. SAKRAMENT POTVRDE

1285 Zajedno s krstjenjem i euharistijom sakrament Potvrde tvori cjelinu "sakramenata krscanske inicijacije", jedinstvo koje treba cuvati.

Vjernicima

treba zato tumaciti kako je primanje ovog sakramenta nuzno za utvrđenje krsne milosti. "Po sakramentu Potvrde krstenici se jos savrsenije vezu uz Crkvu, obdaruju se posebnom jakoscu Duha Svetoga te su tako obvezniji kao

pravi Kristovi svjedoci da rijecju i djelom sire i brane vjeru".

I. Potvrda u naumu spasenja

1286 Proroci su u Starom zavjetu navijestili da ce Duh Gospodnji pocivati na

ocekivanom Mesiji radi njegova spasenjskog poslanja. Silazak Duha Svetoga

nad Isusa u trenutku kada ga je Ivan krstio bijase znak da je on onaj koji ima doci, da je Mesija, Sin Bozji. Buduci da je bio zacet po Duhu Svetom, sav je zivot i poslanje proveo u potpunom zajednistvu s Duhom Svetim sto mu

ga je Otac dao "bez mjere" (Iv 3,34).

1287 Ta punina Duha nije imala ostati samo Mesijina, nego se trebala priopciti i svemu mesijanskom narodu. U vise navrata Krist je obecao izljev

Duha. To je obećanje ostvario ponajprije na dan Vazma(Iv 20,22) i potom, na

jos jasniji nacin, na dan Pedesetnice.Ispunjeni Duhom Svetim apostoli

zapocinju razglasavati "velicanstvena djela Bozja" (Dj 2,11), a Petar izjavljuje kako je ovaj izljev Duha znak mesijanskih vremena. Svi koji su povjerovali apostolskom propovijedanju i dali se krstiti, primili su i oni dar Duha Svetoga.

1288 "O tad su apostoli, ispunjavuci Kristovu volju, polaganjem ruku podjeljivali novokrstenicima dar Duha koji upotpunjuje krsnu milost. Tako poslanica Hebrejima, medju osnove prve krscanske pouke ubraja nauk o krstavanju, ali takodjer i o polaganju ruku. Katolicka predaja s pravom to polaganje ruku smatra pocetkom sakramenta potvrde koji u Crkvi cini nekako

trajnom milost Pedesetnice".

1289 Da bi se jasnije oznacio dar Duha Svetoga, vrlo je rano uz polaganje ruku dodano i mazanje mirisavim uljem (krizmom). To mazanje tumaci i naziv

"krscanin", sto znaci pomazanik, izveden iz imena samoga Krista, koga je "Bog pomazao Duhom Svetim" (Dj 10,38). Obred pomazanja, kako na Istoku tako

i na Zapadu sacuvao se do nasih dana. Na Istoku se ovaj sakrament nazivlje

miropomazanjem, tj. pomazanje pomascu, ili svetim mirom, tj. "krizmom".

Naziv Potvrda na Zapadu istice u isto vrijeme potvrdu krsta, cime se dovršava krscanska inicijacija, i ucvršcenje krsne milosti, sto je sve plod Duha Svetoga.

DVIJE PREDAJE: ISTOK I ZAPAD

1290 U prvim stoljecima potvrda je sacinjavalala uglavnom jedinstveno slavlje

s krstjenjem tvoreci s njime, prema izrazu svetog Ciprijana, "dvostruki

sakrament". Kasnije, pored drugih razloga, ucestalost krstenja djece, i to u svako vrijeme godine, i povecanje broja (seoskih) zupa, cime su se biskupije prosirile, nisu vise biskupu dopustali da bude prisutan na svim krsnim slavljinama. Buduci da se na Zapadu zeli biskupu pridrzati dovršenje krsta, uvela se praksa privremenog odvajanja ovih dvaju sakramenata. Istok je, naprotiv, sacuvao jedinstvo dvaju sakramenata, tako da potvrdu podjeljuje isti prezbiter koji krsti; medjutim i ovdje on to moze uciniti samo s "svetim mirom" sto ga je posvetio biskup.

1291 Obicaj koji se ustalio u Rimu - tj. da poslije krstenja bude dvojako mazanje svetom krizmom - pospjesio je razvoj recene prakse na Zapadu. Prvo

mazanje vrsio bi svecenik odmah po izlasku novokrstenika iz krsne kupelji,

sto bi potom drugim mazanjem svakoga novokrstenika na celu dovršavao biskup.

Prvo mazanje krizmom, sto ga je davao svecenik, ostalo je povezano uz krsni

obred, oznacujuci krstenikovo ucesce u Kristovoj prorockoj, svecenickoj i kraljevskoj sluzbi. Kad se pak krsti odrasla osoba, tada se vrsi samo jedno pokrsno mazanje, i to je onda sakrament Potvrde.

1292 Praksa istocnih Crkvi jace istice jedinstvo krscanske inicijacije, a praksa latinske Crkve jasnije izrazava zajednistvo novog krscanina s njegovim biskupom, koji je jamac i sluga crkvenog jedinstva, njezinog katolstva i apostolstva, a po tome i vez s apostolskim izvorima Kristove Crkve.

II. Znakovi i obred Potvrde

1293 U obredu ovog sakramenta valja razmotriti znak pomazanja i ono sto pomazanje oznacuje i utiskuje, tj. duhovni pecat.

Prema biblijskom i starodrevnom simbolizmu, pomazanje obiluje brojnim znacenjima: ulje je znak obilja i radosti, ono cisti (mazanje prije i poslije kupanja) i cini gipkim (mazanje atleta i boraca); znak je ozdravljenja jer lijeci udarce i rane, i ono cini da pomazanik zruci ljepotom, zdravljem i snagom.

1294 Sva ta znacjenja pomazanja otkrivamo u sakramentalnom zivotu.
Pomazanje

katekumenskim uljem prije krsta oznacuje ciscenje i jacanje; pomazanje uljem

bolesnih ozdravljenje i okrepu; pomazanje svetom krizmom poslije krsta, u potvrdi i u redjenju, znak je posvecenja. Po potvrdi krscani, tj. pomazanici imaju potpunijeg udjela u poslanju Isusa Krista i u punini Duha Svetoga, kojim je Isus ispunjen, kako bi svim svojim zivotom sirili "Kristov miomiris".

1295 Potvrdenik ovim pomazanjem prima "biljeg", pecat Duha Svetoga.
Pecat

je simbol osobe, znak njezina autoriteta, njezina vlasnistva nad odredjenim predmetom: tako su vojnici bili opecaceni pecatom svoga vojskovođe i robovi

pecatom svoga gospodara; pecat nadalje potvrđuje vjerodostojnost nekog pravnog cina ili neke povelje, sto je, u stano-vitim uvjetima, cini tajnom.

1296 Sâm Isus kaze o sebi da ga je Otac opecatio. I krscani su isto tako opecaceni: "Bog je onaj koji nas zajedno s vama utvrđuje za Krista; on nas

je pomazao, on nas je opecatio i u srca nasa dao zalog - Duha" (2 Kor

1,21-22). Taj pečat Duha Svetoga znači potpunu pripadnost Kristu, trajno predanje njegovoj službi, ali jednako tako i obećanje božanske zaštite u velikoj kusnji posljednjih vremena.

SLAVLJE POTVRDE

1297 Posvećenje svete krizme vazan je čin koji prethodi slavlju potvrde, a u

stanovitom smislu i dio je sâmoga slavlja. Biskup posvećuje svetu krizmu za

svu svoju biskupiju na Veliki četvrtak, u Misi posvete ulja. U istočnim Crkvama to posvećenje je pridržano patrijarhu: Siro-antiohijska liturgija sadrži slijedecu epiklezu posvete svete krizme (mira): ["Oce, (..) pošalji svoga Svetoga Duha] na nas i na ovo ulje koje je pred nama, i posveti ga, da

svima koji se njime pomazu i obilježe, bude: myron sveti, myron svećenicki,

myron kraljevski, pomazanje radosti, halja svjetlosti, plast spasenja, dar duhovni, posvećenje dušâ i tijelâ, sreća nepropadljiva, pečat neizbrisiv, stit vjere i strasna kaciga protiv svih djela Protivnikovih".

1298 Kada se potvrda slavi odijeljeno od krštenja, kao što je slučaj u rimskom obredu,

bogoslužje počinje obnovom krsnih obećanja i ispovijescu vjere potvrđenika.

Tako je jasno da se potvrda nadovezuje na krštenje. Kada se pak krsti odrasla

osoba, odmah po krštenju biva i potvrđena te sudjeluje u euharistiji.

1299 U rimskom obredu biskup nad okupljene potvrđenike siri ruke. Taj je gest već

od apostolskih vremena znak dara Duha Svetoga. Pritom moli za

izlijevanje

Duha: Svemoguci Boze, Oce Gospodina nasega Isusa Krista! Ti si ove sluge

svoje nanovo rodio vodom i Duhom Svetim i od grijeha ih oslobodio. Posalji,

Gospodine, na njih Duha Svetoga, Branitelja; daj im duha mudrosti i razuma,

duha savjeta i jakosti, duha znanja i pobožnosti; ispuni ih duhom svoga straha, po Kristu Gospodinu nasemu.

1300 Potom slijedi bitni obred sakramenta. U latinskom obredu "potvrda se podjeljuje pomazanjem krizmenim uljem na celo potvrdjenika, koje se izvodi polaganjem ruke i

riječima: "Accipe signaculum doni Spiritus Sancti - Primi pecat Dara Duha Svetoga". U istocnim Crkvama, pomazanje svetim mirom biva poslije molitve

epikleze, na svim znacajnim dijelovima tijela: na celu, ocima, nosu, usima, usnama, prsima, ledjima, rukama i nogama, a svako mazanje prate rijeci: "Pecat dara Duha Svetoga".

1301 Cjelov mira, kojim se sakramentalni obred završava, oznacuje i ocituje

crkveno zajedništvo s biskupom i sa svim vjernicima.

III. Ucinci potvrde

1302 Iz sâmoga slavlja proizlazi da je ucinak sakramenta potvrde puni izljev

Duha Svetoga, kao sto je nekoc bio podijeljen apostolima na dan Pedesetnice.

1303 Prema tome, potvrda pridonosi rastu i produbljenju krsne milosti:

- dublje nas ukorjenjuje u bozansko posinjenje, po kojem govorimo: "Abba, Oce!" (Rim 8,15);
- cvrsce nas sjedinjuje s Kristom;
- umnaza u nama darove Duha Svetoga;
- usavrjuje nas vez s Crkvom;
- priopcuje nam "osobitu snagu Duha Svetoga" da, kao "pravi svjedoci Kristovi, rijecju i djelom, sirimo i branimo vjeru", da "hrabro ispovijedamo ime Kristovo" i nikada se ne stidimo njegova kriza:

Sjeti se dakle da si primio duhovni znak, Duha mudrosti i razuma, Duha savjeta i jakosti, Duha znanja i pobožnosti, Duha svetoga straha, i cuvaj sto si primio. Bog te Otac

obiljezio svojim znakom, Krist Gospodin te potvrdio i u tvoje srce stavio zalog Duha.

1304 Kao i krst, kojemu je dovršenje, potvrda se daje samo jednom. Potvrda, naime, utiskuje u dusu neizbrisiv duhovni biljeg, "karakter", koji oznacuje da je Isus Krist krscanina obiljezio pecatom svoga Duha i zaodjenuo ga snagom odozgo da postane njegovim svjedokom.

1305 "Karakter" usavrjuje opce svećenstvo vjernika, koje se prima u krštenju: "potvrđenik prima snagu javno ispovijedati vjeru u Krista, i to kao po svojoj sluzbi (quasi ex officio)".

IV. Tko moze biti potvrđen?

1306 Svaka krštena osoba, koja jos nije potvrđena, moze i treba primiti sakrament Potvrde. Buduci da krštenje, potvrda i euharistija tvore nesto jedinstveno, "vjernici su obavezni primiti sakrament potvrde pravodobno".

Sakrament krštenja bez potvrde i euharistije je doduse valjan i djelotvoran, ali krscanska inicijacija ostaje nedovrsena.

1307 U latinskoj tradiciji smatra se osnovnom dobi za primanje sakramenta potvrde "dob rasudjivanja". No u smrtnoj pogibelji treba potvrditi i djecu, cak i ako nisu jos dostigli dob rasudjivanja.

1308 Ako se kadsto govori o potvrdi kao "sakramentu krscanske zre-losti", ne smije se odrasla dob vjere poistovjetiti s odraslom dobi naravnog rasta, niti zaboraviti da je krsna milost cist i nezasluzen dar, kojoj nije potrebno neko "ovjerovljenje" da bi postala djelotvornom. Sveti Toma podsjeća: Tjelesna dob nije mjerodavna za duhovnu. Tako covjek vec u djetinjstvu moze primiti savrsenstvo duhovne dobi o kojem govori Knjiga mudrosti (4,8): "Jer duljina danâ ne cini starost casnom, niti se ona mjeri brojem godina." Odatle se tumaci da su se toliki i u djetinjoj dobi, zahvaljujuci snazi Duha Svetoga sto je primise, hrabro, do krvi borili za Krista.

1309 Priprava za potvrdu treba ici za tim da krscane dovede do tjesnjeg sjedinjenja s Kristom, do zivlje prisnosti s Duhom Svetim, s njegovim djelom, darovima i pozivima, kako bi bolje mogli preuzeti apostolske odgovornosti krscanskog zivota. Zato ce kateheza o potvrdi teziti za tim da u potvrdjenika probudi smisao pripadnosti Crkvi Isusa Krista, i to kako sveopcoj Crkvi tako i zupnoj zajednici. Na ovoj potonjoj je osobita odgovornost za pripravu potvrdjenika.

1310 Za primanje potvrde potrebno je da krizmanik bude u stanju milosti.

Dobro je radi ociscenja u vidu primanja dara Duha Svetoga pristupiti sakramentu pokore. Za poucljivo i raspolozivo primanje snage i milosti Duha

Svetoga treba se pripremiti predanijom molitvom.

1311 Kao za krstenje, tako je i za potvrdu prikladno da zbog duhovne pomoci

krizmanici potraze kuma ili kumu. Dobro je da kum bude isti kao i kod krstenja da se bolje naglasi jedinstvo dvaju sakramenata.

V. Sluzitelj potvrde

1312 Izvorni djelitelj potvrde je biskup.

Na Istoku redovito prezbiter koji krsti, odmah u jednom te istom slavlju, podjeljuje i potvrdu. Medjutim, on to cini svetom krizmom sto ju je prethodno posvetio patrijarh ili biskup, cime se izrazava apostolsko jedinstvo Crkve, kojemu se spono jacaju sakramentom potvrde. U latinskoj Crkvi ista se disciplina primjenjuje pri krstenju odraslih ili kada se u puno zajednistvo s Crkvom uvodi krstena osoba clan druge krscanske zajednice, u koje sakrament potvrde nije valjan.

1313 U latinskom obredu redoviti djelitelj potvrde jest biskup. Premda biskup moze iz vaznih razloga, nekim svecenicima dati ovlast da dijele potvrdu, dobro je ipak da je, radi znacenja samog sakramenta, podjeljuje on sâm, ne zaboravljajuci pritom da je upravo radi toga slavlje potvrde na odredjeno vrijeme odijeljeno od krstenja. Biskupi su nasljednici apostola koji su primili puninu sakramenta reda. I stoga, kad oni dijele sakrament potvrde, to jasno oznacuje da je ucinak sakramenta da one koji ga primaju

tjesnje sjedini s Crkvom, s njezinim apostolskim izvorima i poslanjem da svjedoci za Krista.

1314 Kada je krscanin u smrtnoj pogibelji, bilo koji prezbiter mora mu podijeliti potvrdu. Crkva, naime, hoće da nitko od njezine djece, pa ni ono najmanje, ne podje s ovog svijeta a da nije po Duhu Svetom usavršeno darom

Kristove punine.

Ukratko

1315 "Kada su apostoli u Jeruzalemu čuli da je Samarija prigrlila riječ Božju, poslase k njima Petra i Ivana. Oni sidjose i pomolise se za njih da bi primili Duha Svetoga. Jer još ni na koga od njih ne bijase sisao; bijahu samo kršteni u ime Gospodina Isusa. Tada polagahu ruke na njih, i oni primahu Duha Svetoga" (Dj 8,14-17).

1316 Potvrda usavršuje krsnu milost; ona je sakrament koji daje Duha Svetoga

da nas dublje ukorijeni u božansko posinstvo, da nas čvršće pritjelovi Kristu, da ukrijepi našu vezu s Crkvom te nas tjesnje pridruži njezinom poslanju i pomogne da krscansku vjeru svjedočimo riječju i djelima.

1317 Potvrda, kao i krštenje, u dušu krscana utiskuje duhovni biljeg ili neizbrisiv karakter; zato se ovaj sakrament može primiti samo jednom u životu.

1318 Na Istoku se ovaj sakrament dijeli neposredno po krštenju; nakon čega

slijedi sudjelovanje u euharistiji. Ta predaja istice jedinstvo triju

sakramenata krscanske inicijacije. U latinskoj Crkvi ovaj se sakrament dijeli kada krscanin dozrije do dobi razuma, a njegovo je slavlje redovito pridržano biskupu. To označuje da ovaj sakrament ucvrscuje crkveni vez.

1319 Potvrđenik koji je dostigao dob razuma treba, primajući sakrament, ispovjediti vjeru, biti u stanju milosti, imati nakanu da primi sakrament te biti spreman prihvatiti zadacu Kristova učenika i svjedoka, u crkvenoj zajednici, i u zemaljskim poslovima.

1320 Bitni obred potvrde je pomazanje svetom krizmom na celu krstenoga (na Istoku takodjer i po drugim dijelovima tijela), uz polaganje ruke podjelitelja i rijeci, u latinskom obredu: "Accipe signaculum doni Spiritus Sancti - Primi pecat Dara Duha Svetoga"; a u bizantskom obredu: "Pecat Dara Duha Svetoga".

1321 Kad se potvrda slavi odijeljeno od krstenja, povezanost s krstenjem izrazena je medju inim obnovom krsnih obecanja. Slavlje potvrde za vrijeme euharistijskog slavlja istice jedinstvo sakramenata krscanske inicijacije.

Clanak 3. SAKRAMENT EUHARISTIJE

1322 Sveta euharistija dovršava krscansku inicijaciju. Oni naime koji su Krstenjem uzdignuti na dostojanstvo kraljevskog svećenstva te Krizmom dublje suobliceni Kristu, po Euharistiji s citavom zajednicom sudjeluju u samoj Gospodinovoj zrtvi.

1323 "Nas je Spasitelj na Posljednjoj veceri, one noci kad bijase izdan,

ustanovio euharistijsku zrtvu svoga Tijela i Krvi, da ovjekovjeci kroz stoljeca zrtvu kriza, sve dok ne dodje, te da tako Crkvi, svojoj ljubljenoj Zarucnici, povjeri spomen-cin svoje smrti i uskrsnuca: sakramenat pobožnosti, znak jedinstva, vez ljubavi, vazmenu gozbu, 'na kojoj se Krist blaguje, dusa se napunja milosti i daje nam se zalog buduće slave'".

I. Euharistija - izvor i vrhunac crkvenog zivota

1324 "Euharistija je 'izvor i vrhunac svega krscanskog zivota'". "Ostali sakramenti, kao i sve crkvene sluzbe i djela apostolata, tijesno su povezani s Euharistijom i prema njoj su usmjereni. presveta Euharistija naime sadrzi svekoliko duhovno dobro Crkve, to jest samoga Krista - nasu Pashu.

1325 "Euharistija primjereno oznacuje i cudesno ostvaruje zajedništvo zivota s Bogom i jedinstvo Bozjeg naroda, na cemu se temelji sama Crkva. U njoj jest vrhunac kako djelovanja kojim Bog u Kristu posvecuje svijet, tako i bogostovlja koje ljudi iskazuju Kristu i po njemu ocu i Duhu Svetom."

1326 Konacno, euharistijskim slavljem mi se vec pridruzujemo nebeskoj liturgiji i unaprijed kusamo vjecni zivot kada Bog bude sve u svima.

1327 Ukratko, Euharistija je sazetak i ukupnost nase vjere: "Nas se nacin misljenja slaze s Euharistijom, a Euharistija sa svoje strane potvrđuje nas nacin misljenja".

II. Kako se ovaj sakrament zove?

1328 Neiscrpno bogatstvo ovog sakramenta izrazava se u razlicitosti njegova nazivlja. Svako naime od njih doziva u svijest neke njegove vidike.

Naziva se:

Euharistija - jer je cin zahvaljivanja Bogu. Rijeci eucharistein (Lk 22,19; 1 Kor 11,24) i eulogein (Mt 26,26; Mk 14,22) podsjećaju na zidovske

blagoslovne molitve koje - napose one izgovorene za objedom - navjescuju cudesna Bozja djela: stvaranje, otkupljenje i posvecenje.

1329 *Gospodnja vecera* - jer se radi o Veceri koju je Gospodin blagovao s ucenicima u predvecerje svoje muke, i o predokusu svadbene gozbe Jaganjceve u nebeskom Jeruzalemu.

Lomljenje kruha - jer je taj obred, izrazit za zidovsku gozbu, obicavao vrsiti Isus kada je kao predsjedatelj stola blagoslivljao i dijelio kruh, posebno na Posljednjoj veceri. I po tom cinu ucenici su ga nakon uskrsnuca prepoznali, a prvi ce krscani upravo tim izrazom nazivati svoje euharistijske sastanke. Tako su naznacavali da svi koji blaguju od istoga razlomljenog kruha, Krista, ulaze u zajednistvo s njim i u njemu tvore samo jedno tijelo.

Euharistijski sastanak ili zbor (synaxis) - ukoliko se Euharistija slavi u skupu vjernika, vidljivom izrazu Crkve.

1330 *Spomen-cin* Gospodnje smrti i uskrsnuca.

Sveta Zrtva - jer uprisutnjuje jedincatu zrtvu Krista Spasitelja, a ukljucuje i prinos Crkve; ili takodjer sveta misna zrtva, "zrtva zahvalna" (Heb 13,15) duhovna zrtva zrtva cista i sveta, jer ispunja i nadilazi sve zrtve Starog Saveza.

Sveta i bozanska Liturgija - jer sva liturgija Crkve nalazi svoje srediste i najzgušnjiji izraz u slavlju ovoga sakramenta; u tom smislu naziva se i slavlje Svetih otajstava. Govori se i o Presvetom Sakramentu, jer je euharistija sakrament nad sakramentima; tim se izrazom oznacuju euharistijske prilike cuvane u svetohranistu (tabernakulu).

1331 *Pricest* - jer se po ovom sakramentu sjedinjujemo s Kristom koji nas cini dionicima svoga Tijela i Krvi da s njim tvorimo samo jedno tijelo; naziva se jos i svetinja, svete stvari: ta hagia, sancta- sto je prvotno znacenje "opcinstva svetih", o kojem govori Apostolsko vjerovanje -

ili pak kruh andjeoski, kruh nebeski, lijek besmrtnosti, popudbina...

1332 *Sveta Misa* - jer Liturgija, u kojoj se ostvaruje otajstvo spasenja, završava otpustom ili slanjem vjernika (missio) da ispune Bozju volju u svakodnevnom zivotu.

III. Euharistija u ekonomiji spasenja

ZNAKOVI KRUHA I VINA

1333 U sredistu euharistijskog slavlja nalaze se kruh i vino, koji, izgovaranjem Kristovih rijeci i zazivom Duha Svetoga, postaju Kristovo Tijelo i Krv. Crkva, vjerna Gospodinovu nalogu, njemu na spomen, i sve do njegova slavnog povratka, nastavlja ciniti ono sto je on ucinio uoci svoje muke: "Uze kruh (...)", "Uze casu punu vina (...)" Znakovi kruha i vina, i nakon otajstvene pretvorbe u Kristovo Tijelo i Krv, i dalje oznacuju dobra stvorenog svijeta. Zato u prinosenju darova zahvaljujemo Stvoritelju za kruh

i vino, plod "rada ruku covjecjih", ali ponajprije "plod zemlje" i "plod trsa", darova Stvoriteljevih. Tako u prinosu Melkisedeka, kralja i svećenika, koji je "iznio kruh i vino" (Post 14,18), Crkva vidi prorocku sliku svoga prinosa.

1334 U Starom savezu kao zrtva zemaljskih prvina bili su prinoseni kruh i vino, u znak zahvalnosti Stvoritelju. No u povezanosti s Izlaskom ti plodovi

poprimaju novo značenje: beskvasni kruh naime, koji su Zidovi svake godine

blagovali na blagdan Pashe, podsjeća na zurbu izlaska i oslobodjenja iz Egipta; zatim spomen mane u pustinji uvijek će Izraela podsjećati da on živi

od kruha Božje riječi. Svagdašnji kruh, konačno, plod je Obecane zemlje, jamstvo Božje vjernosti obećanjima. "Casa blagoslovna" (1 Kor 10,16), koja

se pila na kraju židovske Pashalne večere, blagdanskoj radosti vina dodaje eshatonsku dimenziju, to jest mesijansko isčekivanje obnove Jeruzalema. Isus

je ustanovio Euharistiju dajući blagoslovu kruha i čase novo i konačno značenje.

1335 Čudesno umnazanje kruhova, kad je Gospodin izgovorio blagoslovnu

molitvu te razlomio kruh i po učenicima razdijelio da nahrani mnoštvo naroda, predznacuje preobilje ovoga jedinstvenog kruha, njegove Euharistije. I znak vode pretvorene u vino u Kani, već navješćuje čas Isusove proslave. Očituje ispunjenje zaručničke gozbe u Očevu kraljevstvu,

gdje će vjernici piti novo vinost je postalo Krv Kristova.

1336 Prva najava Euharistije unijela je podjelu među učenike, kao što ih je sablaznio i navjestaj o muci, te su rekli: "Tvrđ je to govor! Tko ga može slušati?" (Iv 6,60). Euharistija i Kriz Jesu kamen smutnje. Rijec je o istom otajstvu koje neće prestati biti uzrokom dioba. "Da možda ne kanite i vi otici?" (Iv 6,67) - ovo pitanje Gospodinovo stoljećima odjekuje neprekidno kao poziv njegove ljubavi da ljudi otkriju da je on jedini koji ima "riječ života vječnoga" (Iv 6,68), i da primiti s vjerom dar njegove Euharistije - isto je što i primiti njega samoga.

USTANOVLJENJE EUHARISTIJE

1337 Gospodin, budući da je ljubio svoje, do kraja ih je ljubio. Znajući da je došao njegov čas da prijedje s ovoga svijeta k Ocu, za večerom je svojim oprao noge i dao im zapovijed ljubavi. Da im ostavi dokaz svoje ljubavi, da neće svojih nikada napustiti i da ih učini dionicima svojeg Vazma, ustanovio je Euharistiju kao spomen-cin svoje smrti i uskrsnuća te apostolima zapovjedio da je slave sve do njegova ponovnog dolaska. "U tom trenutku postavio ih je svećenicima Novoga saveza."

1338 Tri sinoptička evanđjelja i sv. Pavao prenijeli su nam izvješće o ustanovljenju Euharistije; dok Ivan donosi Isusove riječi u sinagogi u Kafarnaumu, koje ustanovu pripravlja: Krist se predstavlja i označuje kao kruh života koji je s neba sisao.

1339 Da ispuni što je navijestio u Kafarnaumu, tj. da dadne učenicima svoje Tijelo i Krv, Isus je izabrao vrijeme Pashe.

Kada dodje Dan beskvasnih kruhova, u koji je trebalo zrtvovati pashu, Isus posla Petra i Ivana i rece im: "Hajdete, pripravite nam da blagujemo pashu".

(...) Oni odu, nadju kako im je rekao, i pripravise pashu. Kada dodje cas, sjede Isus za stol i apostoli s njim. I rece im: "Svom sam dusom ceznuo ovu

Pashu blagovati s vama prije svoje muke. Jer kazem vam necu je vise blagovati dok se ona ne zavrshi u kraljevstvu Bozjem" (...) I uze kruh, zahvali, razlomi ga i dade im govoreci: "Ovo je tijelo moje koje se za vas predaje. Ovo cinite meni na spomen". Isto tako, posto vecerese, uze casu govoreci: "Ova casa novi je Savez u mojoj krvi koja se za vas proljeva" (Lk 22,7-20).

1340 Slaveci dakle Posljednju veceru s apostolima u obrednoj pashalnoj gozbi, Isus je zidovskoj Pashi dao konacno znacenje. U stvari nova Pasha, Isusov prijelaz k Ocu po smrti i uskrsnucu anticipirana je na Posljednjoj veceri i slavi se u Euharistiji koja ispunja zidovsku Pashu i anticipira konacnu Pashu Crkve u slavi Kraljevstva.

"OVO CINITE MENI NA SPOMEN"

1341 Kad Isus trazi da se njegovi cini i rijeci ponavljaju "dok on ne dodje" (1 Kor 11,26), ne trazi to samo zato da se sjecamo njega i onoga sto je on ucinio. On smjera na liturgijsko slavljenje, po apostolima i njihovim nasljednicima, spomen-cina Krista, njegova zivota, smrti, uskrsnuca i posrednistva kod Oca.

1342 Od pocetka je Crkva bila vjerna Gospodinovu nalogu. O Crkvi u

Jeruzalemu kaze se:

Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajednistvu, u lomljenju kruha i molitvama. (...) Svaki bi dan jednodusno i postojano hrlili u Hram, u kucama bi lomili kruh te u radosti i prostodusnosti srca zajednicki uzimali hranu (Dj 2,42.46).

1343 Krscani su se sabirali "da lome kruh" narocito "u prvi dan tjedna" (Dj 20,7), to jest u dan Gospodnji, dan Isusova uskrsnuca. Slavlje se Euharistije od onih vremena nastavilo sve do nasih dana, tako da ga danas nalazimo svugdje u Crkvi, s istim osnovnim ustrojstvom. Ono ostaje srediste zivota Crkve.

1344 Tako, iz slavlja u slavlje, navjescujuci Isusovo vazmeno otajstvo "dok on ne dodje" (1 Kor 11,26), Bozji narod na hodocascu "uskom stazom Kriza stupa" prema nebeskoj gozbi kada svi izabrani budu sjeli za stol u Kraljevstvu.

IV. Liturgijsko slavlje Euharistije

MISA KROZ STOLJECA

1345 Iz 2. stoljeca imamo svjedocanstvo sv. Justina, mucenika, kako se u glavnim crtama onda odvijalo euharistijsko slavlje. I ti su bitni dijelovi sve do nasih dana ostali nepromjenjeni u svim velikim liturgijskim obiteljima. Evo sto on pise oko 155. godine, tumaceci poganskom caru Antoninu Piju (138-161) sto cine krscani:

[U dan, zvani dan sunca, svi se sastaju na istome mjestu,
i oni koji stanuju u gradu i oni koji stanuju na selu.

Citaju se spomen-zapisi apostola ili spisi proroka, vec prema tome
koliko ima vremena.

Zatim, kad citac završi, predstojnik uzima rijec da opomene i potakne da
se

tako sjajni primjeri nasljeđuju.

Zatim se svi zajedno dizemo i molimo molitve]

za nas same ... i sve druge gdje god bili: da, spoznavši istinu, zavrijedimo
i tu milost, da svojim ispravnim životom i djelovanjem budemo vjerni
zapovijedima te postignemo vjечно spasenje.

Nakon završene molitve, pozdravimo jedni druge cjelovom.

Potom se predstojniku braca donosi kruh i casa s vodom i vinom.

On ih uzme, izreče hvalu i slavu Ocu svega svijeta

po imenu Sina i Duha Svetoga i opsirno izriče zahvalu

(grčki: eucharistian), za ove od njega primljene darove.

Kad predstojnik završi molitve i zahvalu, sav prisutni narod

klikne: Amen.

Posto je predstojnik svrsio molitve i narod odgovorio, oni sto se kod nas
zovu djakoni prisutnima dijele "euharistijski" kruh, vino i vodu, i nose ih
odsutnima.

1346 Euharistijsko bogoslužje dakle odvija se prema osnovnom ustrojstvu,
koje se sacuvalo kroz stoljeca sve do nas. Odvija se u dvije velike cjeline
koje tvore izvorno jedinstvo:

- okupljanje vjernika, bogoslužje Rijeci sa citanjima, homilijom i sveopćom molitvom;

- Euharistijsko bogoslužje s prikazanjem kruha i vina, posvećujući zahvalnom molitvom i pričesću.

Bogoslužje Rijeci i euharistijsko bogoslužje tvore zajedno "samo jedan bogostovni čin"; stol koji nam je pripremljen u Euharistiji jest istodobno i stol Rijeci Bozje i stol Tijela Gospodnjega.

1347 Zar se nije na isti način odvijala i večera koju je uskrsli Isus blagovao s učenicima u Emausu? Putem im je tumačio Pisma, a zatim, dok bijase s njima za stolom, "uzeo kruh, izrekao blagoslov, razlomio te im ga davao".

TIJEK SLAVLJA

1348 Svi se sabiru. Kršćani hrle k istom mjestu na euharistijski sastanak. Prethodi im sam Krist, glavni učesnik u Euharistiji. On je veliki svećenik Novoga saveza. On sam nevidljivo predsjedava čitavom slavlju. I upravo zastupajući ga, biskup ili prezbiter (djelujući u osobi Krista-Glave - "in persona Christi capitis") predsjedava sastanku, nakon čitanja drži homiliju, prima darove i izriče euharistijsku molitvu. Svi u slavlju imaju svoj djelatni udio, svatko na svoj način: citajući, prinoseći darove, djelitelji pričesti te sav narod koji sudjelovanje potvrđuje poklikom Amen.

1349 Bogoslužje Rijeci obuhvaća "spise proroka", to jest Stari savez, i "spomen-zapise apostola", to jest njihove poslanice i evanđelja; nakon

homilije koja potice da se ta Rijec primi "kakva uistinu jest, kao Rijec Bozja" (1 Sol 2,13), te se ozivotvori, slijede prosnje za sve ljude, prema rijecima Apostolovim: "Preporucujem prije svega da se obavljaju prosnje, molitve, zagovori i zahvaljivanja za sve ljude, za kraljeve i sve koji su na vlasti" (1 Tim 2,1-2).

1350 Prikazanje darova (ofertorij): na oltar se, ponekad u mimohodu, donose

kruh i vino sto ce svecenik u Kristovo ime prikazati u euharistijskoj zrtvi, u kojoj ce postati Kristovo Tijelo i Krv. To je isti Kristov cin sa Posljednje vecere "kad uze kruh i casu". "Samo Crkva moze Stvoritelju prinijeti ovaj cisti prinos, prinoseci mu sa zahvaljivanjem ono sto proizlazi iz njegova stvaranja." Prikazanje darova na oltaru preuzima Melkisedekov gest i Stvoriteljeve darove predaje u Kristove ruke. On u svojoj zrtvi privodi savrsenstvu sve ljudske pokusaje da prinose zrtve.

1351 Krscani vec od pocetka, zajedno s kruhom i vinom za Euharistiju, prinose takodjer svoje darove da se podijele potrebnima. Obicaj skupljanja milostinje (collecta), uvijek suvremen, nadahnut je primjerom Krista koji je postao siromasan da nas obogati:

Oni koji su imucni i to zelee, daju sto tko hoce. A sto se skupi, pohranjuje se u predstojnika, i on pomaze siroca i udovice i one koji trpe oskudicu zbog bolesti ili drugog uzroka, kao i utamnicenike i pridosele strance, jednom rijecju, brine se za sve potrebne.

1352 Anafora: S euharistijskom molitvom, zahvalnom i posvetnom, stizemo u

srce i na vrhunac slavlja:

U predslavlju Crkva zahvaljuje Ocu po Kristu u Duhu Svetome za sva njegova djela, za stvaranje, otkupljenje i posvećenje. Tako se cijela zajednica pridružuje neprekidnoj hvali nebeske Crkve, anđela i svih svetih, koji Bogu triput Svetomu pjevaju.

1353 U epiklezi Crkva moli Oca da pošalje svoga Svetoga Duha (ili silu njegova blagoslova) na kruh i vino da, njegovom snagom, postanu Tijelo i Krv

Isusa Krista i da sudionici Euharistije postanu jedno tijelo i jedan duh (neke liturgijske predaje smjestaju ovu epiklezu iza anamneze).

U izvješću o ustanovljenju Euharistije snaga Kristovih riječi i djelovanja te sila Duha Svetoga, sakramentalno, pod prilikama kruha i vina, uprisutnjuju njegovo Tijelo i Krv, njegovu zrtvu prinesenu jednom zauvijek na Krizu.

1354 U anamnezi, koja slijedi, Crkva se spominje smrti, uskrsnuća i slavnog dolaska Isusa Krista te prinosi Ocu zrtvu njegova Sina, koja nas s njime pomiruje.

U prošnjama Crkva izjavljuje da se Euharistija slavi u zajednistvu sa svom Crkvom - nebeskom i zemaljskom, živih i mrtvih, i u zajednistvu s crkvenim pastirima, s papom, mjesnim biskupom, njegovim prezbiterijem i djakonima, kao i sa svim biskupima svijeta zajedno s njihovim Crkvama.

1355 U pricesti, kojoj prethode Gospodnja molitva i lomljenje kruha, vjernici primaju "kruh s neba" i "casu spasenja", Tijelo i Krv Krista koji se predao "za zivot svijeta" (Iv 6,51):

Buduci da su ovaj kruh i ovo vino, prema starodrevnom izrazu, bili "euharistirani" (=nad njima je izrecena euharistija), "mi i tu hranu nazivamo Euharistijom te nikomu nije dopusteno blagovati je ako ne vjeruje u istinitost onoga sto ucimo, te ako nije opran kupelju za otpusjenje grijeha i novo rodjenje (=ako nije krsten) i ako ne zivi po Kristovu nauku."

V. Sakramentalna zrtva: cin zahvaljivanja, spomen-cin, prisutnost

1356 Razlog zasto krscani slave Euharistiju od samih pocetaka i na nacin koji se nije bitno promijenio unatoc velikim razlikama vremena i liturgijskih predaja, jest svijest da ih na to obvezuje Gospodinov nalog sto ga je dao u predvecerje svoje muke: "Ovo cinite meni na spomen" (1 Kor 11,24-25).

1357 Taj Gospodinov nalog izvrsavamo slaveci spomen-cin njegove zrtve. Tim cinom prinosimo Ocu ono sto nam je sam dao: darove njegova stvaranja, kruh i vino, sto su snagom Duha Svetoga i Kristovim rijecima pretvorene u Tijelo i Krv Kristovu: Krist na taj nacin biva stvarno i otajstveno prisutan.

1358 Euharistiju, dakle, treba promatrati:

- kao cin zahvaljivanja i hvale Ocu;
- kao spomen-cin zrtve Krista i njegova Tijela;

- kao prisutnost Krista snagom njegove Rijeci i njegova Duha.

CIN ZAHVALJIVANJA I HVALE OCU

1359 Euharistija, sakrament nasega spasenja sto ga je Krist izvršio na Krizu, jest takodjer hvalbena zrtva u zahvalu za djelo stvaranja. U euharistijskoj zrtvi sav stvoreni svijet, predmet Bozje ljubavi, prinesen je Ocu po Kristovoj smrti i uskrsnuću. Crkva može po Kristu prinositi zrtvu hvale u zahvalu za sve sto je Bog dobra, lijepa i pravedna učinio u stvorenom svijetu i u covjecnstvu.

1360 Euharistija je zahvalna zrtva Ocu, blagoslov kojim Crkva izrazava Bogu zahvalnost za sva dobrocinstva, za sve sto je učinio stvaranjem, otkupljenjem i posvecenjem. Euharistija je, dakle, prije svega "zahvaljivanje".

1361 Euharistija jest i hvalbena zrtva kojom Crkva pjeva slavu Bozju u ime cijeloga stvorenog svijeta. Takva je zrtva hvale moguća samo po Kristu: On vjernike pridružuje svojoj osobi, svojoj hvali i zagovoru, tako da hvalbena zrtva biva Ocu prinesena od Krista i s Kristom, da bi bila primljena u Kristu.

SPOMEN-CIN ZRTVE KRISTA I NJEGOVA TIJELA - CRKVE

1362 Euharistija je spomen-cin Kristova Vazma, sakramentalno uprisutnjenje i prinos njegove jedincate zrtve u bogostovlju Crkve, koja je njegovo Tijelo.

Zato u svim euharistijskim molitvama, nakon rijeci ustanovljenja Euharistije, slijedi molitva zvana anamneza ili spomen.

1363 Prema Svetom Pismu, spomen-cin (memorijal) nije puko sjecanje prošlih događaja, nego navjescivanje cudernih djela sto ih je Bog ucinio u korist ljudi. U liturgijskom slavlju ti događaji, na neki nacin, bivaju prisutni i suvremeni. Izraelski narod upravo tako shvaca svoje oslobodjenje iz Egipta: svaki put kad se slavi pasha, događaji Izlaska bivaju prisutni u sjecanju vjernika kako bi prema njima uskladili svoj zivot.

1364 U Novom zavjetu spomen poprima novo znacenje. Kada Crkva slavi Euharistiju, vrsi spomen-cin Kristova Vazma koji biva prisutan: zrtva koju je Krist na krizu prinio jednom zauvijek, ostaje uvijek aktuelna: Kad se god na oltaru slavi zrtva kriza, `kojom je bio zrtvovan Krist, nas vazmeni Jaganjac', vrsi se djelo naseg otkupljenja."

1365 Ukoliko je spomen-cin Kristova Vazma, Euharistija je takodjer zrtva. Zrtvena narav Euharistije izrazena je vec samim rijecima ustanovljenja: "Ovo je Tijelo moje koje se za vas predaje" i "Ova casa novi je Savez u mojoj krvi koja se za vas prolijeva" (Lk 22,19-20). Krist u Euharistiji predaje to isto tijelo koje je za nas predao na krizu i tu istu krv koju je prolio za mnoge "na otpustenje grijeha" (Mt 26,28).

1366 Euharistija je, dakle, zrtva jer ponazocuje (cini prisutnom) zrtvu kriza, jer je njezin spomen-cin, i jer primjenjuje njezin plod:

(Krist), Bog i Gospodin nas, iako je na oltaru kriza imao jednom sebe smrcu

prikazati Bogu Ocu, da izvrši vječno otkupljenje, budući da se njegovo svećenstvo nije imalo smrcu ugasiti (Heb 7,24.27), na Posljednjoj večeri, "one noći kad bijase predan" (1 Kor 11,23), [htjede] ostaviti Crkvi, ljubljenoj svojoj zaručnici, vidljivu zrtvu (kako to zahtijeva čovjekova narav), po kojoj će se uprisutnjivati ona krvna zrtva, što se imala izvršiti jedanput na krizu, da bi njezin spomen ostao do konca svijeta (1 Kor 11,23)

i da bi se tako njezina spasenjska moc primjenjivala za otpuštenje grijeha što ih svakodnevno počinjamo.

1367 Kristova zrtva i zrtva Euharistije samo su jedna zrtva: "Jedna je naime

te ista zrtva, isti koji je tada prinio sebe na krizu prikazuje se sada po sluzenju svećenika; razlikuje se samo način prinosenja": "U ovoj božanskoj

zrtvi koja se izvršuje u misi, sadržan je i nekrvno se zrtvuje isti onaj Krist koji je jedanput sama sebe na krvni način prikazao na zrtveniku kriza".

1368 Euharistija je ujedno i zrtva Crkve. Crkva, koja je Tijelo Kristovo, sudionica je u zrtvi svoje Glave. I sama biva sva prinesena zajedno s Kristom. Ona se pridružuje njegovu zauzimanju kod Oca za sve ljude. U Euharistiji Kristova zrtva biva i zrtvom udova njegova Tijela. Život vjernika, njihova hvala, patnja, molitva, njihov rad, sjedinjeni su s Kristovima i s njegovom potpunom zrtvom i tako poprimaju novu vrijednost.

Kristova zrtva prisutna na oltaru pruža svim kršćanskim narastajima mogućnost da se sjedine s njegovom zrtvom. Crkva je u katakombama često

prikazana u liku žene u molitvi, rasirenih ruku u stavu moliteljice (= orans). Poput Krista koji je rasirio ruke na krizu, po Njemu, s Njim i u

Njemu i ona se prinosi i zauzima za sve ljude.

1369 Sva je Crkva sjedinjena s Kristovim prinosom i zagovorom. Vrseci u Crkvi Petrovu sluzbu, Papa je sjedinjen sa svakim euharistijskim slavljem te

u njem biva spomenut kao znak i sluga jedinstva sveopce Crkve. Mjesni je biskup uvijek odgovoran za Euharistiju, pa i onda kad joj predsjedja prezbitier; u njoj se izgovara biskupovo ime da se oznaci kako on predsjedja pojedinacnoj Crkvi, medju svojim prezbitierijem i uz pomoc djakona. Zajednica

pak sa svoje strane moli za sve sluzbenike koji, za nju i s njome, prinose euharistijsku zrtvu:

Neka se drzi zakonitom samo ona Euharistija koja se slavi pod predsjedanjem

biskupa ili onoga koga je on ovlastio.

Po sluzbi prezbitera duhovna zrtva vjernika dolazi do punine u sjedinjenju sa zrtvom Krista, jedinog Posrednika; ta se zrtva po rukama prezbitera, u ime cijele Crkve prikazuje u Euharistiji nekrvno i sakramentalno, dok Gospodin ne dodje.

1370 S Kristovom zrtvom sjedinjuju se ne samo clanovi koji su jos na zemlji,

nego i oni koji su vec u nebeskoj slavi. Crkva naime prinosi euharistijsku zrtvu u zajednistvu sa presvetom Djevicom Marijom, casteci njezin spomen,

kao i spomen svih svetaca i svetica. U Euharistiji Crkva je s Marijom, kao pod krizem, sjedinjena u Kristovu prinosu i zagovoru.

1371 Euharistijska zrtva prinosi se takodjer za pokojne vjernike, "koji su u

Kristu preminuli a jos se nisu posve ocistili,"da bi mogli uci u Kristovu svjetlost i mir:

Sahranite ovo tijelo kamo god, neka vas ne mucu briga za njega. Samo vas to

molim da se, gdje god budete, mene sjetite pred oltarom Gospodnjim.

Zatim (u anafori) molimo za preminule svete oce i biskupe, i uopce za sve one koji su usnuli prije nas, uvjereni da je to od velike koristi dusama za koje molimo, dok je ovdje prisutna sveta i strahovita zrtva... Upucujuci Bogu molitve za preminule, pa bili oni i gresnici, mi ... prikazujemo Krista, zrtvovanog za nase grijeha, da Bog, prijatelj ljudi, bude milostiv njima i nama.

1372 Taj je nauk divno sazeo sv. Augustin poticuci nas na sve potpunije sudjelovanje u zrtvi naseg Otkupitelja koju slavimo u Euharistiji:

Sav otkupljeni grad, to jest zajednica i drustvo svetih, prinosi se Bogu kao sveopca zrtva po onom Velikom Sveceniku koji je, uzevsi lik sluge, u mucu prinio sama sebe da nas ucini tijelom tako velike Glave. (...) Takva je zrtva krscana: "(...) tako smo i mi, iako mnogi, jedno tijelo u Kristu" (Rim 12,5). I tu zrtvu Crkva neprestano obnavlja u oltarskom sakramentu, vjernicima poznatom, gdje se vidi da u onome sto prinosi - prinosi samu sebe.

KRISTOVA PRISUTNOST SNAGOM RIJECI I DUHA SVETOGA

1373 "Krist Isus koji umrije, stovise i uskrsnu, koji je zdesna Bogu - te se zauzima za nas" (Rim 8,34), prisutan je u Crkvi na vise nacina: u svojoj Rijeci, u molitvi svoje Crkve - "jer gdje su dvojica ili trojica sabrana u

moje ime, tu sam i ja medju njima" (Mt 18,20), zatim u siromasima, u bolesnima, u zatocenicima(Mt 25, 31-46), u sakramentima koje je ustanovio, u zrtvi Mise i u osobi sluzbenika. Ali je "ponajpaze prisutan pod euharistijskim prilikama".

1374 Nacin je Kristove prisutnosti pod euharistijskim prilikama jedinstven.

Uzdize Euharistiju iznad svih sakramenata i cini je "tako reci vrhuncem duhovnog zivota i ciljem kojemu teze svi sakramenti". U presvetom sakramentu

Euharistije "sadrzani su istinski, stvarno i bitno (supstancijalno) Tijelo i Krv nasega Gospodina Isusa Krista, s dusom i bozanstvom, i, prema tome, citav Krist". "Ta se prisutnost zove stvarnom ne u znacenju iskljucivosti, kao da druge ne bi bile stvarne, vec po izvanrednosti, jer je bitna (supstancijalna) te po njoj biva prisutan citav Krist, Bog i covjek".

1375 U ovom sakramentu Krist biva prisutan po pretvorbi kruha i vina u njegovo Tijelo i Krv. Crkveni su Oci postojano svjedocili vjeru Crkve u moc

Kristovih rijeci i djelovanja Duha Svetoga za izvršenje ove pretvorbe. Tako

sv. Ivan Zlatousti izjavljuje:

Nije to covjek koji cini da prinesene stvari postaju Kristovo Tijelo i Krv, vec sam Krist koji je za nas bio raspet. Svecenik, slika Krista, izgovara one rijeci, ali im Bog daje moc i milost. Ovo je tijelo moje, veli On. Te rijeci pretvaraju prinesene stvari.

A sv. Ambrozije veli o pretvorbi:

Budimo posve uvjereni da ovo što je pred nama nije nešto što je oblikovala narav, već što je blagoslov posvetio, te da je veća moć blagoslova nego naravi, jer blagoslov mijenja i samu narav ... Kristova riječ koja je mogla iz ničega učiniti cega nije bilo, zar da stvari koje postoje ne može promijeniti u ono što još nisu bile? Više je, naime, bicima stvoriti nove naravi nego ih mijenjati.

1376 Tridentski sabor katolicku vjeru o tome sažimlje slijedecom izjavom:
"A

budući da je Krist, Otkupitelj naš, o onom što je pružio pod prilikom kruha

rekao da je zaista njegovo Tijelo, zato je uvijek u Crkvi Božjoj bilo uvjerenje, i to ovaj sveti Sabor sada ponovno izjavljuje: po posvećenju kruha i vina zbiva se pretvorba sve sustine (supstancije) kruha u supstanciju Tijela Krista, našega Gospodina, i citave sustine vina u sustinu njegove Krvi. Tu je pretvorbu prikladno i u pravom smislu katolicka Crkva nazvala transupstancijacijom.

1377 Kristova euharistijska prisutnost počinje u trenutku posvete i traje tako dugo koliko traju euharistijske prilike. Krist je sav i citav prisutan u svakoj prilici i u svakom njezinu dijelu, tako da lomljenje kruha ne dijeli Krista.

1378 Stovanje Euharistije. U misnoj liturgiji izrazavamo vjeru u stvarnu Kristovu prisutnost pod prilikama kruha i vina, između ostalog, poklecanjem

ili dubokim naklonom u znak klanjanja Gospodinu. "Katolicka Crkva je iskazivala i nastavlja iskazivati to poklonstveno stovanje sakramenta Euharistije ne samo u Misi, nego i izvan njezinog slavlja: čuvajući s najvećom pomnjom posvećene hostije, izlazeći ih vjernicima radi svečanog

stovanja i noseći ih u procesiji."

1379 Svetohraniste (tabernakul) služilo je u početku za dostojno čuvanje Euharistije za bolesnike i nenazocne na Misi. No s produbljanjem vjere u Kristovu stvarnu prisutnost u Euharistiji, Crkva je postala svjesna značenja tihog klanjanja Gospodinu - prisutnom pod euharistijskim prilikama. Stoga svetohraniste treba biti smješteno na osobito dostojnom mjestu crkve i treba

biti tako napravljeno da istice i pokazuje istinu Kristove stvarne prisutnosti u svetom sakramentu.

1380 Veoma je prikladno što je Krist želio ostati prisutan u svojoj Crkvi na ovaj jedinstveni način. Budući da je u svom vidljivom liku trebao ostaviti svoje, htio nam je dati svoju sakramentalnu prisutnost; budući da se imao prinijeti na krizu za naše spasenje, htio nam je ostaviti spomen te ljubavi kojom nas je ljubio "do kraja" (Iv 13,1), sve do dara svoga života. Zaista, u svojoj euharistijskoj prisutnosti on ostaje otajstveno prisutan među nama

kao onaj koji nas je ljubio i predao sama sebe za nas; i ostaje tu pod znakovima koji izražavaju i pripisuju tu njegovu ljubav:

Crkva i svijet imaju veliku potrebu euharistijskog stovanja. Isus nas čeka u tom sakramentu ljubavi. Ne stedimo svoje vrijeme da idemo te ga susretnemo u

činu klanjanja, u kontemplaciji punoj vjere i spremnoj da nadoknadi za velike grijeha i zločina svijeta. Neka naše klanjanje nikad ne prestane.

1381 "Prisutnost istinskog Tijela i istinske Krvi Kristove u ovom sakramentu

ne može se spoznati osjetilima, veli sv. Toma, već samo vjerom koja se temelji na Božjem autoritetu". Zato, tumačeći riječi iz Lk 22,19: Ovo je

tijelo moje koje ce se za vas predati, sv. Ciril izjavljuje: "Nemoj postavljati pitanje da li je to istina, vec radije vjerom prihvati Spasiteljeve rijeci jer on, koji je Istina, ne laze".

Klanjam ti se smjerno, tajni Boze nas,
Sto pod prilikama tim se sakrivas,
Srce ti se moje sasvim predaje,
Jer dok promatra te, svijest mu prestaje.
Vid i opip, okus varaju se tu,
Al za cvrstu vjeru dosta je sto cuh;
Vjerujem u svemu Kristu Bogu svom,
Istine nad ovom nema Istinom.

VI. Vazmena gozba

1382 Misa je istodobno i nerazdruzivo zrtveni spomen-cin u kojem se ovjekovjecuje zrtva kriza, i sveta gozba pricesti Tijelom i Krvlju Gospodnjom. No, sve je slavlje euharistijske zrtve usmjereno prema najdubljem jedinstvu vjernika s Kristom po pricesti. Pricestiti se znaci primiti samoga Krista koji se prinio za nas.

1383 Oltar, oko kojeg se sabire Crkva u euharistijskom slavlju, predstavlja dva vida istog otajstva: zrtvenik i Gospodnji stol; to vise sto je krscanski oltar simbol samoga Krista, koji je u zajednici svojih vjernika prisutan i kao zrtva prinesena za nase pomirenje i kao nebeska hrana koja nam se dariva. "Sto je zapravo Kristov oltar ako ne slika Kristova Tijela?" - veli sv. Ambrozije, a na drugom mjestu: "Oltar predstavlja Tijelo (Kristovo), a na oltaru je Kristovo Tijelo". To jedinstvo zrtve i pricesti liturgija izrazava u mnogim molitvama. Tako rimska Crkva u euharistijskoj molitvi moli:

Ponizno te molimo, svemoguci Boze, da ruke svetoga andjela tvoga

prenesu ovo (ovaj prinos) na tvoj nebeski zrtvenik, pred tvoje bozansko velicanstvo, te se svi koji primimo presveto Tijelo i Krv tvoga Sina, kao pricesnici ove zrtve napunimo svakim nebeskim blagoslovom i miloscu. "UZMITE I JEDITE OD OVOGA SVI": PRICEST

1384 Gospodin nam upucuje usrdan poziv da ga primamo u sakramentu Euharistije: "Zaista, zaista, kazem vam: ako ne jedete tijela Sina Covjecjega i ne pijete krvi njegove, nemate zivota u sebi." (Iv 6,53).

1385 Da bismo odgovorili tom pozivu trebamo se za tolik i tako svet trenutak

pripraviti. Sv. Pavao poziva na ispit savjesti: "Stoga tko god jede kruh ili pije casu Gospodnju nedostojno, bit ce krivac tijela i krvi Gospodnje. Neka se, dakle, svatko ispita pa tada od kruha jede i iz case pije. Jer tko jede i pije, sud sebi jede i pije ako ne razlikuje Tijela" (1 Kor 11,27-29). Tko je, dakle, svjestan teskoga grijeha, treba prije nego pristupi pricesti pristupiti sakramentu Pomirenja.

1386 Pred velicinom ovog sakramenta vjernik ne moze nego ponizno i s gorucom

vjerom prihvatiti satnikovu ispovijest i reci:Gospodine, nisam dostojan da udjes pod krov moj, nego samo reci rijec i bit ce izlijecena dusa moja".

U Bozanskoj liturgiji sv. Ivana Zlatoustog vjernici mole u istom duhu:

Sine Bozji, ucini me danas dionikom svoje otajstvene vecere. Necu otkriti Tajnu tvojim neprijateljima, niti cu ti dati Judin poljubac, nego ti, poput

onog razbojnika, vapijem: "Sjeti me se, Gospodine, u svome Kraljevstvu".

1387 Da se primjereno priprave za primanje toga sakramenta, vjernici ce obdržavati post kako je propisan u njihovoj Crkvi. Tjelesno držanje (kretnje, odjeca) izrazavat ce stovanje, svecanost i radost trenutka kada Krist biva nas gost.

1388 Posve je u skladu sa samim znacjenjem Euharistije da se vjernici, ako imaju potrebne uvjete, priceste svaki put kada sudjeluju u Misi: "Veoma se preporucuje ono savrsenije ucestvovanje u Misi, po kojem vjernici nakon svecenikove pricesti blaguju Tijelo Gospodnje od iste zrtve."

1389 Crkva obvezuje vjernike da u "nedjelje i svetkovine sudjeluju u bozanskoj liturgiji" i da Euharistiju prime najmanje jedamput godisnje, po mogucnosti u vazmenom vremenui pripravljeni sakramentom Pomirenja. Crkva, ipak, zivo preporucuje vjericima da svetu Euharistiju primaju u nedjelje i svetkovine, ili jos cesce, pa i svakog dana.

1390 Buduci da je Krist sakramentalno prisutan pod svakom prilikom, pricest

samo pod prilikom kruha omogucuje da se primi sav milosni plod Euharistije.

Iz pastoralnih razloga ovaj se nacin pricescivanja zakonito ustalio u latinskom obredu kao najredovitiji. Ipak, "sveta pricest, sto se tice znaka, ima puniji oblik kad se prima pod objema prilikama; u tom se obliku savrsenije ocituje znak euharistijske gozbe". To je redoviti oblik pricescivanja u istocnim obredima.

PLODOVI PRICESTI

1391 Pricest povećava naše sjedinjenje s Kristom. Primanju Euharistije u pricesti glavni je plod tijesno sjedinjenje s Isusom Kristom. Gospodin je naime rekao: "Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu" (Iv 6,56). Život u Kristu nalazi svoj temelj u euharistijskoj gozbi: "Kao što je mene poslao živi Otac i ja živim po Ocu, tako i onaj koji mene blaguje živjet će po meni" (Iv 6,57):

Kad na Gospodnje blagdane vjernici primaju Tijelo Sina, oni jedni drugima

navješćuju Radosnu vijest da je darovan zalog života, kao kad je anđeo rekao Mariji iz Magdale: "Krist je uskrsnuo!" Gle, onomu koji prima Krista

već sada je darovan život i uskrsnuće.

1392 Što je tvarna hrana za naš tjelesni život, to na čudesan način čini pricest u našem duhovnom životu. Pricest Tijelom uskrslog Krista, "oživljenog i oživljavajućeg po Duhu Svetom", čuva, povećava i obnavlja život milosti primljen u Krštenju. Taj rast kršćanskog života traži da se hrani euharistijskom pričescu, kruhom našeg putovanja, sve do časa smrti kada će nam biti dan kao popudbina.

1393 Pricest nas odvaja od grijeha. Tijelo Kristovo koje primamo u pricesti "predano je za nas" i Krv koju pijemo "prolivena je za mnoge na otpuštenje

grijeha". Zato naš Euharistija ne može sjединiti s Kristom a da nas u isto vrijeme ne čisti od počinjenih grijeha i ne čuva od budućih:

"Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete

dok on ne dodje." Ako navijestamo smrt Gospodnju, navijestamo

otpustenje

grijeha. Ako se krv prolijeva za otpustjenja grijeha svaki put kada se prolijeva, moram je uvijek primiti, da mi uvijek otpusti grijehe. Buduci da stalno grijesim, trajno moram imati lijek.

1394 Kao sto tjelesna hrana služi da se obnove izgubljene snage,
Euharistija

ucvrscuje ljubav koja se u svakodnevnom zivotu iscrpljuje i lako slabi; i ta ozivljena ljubav brise lake grijehe. Darivajuci nam se, Krist ozivljuje nasu ljubav i osposobljuje nas da prekinemo neurednu privrzenost stvorenjima i da

se ukorijenimo u njemu:

Krist je naime umro za nas iz ljubavi. Kad se spominjemo njegove smrti za vrijeme zrtve, mi molimo da nam dade ljubav po dolasku Duha Svetoga; ponizno

molimo da po onoj ljubavi po kojoj se Krist udostojao biti za nas razapet, i mi po milosti Duha Svetoga uzmogemo biti razapeti svijetu i svijet raspet nama. Da, primivši dar ljubavi, umremo grijehu i zivimo za Boga.

1395 Snagom iste ljubavi koju zapaljuje u nama, Euharistija nas cuva od buducih smrtnih grijeha. Sto vise sudjelujemo u Kristovu zivotu i napredujemo u njegovu prijateljstvu, to nam je teze prekinuti s njim zbog smrtnog grijeha. Euharistija nije ustanovljena prvenstveno radi oprastanja smrtnih grijeha. To je vlastito sakramentu Pomirenja. Vlastito pak Euharistiji jest biti sakrament onih koji su u punom zajednistvu s Crkvom.

1396 Jedinstvo otajstvenog Tijela: Euharistija stvara Crkvu. Koji primaju Euharistiju s Kristom se tjesnje sjedinjuju. Krist ih pak sjedinjuje sa svim vjernicima u jedno tijelo - Crkvu. To pritjelovljenje Crkvi, vec ostvareno

po krštenju, pricest obnavlja, ucvrscuje i produbljuje. Na krštenju smo bili pozvani da tvorimo jedno tijelo. Taj poziv ostvaruje Euharistija: "Casa blagoslovna koju blagoslivljamo nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova? Buduci da je Kruh jedan, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha" (1 Kor 10,16-17):

Ako ste Tijelo Kristovo i njegovi udovi, onda je na stol Gospodnji stavljen vas sakrament, primete svoj sakrament. Odgovarate "Amen" ("Da, tako je")

na ono sto primete i tim odgovorom to potpisujete. Cujes rijec: "Tijelo Kristovo", i ti odgovaras "Amen". Budi, dakle, Kristov ud da bi tvoj Amen bio istinit.

1397 Euharistija obvezuje u prilog siromasnih: Da bismo istinski primili Tijelo i Krv Krista, predanog za nas, moramo u siromasima, nasoj braci prepoznavati Krista:

Krv si Gospodinovu pio, a ne prepoznajes brata svoga. Tim sto ne smatras dostojnim podijeliti svoju hranu s onim koji je smatran dostojnim biti dionik ovoga stola, obescascujes ovaj isti stol. Bog te je oslobodio od svih tvojih grijeha i pozvao te na ovu gozbu. A ti, cak ni tada, nisi postao milosrdniji.

1398 Euharistija i jedinstvo krskana. Pred velicinom ovog otajstva sv. Augustin klice: "O sakramente pobožnosti! O znaku jedinstva! O vezo ljubavi!" Sto se bolnije doimlju podjele Crkve koje prijece zajednicko sudjelovanje za Gospodnjim stolom, to su prece potrebne molitve Gospodinu da se vrate dani potpunog jedinstva svih onih koji u njega vjeruju.

1399 Istočne Crkve koje nisu u potpunom zajednistvu s katolickom Crkvom

slave Euharistiju s velikom ljubavlju. "Te Crkve, mada rastavljene, imaju prave sakramente - poglavito, i to snagom apostolskog nasljedja, svećenstvo

i euharistiju - po kojima su s nama povezane najtjesnjom vezom". Zato neko

zajednistvo in sacris, u svetim cinima dakle i u Euharistiji, "jest ne samo moguće nego se čak preporučuje, ako su okolnosti pogodne i ako to odobri crkvena vlast".

1400 Crkvene pak zajednice, odijeljene od katolicke Crkve a nastale iz Reformacije, "narocito zbog nedostatka sakramenta Reda, nisu uscuvale izvornu i cjelovitu sustinu euharistijskog otajstva". To je razlog zasto katolickoj Crkvi nije moguće euharistijsko zajednistvo s tim zajednicama.

Ipak i one, "kad na svetoj Veceri vrse spomen smrti i uskrsnuca Gospodinova,

ispovijedaju da zivot znaci biti u Kristovu zajednistvu, te iscekuju Kristov slavni dolazak".

1401 Katolicki sluzbenici, kada to zahtijeva teska potreba, prema sudu ordinarija, mogu dijeliti sakramente (Euharistiju, Pokoru i Bolesnicko pomazanje) drugim krscanima koji nisu u punom zajednistvu s katolickom Crkvom, ako to ovi svojevolutno zatraze: u tom slucaju treba da ocituju katolicku vjeru s obzirom na te sakramente i ispune potrebne uvjete.

VII. Euharistija - "zalog buduće slave"

1402 U jednoj molitvi Crkva klice otajstvu Euharistije ovako: "O sveta gozbo

na kojoj se Krist blaguje, slavi se spomen muke njegove, duša se napunja milosću i daje nam se залог buduće slave". Ako je Euharistija spomen Gospodnje Pashe, ako se pričestom s oltara "napunjava svakim nebeskim blagoslovom i milosću", to je Euharistija također predudionstvo u nebeskoj slavi.

1403 Na Posljednjoj večeri sam je Gospodin usmjerio pogled svojih učenika

prema dovršenju Pashe u Božjem kraljevstvu: "A kažem vam: ne, neće od sada

piti od ovog roda trsova do onoga dana kad ću ga - novoga - s vama piti u kraljevstvu Oca svojega" (Mt 26,29). Svaki put kad Crkva slavi Euharistiju, ona se sjeca tog obećanja te upravlja pogled prema onome "koji dolazi" (Otk

1,4). Ona vapi za njegovim dolaskom moleći: "Marana tha!" (1 Kor 16,22),

"Dodji, Gospodine Isuse!" (Otk 22,20), "Neka dodje tvoja milost i prodje ovaj svijet!".

1404 Crkva zna da Gospodin, već sada, dolazi u Euharistiji i da je tu, među

nama. No ta je prisutnost skrivena. Zato Euharistiju slavimo "čekajući blaženu nadu i dolazak Spasitelja našega Isusa Krista", moleći da svi skupa vječno "uzivamo u tvojoj slavi, u tvome kraljevstvu, kad otaras svaku suzu s

naših očiju; gledajući tebe, Boga svoga, kakav jesi, bit ćemo zauvijek tebi slični i tebe ćemo bez kraja slaviti, po Kristu našem Gospodinu".

1405 Te velike nade, tj. novih nebesa i nove zemlje gdje prebiva pravednost,

nemamo sigurnijeg zaloga i očitijeg znaka od Euharistije. Uistinu, kad god

se slavi ovo otajstvo, "vrsi se djelo nasega otkupljenja"; "lomimo isti kruh koji je lijek besmrtnosti, ustuk protiv smrti, hrana da bi se zauvijek zivjelo u Isusu Kristu".

Ukratko

1406 Isus veli: "Ja sam kruh zivi koji je s neba sisao. Tko bude jeo od ovoga kruha, zivjet ce uvijek (...). Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju, ima zivot vjecni (...), u meni ostaje i ja u njemu" (Iv 6,51.54.56).

1407 Euharistija je srce i vrhunac zivota Crkve, jer njome Krist Crkvu i sve

njezine clanove pridruzuje svojoj zrtvi hvale i zahvaljivanja, koju je jednom zauvijek na krizu prinio Ocu; po ovom sakramentu on izlijeva milost

spasenja na svoje Tijelo - Crkvu.

1408 Euharistijsko slavlje uvijek obuhvaca: navjescivanje Bozje rijeci, zahvaljivanje Bogu Ocu za sva njegova dobrocinstva, narocito za dar Sina, zatim posvecenje kruha i vina i sudjelovanje u liturgijskoj gozbi primanjem

Tijela i Krvi Gospodnje. Sve to tvori jedinstven bogostovni cin.

1409 Euharistija je spomen-cin Kristova Vazma: to jest djela spasenja koje je Krist izvrsio zivotom, smrću i uskrsnućem, a koje ae uprisutnjuje po liturgijskom cinu.

1410 Krist, veliki i vjecni svecenik Novoga Saveza, djelujuci po sluzbi svecenika, prinosi euharistijsku zrtvu. I taj isti Krist, stvarno prisutan pod prilikama kruha i vina, prinos je euharistijske zrtve.

1411 Samo valjano zaređjeni svećenici mogu predsjedati Euharistiji i posvećivati kruh i vino da postanu Tijelo i Krv Gospodnja.

1412 Bitni znakovi euharistijskog sakramenta jesu pšenični kruh i trsovo vino, na koje svećenik zaziva blagoslov Duha Svetoga i govori Isusove riječi

posvećenja sa Posljednje večere "Ovo je moje Tijelo koje će se za vas predati. (...) Ovo je kalez moje Krvi ..."

1413 Posvećenjem se izvršuje pretvorba kruha i vina u Tijelo i Krv Kristovu.

Pod posvećenim prilikama kruha i vina, istinski, stvarno i bitno, biva prisutan sam Krist, zivi i proslavljeni, njegovo Tijelo i Krv, zajedno sa svojom dušom i svojim božanstvom.

1414 Ukoliko je žrtva, Euharistija se prinosi, i kao zadovoljstina za grijeh zivih i mrtvih, i zato da se od Boga dobiju duhovna ili vremenita dobra.

1415 Tko želi Krista primiti u euharistijskoj pričesti, mora biti u stanju milosti. Tko je svjestan da je sagriješio smrtno, ne smije pristupiti Euharistiji a da nije prethodno primio odrješenje u sakramentu Pokore.

1416 Sveta pričest Tijelom i Krvlju Kristovom povećava jedinstvo pričesnika

s Gospodinom, oprašta mu lake grijeh i čuva ga od teskih. Primanje ovog sakramenta utvrđuje jedinstvo Crkve, otajstvenog Kristova Tijela, jer jaca veze ljubavi pričesnika i Krista.

1417 Crkva živo preporučuje vjernicima da primaju svetu pricest svaki put kad sudjeluju u slavlju Euharistije; a obvezuje ih da to ucine barem jedamput u godini.

1418 Buduci da je u oltarskom sakramentu prisutan sam Krist, treba ga castiti poklonstvenim stovanjem. "Pohod presvetom Sakramentu dokaz je zahvalnosti, znak ljubavi i duznost priznanja Kristu Gospodinu".

1419 Buduci da je Krist presao s ovoga svijeta k Ocu, u Euharistiji nam daje

zalog buduće slave kod njega: sudjelovanje u svetoj zrtvi poistovjecuje nas s njegovim Srcem, podupire nam snage na putu zivota, budi ceznju za zivotom

vjecnim i vec sada nas sjedinjuje s nebeskom Crkvom, s blazenom Djevicom

Marijom i svima svetima.

POGLAVLJE DRUGO:SAKRAMENTI OZDRAVLJANJA

1420 Po sakramentima krscanske inicijacije covjek prima nov Kristov zivot.

Taj novi zivot, medjutim, nosimo "u glinenim posudama" (2 Kor 4,7). I sada

je jos "skriven s Kristom u Bogu" (Kol 3,3).U svome "zemaljskom domu" (2 Kor

5,1) jos smo podložni patnji, bolesti i smrti. Taj novi zivot Bozjeg djeteta moze oslabiti, a moze se cak i izgubiti grijehom.

1421 Gospodin Isus Krist, lijecnik nasih dusa i tijela, koji je otpustio grijeha uzetome i vratio mu tjelesno zdravlje,htio je da njegova Crkva, snagom Duha Svetoga, nastavi i djelo njegova lijecenja i spasavanja svojih

clanova. To je svrha dvaju sakramenata ozdravljanja: Pokore i Bolesnicke pomasti.

Clan 4 SAKRAMENAT POKORE I POMIRENJA

1422 "Oni koji pristupaju sakramentu Pokore primaju od Bozjeg milosrdja oprost uvrede Bogu ucinjene i ujedno se pomiruju s Crkvom, koju su svojim grijehom ranili i koja radi za njihovo obracenje s ljubavlju, primjerom i molitvom".

I. Kako se ovaj sakramenat zove?

1423 Zove se sakramenat obracenja jer sakramentalno ostvaruje Isusov poziv na obracenje, put povratka k Ocuod kojeg se covjek grijehom udaljio.

Zove se sakramenat pokore jer posvecuje osobni i zajednicki put obracenja, kajanja i zadovoljstine krscana gresnika.

1424 Zove se sakramenat ispovijedi jer je priznanje ili ispovijed grijeha pred svecenikom bitni elemenat ovog sakramenta. Zato je ovaj sakramenat u svom dubokom znacenju i "ispovijedanje", priznanje i hvala Bozjoj svetosti i njegovu milosrdju prema covjeku gresniku.

Zove se sakramenat oprostjenja jer, po svecenikovu sakramentalnom odrjesenju,

Bog daje pokorniku "oprostenje i mir".

Zove se sakrament pomirenja jer daruje gresniku ljubav Boga pomiritelja: "Dajte, pomirite se s Bogom!" (2 Kor 5,20). Tko zivi od Bozje milosrdne ljubavi, spreman je odgovoriti Gospodnjem pozivu: "Idi i najprije se izmiri s bratom" (Mt 5,24).

II. Zasto sakrament Pomirenja poslije Krstenja?

1425 "Oprali ste se, posvetili ste se, opravdali ste se u imenu Gospodina nasega Isusa Krista i u Duhu Boga nasega" (1 Kor 6,11). Treba shvatiti velicinu Bozjega dara, primljenog u sakramentima krscanske inicijacije, da se shvati koliko je grijeh nesto nedopustivo za onoga koji se "Kristom zaodjenuo" (Gal 3,27). Ali apostol Ivan kaze: "Reknemo li da grijeha nemamo,

sami sebe varamo i istine nema u nama" (1 Iv 1,8). K tome, i sam nas Gospodin uci moliti: "Otpusti nam grijeha nase" (Lk 11,4), povezujući uzajamno oprastanje nasih uvreda s oprostjenjem koje ce Bog dati za nase grijeha.

1426 Obracenje Kristu, novo rodjenje u Krstenju, dar Duha Svetoga, Tijelo i

Krv Kristova primljeni za hranu, uciniilo nas je "svetim i bez mane pred njim" (Ef 5,27). Ipak, novi zivot primljen u krscanskoj inicijaciji nije uklonio krhkosti i slabosti nase ljudske naravi, niti sklonosti na grijeh koju predaja naziva pozudom (concupiscentia), a koja u krstenicima ostaje, da se, potpomognuti Kristovom miloscu, prokusaju u borbi krscanskoga zivota.

To je borba obracenja radi postizanja svetosti i vjecnog zivota na koji nas Gospodin neprestano zove.

III. Obracenje krštenih

1427 Isus poziva na obracenje. Taj poziv je bitna sastojnica navjestaja o Kraljevstvu: "Ispunilo se vrijeme, priblizilo se kraljevstvo Bozje! Obratite se i vjerujte evandjelju!" (Mk 1,15). U propovijedanju Crkve taj se poziv upucuje prije svega onima koji jos ne poznaju Krista i njegova evandjelja. Krstenje je, dakle, poglavito mjesto prvog i osnovnog obracenja. Upravo vjerom u Radosnu vijest i Krstenjem covjek se odrice zla i postize spasenje,

to jest otpusjenje svih grijeha i dar novog zivota.

1428 No, Kristov poziv na obracenje odzvanja i sada trajno u zivotu krscana.

To drugo obracenje je trajan zadatak cijele Crkve, koja "u svom krilu obuhvaca gresnike" i koja, "u isti mah sveta i uvijek potrebna ciscenja, neprestano vrsi pokoru i obnovu". To nastojanje oko obracenja nije samo ljudsko djelo: pokret je "raskajanog srca" (Ps 51,19), sto ga milost privlaci i poticeda odgovori milosrdnoj ljubavi Boga koji nas je prvi ljubio.

1429 O tome svjedoci obracenje sv. Petra nakon trokratnog zatajenja svog Ucitelja, Pogled Isusova neizmjernog milosrdja izazvao je u njega suze pokajnice (Lk 22,61), a nakon Gospodinova uskrsnuca i trokratnu potvrdu ljubavi prema njemu. Drugo obracenje ima i zajednicarsku dimenziju. To je

jasno iz poziva koji Gospodin upucuje cijeloj jednoj mjesnoj Crkvi: "Obrati se!" (Otk 2,5.16).

Sto se tice tih dvaju obracenja sv. Ambrozije kaze da u Crkvi "ima vode i

suza: vode Krstenja i suza Pokore".

IV. Unutarnja pokora

1430 Isusov se poziv na obracenje i pokoru, kako vec u proroka, ne odnosi prvenstveno na vanjska djela, na "kostrijet i pepeo", postove i mrtvljenja, vec na obracenje srca, na unutarnju pokoru. Pokornicka djela ostaju bez nje

neploidna i lazna; unutarnje obracenje, naprotiv, tezi da izrazi taj stav vidljivim znakovima, kretnjama i djelima pokore.

1431 Unutarnja pokora korjenito je preusmjerenje cijelog zivota, povratak i

obracanje k Bogu svim srcem, raskid s grijehom, odvracanje od zla, zajedno s

osudom zlih djela koja smo pocinili. Ona istodobno obuhvaca zelju i odluku

za promjenom zivota s nadom u Bozje milosrdje i pouzdanjem u pomoc njegove

milosti. To obracenje srca popraceno je spasonosnim bolom i zaloscju koju su

Oci nazivali animi cruciatus (muka, mucnina duha), compunctio cordis (skrusenje srca).

1432 Covjekovo je srce tesko i otvrdnulo. Treba da Bog dade covjeku novo

srce. Obracenje je prije svega djelo Bozje milosti, koja nam srca vraca Bogu:

"Vrati nas k sebi, Gospodine, i obratit cemo se" (Tuz 5,21). Bog nam daje snage da pocnemo iznova. I nase srce, otkrivajuci velicinu Bozje ljubavi, biva potreseno strahotama i tezinom grijeha te se pocinje bojati da grijehom

uvrijedi Boga i bude od njega odijeljen. Covjekovo se srce obraca gledajuci u onoga koga su nasi grijesi proboli.

Imajmo pogled upravljen na Kristovu krv te shvatimo kako je dragocjena njegovu Ocu: prolivsi je naime za nase spasenje, dao je milost obracenja cijelome svijetu.

1433 Nakon Uskrsa, Duh Sveti je onaj koji "dokazuje svijetu sto je grijeh" (Iv 16,8-9), odnosno to sto svijet nije povjerovao u onoga koga je Otac poslao. Ali taj isti Duh, koji otkriva grijeh, jest Tjesitelj koji covjekovu srcu daje milost kajanja i obracenja.

V. Mnogostruki oblici pokore u krscanskom zivotu

1434 Unutarnja pokora krscana moze poprimiti veoma ralicite izraze. Sveto

Pismo i Oci narocito isticu tri oblika: post, molitvu i milostinju- jer izrazavaju obracenje u odnosu prema samome sebi, u odnosu prema Bogu i u

odnosu prema drugima. Osim, dakle, korjenitog ociscenja koje biva krstenjem

ili mucenistvom, ovi oblici, kao sredstva za postizanje oprostjenja grijeha, naznacuju napore poduzete u vidu pomirenja sa svojim bliznjim, pokornicke

suze, brigu za spas bliznjega, zagovor svetaca i vrsenje ljubavi koja "pokriva mnostvo grijeha" (1 Pt 4,8).

1435 Obracenje se u svakodnevnom zivotu ostvaruje vanjskim znakovima pomirenja, brigom za siromasne, vrsenjem i obranom pravednosti i prava, priznanjem pogresaka pred bracom, bratskom opomenom,

preispitivanjem

života, ispitom savjesti, duhovnim vodstvom, prihvaćanjem trpljenja te ustrajnošću u progonstvu zbog pravde. Najsigurniji put pokore jest - svakodnevno uzimati svoj križ i ići za Isusom.

1436 Euharistija i Pokora. Svakodnevno obraćenje i pokora nalaze svoj izvor

i hranu u Euharistiji, jer se u njoj uprisutnjuje Kristova žrtva po kojoj smo pomireni s Bogom; njome se hrane i jaceju oni koji žive Kristovim životom; "ona je kao ustuk koji nas oslobađa od svakodnevnih pogresaka te čuva od smrtnih grijeha".

1437 Čitanje Svetoga Pisma, molitva bogoslužja časova, Gospodnja molitva,

svaki iskreni bogostovni čin ili pobožnost oživljuje u nama duh obraćenja i pokore te pridonosi oprostjenju naših grijeha.

1438 Vremena i dani pokore u tijeku liturgijske godine (korizmeno vrijeme i

svaki petak na spomen smrti Gospodinove) jesu jaki trenuci pokornicke prakse

Crkve. Ta su vremena naročito prikladna za duhovne vježbe, pokornicka bogoslužja, hodočastja u znak pokore, svojevrijedno odricanje kao post i milostinja, te bratska raspodjela dobara (karitativna i misionarska djela).

1439 Razvoj obraćenja i pokore Isus je divno opisao u prispodobu o "rasipnom

sinu", u kojoj je središnji lik "milosrdni otac" (Lk 15,11-24): privlačnost varljive slobode i napuštanje ocinske kuće; krajnja bijeda u kojoj se sin našao nakon što je uludo potrosio imetak; duboko poniženje što mora

cuvati

svinje, i jos gore, sto zeli nasititi se rogacima sto su ih jele svinje; razmisljanje o izgubljenim dobrima; kajanje i odluka da se prizna krivim pred ocem; put povratka; velikodusan docek ocev; oceva radost - to su, eto,

neke naznake puta obracenja. Lijepa haljina, prsten i svecana gozba jesu simboli novog zivota, cistog, casnog i punog radosti. To je zivot covjeka koji se vraca Bogu i u krilo svoje obitelji - Crkve. Jedino Kristovo srce, jer poznaje dubine Oceve ljubavi, moglo nam je, na tako jednostavan i lijep

nacin otkriti preobilje njegova milosrdja.

VI. Sakramenat Pokore i Pomirenja

1440 Grijeh je prije svega uvreda Bogu, prekid zajedništva s njim, ali grijeh u isto vrijeme nanosi stetu i zajedništvu s Crkvom. Zato i obracenje obuhvaca istodobno i Bozje oprostjenje i pomirenje s Crkvom; i to sakramenat

Pokore i Pomirenja izrazava i liturgijski ostvaruje.

BOG JEDINI OPRASTA GRIJEH

1441 Bog jedini oprasta grijeh. Buduci da je Sin Bozji, Isus veli za sebe: "Sin Covjecji ima vlast na zemlji otpustati grijeh" (Mk 2,10); on tu bozansku vlast i vrsi: "Oprosteni su ti grijesi!" (Mk 2,5; Lk 7,48). I ne samo to, nego snagom svoje bozanske vlasti on tu vlast daje i ljudima da je vrse u njegovo ime.

1442 Krist je htio da svakolika njegova Crkva, u molitvi, zivotu i u djelovanju, bude znak i orudje oprastanja i pomirenja sto nam ga je on

pribavio cijenom svoje krvi. Ipak je vršenje vlasti odrješivanja povjerio apostolskoj službi. Njoj je povjerena "služba pomirenja" (2 Kor 5,18). Apostol je poslan "u ime Kristovo", a "sam Bog" po njemu potice i preklinje:

"Dajte, pomirite se s Bogom!" (2 Kor 5,20).

POMIRENJE S CRKVOM

1443 Isus za vrijeme javnog života nije samo oprastao grijeha, nego je obznanjivao i učinak oprastanja: nakon udijeljenog oprostjenja vraćao je bivše gresnike u zajednicu Božjeg naroda, iz koje su grijehom bili udaljeni ili isključeni. Jasan znak tome jest što Isus gresnike pripušta svome stolu; stovise, sam sjeda za njihov stol. Taj postupak na iznenadjujući način izražava Božje prastanjei ujedno povratak u krilo Božjega naroda.

1444 Dajući apostolima udionstvo u moći oprastanja grijeha, Gospodin im također daje vlast da pomiruju gresnike s Crkvom. Toj crkvenoj dimenziji njihove službe najjasniji je izraz u Kristovoj svećanoj riječi Simunu Petru: "Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga, pa što god svezes na zemlji, bit će svezano na nebesima, a što god odriješis na zemlji, bit će odriješeno na nebesima" (Mt 16,19). A ta služba "vezivanja i odrješivanja, predana Petru, očito je dana i apostolskom zboru združenom sa svojom Glavom".

1445 Riječi vezati i odriješiti znače: koga vi isključite iz svoga zajedništva, bit će isključen iz zajedništva s Bogom; koga vi ponovno primite u vaše zajedništvo, Bog će ga također primiti u svoje. Pomirenje s Crkvom neodvojivo je od pomirenja s Bogom.

SAKRAMENAT OPROSTENJA

1446 Krist je ustanovio sakrament Pokore za sve gresne članove Crkve, prije svega za one koji nakon Krštenja padnu u teški grijeh i tako izgube krsnu milost, nanoseći ranu i zajedništvo s Crkvom. Njima sakrament Pokore pruža novu mogućnost obraćenja i ponovnog dobivanja milosti opravdanja. Zato Oci Crkve predstavljaju ovaj sakrament kao "drugu dasku (spasa) nakon brodoloma gubitka milosti".

1447 Konkretni oblik kako je Crkva vrsila ovu vlast primljenu od Gospodina, kroz vjekove se mnogo mijenao. Pomirenje krscana koji su nakon Krštenja počinili izrazito teške grijeha (npr. idolopoklonstvo, ubojstvo ili preljub) bilo je u prvim stoljećima vezano uz vrlo strogu disciplinu: pokornici su za svoje grijeha morali vrsiti javnu pokoru, često i kroz više godina, prije nego bi primili pomirenje. Ovom "redu pokornika" (koji se odnosio samo na neke teške grijeha) gresnici su bili rijetko pripustani, u nekim krajevima samo jedan put u životu. U 7. stoljeću irski su misionari, nadahnuti monaskom predajom Istoka, u kontinentalnu Europu donijeli "privatnu" praksu pokore, koja prije samoga pomirenja s Crkvom nije zahtijevala javno i dugotrajno vršenje pokorničkih djela. Od tada se sakrament obavlja na tajnijem način između pokornika i svećenika. Ova nova praksa predviđala je mogućnost ponavljanja te je tako otvorila put učestalijem pristupu ovom sakramentu, dopustajući da se u isto sakramentalno slavlje uključi oprostjenje teških i lakih grijeha. To je, eto, u glavnim crtama oblik pokore u Crkvi sve do naših dana.

1448 U promjenama sto ih je kroz vjekove dozivjela disciplina i slavlje ovog

sakramenta, raspoznaje se isto temeljno ustrojstvo. Obuhvaca dva jednako bitna elementa; s jedne strane tu su cini covjeka koji se djelovanjem Duha Svetoga obraca: kajanje, ispovijed i zadovoljstina; s druge strane, tu je Bozje djelovanje po zahvatu Crkve koja po biskupu i njegovim prezbiterima u

ime Isusa Krista daje oprostjenje grijeha i odredjuje nacin zadovoljstine; ona takodjer moli za gresnika i skupa s njim cini pokoru. Gresnik na taj nacin biva izlijecen i ponovno vracen u crkveno zajednistvo.

1449 Obrazac odrjesenja upotrebljavan u latinskoj Crkvi, izrazava bitne elemente ovog sakramenta: milosrdni Otac izvor je svakog oprostjenja. Po Pashi svoga Sina i daru svoga Duha te po molitvi i sluzenju Crkve, on izvrsuje pomirenje gresnika:

Bog, milosrdni Otac, pomirio je sa sobom svijet smrću i uskrsnućem svojega Sina, i izlio je Duha Svetoga za otpustjenje grijeha.

Neka ti po sluzenju Crkve on udijeli oprostjenje i mir.

I ja te odrjesujem od grijeha tvojih
u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

VII. Cini pokornika

1450 "Pokora obvezuje gresnika da dragovoljno prihvati sve njezine dijelove:

u svom srcu - kajanje, u svojim ustima - ispovijed; te u svom vladanju - potpunu poniznost i plodnu zadovoljstinu.

KAJANJE

1451 Među pokornikovim činima kajanje je na prvome mjestu. To je "bol duse

i osuda pocinjenog grijeha s odlukom vise ne grijesiti".

1452 Kada proizlazi iz ljubavi prema Bogu, ljubljenom iznad svega, naziva se

"savrsenim" (kajanje iz ljubavi prema Bogu ili contritio). To kajanje oprasta lake grijeha; a postize oprostjenje i teskih grijeha ako ukljucuje cvrstu odluku pristupiti sakramentalnoj ispovijedi, cim to bude moguće.

1453 Kajanje zvano "nesavrseno" (attritio) takodjer je dar Bozji, poticaj Duha Svetoga. Nastaje kao posljedica promatranja odvratnosti grijeha ili iz straha od vjecne osude i drugih kazni koje gresniku prijete (kajanje iz straha). Kada se tako potrese savjest, to moze pokrenuti unutarnje mijenjanje koje ce se, djelovanjem milosti, dovrstiti u sakramentalnom odrjesenju. Samim nesavrsenim kajanjem, ipak, ne postize se oprostjenje teskih grijeha, ali ono stvara raspolozenje da ga primimo u sakramentu Pokore.

1454 Dobro je za primanje ovog sakramenta pripremiti se ispitom savjesti, u

svjetlu Bozje rijeci. Za tu svrhu najprikladniji ce se tekstovi naci u moralnoj katehezi evandjelja i apostolskih poslanica: u govoru na gori i apostolskim poukama.

ISPOVIJED GRIJEHA

1455 Ispovijed (priznanje) grijeha, i sa cisto ljudskog gledista, oslobadja nas i olaksava nase pomirenje s drugima. Tim priznanjem covjek se suceljava

sa grijesima zbog kojih se osjeca krivim; preuzima odgovornost za njih i na taj način se ponovno otvara Bogu i zajednistvu Crkve da sebi omogući novu budućnost.

1456 Priznanje grijeha svećeniku bitni je dio sakramenta Pokore: "Pokornici

moraju u ispovijedi nabrojiti sve smrtne grijeha kojih su svjesni nakon što su se pomno ispitali, čak i ako je riječ o najtajnijim grijesima i počinjenim samo protiv dviju zadnjih od Deset Božjih zapovijedi, jer ponekad ti grijesi teže ranjavaju dušu te su opasniji od onih koji se čine javno":

Kad Kristovi vjernici nastoje ispovjediti sve grijeha kojih se sjećaju, sve ih bez sumnje predaju božanskoj milosrdju da im ih oprost. Naprotiv, koji rade drugačije te svjesno zataje neki grijeh, ne prelazu božanskoj dobroti nista što bi im mogla po svećeniku oprostiti. Jer "ako se bolesnik stidi otkriti liječniku ranu, ovaj ne može liječiti što ne poznaje".

1457 Prema crkvenoj zapovijedi, "svaki vjernik koji je došao do zrele dobi treba ispovjediti, najmanje jednomput godišnje, teške grijeha kojih je svjestan". Tko je svjestan da je učinio jedan smrtni grijeh, ne smije primiti svetu pričest, pa makar osjećao veliko kajanje, a da prethodno nije primio sakramentalno održavanje, osim ako se radi o teškom razlogu da se pričesti, a nije mu moguće pristupiti svećeniku. Djeca treba da pristupe sakramentu Pokore prije nego po prvi put prime svetu pričest.

1458 Ispovijed svakodnevnih pogresaka (lakih grijeha), premda nije nužno

potrebna, Crkva je ipak živo preporučuje. Redovita ispovijed lakih grijeha pomaze nam da oblikujemo savjest, da se borimo protiv zlih sklonosti, da dopustimo Kristu da nas lijeci te da napredujemo u zivotu Duha. Primajuci cesce po ovom sakramentu dar Oceva milosrdja, poticani smo da i sami budemo

milosrdni poput njega:

Tko priznaje svoje grijeha i osudjuje ih, vec djeluje s Bogom. Bog osudjuje

tvoje grijeha, pa ako ih i ti osudjujes, ujedinjujes se s Bogom. Covjek i gresnik su kao dvije stvari: covjek je djelo Bozje, a gresnik je djelo covjekovo. Unisti sto si ti ucinio, da bi Bog spasio sto je on ucinio (...).

Kad pocnes osjecati odvratnost nad onim sto si ucinio, tada zapocinju tvoja dobra djela, jer osudjujes svoja zla djela. Dobra djela zapocinju ispovijedju zlih djela. Cinis istinu i tako dolazis k svjetlu.

ZADOVOLJSTINA

1459 Mnogi grijesi nanose stetnu bliznjemu. Treba uciniti sto je moguće da se

steta nadoknadi (npr. vratiti ukradene stvari, popraviti dobar glas oklevetanom, izlijeciti rane). To je zahtjev obicne pravednosti. Osim toga grijeh ranjava i slabi samoga gresnika, kao i njegove odnose s Bogom i bliznjim. Odrjesenje brise grijeh, ali ne popravlja sve nereda sto ih je grijeh uzrokovao. Gresnik, nakon sto je rasterećen od grijeha, jos treba ponovno steci puno duhovno zdravlje. Mora, dakle, uciniti nesto vise da ispravi svoje krivnje: na prikladan nacin treba "zadovoljiti" ili "okajati" svoje grijeha. Ta zadovoljstina zove se takodjer "pokora".

1460 Pokora koju ispovjednik nalaze treba voditi racuna o osobnom stanju

pokornika i traziti njegovo duhovno dobro. Koliko je moguće, treba odgovarati težini i naravi pocinjenih grijeha. Može to biti: molitva, milodar, djela milosrdja, usluga bliznjemu, svojevolutna odricanja, zrtve, te narocito strpljivo prihvacanje kriza koji moramo nositi. Takve nam pokore pomazu da se suoblicimo Kristu koji je bio pomirnica za nase grijehjednomo

zauvijek. One nam omogucuju da postanemo subastinici uskrsloga Krista jer "s

njime zajedno trpimo" (Rim 8,17):

Zadovoljstina, koju vrsimo za svoje grijeh, i nije tako nasa da ne bi bivala po Isusu Kristu: mi, iako sami od sebe ne mozemo nista, uz suradnju

Onoga koji nas jacaipak mozemo sve. Tako covjek nema cime bi se hvalio, nego

sva nasa "slava" je u Kristu (...): u njemu pruzamo zadovoljstinu donoseci "plodove dostojne pokore" (Lk 3,8), i ti plodovi od njega imaju snagu, on ih

prinosi Ocu, i po njemu su od Oca primljeni.

VIII. Sluzbenik ovog sakramenta

1461 Buduci da je Krist sluzbu pomirenjapovjerio apostolima, tu sluzbu nastavljaju vrsiti biskupi, njihovi nasljednici, i prezbiteri, suradnici biskupa. Snagom sakramenta Reda, biskupi i prezbiteri imaju vlast oprastati

sve grijeh "u ime Oca i Sina i Duha Svetoga".

1462 Oprostenje grijeha pomiruje s Bogom, ali i sa Crkvom. Biskup, vidljivi

poglavar mjesne Crkve, vec od starih vremena smatran je s pravom kao onaj

koji poglavito ima vlast i sluzbu pomirenja: on je ravnatelj pokornicke prakse. Prezbiteri, njegovi suradnici, vrse tu sluzbu u mjeri u kojoj su je primili bilo od svoga biskupa (ili redovnickoga poglavara), bilo od pape na temelju crkvenog prava.

1463 Neki posebno teski grijesi kaznjavaju se izopcenjem (ekskomunikacijom),

najstrozom crkvenom kaznom, koja zabranjuje primanje sakramenata i vršenje

odredjenih crkvenih cina; stoga, odrjesenje od njih, po crkvenom pravu, mogu

podijeliti samo papa, mjesni biskup ili od njih ovlasteni svecenici. U slucaju smrtne opasnosti, svaki svecenik, pa i neovlasteni za ispovijedanje, moze odrijesiti od svakoga grijeha svakog izopcenja.

1464 Svecenici trebaju poticati vjernike da pristupaju sakramentu Pokore, i trebaju biti vazda pripravnici da slave ovaj sakrament kad god to vjernici razlozno zatraze.

1465 Slaveci sakrament Pokore, svecenik vrši sluzbu Dobrog Pastira koji trazi izgubljenu ovcu, Dobrog Samarijanca koji liječi rane, Oca koji čeka izgubljenog sina te ga pri povratku prihvaca, kao i sluzbu pravednog Suca koji ne pravi razlike medju osobama i ciji je sud u isti mah pravedan i milosrdan. Rijecju, svecenik je znak i sredstvo Bozje milosrdne ljubavi prema gresniku.

1466 Ispovjednik nije gospodar, vec sluzbenik Bozjeg prastanja. Sluzbenik ovog sakramenta treba se stoga sjediniti s Kristovom nakanom i ljubavlju. On

mora imati prokusano znanje o krscanskom vladanju, iskustvo ljudskih stvarnosti, postovanje i obzirnost prema palima; treba ljubiti istinu, biti

vjeran uciteljstvu Crkve te strpljivo voditi pokornika prema izliječenju i punoj zrelosti. Treba za njega moliti i ciniti pokoru povjeravajući ga milosrdju Gospodnjem.

1467 Imajući u vidu osjetljivost i veličinu ove službe te dužno postovanje prema osobama, Crkva izjavljuje da je svaki svećenik koji prima ispovijedi obvezan, pod prijetnjom najstrožih kazni, održavati posvemasnu tajnu o grijesima koje mu je pokornik ispovjedio. Nije mu dopušteno govoriti ni o onome što je u ispovijedi saznao o životu pokornika. Ispovjedna tajna, koja ne dopušta izuzetaka, zove se "sakramentalni pečat", jer ono što je pokornik očitovao svećeniku ostaje "zapečaćeno" sakramentom.

IX. Učinci ovog sakramenta

1468 "Sva vrijednost Pokore jest u tome da u nama ponovno obnovi Božju milost i s njime nas sjedini dubokom ljubavlju". Svrha i učinak ovog sakramenta je, dakle, pomirenje s Bogom. Koji primaju sakrament Pokore raskajana srca i s religioznim raspoloženjem, postizu "mir i spokoj savjesti zajedno s jakim duhovnom utjehom". Sakrament pomirenja s Bogom donosi istinsko "duhovno uskrsnuće", vraća dostojanstvo i dobra života djece Božje, od kojih je najdragocjenije Božje prijateljstvo (Lk 15,32).

1469 Ovaj nas sakrament pomiruje s Crkvom. Grijeh nagriza ili prekida bratsko zajedništvo. Sakrament Pokore ga popravljajući ili ponovno uspostavlja.

U tom smislu sakrament ne ozdravlja samo onoga koji je opet primljen u crkveno zajedništvo, već ima životvoran učinak također na život Crkve

koja

je zbog grijeha jednog od svojih članova trpjela. Opet vraćen ili utvrđen u zajednistvu svetih, gresnik biva osnazen razmjenom duhovnih dobara između

svih živih članova Kristova Tijela bilo da su još u stanju putnika bilo da su već u nebeskoj domovini:

Treba upozoriti da pomirenje s Bogom ima kao posljedicu, tako reci, i druga

pomirenja koja liječe ostale lomove prouzrokovane grijehom: pokornik kome je

oprosteno pomiruje se sa samim sobom u najintimnijoj dubini svoga bica, gdje

dobiva natrag vlastitu unutarnju istinu; pomiruje se s braćom koju je na neki način uvrijedio i ranio; pomiruje se s Crkvom; pomiruje se sa citavim svemirom.

1470. Povjeravajući se Božjem milosrdnom sudu, gresnik u ovom sakramentu na

neki način anticipira sud kojemu će biti podvrgnut na kraju ovozemaljskog života. Upravo sada, u ovom životu, ponudjen nam je izbor između života i

smrti, jer samo putem obraćenja možemo ući u Kraljevstvo, iz kojega teski grijeh isključuje. Obracajući se Kristu pokorom i vjerom, gresnik prelazi iz smrti u život "i ne dolazi na sud" (Iv 5,24).

X. Oprosti

1471 Nauk i praksa oprosta u Crkvi usko su povezani s učincima sakramenta

Pokore.

STO JE OPROST?

"Oprost je otpustenje pred Bogom vremenite kazne za grijehе kojih je krivica

vec izbrisana; to otpustenje vjernik, pravo raspolozen i uz odredjene uvjete, dobiva posredovanjem Crkve koja, kao poslužiteljica otkupljenja, svojom vlasцу dijeli i primjenjuje blago zasluga Krista i svetaca".

"Oprost je djelomican ili potpun, vec prema tome da li od vremenite kazne za

grijev oslobadja djelomicno ili potpuno". Oprosti se mogu primijeniti zivima

ili pokojnima.

KAZNE ZA GRIJEH

1472 Da bi se shvatili ovaj nauk i praksa Crkve, treba imati u vidu da grijeh ima dvostruku posljedicu. Teski grijeh nas lisava zajednistva s Bogom

cineci nas time nesposobnima da postignemo vjecni zivot; to se lisavanje zove "vjecna kazna" za grijeh. S druge strane svaki grijeh, pa i laki, povlaci sa sobom nezdravu privrzenost uz stvorenja, koju treba cistiti bilo na ovoj zemlji bilo poslije smrti u stanju zvanom cistilistem. To ciscenje oslobadja od takozvane "vremenite kazne" za grijeh. Ove dvije kazne ne smiju

se shvacati kao vrsta osvete koju Bog dosudjuje izvana, vec kao posljedice same naravi grijeha. Obracenje koje proizlazi iz goruce ljubavi moze postici

potpuno ociscenje gresnika, tako da ne ostane vise nikakve kazne.

1473 Oproštenje grijeha i obnova zajedništva s Bogom donose oproštenje vjernih kazni za grijeh. Vremenite kazne za grijeh ipak ostaju. Strpljivo podnoseći patnje i svakovrsna iskusenja te, kada dodje taj dan, sućeljavajući se vedro sa smrću, krscanin treba da ove vremenite kazne za grijeh nastoji primiti kao milost; mora se truditi da djelima milosrdja i ljubavi, te molitvom i raznim pokornickim cinima potpuno odlozi "starog covjeka" i obuće "novog covjeka".

U ZAJEDNICI SVETIH

1474 Krscanin koji nastoji da se ocisti od svakoga grijeha te se uz pomoć Bozje milosti posveti, nije sam. "Zivot svakoga Bozjeg djeteta cudesno je, u Kristu i po Kristu, povezan sa zivotom sve druge krscanske brace u nadnaravno jedinstvo Kristova otajstvenog Tijela, tako da skoro nastaje jedna misticna osoba."

1475 U općinstvu svetih, dakle, "medju vjernicima - onima koji su već stigli u nebesku domovinu, onima koji svoje krivnje još ispastaju u čistilistu ili onima koji su još na ovozemnom putovanju - postoji trajna veza ljubavi i obilata razmjena svih dobara". U toj cudesnoj razmjeni svetost jednoga koristi drugima daleko više od štete koju je grijeh jednoga mogao prouzročiti drugima. Tako obraćanje općinstvu svetih omogućuje raskajanom gresniku da bude u kraće vrijeme i uspješnije očiscen od kazna za grijeh.

1476 Ta duhovna dobra općinstva svetih nazivamo također riznicom Crkve; "nije to skup dobara nalik na materijalno bogatstvo nagomilano kroz vjekove,

nego neizmjerljiva i neiscrpljiva vrijednost koju imaju kod Boga ispastanje i zasluge Krista nasega Gospodina, prinesene za ljudski rod da bude oslobođen

od grijeha i unidje u zajedništvo s Ocem. Dakle, u Kristu Otkupitelju nalaze

se u izobilju zadovoljstine i zasluge njegova otkupljenja".

1477 "Jednako tako toj riznici pripada i vrijednost doista neograničena, neizmjerljiva i uvijek nova koju kod Boga imaju molitve i dobra djela blazene Djevice Marije i svih svetaca koji su se, slijedeći po njegovoj milosti stope Krista Gospodina, posvetili i izvršili poslanje koje im je Otac povjerio; i tako, radeci na svome spasenju, suradjivali su i na spasavanju svoje brace u jedinstvu otajstvenog Tijela".

DOBITI BOZJI OPROST PO CRKVI

1478 Oprost se dobiva po Crkvi koja se, snagom vlasti vezivanja i odrjesivanja, sto ju je dobila od Isusa Krista, zauzima za krscanina, te mu otvara riznicu zasluga Krista i svetaca da od Oca milosrdja dobije otpusjenje vremenitih kazni za grijeha. Crkva time zeli ne samo doci u pomoc

tom krscaninu, nego i potaknuti ga na djela pobožnosti, pokore i ljubavi.

1479 Buduci da su vjerni mrtvi na putu ciscenja takodjer clanovi istog opcinstva svetih, mozemo im pomoci, izmedju ostalog, stjecuci za njih oproste, da bi tako bili olaksani od vremenitih kazni za grijeha.

XI. Slavlje sakramenta Pokore

1480 Pokora je, kao i svi sakramenti, bogoslužni čin. Dijelovi slavlja

redovito su ovi: pozdrav i blagoslov svećenikov, citanje Bozje riječi radi prosvjetljenja savjesti i poticaja na skršenost, poziv na kajanje; zatim ispovijed s priznanjem i ocitovanjem grijeha svećeniku; nalaganje i prihvaćanje pokore; svećenikovo odrješanje; iskazivanje hvale i zahvalnosti

Bogu i otpust sa svećenikovim blagoslovom.

1481 Bizantska liturgija poznaje više obrazaca odrješanja, molbene (deprekativne) naravi, koji izvanredno dobro izražavaju otajstvo oprostjenja.

"Bog, koji je po proroku Natanu oprostio Davidu kad je priznao svoje grijeha, i Petru kad je gorko zaplakao, i preljubnici kada mu je suzama oprala noge, te farizeju i rasipniku, taj isti Bog neka ti oprost, po meni gresniku, u ovom i u drugom zivotu, i neka te ne osudi kada se pojavis pred

njegovim strasnim sudom - on koji je blagoslovljen u vijeke vjekova. Amen".

1482 Sakrament Pokore može biti također u okviru zajedničkog slavlja, sa

zajedničkom pripravom za ispovijed i zajedničkom zahvalom za primljeno oprostjenje. U tom slučaju, osobna ispovijed grijeha i pojedinačno odrješanje

uključeni su u liturgiju Bozje riječi, sa citanjima i homilijom, sa zajedničkim ispitom savjesti, zajedničkim traženjem oprostjenja, molitvom "Oce nas" te zajedničkom zahvalom. Ovo zajedničko slavlje izražava jasnije

crkvenu (eklezijalnu) narav pokore. Ipak sakrament Pokore, na koji god se

način slavio, uvijek je liturgijski čin, dakle - eklezijalan i javan.

1483 U slučaju teske potrebe, može se pribjeći zajedničkom slavlju

pomirenja

s opcom ispovijedi i skupnim odrjesenjem. Takva teska potreba moze se pojaviti kada prijete neposredna smrtna opasnost, a jedan ili vise svećenika nemaju dovoljno vremena da saslušaju ispovijed svakoga pokornika. Teska potreba moze biti i onda kad, s obzirom na broj pokornika, nema na raspolaganju dovoljno ispovjednika da u primjereno vrijeme saslušaju, kako

treba, pojedinačne ispovijedi, tako da bi pokornici, bez svoje krivnje, bili prisiljeni dugo vremena ostati bez sakramentalne milosti ili svete pričesti.

U tom slučaju, za valjanost odrjesenja, vjernici moraju odlučiti da će u dužnom vremenu svoje grijehe pojedinačno ispovijediti. Spada na dijecezanskog

biskupa prosuditi da li postoje traženi uvjeti za skupno odrjesenje. Veliki broj vjernika prigodom velikih blagdana ili hodocasca ne predstavlja slučaj teske potrebe.

1484 "Pojedinačna i cjelovita ispovijed i odrjesenje jesu jedini redoviti način na koji se vjernici pomiruju s Bogom i s Crkvom, osim ako fizička ili

moralna nemogućnost ispricavaju od takve ispovijedi". I to nije bez dubokih

razloga. Krist djeluje u svakom sakramentu, i osobno se obraća svakom gresniku: "Sinko! Otpustaju ti se grijesi" (Mk 2,5). On je liječnik koji se prigiba pred svakim pojedinim bolesnikom koji ga trebada ga izlijeći; on ga

pridize i u bratsku zajednicu vraća. Dakle, osobna ispovijed jest najznakovitiji način pomirenja s Bogom i s Crkvom.

Ukratko

1485 Na sâm dan uskrsnuca, Gospodin Isus se ukaza apostolima i rece im:

"Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijehе, otpustaju im se; kojima zadržite, zadržani su im" (Iv 20,22-23).

1486 Oproštenje grijehа pocinjenih poslije krštenja daje se posebnim sakramentom, koji zovemo sakrament obracеnja, ispovijedi, pokore ili pomirenja.

1487 Tko grijesi nanosi uvredu Bozjoj casti i ljubavi, svome vlastitom dostojanstvu covjeka pozvanog da bude dijete Bozje i duhovnom zdravlju Crkve, kojoj svaki krscanin treba biti kamen zivi.

1488 U svjetlu vjere, nema tezeg zla od grijehа, i nista nema gorih posljedica za same gresnike, za Crkvu i za sav svijet.

1489 Vratiti se u zajednistvo s Bogom, nakon sto se grijehom izgubilo, moguće je samo po milosti Boga, koji je bogat milosrdjem i brizljiv za spas ljudi. Treba moliti za taj dragocjeni dar sebi i drugima.

1490 Hod povratka Bogu, nazvan obracеnje i kajanje, ukljucuje bol i odbojnost naspram pocinjenim grijesima, te cvrstu odluku ne grijesiti ubuduce. Obracеnje se, dakle, odnosi na proslost i buducnost; hrani se nadom u Bozje milosrdje.

1491 Sakrament Pokore se sastoji od triju pokornikovih cina i od svecenikova odrjesenja. Cini pokornika jesu: kajanje, ispovijed ili ocitovanje grijehа sveceniku, te odluka da ce se izvršiti zadovoljstina i djela zadovoljstine.

1492 Kajanje (zove se i skrusenost) treba biti nadahnuto razlozima koji proizlaze iz vjere. Ako kajanje izvire iz prave ljubavi prema Bogu, zove se "savršenim"; ako je pak utemeljeno na drugim razlozima, zove se "nesavršenim".

1493 Tko zeli postici pomirenje s Bogom i s Crkvom, mora svećeniku ispovijediti sve teske grijeha koje jos nije ispovijedio i kojih se sjeca nakon brizljivog ispita savjesti. Ispovijed lakih grijeha, iako nije nuzna, Crkva je ipak zivo preporucuje.

1494 Svećenik nalaze pokorniku izvršenje nekih cina "zadovoljstine" ili "pokore" da bi nadoknadio stetu nanesenu grijehom i povratio se ponasanju koje dolikuje Kristovu uceniku.

1495 Oprastati grijeha u Kristovo ime mogu samo svećenici koji su dobili ovlast odrjesivanja od crkvene vlasti.

1496 Duhovni ucinci sakramenta Pokore jesu:

- pomirenje s Bogom po kojem pokornik ponovno zadobiva milost;
- pomirenje s Crkvom;
- otpusjenje vjecnih kazni zasluzene smrtnim grijesima;
- otpusjenje, barem djelomicno, vremenitih kazni kao posljedica grijeha;
- mir i spokoj savjesti, te duhovna utjeha;
- povecanje duhovnih snaga za krscansku borbu.

1497 Pojedinačna i cjelovita ispovijed teskih grijeha s odrjesenjem ostaje jedinim redovitim sredstvom za pomirenje s Bogom i s Crkvom.

1498 Oprostima vjernici mogu dobiti za sebe, kao i za duše u čistilistu, otpuštenje vremenitih kazni koje su posljedice grijeha.

Članak 5. BOLESNICKO POMAZANJE

1499 "Svetim pomazanjem bolesnikâ i molitvom svećenikâ cijela Crkva preporučuje bolesne trpećem i proslavljenom Gospodinu, da im olakša boli i da ih spasi, stovise potiče ih da se slobodno sjedine s Kristovom mukom i smrću i tako doprinesu dobru Božjega Naroda".

I. Temelji ovog sakramenta u naumu spasenja

BOLEST U LJUDSKOM ŽIVOTU

1500 Bolest i patnja vazda su se brojili među najteža pitanja koja stavljaju na kusu ljudski život. U bolesti čovjek doživljuje svoju nemogućnost, svoju ograničenost i privremenost. U svakoj bolesti možemo nazreti smrt.

1501 Bolest može čovjeka dovesti do tjeskobe, do zatvaranja u sebe, čak do ocaja i pobune protiv Boga. Ali može ga dovesti i do veće zrelosti, pomoći mu da u svom životu razluči ono što nije bitno te se okrene kome što jest bitno. Bolest čovjeka vrlo često izazove da Boga traži i da mu se vrati.

BOLESNIK PRED BOGOM

1502 Starozavjetni covjek svoju bolest zivi pred Bogom: zbog bolesti pred Boga izlijeva svoju tuzaljku i od njega, gospodara zivota i smrti, moli ozdravljenje. Bolest postaje put obracenja, a Bozje oprostjenje pocetak je ozdravljenja. Izrael iskustveno dozivljava da je bolest tajnovito povezana uz grijeh i zlo, a da vjernost Bogu, u skladu sa zakonom, vraca zivot: "Ja sam Gospodin koji dajem zdravlje" (Izl 15,26). Prorok naslucuje da trpljenje

moze imati otkupiteljsku vrijednost i za grijeh druge. Napokon Izaija navijesta da ce za Sion nastupiti vrijeme kad ce Gospodin oprostiti svaku krivnju i izlijeciti svaku bolest.

KRIST - LIJECNIK

1503 Kristovo suosjecanje s bolesnima i njegova brojna iscjeljenja svakovrsnih bolesnika ocit su znak da je "Bog pohodio narod svoj" (Lk 7,16) i

da se priblizilo Kraljevstvo Bozje. Ali Isus ima vlast ne samo lijeciti vec i grijeh oprastati: on je dosao izlijeciti citavoga covjeka, dusu i tijelo.

Isus je lijecnik koga bolesnici trebaju. Njegovo suosjecanje sa svima koji trpe ide tako daleko da se s njima poistovjecuje: "oboljeh i pohodili ste me" (Mt 25,36). Isusova posve osobita ljubav prema bolesnima nije kroz vjekove prestala krscane poticati na posebnu brigu prema svima koji trpe

na tijelu i dusi. Ta je briga uzrok neumornih napora da im se olaksaju muke.

1504 Isus cesto od bolesnika zahtijeva vjeru. Pri lijecenju se pak sluzi znakovima: pljuvackom i polaganjem ruku, kalom i umivanjem. Bolesnici nastoje dotaknuti Isusa "jer je snaga izlazila iz njega i sve ozdravljala" (Lk 6,19). Tako nas Krist, u svojim sakramentima, nastavlja "doticati" da nas izlijeci.

1505 Potresen tolikim patnjama, Isus ne samo dopusta bolesnicima da ga doticu, vec njihove nevolje uzima na se: "On slabosti nase uze i boli ponese" (Mt 8,17). Isus nije izlijecio sve bolesne. Njegova su iscjeljenja bila znak dolaska Kraljevstva Bozjega. Nagovjescivala su korjenitije ozdravljenje: pobjedu nad grijehom i smrti kroz njegov Vazam. Krist je na kriz ponio sve breme nasega zla teoduzeo "grijeh svijeta" (Iv 1,29), kojemu je bolest posljedica: Isus je svojom mukom i smrću na krizu dao patnji novi smisao: patnja nas odsada moze suoblikovati njemu i sjedinjavati s njegovom otkupiteljskom mukom.

"BOLESNE LIJECITE ..."

1506 Krist je pozvao ucenike da idu za njim uzimajuci svoj kriz. Slijedeci ga, drugim su ocima poceli gledati bolest i bolesnike. Isus je ucenike pridruzio svome siromastvu i sluzenju. Ucinio ih je dionicima svojeg suosjecanja i iscjeliteljskog poslanja: "Otisavsi, propovijedali su obracenje; izgonili mnoge zloduhe i mnoge su nemocnike mazali uljem i oni su ozdravljali" (Mk 6,12-13).

1507 Uskrsli Gospodin ponavlja to poslanje ("U ime ce moje... na nemocnike ruke polagati, i bit ce im dobro" Mk 16,17-18) potvrđujući ga znakovima koje Crkva cini zazivajuci njegovo ime. Ti znakovi na poseban nacin pokazuju da je Isus doista "Bog koji spasava".

1508 Duh Sveti nekima daje poseban dar ozdravljanja da se preko njih ocituje milost Uskrsloga. Medjutim, i najzarce molitve ne postizu uvijek ozdravljenje od svih bolesti. Tako sveti Pavao mora od Gospodina nauciti: "Dosta ti je moja milost jer snaga se u slabosti usavrjuje" (2 Kor 12,9) i da podnošenje patnji može biti osmišljeno time što "u svom tijelu dopunjam što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo, Crkvu" (Kol 1,25).

1509 "Bolesne liječite!" (Mt 10,8). Tu je zadacu Crkva primila od Gospodina i trudi se da je izvrši brigom za bolesne i zagovornom molitvom kojom ih prati. Crkva vjeruje u ozivljujucu prisutnost Krista, koji je liječnik duša i tijela. Ta je prisutnost posebno djelotvorna u sakramentima, a najosobitije u euharistiji, kruhu koji daje život vječni; na povezanost ovoga kruha s tjelesnim zdravljem upućuje sveti Pavao

1510 Apostolska Crkva, međjutim, poznaje i poseban obred za bolesnike, o čemu svjedoci sveti Jakov: "Boluje li tko među vama? Neka dozove starješine Crkve! Oni neka mole nad njim mazuci ga uljem u ime Gospodnje, pa će molitva vjere spasiti nemocnika; Gospodin će ga podići, i ako je sagriješio, oprostić će mu se" (Jak 5,14-15). Predaja je u tom obredu prepoznala jedan od sedam sakramenata Crkve.

SAKRAMENT BOLESNIH

1511 Crkva vjeruje i uči da je jedan od sedam sakramenata napose određen za

potporu onima koje kusa bolest: to je bolesničko pomazanje. Ovo sveto pomazanje bolesnih ustanovljeno je kao istinski i pravi sakrament Novoga zavjeta od Krista, naseg Gospodina, u Marku je spomenuto, a vjernicima je preporučeno i proglašeno po Jakovu, apostolu i bratu Gospodinovu.

1512 Svjedocanstva o mazanju bolesnika blagoslovljenim uljem susreću se od

starine u liturgijskoj predaji i na Istoku i na Zapadu. Tijekom stoljeca sveta se pomast sve isključivije dijelila umirućima, pa je stoga i dobila naziv "Posljednja pomast". Ali unatoc takvu razvoju, liturgija nije nikada prestala moliti Gospodina da bolesnik zadobije i tjelesno zdravlje, ako mu je korisno za spas.

1513 Apostolska konstitucija "Sacram unctionem infirmorum" od 30. studenoga 1972.

u skladu s Drugim vatikanskim saborom određuje da se ubuduće u rimskom obredu

uvazava slijedeće: "Sakrament bolesničke pomasti dijeli se onima koji su teško bolesni,

tako da se pomazu na celu i rukama propisno blagoslovljenim maslinovim uljem ili, ako je

zgodno, kojim drugim biljnim uljem, pri čemu se samo jedanput izgovaraju ove

riječi: "Ovim svetim pomazanjem i svojim preblagim milosrdjem neka te Gospodin milosću Duha Svetoga pomogne, neka te oslobođena od grijeha spasi

i milosrdno pridigne".

II. Primatelj i sluzitelj ovog sakramenta

U TESKOJ BOLESTI

1514 Bolesnička pomast "nije sakrament samo za one koji se nalaze u skrajnjoj životnoj pogibelji. Sigurno je već prikladno vrijeme za njegovo primanje netom se vjernik zbog bolesti ili starosti nalazi na početku smrtne pogibelji".

1515 Ovaj se sakrament može ponoviti ako bolesnik po primljenoj pomasti prizdravi, a onda nastupi druga teška bolest. U tijeku iste bolesti sakrament se može ponoviti ako nastupi pogorsanje. Prije pogibeljna kirurškog zahvata prikladno je primiti bolesničku pomast. Isto vrijedi i za starije osobe kojih nemoc biva sve veća.

"... NEKA DOZOVE STARJESINE CRKVE"

1516 Samo su svećenici (biskupi i prezbiteri) djelatnici bolesničke pomasti. Njihova je dužnost da vjernike pouče o blagodatima ovog sakramenta. Neka

vjernici ohrabre bolesnike da traže od svećenika ovaj sakrament. Bolesnici neka se pripreme da ga prime s dobrim raspoloženjem, uz pomoć svoga pastira i cijele crkvene zajednice, koja je pozvana da bolesnike na poseban način okruži svojim molitvama i bratskom pažnjom.

III. Slavlje sakramenta

1517 Bolesnička je pomast, kao i svi sakramenti, liturgijsko i zajedničko-slavno slavlje, bilo da biva u obitelji, bolnici ili crkvi, bilo za samo jednog bolesnika ili za skupinu nemocnika. Veoma je prikladno da se slavi unutar euharistije kao spomen-cina Gospodnjeg Vazma. Ako to okolnosti

svjetuju, slavlju ovog sakramenta moze prethoditi sakrament pokore, a za njim uslijediti euharistija. Kao sakrament Kristova vazma, euharistija bi trebala uvijek biti posljednji sakrament na zemaljskom putovanju, "popudbina" za "prelazak" u vjecni zivot.

1518 Rijec i sakrament jesu nerazdvojiva cjelina. Sluzba Rijeci, kojoj prethodi pokornicki cin, uvodi u slavlje. Kristove rijeci i apostolsko svjedocenje ozivljuju vjeru bolesnika i zajednice da bi od Gospodina iskali snagu njegova Duha.

1519 Slavlje sakramenta ima ove glavne dijelove: "starjesine Crkve" (Jak 5,14) - u sutnji - polazu ruke na bolesnike; nad bolesnicima mole u vjeri Crkve; to je epikleza vlastita ovom sakramentu; slijedi pomazanje uljem, sto ga je, ako je moguće, blagoslovio biskup.

Ti liturgijski cini ukazuju koju milost ovaj sakrament daje bolesnima.

IV. Ucinci slavlja ovog sakramenta

1520 Posebni dar Duha Svetoga. Osnovna milost ovog sakramenta jest milost potpore, mira i ohrabrenja za nadvladavanje tegoba vlastitih teskoj bolesti ili starackoj nemoci. Ta milost je dar Duha Svetoga koja obnavlja pouzdanje i vjeru u Boga, jaca protiv napasti Zloga, to jest napasti obeshrabrenja i tjeskobe smrti. Ta potpora Gospodnja snagom njegova Duha privodi bolesnika k ozdravljenju duse, a takodjer i tijela, ako je to volja Bozja. I povrh toga "ako je sagrijesio, oprostit ce mu se" (Jak 5,15).

1521 Sjedinjenje s mukom Kristovom. Po milosti ovog sakramenta bolesnik

prima snagu i dar da se tjesnje sjedini s Kristovom mukom: bolesnik na neki

nacin biva posvecen da donosi plodove po suoblicenju s otkupiteljskom Kristovom mukom. Trpljenje, posljedica istocnog grijeha, prima novi smisao:

postaje udionistvo u Kristovu spasiteljskom djelu.

1522 Milost crkvenog zajedništva. Bolesnici koji prime ovaj sakrament dragovoljno se "sjedinjaju s Kristovom mukom i smrću i tako pridonose dobru

Bozjeg naroda". Slaveci ovaj sakrament Crkva se, u općinstvu svetih, zauzima

za bolesnikovo dobro, a bolesnik, po milosti sakramenta, sa svoje strane pridonosi posvećenju Crkve i dobru svih ljudi za koje Crkva trpi i za koje se, po Kristu, prinosi Bogu Ocu.

1523 Priprava za posljednji prijelaz. Ako se sakrament bolesnicke pomasti dijeli svima koji podnose teske bolesti i slabosti, s više razloga daje se onima koji su na izlazu iz ovog zivota ("in exitu vitae constituti"), tako da se nazivao i sakramentom umirucih (zapravo izlazecih - sacramentum exeuntium). Sakrament bolesnicke pomasti dovršuje naše suoblicenje sa smrću

i uskrsnućem Kristovim, što ga je sakrament krštenja započeo. On nadopunjuje

sveta pomazanja koja obilježavaju sav život krsćana: krsno je pomazanje u nama zapečatilo novi život, a krizmeno nas ojačalo za životnu borbu; ovo posljednje pomazanje je poput čvrste utvrde koja brani svršetak našega zemaljskog života u vidu zadnjih borbi pred ulazak u Oćinski dom.

V. Popudbina: posljednji sakrament krscana

1524 Onima koji su na izlazu iz ovoga svijeta, uz sakrament bolesnickog pomazanja Crkva nudi euharistiju kao popudbinu. Pricest tijelom i krvlju Kristovom u trenutku prijelaza k Ocu ima narocito znacenje i vaznost. To je

sjeme vjecnog zivota i moc uskrsnuca, prema Gospodinovim rijecima: "Tko

blaguje moje tijelo i pije moju krv, ima zivot vjecni; i ja cu ga uskrisiti u posljednji dan" (Iv 6,54). Euharistija, sakrament Krista umrlog i uskrsloga, biva ovdje sakrament prijelaza iz smrti u zivot, iz ovoga svijeta k Ocu.

1525 I kao sto sakramenti krsta, potvrde i euharistije cine jednu cjelinu, te ih nazivamo "sakramenti krscanske inicijacije", tako se moze reci da sakramenti pokore, bolesnickog pomazanja i euharistije, kao popudbine, tvore

na kraju krscanskog zivota "sakramente pripreme za Domovinu" ili sakramente

dovrsetka zemaljskog hodocascenja.

Ukratko

1526 "Boluje li tko medju vama? Neka dozove starjesine Crkve! Oni neka mole

nad njim mazuci ga uljem u ime Gospodnje, pa ce molitva vjere spasiti nemocnika! Gospodin ce ga podici i, ako je sagrijesio, oprostit ce mu se." (Jak 5,14-15).

1527 Svrha je sakramenta bolesnickog pomazanja da dade osobite milosti krscaninu koji prozivljava tegobe vezane uz teske bolesti ili starost.

1528 Vrijeme pogodno za primanje svetog pomazanja sigurno je kad vjernik

zbog bolesti ili starosti pocinje biti u zivotnoj pogibelji.

1529 Svaki put kada krscanin tesko oboli, moze primiti sveto pomazanje, isto

tako nakon primanja, kad se bolest pogorsala.

1530 Samo svecenici (prezbiteri i biskupi) mogu dijeliti sakrament bolesnicke pomasti; pri dijeljenju, sluze se uljem blagoslovljenim od biskupa ili, po potrebi, od samoga svecenika sluzitelja.

1531 Bitna radnja u slavlju ovoga sakramenta jest mazanje bolesnika na celu

i rukama (po rimskom obredu) ili na drugim dijelovima tijela (na Istoku); mazanje je popraceno liturgijskom molitvom svecenika slavitelja kojom zaziva

posebnu milost ovog sakramenta.

1532 Plodovi posebne milosti sakramenta bolesnicke pomasti jesu:

- bolesnik se sjedinjuje s Kristovom mukom za dobro svoje i Crkve;
- prima potporu, mir i ohrabrenje da krscanski podnosi tegobe bolesti ili starosti;
- prima oprostjenje grijeha, ako ga nije mogao primiti u sakramentu pokore;
- dobiva zdravlje, ako to koristi duhovnom spasenju;
- pripravlja bolesnika za prijelaz u vjecni zivot.

TRECE POGLAVLJE: SAKRAMENTI U SLUZBI ZAJEDNICE

1533 Krst, potvrda i euharistija sakramenti su krscanske inicijacije. Na njima se zasniva opci poziv svih Kristovih učenika, poziv na svetost i na poslanje evangeliziranja svijeta. Ti sakramenti daju potrebne milosti da se zivi po Duhu u ovom zivotu hodocasnika na putu prema domovini.

1534 Dva druga sakramenta, sveti red i zenidba, usmjereni su k spasenju drugih. A ako pridonose i osobnom posvecenju, to biva po sluzenju sto se iskazuje drugima. Ovi sakramenti daju posebno poslanje u Crkvi i sluze za izgradnju Bozjeg naroda.

1535 U tim sakramentima vjernici koji su vec u krstenju i potvrdi posveceni

za svecenstvo zajednicko svim vjernicima, mogu primiti posebna posvecenja.

Oni koji primaju sveti red, u Kristovo se ime "postavljaju da Crkvu hrane rijecju i miloscu Bozjom". A "krscanski se supruzi jacaju i na neki nacin posvecuju posebnim sakramentom za duznosti i dostojanstvo svoga staleza".

Clanak 6. SAKRAMENT SVETOGA REDA

1536 Sveti Red je sakrament po kojemu se u Crkvi do konca vremenâ nastavlja

poslanje sto ga je Krist povjerio apostolima: to je dakle sakrament apostolske sluzbe. Ima tri stupnja: biskupstvo, prezbiterat i djakonat. [O ustanovljenju od Krista i o apostolskoj sluzbi v. broj 871 i sl. Ovdje se govori samo o sakramentalnom putu kojim se ta sluzba prenosi.]

I. Zasto ime Sakrament Reda?

1537 Rijec Red, u rimskoj starini, oznacavala je tijela (drustva) ustrojena

u gradjanskom smislu, osobito tijelo onih koji vladaju. Ordinatio znaci ukljucivanje u neki ordo. U Crkvi ima uspostavljenih tijela koje Predaja, ne

bez oslonca na Sveto pismo, naziva od najdrevnijih vremena taxeis (u grckom),

ordines (u latinskom): tako liturgija govori o ordo episcoporum (biskupski red), o ordo presbyterorum (prezbiterijski red), o ordo diaconorum (djakonski

red). I neke druge skupine dobivaju naziv ordo: katekumeni, djevice, supruznici, udovice...

1538 Ukljucivanje u neko od tih crkvenih tijela vrsilo se obredom zvanim ordinatio, vjerskim i liturgijskim cinom koji je bio posveta, blagoslov ili sakrament. Danas je rijec ordinatio [redjenje] pridrzana sakramentalnom cinu

koji ukljucuje u red biskupa, prezbitera i djakona, i koji je vise nego jednostavni izbor, imenovanje, delegacija ili postavljanje sa strane zajednice, jer podjeljuje dar Duha Svetoga koji omogucava vrsenje "svete vlasti" (sacra potestas), a ta vlast moze dolaziti samo od Krista, preko njegove Crkve. Redjenje se zove i consecratio jer se radi o odredjenom odvajanju i uvodjenju u sluzbu (investitura) sa strane samoga Krista, za njegovu Crkvu. Biskupovo polaganje ruku, zajedno s posvetnom molitvom,

vidljivi je znak toga posvecenja.

II. Sakrament Reda u naumu spasenja

SVECENISTVO STAROG ZAVJETA

1539 Izabrani je narod Bog ustanovio kao "kraljevstvo svecenikâ, narod svet"

(Izl 19,6). Ali unutar izraelskog naroda Bog je izabrao jedno od dvanaest plemena, Levijevo pleme, odvajajući ga za bogostovnu službu; sam Bog je njegova bastina. Poeci starozavjetnog svećenstva posvećeni su posebnim obredom. Njime su svećenici "postavljeni za ljude u odnosu prema Bogu, da
prinose darove i žrtve za grijeh".

1540 Iako je ustanovljeno za navijestanje Božje riječi i za uspostavljanje zajedništva s Bogom po žrtvama i molitvama, to svećenstvo ipak nije bilo
sposobno ostvariti spasenje jer je moralo neprekidno prinostiti žrtve i nije moglo dovesti do konačnog posvećenja, koje će samo Kristova žrtva ostvariti.

1541 Crkvena liturgija ipak vidi u Aronovu svećenstvu i u levitskoj službi, kao i u uspostavi sedamdesetorice muzeva, sliku novozavjetnog svećenstva.

Tako Crkva, u latinskom obredu, u posvetnoj molitvi kod biskupskog redjenja

moli: "Bože i Oče Gospodina našega Isusa Krista, Oče milosrdja i Bože svake

utjehe, koji u visinama stanuješ a nizine motriš; ti sve znaš prije nego što se dogodi; ti si milosnom Riječju svojom u Crkvi pravila usadio; od iskona si rod pravednika predodredio da bude od Abrahama; prvake si i svećenike postavljao i svetista svoja nisi ostavio bez službe, od početka se svijeta proslavljaš u onima koje odabiraš".

1542 U redjenju prezbitera Crkva moli:

"Tako su se i u Starome zavjetu razvijali stupnjevi svećenstva i službe levita u isčekivanju novog otajstva: na celo narodu postavio si velike svećenike da ga vode, a druge si ljude odabrao da im pomazu i imaju

udjela u

njihovoj službi. Ti si prenio Mojsijev duh sedamdesetorici ljudi punih mudrosti da bi on sam, uz njihovu pomoć, lakše upravljao brojnim narodom za

vrijeme putovanja kroz pustinju. Aronovim si sinovima predao izobilje Očeve

punine: da bude dosta svećenika za prinosenje spasonosnih žrtava i obavljanje ostalih službi".

1543 A u posvetnoj molitvi redjenja đakona Crkva

ispovijeda: "Odredio si da za vršenje svete službe vojuju službenici

raspoređeni u tri stupnja. U Starom zavjetu ti si izabrao Levijeve sinove da vrše službu u svetom satoru i zauvijek posjeduju dio koji im je pripao: bastina vječnog blagoslova".

JEDINO KRISTOVO SVECENISTO

1544 Sve slike starozavjetnog svećenstva ispunile su se u Isusu Kristu, koji je jedini "Posrednik između Boga i ljudi" (1 Tim 2,5). Melkisedeka, "svećenika Boga Svevisnjega" (Post 14,18), krscanska predaja smatra praslalom svećenstva Krista, jedinog "velikog svećenika po redu Melkisedekovu" (Heb 5,10; 6,20), "svetog, nedužnog, neokaljanog" (Heb 7,26),

koji "jednim uistinu prinosom zasvagda usavrši posvećene" (Heb 10,14), tj.

svojom jedinom žrtvom na krizu.

1545 Kristova je otkupiteljska žrtva jedna jedina, i izvršena jednom zauvijek. Pa ipak ona postaje prisutna u euharistijskoj žrtvi Crkve. Isto je i s jedinim svećenstvom Isusa Krista: ono se po ministerijalnom svećenstvu

uprisutnjuje a da se pri tom ne umanjuje jedinstvenost Kristova svećenstva.

"Naime, samo je Krist pravi svećenik, drugi su samo njegovi službenici".

DVOJAKO SUDIONISTVO U JEDINSTVENOM KRISTOVU SVEĆENISTVU

1546 Krist, veliki svećenik i jedini posrednik, učinio je Crkvu

"kraljevstvom i svećenicima Bogu i Ocu svojemu" (Otk 1,6). Cjelokupna je

zajednica vjernika, kao takva, svećenička. Vjernici, svatko prema svome pozivu, vrše svoje svećenstvo sudjelovanjem u Kristovu svećeničkom, prorockom i kraljevskom poslanju. Vjernici su po sakramentima krštenja i potvrde "posvećeni da budu (...) sveto svećenstvo".

1547 Ministerijalno ili hijerarhijsko svećenstvo biskupa i prezbitera i opće svećenstvo svih vjernika, iako "i jedno i drugo, svako na svoj način, imaju dio u Kristovu svećenstvu", ipak se između sebe bitno razlikuju, iako su "u međusobnom odnosu". U kojem smislu? Dok se opće svećenstvo

vjernika ostvaruje kroz razvijanje krsne milosti, život vjere, nade i ljubavi, život po Duhu, ministerijalno je svećenstvo u službi općega svećenstva, i u vezi je s razvijanjem krsne milosti svih krsćana. Ono je jedno od sredstava kojima Krist nastavlja izgrađivati i voditi svoju Crkvu. To je razlog da se ono prenosi posebnim sakramentom, sakramentom Reda.

U OSOBI KRISTA - GLAVE

1548 U crkvenoj službi zaredjenog službenika sam Krist je nazocan svojoj Crkvi kao Glava svoga tijela, Pastir svoga stada, Veliki svećenik

otkupiteljske zrtve, Ucitelj Istine. To Crkva izrazava kad kaze da svecenik snagom sakramenta reda djeluje in persona Christi Capitis (u osobi Krista-glave):Isti je svecenik, Isus Krist, koga zamjenjuje njegov sluzbenik. Ako je ovaj, po svojem svecenickom posvecenju koje je primio, postao doista slican vrhovnom sveceniku, ima vlast djelovati snagom samoga Krista kojega predstavlja (virtute ac persona ipsius Christi).

Krist je izvor svakog svecenistva: jer svecenik Starog zakona bio je slika Isusa Krista, a svecenik Novog zavjeta djeluje u Kristovoj osobi.

1549 Po sluzbi reda, osobito biskupâ i prezbitera, postaje vidljiva nazocnost Krista kao Glave Crkve u zajednici vjernika. Prema lijepoj izreci sv. Ignacija Antiohijskog, biskup je typos tou Patros, ziva slika Boga Oca.

1550 Ta Kristova nazocnost u sluzbeniku ne smije se shvatiti tako kao da bi on po njoj bio zasticen od svih ljudskih slabosti, od duha gospodovanja, od pogresaka, cak i od grijeha. Snaga Duha Svetoga ne jamci na isti nacin za sve cine sluzbenika. Dok je u sakramentalnim cinima to jamstvo dano tako da cak ni grijeh sluzbenika ne moze zaprijeciti ucinke milosti, postoje mnogi drugi cini u kojima ljudski biljeg sluzbenika ostavlja tragove koji nisu uvijek znak vjernosti evandjelju i koji prema tome mogu stetiti apostolskoj plodnosti Crkve.

1551 To svecenistvo jest ministerijalno. "A ona duznost koju je Gospodin povjerio pastirima svoga naroda pravo je sluzenje". Potpuno je usmjereno prema Kristu i prema ljudima. Potpuno ovisi o Kristu i o njegovu jedinom svecenistvu i ustanovljeno je na korist ljudima i crkvenoj zajednici.

Sakrament reda podjeljuje "svetu vlast", koja nije drugo doli Kristova vlast. Vrsenje te vlasti mora se dakle ravnati prema uzoru Krista koji je iz ljubavi postao posljednji i sluga svima. "Gospodin je jasno rekao da je skrb za njegovo stado mjerilo ljubavi prema njemu".

"... U IME SVE CRKVE"

1552 Ministerijalno svećenstvo nema samo zadacu da zastupa Krista - Glavu

Crkve - pred zajednicom vjernika; ono i djeluje u ime citave Crkve kad upravlja Bogu molitvu Crkve, a osobito kad prinosi euharistijsku zrtvu.

1553 Izraz "u ime sve Crkve" ne znaci da su svećenici izaslanici zajednice. Molitva i prinos Crkve nerazdvojivi su od molitve i prinosa Krista, njezine Glave. To je uvijek Kristova sluzba u njegovoj Crkvi i po njoj. Cijela Crkva, Tijelo Kristovo, moli i prinosi se "po Kristu, s Kristom i u Kristu", u jedinstvu Duha Svetoga, Bogu Ocu. Cijelo tijelo, caput et membra (glava i udovi), moli i prinosi se; zato oni koji, u Tijelu, vrse posebnu sluzbu, nazivaju se sluzbenicima ne samo Krista nego i Crkve. Upravo stoga sto ministerijalno svećenstvo predstavlja Krista, ono moze predstavljati Crkvu.

III. Tri stupnja sakramenta Reda

1554 "Tako crkvenu od Boga ustanovljenu sluzbu vrse u raznim redovima oni

koji se vec u starini zovu biskupima, prezbiterima, djakonima". Katolicki nauk, izrazen kroz liturgiju, kroz Uciteljstvo i trajnu praksu Crkve priznaje da postoje dva stupnja ministerijalnog sudjelovanja u Kristovu svećenstvu: biskupstvo i prezbiterat. Djakonat je njima na pomoc i

služenje. Zato izraz sacerdos u sadašnjoj praksi označava biskupe i prezbitere, a ne i djakone. Međutim, katolicki nauk uči da se stupnjevi sudjelovanja u svećenstvu (biskupstvo i prezbiterijat) kao i stupanj služenja (djakonat) podjeljuju sakramentalnim činom zvanim "redjenje" tj. sakramentom Reda: "Neka svi postuju djakone kao Isusa Krista, a tako i biskupa, koji je slika Oca, te prezbitere kao Bozje vijeće i kao zbor apostola: bez njih nema Crkve".

BISKUPSKO REDJENJE - PUNINA SAKRAMENTA REDA

1555 "Između različitih onih služba koje se od prvih vremena vrše u Crkvi,

prema svjedočanstvu Predaje, prvo mjesto ima služba onih koji, postavljani

za biskupe, po neprekinutom nasljedstvu imaju mladice od apostolskog sjemena".

1556 Da ispune tako uzviseno poslanje, "apostole je Krist obdario posebnim

izljevom Duha Svetoga koji je sisao na njih, a sami su polaganjem ruku predali svojim pomoćnicima duhovni dar, koji je sve do nas došao u biskupskom posvećenju".

1557 Drugi vatikanski sabor pak uči "da se biskupskim posvećenjem dijeli punina sakramenta Reda, koju liturgijski običaj Crkve i glas svetih Otaca zove najvišim svećenstvom, vrhuncem ["Summa"] svete službe".

1558 "Biskupsko posvećenje daje sa službom posvećivanja također službe poučavanja i vladanja (...) Jer se polaganjem ruku i riječima posvećenja

daje milost Duha Svetoga i utiskuje se biljeg, tako da biskupi na odličan i vidljiv način imaju ulogu samoga Krista Ucitelja, Pastira i Svećenika, i rade u njegovo ime (in Eius persona agent)." "Biskupi su prema tome, po Duhu

Svetomu koji im je dan, postali pravi i autentični učitelji vjere, svećenici i pastiri".

1559 "Članom biskupskoga zbora postaje se po sakramentalnom posvećenju i po

hijerarhijskom zajedništvu s Glavom i članovima Kolegija". Na značaj i kolegijalnu narav biskupskog reda upućuje i stari običaj da više biskupa sudjeluje u posveti novog biskupa. Danas se za zakonito redjenje biskupa traži poseban pristanak Rimskog biskupa kao vrhovne vidljive veze zajedništva pojedinacnih Crkava u jednoj Crkvi i kao jamstvu njihove slobode.

1560 Svaki biskup, kao Kristov namjesnik, ima pastirsku brigu za partikularnu Crkvu koja mu je povjerena, ali istodobno kolegijalno sa svom

svojom braćom u biskupstvu ima brigu za sve Crkve: "Iako je pojedini biskup

pastir samo onog dijela stada koje mu je povjereno, ipak kao zakoniti nasljednik apostola, po božanskoj ustanovi, suodgovoran je za apostolsko poslanje opće Crkve".

1561 Iz svega što je rečeno vidi se zašto euharistija koju slavi biskup ima sasvim posebno značenje kao znak Crkve okupljene oko oltara pod predsjedanjem onoga koji vidljivo predstavlja Krista, Dobroga Pastira i Glavu Crkve.

REDJENJE PREZBITERA - BISKUPOVIH SURADNIKA

1562 "Krist, kojega je Otac posvetio i poslao na svijet, ucinio je preko svojih apostola dionicima svoga posvecenja i poslanstva njihove nasljednike, to jest biskupe, koji su zakonito povjerali, u razlicnom stupnju, duznost svoje sluzbe razlicitim osobama u Crkvi." "Zadatak njihove

sluzbe predan je u nizem stupnju prezbiterima: oni su uspostavljeni u red prezbitera da bi bili suradnici biskupskog reda, kako bi se pravilno izvrsavalo apostolsko poslanje povjereno od Krista."

1563 "Sluzba prezbitera, jer je usko povezana s biskupskim redom, sudjeluje

u vlasti kojom sam Krist svoje Tijelo izgradjuje, posvecuje i upravlja. Zato svecenstvo prezbitera pretpostavlja sakramente krscanske inicijacije, no ipak se podjeljuje onim posebnim sakramentom kojim se prezbiteri pomazanjem

Duha Svetoga obiljezuju posebnim biljegom i tako se suoblicuju s Kristom svecenikom da mogu djelovati u ime Krista koji je Glava Crkve".

1564 "Premda prezbiteri nemaju vrhunac svecenistva i u vršenju svoje vlasti

ovise o biskupima, ipak su s njima združeni svecenikom casu i posvecuju se

po sakramentu Reda, na sliku Krista, vrhovnog i vjecnog Svećenika, da propovijedaju evandjelje, da budu pastiri vjernika i da vrše službu Bozju kao pravi svećenici Novoga zavjeta".

1565 Snagom sakramenta reda prezbiteri sudjeluju u općem poslanju stoga je

Krist povjerio apostolima. "Duhovni dar koji su primili na redjenju ne pripravlja ih za neko ograniceno i usko poslanje, nego za najvise i opce

poslanje `sve do nakraj zemlje"', "uvijek duhom spremni bilo gdje navijestati evandjelje".

1566 "Svoju svetu sluzbu najvise vrse u euharistijskom bogoslužju ili sinaksi, gdje radeci kao predstavnici Krista i navjesćujući njegovo otajstvo, sjedinjuju molitve vjernika sa zrtvom njihove Glave, i u zrtvi mise posada-snjuju i namjenjuju sve do Gospodinova dolaska jedinu zrtvu Novoga zavjeta, to jest zrtvu Krista koji se Ocu jedanput prinio kao neporocna zrtva." Iz te jedine zrtve njihovo sluzenje crpi svu svoju snagu i moc.

1567 "Prezbiteri, mudri suradnici biskupskog reda i njegova pomoc i orudje, pozvani da sluze Bozjem narodu, cine jedan prezbiterij sa svojim biskupom, s razlicitim duznostima. U pojedinim mjesnim zajednicama vjernika cine na neki nacin prisutnim biskupa s kojim su vjerno i velikodusno sjedinjeni i djelomicno preuzimaju njegove sluzbe i brigu i svaki dan ih brizno vrse".Prezbiteri mogu vrsiti svoju sluzbu jedino u ovisnosti o biskupu i u jedinstvu s njim. Obecanje poslusnosti koje daju biskupu u trenutku redjenja i biskupov poljubac mira na koncu liturgije redjenja oznacavaju da biskup prezbitere smatra svojim suradnicima, svojim sinovima, svojom bracom i prijateljima, da mu oni za uzvrat duguju ljubav i poslusnost.

1568 "Svi prezbiteri, redjenjem ukljuceni u red prezbiterata, medjusobno su povezani najtjesnjim sakramentalnim bratstvom; napose pak oni u jednoj biskupiji, cijoj su sluzbi pod vlastitim biskupom dodijeljeni, sacinjavaju jedan prezbiterij". Jedinstvo prezbiterija ima liturgijski izrazaj u obicaju

da prezbiteri, nakon biskupa, polazu ruke za vrijeme obreda redjenja.

REDJENJE DJAKONA - "ZA SLUZENJE"

1569 "Na nizem stupnju hijerarhije stoje djakoni, na koje se polazu ruke
`ne
za svecenstvo, nego za sluzenje". Na redjenju djakona ruke polaze jedino
biskup, oznacujuci tako da je djakon posebno pridruzen biskupu u
izvrsavanju
svoje "diakonije".

1570 Djakoni na osobit nacin sudjeluju u Kristovu poslanju i
milosti. Sakrament reda utiskuje im biljeg koji se ne moze izbrisati i koji
ih suoblicuje s Kristom koji je postao "djakon", tj. poslužitelj
svih. Izmedju ostaloga duznost je djakona pomagati biskupu i prezbiterima
u
slavljenju bozanskih otajstava, osobito euharistije, dijeliti euharistiju,
prisustvovati zenidbi i blagoslivljati je, navijestati evandjelje i
propovijedati, voditi sprovode i posvetiti se razlicitim sluzbama krscanske
ljubavi.

1571 Poslije Drugog vaticanskog sabora latinska je Crkva opet
uspostavila djakoniat "kao poseban i trajan hijerarhijski stupanj", dok ga je
istocna Crkva trajno sacuvala. Trajni djakoniat, koji moze biti podijeljen
ozenjenim muskarcima, vazno je obogacenje za poslanje Crkve. Zaista je
prikladno i korisno da se muzevi koji vrse djakonsku sluzbu u Crkvi, bilo u
liturgijskom i pastoralnom zivotu, bilo u socijalnim ili karitativnim
djelima, ojacaju "polaganjem ruku, predanim vec od apostolskog vremena,
i
tjesnje povezu s oltarom da po sakramentalnoj milosti djakonata uspjesnije
izvrse svoju sluzbu".

IV. Slavljenje sakramenta

1572 Redjenje biskupa, prezbitera i djakona, s obzirom na vaznost za zivot partikularne Crkve, trazi sudjelovanje sto je moguće veceg broja vjernika. Redjenje ce biti po mogucnosti nedjeljom i u katedrali, sa svecanoscju koja se dolikuje toj okolnosti. Sva tri redjenja, biskupsko, prezbitersko i djakonsko, imaju isti oblik. Mjesto im je u euharistijskoj liturgiji.

1573 Bitni je cin sakramenta Reda, za sva tri stupnja, biskupovo polaganje ruku na glavu redjenika uz posebnu posvetnu molitvu kojom se od Boga trazi izlijevanje Duha Svetoga i njegovih darova prikladnih za sluzbu za koju se kandidat redi.

1574 Kao u svim sakramentima, i ovdje prate slavlje pridodani obredi. Iako su ti obredi vrlo razliciti u pojedinim liturgijskim predajama, zajednicko im je svojstvo da izrazavaju raznolike vidove sakramentalne milosti. Tako, u latinskom obredu, uvodni obredi - predstavljanje i izbor redjenika, biskupov nagovor, ispitivanje redjenika, litanije svih svetih - potvrđuju da je izbor kandidata izvršen prema obicaju Crkve i pripravlja ju za svecani cin posvete. Slijede drugi obredi koji izrazavaju i simbolicko dovršuju netom ispunjeno otajstvo: to su za biskupa i prezbitera pomazanje krizmom sto je znak posebnog pomazanja Duha Svetoga koji njihovu sluzbu cini

plodnom; predaja knjige evandjelja, prstena, mitre i pastirskog stapa biskupu u znak njegova apostolskog poslanja da navijesta rijec Bozju, njegove vjernosti Crkvi, Kristovoj zarucnici, njegove sluzbe pastira Kristova stada; prezbiteru pruzanje plitice i kaleza, "dara svetoga naroda", a on je pozvan da ga prinosi Bogu; pruzanje knjige evandjelja djakonu koji

je primio poslanje navijestanja Kristova evandjelja.

V. Tko moze podijeliti ovaj sakrament?

1575 Krist je izabrao apostole i ucinio ih dionicima svoga poslanja i svoje vlasti. Uzdignut o desnu Ocevu, on ne napusta svoga stada vec ga po svetim

apostolima trajno stiti i cuva; on jos uvijek upravlja Crkvom po onim istim pastirima koji danas nastavljaju njegovo djelo. Krist dakle "dade" jedne za apostole, druge za pastire. On nastavlja djelovati po biskupima.

1576 Buduci da je sakrament Reda sakrament apostolske sluzbe, duznost je

biskupa kao apostolskih nasljednika prenositi "duhovni dar", "mladice iz apostolskog sjemena". Biskupi valjano zaređjeni, tj. oni koji su u nizu apostolskog nasljedja, valjano podjeljuju tri stupnja sakramenta reda.

VI. Tko moze primiti ovaj sakrament?

1577 "Sveto redjenje valjano prima samo krsteni muskarac". Gospodin Isus izabrao je muskarce (viri) za zbor dvanaestorice apostola, a jednako su tako

cinili i apostoli pri izboru svojih suradnika koji su ih naslijedili u sluzbi. Zbor biskupa, kojima su prezbiteri pridruzeni u svecenstvu, uprisutnjuje i posadasnjuje zbor dvanaestorice. Crkva se smatra vezanom tim

Gospodinovim izborom. Upravo zato redjenje zena nije moguće.

1578 Nitko nema pravo na primanje sakramenta reda. Naime, nitko sam sebi ne

prisvaja tu sluzbu, nego ga Bog poziva. Tko smatra da prepoznaje znakove

Bozjega poziva za sveti red, mora svoju zelju ponizno podloziti crkvenoj vlasti, kojoj pripada i odgovornost i pravo da nekoga pozove na primanje redova. Kao svaka milost, i ovaj sakrament moze biti primljen samo kao nezasluzen dar.

1579 Svi zaredjeni sluzbenici u latinskoj Crkvi, izuzevsi stalne djakone, izabiru se redovito medju neozenjenim vjernicima muskarcima koji imaju zelju

obdrzavati celibat "radi kraljevstva nebeskoga" (Mt 19,12). Pozvani da se nepodijeljena srca posvete Bogu i "onome sto se na nj odnosi", oni se potpuno predaju Bogu i ljudima. Celibat je znak toga novog zivota kome se

posvecuje sluzbenik Crkve; prihvacajuci celibat radosna srca, postaju znak buduceg svijeta.

1580 U istocnim je Crkvama, vec stoljecima, drukcija praksa: dok se biskupi

izabiru iskljucivo medju neozenjenima, za prezbitere i djakone mogu se rediti i ozenjeni. Takva se praksa dugo vremena smatra zakonitom; ti prezbiteri plodonosno vrse sluzbu u svojim zajednicama. Uostalom, istocene

Crkve vrlo cijene celibat prezbitera, i mnogi ga prezbiteri slobodno izabiru, radi kraljevstva nebeskoga. I na Istoku i na Zapadu, onaj tko je primio sakrament Reda vise se ne moze zeniti.

VII. Ucinci sakramenta Reda

NEIZBRISIV BILJEG

1581 Sakrament reda posebnom miloscu Duha Svetoga suoblicuje redjenika s

Kristom i cini ga Kristovim sredstvom u cilju sluzenja njegovoj Crkvi. Redjenje ga osposobljava da djeluje kao predstavnik Krista, Glave Crkve, u njegovoj trostrukoj sluzbi svećenika, proroka i kralja.

1582 To sudionstvo u Kristovoj sluzbi, kao i kod krstenja i potvrde, podjeljuje se jednom zauvijek. I sakrament reda utiskuje neizbrisiv duhovni biljeg i ne moze biti ponovljen niti moze biti privremeno podijeljen.

1583 Tko je valjano zaređen moze, naravno, iz opravdanih razloga, biti lisen obveza i sluzbi vezanih uz redjenje ili mu moze biti zabranjeno da ih vrsi, ali ne moze vise postati laik u pravom smislu te rijeci, jer biljeg utisnut po redjenju ostaje trajno. Poziv i poslanje primljeni na dan redjenja obiljezavaju ga zauvijek.

1584 Buduci da sâm Krist djeluje i ostvaruje spasenje preko zaređenog sluzbenika,

nedostojnost sluzbenika ne prijeci Kristovo djelovanje. Sveti Augustin odlucno veli:

Ohola pak prezbitera treba svrstati zajedno s djavlom. Ali Kristov dar nije zbog toga obscascen,

ono sto kroz njega protjece ostaje cisto i nepomuceno stize do plodne zemlje (...)

Duhovna snaga sakramenta po sebi slici na svjetlost: oni koji njome treba da budu osvjetljeni primaju je u njezinoj cistoci, pa prolazila i kroz prljava sredstva, ona se ne uprlja.

MILOST DUHA SVETOGA

1585 Milost Duha Svetoga vlastita sakramentu reda suoblicuje redjenika Kristu Sveceniku, Ucitelju i Pastiru, kojemu je postao sluzbenik.

1586 Za biskupa to je u prvom redu milost jakosti ("da snagom Duha ima velikosvecenicku vlast": molitva posvete biskupa u latinskom obredu): da razborito i hrabro vodi i brani svoju Crkvu kao otac i pastir, u nesebicnoj ljubavi prema svima, osobito prema siromasima, bolesnima i potrebnima. Ta ga

milost potice da svima navijesta evandjelje, da bude uzor svome stadu, da ga

pretjece na putu posvecivanja poistovjecujuci se u euharistiji s Kristom svecenikom i zrtvom, ne bojeci se poloziti svoj zivot za svoje ovce. Oce, koji poznajes nasa srca, udijeli ovomu svome sluzi kojega si odabrao za biskupstvo, da pase tvoje sveto stado i puninom svecenistva besprijekorno ti

sluzi danju i nocu; neka neprestance umilostivljuje tvoje lice i prinosi darove tvoje svete Crkve; neka, snagom duha velikosvecenistva, ima vlast otpustati grijeha po tvojoj zapovijedi; neka dijeli zadatke po tvome nalogu i sve okove razrjesuje vlasцу koju si dao apostolima; neka ti omili blagoscu

i cistim srcem, prinoseci ti miomiris, po Sinu tvome, Isusu Kristu...

1587 U bizantskom obredu, duhovni dar koji podjeljuje prezbitersko redjenje izrice

se ovom molitvom. Biskup polazuci ruke izmedju ostaloga govori: Gospodine,

ispuni darom Duha Svetoga ovoga koga si se udostojao uzdici na stupanj svecenistva da bude dostojan besprijekorno stajati pred tvojim oltarom, navjescivati evandjelje tvoga kraljevstva, vrsiti sluzbu tvoje istinite rijeci, prinositi ti darove i duhovne zrtve, obnavljati tvoj narod kupelju preporodjenja; tako da i on podje ususret nasem velikom Bogu i Spasitelju

Isusu Kristu, tvome jedinom Sinu, u dan njegova ponovnog dolaska, i neka primi od tvoje neizrecive dobrote nagradu za vjerno vršenje službe svoga reda.

1588 Djakoni, "ojacani sakramentalnom miloscu, sluze Bozjem narodu u zajednici s biskupom i njegovim svecenstvom u sluzbi liturgije".

1589 Crkveni su naucitelji pred velicinom svecenicke milosti i sluzbe osjecali hitnim poziv na obracenje, da bi njihov zivot u svemu odgovarao Onome u cijju eh je sluzbu postavio ovaj sakrament. Tako sveti Grgur Nazijanski, jos kao mlad prezbitar, pise: Treba ocistiti sebe prije nego se pocne cistiti druge; treba biti poucen da bi se moglo poucavati; treba postati svjetlo da bi se moglo svijetliti, pribliziti se Bogu da bi se druge Bogu privodilo; biti posvecen da bi se druge posvecivalo, vodilo za ruku i pametno savjetovalo. Znam ciji smo sluzbenici, na kojoj smo razini i prema

komu smo usmjereni. Poznam Bozju velicinu i covjekovu slabost, ali i snagu.

[Tko je dakle svecenik?] Branitelj istine, uzdize se s andjelima, slavi s arkandjelima, uzdize zrtve na nebeski oltar, ima udjela u Kristovu svecenistvu, preobrazava stvorenje, obnavlja [u njema] sliku [Bozju], iznova

ga stvara za nebeski svijet i, da rekнем sto je tu najvece, on je pobožanstvenjen i on pobožanstvenjuje.

A sveti Arski zupnik kaze: "Svecenik nastavlja otkupiteljsko djelo na zemlji" "Kad bi covjek potpuno shvatio svecenikovo mjesto na zemlji, umro bi

ne od straha nego od ljubavi" "Svecenistvo je ljubav Isusova srca".

Ukratko

1590 Sv. Pavao piše svome učeniku Timoteju: "Poradi toga podsjećam te: raspiruj milosni dar Bozji koji je u tebi po polaganju mojih ruku." (2 Tim 1,6) i "Teži li tko za nadgledništvom, časnu službu želi" (1 Tim 3,1). Titu kaže: "Poradi toga ostavih te na Kreti da urediš preostalo te po gradovima postaviš starješine kako sam ti ja odredio" (Tit 1,5).

1591 Citava je Crkva svećenički narod. Po krštenju svi vjernici sudjeluju u Kristovu svećenstvu. To se udionstvo naziva "kraljevskim svećenstvom". Na

njegovu temelju i njemu na službu postoji drugo sudjelovanje u Kristovu poslanju, ministerijalno svećenstvo, podijeljeno sakramentom reda; zadaca

mu je služiti zajednici u ime i u osobi Krista Glave.

1592 Ministerijalno svećenstvo bitno se razlikuje od općeg svećenstva vjernika jer ono podjeljuje svetu vlast na službu vjernicima. Zaredjeni službenici vrše svoju službu u narodu Božjem uceci (munus docendi), slaveći

božanski kult (munus liturgicum) i pastoralno upravljajući (munus regendi).

1593 Od samog početka služba reda podjeljivala se i vrsila u tri stupnja: služba biskupa, prezbitera i djakona. Službe podijeljene redjenjem nezamjenjive su za organski ustroj Crkve: bez biskupa, prezbitera i djakona

ne može se govoriti o Crkvi.

1594 Biskup prima puninu sakramenta reda koji ga uključuje u biskupski zbor

i čini ga vidljivom glavom partikularne Crkve koja mu je povjerena.

Biskupi,

kao nasljednici apostola i članovi biskupskog zbora, imaju udio u apostolskoj odgovornosti i u poslanju cijele Crkve pod vlasću pape, nasljednika svetog Petra.

1595 Prezbiteri su pridruženi biskupima u svećeničkom dostojanstvu i ujedno

su o njima ovisni u vršenju svojih pastoralnih djelatnosti; pozvani su da budu razboriti suradnici biskupa; oni oko svoga biskupa čine "prezbiterij" koji zajedno s njime nosi odgovornost za mjesnu Crkvu. Od biskupa primaju

dužnost za pojedinu župnu zajednicu ili za određenu crkvenu službu.

1596 Djakoni su zaređeni za zadatke služenja u Crkvi. Ne primaju ministerijalno svećenstvo, ali im redjenje podjeljuje važne uloge u službi navijestanja riječi Božje, bogoslužja, pastirskog upravljanja i djelotvorne ljubavi: te zadatke treba da vrše pod pastirskom vlasti svoga biskupa.

1597 Sakrament reda podjeljuje se polaganjem ruku, nakon čega slijedi svećana posvetna molitva kojom se za redjenika od Boga traže milosti Duha

Svetoga potrebne za njegovu službu. Redjenje utiskuje neizbrisiv sakramentalni biljeg.

1598 Crkva podjeljuje sakrament reda samo krštenim muškarcima (viris), čije

su sposobnosti za vršenje službe prikladno utvrđene. Crkvenoj vlasti pripada odgovornost i pravo nekoga pozvati da primi redove.

1599 U latinskoj Crkvi sakrament reda prezbitera redovito se podjeljuje samo

onim kandidatima koji su spremni slobodno prigrliti celibat i koji javno pokazuju volju da ga obdržavaju iz ljubavi prema kraljevstvu nebeskome i na sluzenje ljudima.

1600 Djelitelji sakramenta reda u sva tri stupnja jesu biskupi.

Clanak 7. SAKRAMENT ZENIDBE

1601 "Krist Gospodin uzdigao je na dostojanstvo sakramenta zenidbeni savez

medju krštenima, kojim muska osoba i zenska osoba medjusobno uspostavljaju

zajednicu svega zivota po svojoj naravi usmjerenu k dobru supruga te k radjanju i odgajanju potomstva".

I. Zenidba u Bozjem nacrtu

1602 Sveto pismo zapocinje stvaranjem muskarca i zene na sliku i priliku Bozju a završava prikazom "svadbe Jaganjceve" (Otk 19,7.9). S kraja na kraj

Pismo govori o zenidbi i o njezinu "otajstvu", o njezinu ustanov-ljenju i o smislu koji joj Bog daje, o njezinu podrijetlu i svrsi, o razlicitim ostvarenjima tijekom cijele povijesti spasenja, o njezinim nevoljama sto proizadjose iz grijeha i o njezinoj obnovi "u Gospodinu" (1 Kor 7,39), u Novom Savezu Krista i Crkve.

ZENIDBA U REDU STVARANJA

1603 "Intimna zajednica bracnog zivota i ljubavi, koju je Stvoritelj

utemeljio i providio vlastitim zakonima, sazdaje se zenidbenim ugovorom (...) Sam je Bog zacetnik zenidbe". Zvanje za zenidbu upisano je u samu narav muskarca i zene kakvi su izasli iz ruke Stvoriteljeve. Zenidba nije ustanova iskljucivo ljudska, unatoc brojnim promjenama kojima je mogla biti

podvrgnuta kroz vjekove, u raznim kulturama, drustvenom ustrojstvu i duhovnim stavovima. Zbog tih pak razlicnosti ne smijemo zaboraviti ono sto

je u braku opce i trajno. Premda dostojanstvo te ustanove ne izlazi posvuda jednako na vidjelo, ipak u svim se kulturama javlja stanovit smisao o uzvisenosti bracnog sjedinjenja, jer je "spas kako osobe tako i ljudskog i krscanskog drustva tijesno povezan sa sretnim stanjem u bracnoj i obiteljskoj zajednici".

1604 Bog koji je covjeka iz ljubavi stvorio, pozvao ga je na ljubav kao osnovno urodjeno zvanje svakog ljudskog bica. Covjek je naime stvoren na

sliku i priliku samoga Boga koji je Ljubav. Buduci da je Bog stvorio musko i

zensko, njihova uzajamna ljubav postaje slikom posvemasnje i neprolazne ljubavi kojom Bog ljubi covjeka. To je nesto dobro, vrlo dobro u ocima Stvoriteljevim. I ta ljubav koju Bog blagoslivlje namijenjena je plodnosti i da se ostvari u zajednickom djelu ocuvanja stvorenja: "I blagoslovi ih Bog i

rece im: Plodite se i mnozite i napunite zemlju i sebi je podlozite" (Post 1,28).

1605 Sveto pismo potvrđuje da su muskarac i zena stvoreni jedno za drugo:

"Nije dobro da covjek bude sam." Zena, "meso od mesa njegov", njemu sucelice, njemu jednaka i sasvim bliska, darovana mu je od Boga kao

"pomoc",
predstavljajući tako Boga od kojega nam dolazi pomoc. "Stoga ce muskarac ostaviti oca i majku da prione uza svoju zenu, i bit ce njih dvoje jedno tijelo" (Post 2,24). Da to znaci neprolazno jedinstvo njihovih dvaju bica, sam Gospodin pokazuje podsjećajući kakav je bio "u pocetku" Stvoriteljev naum: "Tako vise nisu dvoje nego jedno tijelo" (Mt 19,6).

ZENIDBA POD VLASCU GRIJEHA

1606 Svaki covjek ima iskustvo zla, oko sebe i u sebi. To se iskustvo osjeca i u odnosima izmedju muskog i zenskog. Njihovo je sjedinjenje oduvijek ugrozavano neslogom, teznjom za gospodarenjem, nevjerom, ljubomorom i sukobima, sto sve moze voditi do mrznje i raskida. Taj se nered moze ocitovati ostrije ili manje ostro i moze biti bolje ili slabije obuzdavan, vec prema kulturama, razdobljima, pojedinim osobama - ali cini se da je upravo sveopceg karaktera.

1607 Vjera nas uci da taj nered, koji s boli konstatiramo, ne proizlazi iz naravi muskarca i zene, niti iz naravi njihovih odnosa, nego iz grijeha. Raskid s Bogom, prvi grijeh ima za prvu posljedicu raskid izvornoga zajednistva muskarca i zene. Njihovi su odnosi izopaceni uzajamnim optuzbama; njihova uzajamna privlacnost, dar samog Stvoritelja, izokrece se u odnose gospodarenja i pozude;divan poziv muskarca i zene da budu plodni, da se mnoze i da sebi podloze zemlju opterecen je porodjajnim bolovima i umorom od rada.

1608 Ipak, premda tesko poremećen, red stvaranja ostaje. Da bi lijecili rane

grijeha, muskarac i žena trebaju pomoć milosti koju im Bog, u svom beskrajnom milosrdju, nikad nije uskratio. Bez te pomoći muskarac i žena ne

mogu ostvariti svoje životno jedinstvo za koje ih je Bog "u počec-tku" stvorio.

ZENIDBA U SKOLI ZAKONA

1609 U svom milosrdju Bog nije zapustio čovjeka gresnika. Patnje koje proizlaze iz grijeha, "muke radjanja" (Post 3,16) i rad "u znoju lica svoga" (Post 3,19), predstavljaju također lijek koji ublažuje stete grijeha. Nakon pada, zenidba pomaze da čovjek nadvlada povlačenje u sebe, sebičnost, traženje vlastitog užitka, te potice otvaranje drugomu, uzajamno pomaganje i sebedarje.

1610 Moralna svijest glede jedinstva i nerazrjesivosti zenidbe razvila se u skoli staroga Zakona. Mnogozenstvo patrijarhâ i kraljeva nije još izricito odbaceno. Ipak Mojsijev zakon smjera stitati ženu protiv proizvoljnog muzeva

gospodarenja, premda, kako rece Gospodin, i taj Zakon nosi tragove "tvrdoce

srca" čovječjega, zbog koje je Mojsije dopustio otpustanje žene.

1611 Gledajući Savez Božji s Izraelom u slici isključive i vjerne bračne ljubavi, proroci su pripremali svijest izabranoga Naroda za dublje shvaćanje

jedinstva i nerazrjesivosti zenidbe. Knjiga Rutina i Tobijina pružaju dirljivo svjedočanstvo o visokom poimanju zenidbe, o supružničkoj

vjernosti

i njeznosti. Predaja je u Pjesmi nad pjesmama uvijek gledala jedinstveni izraz ljudske ljubavi kao čistog odraza Božje ljubavi, "jake kao smrt", koju "mnoge vode ne mogu ugasiti" (Pj 8,6-7).

ZENIDBA U GOSPODINU

1612 Svadbeni savez između Boga i njegova naroda Izraela pripremao je novi

i vječni Savez, u kome se je Sin Božji, utjelovivši se i žrtvujući svoj život, na neki način sjedinio sa cijelim po njemu spasenim čovječanstvom, pripremvši tako "svadbu Jaganjcevu" (Otk 19,7.9).

1613 Na početku svoga javnog djelovanja Isus je - na zahtjev svoje majke -

učinio svoje prvo čudo za vrijeme jedne svadbe. Crkva pridaje veliku važnost

Isusovoj nazočnosti na svadbi u Kani. U tome prepoznaje potvrdu da je ženidba nešto dobro i navjestaj da će odsad biti djelotvornim znakom Kristove nazočnosti.

1614 U svom je propovijedanju Isus nedvosmisleno naučavao izvorni smisao

sjedinjenja muškarca i žene, kako je to Stvoritelj htio u početku:

dopuštenje, koje je Mojsije dao, da se otpusti vlastita žena, bilo je samo ustupak zbog tvrdoće srca; ženidbeni vez muškarca i žene je nerazrješiv - sam Bog ga je sklopio. "Sto, dakle, Bog združi, čovjek neka ne rastavlja" (Mt 19,6).

1615 To nedvosmisleno zauzimanje za nerazrješivost ženidbenoga veza moglo je

zbunjivati i moglo je izgledati kao neostvariv zahtjev. Ipak Isus nije supruznicima nametnuo nesnosno i pretesko breme, teze od Mojsijeva zakona.

Dosavsi obnoviti izvorni red stvaranja, poremećen grijehom, on sam daje snagu i milost za zivljenje braka u novim mjerilima Kraljevstva Bozjega. Slijedeci Krista u samoodricanju, noseći svoj kriz, zenidbeni drugovi mogu

"shvatiti" izvorni smisao zenidbe i zivjeti ga s Kristovom pomoci. Ta milost

krscanske zenidbe plod je kriza Kristova koji je vrelo svega krscanskoga zivota.

1616 To je ono sto apostol Pavao zeli priopćiti kad kaze: "Muzevi, ljubite svoje zene kao sto je Krist ljubio Crkvu te sebe predao za nju da je posveti" (Ef 5,25-26), odmah dodajuci: "Stoga ce covjek ostaviti oca i majku

da prione uza svoju zenu; i dvoje njih bit ce jedno tijelo. Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i na Crkvu" (Ef 5,31-32).

1617 Sav krscanski zivot oznacen je svadbenom ljubavlju Krista i Crkve. Krstenje koje uvodi u Bozji narod, vec je svadbena otajstvo. Moze se reci da je

to svadbena kupelj koja prethodi svadbenoj gozbi, Euharistiji. Krscanska zenidba postaje pak ucinkovit znak, sakrament saveza Krista i Crkve.

Buduci

da oznacuje i podjeljuje milost tog saveza, brak medju krstenima pravi je sakrament Novoga zavjeta.

DJEVICANSTVO RADI KRALJEVSTVA

1618 Krist je srediste svega krscanskog zivota. Veza s njime prva je, ispred svih drugih, obiteljskih ili drustvenih veza. Od samih pocetaka Crkve bilo

je muskaraca i zena koji su se odricali velikoga bracnog dobra da bi slijedili "Jaganjca kamo god podje" (Otk 14,4), da bi se bavili onim to je Gospodinovo i nastojali mu ugoditi, idu i ususret Zarucniku koji dolazi. Sam

je Krist neke pozvao da ga slijede u takvu zivljenju kojemu je on uzor: Doista ima za zenidbu nesposobnih koji se takvi iz utrobe materine rodise. Ima nesposobnih koje ljudi onesposobise. A ima nesposobnih koji sami sebe

onesposobise poradi Kraljevstva nebeskoga. Tko moze shvatiti, neka shvati

(Mt 19,12).

1619 Djevicanstvo radi Kraljevstva nebeskoga rast je krsne milosti, mocan znak uzvisene prednosti veze s Kristom, zarkog iscekivanja njegova povratka, znak koji takodjer podsjecca kako je zenidba stvarnost ovoga svijeta koji prolazi.

1620 Oboje, sakrament zenidbe i djevicanstvo radi Kraljevstva Bozjega, potjecu od samoga Gospodina. On im daje smisao i udjeljuje milost potrebnu

da se mogu zivjeti u skladu s njegovom voljom. Postovanje prema djevicanstvu

radi Kraljevstva i krscansko poimanje braka nerazdvojivi su i uzajamno se potkrepljuju:

Tko ozloglasuje brak, zamracuje i slavu djevicanstva; tko ga hvali, umnaza divljenje koje pripada djevicanstvu (...) Doista, ono sto izgleda lijepim samo u usporedbi s necim sto je ružno, ne moze biti uistinu lijepo; ono pak sto je bolje od necega to se dobrim smatra, zaista je ljepse u

potpunom smislu.

II. Slavlje zenidbe (vjencanje)

1621 U latinskom obredu, slavlje sakramenta zenidbe izmedju dvoje katolickih

vjernika redovito biva pod misom iz razloga sto su svi sakramenti povezani s

Kristovim vazmenim otajstvom. U Euharistiji se vrši spomen-cin Novoga saveza, kojim se Krist zauvijek sjedinio s Crkvom, svojom ljubljenom zarucnicom, za koju je samoga sebe predao. Prikladno je, dakle, da mladenci zapecate pristanak uzajamnog darivanja prikazujući vlastite zivote,

sjedinjujući to prikazanje s prinosom Kristovim za Crkvu, prisutnim u euharistijskoj zrtvi, i primaju i pricest kako bi, imajući udjela u istome Tijelu i istoj Krvi Kristovoj, oni “tvorili samo jedno tijelo” u Kristu.

1622 “Kao sakramentalni cin posvecenja, liturgijsko zenidbeno slavlje (...) mora po sebi biti valjano, dostojno i plodonosno.” Stoga prilici da se buduci supruznici pripreme na zenidbeno slavlje pristupajući sakramentu pokore.

1623 U latinskoj crkvi obicno se drci da sami mladenci, kao sluzitelji Kristove

milosti, uzajamno podjeljuju sakrament zenidbe izrazuju i pred Crkvom svoj

pristanak. U istocnim liturgijama sluzitelj sakramenta (nazvanog

“vjencanje”) jest prezbiter ili biskup koji, nakon sto je primio uzajamni pristanak mladenaca, redom ovjenca mladenca i mladenku u znak cenidbenog

saveza.

1624 Razlicite liturgije obiluju blagoslovnim molitvama i epiklezama koje od

Boga zazivaju milost i blagoslov na novi par, napose na mladenku. U sakramentalnoj epiklezi mladenci primaju Duha Svetoga kao zajedništvo ljubavi Krista i Crkve. On je pecat njihova saveza, uvijek nudjeno vrelo njihove ljubavi, snaga u kojoj ce se njihova vjernost obnavljati.

III. Zenidbena privola

1625 Zenidbeni savez sklapaju krsteni muskarac i zena, slobodni za sklapanje

zenidbe, slobodno izrazuju i svoju privolu. "Biti slobodan" znaci:

- ne biti podlocan prisili;
- biti bez zapreka na temelju naravnog ili crkvenog zakona.

1626 Crkva smatra uzajamnu privolu medju mladencima nuznim cimbenikom "koji cini zenidbu". Nema li privole, nema ni zenidbe.

1627 Privola je "cin volje kojim se suprucnici uzajamno darivaju i primaju": "Uzimam te za ju zenu" - "Uzimam te za svoga muza". Ta privola koja uzajamno vezuje supruznike, nalazi svoje ispunjenje u cinu kojim njih dvoje postaju "jedno tijelo".

1628 Privola treba biti cin volje svake ugovorne stranke, slobodan od nasilja ili teske izvanjske prisile. Nikoja ljudska vlast ne moze tu privolu nadomjestiti. Nedostaje li ta sloboda, zenidba je nevaljana.

1629 Zbog toga (ili iz drugih razloga koji zenidbu cine nistavnom ili kao da je

nije bilo), nakon sto nadlezni crkveni sud istrazi slucaj, Crkva moze proglasiti "nistavnost zenidbe", to znaci izjaviti da zenidbe nije ni bilo. U tom slucaju doticni muskarac i zena slobodni su sklapati druge zenidbene veze, s time da postuju naravne obaveze koje bi proistekle iz prethodnog sjedinjenja.

1630 Svećenik (ili djakon) koji prisustvuje vjencanju prima od mladenaca privolu u ime Crkve i u ime Crkve daje blagoslov. Nazocnost crkvenog sluzbenika

(kao i svjedoka) vidljivo istice da je zenidba crkvena stvarnost.

1631 To je razlog zbog kojega Crkva za svoje vjernike redovito trazi crkveni

oblik vjencanja. Vise je razloga tome u prilog:

- Sakramentalno sklapanje zenidbe je liturgijski cin. Prikladno je, dakle, slaviti je u javnom crkvenom bogoslužju.
- Zenidba uvodi u odredjeni crkveni stalez, u Crkvi uspostavlja medju suprucnicima kao i prema djeci stanovita prava i duznosti.
- Buduci da je zenidba u Crkvi odredjeni stalez, potrebno je imati o njoj sigurnost (otud obveza nazoznosti svjedoka).
- Javnost privole stiti jednom dano "da" i pomaze da mu suprucnici ostanu vjerni.

1632 Da suprucnizko "da" bude cin odgovoran i slobodan, i da zenidbeni savez

ima cvrste i trajne covjecne i krscanske temelje, priprava za brak od osnovne je vaznosti.

Povlasteni su put toj pripravi primjer i nauk roditelja i obitelji.

Uloga pastira i krscanske zajednice kao “Bozje obitelji” nuzna je za prenosenje ljudskih

i krscanskih vrijednosti braka i obitelji, to vise sto u nase doba mnogi mladi imaju

iskustvo o razorenim ognjistima koja vise ne jamce dovoljno tu pripravu:

Mlade treba osobito u krilu njihovih obitelji, prikladno i na vrijeme poučiti o dostojanstvu

bracne ljubavi, o njezinoj zadaci i njezinim izrazima, kako bi, odgojeni u postivanju cistoce,

mogli u pravo doba prijeci od casnog zarucnistva u brak.

MJESOVITE ZENIDBE I RAZLICITOST VJERE

1633 U mnogim je zemljama dosta cesto sklapanje mjesovitih zenidbi (izmedju

katolika i krstenog nekatolika). Takva zenidba trazi osobitu pozornost i supruznika i dusobriznika. Slucaj pak zenidbe s razlicitoscu vjere (izmedju katolika i nekrstenog) iziskuje jos vecu opreznost.

1634 Razlicita vjeroispovijest supruznika ne predstavlja nesavladivu zapreku

za zenidbu, ukoliko im uspije povezati sto je svako od njih primilo u vlastitoj zajednici, i jedno od drugoga nauciti na koji nacin svako od njih zivi svoju vjernost Kristu. Ali ipak ne treba omalovaziti teskoce mjesovitih zenidbi. One proizlaze iz cinjenice da podjela medju krscanima jos nije prevladana. Supruzi se izlazu opasnosti da drama krscanske nesloge odjekne i

unutar njihova doma. Razlicitost vjere moze te teskoce samo povecati.

Vjerska razmimoilaženja, drugačije poimanje ženidbe i drugačije religijsko mišljenje i osjećaj mogu biti izvorom bračnih napetosti, osobito glede odgoja djece. Tada se može javiti i napast: vjerska ravnodušnost.

1635 Prema vazećem pravu latinske Crkve, za dopustenost mješovite ženidbe

traži se izričito dopuštenje crkvene vlasti. U slučaju različitosti vjere za valjanost ženidbe traži se izričito oprost od zapreke. To dopuštenje i taj oprost pretpostavlja obje strane poznaju i ne isključuju bitne svrhe i svojstva ženidbe kao i obveze koje uzima katolička stranka glede krštenja i odgoja djece u Katolickoj Crkvi.

1636 U mnogim krajevima, zahvaljujući ekumenskom dijalogu, zainteresirane zajednice mogle su organizirati zajedničku pastvu za mješovite ženidbe. Zadatak joj je pomagati doticnim parovima da bi mogli svoje osebujno stanje živjeti u svjetlu vjere. Treba im također pomagati svladavati napetosti između obveza što ih supružnici imaju jedno prema drugome i prema svojim crkvenim zajednicama. Treba također poticati razvoj onoga što im je u vjeri zajedničko i postovanje onoga u čemu se razlikuju.

1637 U brakovima s različitoscima vjere katolicki supružnik ima naročito zadatak. Doista "muz nevjernik posvećen je ženom i žena nevjernica posvećena

je bratom" (1 Kor 7,14). Velika je radost za kršćanskog supružnika i za Crkvu ako to "posvećivanje" dovede do slobodnog obrćenja drugog supružnika

na kršćansku vjeru. Iskrena bračna ljubav, ponizno i strpljivo življenje obiteljskih kreposti i ustrajna molitva mogu supružnika koji nije vjernik pripremiti za primanje milosti obrćenja.

IV. Ucinci sakramenta zenidbe

1638 "Iz valjane zenidbe nastaje medju zenidbenim drugma veza koja je po svojoj naravi trajna i iskljuciva; osim toga, u krscanskoj se zenidbi drugovi posebnim sakramentom okrepljuju i kao posvecuju za duznosti i dostojanstvo svojega staleza".

ZENIDBENI VEZ

1639 Privolu kojom se zenidbeni drugovi uzajamno daju i prihvacaju, zapecacuje sam Bog. Iz njihova saveza "radja se, takodjer pred drustvom, ustanova koja je po Bozjoj odredbi trajna". Supruznicki savez ukljucen je u savez Boga s ljudima: "Prava bracna ljubav uzdignuta je u bozansku ljubav".

1640 Zenidbeni vez uspostavljen je, dakle, od samoga Boga, tako da medju krstenima sklopljena izvrsena zenidba nikad ne moze biti razrijesena. Taj vez, koji proizlazi od slobodnoga ljudskog cina supruznika i izvrsenja zenidbe, neopoziva je stvarnost iz koje proizlazi savez, zajamcen Bozjom vjernoscju. Crkva nema vlasti izjasnjavati se suprotno toj odredbi Bozje mudrosti.

MILOST SAKRAMENTA ZENIDBE

1641 "Krscanski supruznici (...) imaju u svom zivotnom pološanu i u svom stalezu vlastit dar u Bozjem narodu." Ta milost vlastita sakramentu zenidbe namijenjena je usavrsavanju supruznicke ljubavi, jakanju njihova

nerazrjesiva jedinstva. Snagom te milosti oni "se uzajamno pomazu za postizanje svetosti u bracnom zivotu te u prihvacanju i odgoju djece".

1642 Krist je izvor te milosti. "Kao sto je nekoc sam Bog savezom ljubavi i vjernosti prisao svome narodu, tako sada Spasitelj ljudi i Zarucnik Crkve po sakramentu zenidbe dolazi ususret krscanskim supruzima". On ostaje s njima, daje im snage da ga slijede uzimajuci na se svoj kriz, da se nakon padova ponovno dizu, da si uzajamno oprastaju, da nose terete jedno drugoga, da budu "podlozni (...) jedni drugima u strahu Kristovu" (Ef 5,21) te se ljube ljubavlju nadnaravnom, njeznom i plodnom. U radostima njihove ljubavi i obiteljskog zivota on im vec na ovome svijetu daje predokus svadbene gozbe

Jaganjceve:

Kako bih mogao izraziti sreću toga braka sto ga Crkva sjedinjuje, euharistijska

zrtva utvrđuje, blagoslov pecati, andjeli navijestaju a nebeski Otac prihvacca?

Kakav li su par dvoje vjernika sjedinjeni istom nadom, istom ceznjom, istim obdržavanjem, istim sluzenjem!

Oboje su djeca istoga Oca, sluzitelji istoga Gospodara; nema tu nikakve podjele ni u duhu ni u tijelu. Dapace, zaista su dvoje u samo jednom tijelu i gdje je tijelo jedno, jedan je i duh.

V. Dobra i zahtjevi bracne ljubavi

1643 "Bracna ljubav ukljucuje cjelinu u koju ulaze sve sastojnice osobe - zov tijela i nagona, snaga osjecaja i strastiznja duha i volje-; ona smjera

duboko osobnom jedinstvu, koje - nadilazeci sjedinjenje u jednom tijelu - vodi do punog jedinstva srca i duse. Ta ljubav trazi nerazrjesivost i vjernost u uzajamnom neopozivu darivanju te se otvara plodnosti. Rijec je ukratko o redovitim znacajkama svake bracne ljubavi, ali s novim znacenjem koje ju ne samo cisti i ucvrscuje, nego je takodjer toliko uzvisuje te ona postaje izrazom upravo krscanskih vrijednosti".

JEDINSTVO I NERAZRJESIVOST ZENIDBE

1644 Ljubav medju supruzima po svojoj naravi iziskuje jedinstvo i nerazrjesivost njihova osobnoga zajedništva koje ukljue sav njihov zivot: "Tako vise nisu dvoje, nego jedno tijelo" (Mt 19,6). Oni su "pozvani trajno rasti u svome zajednistvu, u svakodnevnoj vjernosti bracnom obecanju potpunog uzajamnog dara". To ljudsko zajednistvo potvrđene, ocisceno i k savrsenstvu privedeno zajednistvom u Isusu Kristu, sto ga daje sakrament braka. Ono se produbljuje zivljem zajednicke vjere i zajednickim primanjem pricesti.

1645 "Zenidbeno jedinstvo koje Gospodin potvrđuje, jasno se ocituje takodjer u jednakom osobnom dostojanstvu kako muskarca tako i zene, sto ga treba priznati u uzajamnoj i punoj ljubavi". Mnogozenstvo se protivi tom jednakom dostojanstvu i jedinoj i iskljucivoj bracnoj ljubavi.

VJERNOST BRACNE LJUBAVI

1646 Bracna ljubav po samoj svojoj nvi trazi od supruznika nepovredivu vjernost. To je posljedica dara samih sebe kojim su se supruznici jedno

drugome

darovali. Ljubav zeli biti neopoziva. Ne moze biti "do drugacije odredbe". "To prisno sjedinjenje, kao uzajamno darivanje dviju osoba, i dobro djece zahtijevaju punu vjernost bracnih drugova i njihovo nerazdruzivo jedinstvo".

1647 Najdublji je tome razlog Bozja vjernost savezu i Kristova vjernost Crkvi. Sakrament zenidbe osposobljuje zenidbene drugove da tu vjernost predstavljaju da je svjedoce. Od sakramenta, nerazrjesivost zenidbe dobiva nov i dublji smisao.

1648 Moze izgledati tesko, cak nemoguce, za cijeli se zivot vezati uz jedno ljudsko bice. Stoga je jos potrebnije navijestati dobru vijest da nas Bog ljubi potpunom i neopozivom ljubavlju, da su supruznici dionici te ljubavi, da ih Bog vodi i podupire te po svojoj vjernosti mogu oni biti svjedoci vjerne ljubavi Bozje. Muz i zena koji Bozjom miloscu, cesto u vrlo teskim uvjetima, daju takvo svjedocanstvo zasluazuju zahvalnost i potporu crkvene zajednice.

1649 Ipak ima prilika kada bracni suzivot postaje prakticki nemoguc iz najrazlicitijih razloga. U takvim slucajevima Crkva dopusta tjelesnu rastavu i prekiajednickog stanovanja. Supruznici ne prestaju biti muz i zena pred Bogom; i nisu slobodni za sklapanje novih veza. U tako teskom stanju najbolje bi rjesenje bilo - ako je moguce - pomiriti se. Krscanska je zajednica pozvana pomagati tim osobama da u takvu stanju zive krscanski, u vjernosti zenidbenom vezu koji ostaje nerazrjesiv.

1650 U nase doba u mnogim zemljama brojni katolici pribjegavaju

razvodu po

gradjanskim zakonima te gradjanski sklapaju novu vezu. Vjerna rijeci Isusa

Kri "Tko otpusti svoju zenu pa se ozeni drugom, cini prema prvoj preljub; i

ako zena napusti svoga muza pa se uda za drugoga, cini preljub" Mk 10,11-12),

Crkva drzi da ne moze priznati valjanom novu vezu ako je prvi brak bio valjan. Ako su se rastavljeni gradjanski ponovno vjencali, nalaze se u stanju koje se objektivno protivi Bozjemu zakonu. Stoga ne mogu pristupati euharistijskoj pricesti dokle god traju takve prilike. Iz istog razloga ne mogu preuzimati stanovite crkvene odgovornosti. Ne moze im se

udijeliti ni pomirenje u sakramentu pokore, osim onima koji se pokaju sto su

povrijedili znak Saveza i vjernosti Kristu, obvezavsi se zivjeti u potpunoj uzdrzljivosti.

1651 Prema krscanima koji zive u takvu stanju i koji cesto cuvaju vjeru te zele krscanski odgajati djecu, svecenici i sva zajednica trebaju iskazivati pozornu skrb kako se oni ne bi osjecali odijeljenima od Crkve, u cijem zivotu mogu i trebaju kao krstenici sudjelovati: Treba ih poticati na slusanje rijeci Bozje, na sudjelovanje u misnoj zrtvi, na ustrajnost u molitvi, da podupiru dobrotvorne pothvate i one sto ih zajednica poduzima u

prilog pravde, da odgajaju djecu u krscanskoj vjeri, da gaje duh i djela pokore, da tako iz dana u dan zazivaju milost Bozju.

OTVORENI ZA PLODNOST

1652 "Ustanova zenidbe i bracna ljubav po svojoj su naravi usmjerene

radjanju i odgajanju djece te u tome nalaze svoje ispunjenje":

Djeca su najdragocjeniji dar braka i uvelike pridonose dobru samih roditelja. Sam Bog

koji je rekao: "Nije dobro da covjek bude sam" (Post 2,18) i koji je covjeka od

pocetka stvorio kao musko i zensko (Mt 19,4), zeledi mu udijeliti posebno udionistvo u svome stvarateljskom djelu, blagoslovio je muza i zenu rekavsi:

"Plodite se i mnozite se" (Post 1,28). Prema tome, pravo njegovanje bracne ljubavi kao i sav ustroj obiteljskog zivota sto otud proizlazi - ne zanemari svi ostale svrhe braka - idu za tim da bi supruznici s hrabroscu bili spremni za suradnju sa Stvoriteljevom i Spasiteljevom ljubavlju, koji po njima neprekidno umnozava i obogacuje svoju obitelj.

1653 Plodnost bracne ljubavi proteze se na plodove moralnog, duhovnog i nadnaravnog zivota koje roditelji odgojem prenose na svoju djecu.

Roditelji

su prvi poglaviti odgojitelji svoje djece. U tom smislu osnovna je zadaca braka i obitelji biti u sluzbi zivota.

1654 Bracni zivot zenidbenih drugova, kojima Bog nije udijelio imati djecu,

bez ora na to moze u ljudskom i krscanskom pogledu biti sasvim osmisljen.

Nova zenidba moze odsijevati plodnoscu ljubavi, prihvacanja drugih i zrtve.

VI. Domaca Crkva

1655 Krist se htjede roditi i odrasti u krilu svete obitelji Josipa i

Marije. Crkva nije drugo nego "Bozja obitelj". Od pocetaka jezgru su Crkve

cesto cinili oni koji postadose vjernici zajedno sa cijelom svojom obitelji. Kad bi se obracali,

zeljeli bi da im sva obitelj bude spasena. Postavsi vjernicke te obitelji bijahu mali otoci krscanskoga zivota usred nevjernoga svijeta.

1656 U nase doba, u svijetu koji je cesto tudj ili cak prema vjeri neprijateljski, od osnovne je vaznosti da vjernicke obitelji budu ognjista zive i izarujuce vjere. Stoga je Drugi vaticanski sabor, sluzeci se drevnim izrazom nazvao obitelj "Ecclesia domestica - Domaca Crkva". U krilu obitelji "roditelji treba da za svoju djecu rijecju i primjerom budu prvi vjerovjesnici, i gaje u svakome njemu vlastito zvanje, a posebno ono sveto".

1657 Eto gdje se na povlasten nacin izvrsava krsno svecenstvo oca, majke, djece i svih clanova obitelji: "sudjelovanjem u sakramentima, molitvom i zahvaljivanjem, svjedocenjem svetog zivota, odricanjem i djelima ljubavi". Obiteljski je dom tako prva skola krscanskog zivota i "bogatije covjecnosti". Ovdje se covjek uci trudu i radosti rada, bratskoj ljubavi, plemenitom pranju stalno obnavljanom i nadasve bogostovlju, molitvi i prikazivanju Bogu vlasoga zivota.

1658 Treba spomenuti one osobe koje su zbog odredjenih uvjeta u kojima moraju zivjeti - sto cesto ne ovisi o njihovoj volji - osobito blize Isusovu srcu te zasluuju ljubav i briznu skrb Crkve, a narocito njezinih pastira: velik broj osoba koje nisu u braku. Mnogi od njih ostaju bez ljudske obitelji cesto zbog siromastva. Ima onih koji u takvu stanju zive u duhu Blazenstava, uzorno sluzeci Bogu i bliznjemu. Svima moraju biti otvorena

vrata domova, obitelji, "domacih Crkava", i velike obitelji koja je Crkva. "Nitko na ovom svijetu nije lisen obitelji: Crkva je svima dom i obitelj, osobito onima koji su `umorni i optereceni" (Mt 11,28)".

Ukratko

1659 Kaze sveti Pavao: "Muzevi, ljubite svoje zene kao sto je Krist ljubio Crkvu (...) Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i na Crkvu" (Ef 5.32).

1660 Zenidbenim savezom, muskarac i zena vezuju se u prisno zajednistvo zivota i ljubavi. Bog Stvoritelj zasnovao je zenidbu i vlastitim je zakonima opskrbio. Po svojoj naravi zenidba je odredjena za dobro zenidbenih drugova

i za radjanje i odgoj djece. Medju krstenima Krist Gospodin uzdignuo je zenidbu na dostojanstvo sakramenta.

1661 Sakrament zenidbe znak je sjedinjenja Krista i Crkve. Zenidbenim drugovima daje milost da se ljube onom ljubavlju kojom Krist ljubi Crkvu. Tako milost sakramenta usavrjuje ljudsku supruznicku ljubav, ucvrscuje njihovo nerazrjesivo jedinstvo i posvecuje ih na putu u vjecni zivot.

1662 Zenidba se sklapa privolom ugovornih stranaka, sto znaci voljom da se uzajamno i neopozivo daruju, da bi zivjeli u savezu vjerne i plodne ljubavi.

1663 Buduci da zenidbom bracni drugovi stupaju u jedno javno stanje zivota u

Crkvi, prikladno je da sklapanje zenidbe bude javno, u okviru liturgijskog slavlja, u nazocnosti svecenika (ili ovlastenog predstavnika Crkve),

svjedokâ i vjernicke zajednice.

1664 Po naravi zenidba je bitno jedinstvena, nerazrjesiva i otvorena plodnosti. Mnogozenstvo je nespojivo s jedinstvom zenidbe; razvod rastavlja

ono što je Bog sjedinio; odbacivanje plodnosti lišava bračni život njegova "najdragocijenijeg dara", djeteta.

1665 Novi brak rastavljenih, dok još živi zakoniti supružnik, protivi se Božjem naumu i zakonu, kako ih je Krist učio. Oni nisu od Crkve odijeljeni,

ali neiju primiti svetu pričest. Svoj će krscanski život živjeti osobito odgajajući djecu u vjeri.

1666 Krscanski je dom mjesto gdje djeca primaju prvi navjestač vjere. Zato se obitelj s pravom zove "domaća Crkva", zajednica milosti i molitve, škola

ljudskih kreposti i krscanske ljubavi.

CETVRTO POGLAVLJE: DRUGA LITURGIJSKA SLAVLJA

Članak 1. BLAGOSLOVINE

1667 "Sveta Majka Crkva ustanovila je blagoslovine (sakramentale). To su sveti znakovi, nalik sakramentima, kojima se označuju i molitvom Crkve postizu nadasve duhovni učinci. Njima se ljudi pripremaju da prime glavni učinak sakramenata i bivaju posvećene razne zgrade života".

ZNACAJKE BLAGOSLOVINA

1668 Ustanovila ih je Crkva radi posvecivanja nekih crkvenih sluzbi, nekih

zivotnih stanja, vrlo razlicitih okolnosti krscanskog zivota, kao i uporabe covjeku korisnih stvari. Prema pastirskim odlukama biskupa, blagoslovine mogu takodjer odgovarati vlastitim potrebama, kulturi i povijesti krscanskog

naroda pojedinog kraja ili pojedinog vremena. Blagoslovine uvijek sadrze molitvu, cesto popracenu odredjenim znakom, kao sto je polaganje ruke, znamenovanje krizem, skropljenje blagoslovljenom vodom (koje doziva u pamet krstenje).

1669 Blagoslovinama je korijen u krsnom svecenistvu: svaki je krstenik pozvan da bude "blagoslov" i da blagoslivlje. Zato i laici mogu predsjedati nekim blagoslovima; sto se vise blagoslov tice crkvenog i sakramentalnog zivota, to je vise njegovo predsjedanje pridrzano zaredjenom sluzbeniku.

1670 Blagoslovine ne podjeljuju milost Duha Svetoga na nacin kao sakramenti,

nego po molitvi Crkve pripravlja ju za primanje milosti i raspolazu za suradnju s njome. "Pravo raspolozenim vjernicima pruza se mogucnost da im se

gotovo svaka zгода zivota posveti bozanskom milosci koja proistjece iz vazmenog otajstva Kristove muke, smrti i uskrsnuca, iz kojega svi sakramenti

i blagoslovine crpe svoju moc; gotovo i nema ni jedne cestite upotrebe tvarnih dobara koja se ne bi mogla usmjeriti na posvecenje covjeka i na hvalu Bogu".

RAZNI OBLICI BLAGOSLOVINA

1671 Medju blagoslovinama najprije su blagoslovi (osobâ, stola, predmeta, mjesta). Svaki je blagoslov hvala Bogu i molitva za postizavanje njegovih darova. U Kristu krscani su blagoslovljeni od Boga Oca "svakim blagoslovom duhovnim" (Ef 1,3). Zato Crkva podjeljuje blagoslov zazivajuci ime Isusovo i obicno cineci sveti znak Isusova kriza.

1672 Neki blagoslovi imaju trajno znacenje: njihov je ucinak posvecenje osoba Bogu i posvecenje predmeta i mjesta za bogostovnu upotrebu. Blagoslovi

osoba - ne valja ih zamijeniti sakramentalnim redjenjem - jesu: posvecenje opata i opatice nekog samostana, posvecenje djevica, obred redovnickog zavjetovanja i blagoslovi za neke crkvene sluzbe (citaci, akoliti, katehisti itd.). Kao primjer blagoslova predmeta mogu se navesti: posveta ili blagoslov crkve ili oltara, blagoslov svetih ulja, posudja, svete odjece, zvona itd.

1673 Kad Crkva javno i mjerodavno, u ime Isusa Krista, trazi da neka osoba

ili predmet budu zasticeni od opsjednuca Zloga i oslobodjeni njegove vlasti,

govori se o otklinjanju (egzorcizmu). Isus ga je vrsio (usp. Mk 1,25); od njega Crkva ima moc i zadacu otklinjanja (egzorcizma). U jednostavnom obliku

egzorcizam se vrsi u slavlju krstenja. Svecano otklinjanje, zvano "velikim egzorcizmom", moze izvorsiti samo svecenik, i to s biskupovim dopustenjem. U

tome treba postupati razborito, strogo postujuci odredbe koje je donijela Crkva. Egzorcizam smjera izgonu zloduha ili oslobadjanju od utjecaja

zloduha, i to duhovnom vlascu koju je Isus povjerio svojoj Crkvi. Nesto posve drugo je slucaj bolesti, osobito psihickih, kojih liječenje spada u medicinsku znanost. Vazno je, dakle, prije nego se slavi egzorcizam, osigurati se, da se radi o prisutnosti Zloga, a ne o bolesti.

PUCKA RELIGIOZNOST

1674 Osim o sakramentalnom bogoslužju i o blagoslovinama, kateheza mora

voditi racuna o oblicima pobožnosti vjernika i o puckoj religioznosti.

Religiozni osjećaj krscanskog naroda u svakom vremenu nalazio je izrazaja u

razlicitim oblicima pobožnosti koje okružuju sakramentalni život Crkve, kao

sto je casenje svetih moci, pohodi svetistima, hodocasca, ophodi, krizni put, vjerski plesovi, krunica, medaljice. itd.

1675 Ti su izrazaji proizvedetak liturgijskog života Crkve, ali ga ne nadomjestaju:

"Te vježbe treba tako urediti da, vodeći racuna o pojedinim liturgijskim vremenima,

budu u skladu sa svetom liturgijom, da od nje na neki način proizlaze i k njoj vode narod,

jer ih ona po svojoj naravi daleko nadvisuje".

1676 Potreban je pastirski razbor u podržavanju i promicanju pucke religioznosti i, po potrebi, prociscavanju i ispravljanju religioznog osjećaja koji je u pozadini tih pobožnosti da bi se napredovalo u spoznaji Kristova otajstva. Te pobožnosti podliježu brizi i sudu biskupa i općim crkvenim uredbama. Pucka religioznost je, u biti, skup vrednota koje, s krscanskom mudroscu, odgovaraju velikim egzistencijalnim pitanjima.

Zdrav

katolicki pucky osjecaj jest u sposobnosti sinteze gledom na ljudsko postojanje. Tako on stvaralacki povezuje bozansko i ljudsko, Krista i Mariju, duh i tijelo, zajednistvo i ustanove, osobu i zajednicu, vjeru i domovinu, um i osjecanje. Ta mudrost jest krscanski humanizam koji radikalno

potvrđuje dostojanstvo svakog bica kao Bozjeg djeteta, uspostavlja temeljno

bratstvo, uci biti u skladu s prirodom i shvacati rad, daje opravdanja za zivot u radosti i vedrini, cak i usred zivotnih neprilika. Ta je mudrost, za narod, takodjer nacelo razlucivanja, evandjeoski instinkt koji daje spontano

spoznati kad je evandjelje u Crkvi na prvome mjestu, a kad mu je sadrzaj ispraznjen i zagusen drugim interesima.

Ukratko

1677 Blagoslovinama se zovu sveti znakovi ustanovljeni od Crkve; svrha im je

pripravljati ljude na primanje plodova sakramenata i posvecivati razlicite zgode zivota.

1678 Medju blagoslovinama vazno mjesto zauzimaju blagoslovi; sadrže hvalu

Bogu za njegova djela i njegove darove i ujedno molitveni zagovor Crkve za

ljude da mogu upotrebljavati Bozje darove u duhu evandjelja.

1679 Osim liturgijom, krscanski se zivot hrani i razlicitim oblicima pucke pobožnosti, ukorijenjene u razlicite kulture. Brizno nastojeci da ih rasvijetli svjetlom vjere, Crkva promice oblike pucke religioznosti, koji su izraz evandjeoskog instinkta i ljudske mudrosti te obogacuju krscanski

zivot
naroda.

Clanak 2. KRSCANSKI POGREB

1680 Svim sakramentima, a u prvom redu sakramentima inicijacije, svrha je

posljednji Vazam Bozjega djeteta, onaj koji ga, kroz smrt, uvodi u zivot Kraljevstva. Tada se ispunja ono sto je ispovijedao vjerom i nadom:

"Iscekujem uskrsnuce mrtvih i zivot buducega vijeka".

I. Posljednji Vazam krscana

1681 Krscanski smisao smrti objavljuje se u svjetlu vazmenog otajstva Kristove smrti i uskrsnuca, u kojem je nasa jedina nada. Krscanin koji umire

u Kristu Isusu, "iseljuje se iz tijela i naseljuje se kod Gospodina" (2 Kor 5,8).

1682 Dan smrti inaugurira za krscanina, na koncu njegova sakramentalnog zivota, dovršenje novog radjanja koje je zapocelo krstenjem, konacno "suoblicenje" slici Sina (Bozjega) sto mu je dano pomazanjem Duha Svetoga, i

sudjelovanje na gozbi Kraljevstva kojem je euharistija bila predokus, pa makar jos treba proci kroz posljednja ciscenja da bi obukao svadbenu haljinu.

1683 Crkva koja je, kao mati, sakramentalno nosila u svome krilu krscane za

njihova zemaljskog hodocasca, prati ih i na kraju puta, da ih preda "u

Oceve

ruke". U Kristu, ona prikazuje Ocu djecu njegove milosti, a u nadi izručuje zemlji sjeme njihova tijela koje će uskrsnuti u slavi. To se prikazanje u punini slavi euharistijskom žrtvom; blagoslovi koji prethode i koji slijede jesu blagoslovine.

II. Slavljenje ukopa (sprovod)

1684 Krscanski pogreb ne podjeljuje pokojniku ni sakramentat ni blagoslovinu,

jer on je "presao" s onu stranu sakramentalne ekonomije. Pogreb je ipak liturgijsko slavlje Crkve, koje ovdje ide za tim da izrazi djelotvorno zajedništvo s pokojnikom, da u njemu sudjeluje okupljena zajednica te da ovoj navijesti vjecnı zivot.

1685 Razliciti sprovodni obredi izrazavaju vazmeni znacaj krscanske smrti i odgovaraju prilikama i predajama pojedinoga kraja, pa i glede liturgijske boje.

1686 Red sprovoda rimske liturgije predlaze tri nacina slavlja koji odgovaraju trima mjestima njegova odvijanja (kuca, crkva, groblje) i prema vaznosti koju mu pridaju obitelj, mjesni obicaji, kultura i pucka pobožnost. Samo odvijanje zajednicko je svim liturgijskim tradicijama i sadrzi cetiri glavna dijela:

1687 Pozdrav zajednice. Slavlje se otvara pozdravom vjere. Pokojnikova rodbina prima se rijecju "utjehe" (u znacanju Novoga zavjeta: snaga Duha Svetoga u nadi). Zajednica okupljena na molitvu ocekuje i "rijeci vjecnoga

života". Smrt jednoga člana zajednice (ili obljetnica, sedmi ili četrdeseti dan) događaj je koji mora prevladati obzorje "ovoga svijeta" i vjernike privući k istinskim dometima vjere u uskrsloga Krista.

1688 Služba riječi, na pogrebu, traži to brizljiviju pripravu što se tada mogu u zajednici naći i vjernici manje revni za liturgiju i pokojnikovi prijatelji koji nisu kršćani. Homilija, posebno, mora "izbjegavati oblik i stil posmrtnog slova" te rasvijetliti otajstvo kršćanske smrti svjetlom uskrsloga Krista.

1689 Euharistijska žrtva. Kad se slavlje vrši u Crkvi, euharistija je srce vazmene žbiljnosti i kršćanske smrti. Njome Crkva izražava svoje djelotvorno zajedništvo s pokojnikom: prinoseći Ocu, u Duhu Svetomu, žrtvu Kristove smrti i uskrsnuća, traži od njega da to njegovo dijete bude očisceno od svojih grijeha i njihovih posljedica te bude pripušteno vazmenoj punini stola u Kraljevstvu. Po tako slavljenoj euharistiji zajednica se vjernika, osobito pokojnikova obitelj, uči živjeti u zajedništvu s onim koji "je usnuo u Gospodinu", sjedinjujući se s Tijelom Kristovim kojega je on živ član, i moleći za njega i s njime.

1690 Oprostaj s pokojnikom jest čin kojim ga Crkva "preporučuje Bogu". To je posljednji pozdrav kojim se kršćanska zajednica oprasta od jednoga svojega člana prije nego mu se tijelo položi u grob. Bizantska predaja izražava to oprostajnim cjelovom pokojniku:

Tim zaključnim pozdravom "pjeva se njegovu odlasku iz ovoga života i njegovu rastanku, a i jer postoji zajedništvo i ponovni sastanak. Naime, umrijevsu nismo ništa odijeljeni jedni od drugih

jer svi mi idemo istim putem i naci cemo se na istome mjestu. Nikad necemo

biti odvojeni, jer zivimo za Krista i sada smo sjedinjeni s Kristom, iduci njemu ususret (...) bit cemo svi zajedno u Kristu".

TRECI DIO: ZIVOT U KRISTU

1691 "Krscanine, upoznaj svoje dostojanstvo, i kad si postao dionik bozanske

naravi, nemoj se gresnim zivotom vratiti na prijasnju podlost. Sjeti se kojoj Glavi pripadas i kojeg si Tijela ud! Ne zaboravi da si izbavljen od vlasti tmina i prenesen u divno Bozje kraljevstvo".

1692 Vjerovanje je ispovjedilo velicinu Bozjih darova covjeku u djelu stvaranja a jos vise u otkupljenju i posvecenju. Sto vjera ispovijeda, sakramenti daju: po "sakramentima koji su ih nanovo rodili" krscani su postali "djeca Bozja" (Iv 1,12; 1 Iv 3,1), "zajednicari bozanske naravi" (2 Pt 1,4). Priznajući u vjeri svoje novo dostojanstvo, krscani su pozvani da se vladaju "dostojno Evandjelja Kristova" (Fil 1,27). Po sakramentima i molitvi oni primaju Kristovu milost i darove njegova Duha koji ih osposobljavaju za novi zivot.

1693 Krist Isus uvijek je cinio sto se svidjalo Ocu. Uvijek je zivio u savrsenom zajednistvu s njim. Isto tako su i njegovi ucenici pozvani zivjeti pod okom Oca "koji vidi u skrovitosti" (Mt 6,6) da postanu "savršeni kao sto

je savrsen Otac (...) nebeski" (Mt 5,47).

1694 Ucijejpljeni u Krista po krstenju, krscani su "umrli grijehu, a zive Bogu u Kristu Isusu" (Rim 6,11), i tako su dionici zivota Uskrsloga. U nasljedovanju Krista i u jedinstvu s njim, krscani mogu biti

"naslje-dovatelji Bozji kao djeca ljubljena" i hodati u ljubavi (Ef 5,1), uskladjujući svoje misli, riječi, i djela s osjecajima kakvi su bili u Kristu Isusu" (Fil 2,5) i nasljeđujući njegov primjer.

1695 "Opravdani u imenu Gospodina nasega Isusa Krista i u Duhu Boga nasega"

(1 Kor 6,11), "posvećeni" i "pozvani da budu sveti" (1 Kor 1,2), kršćani su postali "hram Duha Svetoga". Taj "Duh Sina" uči ih moliti Oca i, postavši njihov život, omogućuje im djelovati tako da donose "plodove Duha" (Gal 5,22)

po djelotvornoj ljubavi. Lijeceći rane grijeha, Duh Sveti nas obnavlja iznutra "duhom nasega uma" (Ef 4,23), prosvjetljuje nas i snazi da živimo kao "djeca svjetlosti" (Ef 5,8), u "svakoj dobroti, pravednosti i istini" (Ef 5,9).

1696 Kristov put "vodi u Život", put suprotan "vodi u propast" (Mt 7,13). Evandjeoska prisposoba o dva puta uvijek je prisutna u crkvenoj katehezi: ona istice važnost moralnih odluka za naše spasenje. "Dva su puta: jedan života, drugi smrti; a između ta dva puta postoji velika razlika".

1697 U katehezi je vrlo važno sa svom jasnoćom osvijetliti radost i zahtjeve

Kristova puta. Kateheza o "novosti života" (Rim 6,4) u njemu bit će:

- kateheza o Duhu Svetomu, nutarnjem Učitelju života po Kristu, milom gostu i

prijatelju koji nadahnjuje, vodi, ispravlja i utvrđuje taj život;

- kateheza o milosti, jer smo upravo milošću spaseni i po milosti naša djela mogu donositi plod za život vječni;

- kateheza o blazenstvima; jer je Kristov put sazet u blazenstvima, i jedini je put prema vjечноj sreći za kojom cezne covjekovo srce;
- kateheza o grijehu i prostenju, jer ako se ne prizna gresnikom, covjek ne moze spoznati istinu o samom sebi, sto je uvjet ispravnog djelovanja, a bez ponude oprostena ne bi mogao podnijeti tu istinu;
- kateheza o ljudskim krepostima, koja omogucava da osjetimo ljepotu i privlacnost ispravnih raspolozenja prema dobru;
- kateheza o krscanskim krepostima vjeri, ufanju i ljubavi, nadahnuta uzvisenim primjerom svetaca;
- kateheza o dvostrukoj zapovijedi ljubavi, razradjenoj u Deset Bozjih zapovijedi;
- crkvena kateheza, jer upravo visestrukom razmjenom "duhovnih dobara" u "opcinstvu svetih", krscanski zivot moze rasti, razvijati se i drugima prenositi.

1698 Prvo i posljednje uporabite toj katehezi bit ce uvijek sam Isus Krist, koji je "Put, Istina i Zivot" (Iv 14,6). Promatrajuci ga u vjeri, krscani se mogu nadati da ce on sam u njima ostvariti svoja obećanja i da, ljubeci ga ljubavljaju kojom je on njih ljubio, mogu ciniti djela koja odgovaraju njihovom dostojanstvu:

Molim te da razmatras o tome kako je Gospodin nas Isus Krist

tvoja prava glava, a ti jedan od njegovih udova. On je tebi sto i glava udovima. Sve njegovo tvoje je; duh, srce, tijelo, dusa i sve moci. Treba da se svime tim sluzis kao svojim, da sluzis, slavis, ljubis i velicas Boga. Ti si njemu sto i udovi glavi, i zato on zarko zeli raspolagati svim tvojim mocima kao svojim, u sluzbi i na slavu svojega Oca.

"Ta meni je zivjeti Krist" (Fil 1,21).

PRVI ODSJEK COVJEKOV POZIV: ZIVOT U DUHU

1699 Zivotom u Duhu Svetom ostvaruje se covjekov poziv (prvo poglavlje). Taj se zivot sastoji u bozanskoj ljubavi i ljudskoj solidarnosti (drugo poglavlje). On nam je darovan kao spasenje (trece poglavlje).

PRVO POGLAVLJE: DOSTOJANSTVO LJUDSKE OSOBE

1700 Dostojanstvo ljudske osobe ima korijen u tome sto je stvorena na sliku i priliku Bozju (clanak 1), a potpuno se ostvaruje u pozivu na bozansko blazenstvo (clanak 2). Ljudskom je bicu svojstveno da slobodno tezi prema tom ostvarenju (clanak 3). Slobodnim cinima (clanak 4) ljudska se osoba usmjeruje ili ne usmjeruje prema dobru sto ga je Bog obecao i sto ga moralna savjest posvedocuje (clanak 5). Ljudska se bica izgradjuju sama i rastu iznutra: sav njihov osjetni i duhovni zivot pridonosi njihovu rastu (clanak 6). Po milosti napreduju u kreposti (clanak 7), izbjegavaju grijeh a, ako ga ucine, kao rasipni sinpovjeravaju se milosrdju Oca nasega koji je na nebesima (clanak 8). Tako postizu savrsenstvo ljubavi.

Clanak 1. COVJEK SLIKA BOZJA

1701 "Krist, objavljujuci misterij Oca i njegove ljubavi (...) potpuno otkriva covjeka njemu samome te mu objavljuje uzvisenost njegova poziva". U

Kristu, "slici Boga nevidljivoga" (Kol 1,15), covjek je stvoren na Stvoriteljevu "sliku i priliku". U Kristu, Otkupitelju i Stvoritelju, bozanska slika, izoblicena grijehom prvoga covjeka, obnovljena je u izvornoj

ljepoti i oplemenjena Bozjom miloscu.

1702 Bozanska slika prisutna je u svakom covjeku. Ona se odrazava u zajednistvu osoba, nalik sjedinjenju bozanskih osoba medju sobom (usp. drugo

poglavlje).

1703 Obdarena "duhovnom i besmrtnom dusom", ljudska je osoba na zemlji

"jedino stvorenje sto ga je Bog htio radi njega samoga", Od svoga zaceca ona

je upucena prema vjecnom blazenstvu.

1704 Ljudska osoba dionik je svjetla i sile bozanskog Duha. Razumom je sposobna shvatiti red stvari sto ga je uspostavio Stvoritelj. Voljom je sama po sebi sposobna usmjeriti se prema svom istinskom dobru. Vlastito savrsenstvo nalazi u tome da "trazi i ljubi istinu i dobro".

1705 Po svojoj dusi i duhovnim mocima, razumu i volji, covjek je obdaren slobodom, "izuzetnim znakom slike Bozje".

1706 Svojim razumom covjek prepoznaje glas Boga koji ga "uvijek poziva (...)

da cini dobro a izbjegava zlo". Svatko je duzan slijediti taj zakon koji odzvanja u savjesti i svoje ispunjenje nalazi u ljubavi prema Bogu i bliznjemu. Provodjenje moralnog zivota dokazuje dostojanstvo osobe.

1707 "No covjek pod utjecajem Zloga, vec je na pocetku povijesti zloupotrebio svoju slobodu": podlegao je napasti i pocinio zlo. Sacuvao je zelju za dobrom, ali mu narav nosi ranu istocnoga grijeha. Tako je covjek postao sklon zlu i podvrgnut zabludi: Covjek je u samom sebi podijeljen. Zbog toga sav zivot ljudski, i pojedinaca i skupina, oznacen je dramaticnom

borbom izmedju dobra i zla, izmedju svjetla i tame.

1708 Svojom mukom Krist nas je oslobodio od Sotone i od grijeha. On nam je zaslužio

novi zivot u Duhu Svetome. Njegova milost obnavlja ono sto je grijeh u nama iskvario.

1709 Onaj tko vjeruje u Krista postaje dijete Bozje. To ga posinjenje preobrazava i daje mu mogucnost da slijedi Kristov primjer. Osposobljuje ga

da ispravno djeluje i cini dobro. U jedinstvu sa svojim Spasiteljem ucenik postize savrsenstvo ljubavi, svetost. Kad sazre u milosti, moralni zivot uvire u vjecni zivot, u nebesku slavu.

Ukratko

1710 "Krist (...) potpuno otkriva covjeku njega samoga te mu objavljuje uzvisenost njegova poziva".

1711 Obdarena duhovnom dusom, razumom i voljom, ljudska je osoba od svog

zaceca usmjerena prema Bogu i odredjena za vjecno blazenstvo. Ona postize

vlastito savrsenstvo u "trazenju i ljubavi istine i dobra".

1712 Prava sloboda je u covjeku "izuzetan znak Bozje slike".

1713 Covjek je duzan slijediti moralni zakon koji ga potice "da cini dobro a

izbjegava zlo". Taj zakon odzvanja u njegovoj savjesti.

1714 Buduci da je istocnim grijehom ranjen u svojoj naravi, covjek je u sluzenju svojom slobodom podvrgnut zabludi i sklon zlu.

1715 Tko vjeruje u Krista, ima novi zivot u Duhu Svetomu. Moralni zivot, koji raste i sazrijeva u milosti, dolazi do punine u nebeskoj slavi.

Clanak 2. NAS POZIV NA BLAZENSTVO

I. Blazenstva

1716 Blazenstva su u sredistu Isusova propovijedanja. U njihovu su navjestaju obećanja dana izabranom narodu jos od Abrahama. Ona su usavršena

time sto su usmjerena ne vise prema pukom uzivanju zemlje, nego prema Kraljevstvu nebeskom: Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko.

Blago ozaloscenima: oni ce se utjesiti.

Blago krotkima: oni ce bastiniti zemlju.

Blago gladnima i zednima pravednosti: oni ce se nasititi.

Blago milosrdnima: oni ce zadobiti milosrdje.

Blago cistima srcem: oni ce Boga gledati.

Blago mirotvorcima: oni ce se sinovima Bozjim zvati.

Blago progonjenima zbog pravednosti: njihovo je kraljevstvo nebesko.

Blago vama kad vas - zbog mene - pogrde i prognaju i sve zlo slazu protiv vas.

Radujte se i klicite: velika je placa vasa na nebesima. (Mt 5,3-12).

1717 Blazenstva ocrtavaju lice Isusa Krista i opisuju njegovu ljubav; izrazavaju

poziv vjernika pridruzenih slavi njegove Muke i Uskrsnuca; osvjetljaju djela

i stavove svojstvene krscanskom zivotu; to su paradoksalna obećanja koja u

nevoljama podrzavaju nadu; navijestaju blagoslove i nagrade koje ucenici tajanstveno vec unaprijed kusaju; najprije su ostvarena u zivotu Djevice Marije i svih svetaca.

II. Ceznja za srecom

1718 Blazenstva odgovaraju urodjenoj ceznji za srecom. Ta ceznja je izvorno

bozanska: Bog ju je covjeku usadio u srce da ga privuce k sebi, jer je samo on moze ispuniti. Zacijelo, svi zelimo zivjeti sretno, i nema ga medju ljudima tko ne bi prihvatio tu tvrdnju, cak i prije nego sto se do kraja izrece.

Kako dakle trazim tebe, Gospodine? Kad trazim tebe, Boga svog, trazim blazeni zivot. Trazit cu te da zivi dusa moja. Moje tijelo zivi naime po

mojoj dusi, a moja dusa zivi po tebi.

Jedino Bog zasicuje.

1719 Blazenstva otkrivaju cilj ljudskog zivota, konacnu svrhu prema kojoj teze ljudski cini: Bog nas poziva na svoje blazenstvo.

Taj

je poziv upravljn svakome osobno, ali i sveukupnoj Crkvi, novom narodu onih

koji su prihvatili obećanje i od njega zive u vjeri.

III. Krscansko blazenstvo

1720 Novi zavjet upotrebljava mnogo izraza da bi oznacio blazenstvo na koje

Bog poziva covjeka: dolazak Bozjega kraljevstva; gledanje Boga: "Blago cistima srcem: oni ce Boga gledati" (Mt 5,8); ulazak u radost Gospodinovu;

ulazak u Pocinak Bozji: Ondje cemo pocinuti; ondje cemo gledati; gledat cemo

i ljubiti; ljubiti cemo i slaviti. Eto, to ce biti na kraju bez kraja. I koji drugi cilj imamo, ako ne doci u kraljevstvo kojemu nece biti kraja?

1721 Bog nas je stvorio zato da ga spoznamo, sluzimo mu i ljubimo ga i tako u nebo

dodjemo. Blazenstvo nas cini zajednicarima bozanske naravi i vjecnoga zivota. Po njemu covjek ulazi u Kristovu slavu i u radost zivota Presvetog Trojstva.

1722 Takvo blazenstvo nadilazi razum i cisto ljudske sile. Ono je plod nezasluzenog Bozjeg dara. Zato se i zove nadnaravno, kao i milost koja

čovjeku omogućuje da udje u Bozju radost. "Blago čistima srcem: oni će Boga gledati!" Sigurno, zbog njegove velicine i njegove neizrecive slave, "Boga nitko ne može vidjeti i ostati živ", jer Otac je neshvatljiv; ali zbog svoje ljubavi, svoje dobrote prema ljudima i svoje svemogućnosti, on ide sve dotle da onima koji ga ljube daje povlasticu da ga vide (...) jer "što je nemoguće ljudima, moguće je Bogu".

1723 Obecano blaženstvo stavlja nas pred presudne moralne odluke. Poziva nas da očistimo srce od zlih nagona i da nastojimo ljubiti Boga iznad svega. Uči nas da se prava sreća ne nalazi u bogatstvu ili blagostanju, ni u ljudskoj slavi ili moci, ni u kojemu ljudskom djelu, ma kako ono korisno bilo, kao što su znanosti, tehnike i umjetnosti, ni u kojemu god stvorenju, nego u Bogu samome, vrelu svakog dobra i svake ljubavi: Bogatstvo je veliko božanstvo danasnjice; bogatstvu mnogi, silno mnoštvo ljudi iskazuje nagonско postovanje. Oni mjere sreću imutkom, a prema imutku mjere i čestitost. (...) Sve to proizlazi iz uvjerenja da se bogatstvom može sve. Bogatstvo je dakle jedan od idola našega vremena, a drugi idol je glasovitost. (...) Činjenica da smo poznati i da se o nama govori u svijetu (što bi se moglo zvati slavom u tisku), dovela je do toga da se glasovitost sama u sebi smatra dobrom, vrhovnim dobrom, čak predmetom pravog postovanja.

1724 Deset Božjih zapovijedi, govor na gori i apostolska kateheza opisuju nam putove koji vode u nebesko kraljevstvo. Mi se zalazemo tu korak po korak svagdašnjim djelima, potpomognuti milosću Duha

Svetoga.

Snagom Kristove riječi, polagano donosimo u Crkvi plodove na slavu Bozju. Ukratko

1725 Blazenstva prihvacaju i privode savrsenstvu Bozja obećanja dana još od

vremena Abrahamova, usmjerujući ih prema kraljevstvu nebeskom. Ona odgovaraju čeznji za srećom što ju je Bog čovjeku usadio u srce.

1726 Blazenstva nam pokazuju posljednju svrhu kojoj nas Bog zove: kraljevstvo, gledanje Boga, udio u bozanskoj naravi, vječni život, posinjenje, početak. u Bogu.

1727 Blazenstvo vječnog života nezasluzeni je Bozji dar: ono je nadnaravno, kao i milost koja vodi do njega.

1728 Blazenstva nas stavljaju pred presudne odluke glede zemaljskih dobara;

ona nam čiste srce da budemo sposobni ljubiti Boga iznad svega.

1729 Nebesko blazenstvo određuje mjerila za razlučivanje u sluzenju zemaljskim dobrima da bi bilo u skladu s Bozjim zakonom.

Članak 3. ČOVJEKOVA SLOBODA

1730 Bog je stvorio čovjeka razumnim, udijelivši mu dostojanstvo osobe obdarene inicijativom i gospodstvom nad svojim djelima. "Bog je htio čovjeka

prepustiti u 'ruke njegove vlastite odluke' (Sir 15,14), tako da sam od sebe

trazi svog Stvoritelja i da slobodno prijanjajuci uza nj dodje do potpunog i blazenog savrsenstva".Covjek je obdaren razumom i u tome je slican Bogu,
stvoren slobodan i gospodar svojih cina.

I. Sloboda i odgovornost

1731 Sloboda je u razumu i volji ukorijenjena moc djelovati ili ne djelovati, ciniti ovo ili ono, i tako izvrsavati samostalno namjeravane cine. Po slobodnoj volji svatko raspolaze samim sobom. Sloboda je u covjeku

moc rasta i sazrijevanja u istini i dobroti. Sloboda postize savrsenstvo kad je usmjerena prema Bogu, nasem blazenstvu.

1732 Dokle god se nije konacno utvrdila u svom posljednjem dobru, a to je Bog, sloboda ukljucuje mogucnost biranja izmedju dobra i zla, a to znaci napredovanja u savrsenosti ili malaksanja i grijesenja. Ona je glavna oznaka

ljudskih cina u pravom smislu. Ona postaje vrelo pohvale ili ukora, zasluge

ili krivnje.

1733 Sto covjek vise cini dobro, to je slobodniji. Prava je sloboda u sluzenju dobru i pravednosti. Izbor neposlušnosti i zla zloupotreba je slobode i vodi u ropstvo grijeha.

1734 Sloboda cini covjeka odgovornim za vlastite cine u mjeri u kojoj su voljni. Napredovanje u kreposti, poznavanje dobra i askeza povecavaju gospodstvo volje nad vlastitim cinima.

1735 Ubrojivost i odgovornost za neki cin mogu se umanjiti ili ponistiti

neznanjem, nepaznjom, nasiljem, strahom, navikama, neumjerenim strastima i drugim psihickim ili drustvenim cimbenicima.

1736 Svaki izravno voljni cin ubraja se pocinitelju. Nakon grijeha u vrtu Gospodin pita Adama: "Sto si to ucinio?" (Post 3,13). Isto tako Kaina. I prorok Natan kralja Davida nakon preljuba sa zenom Urije i njegova ubojstva.

Pojedini cin moze biti neizravno voljan, kad je posljedica zanemarivanja onoga sto je trebalo znati ili ciniti, npr. prometna nesreca izazvana nepoznavanjem prometnih propisa.

1737 Neki se ucinci mogu podnositi, a da ih onaj koji ih je prouzrocio ne zeli; npr. iscrpljenost majke uz postelju bolesnog djeteta. Stetan ucinak nije ubrojiv ako nije zeljen ni kao svrha ni kao sredstvo cina, kao sto moze biti smrt podnesena pri pruzanju pomoci osobi u opasnosti. Da stetan ucinak bude ubrojiv, mora biti predvidljiv i da ga je onaj koji ga je uzrokovao mogao izbjeći, npr. u slucaju ubojstva sto ga prouzroci vozac u pijanom stanju.

1738 Sloboda se vjezba u medjuljudskim odnosima. Svaka ljudska osoba, stvorena na sliku Bozju, ima naravno pravo biti od drugih priznata slobodnim i odgovornim bicem. Svi duguju svakomu to postovanje. Pravo na slobodu djelovanja zahtjev je neodvojiv od dostojanstva ljudske osobe, narocito na podrucju morala i religije. To pravo mora biti gradjanski priznato i zastickeno u granicama opceg dobra i javnog reda.

II. Covjekova sloboda u naumu spasenja

1739 Sloboda i grijeh. Covjekova sloboda ogranicena je i pogresiva.

Covjek

je doista sagrijesio. Slobodno je sagrijesio. Odbacivsi naum Bozje ljubavi, prevario je sama sebe i postao rob grijeha. To prvo otudjenje rodilo je mnoga druga. Povijest covjecanstva od svojih pocetaka svjedoci o nesrecama i

tlacenjima sto se radjaju iz ljudskog srca, tj. od zloupotrebe slobode.

1740 Prijetnje slobodi. Sluzenje slobodom ne ukljucuje pravo govoriti i ciniti sto mu drago. Krivo je umisljati da je "covjek, kao subjekt slobode, bice dostatno samom sebi i da mu je svrha zadovoljiti vlastiti interes u uzivanju zemaljskih dobara". Uostalom, uvjeti ekonomskog i socijalnog, politickog i kulturnog reda, koji se zahtijevaju za ispravno sluzenje slobodom, cesto se ne priznaju i krse. Ta stanja zaslijepljenosti i nepravde opterecuju moralni zivot te jake i slabe uvode u napast da grijese protiv ljubavi. Kad odbacuje moralni zakon, covjek se dize protiv vlastite slobode,

postaje rob samoga sebe, kida bratstvo sa sebi slicnima i buni se protiv bozanske istine.

1741 Oslobodjenje i spasenje. Svojim slavnim Krizem Krist je postigao spasenje svih ljudi. Otkupio ih je od grijeha koji ih je drzao u ropstvu.

"Za slobodu nas Krist oslobodi" (Gal 5,1). U njemu imamo zajednistvo s "istinom" koja nas je "oslobodila" (Iv 8,32). Dan nam je Duh Sveti te, kao sto uci Apostol, "gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda" (2 Kor 3,17).

Vec

odsada se ponosimo "slobodom (...) djece Bozje" (Rim 8,21).

1742 Sloboda i milost. Kristova milost nije u suprotnosti s nasom slobodom,

kad je ova u skladu s osjecajem za istinu i dobro sto ga je Bog stavio u ljudsko srce. Naprotiv, kako krscansko iskustvo to posvjedojuje napose u molitvi, sto smo poucljiviji poticajima milosti, to nam vise raste nutarnja sloboda i sigurnost u kusnjama kao i pred pritiscima i prinudama vanjskog svijeta. Djelovanjem milosti Duh Sveti nas odgaja za duhovnu slobodu da nas

ucini slobodnim suradnicima svoga djela u Crkvi i u svijetu: Svemoguci milosrdni Boze, odagnaj od nas zapreke sto nam stoje na putu, da se smirene

duse i tijela mozemo slobodno posvetiti tvojoj sluzbi.

Ukratko

1743 Bog je covjeka "prepustio slobodnoj volji njegovoj" (Sir 15,14), da bi mogao uz svoga Stvoritelja slobodno pristati i tako doci do blazene savrsenosti.

1744 Sloboda je moc da djelujemo ili ne djelujemo i tako sami od sebe vrsimo

slobodne cine. Sloboda postize savrsenost svoga cina kad je usmjerena prema

Bogu, vrhovnom Dobru.

1745 Sloboda je znacajka uistinu ljudskih cina. Sloboda cini covjeka odgovornim za cine koje dobrovoljno izvrsava. Covjeku je vlastito djelovati

slobodno.

1746 Neznanje, nasilje, strah i drugi psihicki ili drustveni cimbenici mogu smanjiti ili ponistiti ubrojivost i odgovornost za neki cin.

1747 Pravo na slobodno djelovanje jest zahtjev neotudjiv od covjekova dostojanstva, napose na vjerskom i moralnom podrucju. No slobodno djelovanje

ne ukljucuje pravo govoriti i ciniti sto mu drago.

1748 "Za slobodu nas Krist oslobodi" (Gal 5,1).

Clanak 4. MORALNOST LJUDSKIH CINA

1749 Po slobodi covjek postaje moralni subjekt. Kad djeluje slobodno, covjek

je, da tako kazemo, otac vlastitih cina. Ljudski cini, tj. cini slobodno izabrani na osnovu suda savjesti, moralno su ocjenjivi. Oni su ili dobri ili zli.

I. Izvori moralnosti

1750 Moralnost ljudskih cina ovisi:

- o izabranom objektu;
- o namjeravanoj svrsi ili o nakani;
- o okolnostima cina.

Objekt, nakana i okolnosti "izvori" su ili konstitutivni elementi moralnosti ljudskih cina.

1751 Izabrani objekt jest dobro prema kojem se volja slobodno usmjeruje. To

je materija ljudskog cina. Izabrani objekt moralno poblize odredjuje cin

volje, ukoliko razum spoznaje i sudi da je u skladu ili ne s istinskim dobrom. Objektivne moralne norme ocituju razumski red dobra i zla, sto ga posvjedojuje savjest.

1752 Nasuprot objektu, nakana je sa strane subjekta koji djeluje. Buduci da

je ona na voljnom izvoru cina i odredjuje ga svrhom, nakana je bitna sastojnica za moralnu kvalifikaciju cina. Svrha je prvo cemu je upravljena nakana, i oznacuje cilj prema kojemu radnja tezi. Nakana je pokret volje prema svrsi; ona je okrenuta prema cilju djelovanja. Usmjerena je prema dobru koje se od poduzete radnje ocekuje. Ne ogranicava se na usmjerenje nasih pojedinih cina, nego moze i mnogostruke akcije usmjeriti prema jednom

te istom cilju; moze usmjeriti cijeli zivot prema konacnom cilju. Na primjer, nekoj usluzi je cilj pomoci drugome, ali u isto vrijeme ona moze biti nadahnuta ljubavlju prema Bogu kao konacnoj svrsi svih nasih djela. Jedan te isti cin moze biti nadahnut razlicitim nakanama; tako npr. netko moze uciniti uslugu da stekne neku korist ili da bude pohvaljen.

1753 Dobra nakana (npr. pomoci bliznjemu) ne cini dobrim ni ispravnim neko

djelo koje je u sebi neuredno (kao sto su laz ili ogovor). Svrha ne opravdava sredstva. Tako, osuda jednog pravednika ne moze se opravdati kao

zakonito sredstvo da se spasi narod. Naprotiv, prisutnost zle nakane (kao npr. castohleplje) cini zlim cin koji, u sebi, moze biti dobar.

1754 Okolnosti, ukljucujuci i posljedice, drugotni su elementi moralnog cina. One doprinose povecanju ili smanjenju moralne dobrote ili zloce ljudskih cina (npr. svota neke kradje). One mogu smanjiti ili povecati

pociniteljevu odgovornost (npr. ciniti nesto iz straha od smrti). Okolnosti po sebi ne mogu promijeniti moralnu kvalitetu samih cina; ne mogu uciniti dobrim ni ispravnim neki cin koji je u sebi zao.

II. Dobri i zli cini

1755 Moralno dobar cin pretpostavlja, istodobno, dobrotu objekta, svrhe i okolnosti. Zla svrha kvari cin, i kad mu je objekt, u sebi, dobar (kad na primjer mole i poste "da se pokazu ljudima": Mt 6,5).

Objekt izbora moze sam svu radnju pokvariti. Ima konkretnih ponasanja - kao

sto je bludnost - koju je uvijek gresno izabrati; njihov izbor je uvijek nered volje, tj. moralno zlo.

1756 Krivo je dakle prosudjivati cudorednost ljudskih cina promatrajuci samo

nakanu koja ih nadahnjuje ili okolnosti (okolinu, drustveni pritisak, prisilu ili nuznost djelovanja itd.), koje im tvore okvir. Ima cina koji su, po sebi i u sebi, neovisno o okolnostima i nakanama, zbog svog objekta uvijek tesko gresni; takvi su psovka, krivokletstvo, ubojstvo i preljub. Nije dopusteno ciniti zlo da se postigne dobro.

Ukratko

1757 Objekt, nakana i okolnosti tri su "izvora" moralnosti ljudskih cina.

1758 Izabrani objekt moralno odredjuje cin volje, ukoliko ga razum spoznaje

i prosudjuje dobrim ili zlim.

1759 "Ne može se opravdati zao čin izvršen s dobrom nakanom". Svrha ne opravdava sredstva.

1760 Moralno dobar čin pretpostavlja dobrotu objekta, svrhe i okolnosti.

1761 Ima konkretnih postupaka koje je uvijek pogresno izabrati, jer je njihov izbor nered volje, tj. moralno zlo. Nije dopušteno činiti zlo, da od toga nastane dobro.

Članak 5. MORALNOST STRASTI

1762 Ljudska osoba usmjeruje se prema blaženstvu svojim slobodnim činima:

strasti ili čuvstva što ih doživljava mogu je za to raspoložiti i u tome pomoći.

I. Strasti

1763 Izraz "strasti" pripada kršćanskoj bastini. Pod izrazom čuvstva ili strasti podrazumijevaju se uzbuđenja ili pokreti čuvstvenosti koji potiču na djelovanje ili na nedjelovanje gledom na ono što se kao dobro ili kao zlo osjetilo ili zamislilo.

1764 Strasti su prirodne sastavine ljudskog psihickog života; one su kao neka posredništva i osiguravaju vezu između osjetnog i duhovnog života. Nas

Gospodin veli da je ljudsko srce kao izvor iz kojeg se radja pokret strasti.

1765 Strasti ima mnogo. Osnovna strast je ljubav koju izaziva privlačnost dobra. Ljubav budi zelju za odsutnim dobrom i nadu da ce ga postici. Taj pokret završava u uzitku i u radosti posjedovanja dobra. Strah od zla uzrok je mrznji, odvratnosti i bojazni od buduceg zla. Taj pokret završava u zalosti zbog prisutnog zla ili u srdzbi koja mu se protivi.

1766 "Ljubiti znaci nekome zeljeti dobro". Svakom drugom cuvstvu izvor je u

tom iskonskom pokretu ljudskog srca prema dobru. Samo dobro se moze ljubiti.

"Strasti su zle ako im je ljubav zla, a dobre ako im je ljubav dobra".

II. Strasti i moralni zivot

1767 Strasti u sebi nisu ni dobre ni zle. One dobivaju moralno odredjenje samo u mjeri u kojoj stvarno ovise o razumu i volji. Strasti se zovu voljnima "ili zato sto ih volja naredjuje, ili im se volja ne suprotstavlja". Svojstveno je savrsenosti moralnog ili ljudskog dobra da razum ravna strastima.

1768 Snazna cuvstva ne odlucuju ni o moralnosti ni o svetosti osoba; ona su

neiscrpna zaliha predodzbi i uzbudjenja kojima se izrazava moralni zivot.

Strasti su moralno dobre kad doprinose dobru djelu; u suprotnom slucaju su

zle. Osjetne pokrete sto ih prihvaca, ispravna volja usmjeruje prema dobru i

blazenstvu; zla volja popusta neurednim strastima i povecava ih.

Uzbudjenja

i cuvstva mogu biti ugradjeni u kreposti ili se izopaciti u mane.

1769 U krscanskom zivotu sam Duh Sveti djeluje stavljajuci u pokret cijelo

bice, ukljucujuci i njegove boli, strahove i zalosti, kao sto je ocito u smrtnoj borbi i mucii Gospodinovoj. U Kristu mogu ljudski osjecaji zadobiti

svoje usavršenje u ljubavi i u bozanskom blazenstvu.

1770 Moralna je savrsenost u tome da covjek bude usmjeren k dobru ne samo

voljom, nego i svojom osjetnom teznjom, prema rijecima Psalma: "Srce moje i

moje tijelo klicu Bogu zivome" (Ps 84,3).

Ukratko

1771 Izraz "strasti" oznacava osjecaje ili cuvstva. Svojim emocijama covjek

predosjeca dobro i naslucuje zlo.

1772 Glavne strasti jesu ljubav i mrznja, zelja i strah, radost, zalost i srdzba.

1773 U strastima, ako ih shvatimo kao pokrete osjecajnosti, nema ni moralnog

dobra ni moralnog zla. Moralnog dobra ili zla ima onoliko koliko ovise o razumu i volji.

1774 Uzbudjenja i osjecaji mogu se ugraditi u kreposti ili se izopaciti u mane.

1775 Savrsenost moralnog dobra postoji kad covjeka navodi na dobro ne

samo
volja nego i njegovo "srce".

Clanak 6. MORALNA SAVJEST

1776 "U dubini savjesti covjek otkriva zakon koji on sam sebi ne daje, ali kojemu se mora pokoravati. Taj glas, sto ga uvijek poziva da ljubi i cini dobro a izbjegava zlo, kad zatreba, jasno odzvanja u intimnosti nasega srca (...). Covjek naime ima u srcu zakon sto mu ga je Bog upisao. Savjest je najskrovitija jezgra i svetiste covjekovo, gdje je on sam s Bogom, ciji glas odzvanja u njegovoj nutrini".

I. Sud savjesti

1777 Prisutna u srcu osobe, moralna savjest joj, u pravi cas, nalaze da cini dobro a izbjegava zlo. Ona sudi i konkretna opredjeljenja, odobravajuci dobra, a prokazujuci zla. Ona posvjedocuje autoritet istine pozivajuci se na vrhovno Dobro, ciju privlacnost ljudska osoba osjeca i cije zapovijedi prihvacu. Kad slusa moralnu savjest, razborit covjek moze cuti Boga koji govori.

1778 Moralna je savjest sud razuma po kojem ljudska osoba prepoznaje cudorednu kakvocu nekog konkretnog cina sto ga kani izvorsiti, sto ga vrsi ili ga je vec izvorsila. U svemu sto govori ili cini covjek mora vjerno slijediti ono sto zna da je ispravno i istinito. Po sudu vlastite savjesti covjek razabire i prihvacu zapovijedi Bozjega zakona: Savjest je zakon naseg

duha, ali koji nadilazi nas duh, koji nam izdaje naredbe, koji upozorava na odgovornost i duznost, strah i nadu... Ona je glasnica Onoga koji nam u

svijetu naravi i u svijetu milosti skrovito govori, poucava nas i vodi.
Savjest je prvi od Kristovih namjestnika.

1779 Vazno je da svatko bude dovoljno prisutan samom sebi da bi cuo i slijedio glas vlastite savjesti.

Taj je zahtjev nutrine to potrebniji sto nas zivot cesto izlaze opasnosti da zanemarimo svako promatranje sebe, ispitivanje ili razmisljanje o svom ponasanju:

Vrati se svojoj savjesti, upitaj je (...) Braco, udjite sami u sebe; u svemu sto cinite gledajte u svjedoka, Boga.

1780 Dostojanstvo ljudske osobe ukljucuje i zahtijeva ispravnost moralne savjesti. Moralna savjest obuhvaca spoznaju nacela moralnosti ("sindereza"),

njihovu primjenu u stvarnim okolnostima kroz prakticno razlucivanje razloga

i dobara i, konacno, sud o konkretnim cinima koje treba izvrstiti ili su vec izvrсени. Istina o cudorednom dobru, sto je obznanjuje zakon razuma, prakticno i konkretno se prepoznaje razboritim sudom savjesti. Razboritim se

čovjekom smatra onaj koji se opredjeljuje u skladu s tim sudom.

1781 Savjest dopusta da covjek prihvati odgovornost za izvršene cine. Ako covjek ucini zlo, ispravan sud savjesti moze u njemu ostati svjedok sveopće

istine o dobru i, u isti mah, zloce njegova pojedinacnog cina. Pravorijek suda savjesti ostaje zalog nade i milosrdja. Posvjedocujuci pocinjeni grijeh, on podsjeća na oprostjenje koje treba traziti, na dobro koje treba dalje vrsiti i na krepost koju miloscu Bozjom treba neprestano njegovati:

I umirit ćemo pred njim srce svoje ako nas ono bilo u čemu osuđuje. Jer Bog je veći od našega srca i zna sve (1 Iv 3,19-20).

1782 Čovjek ima pravo djelovati po savjesti i u slobodi, da bi osobno donosio moralne odluke. Čovjeka se "ne smije siliti da radi protiv svoje savjesti, ali se ne smije ni prijeciti da radi po svojoj savjesti, osobito u vjerskoj stvari".⁵³

II. Odgoj savjesti

1783 Savjest treba da bude informirana, a moralni sud prosvjetljen. Dobro odgojena savjest ispravna je i istinita. Ona donosi sudove slijedeći razum u skladu s istinskim dobrom što ga je mudrost Stvoriteljeva htjela. Odgoj je savjesti nenadoknadiv za ljude izložene negativnim utjecajima i napastovane grijehom da daju prednost vlastitom sudu a odbace mjerodavno naučavanje.

1784 Odgoj savjesti je zadatak cijelog života. On od prvih godina uvodi dijete u spoznaju i vršenje unutarnjeg zakona što ga prepoznaje moralnom savješću. Razborit odgoj uči kreposti; predusreće ili liječi od straha, sebičnosti i oholosti, od krivog osjećaja krivnje i od pokreta samodopadnosti koji se radjaju iz slabosti i ljudskih pogresaka. Odgoj savjesti jamči slobodu i radja mir u srcu.

1785 U odgoju savjesti Božja je riječ svjetlo našem putu; treba je vjerom i molitvom usvajati i provoditi u život. Moramo ispitivati svoju savjest promatrajući križ Gospodinov. U tom nas prate darovi Duha Svetoga, pomazu svjedocenje i savjeti drugih i vodi pouzdan nauk Crkve.

III. Izabirati prema savjesti

1786 Kad se nadje pred moralnim izborom, savjest moze donijeti ili ispravan

sud u skladu s razumom i s bozanskim zakonom ili, naprotiv, pogresan sud koji se od njih udaljuje.

1787 Covjek se katkada nadje suocen s prilikama koje moralni sud cine nesigurnim a odluku teskom. On uvijek mora traziti ono sto je ispravno i dobro i razabrati volju Bozju izrazenu u bozanskom zakonu.

1788 Radi toga se covjek trudi da podatke iskustva i znakove vremena tumaci

pomocu kreposti razboritosti, savjeta razboritih osoba i uz pomoc Duha Svetoga i njegovih darova.

1789 Nekoja nacela vrijede u svim slucajevima:

- Nikad nije dopusteno ciniti zlo da se postigne dobro.

- "Zlatno pravilo" glasi: "Sve, dakle, sto zelite da ljudi vama cine, cinite i vi njima" (Mt 7,12).

- Ljubav ide uvijek kroz postovanje bliznjega i njegove savjesti. "Tako dok grijesite protiv brace i ranjavate njihovu slabu savjest, grijesite protiv Krista" (1 Kor 8,12). Dobro je uzdrzati se (...) od svega "o sto se tvoj brat spotice" (Rim 14,21).

IV. Pogresan sud

1790 Covjek mora uvijek slusati siguran sud vlastite savjesti. Kad bi svjesno radio protiv takvog suda, sam bi sebe osudio. No dogadja se da

moralna savjest bude u neznanju i donosi pogresne sudove o cinima koje treba izvršiti ili su već izvršeni.

1791 To se neznanje često može pripisati osobnoj odgovornosti, a događja se

"kad se čovjek malo brine da traži istinu i dobro, i kada savjest zbog gresne navike pomalo postane gotovo slijepa". U takvim slučajevima osoba je kriva za zlo koje čini.

1792 Uzroci zastranjenju suda u moralnom vladanju mogu biti nepoznavanje

Krista i Evandjelja, loši primjeri drugih, robovanje strastima, težnja za nekom krivo shvaćenom autonomijom savjesti, odbacivanje autoriteta Crkve i njezinog učenja, manjak obraćenja i ljubavi.

1793 Naprotiv, ako je neznanje nesavladivo ili je sud pogresan bez odgovornosti moralnog subjekta, zlo koje osoba čini ne može se njoj ubrojiti. No to ipak ostaje zlo, nedostatak, nered. Zato treba nastojati moralnu savjest ispraviti od njezinih zabluda.

1794 Dobra i čista savjest prosvijetljena je iskrenom vjerom. Ljubav, naime,

istovremeno izvire "iz čista srca, dobre savjesti i vjere bez pretvaranja" (1 Tim 1,5): Sto više

prevladava ispravna savjest, to se više osobe i društvene skupine udaljuju od slijepa samovolje i nastoje se prilagoditi objektivnim normama moralnosti.

Ukratko

1795 Savjest je najskrovitija jezgra i svetiste covjekovo, gdje je on sam s Bogom, ciji glas odzvanja u njegovoj nutrini.

1796 Moralna je savjest sud razuma kojim ljudska osoba prepoznaje moralnu kakvocu konkretnog cina.

1797 Za covjeka koji je ucinio zlo, presuda vlastite savjesti ostaje zalog obracenja i nade.

1798 Dobro odgojena savjest ispravna je i istinita. Ona donosi sudove slijedeci razum, u skladu s pravim dobrom sto ga je mudrost Stvoriteljeva htjela. Svatko se mora sluziti prikladnim sredstvima da odgoji savjest.

1799 Stavljena pred moralni izbor, savjest moze donijeti ispravan sud u skladu s razumom i s bozanskim zakonom ili, naprotiv, pogresan, koji se od njih udaljuje.

1800 Covjek se mora uvijek pokoravati sigurnom sudu vlastite savjesti.

1801 Moralna savjest moze ostati u neznanju ili donositi krive sudove. To neznanje i te zablude nisu uvijek izuzeti od krivnje. 1802 Bozja je rijec svjetlo nasim koracima. Nju nam treba u vjeri i molitvi usvajati i provoditi u djelo. Tako se odgaja moralna savjest.

Clanak 7. KREPOSTI

1803 "Uostalom, braco, sto je god istinito, sto god casno, sto god pravedno, sto god cisto, sto god ljubezno, sto god na dobru glasu; je li sto krepost, je li sto hvale vrijedno - to nek vam je na srcu" (Fil 4,8). Krepost je postojano i cvrsto raspolozenje ciniti dobro. Ona daje osobi ne samo da dobre cine izvrsi, nego da od sebe dade najbolje. Svim osjetnim i duhovnim silama kreposna osoba tezi prema dobru; za njim tezi i za nj se konkretnim cinima opredjeljuje. Svrha je kreposna zivota postati slicni Bogu.

I. Ljudske kreposti

1804 Ljudske kreposti (vrline) jesu cvrsti stavovi, stalna raspolozenja, trajne savrsenosti razuma i volje koje ravnaju nasim cinima, zapovijedaju nasim strastima i upravljaju nasim vladanjem po razumu i vjeri. One daju lakocu, gospodstvo nad sobom i radost za moralno dobar zivot. Krepostan je covjek onaj koji slobodno cini dobro.

Cudoredne kreposti stjecu se ljudskim nastojanjem. One su plodovi i klice moralno dobrih cina; one pripravlja sve moci ljudskog bica da udje u zajednistvo s bozanskom ljubavi.

RAZLIKOVANJE STOZERNIH KREPOSTI

1805 Cetiri kreposti imaju ulogu stozera. Zato se i zovu "stozerne" (kardinalne); sve ostale se svrstavaju oko njih. To su: razboritost, pravednost, jakost i umjerenost. "Ako li tko ljubi pravednost, kreposti su plodovi njezinih napora: jer ona poucava umjerenosti i razboritosti, pravednosti i hrabrosti" (Mudr 8,7). U mnogim poglavljima Svetog pisma te se

kreposti hvale pod drugim imenima.

1806 Razboritost je krepost koja upucuje prakticni razum da u svim prilikama

razlikuje nase istinsko dobro i da izabere prikladna sredstva da ga izvrši.

Covjek "pametan pazi na korak svoj" (Izr 14,15). "Budite mudri i budni u molitvama" (1 Pt 4,7). Razboritost je "ispravna norma djelovanja", pise sveti Toma slijedeci Aristotela. Nema nista zajednickog s plasljivoscju ili strahom, ni s dvolicnoscu ili pretvaranjem. Nju nazivaju "auriga virtutum"

-

kormilarem kreposti: jer ravna drugim krepostima pokazujuci im pravilo i mjeru. Razboritost neposredno upravlja sudom savjesti. Razborit covjek odlucuje svoje vladanje i uredjuje zivot slijedeci taj sud. Zahvaljujuci toj kreposti mi primjenjujemo moralna nacela na pojedinačne slucajeve bez pogreske i svladavamo dvojbe o dobru sto ga treba izvršiti i o zlu sto ga treba izbjeći.

1807 Pravednost je moralna krepost koja se sastoji u postojanoj i cvrstoj volji dati Bogu i bliznjemu sto im pripada. Pravednost prema Bogu zove se "krepost bogostovlja" (virtus religionis). Pravednost prema ljudima upucuje

da se postuju prava svakoga te se u ljudskim odnosima uspostavi sklad koji promice pravicnost glede osoba i opceg dobra. Pravedan covjek o kome se cesto govori u svetim Knjigama odlikuje se trajnom ispravnoscu svojih misli

i cestitoscu vladanja prema bliznjemu: "Ne budi pristran prema neznanome,

ne popustaj pred velikima: po pravdi sudi svome bliznjemu" (Lev 19,15).

"Gospodari, pruzajte svojim robovima sto je pravo i pravicno, znajuci da i vi imate Gospodina na nebu!" (Kol 4,1).

1808 Jakost je moralna krepost koja u poteskocama osigurava cvrstocu i postojanost u traganju za dobrom. Ona jaca odluku da se covjek opre napastima i svlada zapreke u moralnom zivotu. Krepost jakosti osposobljava ga da pobijedi strah, cak i smrt, i da se odvazno suoci s iskusenjima i progonstvima. Ona daje hrabrost da se covjek odrekne i zrtvuje vlastiti zivot, da bi obranio pravednu stvar. "Gospodin je moja snaga i pjesma" (Ps 118,14). "U svijetu imate muku, ali hrabri budite - ja sam pobijedio svijet!" (Iv 16,33).

1809 Umjerenost je moralna krepost koja obuzdava privlacnost naslada i osposobljuje za ravnotezu u upotrebi stvorenih stvari. Ona osigurava gospodstvo volje nad nagonima i drzi zelje u granicama cestitosti. Umjerena

osoba vlastite osjetne teznje usmjeruje prema dobru, cuva zdravu moc rasudjivanja, ne ide za vlastitim "nagonom" i vlastitom snagom "slijedeci strasti svoga srca" (Sir 5,2). Stari zavjet cesto hvali umjerenost: "Ne idi za svojim strastima, kroti svoje pozude" (Sir 18,30). Novi zavjet je naziva "uzdrzljivost" ili "trijeznost". Mi moramo zivjeti "triježno i pravedno i pobožno (...) na ovome svijetu" (Tit 2,12). Dobro zivjeti ne znaci nista drugo nego ljubiti Boga svim svojim srcem, svom svojom dusom i svim svojim djelovanjem. Njemu se daje potpuna ljubav (po umjerenosti) koju nikakva nesreca ne moze pokolebati (sto ocituje jakost), ljubav koja samo njega slusa (to je pravednost), koja bdije da bi razlikovala sve stvari, u strahu da je ne bi zatekla lukavost i laz (a to je razboritost).

KREPOSTI I MILOST

1810 Bozja milost prociscuje i uzdize ljudske kreposti stecene odgojem,

slobodnim cinima i ustrajnoscu uvijek obnavljanom s naporom. S Bozjom pomocu, one kuju znacaj i daju lakocu u vrsenju dobra. Krepostan covjek je sretan sto zivi kreposno.

1811 Covjek ranjen grijehom ne moze lako ocuvati moralnu ravnotezu. Dar

spasenja po Kristu daje nam milost potrebnu da ustrajemo u trazanju kreposti. Svatko mora uvijek moliti za tu milost svjetla i snage, pristupati sakramentima, suradjivati s Duhom Svetim, slijediti njegove pozive da ljubimo dobro i da se klonimo zla.

II. Bogoslovne kreposti

1812 Ljudske kreposti ukorjenjuju se u bogoslovne kreposti koje prilagodjuju

moci covjeka da moze imati udjela u bozanskoj naravi. Doista, bogoslovne se

kreposti odnose izravno na Boga; poticu krscane da zive u vezi s Presvetim Trojstvom. Trojedini Bog im je izvor, uzrok i objekt.

1813 Bogoslovne kreposti zasnivaju, nadahnjuju i obiljezuju moralno djelovanje krscanina. One oblikuju i ozivljavaju sve moralne kreposti. Bog ih ulijeva u duse vjernika da ih osposobi da djeluju kao njegova djeca i zasluze vjecni zivot. One su zalog prisutnosti i djelovanja Duha Svetoga u mocima ljudskog bica. Tri su bogoslovne kreposti: vjera, ufanje i ljubav.

VJERA

1814 Vjera je bogoslovna krepost po kojoj vjerujemo u Boga i sve sto je On

rekao i objavio i sto nam Sveta Crkva predlaze vjerovati, jer je On sama istina. Vjerom "čovjek svega sebe slobodno Bogu predaje". Zato vjernik nastoji upoznati i vrsiti volju Bozju. "Pravednik ce od vjere zivjeti" (Rim 1,17). Ziva vjera je "ljubavlju djelotvorna" (Gal 5,6).

1815 Dar vjere ostaje u onome tko nije sagrijesio protiv nje. No "vjera je bez djela mrtva" (Jak 2,26): ako nije popracena s nadom i ljubavlju, vjera ne sjedinjuje vjernika potpuno s Kristom i ne cini ga zivim udom njegova Tijela.

1816 Kristov je ucenik duzan ne samo cuvati vjeru i od nje zivjeti, nego i ispovijedati je, za nju otvoreno svjedociti i siriti je: "Treba da svi budu pripravnici priznati Krista pred ljudima i slijediti ga na putu kriza za vrijeme progona, bez kojih Crkva nije nikada". Sluzenje i svjedocenje vjere nuzni su za spasenje: "Tko god se prizna mojim pred ljudima, priznat cu se i ja njegovim pred Ocem, koji je na nebesima. A tko se odrece mene pred ljudima, odreci cu se i ja njega pred svojim Ocem, koji je na nebesima" (Mt 10,32-33).

UFANJE

1817 Ufanje (nada) je bogoslovna krepost po kojoj ceznemo za nebeskim kraljevstvom i vjecnim zivotom kao za svojom srecom, stavljajuci svoje pouzdanje u Kristova obećanja i oslanjajuci se ne na svoje sile, nego na pomoc milosti Duha Svetoga. "Drzimo nepokolebljivim ispovijedanje nase nade, jer je vjeran Onaj koji je obećao" (Heb 10,23). Duh Sveti je bogato izliven "na nas po Isusu Kristu, Spasitelju nasemu, da opravdani njegovom miloscu budemo, po nadi, bastinici zivota vjecnoga" (Tit 3,6-7).

1818 Krepost ufanja odgovara ceznji za srecom sto ju je Bog stavio u srce svakoga covjeka; ona obuhvaca ocekivanja sto ih nadahnjuju ljudske djelatnosti; prociscuje ih i upravlja prema Kraljevstvu nebeskom; cuva od malodusja i podrzava u svim casovima napustenosti, siri srce u iscekivanju vjecnog blazenstva. Polet nade cuva od sebicnosti i vodi k radosti ljubavi.

1819 Krscansko ufanje preuzima i dovodi do punine nadu izabranog naroda,

kojoj je pocetak i uzor Abrahamova nada, koji je u Izaku bio obasut Bozjim

obecanjima i ociscen zrtvenim iskusenjem. "U nadi protiv svake nade Abraham

je povjerovao i postao ocem narodâ mnogih" (Rim 4,18).

1820 Krscanska se nada razvija, od pocetka Isusova propovijedanja, u navjestaju blazenstava. Blazenstva uzdizu nasu nadu prema nebu kao prema

novoj obecanoj zemlji, zacrtavajuci joj put kroz kusnje koje cekaju Isusove ucenike. No po zaslugama Isusa Krista i njegove muke Bog nas cuva u "nadi

koja ne razocarava" (Rim 5,5). Nada je "pouzdana i cvrsto sidro duse", koje

prodire tamo "kamo je kao preteca za nas usao Isus" (Heb 6,19-20). Ona je i

oruzje koje nas u borbi spasenja brani: "budimo trijezni (...) obucimo oklop vjere i ljubavi i stavimo kacigu, nadu spasenja" (1 Sol 5,8). Ona nam i u

kusnji pribavlja radost: "U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi" (Rim 12,12). Nadu izrazavamo i hranimo molitvom, posebno moljenjem

Ocenasa, koji

je sazetak svega sto nam ufanje daje zeljeti.

1821 Mozemo se dakle nadati nebeskoj slavi sto ju je Bog obecao onima koji ga ljube i vrse njegovu volju. U svakoj prilici, svatko treba da se nada da ce, uz milost Bozju, ustrajati "do kraja" i da ce postici nebesku radost kao vjecnu Bozju nagradu za dobra djela izvršena s Kristovom miloscu. U nadi Crkva moli "da se svi ljudi spase" (1 Tim 2,4). Ona cezne da se u nebeskoj slavi sjedini s Kristom, svojim Zarucnikom: Ufaj se, duso moja, ufaj. Ne znas ni dana ni casa. Bdiij pozorno, sve prolazi kao hip, premda tvoje nestrpljenje moze uciniti nesigurnim ono sto je sigurno, i dugim vrijeme koje je veoma kratko. Razmisli da, sto se vise budes borila, to ces vise dokazati ljubav prema svojem Bogu i to ces vise jednoga dana uzivati sa svojim Ljubljenim, u sreći i ushiti koje nece moci prestati nikada. LJUBAV

1822 Ljubav je bogoslovna krepost kojom Boga ljubimo iznad svega radi njega samoga, a svoga bliznjega kao same sebe iz ljubavi prema Bogu.

1823 Isus je ljubav proglasio novom zapovijedi. Ljubeci svoje "do kraja" (Iv 13,1), on ocituje ljubav koju prima od Oca. Ljubeci jedni druge, učenici nasljeđuju Isusovu ljubav sto je i oni sami primaju. Zato Isus kaze: "Kao sto je Otac ljubio mene, tako sam i ja ljubio vas; ostanite u mojoj ljubavi" (Iv 15,9). I jos: "Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao sto sam ja vas ljubio" (Iv 15,12).

1824 Ljubav kao plod Duha i punina zakona obdrzava zapovijedi Boga i njegova Krista: "ostanite u mojoj ljubavi; budete li cuvali moje zapovijedi, ostat cete u mojoj ljubavi" (Iv 15,9-10).

1825 Krist je umro iz ljubavi prema nama, dok smo jos bili "neprijatelji" (Rim 5,10).

Gospodin zahtijeva da ljubimo kao sto on ljubi, cak i svoje neprijatelje, da i najjudaljenijemu

postanemo bliznji, da ljubimo djecu i siromahe kao i on.

Apostol Pavao dao je nedostizan opis ljubavi: "Ljubav je velikodusna, dobrotiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne trazi svoje, nije razdrazljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi" (1 Kor 13,4-7).

1826 Kad "ljubavi ne bih imao", veli jos Apostol, "nista nisam!". I sve ono sto se zove povlastice, sluzenje, cak i krepost (...), bez ljubavi "nista mi ne bi koristilo" (1 Kor 13,1-4). Ljubav je visa

od svih kreposti. Ona je prva medju bogoslovnim krepostima: "A sada: ostaju

vjera, ufanje i ljubav - to troje - ali najveca je medju njima ljubav" (1 Kor 13,13).

1827 Ljubav ozivljava i nadahnjuje vjezbavanje u svim krepostima. Ona je "sveza savrsenstva" (Kol 3,14); ona je forma kreposti (forma virtutum); ona

ih spaja i medjusobno rasporedjuje; ona je izvor i cilj njihova krscanskog vrsenja. Ljubav osigurava i cisti nasu ljudsku sposobnost ljubavi. Ona je uzdize do nadnaravnog savrsenstva bozanske ljubavi.

1828 Provodjenje cudorednog zivota nadahnuto ljubavlju daje krscaninu duhovnu slobodu djece Bozje. Krscanin nije pred Bogom kao kakav rob, u ropskom strahu, ni kao najamnik koji trazi placu, nego kao dijete koje odgovara na ljubav onoga "koji nas prije uzljubi" (1 Iv 4,19). Ili se udaljujemo od zla iz straha od kazne i osjecamo se kao rob, ili dopustamo da

nas privuce nagrada i slicni smo najamnicima; ili smo poslusni zbog dobra u njemu samome i iz ljubavi prema onome koji zapovijeda da slusamo (...) tada se osjecamo kao djeca.

1829 Plod su ljubavi radost, mir i milosrdje; ona zahtijeva velikodusnost i bratsku opomenu; ljubav je dobrohotnost; budi uzajamnost, ostaje nesebicna i blagotvorna; ona je prijateljstvo i zajedništvo: Ispunjenje svih nasih djela je ljubav. Tu je nasa svrha; zato mi trecimo, prema tom cilju trecimo; kad stignemo, u njoj cemo naci svoj odmor.

III. Darovi i plodovi Duha Svetoga

1830 Cudoredni zivot krscana podrzavaju darovi Duha Svetoga. To su trajna raspolozenja koja covjeka cine poslusnim poticajima Duha Svetoga.

1831 Sedam darova Duha Svetoga jesu: mudrost, razum, savjet, jakost, znanje, pobožnost i strah Bozji. Oni u punini pripadaju Kristu, Sinu Davidovu. Oni upotpunjuju i vode k savrsenstvu kreposti onih koji ih primaju. Oni cine vjernike poslusnima da se spremno pokoravaju bozanskim nadahnucima.

Duh tvoj dobri nek me po ravnu putu vodi! (Ps 143,10).

Svi koje vodi Duh Bozji sinovi su Bozji(...) ako smo djeca, onda i bastinici: bastinici Bozji, a subastinici Kristovi (...) (Rim 8,14.17).

1832 Plodovi Duha su savrsenosti sto ih Duh Sveti izvodi u nama kao

prvine

vječne slave. Crkvena predaja nabraja ih dvanaest: "ljubav, radost, mir, strpljivost, velikodusnost, uslužnost, dobrotu, krotkost, vjernost, blagost, uzdržljivost, čistota" (Gal 5,22-23 vulg.). Ukratko

1833 Krepost je stalno i čvrsto raspoloženje da se čini dobro.

1834 Ljudske kreposti su stalna raspoloženja razuma i volje koja ravnaju našim činima, sredjuju naše strasti i upravljaju našim vladanjem po razumu i

vjeri. Mogu se okupiti oko četiri stozerne kreposti: razboritost, pravednost, jakost i umjerenost.

1835 Razboritost potiče praktični razum da u svakoj prilici razlikuje naše pravo dobro i da izabire prikladna sredstva da ga ostvari.

1836 Pravednost se sastoji u postojanoj i čvrstoj volji Bogu i bližnjemu dati što im pripada.

1837 Jakost osigurava čvrstocu u poteškocama i ustrajnost u traganju za dobrom.

1838 Umjerenost obuzdava privlačnost sjetilnih uzitaka i osposobljuje za ravnotežu u upotrebi stvorenih dobara.

1839 Moralne kreposti rastu odgojem, slobodnim činima i ustrajnošću u naporu. Božanska milost ih čisti i uzdiže.

1840 Bogoslovne kreposti omogućavaju kršćanima da žive u vezi s Presvetim

Trojstvom. Bog im je izvor, poticaj i objekt, Bog koga covjek spoznaje po vjeri, u kog se nada i koga ljubi radi njega samoga.

1841 Tri su bogoslovne kreposti: vjera, ufanje i ljubav. One prozirlju i ozivljavaju sve moralne kreposti.

1842 Po vjeri vjerujemo u Boga i u sve sto nam je on objavio i sto nam sveta

Crkva predlaze vjerovati.

1843 Po ufanju zelimo i cvrstim pouzdanjem od Boga iscekujemo vjecni zivot i

milosti da ga zasluzimo.

1844 Po ljubavi ljubimo Boga iznad svega, svoga bliznjega kao same sebe iz

ljubavi prema Bogu. Ona je "sveza savrsenstva" (Kol 3,14) i forma svih kreposti.

1845 Sedam je darova Duha Svetoga darovanih krscanima: mudrost, razum, savjet, jakost, znanje, pobožnost i strah Bozji.

Clanak 8. GRIJEH

I. Milosrdje i grijeh

1846 Evandjelje je objava, u Isusu Kristu, Bozjeg milosrdja prema gresnicima. Andjeo ga navijesta Josipu: "a ti ces mu nadjenuti ime Isus jer ce on spasiti narod svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,21). Isto se to moze reci o Euharistiji, sakramentu otkupljenja: "Ovo je krv moja, krv Saveza, koja se za mnoge proljeva na otpustenje grijeha" (Mt 26,28).

1847 "Bog koji nas je stvorio bez nas, nije nas htio spasiti bez nas". Prihvatanje njegova milosrdja trazi od nas priznanje nasih krivica. "Reknemo li da grijeha nemamo, sami sebe varamo i istine nema u nama. Ako priznamo svoje grijeha, vjeran je on i pravedan: otpustit ce nam grijeha i ocistiti nas od svake nepravde" (1 Iv 1,8-9).

1848 Kao sto tvrdi sveti Pavao: "gdje se umnozio grijeh, nadmocno izobilova milost". No da izvrši svoje djelo, milost mora razotkriti grijeh da nam obrati srce i dade mu "pravednost za zivot vjecni po Isusu Kristu Gospodinu nasemu" (Rim 5,20-21). Poput liječnika koji istražuje ranu prije nego li je liječi, Bog svojom Rijecju i svojim Duhom baca živo svjetlo na grijeh: Obracenje iziskuje osvjedocenje o grijehu, sadrzi u sebi nutarnji sud savjesti; a taj sud, buduci da je provjera djelovanja Duha istine u covjekovoj nutrini, u isto vrijeme biva pocetak novog darivanja milosti i ljubavi: "Primate Duha Svetoga". Tako u tom "osvjedocenju o grijehu" otkrivamo dvostruko darivanje: dar istine savjesti i dar sigurnosti otkupljenja. Duh istine je Duh Tjesitelj-Branitelj.II. Definicija grijeha

1849 Grijeh je prekršaj protiv razuma, istine, ispravne savjesti; prijestup je istinske ljubavi prema Bogu i bliznjemu, zbog izopacene privrženosti nekim dobrima. On ranjava covjekovu narav i ugrozava ljudsku solidarnost; definiran je kao "rijec, cin ili zelja protiv vjecnog zakona".

1850 Grijeh je uvreda Bogu: "Tebi, samo tebi ja sam zgriješio i ucinio sto je zlo pred tobom" (Ps 51,6). Grijeh se dize protiv ljubavi Bozje prema nama, udaljuje od nje nasa srca. Kao i prvi grijeh, to je neposlušnost, buna

protiv Boga, radi volje da covjek postane "kao bog" spoznajuci i odredjujuci

dobro i zlo (Post 3,5). Grijeh je dakle "ljubav prema sebi sve do prezira Boga". Zbog tog oholog uzdizanja samog sebe grijeh je dijametralno oprecan

Isusovoj poslusnosti koja ostvaruje spasenje.

1851 Upravo u mucu, u kojoj ce ga Kristovo milosrdje pobijediti, grijeh ocituje u najvećem stupnju svoju zestinu i svoje mnogolicje: nevjeru, ubilacku mrznju, odbacenje i porugu sa strane starjesina i naroda, Pilatov kukavicluk i okrutnost vojnika, Judinu izdaju tako tesku za Isusa, Petrovo zatajenje, napustanje ucenikâ. Ipak upravo u casu tmina i kneza ovoga svijeta Kristova zrtva tajanstveno postaje izvor iz kojeg ce neiscrpno izvirati oprostenje grijeha.

III. Razlika medju grijesima

1852 Velika je razlika medju grijesima. Sveto pismo daje vise popisa. Poslanica Galacanima suprotstavlja djela tijela plodovima Duha: "A ocita su

djela tijela. To su: bludnost, necistoca, razvratnost, idolopoklonstvo, vracanje, neprijateljstva, svadja, ljubomor, srdzbe, spletkarenja, razdori, strancarenja, zavisti, pijancevanja, pijanke i tome slicno. Unaprijed vam kazem, kao sto vam vec rekoh: koji takvo sto cine, kraljevstva Bozjega nece

bastiniti" (Gal 5,19-21).

1853 Grijehe mozemo razlikovati prema njihovom objektu, kao sto biva za svaki ljudski cin, ili prema krepostima kojima se suprotstavljaju. Mogu se podijeliti i prema tome, odnose li se na Boga, bliznjega ili nas same; mogu se dijeliti na duhovne i tjelesne grijehe, na

grijehe misli, rijeci, djela ili propusta. Korijen grijeha je u covjekovu srcu, u njegovoj slobodnoj volji, kao sto uci Gospodin: "Iz srca izviru opake namisli, ubojstva, preljubi, bludnistva, kradje, lazna svjedocanstva, psovke. To oneciscuje covjeka" (Mt 15,19-20). Srce je i srediste ljubavi, pocelo dobrih i cistih djela, sto ga grijeh ranjava.

IV. Tezina grijeha: smrtni i laki grijeh

1854 Prikladno je prosudjivati grijehe po njihovoj tezini. Razlikovanje izmedju smrtnoga i lakoga grijeha, zamjetljivo vec u Svetom pismu, nametnulo

se u crkvenoj predaji. A potvrđuje ga i ljudsko iskustvo.

1855 Smrtni grijeh u covjekovu srcu razara ljubav teskom povredom Bozjeg

zakona; on covjeka odvraca od Boga, njegove posljednje svrhe i blazenstva,

pretpostavljajuci mu nize dobro. Laki grijeh ne unistava ljubav, premda je vrijedja i ranjava.

1856 Smrtni grijeh, ukoliko u nama pogadja zivotno pocelo, tj. ljubav, zahtijeva novu inicijativu Bozjeg milosrdja i obracenje srca, koje se ostvaruje redovito u sakramentu pomirenja:

I kad se volja usmjeri prema necemu sto se po sebi protivi ljubavi, po kojoj se covjek usmjeruje prema konacnoj svrsi, grijeh je zbog svog objekta smrtan

(...), bio on protiv ljubavi prema Bogu, kao sto je psovka, krivokletstvo itd., ili protiv ljubavi prema bliznjemu, kao sto je ubojstvo, preljub i slicno (...) Nekad se pak volja gresnikova usmjeruje na ono sto u sebi sadrzi neki nered, ali se ipak ne protivi ljubavi prema Bogu i bliznjemu,

kao sto su isprazne stvari, neumjesni smijeh i sl. Takve stvari su laki grijesi.

1857 Da neki grijeh bude smrtan, istovremeno se traze tri uvjeta:
"Smrti je grijeh onaj kojemu je objekt teska stvar, a ucinjen je pri punoj svijesti i slobodnim pristankom".

1858 Tesku stvar poblize odredjuje Deset zapovijedi, prema Isusovu odgovoru

bogatom mladicu: "Ne ubij, ne cini preljuba! Ne ukradi! Ne svjedoci lazno!

Ne otmi! Postuj oca svoga i majku" (Mk 10,19). Tezina grijeha je veca ili manja: ubojstvo je vece od kradje. Treba voditi racuna i o svojstvu povrijedjenih osoba: nasilje nad roditeljima po sebi je vece od nasilja nad strancem.

1859 Da bude smrtan, grijeh mora biti ucinjen punom svijescu i potpunim pristankom. To pretpostavlja poznavanje gresnosti cina, njegovog protivljenja Bozjem zakonu. Povrh toga ukljucuje pristanak dovoljno slobodan

da se moze govoriti o osobnom izboru. Hinjeno neznanje i tvrdoca srca ne umanjuju voljni znacaj grijeha, nego ga naprotiv povecavaju.

1860 Nehoticno neznanje moze umanjiti, cak i ponistiti ubrojivost teskoga grijeha. Ipak pretpostavlja se da nikome nisu nepoznata nacela moralnog zakona koja su upisana u savjest svakoga covjeka. Porivi osjecajnosti, strasti mogu takodjer smanjiti voljni i slobodni znacaj krivnje; a isto tako vanjske prisile ili patoloski poremećaji. Grijeh ucinjen iz zlobe, zbog namjernog izbora zla, ponajveci je grijeh.

1861 Smrtni grijeh, kao i sama ljubav, korjenita je mogućnost ljudske slobode. Posljedicom mu je gubitak ljubavi i oduzimanje posvetne milosti, tj. stanja milosti. Ako se ne iskupi kajanjem i božanskim oprostjenjem, uzrokuje isključenje iz Kristova kraljevstva i vječnu smrt u paklu; nasa sloboda ima, naime, moć donositi konačne, neopozive odluke. No, iako možemo

prosuditi da je neki čin u sebi težak grijeh, ipak sud o osobama moramo prepustiti Božjoj pravednosti i milosrdju.

1862 Laki se grijeh čini kad se u lakoj stvari ne obdržava mjera što je propisuje moralni zakon ili kad se moralni zakon krši u teškoj stvari, ali bez pune svijesti i bez potpunog pristanka.

1863 Laki grijeh slabi ljubav i očituje neurednu sklonost prema stvorenim dobrima; prijeti napredak duše u vježbanju u kreposti i u vršenju moralnog dobra; zaslužuje vremenite kazne. Namjerni laki grijeh, koji ostaje bez pokajanja, malo po malo nas pripravlja da počinimo teški grijeh. Ipak laki nas grijeh ne suprotstavlja božanskoj volji i prijateljstvu; ne raskida saveza s Bogom. Može ga je popraviti milosću Božjom. Laki grijeh "ne lišava posvetne milosti, prijateljstva s Bogom, ljubavi, a prema tome ni vječnog blaženstva". Čovjek, dok je u tijelu, ne može izbjeći sve grijeha, bar ne lake grijeha. Ipak ne smijes pridavati malu važnost onim grijesima koji se nazivaju lakima. Malo držiš do njih kad ih mjeriš, ali kojeg li užasa kad ih brojiš! Mnoge lake stvari stavljene zajedno čine jednu tešku: mnogo kapljica pune rijeku, isto tako mnogo zrnaca čini hrpu. Koja tada nada ostaje? Prije svega ispovijed...

1864 "No pohuli li tko na Duha Svetoga, nema oprostjenja do vijeka; krivac je grijeha vječnoga"

(Mk 3,29). Bozje milosrdje ne pozna granica, ali tko namjerno odbaci prihvatiti ga pokajanjem, odbacuje oprostjenje vlastitih grijeha i spasenje sto ga Duh Sveti nudi. Takvo

otvrdnuce moze dovesti do konacnog nepokajanja i vjecne propasti.

V. Mnozenje grijeha

1865 Grijeh povlaci sa sobom grijeh; ponavljanjem istih cina radja se mana.

Iz nje proizlaze izopacena nagnuca koja zasljepljuju savjest i iskrivljuju konkretne sudove o dobru i zlu. Tako grijeh tezi da se ponovi i ukorijeni, ali on ne moze unistiti moralni osjecaj do korijena.

1866 Mane se mogu svrstati prema krepostima kojima se suprotstavljaju, ili

se mogu povezati uz glavne grijehe sto ih krscansko iskustvo razlikuje slijedeci svetog Ivana Kasijana i svetog Grgura Velikoga. Zovu se glavnima,

jer oni radjaju druge grijehe, druge mane. To su: oholost, skrtost (lakomost), zavist, srdzba, bludnost, neumjerenost u jelu i picu, lijenost ili nehaj (ignavia).

1867 Katehetska tradicija podsjeća da postoje takodjer "u nebo vapijuci grijesi". U nebo vapiju: krv Abelova; sodomski grijeh; jauk potlacenog naroda

u Egiptu; jauk stranca, udovice i sirote; nepravda prema zaposlenom radniku.

1868 Grijeh je osoban cin. Osim toga odgovorni smo i za grijehe sto ih drugi

cinu, kad u njima sudjelujemo:

- ucestvujuci u njima izravno i svojevuljno;

- naredjujuci, svjetujuci, hvaleci ili odobravajuci ih;
- ne prijavljivajuci ili ne sprecavajuci ih, kad smo to duzni uciniti;
- stiteci one koji cine zlo.

1869 Tako grijeh cini ljude uzajamnim sukrivcima dajuci da medju njima vlada

pozuda, nasilje i nepravda. Grijesi su uzrok drustvenih situacija i institucija koje se protive bozanskoj dobroti. "Strukture grijeha" izraz su i ucinak osobnih grijeha. Navode svoje zrtve da i one cine zlo. U nekom analoskom smislu one tvore "drustveni grijeh".Ukratko

1870 "Bog je sve zatvorio u neposlusnost da se svima smiluje" (Rim 11,32).

1871 Grijeh jest "rijec, cin ili zelja protiv vjecnog zakona". On je uvreda Bogu: podize se protiv Boga neposlusnoscu koja je suprotna Kristovoj poslusnosti.

1872 Grijeh je cin protivan razumu. On ranjava covjekovu narav i ugrozava

ljudsku solidarnost.

1873 Korijen je svih grijeha u ljudskom srcu. Vrsta i tezina grijeha mjere se prvenstveno prema objektu.

1874 Namjerno, tj. znajuci i hoteci, izabrati nesto sto se tesko protivi bozanskom zakonu i covjekovoj konacnoj svrsi znaci pociniti smrtni grijeh.

On u nama razara ljubav bez koje je nemoguće vjecno blazenstvo. Ako se za to

ne kajemo, taj nas grijeh vodi u vjecnu smrt.

1875 Laki grijeh je moralni nered popravljiv po ljubavi, koju takav grijeh ne unistava u nama.

1876 Ponavljanje grijeha, pa i lakih, radja manama, medju kojima se isticu glavni grijesi.

DRUGO POGLAVLJE: LJUDSKA ZAJEDNICA

1877 Poziv je covjecanstva da ocituje sliku Bozju te se preobrazi u sliku jednorodjenoga Sina Oceva. Taj poziv poprima osobni izraz, jer je svatko pozvan da udje u Bozje blazenstvo; ali tice se i ljudske zajednice kao cjeline.

Clanak 1. OSOBA I DRUSTVO

I. Komunitarni karakter ljudskog poziva

1878 Svi su ljudi pozvani k istoj svrsi, samome Bogu. Postoji neka slicnost izmedju jedinstva bozanskih Osoba i bratstva sto treba da ga ljudi uspostave

medju sobom u istini i ljubavi. Ljubav prema bliznjemu neodjeljiva je od ljubavi prema Bogu.

1879 Ljudskoj osobi potreban je drustveni zivot. To nije covjeku nesto pridodano, nego je zahtjev njegove naravi. Po odnosu s drugima, po uzajamnom

sluzenju i dijalogu s bracom covjek razvija vlastite mogucnosti i tako odgovara svom pozivu.

1880 Drustvo je skup osoba organski povezanih nacelom jedinstva koji

nadilazi svaku od njih. Skup, u isti mah vidljiv i duhovan, kao drustvo traje u vremenu: ono je bastinik proslosti i pripravlja buducnost. Po njemu svaki covjek postaje "bastinik", prima "talente" koji obogacuju njegov identitet i koje treba umnoziti. S pravom, svatko duguje privrzenost zajednicama kojima pripada, i postivanje vlasti kojoj je povjereno opce dobro.

1881 Svaka je zajednica odredjena vlastitim ciljem te je dosljedno podvrgnuta posebnim pravilima; no "pocelo, subjekt i svrha svih drustvenih

ustanova jest i mora biti ljudska osoba".

1882 Neka drustva, kao sto su obitelj i gradjanska zajednica, neposredno odgovaraju covjekovoj naravi. Ona su mu nuzna. Da bi sto veci broj osoba sudjelovao u drustvenom zivotu, treba promicati osnivanje drustava i saveza

"ekonomskih, socijalnih, kulturno-zabavnih, sportskih, profesionalnih i politickih, koji mogu biti ili samo nacionalni ili medjunarodni". Ta

"socijalizacija" izrazava takodjer i naravnu teznju koja potice ljude da se udruzuju radi ostvarenja ciljeva koji nadilaze mogucnosti pojedinaca. Ona razvija prirodne darove osobe, napose duh inicijative i smisao za odgovornost te doprinosi zastiti njezinih prava.

1883 Socijalizacija sadrzava i opasnosti. Pretjerano mijesanje drzave moze ugroziti osobnu slobodu i inicijativu. Crkvena je nauka razradila nacelo tzv. supsidijarnosti. Prema tom nacelu "drustvo viseg reda ne smije se mijesati u nutarnji zivot drustva nizeg reda lisavajuci ga njegovih nadleznosti, nego ga mora podrzati u slucaju nuzde te mu pomoci da svoje djelo uskladi s djelovanjem drugih drustvenih cimbenika u vidu zajednickog
dobra".

1884 Bog nije htio samome sebi pridržati vršenje svih vlasti. On svakom stvorenju povjerava zadace koje je ono sposobno izvršiti prema sposobnostima svoje naravi. U taj način upravljanja treba se ugledati u društvenom životu. Način Božjeg ravnanja svijetom, koji svjedoci o najdubljem postivanju ljudske slobode, trebao bi nadahnjivati mudrost onih koji upravljaju ljudskim zajednicama. Oni se moraju vladati kao sluge božanske Providnosti.

1885 Načelo supsidijarnosti protivi se svim oblicima kolektivizma. Ono određuje granice uplitanju države i nastoji uskladiti odnose između pojedinaca i društava. Teži za uspostavom istinskog međunarodnog poretka.

II. Obracanje i društvo

1886 Društvo je nenadomjestivo za ostvarenje čovjekova poziva. Da se postigne taj cilj, nužno je postivati pravu ljestvicu vrednotâ koja "podređuje materijalno i instinktivno nutarnjem i duhovnom":

Ljudsku zajednicu ponajprije valja smatrati stvarnošću duhovnog reda: po njoj ljudi, prosvijetljeni svjetlom istine, jedan s drugim izmjenjuju spoznaje: mogu izboriti svoja prava i vršiti dužnosti; ona potiče čeznje za dobrima duha; u svemu lijepome, ma koje vrste bilo, s pravom zajednicki uživaju; stalnom voljom naginju k izlivanju svega ponajboljega svoga u druge; dobra tuđega duha marno gledaju i sami prihvataju. To su vrijednosti

koje treba da nadahnjuju i usmjeravaju kulturnu djelatnost, ekonomski život,

društvenu organizaciju, političke pokrete i vlade, zakonodavstvo i sva

ostala izrazavanja društvenog života u njegovu neprestanom razvoju.

1887 Zamjenjivanje sredstava s ciljevima, što dovodi do toga da se vrijednost

posljednje svrhe pridaje onome što je samo sredstvo za njezino postignuće, ili da se osobe smatraju samo sredstvom u vidu nekoga cilja, radja nepravедnim strukturama koje "otezavaju ili stvarno onemogućavaju krscansko

ponasanje u skladu sa zapovijedima bozanskog zakonodavca".

1888 Zato, da se postignu društvene promjene koje bi stvarno bile u službi osobe, treba se osloniti na njezine duhovne i moralne darove i na trajan zahtjev njezina nutarnjeg obracanja. Prvenstvo priznato obracanju srca nipošto ne isključuje, naprotiv nameće obvezu da se ustanove i životne prilike, kada uzrokuju grijeh, prikladno poboljšaju da bi bile u skladu s normama pravедnosti i promicale, a ne sprecavale dobro.

1889 Bez pomoći milosti, ljudi ne bi znali "uociti put, cesto uzak, izmedju kukavicluka koji popusta pred zlom, i nasilja koje, umisljajuci da se bori protiv zla, samo ga otezava". To je put ljubavi, ljubavi prema Bogu i bliznjemu. Ljubav predstavlja veliku društvenu zapovijed. Ona postuje druge

i njihova prava; zahtijeva vrsenje pravde i samo ona nas za to osposobljuje.

Ljubav nadahnjuje život koji postaje dar sama sebe: "Tko god bude nastojao

život svoj sacuvati, izgubit ce ga; a tko ga izgubi, sacuvat ce ga" (Lk 17,33). Ukratko

1890 Postoji odredjena slicnost izmedju jedinstva medju bozanskim osobama i

bratstva sto treba da ga ljudi medju sobom uspostave.

1891 Da se razvije u skladu s vlastitom naravi, ljudskoj osobi je potreban drustveni zivot. Nekoja drustva, kao sto su obitelj i gradjanska zajednica, neposredno odgovaraju ljudskoj naravi.

1892 "Pocelo, subjekt i svrha svih drustvenih ustanova jest i mora biti ljudska osoba".

1893 Treba poticati na siroko sudjelovanje u drustvima i savezima.

1894 Prema nacelu supsidijarnosti ni drzava ni neko vise drustvo ne smiju zamijeniti inicijativu i odgovornost osoba i posrednih tijela.

1895 Drustvo mora pomagati a ne prijeciti vršenje kreposti. Ono se mora nadahnjivati ispravnom ljestvicom vrednotâ.

1896 Ondje gdje grijeh izopacuje drustveno ozracje, treba se uteci obracenju srdaca i Bozjoj milosti. Ljubav potice na pravedne reforme. Nema rjesenja drustvenog pitanja izvan Evandjelja.

Clanak 2. SUDJELOVANJE U DRUSTVENOM ZIVOTU

I. Vlast

1897 "Ljudsko drustvo ne moze biti dobro uredjeno ni plodno ako u njemu nije prisutna zakonita vlast, koja osigurava red i pridonosi, u dovoljnoj mjeri, ostvarenju opcega dobra".

"Vlascu" se naziva ono svojstvo kojim određene osobe ili ustanove proglašavaju zakone i ljudima izdaju naredjenja očekujući od njih poslušnost.

1898 Svakoј ljudskoj zajednici potrebna je vlast, kojom se ona upravlja. Ta vlast nalazi svoj temelj u ljudskoj naravi. Ona je nužna za jedinstvo građanske zajednice. Zadatak joj je, koliko je moguće, osigurati opće dobro društva.

1899 Vlast što je traži moralni red dolazi od Boga: "Svaka duša neka se podlaže vlastima nad sobom. Jer nema vlasti doli od Boga: koje postoje, od Boga su postavljene. Stoga tko se suprotstavlja vlasti, Božjoj se odredbi protivi; koji se pak protive, sami će na se navući osudu" (Rim 13,1-2).

1900 Obveza poslušnosti nalaze svima da vlasti odaju čast koja joj pripada i da osobama koje je obnašaju iskazuju poštovanje i, prema njihovim zaslugama, zahvalnost i naklonost. Iz pera svetog Klementa Rimskog, pape, došla je najstarija molitva Crkve za građansku vlast:

Gospodine, daj im zdravlja, mira, sloge, ustrajnosti da mogu bez zapreke izvršavati vlast koja im je povjerena. Ti, Gospodine, nebeski kralju vjekova, dajes ljudskoj djeci slavu, čast i moc na zemlji. Stoga, Gospodine, upravljaj njihovim odlukama, da čine što je dobro i što se tebi sviđja; i tako uzmognu pobožno, mirno i blago izvršavati vlast što si im je ti povjerio, i da budu dostojni tvoga milosrdja.

1901 Vlast kao takva upucuje na red sto ga je Bog postavio, ali "oblik politickog rezima i izbor voditelja prepusteni su slobodnoj volji gradjana".

Raznolikost politickih rezima moralno je dopustena, ako su oni u skladu sa zakonitim dobrom zajednica koje ih usvajaju. Rezimi kojih je narav protivna naravnom zakonu, javnom redu i temeljnim pravima osoba, ne mogu ostvariti opce dobro narodâ kojima su se nametnuli.

1902 Vlast ne dobiva moralnu zakonitost od same sebe. Ona se ne smije ponasati samovoljno nego djelovati za opce dobro kao "moralna sila koja se oslanja na slobodu i na osjecaj odgovornosti".

Ljudsko zakonodavstvo ima karakter zakona samo ukoliko je u skladu sa zdravim razumom; zato je jasno da ono dobiva svoju snagu od vjecnog zakona.

Ukoliko bi se udaljilo od razuma, trebalo bi ga proglasiti nepravednim, jer ne bi ostvarilo pojam zakona: to bi prije bio neki oblik nasilja.

1903 Vlast se vrsi zakonito samo ako trazi opce dobro odredjene skupine i ako se za to sluzi moralno dopustenim sredstvima. Ako se dogodi da vladari izdaju nepravedne zakone ili poduzimaju mjere koje se protive moralnom redu, te odredbe ne vezu u savjesti. "U tom se slucaju sama vlast posve rusi i svrsava u bezakonju".

1904 "Stoga je prikladnije da ravnotezom svakoj vlasti budu druge vlasti i druge nadleznosti, da je zadrze u pravim granicama. To je nacelo `pravne

države', u kojoj vrhovništvo pripada zakonu, a ne ljudskoj samovolji".

II. Opće dobro

1905 U skladu s čovjekovom društvenom naravi, dobro svakoga nužno je u vezi

s općim dobrom. A ovo se može definirati samo u odnosu na ljudsku osobu: Ne

živite odvojeni, povučeni sami u sebe, kao da ste već opravdani, nego udružujte se, da skupa tražite što je za dobro svih.

1906 Pod pojmom `opće dobro' treba shvatiti "skup onih uvjeta društvenog života koji skupinama i pojedincima omogućuju da potpunije i lakše dođu do

vlastitog savršenstva". Opće dobro tiče se života svih. Ono zahtijeva razboritost od svakoga a još više od onih koji obnašaju službu vlasti. U njemu je bitno troje.

1907 U prvom redu, ono pretpostavlja postojanje osobe kao takve. U ime općeg

dobra javne vlasti su dužne postovati temeljna i neotuđiva prava ljudske osobe. Društvo je dužno svakomu svom članu dopustiti da ostvari vlastiti poziv. Napose, opće dobro sastoji se u uvjetima izvršavanja naravnih sloboda

koje su nenadomjestive da se ljudski poziv potpuno razvije: kao što je pravo

"da (svatko) djeluje prema ispravnoj normi svoje savjesti, pravo na zaštitu privatnog života te na opravdanu slobodu, i na religioznom području".

1908 Nadalje, opće dobro traži društveno blagostanje i razvitak same skupine. Razvitak je sažetak svih društvenih dužnosti. Dakako, na vlast

spada da u ime opceg dobra prosudjuje izmedju raznovrsnih pojedinacnih interesa. No ona mora omoguciti svakome ostvariti sto mu je potrebno za doista ljudski zivot: hranu, odjecu, zdravlje, rad, odgoj i kulturu, prikladno obavjestavanje, pravo na osnivanje obitelji itd.

1909 Konacno, opce dobro ukljucuje mir, tj. postojanost i sigurnost pravednog poredka. Prema tome pretpostavlja da vlast, postenim sredstvima,

jamci sigurnost drustva i njegovih clanova. Na opcem dobru se temelji pravo

na zakonitu osobnu i zajednicku obranu.

1910 Ako je svakoj ljudskoj zajednici opce dobro ono po cemu se moze prepoznati kao takva, ono se najpotpunije ostvaruje u politickoj zajednici. Zadaca je drzave braniti i promicati opce dobro gradjanskog drustva, gradjana i posrednih tijela.

1911 Sve jace postaju uzajamne ovisnosti ljudi. One se pomalo protezu po svoj zemlji. Jedinstvo ljudske obitelji, koje objedinjuje bica s jednakim naravnim dostojanstvom, ukljucuje opce zajednicko dobro. Ono zahtijeva organizaciju zajednice naroda sposobnu "udovoljiti raznim potrebama ljudi,

kako na podrucju drustvenog zivota u koji spadaju prehrana, zdravstvo, odgoj

(...) tako i u nekim posebnim prilikama koje tu i tamo nastaju, kao sto je

(...) potreba da se doskoci nevoljama izbjeglica ili da se pomogne iseljenicima i njihovim obiteljima".

1912 Opce dobro je uvijek usmjereno prema napredovanju osoba: "Red stvari

treba podrediti redu osoba, a ne obratno". Taj se red temelji na istini,

izgradjuje se u pravdi, a ozivljava ljubavlju.

III. Odgovornost i sudjelovanje

1913 Sudjelovanje je dragovoljno i plemenito zalaganje osobe u drustvenim

razmjenama. Svi moraju sudjelovati u promicanju opceg dobra, svatko prema

polozaju koji zauzima i zadaci koju obnasa. Ta je duznost najuze povezana s

dostojanstvom ljudske osobe.

1914 Sudjelovanje se ostvaruje prije svega prihvacanjem zaduzenja za podrucja u kojima covjek preuzima osobnu odgovornost: po skrbi kojom se

posvecuje odgoju vlastite obitelji, savjesnoscu kojom vrsi vlastiti posao, on sudjeluje na dobru drugih i drustva.

1915 Koliko je to moguće, gradjani moraju aktivno sudjelovati u javnom zivotu. Nacini tog sudjelovanja mogu biti razliciti, od jedne drzave do druge, od jedne uljudbe do druge. "Valja pohvaliti postupak onih drzava u kojima vecina gradjana, u istinskoj slobodi, sudjeluje u vodjenju javnih poslova".

1916 Kao i svaka eticka duznost, sudjelovanje svih na ostvarivanju opceg dobra ukljucuje neprestano obnavljano obracenje drustvenih partnera.

Prijevare i druge smicalice kojima se neki izvlace od zakonskih naredaba i propisa drustvene duznosti, treba odlucno osuditi, jer su nespojivi sa zahtjevima pravednosti. Treba se brinuti o napretku ustanova koje sluze boljitku uvjeta ljudskog zivota.

1917 Koji obnasaju vlast, moraju podupirati vrijednosti koje privlace povjerenje clanova skupine i poticu da se covjek stavi u sluzbu sebi slicnima. Sudjelovanje pocinje odgojem i uljudbom. “S pravom mozemo smatrati da je buducnost covjecanstva u rukama onih koji budu znali buducim pokoljenjima pruziti razloge zivota i nade.”

Ukratko

1918 “Nema vlasti doli od Boga: koje postoje, od Boga su postavljene” (Rim 13, 1).

1919 Svakoj ljudskoj zajednici potrebna je vlast da se ocuva i razvija.

1920 “Politicka zajenica i javna vlast temelje se na ljudskoj naravi i zato pripadaju redu koji je Bog ustanovio.”

1921 Vlast se zakonito vrsi ako se trudi oko ostvarivanja opcega dobra drustva. Da to postigne, mora se sluziti moralno prihvatljivim sredstvima.

1922 Razlicitost politickih poredaka zakonita je uz uvjet da oni pridonose dobru zajednice.

1923 Politicka vlast mora se vrsiti unutar granica moralnog reda i jamciti uvjete djelovanja u slobodi.

1924 Opce dobro obuhvaca “skup onih uvjeta drustvenog zivota koji skupinama i pojedincima omogucuju da potpunije i lakse dodju do vlastitog savrsenstva.”

1925 Za opce dobro bitno je troje: postovanje i promicanje temeljnih prava osobe; blagostanje ili razvitak duhovnih i vremenitih drustvenih dobara; mir i sigurnost skupine i njezinih clanova.

1926 Dostojanstvo ljudske osobe uključuje traganje za općim dobrom. Svatko je dužan truditi se da pokrene i podupire ustanove koje služe boljitku uvjeta ljudskog života.

1927 Zadatak je države braniti i promicati opće dobro građanskog društva. Opće dobro cijele ljudske obitelji zahtijeva organiziranje međunarodnog društva.

Članak 3. DRUSTVENA PRAVEDNOST

1928 Društvo osigurava društvenu pravednost ostvarujući uvjete koji omogućuju udruženjima i pojedincima postizavanje onoga na što imaju pravo po

svojoj prirodi i po svom pozivu. Društvena je pravednost povezana s općim

dobrom i s vršenjem autoriteta.

I. Postivanje ljudske osobe

1929 Društvena pravednost može se postići samo postivanjem transcendentnog

dostojanstva čovjekove osobe. Osoba predstavlja posljednji cilj društva koje

je na nju usmjereno: Stvoritelj nam je povjerio da branimo i unapređujemo

dostojanstvo ljudske osobe; za to su strogo i odgovorno zaduženi muškarci i

žene u svakoj povijesnoj prilici. 1930 Postivanje ljudske osobe uključuje postivanje prava što proistječu iz njezina dostojanstva po stvaranju. Ta su prava starija od društva i društvu se nameću. Ona su temelj moralne zakonitosti svakog autoriteta: društvo koje ih izigrava ili odbija da ih u svom pozitivnom zakonodavstvu prizna, potkapa vlastitu moralnu

zakonitost.

Ako nedostaje takvo postivanje, vlast se može osloniti jedino na silu ili prisilu kako bi zadobila posluš svojih podanika. Zadatak je Crkve dozivati u pamet ljudima dobre volje ta prava i razlikovati ih od zloporabnih ili krivih zahtjeva.

1931 Postivanje ljudske osobe ne smije nipošto zanemariti ovo načelo: "Svatko

morat svoga bližnjega, ne izuzimajući nikoga, smatrati kao "svoj drugi ja", vodeći brigu o njegovu životu i sredstvima koja su potrebna za dostojan život". Nikoje zakonodavstvo nije kadro samo po sebi raspršiti strahove, predrasude, nagnuća na oholost i egoizam koji prijece uspostavu doista bratskog društva. Takva se ponasanja mogu prevladati samo s ljubavlju koja u svakom čovjeku gleda "bližnjega", brata.

1932 Dužnost biti bližnji drugima i djelatno im služiti postaje još hitnijom ako su ovi, pod bilo kojim vidom, posebno potrebni. "Zaista, kažem vam, što god učinite jednomu od ove moje najmanje brace, meni učinite" (Mt 25,40).

1933 Ova ista dužnost odnosi se i na one koji misle i djeluju drugačije nego mi. Kristov nauk ide daleko da zahtijeva oprostanje uvreda. On proširuje na sve neprijatelje zapovijed ljubavi, koja predstavlja novi zakon. Oslobođenje u duhu Evanđelja nespojivo je s mržnjom prema neprijatelju ukoliko je osoba, ali ne i s mržnjom prema zlu koje on kao neprijatelj počinja.

II. Jednakost i razlike medju ljudima

1934 Svi su ljudi stvoreni na sliku jednoga Boga, obdareni su istom razumnom dusom te imaju istu narav i isto porijeklo. Otkupljeni zrtvom Kristovom, svi su pozvani da sudjeluju u istom bozanskom blazenstvu: svi dakle uzivaju jednako dostojanstvo.

1935 Jednakost medju ljudima bitno pociva na njihovu osobnom dostojanstvu i na pravima sto odatle proistjecu: Svaku diskriminaciju u temeljnim pravima osobe (...) zbog spola, rase, boje, drustvenoga poloazaja, jezika ili vjere treba prevladati i dokinuti, jer se protivi Bozjem naumu.

1936 Covjek dolazeci na svijet ne raspolaze svime sto mu je potrebno za razvoj tjelesnog i duhovnog zivota. Potrebni su mu drugi. Postoje razlicitosti vezane s dobi, s fizickim mocima, s umnim i moralnim svojstvima, s naslijedjenim drustvenim poloazajem, s raspodjelom bogatstva. "Talenti" nisu raspodijeljeni podjednako.

1937 Te razlike ulaze u Bozji naum jer Bog hoce da svatko od drugih prima sto mu treba i da oni koji imaju osobite "talente" upotrebljavaju ih u korist onih koji su ih potrebni. Razlicitost potice, a cesto i obvezuje osobe na velikodusje, na dobrohotnost i uzajamnost; podstice kulture na uzajamno obogacivanje. Ja raspodjeljujem vrline tako razlicito da ne dajem svakomu sve, nego ovome

jednu, a onome drugu (...) Jednom dajem poglavito ljubav, drugom pravednost, drugom opet poniznost, a onome zivu vjeru (...) I tako sam razdao mnoge darove, milosti i kreposti, duhovne i vremenite, s takvom raznolikoscju da nisam samo jednoj osobi dao sve, kako biste bili prisiljeni na uzajamnu ljubav (...) Htjedoh da svatko treba drugoga te svi budu moji poslužitelji u dijeljenju milosti i darova sto su ih od mene primili.

1938 Ima takodjer nepravednih nejednakosti koje pogadjaju milijune muskaraca i zena.

One su u otvorenoj suprotnosti s Evandjeljem: Jednako dostojanstvo osoba zahtijeva da

se stvore covjecniji i pravedniji uvjeti za zivot. Prevelike ekonomske i drustvene nejednakosti medju clanovima i narodima jedne te iste ljudske obitelji izazivaju sablazan i protive se drustvenoj pravednosti, pravici, dostojanstvu ljudske osobe kao i drustvenom i medjunarodnom miru.

III. Ljudska solidarnost

1939 Nacelo solidarnosti, oznaceno i imenom "prijateljstva" ili "socijalne ljubavi", izravan je zahtjev ljudskog i krscanskog bratstva: Zabluda je danas dosta rasirena, sto se zaboravlja zakon ljudske solidarnosti i ljubavi, zakon sto nam ga s jedne strane diktira i namece zajednicko porijeklo i jednakost razumne naravi vlastite svim ljudima, kojem mu drago narodu pripadali, a s druge strane otkupiteljska zrtva koju je Isus Krist na zrtveniku kriza prinesao svom nebeskom Ocu u korist gresnog covjecanstva.

1940 Ta se solidarnost izrazava osobito u rasporedbi dobara i nagradi za rad. Ona pretpostavlja i zalaganje za pravedniji društveni poredak u kojemu bi se napetosti bolje prevladale a sukobi lakse nasli dogovorno rjesenje.

1941 Društveni i gospodarski problemi mogu se riješiti samo uz suradnju svih

oblika solidarnosti: solidarnosti uzajamne između siromasnih, između siromasnih i bogatih, između samih radnika, između poslodavaca i zaposlenih, solidarnost između nacija i naroda. Ta međunarodna solidarnost

zahtjev je moralnog reda. O njoj dobrim dijelom ovisi mir svijeta.

1942 Krepost solidarnosti nadilazi područje materijalnih dobara. Sireći duhovna dobra vjere, Crkva je uz to pogodovala razvitku vremenitoga blagostanja i često mu otvarala nove putove. Tako se kroz vjekove ispunjala

riječ Gospodinova: "Tražite najprije kraljevstvo Božje i pravednost njegovu,

a sve će vam se ostalo nadodati" (Mt 6,33): Već dvije tisuće godina u duši Crkve živi i snažno djeluje onaj osjećaj koji je, sve do heroizma ljubavi, potakao i još uvijek potiče monahe zemljoradnike, osloboditelje robova, dvoritelje bolesnika, vjerovjesnike, pronositelje civilizacije i kulture svim narastajima i svim narodima kako bi se stvorili društveni uvjeti koji će omogućiti svima život dostojan čovjeka i kršćanina.

Ukratko

1943 Društvo jamči društvenu pravednost kad ostvaruje uvjete koji udruženjima i pojedincima omogućuju postići ono na što imaju pravo.

1944 Postivanje ljudske osobe vodi tome da u drugomu promatramo "svoj drugi

ja". To uključuje postivanje temeljnih prava što proistječu iz nutarnjeg dostojanstva osobe.

1945 Jednakost ljudi temelji se na njihovu osobnom dostojanstvu i na pravima

što odatle proistječu.

1946 Razlike među osobama jesu u Božjem planu jer on hoće da trebamo jedni

druge. One moraju poticati na ljubav.

1947 Jednako dostojanstvo ljudskih osoba traži napor za smanjenjem pretjeranih društvenih i ekonomskih nejednakosti. Ono potiče da se uklone nepravedne nejednakosti.

1948 Solidarnost je prava kršćanska krepost. Ona ostvaruje uzajamnost u duhovnim dobrima još više nego u materijalnim.

TREĆE POGLAVLJE: **BOŽJE SPASENJE: ZAKON I MILOST**

1949 Čovjek, pozvan na blaženstvo, ali ranjen grijehom, potreban je Božjega

spasenja. Božanska mu se pomoć pruža u Kristu, po zakonu koji ga upravlja i

po milosti koja ga podržava: (...) sa strahom i trepetom radite oko svoga

spasenja. Da, Bog u svojoj dobrohotnosti izvodi u vama i htjeti i djelovati (Fil 2,12-13).

Clanak 1. MORALNI ZAKON

1950 Moralni je zakon djelo bozanske Mudrosti. Mozemo ga, u biblijskom

smislu, oznaciti kao ocinsku pouku, kao Bozju pedagogiju. Propisuje covjeku

putove, pravila zivotnog ponasanja koja vode k obecanom blazenstvu; zabranjuje stranputice zla koje udaljuju od Boga i od njegove ljubavi. U isto je vrijeme strog u svojim propisima, a sladak u svojim obecanjima.

1951 Zakon je pravilo ponasanja koje je nadležna vlast izdala na opće dobro.

Moralni zakon pretpostavlja razumski poredak sto ga je medju stvorovima, za

njihovo dobro i u vidu njihova cilja, uspostavila Stvoriteljeva svemoc, mudrost i dobrota. Svaki zakon nalazi svoju prvu i posljednju istinu u vjecnom zakonu. Razum proglasuje i odredjuje zakon kao svojevrsno ucesce u

Providnosti zivoga Boga, Stvoritelja i Otkupitelja sviju. "Uredba razuma, evo, to se zove zakonom".Jedini se covjek medju svim zivim bicima moze ponositi da je bio dostojan primiti od Boga zakon; kao zivo bice obdareno razumom, sposobno spoznavati i razlucivati, covjek ce uređivati svoje ponasanje sluzeci se svojom slobodom i svojim razumom - u poucljivu posluhu

onome koji mu je sve povjerio.

1952 Izrazi su moralnoga zakona razliciti, a medjusobno su svi uskladjeni: vjecni zakon,

u Bogu, kao izvor svih zakona; prirodni zakon; objavljeni zakon sto obuhvaca Stari zakon i

Novi ili Evandjeoski zakon, i napokon gradjanski i crkveni zakoni.

1953 Moralni zakon nalazi u Kristu svoju puninu i svoje jedinstvo. Isus Krist je kao osoba put savršenstva. On je dovrsetak Zakona jer samo on naucava i daje pravednost Bozju: "Jer dovrsetak zakona je Krist - na opravdanje svakomu koji vjeruje" (Rim 10,4).

I. Prirodni moralni zakon

1954 Covjek ucestvuje u mudrosti i dobroti Stvoritelja koji mu daje da bude

gospodar svojih cina, sposoban da se usmjeruje prema istini i dobru.

Prirodni zakon je izraz izvornog moralnog osjecaja koji omogucuje covjeku da

razumom razlucuje sto je dobro, sto li zlo,sto li istina a sto laz: Prirodni je zakon upisan i uklesan u dusu svih i svakoga pojedinog covjeka; to je zapravo sam ljudski razum koji nalaze ciniti dobro, a zabranjuje grijeh (...) Ipak, taj nalog ljudskog uma ne bi mogao imati snagu zakona kad ne bi

bio glas i tumac jednog viseg uma kojemu treba da se nas duh i nasa sloboda

podloze.

1955 "Bozanski i prirodni" zakon pokazuje covjeku kojim mu je putem ici da izvrsi dobro i postigne svoj cilj. Prirodni zakon naznacuje prva i bitna pravila koja upravljaju moralnim zivotom. Oslonac mu je teznja i podloznost Bogu, izvoru i sucu svakoga dobra, kao i osjecaj za drugoga kao

sebi jednakoga. U svojim poglavitim zapovijedima taj je zakon izlozen u Dekalogu. A zove se prirodni zakon, ne u odnosu s prirodom nerazumnih bica,

nego zato sto je razum, koji ga proglasuje, vlastit ljudskoj prirodi. Gdje su dakle upisana ta pravila, ako ne u knjizi onoga svjetla sto se zove

Istinom? Odatle, dakle, proistjece svaki pravedan zakon te se upisuje u srce

čovjeka koji odjelotvoruje pravednost, ne useljajući se u njega nego kao utiskujući se u njega, kao što slika prelazi s pečata u vosak, ne napustajući pečat.

Prirodni zakon i nije drugo nego svjetlo razuma u nas od Boga uliveno. Zahvaljujući tome spoznajemo što nam je činiti i čega nam se kloniti. To svjetlo ili taj zakon sam je Bog darovao stvorenju.

1956 Budući da je prisutan u srcu svakog čovjeka i zasnovan razumom, prirodni je zakon sveopći u svojim zapovijedima: autoritet mu se proteže na sve ljude.

On izražava dostojanstvo osobe i utemeljuje njezina osnovna prava i dužnosti: Doista

postoji pravi zakon: to je ispravan razum; sukladan je s naravi i nalazi se u svim ljudima; nepromjenljiv je i vječan; njegove zapovijedi iziskuju dužnost, njegove zabrane čuvaju od zablude (...) Zločin je zamijeniti ga protivnim zakonom; zabranjeno je ne izvršiti ma i jednu njegovu odredbu; nitko nema prava da ga posve dokine.

1957 Primjena prirodnoga zakona vrlo je raznolika; može zahtijevati prilagodbu

mногоstrukim uvjetima života, već prema mjestima, razdoblju i okolnostima.

Ipak, u raznolikju kulturâ prirodni zakon ostaje pravilom što ljude povezuje među sobom i nalaze im, uza sve neizbježive razlike, opća načela.

1958 Prirodni je zakon nepromjenljiv i postojan usred svih povijesnih mijena; odolijeva svemu razvoju ideja i običaja i podržava njihov napredak.

Norme koje ga izrazavaju ostaju sustinski valjane. Pa i kad mu se nacela zanijecu, njega se ne moze unistiti ili covjeku iscupati iz srca. Uvijek ponovno iskrsava u zivotu pojedinaca i drustva: Kradju zacijelo, Gospodine, kaznjava tvoj zakon, a tako i zakon upisan u srcima ljudskim koji ni njihova zloca ne moze izbrisati.

1959 Prirodni zakon, kao vrlo dobro djelo Stvoriteljevo, pruza cvrste temelje na kojima covjek moze sagraditi zgradu moralnih pravila koja ce upravljati njegovim opredjeljenjima. On postavlja i nezaobilazan moralni temelj za izgradnju ljudske zajednice. Napokon osigurava nuzni temelj za gradjanski zakon koji se na nj nadovezuje bilo razmisljanjem koje izvlati posljedice iz nacela prirodnoga zakona, bilo dopunama pozitivne i pravne naravi.

1960 Zapovijedi prirodnoga zakona ne uocavaju svi jasno i neposredno. U sadasnjem stanju, covjeku gresniku potrebne su milost i objava kako bi vjerske i moralne istine mogli upoznati "svi, bez teskoca, s cvrstom sigurnoscu i bez primjese zablude". Prirodni zakon pruza objavljenom Zakonu i milosti temelj od Boga pripravljen i uskladjen s djelovanjem Duha Svetoga.

II. Stari zakon

1961 Bog, nas Stvoritelj i Otkupitelj, izabrao je sebi Izraela kao svoj narod i objavio mu svoj Zakon, pripravljavuci tako dolazak Kristov. Mojsijev zakon izrazava mnoge istine koje su po prirodi dostupne razumu. One su potvrđene i provjerene u sklopu Saveza spasenja.

1962 Stari zakon prvi je stupanj Objavljenog zakona. Njegovi su moralni propisi sazeti u Deset zapovijedi. Zapovijedi Dekaloga postavljaju temelje pozivu covjeka, stvorena na sliku Bozju; zabranjuju sto se protivi ljubavi prema Bogu i bliznjemu i propisuju sto je njoj bitno. Dekalog je svjetlo ponudjeno savjesti svakoga covjeka da mu ocituje poziv i putove Bozje i da

ga brani nasuprot zla: Bog je zapisao na ploce Zakona ono sto ljudi nisu umjeli citati u svojim srcima.

1963 Po krscanskoj predaji, taj je Zakon, iako svet, duhovani dobar, jos nesavršen.

Kao pedagog naznacuje sto treba ciniti, ali po sebi ne pruza moc, milost Duha Svetoga

za svoje opsluzivanje. Zbog grijeha, koji ne moze ukloniti, ostaje zakonom robovanja.

Po svetom Pavlu, osobita mu je uloga da pokazuje i ocituje grijeh sto u ljudskom srcu

pobudjuje "zakon pozude". Ipak taj Zakon predstavlja prvi stupanj na putu Kraljevstva. Pripravlja i raspolaze izabrani narod i svakoga krscanina za obracenje i za vjeru u Boga Spasitelja. Pruza nauk sto kao Rijec Bozja ostaje zauvijek.

1964 Stari zakon je priprava na Evandjelje. "Zakon je prorostvo i pedagogija

buducih stvarnosti". Prorokuje i pretkazuje djelo izbavljenja od grijeha koje ce izvršiti Krist te Novom zavjetu pruza slike, "tipove", simbole koji izrazavaju zivot po Duhu. Taj Zakon napokon nalazi dopunu u nauku mudrosnih

i prorockih knjiga koje ga usmjeruju prema Novom savezu i kraljevstvu nebeskom. Bilo je (...) u Starom zavjetu dusa punih ljubavi i milosti Duha

Svetoga koje su očekivale nadasve ispunjenje duhovnih i vječnih obećanja. Pod tim vidom te su duše pripadale novom zakonu. Naprotiv, i u Novom zavjetu ima ljudi tjelesnih koji još nisu prispjeli k savršenstvu novoga zakona te ih ka kreposnim cinima treba privoditi strahom od kazni i obećanjima zemaljskih dobara. Ipak, Stari zakon, makar je sadržavao zapovijedi ljubavi, nije bio kadar pružiti i milost Duha Svetoga po kojemu je "ljubav Božja razlivena u srcima našim" (Rim 5,5).

III. Novi zakon ili Evandjeoski zakon

1965 Novi zakon ili Evandjeoski zakon predstavlja ovozemaljsko savršenstvo božanskog zakona, prirodnog i objavljenog. Djelo je Kristovo, a izrazen je osobito u Besjedi na gori; djelo je i Duha Svetoga, po kojemu postaje nutarnjim zakonom ljubavi: "Sklopit ću s domom Izrelovim (...) novi savez (...) Zakone ću svoje staviti u dušu njihovu i upisati ih u njihova srca; i bit ću Bog njihov, a oni narod moj" (Heb 8,8.10).

1966 Novi zakon je milost Duha Svetoga, dana vjernicima po vjeri u Krista.

On djeluje po ljubavi, služi se Gospodinovom Besjedom na gori da nas nauči

što treba činiti, i sakramentima da nam priopći milost da to vrsimo: Tko želi razmišljati s pobožnošću i razumijevanjem Besjedu što ju je naš Gospodin proglasio na gori, kako se čita u Matejevom evanđelju, bez sumnje

će u njoj naći povelju kršćanskog života ... Ta Besjeda doista sadrži sve norme prikladne za kršćanski život.

1967 Evandjeoski zakon "dopunja" Stari zakon, prociscava ga, premasuje i dovodi do savrsenstva. U "blazenstvima" dopunja Bozja obećanja, uzdizuci ih i usmjerujuci "Kraljevstvu nebeskom". Obraca se onima koji su raspoloženi da vjerom prihvate tu novu nadu, a to su siromasni, ponizni, ozalosceni, cisti srcem, progonjeni zbog Krista utiruci tako iznenadjujuce putove Kraljevstva.

1968 Evandjeoski zakon usavršuje zapovijedi Zakona. Gospodinova Besjeda na gori niposto ne dokida niti obezvređuje moralne propise Staroga zakona, nego im otkriva skrivene vrijednosti i otvara nove zahtjeve; osvjetljuje svu njihovu bozansku i ljudsku istinu. Ne dodaje novih izvanjskih propisa, nego dopire do obnove samoga korijena djelovanja, srca, tamo gdje covjek izabire izmedju cistog i necistog, gdje se oblikuju vjera, ufanje i ljubav i s njima sve druge kreposti. Tako Evandjelje dovodi Zakon do punine nasljedovanjem savrsenosti Oca nebeskoga, oprastanjem neprijateljima i molitvom za progonitelje, po uzoru Bozjeg velikodusja.

1969 Novi zakon vrsi religijske cine: milostinju, molitvu i post, usmjerujuci ih "Ocu koji vidi u skrovitosti", nasuprot zelji "da ljudi vide". Molitva toga zakona jest Ocenas.

1970 Evandjeoski zakon ukljucuje odlucan izbor izmedju "dva puta" te izvrsivanje rijeci Gospodinovih; sazet je u "zlatnom pravilu": "Sve sto zelite da ljudi vama cine, cinite i vi njima." To je, doista, Zakon i Proroci (Mt 7,12).

Sav Evandjeoski zakon obuhvacen je "novom zapovijedi" Isusovom (Iv 13,34) da

ljubimo jedni druge kao sto je on nas ljubio.

1971 Gospodnjoj Besjedi na gori prikladno je dodati moralnu katehezu apostolskih pouka. Ta pouka apostolskim autoritetom prenosi Gospodinovo

ucenje, osobito izlaganjem kreposti sto proistjecu iz vjere u Krista, a oduhovljuje ih ljubav kao poglaviti dar Duha Svetoga: "Ljubav nehinjena! (...) Srdacno se ljubite pravim bratoljubljem! (...) U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani! Pritjecite u pomoc svetima u nuzdi, gajite gostoljubivost" (Rim 12,9-13). Ta nas kateheza uci kako rjesavati slucajeve savjesti u svjetlu naseg odnosa s Kristom i sa Crkvom.

1972 Novi zakon zove se zakon ljubavi jer nas navodi da djelujemo iz ljubavi

koju ulijeva Duh Sveti, vise nego iz straha; zakon milosti jer, po vjeri i sakramentima, pruza milosnu snagu za djelovanje; zakon slobode jer nas oslobadja od obrednih i zakonskih propisa Staroga zakona te nas privodi da

sami od sebe djelujemo pod poticajem ljubavi i tako nas iz stanja roba "koji

ne zna sto radi njegov gospodar" prenosi u stanje prijatelja, "jer vam priopcih sve sto sam cuo od Oca svoga" (Iv 15,15), stovise u stanje sina bastinika.

1973 Novi zakon osim svojih zapovijedi obuhvaca i evandjeoske savjete. Tradicionalno razlikovanje izmedju Bozjih zapovijedi i evandjeoskih savjeta

ustanovljeno je u odnosu na ljubav, koja je savrsenstvo krscanskog zivota. Zapovijedi idu za tim da uklone sto je nespojivo s ljubavlju. Savjeti zele

ukloniti i ono što nije u suprotnosti s ljubavlju, ali može predstavljati zapreku za njezin razvoj.

1974 Evandjeoski savjeti izrazavaju živu puninu ljubavi, uvijek nezadovoljne

što ne daje više. Svjedoče o njezinu poletu i poticu nas na duhovnu spremnost. Savršenstvo Novoga zakona sastoji se bitno u zapovijedima ljubavi

prema Bogu i bliznjemu. Savjeti naznačuju izravnije putove, uspješnija sredstva, a provode se u skladu sa zvanjem pojedinoga čovjeka: Bog ne želi

da svi opslužuju sve savjete, nego samo one koji su im primjereni, već prema

razlicitosti osoba, vremena, prilika i snaga, kako to zahtijeva ljubav; ljubav je naime kraljica svih kreposti, svih zapovijedi, svih savjeta, jednom riječju svega zakona i svega krscanskoga djelovanja, pa svima dodjeljuje mjesto, red, vrijeme, vrijednost.

Ukratko

1975 Po Svetom pismu, zakon je ocinska pouka Bozja kojim se čovjeku propisuju putovi k obećanom blaženstvu, a zabranjuju stranputice zla.

1976 "Zakon je razumna zapovijed, usmjerena na opće dobro, i proglašena od nadležne vlasti".

1977 Krist je svršetak zakona; on jedini naučava i daje pravednost Bozju.

1978 Prirodni zakon predstavlja udionistvo čovjeka, stvorena na sliku svoga

Stvoritelja, u mudrosti i dobroti Bozjoj. Izrazaj je dostojanstva ljudske osobe i temelj njezinih prava i temeljnih duznosti.

1979 Prirodni je zakon nepromjenljiv i postojan u povijesti. Norme koje ga izrazavaju ostaju sustinski valjane. Taj zakon predstavlja nuzdan temelj za moralni poredak i gradjanski zakon.

1980. Stari zakon prvi je stupanj Objavljenog zakona. Njegovi moralni propisi sazeti su u Deset zapovijedi.

1981 Mojsijev zakon sadrzi mnoge istine koje su po prirodi dostupne razumu.

Bog ih je objavio jer ih ljudi nisu umjeli citati u svom srcu.

1982 Stari zakon je priprava za Evandjelje.

1983 Novi zakon je milost Duha Svetoga koju primamo po vjeri u Krista, sto

djeluje po ljubavi. Taj je zakon poglavito izrazen u Gospodinovoj Besjedi na

gori i sluzi se sakramentima da nam udijeli milost.

1984 Evandjeoski zakon dopunja, nadilazi i dovodi do savrsenstva Stari zakon: njegova obećanja po blazenstvima kraljevstva nebeskog, a njegove zapovijedi preobrazbom samoga korijena djelovanja, ljudskoga srca.

1985 Novi zakon je zakon ljubavi, zakon milosti, zakon slobode.

1986 Novi zakon, osim zapovijedi, sadrzi evandjeoske savjete. "Svetosti Crkve na osobit nacin pogoduju mnogi savjeti koje Gospodin u Evandjelju

predlaze svojim ucenicima da ih vrse".

Clanak 2. MILOST I OPRAVDANJE

I. Opravdanje

1987 Milost Duha Svetoga ima moc da nas opravda, to jest ocisti od nasih grijeha i udijeli nam "pravednost Bozju po vjeri u Krista Isusa" (Rim 3,22) i po krstenju: Ako umrijesmo s Kristom, vjerujemo da cemo i zivjeti zajedno s

njime. Znamo doista: Krist, uskrisen od mrtvih, vise ne umire, smrt njime vise ne gospoduje. Sto umrije, umrije grijehu jednom zauvijek; a sto zivi, zivi Bogu. Tako i vi: smatrajte sebe mrtvima grijehu, a zivima Bogu u Kristu Isusu (Rim 6,8-11).

1988 Snagom Duha Svetoga sudjelujemo u mucii Kristovoj umiruci grijehu, i u njegovu uskrsnucu radjajuci se na nov zivot; udovi smo njegova Tijela, Crkve, i loze pricijepljene njemu, Trsu: Po Duhu smo svi mi ucesnici Bozji (...) Imamo udjela u bozanskoj naravi po ucescu na Duhu (...)

Eto, zasto Duh cini bozanskima one u kojima je nazocan!

1989 Prvo je djelo milosti Duha Svetoga obracenje, kojemu je plod opravdanje, kako je Isus

navijestio na pocetku Evandjelja: "Obratite se jer je blizu Kraljevstvo Bozje" (Mt 4,17). Na poticaj milosti, covjek se okrece prema Bogu i udaljuje

od grijeha te tako prima oprostjenje i pravednost odozgor. "Opravdanje (...) nije tek otpustanje grijeha nego je i posvecenje i obnova unutrasnjega

čovjeka".

1990 Opravdanje oslobadja covjeka od grijeha koji se suprotstavlja ljubavi Bozjoj te cisti njegovo srce. Opravdanje je posljedica inicijative Bozjeg milosrdja, Boga koji pruza oprostjenje. Ono pomiruje covjeka s Bogom. Izbavlja od ropstva grijeha i ozdravlja.

1991 Opravdanje je u isto vrijeme prihvacanje Bozje pravednosti po vjeri u

Krista Isusa. Ovdje pravednost oznacuje ispravnost bozanske ljubavi. Zajedno

s opravdanjem ulijevaju se u nasa srca vjera, ufanje i ljubav i daje nam se posluh Bozjoj volji.

1992 Opravdanje nam je zasluzeno mukom Krista koji se na krizu prinio kao

zrtva ziva, sveta, Bogu mila, te je njegova krv postala pomirilistem za grijeha svih ljudi. Opravdanje nam se daje po krstu, sakramentu vjere. Ono nas suobicava s pravednoscu Boga koji nas snagom svoga milosrdja cini iznutra pravednima. Cilj mu je slava Bozja i Kristova te dar zivota vjecnoga: Sada se izvan Zakona ocitovala pravednost Bozja posvjedocena Zakonom i Prorocima - pravednost Bozja po vjeri Isusa Krista, prema svima

koji vjeruju. Ne, nema razlike! Svi su zaista sagrijesili i potrebna im je slava Bozja; opravdani su besplatno, njegovom miloscu po otkupljenju u Kristu Isusu. Njega je Bog izlozio da krvlju svojom bude pomiriliste po vjeri. Htio je tako ocitovati svoju pravednost kojom je u svojoj bozanskoj strpljivosti propustao dotadasnje grijeha; htio je ocitovati svoju pravednost u sadasnje vrijeme - da bude pravedan i da opravdava onoga koji

je od vjere Isusove (Rim 3,21-26).

1993 Opravdanje uspostavlja suradnju izmedju milosti Bozje i covjekove slobode.

Ta se covjekova suradnja izrazava pristankom vjere uz Rijec Bozju koja covjeka

zove k obracenju, i u ljubavi koja sudjeluje s poticajem Duha Svetoga koji covjeka pretjece i cuva. Bog dotice srce covjekovo svjetloscu Duha Svetoga tako da covjek niti ostaje

posve nedjelatan kada se podlaze nadahnucu, koje dakako moze i odbiti, niti se bez bozanske milosti, samom svojom slobodnom voljom, moze pripravit zapravednost pred Bogom.

1994 Opravdanje je najizvrsnije djelo Bozje ljubavi

koja se ocitovala u Kristu, a dano nam je po Duhu Svetom. Sveti Augustin smatra da je "opravdanje bezboznika vece djelo od stvaranja neba i zemlje"

jer "nebo ce i zemlja proci, dok spasenje i opravdanje izabranika nece proci

nikada". On takodjer misli da opravdanje gresnika nadvisuje samo stvaranje

andjela u pravednosti, jer ocituje vece milosrdje.

1995 Duh Sveti je nutarnji ucitelj. Darivajuci zivot "unutrasnjem covjeku" (Rim 7,22; Ef 3,16), opravdanje ukljucuje posvecenje cijeloga bica: Kao sto

nekoc predadoste udove svoje za robove necistoci i bezakonju - do bezakonja,

tako sada predajte udove svoje za robove pravednosti - do posvecenja. (...)

Sada pak posto ste oslobodjeni grijeha i postali sluge Bozje, imate plod svoj za posvecenje, a svrsetak - zivot vjecni (Rim 6,19.22).

II. Milost

1996 Nase opravdanje dolazi od Bozje milosti. Milost je naklonost, nicim zasluzena pomoc koju nam Bog daje da bismo odgovorili njegovu pozivu: da

postanemo sinovi i kceri Bozje, posinci, sudionici bozanske naravi i zivota vjecnoga.

1997 Milost je sudjelovanje u Bozjemu zivotu; ona nas uvodi u intimnost trojstvenoga zivota. Po krstenju krscanin sudjeluje u milosti Krista koji je Glava svoga Tijela. Kao "posinak" i on moze Boga nazivati "Ocem", u jedinstvu sa Sinom jedinorodjenim. On prima zivot Duha koji u nj ulijeva ljubav i oblikuje Crkvu.

1998 Taj poziv na zivot vjecni je nadnaravan. Ovisi posvema o nicim zasluzenoj Bozjoj inicijativi jer nam samo Bog moze objaviti i darovati samoga sebe. Premasuje sposobnost covjekova razuma i moci njegove volje kao

i svakoga drugog stvora.

1999 Milost Kristova je nezasluzen dar kojim nam Bog dariva svoj zivot, sto

nam ga u dusu ulijeva Duh Sveti da je ozdravi od grijeha i posveti. To je posvetna (posvecujuca) ili pobožanstvenjujuca milost, koju primamo na krstenju. Ona je u nama izvor djela posvecenja: Je li, dakle, netko u Kristu, nov je stvor. Staro uminu, novo 'gle' nast! A sve je od Boga koji nas sa sobom pomiri po Kristu (2 Kor 5,17-18).

2000 Posvetna milost je stalan dar, postojano i nadnaravno stanje sto usavršuje dusu osposobljujuci je da zivi s Bogom i djeluje po njegovoj

ljubavi. Treba razlikovati trajnu (habitualnu) milost, kao trajno osposobljenje da živimo i djelujemo prema bozanskom pozivu, od djelatnih milosti, koje označuju Božje zahvate bilo na početku obracanja, bilo u toku djela posvećenja.

2001 Već i sama pripravnost čovjekova da prihvati milost predstavlja djelovanje te milosti. Ona je potrebna da pobudi i podrži našu suradnju u opravdanju po vjeri i u posvećenju po ljubavi. Ono što je u nama

otpoceo Bog privodi k ispunjenju: "On doista otpocinje tako da mi, njegovim djelovanjem, htjednemo; on dovršava djelo, sudjelujući s pokretima naše volje koja je već obracena". I mi djelujemo, ali djelujemo sudjelujući s Bogom koji djeluje pretjećuci nas svojim milosrdjem. Pretjece nas da nas ozdravi, a potom nas prati da ozdravljeni ocvrsnemo. Pretjece nas da bi nas pozvao i pratit će nas da nas proslavi. Pretjece nas da bismo u pobožnosti živjeli, a pratit će nas da bismo s njime vječno živjeli, jer zasigurno bez njega ne možemo ništa.

2002 Slobodna Božja inicijativa zahtijeva slobodan čovjekov odgovor ; Bog je čovjeka doista stvorio na svoju sliku, obdarivši ga, uz slobodu, sposobnošću da ga upozna i ljubi. Dusa istom po slobodi može ući u zajedništvo ljubavi. Bog neposredno dotiče i izravno čovjeku srce pokreće. Stavio je u čovjeka težnju za istinom i dobrom koju samo on može zadovoljiti. Obecanja "života vječnoga" odgovaraju toj težnji, iznad svake nade: Ti si poslije svojih djela, koja su bila veoma dobra, pocinuo sedmi dan (...) To nam je glas tvoje Knjige htio proreći da i mi poslije svojih

djela, koja su samo zato veoma dobra sto si nam ih ti dao, treba da pocinemo u tebi u subotu vjecnoga zivota.

2003 Milost je nadasve i poglavito dar Duha koji nas cini pravednima i posvecuje.

Ali milost obuhvaca i darove sto nam ih Duh daje da nas pridruzi svom djelovanju te nas osposobi da sudjelujemo u spasenju drugih i u rastu Tijela Kristova, Crkve. To su sakramentalne milosti vlastite razlicitim sakramentima. To su, osim toga, posebne milosti sto se nazivaju i "karizme" po grckoj rijeci sto je rabi sveti Pavao, a znaci blagonaklonost, nezasluzeni dar, dobrocinstvo. Koja god im bila narav, katkada i izvanredna, kao sto je dar cudesa ili jezika, karizme su usmjerene na posvetnu milost, a cilj im je opce dobro Crkve. One su u sluzbi ljubavi koja izgradjuje Crkvu.

2004 Medju posebnim milostima uputno je spomenuti staleske milosti koje prate vrsenje odgovornih duznosti krscanskog zivota i sluzbi u krilu Crkve: Dare pak imamo razlicite po milosti koja nam je dana; je li to prorokovanje - neka je primjereno vjeri; je li sluzenje - neka je u sluzenju; je li poucavanje - u poucavanju; je li hrabrenje - u hrabrenju; tko dijeli, neka je darezljiv; tko je predstojnik - revan; tko iskazuje milosrdje - radostan! (Rim 12,6-8).

2005 Milost izmice nasem iskustvu jer spada u nadnaravni red i tek se vjerom moze upoznati. Stoga se ne mozemo pozivati na svoje osjecaje i svoja djela da bismo zakljucili da smo opravdani i spaseni. Ipak, po rijeci Gospodinovoj: "Po njihovim cete ih plodovima prepoznati" (Mt 7,20), promatranje Bozjih dobrocinstava u nasem zivotu i u zivotu svetaca pruza

nam

jamstvo da milost u nama djeluje i potice nas na sve vecu vjeru i na stav zaufana siromastva. Jedan od najljepših iskaza takva raspoloženja duše jest odgovor sv. Ivane Arske na izazovno pitanje svojih crkvenih sudaca:

"Upitana

da li znade da li je u milosti Bozjoj, odgovori: Ako nisam, Bog zeli da budem; ako jesam, Bog me zeli u njoj sacuvati".

III. Zasluga

Tebe slavi zbor svetih, i ti nagradjujuci njihove zasluge, nagradjujes darove svoje.

2006 Rijec "zasluga" opcenito oznacuje duznu naplatu sto ga zajednica ili drustvo

daje nekom svom clanu za djelo, prosudjeno kao dobro ili zlo, koje prema tome zasluzuje nagradu ili kaznu. Zasluga ulazi u red kreposti pravednosti, po nacelu jednakosti koje joj je pravilo.

2007 U odnosu prema Bogu, u strogo pravnom smislu, covjek ne moze imati

zasluga. Izmedju njega i nas postoji nerazmjerna nejednakost jer smo mi od

njega kao Stvoritelja sve primili.

2008 Covjekova zasluga pred Bogom u krscanskom zivotu pociva na tome sto je

Bog slobodno odlucio covjeka pridruziti djelu svoje milosti. Ocinska djelatnost Bozja pretjece svojim nadahnućem, i na to se covjekovo slobodno

djelovanje nadovezuje suradnjom, tako te zasluge za dobra djela treba

pripisati najprije Bozjoj milosti, a onda vjerniku. I sama covjekova zasluga, uostalom, pripada Bogu jer je dobrim djelima u Kristu izvor Duh Sveti svojim nadahnucima i pomaganjem.

2009 Buduci da nas nase posinastvo po milosti cini sudionicima bozanske naravi, ono nam moze, po nezasluzenoj pravednosti Bozjoj, pruziti i pravu zaslugu. To je pravo tek posljedica milosti, puno pravo na temelju ljubavi koja nas cini "subastinicima" Kristovim i dostojnima da steknemo "obecanu

bastinu vjecnoga zivota". Zasluge nasih dobrih djela darovi su Bozje dobrote. "Najprije nam je dana milost, potom slijedi ono dugovano (...) i tako njegovi darovi postaju tvoje zasluge".

2010 Buduci da u redu milosti inicijativa pripada Bogu, nitko ne moze zasluziti prvu milost koja stoji na pocetku obracenja, oprostjenja i posvecenja. No na poticaj Duha Svetoga i ljubavi mozemo sebi i drugima susljedno zasluziti korisne milosti za nase posvecenje, za porast milosti i ljubavi i za postignuce vjecnoga zivota. I sama vremenita dobra, kao sto je zdravlje i prijateljstvo, mozemo zasluziti po rasporedu Bozje mudrosti. Sve

su te milosti i ta dobra predmet krscanske molitve. Ona providja nasoj potrebi za miloscu u svrhu zasluznih djela.

2011 Ljubav Kristova u nama vrelo je svih nasih zasluga pred Bogom. Milost

nas po djelatnoj ljubavi sjedinjuje s Kristom tako te jamci nadnaravni znacaj nasih cina i dosljedno njihovu zasluznost pred Bogom i pred ljudima.

Sveci su uvijek bili zivo svjesni da su njihove zasluge cista milost.

Poslije zemaljskog progonstva nadam se da cu tebe uzivati u vjecnoj domovini. Ali ne zelim skupljati zasluge za nebo: hocu raditi jedino za

tvoju ljubav (...) Uvecer ovoga zivota pojavit cu se pred tobom praznih ruku

jer te ne molim, Gospodine, da brojis moja djela. Sva nasa pravedna djela nisu bez mrlje u tvojim ocima. Zato hocu da se zaodjenem tvojom vlastitom

pravednoscu i da od tvoje ljubavi primim vjecno posjedovanje tebe samoga(...).

IV. Krscanska svetost

2012 "Znamo da Bog u svemu na dobro suradjuje s onima koji ga ljube (...)

Jer koje predvidje, te i predodredi da budu suobliceni slici Sina njegova te da on bude prvorodjenac medju mnogom bracom. Koje je pak predodredio, te je

i pozvao; koje je pozvao, te je i opravdao; koje je opravdao, te je i proslavio" (Rim 8,28-30).

2013 "Svi vjernici, bilo kojeg staleza i stupnja, pozvani su na potpun krscanski zivot i na savrsenu ljubav". Svi su pozvani na svetost: "Budite dakle savrseni kao sto je savrsen Otac vas nebeski" (Mt 5,48): Da postignu tu savrsenost, neka se vjernici sluze silama primljenim po mjeri Kristova dara da se (...) u svemu poslusni volji Ocevoj posvete slavi Bozjoj i sluzbi bliznjemu. Tako ce svetost Bozjega naroda dati obilate plodove, kako to u povijesti Crkve izvrsno dokazuju zivoti tolikih svetaca.

2014 Duhovni rast tezi za sve intimnijim sjedinjenjem s Kristom. To se sjedinjenje zove

"misticno" jer po sakramentima, "svetim misterijima", sudjeluje u Kristovu

otajstvu a po njemu u otajstvu Presvetoga Trojstva. Bog nas sve zove u to

intimno jedinstvo s njime, iako se samo nekima daju posebne milosti ili izvanredni znakovi toga misticnoga zivota kako bi se ocitovalo da je nezasluzeni dar koji je dan svima.

2015 Put savrsenstva prolazi kroz kriz. Nema svetosti bez odricanja i bez duhovnog boja. Duhovni napredak iziskuje askezu i mrtvljenje koji nas postupno privode miru i radosti blazenstava: Tko se penje, neprestano ide od

pocetka k pocetku; nikada ne prestaje pocimati. Tko se uspinje, nikad ne prestaje zeljeti sto vec poznaje.

2016 Za dobra djela ucinjena s Bozjom milosti, u zajednistvu s Isusom, sinovi i kceri

svete Majke Crkve opravdano se nadaju milosti konacne ustrajnosti i nagradi od Boga, svoga Oca.

Opsluzujuci isto pravilo zivota, vjernici sudjeluju "u blazenoj nadi" onih koje Bozje milosrdje sabire "u sveti grad, novi Jeruzalem" sto silazi "s neba, od Boga kao Zarucnica nakicena za svoga Zarucnika" (Otk 21,2).

Ukratko

2017 Milost Duha Svetoga daje nam Bozju pravednost. Sjedinjujuci nas po vjeri i krstenju s mukom i uskrsnucem Kristovim, Duh Sveti nas cini dionicima Kristova zivota.

2018 Opravdanje, kao i obracenje, ima dvostruki vid. Na poticaj milosti covjek se okrece prema Bogu i udaljuje od grijeha; tako prima oprostjenje i pravednost odozgor.

2019 Opravdanje ukljucuje oprostjenje grijeha, posvecenje i obnovu

unutrasnjega covjeka.

2020 Opravdanje nam je zasluzeno Kristovom mukom. Daje nam se po krstenju.

Suobicava nas s pravednoscu Boga koji nas cini pravednima. Cilj mu je slava

Bozja i Kristova te dar zivota vjecnoga. To je najizvrsnije djelo Bozjega milosrdja.

2021 Milost je pomoc koju nam Bog pruza da odgovorimo svom pozivu te mu

postanemo posinci. Ona nas uvodi u intimnost zivota Presvetog Trojstva.

2022 U djelu milosti Bozja inicijativa pretjece, pripravlja i potice slobodan covjekov odgovor. Milost odgovara najdubljim teznjama ljudske slobode; poziva je na suradnju sa sobom te je usavrjuje.

2023 Posvetna milost je nezasluzeni dar kojim nam Bog dariva svoj zivot; Duh

Sveti nam je ulijeva u dusu da je ozdravi od grijeha i posveti.

2024 Posvetna nas milost cini "milima Bogu". "Karizme" su posebne milosti

Duha Svetoga; usmjerene su na posvetnu milost, a cilj im je opce dobro Crkve. Bog djeluje i po mnogostrukim djelatnim milostima, sto se razlikuju

od stalne milosti koja je u nama trajno.

2025 Nasa zasluga pred Bogom samo je posljedica njegova slobodnog nauma da

covjeka pridruzi djelu svoje milosti. Tu zaslugu treba u prvom redu

pripisati Bozjoj milosti, a onda covjekovoj suradnji. I sama covjekova zasluga pripada Bogu.

2026 Milost Duha Svetoga moze nam, zbog naseg posinjenja, udijeliti pravu zaslugu kao posljedicu nezasluzene Bozje pravednosti. Ljubav je u nama glavni izvor zasluge pred Bogom.

2027 Nitko ne moze zasluziti prvu milost koja stoji na pocetku naseg obracenja. Na poticaj Duha Svetoga mozemo sebi i drugima zasluziti sve milosti koje su korisne da stignemo u vjecni zivot, a isto tako i nuzna materijalna dobra.

2028 "Svi vjernici, bilo kojeg staleza i stupnja pozvani su na puninu krscanskog zivota i na savrsenstvo ljubavi". "Krscanskom je savrsenstvu samo jedna granica: da nema granica".

2029 "Hoce li tko za mnom, neka se odrece samoga sebe, neka uzme svoj kriz i neka ide za mnom" (Mt 16,24).

Clanak 3. CRKVA, MAJKA I UCITELJICA

2030 Upravo u Crkvi, u zajednistvu sa svim krstenima, krscanin ostvaruje svoj poziv. Od Crkve prima Rijec Bozju koja sadrzi nauke "Kristova zakona"

(Gal 6,2). Od Crkve prima milost sakramenata koji ga podupiru na "putu".
Od

Crkve se uci primjeru svetosti kojoj prepoznaje uzor i izvor u presvetoj

Djevici Mariji, uocava je u autenticnom svjedocenju onih koji tu svetost zive, otkriva je u duhovnoj predaji i dugoj povijesti svetaca koji su nas pretekli, a koje liturgija slavi u svom svetackom nizu.

2031 Moralni zivot jest duhovno bogoslužje. Mi prikazujemo svoje tijelo "za

zrtvu zivu, svetu, Bogu milu" (Rim 12,1), u krilu Tijela Kristova koje mi sacinjavamo, i u zajednistvu s prinosenjem Euharistije. U liturgiji i u slavlju sakramenata, molitva i naucavanje sjedinjuju se s Kristovom miloscu

da prosvijetle i hrane krscansko djelovanje. Kao sto cjelokupnost krscanskoga zivota, i moralni zivot nalazi svoj izvor i vrhunac u euharistijskoj zrtvi.

I. Moralni zivot i Uciteljstvo Crkve

2032 Crkva, kao "stup i tvrdja istine" (1 Tim 3,15), "primila je svecanu Kristovu zapovijed da propovijeda spasonosnu istinu". "Crkvi pripada da uvijek i svugdje navijesta moralna nacela, pa i o drustvenom poretku, i da donosi sud o bilo kojim ljudskim stvarnostima kad god to traze osnovna prava

ljudske osobe ili spasenje dusa".

2033 Uciteljstvo pastira Crkve u moralnim pitanjima redovito se vrši u katehezi i u propovijedanju, uz pomoc djelâ teologa i duhovnih pisaca. Na taj se nacin, od pokoljenja u pokoljenje, pod vodstvom i budnoscu pastira, prenosi "poklad" krscanskog morala sto ga sacinjava znacajna cjelina normi,

zapovijedi i kreposti koje proistjecu iz vjere u Krista, a ozivljava ih ljubav. Ta je kateheza tradicionalno, uz Vjerovanje i Ocnas, uzela kao temelj i Deset Bozjih zapovijedi koje izrazavaju nacela moralnog zivota

sto

vrijede za sve ljude.

2034 Rimski prvosvećenik i biskupi jesu "autentični, Kristovom vlasцу obdareni učitelji koji povjerenom im narodu propovijedaju vjeru koju treba da vjeruje i u život primjenjuje". Redovito i opće učiteljstvo Pape i biskupa koji su s njime u zajedništvu uči vjernike istini koju treba vjerovati, ljubavi koju treba vrsiti i blaženstvu kojemu se treba nadati.

2035 Najviši stupanj sudjelovanja u Kristovu autoritetu zajamčen je karizmom

nezabludivosti. Ona se "odnosi samo na one stvari koje se nalaze u izvorima

božanske Objave"; proteže se i na sve dijelove nauke, uključujući i moral, bez kojih se spasenosne vjerske istine ne mogu čuvati, izlagati ili opsluzivati.

2036 Autoritet Učiteljstva proteže se i na specifične zapovijedi prirodnoga zakona jer je njihovo opsluzivanje, po Stvoriteljevu zahtjevu, nužno za spasenje. Upozoravajući na zapovijedi prirodnoga zakona, Učiteljstvo Crkve

vrši bitan dio svoje prorocke zadace da navijesta ljudima što oni po istini jesu i da ih podsjeća na ono što pred Bogom treba da budu.

2037 Božji zakon, povjeren Crkvi, vjernicima se navijesta kao put života i istine. Stoga vjernici imaju pravo da budu poučeni o spasenosnim božanskim

zapovijedima koje prociscuju prosudbu te, po milosti, ozdravljaju ranjeni ljudski um. Dužnost im je da opsluzuju zakone i odredbe što ih izdaje zakonita Crkvena vlast. Takve odluke, pa makar bile disciplinarne, zahtijevaju poučljivost u ljubavi.

2038 U djelu naucavanja i primjene krscanskoga morala, Crkvi je potrebna pozrtvovnost pastira, znanost teologa, doprinos svih krscana i ljudi dobre volje. Vjerom i izvrsivanjem Evandjelja pojedini ljudi stjecu iskustvo zivota "u Kristu" koji ih prosvjetljuje i osposobljuje da razabiru bozanske i ljudske stvarnosti po Duhu Svetom. Tako se Duh Sveti moze poslužiti i najneznatnijima da prosvijetli mudre i najuzvisenije u dostojanstvu.

2039 Pojedine sluzbe treba vrsiti u duhu bratskog sluzenja i predanosti Crkvi, u ime Gospodnje. U isto vrijeme savjest svakoga pojedinoga, u moralnoj prosudbi svojih osobnih cina, mora izbjegavati zatvaranje u granice individualnoga promatranja. Sto bolje moze, mora se otvoriti prema opcem dobru, onako kako je izrazeno u moralnom, prirodnom i objavljenom, zakonu te dosljedno u zakonu Crkve i u naucavanju o moralnim pitanjima s ovlastenjem Uciteljstva. Nije uputno suprotstavljati osobnu savjest i razum moralnom zakonu ili Crkvenom uciteljstvu.

2040 Na taj se nacin moze medju krscanima razvijati istinski sinovski duh prema Crkvi. Takav duh predstavlja normalan razvoj krsne milosti koja nas je porodila u krilu Crkve i ucinila udovima Tijela Kristova. Crkva nam, u svojoj majcinskoj skrbi, dijeli Bozje milosrdje koje unistava nase grijeha, a djeluje nadasve u sakramentu pomirenja. Kao brizljiva majka, po svom bogosluzju, ona nam dan za danom pruza i hranu Gospodinove Rijeci i Euharistije.

II. Crkvene zapovijedi

2041 Crkvene zapovijedi imaju mjesto u sklopu moralnog zivota sto se nadovezuje na liturgijski zivot i njime se hrani. Obvezatnost tih pozitivnih zakona, koje su proglasile pastoralne vlasti, ima za cilj da vjernicima zajamci prijeko potreban minimum za duh molitve, moralnu zalozenost i rast ljubavi prema Bogu i bliznjemu.

2042 Prva zapovijed ("Sudjeluj u svetoj misi u dan Gospodnji i u druge zapovjedne blagdane!") zahtijeva od vjernika da sudjeluju u euharistijskom slavlju na kojem se sabire krscanska zajednica u dan spomena na Gospodinovo uskrsnuce.

Druga zapovijed ("Najmanje jednom godisnje ispovjedi svoje grijeh!") jamci pripravu na Euharistiju po primanju sakramenta pomirenja koji produzuje krsno djelo obracenja i oprostjenja.

Treca zapovijed ("Smjerno primaj svog Stvoritelja bar o Vazmu") jamci minimum s obzirom na primanje Gospodinova Tijela i Krvi u vezi s vazmenim blagdanima, koji su vrelo i srediste krscanskog bogoslužja.

2043 Cetvrta zapovijed ("Svetkuj zapovjedne blagdane!") dopunja opsluzivanje nedjelje sudjelovanjem u glavnim liturgijskim blagdanima u cast otajstava Gospodnjih, Djevicinih i svetackih.

Peta zapovijed ("Obdrzavaj propisani post i nemrs!") osigurava razdoblja askeze i pokore koja nas pripravlja u liturgijske blagdane, sto pridonosi da ovladamo svojim nagonima i postignemo slobodu srca.

Vjernici su takodjer obvezani da pridonose materijalnim potrebama Crkve, svatko prema svojoj mogucnosti.

III. Moralni zivot i misijsko svjedocenje

2044 Vjernost krštenih jedan je od temeljnih preduvjeta za navijestanje Evandjelja i za poslanje Crkve u svijetu. Da bi ljudima ocitovala snagu svoje istine i izarivanja, poruka spasenja mora biti provjerena zivotnim svjedo-canstvom krscana. "Samo svjedocanstvo krscanskog zivota i dobra djela izvršena vrhunaravnim duhom imaju moc da privuku ljude k vjeri i Bogu".

2045 Buduci da su udovi Tijela kojemu je Krist Glava, krscani prido-nose izgradnji Crkve cvrstocom svog uvjerenja i svog vladanja. Crkva raste, razvija se i siri po svetosti svojih vjernika "dok svi ne prispijemo (...) do covjeka savrsena, do mjere uzrasta punine Kristove" (Ef 4,13).

2046 Svojim zivotom u Kristu krscani uskoruju dolazak Kraljevstva Bozjega, "kraljevstva istine (...) pravde (...) i mira". No zato ne zane-maruju svojih zemaljskih zadaca; vjerni svom Ucitelju, oni ih ispunjuju cestito, strpljivo i s ljubavlju.

Ukratko

2047 Moralni zivot jest duhovno bogosluzje. Krscansko se djelovanje hrani liturgijom i sakramentalnim slavljima.

2048 Crkvene zapovijedi odnose se na moralni i krscanski zivot, koji je

povezan s liturgijom i njome se hrani.

2049 Uciteljstvo crkvenih pastira u moralnim pitanjima redovito se vrši u katehezi i propovijedanju na temelju Deset Božjih zapovijedi koje iznose nacela moralnog života sto vrijede za sve ljude.

2050 Rimski prvosvećenik i biskupi, kao autentici učitelji, Božjem narodu

propovijedaju vjeru koju treba vjerovati i u životu primjenjivati. Oni su također pozvani da se izjasnjavaju o moralnim pitanjima koja se tiču prirodnog zakona i razuma.

2051 Nezabludivo učiteljstvo pastira proteže se na sve dijelove nauke, uključujući i moral, bez kojih se spasonosne vjerske istine ne mogu čuvati, izlagati ili opsluzivati.

DESET ZAPOVIJEDI BOŽJIH

Knjiga Izlaska 20,2-17

Ja sam Gospodin, Bog tvoj,
koji sam te izveo
iz zemlje egipatske,
iz kuće ropstva.

Nemoj imati
drugih bogova uz mene.
Ne pravi sebi lika
ni oblicja
bilo cega sto je gore na nebu,

ili dolje na zemlji,
ili u vodama
pod zemljom.
Ne klanjaj im se,
niti im sluzi.
Jer ja, Gospodin,
Bog tvoj,
Bog sam ljubomoran.
Kaznjavam grijeh otaca
- onih koji me mrze -
na djeci do treceg
i cetvrtog koljena,
a iskazujem milosrdje
tisucama koji me ljube
i vrse moje zapovijedi.

Ne uzimaj uzalud
imena Gospodina,
Boga svoga,
jer Gospodin
ne oprasta onome
koji uzalud izgovara
ime njegovo.

Sjeti se da svetkujes
dan subotni.
Sest dana radi
i obavljaj sav svoj posao.
A sedmoga je dana
subota,

pocinak posvecen.

Gospodinu,

Bogu tvojemu.

Tada nikakva posla nemoj raditi:

ni ti, ni sin tvoj, ni keci tvoja,

ni sluga tvoj, ni sluskinja tvoja,

ni zivina tvoja, niti dosljak

koji se nadje unutar tvojih vrata.

Ta i Gospodin je sest dana

stvarao nebo, zemlju i more

i sve sto je u njima,

a sedmoga je dana pocinuo.

Stoga je Gospodin

blagoslovio

i posvetio dan subotni.

Postuj oca svoga i majku svoju,

da imadnes dug zivot

na zemlji koju ti da

Gospodin, Bog tvoj.

Ne ubij!

Ne ucini preljuba!

Ne ukradi!

Ne svjedoci lazno

na bliznjega svoga!

Ne pozeli

kuce bliznjega svoga!

Ne pozeli

zene bliznjega svoga;

ni sluge njegovu,

ni sluskinje njegove,
ni vola njegova, ni
magarca,
niti ista
sto je bliznjega tvoga!

Ponovljeni zakon 5,6-21

Ja sam Gospodin, Bog tvoj,
koji sam te izveo iz zemlje egipatske,
iz kuce ropstva.

Nemoj imati drugih bogova uz mene

Ne uzimaj uzalud
imena Gospodina,
Boga svoga

Dan subotni obdrzavaj
i svetkuj

Postuj oca svoga i majku svoju

Ne ubij!

Ne ucini preljuba!

Ne ukradi!

Ne svjedoci lazno

na bliznjega svoga.

Ne pozeli zene bliznjega svoga!

Ne pozeli ista

sto je bliznjega tvoga.

Vjeronaucna formula

Ja sam Gospodin Bog tvoj:

1. Nemoj imati drugih bogova uz mene.
2. Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.
3. Spomeni se da svetkujes dan Gospodnji.
4. Postuj oca i majku (da dugo zivis i dobro ti bude na zemlji).
5. Ne ubij!
6. Ne sagrijesi bludno!
7. Ne ukradi!
8. Ne reci lazna svjedocanstva (na bliznjega svoga).
9. Ne pozeli zene bliznjega svoga.
10. Ne pozeli nikakve tudje stvari.

DRUGI ODSJEK: DESET ZAPOVIJEDI BOZJIH

"UCITELJU, STO MI JE CINITI ...?"

2052 "Ucitelju, koje mi je dobro ciniti da imam zivot vjecni?" Mladicu koji

mu je upravio to pitanje Isus odgovara ponajprije time sto ga podsjeća da je

nuzno priznati Boga kao "jedinoga Dobrog", kao po izbor Dobro i izvor svakog

dobra. Zatim mu Isus rece: "Ali ako hoces uci u zivot, cuvaj zapovijedi".
Pa
svojem sugovorniku navodi zapovijedi koje se odnose na ljubav prema
bliznjemu: "Ne ubij! Ne cini preljuba! Ne ukradi! Ne svjedoci lazno!
Postuj
oca i majku!" Konacno Isus sazimplje te zapovijedi izricuci ih pozitivno:
"Ljubi bliznjega svoga kao sebe samoga!" (Mt 19,16-19).

2053 Na taj prvi odgovor odmah se nadovezuje drugi: "Hoces li biti
savršen,
idi, prodaj sto imas i podaj siromasima pa ces imati blago na nebu. A onda
dodji i idi za mnom" (Mt 19,21). Taj drugi odgovor ne ponistava prvi.
Nasljedovanje Isusa ukljucuje obdrzavanje zapovijedi. Zakon nije dokinut,
ali je covjek pozvan da ga opet nadje u osobi svog Ucitelja, koji je njegovo
savrsono ispunjenje. U trima sinoptickim Evandjeljima poziv Isusov,
upucen
bogatom mladicu da ga slijedi u poslusnosti ucenika i obdrzavanju
zapovijedi, blizak je pozivu na siromastvo i na cistocu. Evandjeoski su
savjeti nerazdruzivi od zapovijedi.

2054 Isus je preuzeo Deset zapovijedi, ali je u njihovu slovu ocitovao
snagu

Duha na djelu. Propovijedao je "pravednost" koja nadmasuje "pravednost
pismoznanaca i farizeja" (Mt 5,20), ili pogana. Izlozio je sve zahtjeve
zapovijedi: "Culi ste da je receno starima: Ne ubij (...) A ja vam kazem:
Svaki koji se srdi na brata svoga, bit ce podvrgnut sudu" (Mt 5,21-22).

2055 Na pitanje: "Koja je zapovijed najveca u Zakonu?" (Mt 22,36), Isus
odgovara: "Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim i svom
dusom

svojom i svim umom svojim. To je najveca i prva zapovijed; druga je ovoj

slicna: Ljubi svoga bliznjega kao sebe samoga. O tim dvjema zapovijedima

visi sav Zakon i Proroci" (Mt 22,37-40). Deset zapovijedi treba tumačiti u svjetlu te dvostruke i jedine zapovijedi ljubavi, koja je punina Zakona: Uistinu: Ne cini preljuba! Ne ubij! Ne ukradi! Ne pozeli! i ima li koja druga zapovijed, sažeta je u ovoj rijeci: Ljubi svoga bliznjega kao sebe samoga. Ljubav bliznjemu zla ne cini. Punina dakle Zakona jest ljubav (Rim 13,9-10).

DESET ZAPOVIJEDI U SVETOM PISMU

2056 Rijec "Dekalog" doslovce znaci "deset rijeci" (Izl 34,28; Pnz 4,13; 10,4). Tih je "deset rijeci" Bog objavio svome narodu na svetoj gori. Napisao ih je "svojim prstom" (Izl 31,18) za razliku od ostalih naredbi sto ih je ispisao Mojsije. One su po izbor rijeci Bozje. Predane su nam u Knjizi

Izlaska i u Ponovljenom zakonu. Vec od Starog zavjeta svete knjige navode

tih "deset rijeci". Ali tek ce im Novi zavjet u Isusu Kristu objaviti pun smisao.

2057 Dekalog se razumije prije svega u sklopu Izlaska, koji je velik osloboditeljski dogadjaj Bozji u sredistu Starog saveza. Bilo da su zapovijedi izražene kao nijecne odredbe, zabrane, bilo kao pozitivne zapovijedi (npr.: "Postuj oca i majku"), tih "deset rijeci" oznacuje uvjete za zivot oslobodjen od ropstva grijeha. Dekalog je put zivota: Ako poslušas

zapovijedi Gospodina, Boga svoga, () ljubeci ga, hodeci njegovim putevima,

vrseci njegove zapovijedi, njegove zakone i njegove uredbe, zivjet ces, i

razmnožit će te Gospodin (Pnz 30,16). Ta se osloboditeljska snaga Dekaloga

pokazuje, npr., u zapovijedi o subotnjem pocinku, koja vrijedi i za strance i robove: Sjeti se da si i ti bio rob u zemlji egipatskoj i da te odande izbavio Gospodin, Bog tvoj, rukom jakom i ispruženom misicom (Pnz 5,15).

2058 "Deset riječi" saziplju i proglašuju Bozji zakon: "Te je riječi na brdu, isred ognja, oblaka i guste tmine, jakim glasom upravio Gospodin svemu

vasem zboru. Nista nije dodavao, nego ih je ispisao na dvije kamene ploce te

ih predao meni" (Pnz 5,22). Zato se te dvije ploce zovu "Svjedocanstvo" (Izl

25,16). One naime sadržavaju uvjete saveza sto ga je Bog sklopio sa svojim

narodom. Te su "ploce Svjedocanstva" (Izl 31,18; 32,15; 34,29) morale biti položene u "Kovceg" (Izl 25,16; 40,1-2).

2059 "Deset riječi" izrekao je Bog u bogojavljenju [teofaniji] -("Licem je u lice Gospodin govorio s vama na brdu isred ognja": Pnz 5,4). One pripadaju

objavi kojom Bog ocituje sebe i svoju slavu. Dar zapovijedî jest dar samoga

Boga i njegove svete volje. Ocitujući svoju volju Bog se objavljuje svome narodu.

2060 Dar zapovijedî i Zakona dio je Saveza sto ga je Bog sklopio sa svojim.

Prema Knjizi Izlaska objava "deset riječi" dana je izmedju ponude Saveza i njegova sklapanja, nakon sto se narod obvezao da će "izvršiti" sve sto Gospodin bijase rekao i da će to "poslušati" (Izl 24,7). Dekalog se prenosi

isključivo nakon ponovnog dozivanja u pamet Saveza ("Gospodin, Bog nas, sklopio je s nama Savez na Horebu": Pnz 5,2).

2061 Zapovijedi poprimaju puno značenje unutar Saveza. Prema Pismu, cudoredno djelovanje covjekovo dobiva pun smisao u Savezu i po njemu. Prva

od "deset rijeci" podsjeća na prvi korak Bozje ljubavi prema svome narodu:

Buduci da covjek, zbog kazne za grijeh, bijase dosao iz raja slobode u ropstvo ovoga svijeta, zato prva recenica Dekaloga, tj. prva rijec zapovijedi Bozjih, govori o slobodi: "Ja sam Gospodin, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuce ropstva" (Izl 20,2; Pnz 5,6).

2062 Zapovijedi u pravom smislu dolaze na drugo mjesto; one izrazavaju nesto sto

je ukljuceno u pripadnost Bogu koja je ustanovljena po Savezu. Cudoredno

ponasanje jest odgovor na prvi korak Gospodinove ljubavi. Ono je priznanje,

iskaz postovanja Bogu i zahvalno bogostovlje. Ono je suradnja s Bozjim naumom sto ga Bog provodi u povijesti.

2063 O Savezu i dijalogu izmedju Boga i ljudi svjedoci jos i to da su svi nalozi izreceni u prvoj osobi ("Ja sam Gospodin ... ") a upuceni drugoj osobi ("ti"). U svim Bozjim zapovijedima licna zamjenica u jednini naznacuje

naslovnika: Bog ocituje svoju volju svemu narodu i ujedno svakom pojedincu:

Gospodin je naredio ljubav prema Bogu i poucio nas o pravednosti prema bliznjemu da covjek ne bude ni nepravedan ni nedostojan Boga. Tako je, s

pomocu Dekaloga, pripravljaao covjeka da postane njegov prijatelj i da bude

jedno srce s bliznjim (...). Rijeci Dekaloga ostaju valjane i za nas. Daleko od toga da budu dokinute, one su dolaskom Gospodinovim u tijelu dosegle puninu znacenja i razvoja.

DESET ZAPOVIJEDI U PREDAJI CRKVE

2064 Vjerna Pismu i u skladu s Isusovim primjerom, crkvena je predaja priznala Dekalogu temeljnu vaznost i znacenje.

2065 Od vremena svetog Augustina "Deset zapovijedi" zauzima pretežno mjesto u

vjeronaucnoj pouci buducih krstenika i vjernika. U petnaestom stoljecu uobicajilo se izricati

zapovijedi Dekaloga u srokovima - zbog lakseg pamcenje, i pozitivnim obrascima. To je jos i sada u upotrebi. Crkveni katekizmi cesto su izlagali krscansku cudorednu nauku slijedeci poredak "Deset zapovijedi".

2066 Razdioba i nabranje zapovijedi mijenjalo se tijekom povijesti. Ovaj katekizam slijedi diobu sv. Augustina, koja je postala tradicionalna u Katolickoj Crkvi. Nju su prihvatile i luteranske Crkve. Grcki su oci izvrsili ponesto drukciju razdiobu, koju nalazimo u pravoslavnim Crkvama i

reformiranim zajednicama.

2067 Deset zapovijedi izricu zahtjeve ljubavi prema Bogu i prema bliznjemu.

Prve se tri odnose prvenstveno na ljubav prema

Bogu, a ostalih sedam na ljubav prema bliznjemu. Kao sto postoje dvije zapovijedi ljubavi, o kojima visi sav Zakon i Proroci - kako je govorio Gospodin (...) - tako je i Deset zapovijedi dano na dvjema plocama. Kaze

se,

doista, da su tri bile napisane na jednoj ploči, a sedam na drugoj.

2068 Tridentski sabor uči da Deset zapovijedi obvezuju kršćane te da ih je opravdani čovjek također dužan obdržavati. Drugi vatikanski sabor to potvrđuje: "Biskupi kao nasljednici Apostola primaju od Gospodina (...) poslanje da uče sve narode i da propovijedaju Evandjelje svakomu stvorenju,

da svi ljudi postignu spasenje po vjeri, krštenju i vršenju zapovijedi".

JEDINSTVO DEKALOGA

2069 Dekalog je nerazdruživa cjelina. Svaka "riječ" upućuje na svaku drugu i

na sve skupa; one se međusobno uvjetuju. Dvije se ploče uzajamno osvjetljuju: tvore organsku cjelinu. Prekršiti jednu zapovijed znači povrijediti sve ostale. Ne može se postovati druge ljude, a da se ne blagoslivlje njihov Stvoritelj. Ne može se klanjati Bogu, a da se ne ljube svi ljudi, koji su njegova stvorenja. Deset zapovijedi objedinjuje vrhunaravni i društveni život čovjekov.

DESET ZAPOVIJEDI I NARAVNI ZAKON

2070 Deset zapovijedi pripada Objavi Božjoj. U isto nas vrijeme uče pravoj

ljudskoj čovječnosti. Ističu bitne dužnosti, pa stoga, neizravno, i osnovna prava povezana s naravi ljudske osobe. Dekalog je povlasteni izricaj "naravnog zakona": Od početka je Bog u srce ljudi usadio naredbe naravnog

zakona. Onda se zadovoljio time da im ih opet dozove u pamet. To je Deset

zapovijedi Bozjih.

2071 Premda su pristupacne samom razumu, naredbe su Dekaloga bile i objavljene. Gresnom je covjecanstvu trebala ta objava, da bi imalo potpunu i pouzdanu spoznaju o zahtjevima naravnog zakona: Bilo je nuzno zapovijedi Dekaloga potpuno izloziti u uvjetima gresnog stanja, u kojem je svjetlo razuma zamraceno a volja skrenuta s pravog puta. Bozje zapovijedi poznajemo kroz Bozju objavu koju nam izlaze Crkva, i po glasu moralne savjesti.

OBVEZATNOST DEKALOGA

2072 Buduci da izricu osnovne covjekove duznosti prema Bogu i prema bliznjemu, Deset zapovijedi, u svom bitnom sadrzaju, objavljuju teske obveze. One su u sustini nepromjenljive, i obvezuju uvijek i svagdje. Nitko ne bi mogao od njih osloboditi. Deset je zapovijedi Bog urezao u srce ljudskog bica.

2073 Posluh zapovijedima obuhvaca i obveze koje su, po sebi, lake. Tako npr.

uvreda nanescena rijecima zabranjena je petom zapovijedi, ali neće biti teski

grijeh, osim zbog okolnosti ili nakane onog koji je nanosi.

"BEZ MENE NE MOZETE NISTA UCINITI"

2074 Isus rece: "Ja sam trs, vi loze. Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda. Uistinu, bez mene ne mozete nista uciniti" (Iv 15,5). Rod

o kojemu govori jest svetost zivota sto ga cini plodnim sjedinjenje s

Kristom. Kad vjerujemo u Isusa Krista, kad imamo dijela u njegovim tajnama i obdržavamo njegove zapovijedi, Spasitelj sam dolazi da u nama ljubi svog Oca i svoju bracu, naseg Oca i nasu bracu. Njegova Osoba biva, po Duhu, živo i nutarnje pravilo naseg ponasanja. "Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao sto sam ja vas ljubio" (Iv 15,12).

Ukratko

2075 "Ucitelju, koje mi je dobro ciniti da imam zivot vjecni?" - "Ako hoces u zivot uci, cuvaj zapovijedi" (Mt 19,16-17).

2076 Isus je svojim djelovanjem i propovijedanjem posvjedocio trajnu vrijednost Deset zapovijedi.

2077 Dar je Dekaloga udijeljen u okviru Saveza sto ga je Bog sklopio sa svojim narodom. Bozje zapovijedi imaju svoje pravo znacenje unutar tog Saveza i po njemu.

2078 Crkvena predaja, vjerna Svetom pismu i u skladu s Isusovim primjerom, priznala je Dekalogu temeljnu vaznost i znacenje.

2079 Deset zapovijedi tvori organsko jedinstvo u kojem svaka "rijec" i "zapovijed" upucuje na cjelinu. Prekrstiti jednu zapovijed znaci prestupiti sav Zakon.

2080 Deset zapovijedi sadrze povlasten izricaj naravnog zakona.

Spoznajemo
ga kroz Bozju objavu i ljudskim razumom.

2081 Svojim osnovnim sadrzajem, Deset zapovijedi, izricu teske obveze.
Ipak
posluh tim naredbama ukljucuje i obveze koje su, same po sebi, lake.

2082 Kad nesto zapovijeda, Bog svojom miloscu tocini mogucim.

**PRVO POGLAVLJE: "LJUBI GOSPODINA BOGA SVOJEGA SVIM
SRCEM SVOJIM**

**I SVOM DUSOM SVOJOM I SVOM SNAGOM
SVOJOM"**

2083 Isus je duznosti covjeka prema Bogu sazeo u recenici: "Ljubi
Gospodina

Boga svojega svim srcem svojim i svom dusom svojom i svim umom
svojim" (Mt

22,37). To je neposredna jeka svecanom upozorenju: "Cuj, Izraele!
Gospodin

je Bog nas, Gospodin je jedan" (Pnz 6,4).

Bog je ljubio prvi. Na tu ljubav jedinog Boga podsjecaj nas prva od "deset
rijeci". A onda same zapovijedi razlazu odgovor ljubavi koju je covjek
pozvan dati svome Bogu.

Clanak 1. PRVA ZAPOVIJED

"Ja sam Gospodin, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuce
ropstva. Nemoj imati drugih bogova osim mene. Ne pravi sebi lika urezana
niti kakve slike onoga sto je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u

vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi" (Izl 20,2-5).

Pisano je: "Gospodinu Bogu svom se klanjaj i njemu jedinome služiti!" (Mt 4,10).

I. "Klanjaj se Gospodinu, Bogu svome, i njemu služiti"

2084 Bog se očituje podsjećajući na svoje svemoguće, dobrohotno i osloboditeljsko djelo u povijesti onoga komu se obraća: "Ja sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva." Prva riječ sadrži i prvu zapovijed Zakona: "Boj se Gospodina, Boga svoga (...) Ne idite za drugim bogovima"

(Pnz 6,13-14). Prvi poziv i pravedan Božji zahtjev jest da ga čovjek prihvati i da mu se pokloni.

2085 Jedini i pravi Bog prije svega Izraelu objavljuje svoju slavu. Objavljenje poziva i istine o čovjeku povezano je s objavom Boga. Čovjek ima poziv da očituje Boga djelujući u skladu sa svojim bićem stvorenim "na sliku i priliku Božju": Nikada neće, o Trifone, biti drugih bogova, niti ih je ikada bilo (...), osim onoga koji je stvorio i uredio svemir. Mi ne mislimo da se nas Bog razlikuje od vašega. To je onaj isti Bog

koji je vaše oče iz Egipta izveo "moćnom rukom i ispruženom misicom". Ne

polazemo svoju nadu u nekog drugog Boga - a njih ni nema - nego u istog Boga

u kojega se i vi uzdate, u Boga Abrahamova, Izakova i Jakovljeva.

2086 "U izricitoj Božjoj izjavi: 'Ja sam Gospodin, Bog tvoj' uključena je zapovijed

vjere, nade i ljubavi. Doista, ako priznajemo da je on Bog, i to vječni,

nepromjenljivi, uvijek isti sa samim sobom, time priznajemo i njegovu beskonacnu istinitost; odatle slijedi obveza prihvatiti njegove rijeci i prionuti uz njegove zapovijedi s punim priznanjem njegove vlasti. Osim toga,

ako je on Bog, onda priznajemo njegovu svemoc, dobrotu, dobrocinstva; iz toga proizlazi neograniceno povjerenje i ufanje. A ako je on neogranicena dobrota i neogranicena ljubav, kako mu ne ponuditi svoje predanje i darovati

mu svu svoju ljubav? Eto zasto u Bibliji Bog zapocinje i završava svoje zapovijedi rijecima: `Ja sam Gospodin`".

VJERA

2087 Vrelo nasemu cudorednom zivotu jest vjera u Boga koji nam objavljuje

svoju ljubav. Sveti Pavao govori o "posluhu vjere" (Rim 1,5) kao o prvotnoj

obvezi, ukazujući da je "nepoznavanje Boga" pocelo i objasnjenje svih cudorednih skretanja.

Nasa je duznost u pogledu Boga da u njega vjerujemo i da za njega svjedocimo.

2088 Prva zapovijed trazi da razborito i budno njegujemo i cuvamo svoju vjeru, odbacujuci sve sto joj se protivi. Ima raznih nacina kojima se grijesi protiv vjere.

Hotimicna sumnja o vjeri zanemaruje ili odbija drzati istinitim ono sto je Bog objavio i sto Crkva predlaze vjerovati. Nehoticna sumnja znaci kolebanje

u vjeri, poteskocu nadvladati prigovore vezane uz vjeru, ili pak tjeskobu

izazvanu njezinom nejasnocom. Ako se njeguje naumice, sumnja može dovesti do duhovnog sljepila.

2089 Nevjerovanje je zanemarivanje objavljene istine ili hotimicno odbijanje

pristati uz nju. Krivovjerje je "uporno nijekanje, poslije primljenog krštenja, neke istine koja treba da se vjeruje bozanskom i katolickom vjerom

ili uporno sumnjanje u nju"; otpad je "potpuno odbacivanje krscanske vjere";

raskol je "uskracivanje podloznosti vrhovnom sveceniku ili zajednistva s clanovima Crkve koji su mu podlozni".

UFANJE

2090 Kad se Bog objavljuje i zove covjeka, on ne može u potpunosti odgovoriti bozanskoj ljubavi vlastitim snagama. Zato se mora ufati da ce mu

Bog darovati sposobnost da mu uzvрати ljubavlju i da djeluje u skladu sa zapovijedima ljubavi. Ufanje je pouzdano iscekivanje bozanskog blagoslova i

blazenog gledanja Boga; takodjer jest strah uvrijediti Bozju ljubav i zaslužiti kaznu.

2091 Prva se zapovijed odnosi i na grijehе protiv ufanja, kao sto su ocaj i preuzetnost.

Ocajem se covjek prestaje nadati svome osobnom spasenju od Boga, pomoci da

ga postigne ili oprostjenju grijeha. Tako se suprotstavlja Bozjoj dobroti,

pravednosti - jer Gospodin je, doista, vjeran svojim obećanjima - i njegovu milosrdju.

2092 Dva su oblika preuzetnosti. Ili je covjek preuzetan po tome sto precjenjuje svoje moci (te se nada da se moze spasiti bez nebeske pomoci), ili po tome sto neopravdano racuna na svemoc i milosrdje Bozje (nadajuci se da ce postici oprostjenje bez obracenja i slavu vjecnu bez zasluge).

LJUBAV

2093 Vjera u ljubav Bozju obuhvaca poziv i obvezu odgovoriti Bozjoj ljubavi

iskrenom ljubavlju. Prva nam zapovijed nalaze da ljubimo Boga iznad svega, a

sva stvorenja za njega i poradi njega.

2094 Protiv Bozje ljubavi se moze grijesiti na razne nacine. Ravnodu-snost ne mari za Bozju ljubav ili odbija da o njoj vodi brigu; ne priznaje da je Bog onaj koji ljubi prvi i nijece snagu te ljubavi. Nezahvalnost propusta ili odbija priznati Bozju ljubav i uzvratiti Bogu ljubav za ljubav. Mlakost je kolebanje ili nemar odgovoriti Bozjoj ljubavi; moze ukljucivati odbojnost

predati se dinamizmu ljubavi. Nehaj ili duhovna lijenost dolazi dotle da otklanja radost sto dolazi od Boga i da osjeca odbojnost prema bozanskom dobru. Mrznja na Boga nastaje iz oholosti: oprecna je ljubavi prema Bogu, cijju dobrotu nijece, cak se usudjuje proklinjati ga kao onoga koji zabranjuje grijeha i udara kaznama.

II. "Gospodinu Bogu svom se klanjaj"

2095 Bogoslovne kreposti vjera, ufanje i ljubav prozimplju i ozivljuju

čudoredne kreposti. Tako nas ljubav potice da damo Bogu što smo mu po svoj pravednosti dužni dati jer smo stvorovi. Za taj stav raspolaze nas krepost bogostovlja.

KLANJANJE

2096 Glavni je čin kreposti bogostovlja klanjanje. Klanjati se Bogu znači priznati ga kao Boga, kao Stvoritelja i Spasitelja, Gospodina i Gospodara svega što postoji, kao beskonacnu i milosrdnu Ljubav. "Klanjaj se Gospodinu, Bogu svome, i njemu jedinomu sluzi" (Lk 4,8), kaže Isus navodeći Ponovljeni zakon.

2097 Klanjati se Bogu znači priznati, s poštovanjem i posvemasnjom podložnošću, "ništavilo stvorenja", jer ono ne postoji doli po Bogu. Klanjati se Bogu znači hvaliti ga, kao Marija u hvalospjevu "Velica", uznositi ga a sebe ponizivati, sa zahvalnošću ispovijedajući da je učinio velike stvari i da je njegovo ime sveto. Klanjanje jedinom Bogu oslobadja čovjeka od zatvaranja u sebe, od ropstva grijehu i idolopoklonstva prema svijetu.

MOLITVA

2098 Čini vjere, ufanja i ljubavi, naredjeni prvom zapovijedi, vrše se u molitvi. Uzdignuće duha k Bogu izraz je našeg klanjanja Bogu: riječ je o molitvi hvale, zahvaljivanja, zagovora i prosnje. Molitva je nuždan uvjet da mogujemo slušati Božje zapovijedi. Valja "svagda moliti, i nikada ne sustati"

(Lk 18,1).

ZRTVA

2099 Pravedno je Bogu prinositi zrtve u znak klanjanja i zahvale, usrdne prosnje i zajedništva: "Prava je zrtva svaki cin koji se vrši da svetim zajedništvom prianjammo uz Boga (...) i da tako mogemo biti blaženi".

2100 Vanjska zrtva, da bude vjerodostojna, mora biti izraz duhovne zrtve: "Zrtva Bogu duh je raskajan (...)" (Ps 51,19). Proroci Starog saveza često su prokazivali zrtve prinesene bez nutarnjeg sudjelovanja ili bez povezanosti s ljubavlju prema bliznjemu. Isus doziva u pamet riječi proroka

Hosee: "Milosrdje mi je milo, a ne zrtva!" (Mt 9,13; 12,17). Jedina savršena

zrtva jest ona što ju je Krist prinio na krizu, potpunoma se prinoseći Očevoj ljubavi za naše spasenje. Sjedinjujući se s njegovom zrtvom, možemo od

svoga života učiniti zrtvu Bogu.

OBECANJA I ZAVJETI

2101 U nekim okolnostima krscanin je pozvan da nešto Bogu obeća. To se događa u krstu i potvrđi, u ženidbi i redjenju. Iz osobne pobožnosti može krscanin Bogu obećati također neko djelo, molitvu, milostinju, hodočašće itd. Vjernost datim obećanjima izraz je stovanja koje dugujemo božanskom

Velicanstvu i ljubavi prema vjernome Bogu.

2102 "Zavjet, to jest promisljeno i slobodno Bogu dano obećanje o mogućem i

vecem dobru, mora se ispuniti iz kreposti bogostovlja".Zavjet je cin pobožnosti, kojim krscanin prinosi samog sebe Bogu ili mu obecava neko dobro djelo. Drzeci svoje zavjete, daje Bogu sto mu je obecao i posvetio. Djela apostolska pokazuju nam svetog Pavla kako se brine da ispuni zavjete sto ih je ucinio.

2103 Crkva priznaje primjernu vrijednost zavjeta kojima se provode u djelo

evandjeoski savjeti:Majka se Crkva raduje sto se u njezinu krilu nalazi mnogo muskaraca i zena koji Spasiteljevo ponizenje jace slijede i jasnije ga

pokazuju primajuci na sebe siromastvo u slobodi djece Bozje i odricuci se svoje volje: oni se naime iz ljubavi prema Bogu podlazu covjeku, u onomu sto

spada na savrsenost, vise nego to trazi opseg zapovijedi, i to zato da potpunije slijede poslusnog Krista.U nekim slucajevima Crkva moze, zbog primjerenih razloga, dati oprost od zavjetâ i obecanjâ.

DRUSTVENA DUZNOST BOGOSTOVLJA I PRAVO NA VJERSKU SLOBODU

2104 "Svi su ljudi dužni istinu, osobito u onome sto se tice Boga i njegove Crkve, traziti i, posto je upoznaju, prihvatiti i ostati joj vjerni".Ta duznost proizlazi iz "same naravi" ljudi. Ona nije oprecna "iskrenom postovanju" prema raznim vjeroispovjestima koje "nerijetko odrazavaju zraku

one Istine sto prosvjetljuje sve ljude", ni zahtjevu ljubavi, koja krscane potice "da se s ljubavlju, mudroscu i strpljivoscu odnose prema ljudima koji

su s obzirom na vjeru u zabludi ili neznanju".

2105 Duznost iskazivati Bogu pravo stovanje tice se covjeka uzetog pojedinacno i drustveno. To je "tradicionalno katolicko učenje o moralnoj duznosti pojedinaca i drustava prema pravoj religiji i jedinoj Kristovoj Crkvi". Neprestano navijestajuci ljudima evandjelje, Crkva se trsi da oni "krscanskim duhom prozmu mentalitet i navike, zakone i strukture zajednicâ"

u kojima zive. Drustvena je duznost krscana da u svakom covjeku postuju i

bude ljubav prema istini i dobru. Od njih trazi da bliznje upoznaju s bogostovljem "jedine prave religije koja postoji u katolickoj i apostolskoj Crkvi". Krscani su pozvani da budu svjetlo svijeta. Crkva tako ocituje kraljevsku vlast Kristovu nad svim stvorenjem a napose nad ljudskim drustvima.

2106 "U vjerskoj stvari neka nitko ne bude primoravan da radi protiv svoje savjesti ni sprecavan da, unutar duznih granica, radi po svojoj savjesti, privatno ili javno, bilo sam bilo udruzen s drugima". Takvo se pravo temelji

na samoj naravi ljudske osobe; njezinom dostojanstvu pristaje da slobodno prijanja uz bozansku istinu koja nadilazi vremeniti poredak. Zato pravo na tu

slobodu "ostaje i onima koji ne udovoljavaju obvezi da traže istinu i da uz nju prijanjaju".

2107 "Ako se, uzevsi u obzir posebne okolnosti narodâ, jednoj vjerskoj zajednici dade posebno gradjansko priznanje u pravnom poretku drzave, nuzno je da se ujedno svim gradjanima i vjerskim zajednicama prizna

pravo na slobodu u vjerskoj stvari i da se ono postuje".

2108 Pravo na vjersku slobodu nije ni moralna dozvola prijanjati uz

zabludu,ni ukljucno

pravo na zabludu, nego naravno pravo ljudske osobe na gradjansku slobodu,

tj. na zasticenost od izvanjskog pritiska, unutar duznih granica, u vjerskoj stvari od strane politicke vlasti. To naravno pravo "treba, u pravnom uredjenju drustva, tako priznati da postane gradjansko pravo.

2109 Pravo na vjersku slobodu ne moze biti samo po sebi ni neograniceno, a

ni jednostavno ograniceno "javnim poretkom", zamisljenim po pozitivistickom

ili naturalistickom mjerilu. "Duzne granice", koje su povezane s tim pravom,

treba da, u skladu sa zahtjevima opceg dobra, za odredjene drustvene prilike

odredi politicki razbor, i odobri gradjanska vlast "po pravnim normama u skladu s objektivnim moralnim poretkom".

III. "Nemoj imati drugih bogova uz mene"

2110 Prva zapovijed zabranjuje castiti druge bogove osim Jedinog Gospodina,

koji se objavio svomu narodu. Zabranjuje praznovjerje i bezvjerje.

Praznovjerje je, na neki nacin, izopacena pretjeranost religije, dok je bezvjerje mana koja je manjkom oprecna kreposti bogostovlja.

PRAZNOVJERJE

2111 Praznovjerje je zastranjenje religioznog osjecaja i djela koja iz njega izvire. Moze se takodjer prikazati pod maskom stovanja pravog Boga, npr. kad

se nekim djelima, inace ispravnim ili nuznim, pridaje gotovo magicka vaznost. Pripisivati djelotvornost molitvama i sakramentalnim znakovima samo u njihovoj tvarnosti, a ne pazeci na nutarnje raspolozenje koje zahtijevaju - znaci upasti u praznovjerje.

IDOLOPOKLONSTVO

2112 Prva zapovijed osudjuje mnogobostvo. Od covjeka trazi da ne vjeruje u

druge bogove osim u Boga, da ne casti druga bozanstva, osim Jedinoga. Sveto

pismo neprestance doziva u pamet odbacivanje kumirâ, koji su "srebro i zlato, ljudskih ruku (...) djelo", koji "usta imaju, a ne govore, oci imaju, a ne vide". Ti isprazni kumiri covjeka cine praznim: "Takvi su i oni koji ih napravise i svi koji se u njih uzdaju" (Ps 115,4-5.8). Bog, naprotiv, jest "Bog zivi" (Js 3,10; Ps 42,3; itd), koji ozivljuje i zahvaca u povijest.

2113 Idolopoklonstvo se ne odnosi samo na krivo pogansko bogostovlje. Ono

ostaje stalna napast za vjere. Sastoji se u tom da se ucini bogom ono sto nije Bog. Idolopoklonstvo je kad covjek casti i stuje neko stvorenje namjesto Boga, bilo da je rijec o bogovima ili zlodusima (npr. satanizam), ili o moci, uzitku, rasi, precima, drzavi, novcu, itd. "Ne mozete sluziti Bogu i bogatstvu", kaze Isus (Mt 6,24). Mnostvo je mucenika umrlo da se ne

moraju klanjati "Zvijeri", cak odbijajuci hiniti da je stuju.

Idolopoklonstvo ne priznaje jedino gospodstvo Bozje; zato je nespojivo sa zajednistvom s Bogom.

2114 Zivot se ljudski ujedinjuje klanjanjem Jedinomu. Zapovijed klanjati

se

samo Gospodinu pojednostavljuje covjeka i spasava ga od rasipanja bez granica. Idolopoklonstvo je izopacenje religioznog osjecaja, koji je covjeku

prirodjen. Idolopoklonik je onaj koji "svoje neunistivo poznavanje Boga primjenjuje na bilo sto drugo a ne na Boga".

GATANJE I MAGIJA

2115 Bog moze objaviti buducnost svojim prorocima ili drugim svetima. No,

ispravan je stav krscanina u tom da se, u stvarima koje se ticu buducnosti, s povjerenjem preda u ruke Providnosti i da u tom pogledu izbjegava svaku

nezdravu radoznalost. Nesmotrenost moze biti manjak odgovornosti.

2116 Treba odbaciti sve oblike gatanja: traziti pomoc od Sotone ili zloduhâ,

zazivati duse pokojnikâ, ili vrsiti druge radnje za koje se krivo misli da mogu "otkriti" buducnost. Trazenje savjeta u horoskopima, astrologija, gatanje u dlan, tumacenje znamenjâ i kockâ, pojave vidovitosti, utjecanje medijima - sve to prikriva volju gospodovanja nad vremenom, povijescu i konacno nad ljudima, a ujedno i zelju da se umilostive skrite moci. To je sve u proturjecju s cascu i stovanjem, zdruzenim sa strahopocitanjem prozetim ljubavlju, koje dugujemo samo Bogu.

2117 Sva djela magije i caranja, kojima bi se htjelo podloziti tajne moci i staviti ih u vlastitu sluzbu te steci nadnaravnu moc nad bliznjim - pa bilo i zato da mu se pribavi zdravlje - teska je povreda kreposti bogostovlja. A ta djela treba jos vise osuditi kad ih prati namjera da se drugima skodi ili kad se njima trazi zahvat zloduhâ. Za osudu je takodjer nosenje amajlija.

Spiritizam često uključuje djela gatanja i magije. Crkva upozorava vjernike da ga se čuvaju. Nezakonito traženje pomoći od tzv. tradicionalnih lijekova ne opravdava ni zazivanje zlih sila ni iskoristavanje lakovjernosti drugoga.

BEZVJERJE

2118 Prva zapovijed Božja osuđuje glavne grijehe bezvjerja: iskusavanje Boga riječima ili djelima, svetogrdje i simoniju.

2119 Iskusavanje Boga jest u tome da se, riječima ili djelima, stavlja na kusnju njegova dobrota i svemoc. Tako je Sotona htio od Isusa postići da se

baci dolje s Hrama prisilivši tako Boga da intervenira. Isus mu suprotstavlja riječ Božju: "Ne iskusavaj Gospodina, Boga svojega!" (Pnz 6,16). Izazov koji se krije u iskusavanju Boga vrijedja stovanje i pouzdanje koje dugujemo svome Stvoritelju i Gospodinu. U njemu je uvijek pritajena sumnja u njegovu ljubav, providnost i moc.

2120 Svetogrdje jest obescascivanje sakramenata i drugih bogoslužnih cina,

kao i osoba, predmeta i mjesta Bogu posvećenih, ili nedostojno postupanje s

tim stvarima i cinima. Svetogrdje je tezak grijeh osobito kad je pocinjeno protiv Euharistije, jer je u tom sakramentu sustinski prisutno samo tijelo Kristovo.

2121 Simonija je kupovanje i prodavanje duhovnih stvari. Carobnjaku Simunu,

koji je htio kupiti duhovnu moc sto ju je vidio u djelovanju apostolâ, Petar odgovara: "Novac tvoj zajedno s tobom propao kad si mislio dar Božji novcima

steci!" (Dj 8,20). To je u skladu s Isusovom rijecju: "Besplatno primiste, besplatno dajte!" (Mt 10,8). Nemoguće je prisvajati duhovna dobra i s njima postupati kao vlasnik ili gospodar, jer im je izvor u Bogu. Moguće ih je samo kao čist dar primiti od Boga.

2122 "Neka služitelj za podjeljivanje sakramenata ne traži ništa više od priloga što ih je odredila mjerodavna vlast, pazeci uvijek da potrebiti ne bi zbog siromastva bili lišeni pomoći sakramenata". Mjerodavna vlast određuje te "priloge" na temelju načela da kršćanski narod mora pridonositi održavanju služitelja Crkve. "Vrijedan je radnik hrane svoje" (Mt 10,10).

BEZBOSTVO ILI ATEIZAM

2123 "Mnogi naši suvremenici uopće ne uviđaju intimnu i živu povezanost s Bogom ili je izricito zabacuju, tako da ateizam treba ubrojiti među najteže pojave našega vremena".

2124 Rijec bezbostvo (ateizam) označuje vrlo različite pojave. Jedan mu je čest oblik praktični materijalizam, koji svoje potrebe i težnje omeđuje unutar granica prostora i vremena. Ateistički humanizam krivo misli da je čovjek "sam sebi svrha, jedini graditelj i demijurg svoje vlastite povijesti". Jedan drugi oblik suvremenog ateizma čovjekovo oslobodjenje očekuje od njegova ekonomskog i socijalnog oslobađanja, kojemu bi navodno "religija po svojoj naravi bila zaprekom, ukoliko čovjekovu nadu usmjeruje

prema (...) buducem zivotu, cime ga odvraca od izgradnje zemaljskog grada".

2125 Time sto odbacuje ili nijece Bozje postojanje, ateizam je grijeh protiv kreposti bogostovlja. Nakane i okolnosti mogu uracunljivost glede te krivnje

mного umanjiti. Nastanku i sirenju ateizma "mogu nemalo pridonijeti i sami

vjernici, ukoliko zanemarivanjem vjerskog odgoja ili netocnim i pogresnim

izlaganjem nauke ili takodjer nedostacima svoga vjerskog, moralnog i drustvenog zivota, pravo lice Boga i religije prije sakrivaju nego otkrivaju".

2126 Cesto se ateizam temelji na krivom poimanju ljudske autonomije koja ide

cak do nijekanja svake ovisnosti o Bogu. Ustvari, "priznavanje Boga nipošto

se ne protivi ljudskom dostojanstvu, jer je tom dostojanstvu temelj i savrsenstvo u samom Bogu". Crkva zna "da se njezina poruka slaze s najdubljim zeljama ljudskog srca".

AGNOSTICIZAM

2127 Agnosticizam poprima vise oblika. U nekim slucajevima agnostik odbija

nijekati Boga; naprotiv, dopusta da postoji transcendentno bice, ali koje se ne moze objaviti i o kojem nitko nije u stanju nista reci. U drugim pak slucajevima agnostik se ne izjasnjava o Bozjem postojanju, izjavljujuci da je nemoguće to dokazati, dapace da nije moguće to niti ustvrditi niti zanijekati.

2128 Agnosticizam katkada može sadržavati izvjesno traženje Boga, ali može također predstavljati stanovit indiferentizam, bjezanje od temeljnog problema postojanja i tupost moralne savjesti. Vrlo se često agnosticizam izjednačuje s praktičnim ateizmom.

IV. "Ne pravi sebi urezana lika ..."

2129 Bozji je nalog sadržavao zabranu praviti bilo kakav rukotvoren Bozji lik. Ponovljeni zakon tumaci: "Pazite dobro! Onoga dana kad vam je Gospodin, Bog vas, govorio isred ognja na Horebu, niste vidjeli nikakva lika (...)" (Pnz 4,15-16). To je Bog posve transcendentni koji se objavio Izraelu. "On je sve!", ali istodobno jest i "iznad svih djela svojih" (Sir 43,27-28). On je "sam Tvorac ljepote" (Mudr 13,3).

2130 Ipak je Bog, već od Staroga zavjeta, naredio ili dopustio da se prave likovi koji bi simbolično vodili k spasenju u Utjelovljenoj Rijeci: tako npr. mjedena zmija, kovceg Saveza i kerubi.

2131 Sedmi opći sabor u Niceji (god. 787.), polazeći od otajstva Utjelovljene Rijeci, nasuprot ikonoboraca, opravdao je čascenje ikonâ: ikonâ Kristovih, ali i Bogorodice, anđjelâ i svih svetaca. Utjelovivši se, Bozji je Sin otvorio novu "ekonomiju" slika.

2132 Krscansko stovanje slika nije suprotno prvoj zapovijedi, koja zabranjuje kumire. Doista, "čast iskazana slici odnosi se na onoga koji je slikom prikazan", i "tko stuje sliku, stuje osobu koja je na njoj

prikazana". Čast iskazana svetim slikama jest "čascenje puno postovanja", a
nipošto klanjanje, koje pripada samo Bogu. Stovanje se ne iskazuje slikama
uzetima u sebi, nego ukoliko vode k utjelovljenom Bogu. Prema tome
pokret
duha prema slici ukoliko je slika ne staje na njoj, nego smjera k onome što
slika predstavlja.

Ukratko

2133 "Zato ljubi Gospodina, Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom
svojom
i svom snagom svojom!" (Pnz 6,5).

2134 Prva zapovijed čovjeka poziva da vjeruje u Boga, da se ufa u nj, da
ga
ljubi iznad svega.

2135 "Gospodinu Bogu svom se klanjaj!" (Mt 4,10) Klanjati se Bogu,
moliti mu
se, iskazivati mu dužno stovanje, obdržavati zadana obećanja i zavjete - to
su čini kreposti bogostovlja, koji izrazavaju posluš prvog zapovijedi.

2136 Iskazivati Bogu pravo stovanje dužnost je čovjeka pojedinca i
ljudskog
društva.

2137 Čovjeku mora biti moguće "slobodno ispovijedati vjeru privatno i
javno".

2138 Praznovjerje je zastranjenje stovanja sto ga iskazujemo pravome Bogu.

Najvisi mu je izraz idolopoklonstvo, i razni oblici gatanja i magije.

2139 Iskusavanje Boga rijecima ili djelima, svetogrdje, simonija jesu grijesi nevjere, zabranjeni prvom zapovijedi.

2140 Ateizam, ukoliko odbacuje ili nijece Bozje postojanje, jest grijeh protiv prve zapovijedi.

2141 Stovanje svetih slika temelji se na otajstvu utjelovljenja Rijeci Bozje, i nije oprecno prvoj zapovijedi.

Clanak 2. DRUGA ZAPOVIJED

Ne izusti ime Gospodina, Boga svoga uzalud (Izl 20,7; Pnz 5,11).

Receno je starima: "Ne zaklinji se krivo. A ja vam kazem: Ne kunite se nikako!" (Mt 5,33-34).

I. Ime je Gospodnje sveto

2142 Druga zapovijed propisuje da se ime Gospodnje stuje. Kao i prva zapovijed, proizlazi iz kreposti bogostovlja, i posebno uredjuje nas govor u pogledu svetinja.

2143 Izmedju svih rijeci u Objavi ima jedna, jedinstvena, a to je objava Bozjeg imena, koje Bog objavljuje onima sto u njega vjeruju; On im se objavljuje u svom osobnom otajstvu. Dar imena ide u red povjerenja i

intimnosti. "Ime je Gospodnje sveto". Zato ga covjek ne smije zlorabiti. Mora ga cuvati u pamcenju u sutnji klanjanja prozetog ljubavlju. Nece ga uzimati u svoj govor osim da ga hvali, blagoslivlje i slavi.

2144 Postovanje Bozjeg imena izrazava stovanje koje smo duzni iskazivati Bozjem otajstvu i sveukupnoj svetinji na koju podsjeća. Osjecaj svetoga dio

je kreposti bogostovlja: Jesu li osjecaj straha i osjecaj strahopostovanja krscanski osjecaji ili ne? ... Nitko o tom ne moze razumno sumnjati. To su osjecaji koje bismo doživljavali, i to vrlo snazno, kad bismo u doslovnom smislu gledali Velicanstvo Bozje. Te bismo osjecaje imali kad bismo iskusili

njegovu prisutnost. U mjeri u kojoj vjerujemo da je Bog prisutan, moramo ih

imati. Ako ih nemamo, to je zato sto nismo svjesni, sto ne vjerujemo da je On prisutan.

2145 Vjernik mora svjedociti za ime Gospodnje ispovijedajuci svoju vjeru bez popustanja strahu. Cin propovijedanja i cin kateheze mogu biti prozeti klanjanjem i postovanjem imena nasega Gospodina Isusa Krista.

2146 Druga zapovijed zabranjuje zloupotrebu imena Bozjega, tj. svako neprimjereno sluzenje imenom Bozjim, Isusa Krista, Djevice Marije i svih svetaca.

2147 Obecanja, u ime Bozje data drugima, zalazu Bozju cast, vjernost, istinitost i ugled. I zbog pravednosti treba ih odrzati. Biti nevjeran tim obecanjima znaci zlorabiti ime Bozje i, na neki nacin, uciniti Boga lazljivim.

2148 Psovka (hula) se izravno protivi drugoj zapovijedi. Psovati znaci protiv Boga - u nutrini ili izvanjski - izricati rijeci mrznje, prijekora, izazova, govoriti o Bogu zlo, pokazivati manjak postovanja prema njemu u svojim odlukama, zlorabiti ime Bozje. Sveti Jakov prekorava one koji "psuju lijepo ime (Isusovo) na vas zazvano" (Jak 2,7). Zabrana se psovke proteze na rijeci protiv Crkve Kristove, svetaca i svetih stvari. Bogohulno je takodjer prizivati ime Bozje da se prikriju zlocinacka djela, da se primoraju narodi na ropstvo, da se nekoga mucu ili pogubi. Zloupotreba Bozjeg imena za vršenje zlocina uzrokuje odbacivanje religije.

Psovka (hula) protivi se stovanju koje dugujemo Bogu i njegovu svetom imenu.

Po svojoj je naravi tezak grijeh.

2149 Kletve u koje se ubacuje ime Bozje bez nakane psovati, manjak je postovanja prema Gospodinu. Druga zapovijed zabranjuje takodjer magijsku upotrebu Bozjeg imena. Ime je Bozje veliko tamo gdje se izgovara s postovanjem duznim njegovoj velicini i njegovu Velicanstvu. Ime je Bozje sveto tamo gdje se spominje s cascu i sa strahom da ga se ne uvrijedi.

II. Uzaludno spominjanje Bozjeg imena

2150 Druga zapovijed zabranjuje krivu zakletvu. Zakleti se ili prisezati znaci uzeti Boga za svjedoka onome sto se tvrdi. Znaci zazvati Istinitog Boga kao jamstvo vlastite istinitosti. Zakletva sadrzava ime Gospodnje. "Boj se Gospodina, Boga svoga; njemu iskazuj stovanje; njegovim imenom polazi prisegu" (Pnz 6,13).

2151 Suzdržati se od krive zakletve dužnost je u odnosu prema Bogu. Bog, kao

Stvoritelj i Gospodin, mjerilo je svake istine. Ljudska je riječ u skladu s Bogom ili u opreci s njime, koji je Istina sama. Kad je istinita i zakonita, zakletva iznosi na vidjelo odnos ljudske riječi prema Božjoj istini. Kriva zakletva poziva Boga da bude svjedok laži.

2152 Krivokletnik je onaj koji pod prisegom obecava nešto, a nema nakane to

ispuniti, ili koji, nakon što je pod prisegom nešto obećao, to ne ispuni. Krivokletstvo je tezak manjak postovanja prema Gospodaru svake riječi. Obvezati se pak prisegom da će se učiniti zlo djelo, suprotno je svetosti Božjeg imena.

2153 Isus je drugu zapovijed izložio u Govoru na gori: "Čuli ste da je rečeno starima: 'Ne zaklinji se krivo, nego izvrši Gospodinu svoje zakletve.' A ja vam kažem: Ne kunite se nikako! (...) Vaša riječ neka bude: 'Da, da - ne, ne!' Što je više od toga, od Zloga je" (Mt 5,33-34.37). Isus uči da svaka prisega uključuje neki odnos spram Boga i da svakom riječju treba častiti prisutnost Božju i njegove istine. Obazrivost u prizivanju Boga u govoru ide skupa s pažnjom punom postovanja prema njegovoj prisutnosti, koju svaka naša tvrdnja posvjedočuje ili vrijeđja.

2154 U skladu sa svetim Pavlom crkvena je Predaja shvatila da se Isusova riječ ne protivi zakletvi kad je učinjena iz ozbiljna i pravedna razloga (npr. na sudu). "Prisega, to jest zazivanje božanskog Imena za svjedoka istine, može se položiti samo u istini, razboritosti i pravednosti".

2155 Svetost Božjeg imena traži da se na nj ne prizivamo zbog sitnih

stvari

i da se prisega ne polaze u okolnostima u kojima bi se mogla protumaciti kao

odobrenje vlasti koja ju nepravедno trazi. Kad nezakonite gradjanske vlasti traze zakletvu, moze se odbiti. A mora se odbiti kad je traze u svrhe suprotne dostojanstvu osobâ ili crkvenom zajednistvu.

III. Krscansko ime

2156 Sakrament krsta dijeli se "u ime Oca i Sina i Duha Svetoga" (Mt 28,19).

U krstenju ime Gospodnje covjeka posvecuje i krscanin u Crkvi prima vlastito

ime. To moze biti ime nekog sveca, tj. učenika Kristova koji je zivio u primjerenj vjernosti svome Gospodinu. Zastita sveceva pruza mu primjer ljubavi i osigurava zagovor. "Krsno ime" moze takodjer izrazavati neko krscansko otajstvo ili krscansku krepost. "Roditelji, kumovi i zupnik neka se brinu da se ne daje ime tudje krscanskom osjecaju".

2157 Krscanin zapocinje svoj dan, svoje molitve, svoj posao znakom kriza, "u

ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen." Krstenik posvecuje dan slavi Bozjoj

zazivajuci milost Spasiteljevu, koja mu omogucava da kao sin Ocev djeluje u

Duhu Svetom. Znak kriza jaca nas u napastima i u poteskocama.

2158 Bog zove svakoga njegovim imenom. Ime je svakog covjeka sveto. Ime je

ikona osobe. Zahtijeva postovanje, kao znamen dostojanstva onoga koji ga nosi.

2159 Primljeno je ime vjечно. Taj tajanstven i jedinstven biljeg svake osobe

oznacene Bozjim imenom, zasjat ce u Kraljevstvu punim svjetlom.
"Pobjedniku

cu dati ... bijel kamen, a na kamenu napisano ime novo koje nitko ne zna doli onaj koji ga prima" (Otk 2,17). "I vidjeh: gle, Jaganjac stoji na gori Sionu, a s njime sto cetrdeset i cetiri tisuće - na celima im napisano ime njegovo i ime Oca njegova" (Otk 14,1).

Ukratko

2160 "Gospodine, Boze nas, divno li je ime tvoje po svoj zemlji" (Ps 8,2).

2161 Druga zapovijed nalaze da stujemo ime Gospodnje. Ime je Gospodnje sveto.

2162 Druga zapovijed zabranjuje svako nedolichno sluzenje Bozjim imenom.

Psovka znaci na uvredljiv nacin sluziti se imenom Boga, Isusa Krista, Djevice Marije i svetaca.

2163 Krivokletstvo zove Boga za svjedoka neke lazi. Krivokletstvo je tezak

grijev protiv Gospodina, uvijek vjernog svojim obećanjima.

2164 "Nemoj prisezati ni Stvoriteljem ni stvorenjem, doli u istini, u nuzdi i s postovanjem".

2165 Na krstenju krscanin prima vlastito ime u Crkvi. Roditelji, kumovi i

zupnik brinut ce se da mu se dade krscansko ime. Biti pod zastitom nekog sveca znaci imati u njemu uzor ljubavi i pouzdanog zagovornika.

2166 Krscanin zapocinje svoje molitve i poslove znakom kriza "u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen".

2167 Bog svakoga zove njegovim imenom.

Clanak 3.TRECA ZAPOVIJED

Spomeni se da svetkujes dan subotnji. Sest dana radi i obavljaj sav svoj posao. A sedmoga je dana subota, pocinak posvecen Gospodinu, Bogu tvojemu.

Tada nikakva posla nemoj raditi. (Izl 20,8-10).

Subota je stvorena radi covjeka, a ne covjek radi subote. Sin Covjecji gospodar je subote (Mk 2,27-28).

I. Dan subotnji

2168 Treca zapovijed Dekaloga doziva u pamet svetost subote. "Sedmi dan neka bude dan posvemasnjeg odmora, Gospodu posvecen" (Izl 31,15).

2169 Tom prilikom Sveto pismo podsjeci na stvaranje: "I Gospodin je sest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve sto je u njima, a sedmoga je dana pocinuo. Stoga je Gospodin blagoslovio i posvetio dan subotni" (Izl 20,11).

2170 Sveto pismo u danu Gospodnjem otkriva i spomen-dan Izraelova oslobodjenja iz egipatskog ropstva: "Spomeni se da si i ti bio rob u zemlji egipatskoj i da te odande izbavio Gospodin, Bog tvoj, rukom jakom i ispruzenom misicom. Zato ti je zapovjedio Gospodin, Bog tvoj, da drzis dan
subotni" (Pnz 5,15).

2171 Bog je Izraelu povjerio subotu da je postuje u znak vjecnog saveza. Subota je za Gospodina; sveto je pridrzana na hvalu Boga, njegova stvoriteljskog djela i njegovih spasiteljskih cina u prilog Izraela..

2172 Djelovanje Bozje uzor je ljudskom djelovanju. Ako je Bog sedmog dana
"prestao raditi i odahnuo" (Izl 31,17), treba takodjer i covjek "pocinuti" i pustiti da i drugi, nadasve siromasi, "odahnu" (Izl 31,17). Subota obustavlja svakidasnji posao i omogucuje odmor. To je dan prosvjeda protiv
robovanja radu i obozavanja novca.

2173 Evandjelje izvjescuje o vise slucajeva kad je Isus optuzen da krši subotnji zakon. No Isus nikad ne oskvrnjuje svetosti toga dana. On joj punom
vlascu daje vjerodostojno tumacenje: "Subota je stvorena radi covjeka, a ne
covjek radi subote" (Mk 2,27). U svojoj dobroti Isus drzi dopustenim "subotom ciniti dobro" a ne "zlo, zivot spasiti" a ne "pogubiti" (Mk 3,4). Subota je dan Gospodina milosrdjâ i Bozje casti. "Sin Covjecji gospodar je subote" (Mk 2,28).

II. Dan Gospodnji

Ovo je dan sto ga ucini Gospodin: radujmo se i klicimo u njemu! (Ps 118, 24)

.

DAN USKRSNUCA: NOVO STVARANJE

2174 Isus je uskrsnuo od mrtvih "prvi dan u tjednu" (Mt 28,1; Mk 16,2; Lk 24,1; Iv 20,1). Kao dan Kristova uskrsnuca, "prvi dan", doziva u pamet prvo

stvaranje, a kao "osmi dan", koji slijedi po suboti, oznacuje novo stvaranje, zapoceto Kristovim uskrsnucem. Za krscane je postao prvi medju

svim danima, blagdan nad blagdanima, dan Gospodnji ("he Kyriake heméra",

"dies dominica"), nedjelja: Sastajemo se u dan sunca jer je to prvi dan kada je Bog, promijenivsi tamu i tvar, stvorio svijet. U isti je dan Isus Krist, nas Spasitelj, ustao od mrtvih.

NEDJELJA - ISPUNJENJE SUBOTE

2175 Nedjelja se jasno razlikuje od subote, iza koje vremenski svaki tjedan slijedi; krscanima nedjelja nadomjesta obredne propise subote. Po Kristovoj

pashi ispunja duhovnu istinu hebrejske subote i navijesta covjekov vjecni pocinak u Bogu. Uistinu, Zakonsko je bogosluzje pripravljalo Otajstvo Kristovo: sto se u njem vrsilo oznacavalo je unaprijed neki vid Kristova otajstva: Oni koji su zivjeli u starom poretku stvarî krenuli su prema novoj nadi, ne obdrzavajuci vise subotu, nego dan Gospodnji, dan u kojem se, miloscu Gospodina i po njegovoj smrti, pojavio nas zivot.

2176 Svetkovanje nedjelje ostvaruje cudoredni propis koji je po naravi

upisan u covjecje

srce, tj. "Bogu iskazivati vanjsko, vidljivo, javno i redovito stovanje u spomen njegovoj opcoj dobrohotnosti prema ljudima".Nedjeljno bogosluzje

dovrsenje je cudorednog propisa Starog saveza, od kojega preuzimlje ritam i

duh slaveci svaki tjedan Stvoritelja i Otkupitelja svoga naroda.

NEDJELJNA EUHARISTIJA

2177 Nedjeljno slavlje Dana i Euharistije Gospodnje u sredistu je zivota Crkve. "Nedjelja u koju se, prema apostolskoj predaji, slavi vazmeno otajstvo, treba da se u opcoj Crkvi obdrzava kao prvobitan zapovjedni blagdan".Isto tako treba da se obdrzavaju blagdani Rodjenja Gospodina nasega

Isusa Krista, Bogojavljenja, Uzasasca i Presvetog tijela i krvi Kristove, Svete Bogorodice Marije, njezina Bezgresnoga zaceca i Uznesenja, svetog Josipa, svetih apostola Petra i Pavla te konacno Svih svetih.

2178 Taj obicaj krscanske zajednice seze do u pocetke apostolskog vremena. Poslanica

Hebrejima opominje: "Ne ostavljajmo svoje skupstine, kao sto nekoji imadu

obicaj, nego bodrimo jedan drugoga" (Heb 10,25). Predaja je sacuvala spomen

jedne uvijek suvremene opomene: "Dodji navrijeme u crkvu, približi se Gospodinu i priznaj svoje grijehе, kaj se u molitvi (...) Sudjeluj u svetoj i bozanskoj liturgiji, dovrsi svoju molitvu i nemoj otici prije otpusta (...) Cesto smo ponovili: ovaj ti je dan darovan za molitvu i pocinak. Ovo je dan sto nam ga ucini Gospodin. Klicimo i radujmo se u njemu".

2179 "Zupa je određena zajednica vjernika trajno ustanovljena u partikularnoj Crkvi, za koju je pastirska briga, pod vlasću dijecezanskog biskupa, povjerena zupniku kao njezinu vlastitom pastiru". Ona je mjesto u kojem se svi vjernici mogu skupiti za nedjeljno slavlje Euharistije. Zupa uvodi krscanski

puk u redovito oblikovani liturgijski život, sabire ga na to slavlje; uči ga spasonosnoj Kristovoj nauci; po dobrim i bratskim djelima u djelo provodi ljubav Gospodnju: Ti ne možeš moliti kod kuće kao u crkvi, gdje je sakupljen

Božji puk, gdje se jednodusno diže vapaj k Bogu. Ima tu nešto više: sjedinjenje pameti, suglasje duša, veza ljubavi, molitve svećenika.

NEDJELJNA OBVEZA

2180 Crkveni propis naznačuje i točno određuje zakon Gospodnji: "Nedjeljom

i drugim zapovjednim blagdanima vjernici su obvezni sudjelovati u misi". "Zapovijedi sudjelovanja u misi udovoljava onaj tko ili na sam blagdan

ili uvečer prethodnog dana prisustvuje misi gdje god se ona slavi po katolickom obredu".

2181 Nedjeljna Euharistija utemeljuje i učvršćuje cjelokupno krscansko djelovanje. Zato su vjernici dužni sudjelovati u Euharistiji u zapovjedne dane, osim ako su opravdani ozbiljnim razlogom (npr. bolest, skrb za dojenčad, ili su od svoga zupnika dobili oprost). Oni koji hotimice ne izvrše tu obvezu čine teški grijeh.

2182 Sudjelovanje u zajedničkom euharistijskom slavlju dana Gospodnjega

svjedocanstvo je pripadnosti i vjernosti Kristu i njegovoj Crkvi. Vjernici tako svjedoce svoje zajedništvo u vjeri i ljubavi. Istovremeno svjedoce Bozju svetost i svoju nadu u spasenje. Jedni druge ucvrscuju uz potporu Duha Svetoga.

2183 "Ako nema dovoljno posvecenih sluzbenika ili zbog drugog vaznog razloga bude nemoguce sudjelovanje u euharistijskom slavlju, veoma se preporucuje vjernicima da sudjeluju u sluzbi Rijeci, ako se ona prema propisima dijecezanskog biskupa slavi u zupnoj crkvi ili na drugom svetom mjestu, ili da potrebno vrijeme provedu u molitvi osobno ili u obitelji ili, prema prigodi, u skupinama obitelji".

DAN MILOSTI I POCINKA

2184 Kao sto Bog "u sedmi dan pocinu od svega djela koje ucini" (Post 2,2), tako se u zivotu covjecjem izmjenjuju rad i pocinak. Ustanova dana Gospodnjeg pridonosi da "svi imaju dovoljno odmora i slobodna vremena za obiteljski, kulturni, drustveni i vjerski zivot".

2185 U nedjelje i ostale zapovjedne blagdane neka se vjernici uzdrze od onih djela i poslova koji prijece iskazivanje stovanja Boga, radost vlastitu danu Gospodnjem ili potrebit odmor duse i tijela. Obiteljske potrebe ili velika drustvena dobrobit zakonite su isprike od propisa nedjeljnog pocinka. Ipak vjernici neka bdiju da takva zakonita opravdanja ne bi stvorila navike stetne za vjeru, obiteljski zivot i zdravlje. Ljubav prema istini trazi

sveto slobodno vrijeme, nuzda pak ljubavi prihvacava opravdan rad.

2186 Duznost je krscana koji raspolazu slobodnim vremenom, da se sjete brace koja imaju

iste potrebe i ista prava, ali se zbog siromastva i bijede ne mogu odmoriti.

Krscansko je bogoljublje odavna nedjelju posvetilo dobrim djelima i smjernim

uslugama koje trebaju bolesni, nemocni, stari. Krscani ce posvetiti nedjelju takodjer darujuci obitelj i rodbinu svojim vremenom i iskazujući im paznju koju im tesko mogu iskazivati u ostale dane tjedna. Nedjelja je vrijeme pogodno za razmi-sljanje, sutnju, učenje i razmatranje, sto pogoduje rastu nutarnjeg i krscan-skog zivota.

2187 Svetkovanje dana Gospodnjeg i blagdana trazi ozbiljno zajednicko zalaganje.

Svaki krscanin mora izbjegavati da drugima, bez nuzde, namece ono sto bi im prijecilo da obdrzavaju dan Gospodnji. Kad obicaji (sport, ugostiteljske radnje itd.) i drustvene

potrebe (javne sluzbe itd.) od nekih zahtijevaju nedjeljni rad, svatko nek se smatra odgovornim da za se odvoji dovoljno slobodna vremena.

Vjernici ce,

umjereno i s ljubavlju, paziti da izbjegavaju izgrede i nasilja koji se katkada dogadjaju prilikom masovnih zabava. Unatoc strogim gospodarstvenim

zahtjevima, javne ce vlasti bdjeti da gradjanima osiguraju vrijeme namijenjeno odmoru i bogosluzju. Slicna je duznost poslodavaca u odnosu na

zaposlene.

2188 Postujuci vjersku slobodu i opce dobro svijju, krscani se

moraju truditi da nedjelje i blagdani Crkve budu zakonski priznati kao

neradni dani. Oni treba da svima javno pruze primjer molitve, postovanja i

radosti, i da svoje predaje brane kao dragocjen prilog duhovnom zivotu ljudskog drustva. Ako zakonodavstvo doticne zemlje ili drugi razlozi obvezuju na rad nedjeljom, taj dan ipak treba da bude zivljen kao dan naseg oslobodjenja, koji nam omogucuje udjela u "svecanom skupu", u "Crkvi prvorodjenaca zapisanih na nebu" (Heb 12,22-23).

Ukratko

2189 "Dan subotni obdrzavaj i svetkuj" (Pnz 5,12). "Sedmi dan neka bude dan posvemasnjeg odmora, posvecen Gospodinu" (Izl 31,15).

2190 Subota, koja je predstavljala dovršenje prvog stvaranja, zamije-njena je nedjeljom, koja je spomen novog stvaranja, zapoceto Kristovim uskrsnucem.

2191 Crkva slavi dan Kristova Uskrsnuca osmi dan, opravdano nazvan Dan Gospodnji ili nedjelja.

2192 "Nedjelja (...) treba da se u opcoj Crkvi obdrzava kao prvotni zapovjedni blagdan". "Nedjeljom i drugim zapovjednim blag-danima vjernici su obvezni sudjelovati u misi".

2193 "Nedjeljom i drugim zapovjednim blagdanima (...) neka se vjernici uzdrze od onih radova koji prijece iskazivanje stovanja Bogu, radost vlastitu danu Gospodnjemu ili potreban odmor duse i tijela".

2194 Ustanova nedjelje pridonosi da "svi imaju dovoljno odmora i

slobodna

vremena za obiteljski, kulturni, društveni i vjerski život".

2195 Svaki krscanin mora izbjegavati da drugima, bez nuzde, nameće ono što

bi prijecilo da obdržavaju dan Gospodnji.

DRUGO POGLAVLJE: "LJUBI BLIZNJEGA SVOGA KAO SAMOGA SEBE!"

Isus rece svojim ucenicima: "Kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge" (Iv 13,34).

2196 Odgovarajuci na pitanje o prvoj medju zapovijedima, Isus rece:

"Prva je: `Slusaj, Izraele! Gospodin Bog nas Gospodin je jedini. Zato ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, i iz sve duse svoje, i iz svega uma svoga i iz sve snage svoje.' A druga je:

`Ljubi svoga bliznjega kao sebe samoga.' Nema druge zpovijedi vece od tih" (Mk 12,29-31).

Na to se poziva sveti Pavao kad kaze: "Jer tko drugoga ljubi, ispunio je Zakon. Uistinu: Ne cini preljuba! Ne ubij! Ne ukradi! Ne pozeli! i ima li koja druga zapovijed, sazeta je u ovoj rijeci: Ljubi svoga bliznjega kao sebe samoga. Ljubav bliznjemu zla ne cini. Punina dakle Zakona jest ljubav"

(Rim 13,8-10).

Clanak 4. CETVRTA ZAPOVIJED

Postuj oca svoga i majku svoju, da imadnes dug zivot na zemlji koju ti dâ Gospodin, Bog tvoj (Izl 20,12).

I bijase im poslusan (Lk 2,51).

Sam Gospodin Isus istaknuo je vaznost te "Bozje zapovijedi" (Mk 7,8-13).
Apostol uci: "Djeco, slusajte svoje roditelje u Gospodinu, jer je to pravedno. `Postuj oca svoga i majku - to je prva zapovijed s obecanjem: da ti dobro bude i da dugo zivis na zemlji'" (Ef 6,1-3).

2197 Cetvrta zapovijed otvara drugu plocu Zakona. Naznacuje poredak ljubavi.

Bog je htio da, iza njega, postujemo roditelje kojima dugujemo zi-vot i koji su nam predali spoznaju o Bogu. Pozvani smo castiti i postivati sve koje je Bog, za nase dobro, zaodjenuo svojim autoritetom.

2198 Ova zapovijed izrecena je u pozitivnomn obliku, kao duznost koju treba

vrstiti. Ona nagovjescuje slijedece zapovijedi koje izricu posebno postovanje

prema zivotu, braku, zemaljskim dobrima, rijeci. I predstavlja jedan od temelja crkvenoga drustvenog nauka.

2199 Cetvrta zapovijed izricito se obraca djeci u pogledu odnosa s ocem i majkom, jer je to najopcenitiji odnos. Tice se takodjer rodbinskih odnosa s clanovima obiteljske skupine. Trazi iskazivanje casti, ljubavi i priznanja djedovima i precima. Proteze se napokon na duznosti ucenika prema nastavnicima, zaposlenih prema poslodavcima, podloznika prema poglavarima,

gradjana prema domovini, prema javnim sluzbenicima i vladarima.

Ova zapovijed ukljucuje i podrazumijeva duznosti roditelja, skrbnika, ucitelja, poglavara, nacelnika, drzavnika, svih koji vrse vlast nad drugima

ili nad nekom zajednicom osoba.

2200 Obdržavanje četvrte zapovijedi donosi i nagradu: "Postuj oca svoga i majku svoju, da imadnes dug zivot na zemlji koju ti dâ Gospodin, Bog tvoj"

(Izl 20,12). Postivanje te zapovijedi, zajedno s duhovnim plodovima, jamci ovozemne plodove mira i blagostanja. Nasuprot tome, prijestup te zapovijedi

povlaci za sobom teske nevolje zajednici i ljudima.

I. Obitelj u Bozjem naumu

NARAV OBITELJI

2201 Bracna zajednica temelji se na supružničkoj privoli. Brak i obitelj usmjereni su dobru supružnika te radjanju i odgajanju djece. Ljubav izmedju

muza i zene i radjanje djece utvrđuju osobne odnose i prvotne odgovornosti

medju članovima iste obitelji.

2202 Muz i zena zenidbom sjedinjeni cine zajedno sa svojom djecom jednu

obitelj. Ta ustanova prethodi svakom priznanju sa strane javne vlasti, ona se namece sama po sebi. Treba je promatrati kao redoviti odnos prema kome

vrednovati razlicite oblike srodstva.

2203 Stvorivsi muza i zenu Bog je ustanovio ljudsku obitelj i providio je osnovnim ustrojstvom. Članovi obitelji jesu osobe jednaka dostojanstva.

Radi

zajednickog dobra njezinih clanova i drustva, u obitelji postoje razlicite odgovornosti, prava i duznosti.

KRSCANSKA OBITELJ

2204 "Krscanska obitelj pruza izrazitu objavu i ostvarenje crkvenoga zajednistva; stoga se moze i treba zvati `domaca Crkva". To je zajednica vjere, nade i ljubavi. U Crkvi zadobiva osobitu vaznost, kako je ocito iz Novoga zavjeta.

2205 Krscanska obitelj je zajednistvo osoba, znak i slika zajednistva Oca, Sina i Duha Svetoga. Njezina roditeljska i odgojna sluzba odsjaj je Oceva stvoriteljskog djela. Obitelj je pozvana s Kristom dijeliti molitvu i zrtvu. Svakodnevna molitva i citanje rijeci Bozje jaca u obitelji ljubav. Krscanska je obitelj blagovjesnica i misionarka.

2206 Odnosi u obitelji sadrze bliskost osjecaja, sklonosti i probitaka, sto se osobito radja iz uzajamnog postovanja medju osobama. Obitelj je povlastena zajednica pozvana ozivotvoriti "ljubaznu otvorenost duha medju supruznicima i (...) trajnu suradnju medju roditeljima u odgoju djece".

II. Obitelj i drustvo

2207 Obitelj je izvorna stanica drustvenog zivota. Ona je naravna zajednica u kojoj su muz i zena pozvani na sebedarje u ljubavi i darivanju zivota. Autoritet, postojanost i uzajamnost u krilu obitelji utemeljuju slobodu, sigurnost i bratstvo u krugu drustvene zajednice. Obitelj je zajednica u kojoj se, od samoga djetinjstva, mogu usvajati moralne vrijednosti, gdje se

može započeti Boga častiti i dobro se služiti slobodom. Obiteljski je život uvodjenje u društveni život.

2208 Obitelj mora tako živjeti da se njeni članovi naviknu biti pažljivi i zauzeti za mlađe i za starije, za bolesne ili prikraćene i siromahe. Mnogo je obitelji koje u određenim trenucima nisu kadre pružiti takvu pomoć. Onda

je dužnost drugih osoba, drugih obitelji i redom društvene zajednice providjeti za njihove potrebe: "Bogoljubnost čista i neokaljana jest: zauzimati se za sirote i udovice u njihovoj nevolji, čuvati se neokaljanim od ovoga svijeta" (Jak 1,27).

2209 Obitelj mora biti potpomognuta i zaštićena primjerenim društvenim odredbama. Gdje obitelji nisu kadre izvršavati svoje zadatke, dužna su druga

društvena tijela pomagati im i podupirati ustanovu obitelji. U skladu s načelom subsidiarnosti neka se veće zajednice čuvaju da ne bi prisvajale prava obitelji ili da se ne bi miješale u njezin život.

2210 Vaznost obitelji za život i blagostanje društva, nameće samom društvu

narocitu odgovornost podupiranja i učvršćivanja braka i obitelji. Neke građanska vlast smatra "svojom svetom dužnošću postovati, štiti i promicati njihovu pravu narav, javno čudoredje i kućno blagostanje".

2211 Politička zajednica dužna je obitelj postovati, pritići joj u pomoć i posebno joj osiguravati:

- slobodu pri sklapanju ženidbe, u radjanju i odgoju djece prema vlastitom čudorednom i vjerskom uvjerenju;

- zastitu cvrstoce zenidbenog veza i ustanove obitelji;
- slobodu ispovijedanja vlastite vjere, njezina prenosjenja i odgajanja djece u
 - toj vjeri, s pravom na potrebna sredstva i ustanove;
- pravo na privatno vlasništvo, slobodu poduzetništva, pravo na rad i na stan,
 - pravo na iseljenje;
- u skladu s ustanovama pojedinih zemalja, pravo na liječenje, pomoć ostarjelima, pravo na obiteljske doplatke;
- zastitu sigurnosti i zdravlja, napose glede opasnosti kao što su droga, pornografija, alkoholizam i slicno;
- pravo udruživanja s drugim obiteljima i preko takvih tijela biti predstavljene pred građanskim vlastima.

2212 Cevrta zapovijed posvjetljuje druge društvene odnose. U braci i sestrama gledamo djecu svojih roditelja; u rođacima potomke svojih predaka;

u sugrađanima djecu svoje domovine; u krštenima djecu majke Crkve; u svakoj

ljudskoj osobi sina ili kćer onoga koji hoće da ga zovemo "Oce nas". Iz toga

slijedi da naši odnosi s bliznjima imaju osobno obilježje. Bliznji nije tek "jedinka" ljudskoga mnoštva, nego je "netko" koji zbog poznatoga podrijetla

zaslužuje osobitu pozornost i stovanje.

2213 Ljudske su zajednice sastavljene od osoba. Stoga se dobro upravljanje

tim zajednicama ne ograničuje na jamstvo prava i vršenje dužnosti niti samo

na postivanje ugovora. Pravedni odnosi između poslodavaca i zaposlenih, vladara i građana pretpostavljaju naravnu dobrohotnost u skladu s

dostojanstvom ljudskih osoba kojima je na srcu pravednost i bratstvo.

III. Duznosti clanova obitelji

DUZNOSTI DJECE

2214 Bozje ocinstvo izvor je ljudskog ocinstva; na Bozjem se ocinstvu temelji duznost postivanja roditelja. Postovanje sto ga djeca, malodobna ili odrasla, iskazuju svom ocu i majci, hrani se naravnom privrzenoscju koja se

radja iz veze koja ih združuje. To je postovanje sto ga trazi Bozja zapovijed.

2215 Postivanje roditelja (sinovska odanost) je cin priznanja onima koji su,

darovavsi zivot, s ljubavlju i radom dali djecu na svijet i omogucili im rasti u dobi, mudrosti i milosti. "Svim srcem postuj oca svoga, i ne zaboravi majcinih bolova. Sjeti se da im svoj zivot dugujes: kako da im uzvratish sve sto ucinise za te?" (Sir 7,27-28).

2216 Djetinje postovanje iskazuje se takodjer u poucljivosti i pravoj poslusnosti: "Sine moj, cuvaj zapovijedi oca svoga i ne odbacuj nauka matere

svoje (...) da te vode kada hodish, da te cuvaju kada spavas i da se s tobom razgovaraju kad se probudish" (Izr 6,22). "Mudar sin slusha naputak ocev, a podsmjehvac ne slusha ukora" (Izr 13,1).

2217 Dokle god zivi u roditeljskoj kuci, dijete treba slusati sve sto roditelji opravdano traze za dobro njegovo i dobro obitelji. "Djeco, slushajte roditelje u svemu; to je milo u Gospodinu" (Kol 3,20). Djeca

takodjer treba da slusaju razumne naloge svojih odgojitelja i svih onih kojima ih roditelji povjeravaju. No, ako su u savjesti uvjereni da bi posluh stanovitoj odredbi bio protivan cudoredju, neka ne poslusaju.

Rastuci, djeca ce i dalje postovati roditelje. Predusretat ce njihove zelje, cesto traziti njihov savjet. Prihvacat ce njihova opravdana upozorenja. S osamostaljenjem prestaje posluh djece prema roditeljima, ali ne i postovanje

koje im uvijek duguju. To postovanje u stvari je ukorijenjeno u strahu Bozjemu, jednom od darova Duha Svetoga.

2218 Cetvrta zapovijed podsjecca odraslu djecu da su za roditelje odgovorni.

Koliko im je moguce, duzni su im u starosti i bolesti, u samoci ili neimastini pomagati moralno i materijalno. Isus isticice tu duznost zahvalnosti. Jer Gospod slavi oca u djeci njegovoj, i ucvrscuje pravo majke nad sinovima njezinim. Tko stuje oca okajava grijeha i tko casti majku svoju, sabire blago. Tko stuje oca, radovat ce se sa svoje djece i bit ce uslisan u dan molitve svoje. Tko casti oca svojeg, dugo zivi; tko cini radost majci svojoj, slusa Gospoda (Sir 3,2-6).

Sine moj, pomози oca svoga u starosti i ne zalosti ga za zivota njegova. Ako

mu i razum klone, budi blag s njime i ne grdi ga ti koji si u punoj snazi (...) Od hulitelja nije bolji tko prezire oca, i Gospod proklinje onoga tko vrijedja majku (Sir 3,12-13.16).

2219 Djetinje postovanje pogoduje skladu svega obiteljskog zivota; tice se odnosa medju

bracom i sestrama. Postovanje prema roditeljima odrazuje se na svu obiteljsku sredinu.

"Vijenac su starcima sinovi sinova" (Izr 17,6). "Sa svom poniznoscu i blagoscu, sa strpljivoscu" podnosite "jedni druge u ljubavi" (Ef 4,2).

2220 Krscani duguju posebnu zahvalnost onima od kojih su primili dar vjere, milost krstenja i zivot u Crkvi. To mogu biti roditelji, drugi clanovi obitelji, djedovi i bake, duhovni pastiri, vjeroucitelji, drugi ucitelji ili prijatelji. "Na pameti mi je neprijetvorna vjera koja je u tebi - ona vjera koja je najprije prebivala u tvojoj baki Loidi i tvojoj majci Euniki, a uvjeren sam, i u tebi" (2 Tim 1,5).

DUZNOSTI RODITELJA

2221 Plodnost bracne ljubavi ne svodi se samo na radjanje djece nego se mora prosiriti na njihov moralni odgoj i duhovno oblikovanje. Odgojno djelovanje roditelja "toliko je vazno da se tesko moze icim zamijeniti".Pravo i duznost odgoja roditeljima su prvotni i neotudjivi.

2222 Roditelji treba da svoju djecu smatraju djecom Bozjom te ih postuju kao ljudske osobe. Oni ih odgajaju u vrsenju Bozjeg zakona pokazujuci kako su i sami poslusni volji Oca nebeskoga.

2223 Roditelji su prvi odgovorni za odgoj svoje djece. Tu odgovornost svjedoce prije svega stvaranjem obitelji u kojoj su njeznost, oprastanje, postovanje, vjernost i nesebicno sluzenje pravilo zivota. Domace ognjiste

osobito je prikladno mjesto za odgoj u krepostima. Taj odgoj zahtijeva priucavanje odricanju, ispravno rasudjivanje, vladanje sobom, sto su uvjeti svake prave slobode. Neka roditelji pouce djecu podlagati "ono sto je tvarno i nagonsko onome sto je unutarnje i duhovno". Na roditeljima je takodjer teska odgovornost pruzati djeci dobar primjer. Priznavajuci iskreno pred djecom svoje slabosti bit ce sposobniji voditi ih i ispravljati: Tko ljubi sina svog, cesto ga bije sibom (...) Tko valjano odgaja sina, imat ce od njega koristi (Sir 30,1-2).

A vi, ocevi, ne srdite djece svoje, nego ih odgajajte stegom i urazumljivanjem Gospodnjim (Ef 6,4).

2224 Obiteljsko ognjiste prirodna je sredina za uvodjenje covjeka u skupnu solidarnost i odgovornost. Nek roditelji uce djecu cuvati se popustanja i zastranjivanja koja ugrozavaju ljudska drustva.

2225 Miloscu sakramenta zenidbe roditelji su primili odgovornost i povlasticu navijestati vjeru svojoj djeci. Neka ih od najranije dobi uvode u otajstva vjere, kojih su svojoj djeci "prvi navjestitelji". Neka ih od najnjeznijeg uzrasta cine sudionicima crkvenoga zivota. Nacin obiteljskog zivljenja moze razvijati cuvstvena nagnuca koja za cio zivot postaju istinski preduvjeti i potpornji zive vjere.

2226 Roditelji treba da pocnu djecu odgajati za vjeru od njihove najnjeznije dobi. Taj se odgoj ostvaruje vec time sto se clanovi obitelji potpomazu u rastu vjere svjedocenjem krscanskog zivota zivljenoga u skladu s Evandjeljem. Obiteljska kateheza prethodi, prati i obogacuje druge oblike vjeronauka. Poslanje je roditelja uciti djecu moliti se i otkrivati u sebi

zvanje djece Bozje. Zupa je euharistijska zajednica i srce bogo-sluznog zivota krscanskih obitelji; ona je povlasteno mjesto kateheze za djecu i za roditelje.

2227 Djeca opet pridonose roditeljskom rastu u svetosti. Svi zajedno i svaki

napose, plemenito i neumorno, uzajamno daju oprosteno sto ga iziskuju uvrede, svadje, nepravde i nevjernosti. Na to ih upucuje uzajamna privrzenost. To zahtijeva ljubav Kristova.

2228 U doba djetinjstva roditeljsko se postovanje i ljubav osobito iskazuje u skrbi i paznji pri podizanju djece i zadovoljavanju njihovih materijalnih i duhovnih potreba. U tijeku rasta isto postovanje i odanost upucuju roditelje odgajati djecu da se pravilno sluze razumom i slobodom.

2229 Pravo je roditelja, kao najodgovornijih za odgoj, djeci izabrati skolu koja odgovara njihovu uvjerenju. To je jedno od osnovnih ljudskih prava.

Roditelji su, koliko je god moguće, dužni birati skole koje im mogu najbolje

pomoci u zadaci krscanskih odgojitelja. Javne su vlasti duzne roditeljima to

pravo jamčiti osiguravajući uvjete da se njime mogu stvarno služiti.

2230 Kad odrastu, pravo je i dužnost djece izabrati zvanje i vlastiti zivotni stalez. Te nove odgovornosti preuzimat ce u povjerljivu odnosu s roditeljima, od kojih ce traziti i rado primati upozorenja i savjete. A roditelji ce paziti da djecu ne sile ni glede izbora zvanja ni glede izbora zenidbenog druga. Ta dužnost obazrivosti ne prijeci im pomagati djeci mudrim

savjetima, osobito kad namjeravaju osnovati obitelj.

2231 Ima ih koji ne sklapaju zenidbu kako bi skrbili za roditelje ili za svoju bracu i sestre, kako bi se iskljucivo posvetili odredjenom zvanju ili iz drugih valjanih razloga. Takvi mogu uvelike pridonositi dobru ljudske obitelji.

IV. Obitelj i Kraljevstvo

2232 Obiteljske veze, premda vazne, ipak nisu apsolutne. Sto dijete vise raste prema vlastitoj zrelosti i ljudskoj i duhovnoj neovisnosti, to biva ocitije i snaznije njegovo osebujno zvanje koje dolazi od Boga. Roditelji ce

takav poziv postovati i pomagati djecu da mu odgovore i da ga slijede. Treba

se uvjeriti da je prvo zvanje krscana ici za Isusom: "Tko ljubi oca ili majku vise nego mene, nije mene dostojan; tko ljubi sina ili kcer vise nego mene, nije mene dostojan" (Mt 10,37).

2233 Postati Isusovim ucenikom znaci prihvatiti poziv i pripasti Bozjoj obitelji, provodeci zivot u skladu s njegovim nacinom zivljenja: "Tko god vrsi volju Oca mojega koji je na nebesima, taj mi je brat i sestra i majka" (Mt 12,49).

Roditelji ce prihvatiti te radosno i zahvalno postovati ako Gospodin kojemu

od njihove djece uputi poziv da ga slijedi u djevicanstvu radi Kraljevstva, u posvecenom zivotu ili u svecenickoj sluzbi.

V. Vlasti u gradjanskom drustvu

2234 Cetvrta Bozja zapovijed propisuje takodjer postivati sve one

koji su za nase dobro od Boga primili neku vlast u drustvu. Ona osvjetljuje kako duznosti vrsioca vlasti tako i onih kojima vlast služi.

DUZNOSTI GRADJANSKIH VLASTI

2235 Oni koji obnose vlast, treba da je vrse tako da služe. "Tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj" (Mt 20,26). Vrsenje vlasti u moralnom je pogledu određeno njezinim bozanskim porijeklom, njezinom razumnom naravi i posebnim objektom. Nitko ne smije zapovjediti ili uspostaviti nešto protivno dostojanstvu osobe i naravnom zakonu.

2236 Vrsenje vlasti ide za tim da očituje pravedan poredak vrednota da se svima olakša sluzenje slobodom i odgovornoscu. Neka pretpostavljeni mudro primjenjuju distributivnu pravednost vodeći računa o svacijoj potrebi i svacijoj suradnji te u vidu sloge i mira. Neka paze da zakoni i propisi što ih donose ne uvode ljude u napast, suprotstavljajući osobne probitke probitcima zajednice.

2237 Nosioći političke vlasti dužni su postivati osnovna prava ljudske osobe. Nastojat će pravednost ostvarivati covjечно postujući svacije pravo, nadasve prava obitelji i razbastinjenih.

Politička prava povezana s državljanstvom mogu i moraju biti osigurana prema zahtjevima općega dobra. Ne smiju biti uskracena bez zakonita i razmjerno ozbiljna razloga. Vrsenju političkih prava cilj je zajedničko dobro naroda i ljudske zajednice.

DUZNOSTI GRADJANA

2238 Oni koji su podložni vlasti neka u nadređenima vide Božje predstavnike

od njega postavljene da budu služitelji njegovih darova: "Pokoravajte se svakoj ljudskoj ustanovi radi Gospodina (...) Kao slobodni ljudi - a ne kao oni kojima je sloboda pokrivalom zloce, već kao Božje slugе" (1 Pt 2,13.16).

Cestita građanska suradnja uključuje pravo, kojiput i dužnost, pravedno se oprijeti onome što građanima izgleda štetno dostojanstvu osoba i općem dobru.

2239 Građani su dužni podupirati građanske vlasti za dobro društva u duhu

istine, pravde, solidarnosti i slobode. Ljubav i služenje domovini proistječu iz dužne zahvalnosti i reda u ljubavi. Podložnost zakonitim vlastima i služenje općem dobru zahtijevaju od građana da vrše svoje službe

u životu političke zajednice.

2240 Podložnost vlasti i suodgovornost za opće dobro sadrže moralni zahtjev

plaćanja poreza, vršenja prava glasa i obrane zemlje: Dajte svakomu što mu

pripada: komu porez - porez, komu carina - carina, komu postovanje - postovanje, komu čast - čast (Rim 13,7).

Kršćani (...) prebivaju u vlastitoj domovini, ali kao hodocasnici, sudjeluju u javnom životu kao građani, a od svega su otcijepljeni kao stranci (...)

Pokoravaju se vazecim zakonima, ali životom nadvisuju zakone (...) Tako im

je uzviseno mjesto Bog naznacio te nije dopusteno s njega se ukloniti. Apostol nas potice uzdizati molitve i zahvalnice "za kraljeve i sve koji su na vlasti, da provodimo miran i spokojan zivot u svojoj pobožnosti i dostojanstvu" (1 Tim 2,2).

2241 Bogatiji narodi dužni su, u okviru svojih mogućnosti, prihvatiti strance koji traže sigurnost i nužna sredstva za život što ih ne mogu naći u rodnoj zemlji. Javne vlasti neka pazе da se postuje naravno pravo koje gosta stavlja pod zaštitu onih koji ga primaju. Poradi općega dobra za koje su odgovorne, političke vlasti mogu pravo useljavanja podvrgavati različitim pravnim uvjetima, napose glede dužnosti doseljenika prema zemlji koja ih prima. Doseljenik je dužan harnoscu postaviti materijalnu i duhovnu bazu zemlje koja ga je ugostila, obdržavati njezine zakone, pridonositi njezinim potrebama.

2242 Gradjanin je u savjesti dužan ne slijediti propise građanskih vlasti kad su im nalozi

suprotni zahtjevima čudoredja, osnovnim pravima osobe ili nauku Evandjelja.

Uskrata poslušnosti građanskim vlastima, kad im zahtjevi protuslove ispravnoj savjesti, opravdana je razlikovanjem služenja Bogu i služenja političkoj zajednici. "Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje" (Mt 22,21). "Treba se većma pokoravati Bogu negoli ljudima" (Dj 5,29). Gdje javna vlast

prelazi granice svoje nadležnosti i tlaci građane, oni neka ne uskracuju onoga što od njih doista zahtijeva opće dobro; ali neka im je slobodno protiv zlorabe te vlasti braniti prava svoja i svojih sugrađana, u granicama koje zacrtava naravni i evandjeoski zakon.

2243 Opiranje nasilju javne vlasti nema prava služiti se oružjem osim kad

se zajedno ostvare svi

slijedeci uvjeti: 1. da je rijec o sigurnom, teskom i dugotrajnom gazenju osnovnih prava; 2. da su vec pokusana sva druga sredstva; 3. da se time ne izazivaju jos veci neredi; 4. da ima razlozne nade u uspjeh; 5. da je nemoguće razumno nazreti bolja rjesenja.

POLITICKA ZAJEDNICA I CRKVA

2244 Svaka se institucija nadahnjuje, barem ukljucno, stanovitim poimanjem

čovjeka i njegove sudbine, iz cega proizlaze vlastita mjerila rasudjivanja, vlastiti red vrednota, vlastito usmjerenje ponasanja. U vecini drustava ustanove se oslanjaju na stanovitu prednost čovjeka pred stvarima. Samo je

bozanski objavljena religija u Bogu, Stvoritelju i Otkupitelju jasno raspoznala čovjekov izvor i odredjenje. Crkva poziva politicke vlasti da svoje sudove i odluke dovedu u odnos s tim nadahnućem istine o Bogu i o čovjeku: Društva koja za to nadahnuće ne znaju ili ga u ime svoje neovisnosti o Bogu odbacuju, prisiljena su sama u sebi traziti ili čak od stanovite ideologije posudjivati svoje suodnose i svoj cilj; a buduci da ne podnose da se prizna objektivno mjerilo dobra i zla, prisvajaju si nad čovjekom i nad njegovom sudbinom totalitarnu vlast, javno proglašenu ili prikrivo prihvacenu, kako to povijest dokazuje.

2245 Crkva koja se po svom poslanju i svojoj nadležnosti nikako ne poistovjećuje s politickom

zajednicom, u isti mah je znak i jamstvo transcendentnog znacenja ljudske osobe. "Crkva (...) postuje i promice takodjer politicku slobodu i odgovornost gradjana".

2246 Crkvi je po njezinu poslanju vlastito "iznositi cudoredne sudove o

onome sto se odnosi na politicki red, kad to zahtijevaju osnovna ljudska prava i spasenje dusa. Crkva to cini sluzeci se svim i samo onim sredstvima

koja su u skladu s Evandjeljem i opcim dobrom, vec prema razlicitim vremenima i prilikama".

Ukratko

2247 "Postuj svoga oca i svoju majku" (Pnz 5,16; Mk 7,10).

2248 Po cetvrtoj zapovijedi Bog je htio da, iza njega, postujemo roditelje i one koje je za nase dobro zaodjenuo autoritetom.

2249 Zenidbena se zajednica temelji na savezu i privoli supruznika.
Zenidba

i obitelj usmjereni su dobru supruznika te radjanju i odgoju djece.

2250 "Spas osobe te ljudskog i krscanskog drustva tijesno je povezan sa sretnim stanjem u bracnoj i obiteljskoj zajednici".

2251 Djeca roditeljima duguju postovanje, zahvalnost, ispravnu poslusnost i

pomoc. Djetinje postovanje podupire sklad svega obiteljskog zivota.

2252 Roditelji su prvi odgovorni za odgoj djece u vjeri, u molitvi i svim krepostima. Duznost im je djeci, koliko je moguće, priskrbiti sto iziskuju njihove materijalne i duhovne potrebe.

2253 Roditelji treba da cijene i podupiru zvanje svoje djece. Sebe ce podsjecati i djecu uciti da je prvo zvanje krscana ici za Isusom.

2254 Javna je vlast dužna postaviti osnovna prava ljudske osobe i uvjete za oživotvorenje njezine slobode.

2255 Gradjani su dužni suradjevati s gradjanskim vlastima u izgradnji drustva u duhu istine, pravde, solidarnosti i slobode.

2256 Gradjanin je u savjesti dužan ne slijediti odredbe gradjanskih vlasti kad se protive zahtjevima cudoredja. "Treba se vecma pokoravati Bogu negoli ljudima" (Dj 5,29).

2257 Svako drustvo nadahnjuje svoje prosudbe i ponasanje stanovitim poimanjem covjeka i njegove sudbine. Bez evandjeoskog svjetla o Bogu i o covjeku drustva lako postaju totalitarna.

Clanak 5. PETA ZAPOVIJED

Ne ubij! (Izl 20,13).

Culi ste da je receno starima: Ne ubij! Tko ubije, bit ce podvrgnut sudu. A ja vam kazem: Svaki koji se srđi na brata svoga bit ce podvrgnut sudu (Mt 5,21-22).

2258 "Ljudski je zivot svet zato sto od samog pocetka ukljucuje stvaralacko Bozje djelo i trajno ostaje u osobitom odnosu sa Stvoriteljem, svojom jedinom svrhom. Samo je Bog Gospodar zivota od njegova pocetka do kraja te nitko, ni u kakvim okolnostima, ne moze prisvojiti pravo izravnog

unistenja neduznog ljudskog bica".I. Postivanje ljudskog zivota

SVJEDOCANSTVO POVIJESTI SPASENJA

2259 U izvjescu kako Kain ubija brata Abela, Sveto pismo otkriva da je u covjeku, od samih pocetaka ljudske povijesti, bilo srdzbe i pohlepe, posljedica istocnoga grijeha. Covjek je postao neprijatelj sebi slicnom bicu. Bog proglaŝuje opakost toga bratoubojstva: "Sto si ucinio? Slusaj! Krv

brata tvoga iz zemlje k meni vice. Stoga budi proklet na zemlji koja je rastvorila usta da s ruke tvoje proguta krv brata tvoga" (Post 4,10-11).

2260 Savez izmedju Boga i covjecanstva isprepleten je podsjecanjem da je ljudski zivot Bozji dar i da u covjeku ima ubilackog nasilja: A za vasu krv, za vas zivot trazit cu obracun (...) Tko prolje krv covjekovu, njegovu ce krv covjek proliti! Jer je covjek na sliku Bozju stvoren (Post 9,5-6). Stari zavjet uvijek je smatrao krv svetim znamenom zivota. Taj je nauk potreban u svako doba.

2261 Sveto Pismo potanje odredjuje zabranu pete zapovijedi: "Ne ubijaj neduzna i pravedna" (Izl 23,7). Hotimicno ubojstvo neduznoga tesko se protivi dostojanstvu ljudske osobe, "zlatnom pravilu" i Stvoriteljevoj svetosti. Zakon koji zabranjuje covjekovo ubojstvo opcevazeci je: obvezuje sve i svakoga, uvijek i posvuda.

2262 U Govoru na gori Gospodin podsjeća na zapovijed "Ne ubij" (Mt 5,21), dodajuci na to zabranu srdzbe, mrznje, osvete. Stovise: Krist trazi od učenika da pruže i drugi obraz, da ljube svoje neprijatelje. Sam se nije branio i naložio je Petru da vrati mac u korice.

ZAKONITA OBRANA

2263 Zakonita obrana osoba i drustava nije izuzetak od zabrane ubijanja neduznoga, sto predstavlja hotimicno ubojstvo covjeka. "Iz osobne obrane mogu uslijediti dva ucinka, prvi je od njih ocuvanje vlastitog zivota, a drugi je ubojstvo napadaca. (...) Prvi je ucinak namjieran, drugi nehotican".

2264 Ljubav prema samome sebi ostaje temeljnim nacelom cudoredja. Stoga je

zakonito traziti postivanje vlastitoga prava na zivot. Tko brani svoj zivot ne postaje krivac ubojstva, cak i kad je prisiljen nanijeti napadacu smrtonosan udarac: Ako netko braneci svoj zivot primijeni vise nasilja nego

je potrebno, njegov je cin nedopusten. Ako pak na napad odgovori odmjereno,

obrana je dopustena (...) I nije za spas duse nuzno odreci se zakonite obrane da ne bismo druge ubili. Covjek je, naime, duzan skrbiti za svoj zivot vise nego za tudji.

2265 Zakonita obrana moze biti ne samo pravo nego i teska obveza onomu tko je odgovoran

za zivote drugih, za opce dobro obitelji ili gradjanske zajednice.

2266 Obrana opcega drustvenog dobra trazi da se napadaca onesposobi da cini

zlo. S tim u vezi je tradicionalni crkveni nauk priznao utemeljenim pravo i duznost zakonite javne vlasti da odredjuje kazne srazmjerne tezini prijestupa, ne iskljucujuci u krajnje teskim slucajevima ni smrtnu kaznu. Iz slicnih razloga nosioci vlasti imaju pravo upotrebiti oruzje da odbiju napadaca od gradjanske zajednice za koju su odgovorni.

Prvi je cilj kazni popraviti nered prouzročen zlodjelom. Kad je krivac dragovoljno prihvaca, kazna ima vrijednost zadovoljstine. Osim toga, cilj je

kazni stitati javni red i osobnu sigurnost. Napokon kazna ima ljekovitu vrijednost: u granicama mogucnosti, treba pridonijeti popravku krivca.

2267 Ako su nekrvna sredstva dovoljna da se ljudski zivot obrani od napadaca

te se javni red i osobna sigurnost zastiti, vlast ce se zadovoljiti tim sredstvima jer bolje odgovaraju stvarnim uvjetima opcega dobra i sukladniji

su s dostojanstvom ljudske osobe.

HOTIMICNO UBOJSTVO COVJEKA

2268 Peta zapovijed zabranjuje kao tesko gresan cin izravno i hotimicno ubojstvo covjeka. Ubojica i oni koji hotimicno sudjeluju u ubojstvu pocinjaju grijeh koji u nebo vapi za osvetom. Ubojstvo djece, brace ili sestara, roditelja i bracnoga druga izuzetno su teski zlocini zbog toga sto lome naravne veze. Skrb za rasnu cistocu (eugenizam) ili javno zdravlje (higijena) ne mogu opravdati nijedno ubojstvo, makar ga javna vlast naredjivala.

2269 Peta zapovijed zabranjuje svaki cin ucinjen s nakanom

neizravno izazvati neciju smrt. Cudoredni zakon zabranjuje kako nekoga bez

teska razloga izloziti smrtnoj pogibli, tako i nekome u opasnosti uskratiti pomoc. Sablaznjiva je nepravda i teski grijeh kada ljudsko drustvo dopusta smrtonosnu neimastinu, a ne nastoji tome pomoci. Oni koji u robnoj razmjeni

lihvarskim i trgovinskim postupcima uzrokuju glad i smrt svoje brace po

čovjeku, neizravno počinjaju ubojstvo za koje su krivi.

Nehotično ubojstvo nije moralno ubrojivo. Ali se ne može izuzeti od
teskoga

grijeha onaj tko bi, bez odgovarajućih razloga, učinio ono što uzrokuje smrt,
makar i nismo namjere ubiti.

POBACAJ

2270 Ljudski život mora biti cijenjen i štice bez ograničenja od časa
zaceca. Ljudskom biću moraju od prvog časa postojanja biti priznata
osobna

prava, među kojima i nepovredivo pravo svakog nedužnog bića na
život. Prije

nego što te oblikovao u majcinoj utrobi, ja te znadoh; prije nego što iz
krila majcine izađe, ja te posvetih (Jr 1,5).

Kosti moje ne bjehu ti sakrite dok nastajah u tajnosti, tkan u dubini zemlje
(Ps 139,15).

2271 Već od prvoga stoljeca Crkva je isticala moralnu zloću
svakog izazvanog pobačaja. Taj se nauk nije mijenjao. Ostaje
nepromjenljiv.

Izravni pobačaj, što znači pobačaj koji je željen bilo kao cilj bilo kao
sredstvo, teško se protivi čudorednom zakonu: Ne ubij dijete pobačajem
niti

ga pogubljuj nakon rođenja.

Bog, Gospodar života, povjerio je ljudima uzvisenu zadaću održavati
život, i

tu dužnost moraju vršiti na način dostojan čovjeka. Stoga život, jednom

zacet, treba najbriznije stititi; pobacaj i cedomorstvo uzasni su zlocini.

2272 Formalna suradnja u vršenju pobacaja teski je grijeh. Crkva taj prijestup protiv ljudskoga zivota kaznjava zakonskom kaznom izopcenja. "Tko

sudjeluje u vršenju pobacaja, upada, ako dodje do ucinka, u izopcenje unaprijed izreceno" "samim time sto je ucinio prijestup" i pod uvjetima koje

Kanonsko pravo predvidja. Crkva time ne kani suziti podrucje milosrdja. Ona

iznosi na vidjelo tezinu pocinjenog zlocina, nenadoknadivu stetu ucinjenu ubijenom nevinom bicu, njegovim roditeljima i cijelome drustvu.

2273 Neotudjivo pravo svakog pojedinog neduznog covjeka na zivot predstavlja

konstitutivan osnov gradjanskog drustva i njegova zakonodavstva: "Gradjansko

drustvo i politicka vlast duzni su priznavati i postivati neotudjiva osobna prava; ljudska prava ne ovise o pojedincima ni o roditeljima niti su povlastica koju bi davala drzava ili drustvo. Ta prava pripadaju ljudskoj naravi i prirodjena su osobi snagom stvaralackog cina od kojeg ona proizlazi. Medju tim osobnim pravima treba u ovom pogledu istaknuti (...) pravo na zivot i tjelesnu cjelovitost svakoga ljudskog bica od zaceca do smrti".

"U casu kad neki proglašeni zakon lisava stanovit soj ljudskih bica zastite koju im gradjansko zakonodavstvo mora pruzati, drzava nijece jednakost svijju

pred zakonom. Kad drzava ne stavlja svoju snagu u sluzbu prava svakoga gradjanina, napose onoga koji je slabiji, bivaju ugrozeni sami temelji pravne drzave (...) Dosljedno postovanju i zastiti koja ide djetetu od casa

zaceca, morat ce zakon predvidjeti odgovarajuće kaznene odredbe za svako namjerno ugrozavanje njegovih prava".

2274 Buduci da s ljudskim zametkom od samog zaceca treba postupati kao s osobom, mora on u svojoj cjelovitosti, koliko je moguće, biti sticen, lijecen i njegovan, kao i svako drugo ljudsko bice. Prenatalna dijagnoza moralno je dopustena ako "postuje zivot i cjelovitost ljudskog zametka i ploda i ako joj je namjera sacuvati ga ili iscijeliti (...) No ona se tesko protivi cudoredju kad razmatra mogucnost da, vec prema ishodu pretrage, izazove pobacaj. Dijagnoza ... se ne smije izjednaciti sa smrtnom osudom".

2275 "Treba smatrati dopustenima zahvate na ljudskom zametku uz uvjet da mu postuju zivot i cjelovitost, da ga ne izlazu nesrazmjernim pogiblima nego da im bude cilj njegovo ozdravljenje, poboljsanje zdravstvenih uvjeta, ili njegovo prezivljavanje".

"Nemoralno je proizvoditi ljudske zametke da ih se upotrebi kao raspoloziv `bioloski materijal'".

"Stanoviti pokusaji zahvacanja u hromosomsko ili genetsko naslijedje nisu iscje-liteljski (terapeutski) nego smjeraju proizvodnji ljudskih bica odabranih (selekcioniranih) po spolu ili drugim zeljenim svojstvima. Te se manipulacije protive osobnom dostojanstvu ljudskog bica, njegovoj cjelovitosti i identitetu" jedinstvenom, neponovljivom.

EUTANAZIJA

2276 Oni kojih je zivot opao ili oslabljen zahtijevaju posebno postovanje. Bolesne i prikracene osobe treba potpomagati da bi mogle zivjeti koliko je moguće normalno.

2277 Kakve god bile pobude i sredstva, izravna eutanazija znaci dokraj-

citi zivot osobama prikracenima, bolesnim ili na samrti. Eutanazija je moralno neprihvatljiva. Tako stanoviti cin ili propust, koji po sebi ili po namjeri izaziva smrt da bi se prekinuli bolovi, predstavlja ubojstvo tesko protivno dostojanstvu ljudske osobe i postovanju prema zivome Bogu, njezinu Stvoritelju. Greska u procjeni u koju je moguće upasti u dobroj vjeri, ne mijenja narav tog ubilackog cina, koji uvijek treba osuditi i otkloniti.

2278 Prekid medicinskih postupaka, tegotnih, pogibeljnih, izvanrednih ili gledom na ocekivani ishod nesrazmjernih, moze biti zakonit. U tom je slucaju

rijec o odustajanju od "terapeutske upornosti". Time se ne zeli izazvati smrt; prihvacaju se cinjenica da je nije moguće sprijeciti. Odluku treba donijeti bolesnik, ako je kompetentan i sposoban ili, kad nije tako, oni koji na to imaju zakonsko pravo, uvijek postujuci razumno volju i zakoniti bolesnikov probitak.

2279 I onda kad se cijeni da je smrt neizbježna, ne moze zakonito biti prekinuto liječenje koje se redovito pruza bolesnoj osobi. Upotreba analgetika, sredstava za ublaženje patnji umirucemu, makar uz opasnost da mu

se skrate dani, moze biti moralno u skladu s ljudskim dostojanstvom, ako se

smrt ne zeli ni kao cilj ni kao sredstvo, nego se samo predvidja i prihvacaju kao neizbježna. Palijativno liječenje (olaksanje boli) je povlasten oblik

nesebicne ljubavi. U to ime, treba ga poticati.

SAMOUBOJSTVO

2280 Svatko je za svoj zivot odgovoran pred Bogom koji mu ga je darovao. On

ostaje vrhovni gospodar zivota. Mi smo duzni prihvacati zivot sa zahvalnoscu

i cuvati ga njemu na cast a sebi na spasenje. Upravitelji smo a ne vlasnici zivota koji nam je Bog povjerio. Njime ne raspolazemo.

2281 Samoubojstvo protuslovi naravnom covjekovu nagnucu da cuva i trajno

odrzi svoj zivot. Samoubojstvo se tesko protivi ispravnoj ljubavi prema sebi. Ono istodobno vrijedja ljubav prema bliznjemu jer nepravedno kida veze

uzajamnosti sa zajednicom obiteljskom, narodnom i ljudskom, prema kojima

imamo obveza. Samoubojstvo se protivi ljubavi zivoga Boga.

2282 Ako je pocinjeno s namjerom da posluzi za primjer, osobito mladima, samoubojstvo se takodjer opterecuje tezinom sablazni. Dragovoljna suradnja

pri samoubojstvu protivi se moralnom zakonu.

Ozbiljni psihicki poremeccaji, tjeskoba ili tezak strah od iskusenja, trpljenja ili mucenja mogu ublaziti samoubojcinu odgovornost.

2283 Ne treba ocajavati glede vjecnoga spasa osoba koje su same sebe usmrtili. Bog im moze, putovima koji su samo njemu znani, pruziti priliku spasonosnog kajanja. Crkva moli za one koji su si oduzeli zivot.

II. Postivanje dostojanstva osobe

POSTIVANJE DUŠE DRUGOGA: SABLAZAN

2284 Sablazan je stav ili ponasanje koje druge navodi na zlo. Tko sablaznjava, postaje bliznjemu napasnik. Nasrće na krepost i cestitost; može

brata uvuci u duhovnu smrt. Sablazan je teski grijeh ako onaj tko je izaziva djelom ili propustom hotimice navodi druge na veliko zlo.

2285 Sablazan poprima osobitu tezinu poradi autoriteta onoga tko je uzrokuje

ili slabosti onoga tko joj podlijeze. Nasem je Gospodinu nadahnula ovo prokletstvo: "Tko sablazni jednoga od ovih najmanjih (...) bilo bi bolje da mu se o vrat objesi mlinski kamen pa da potone u dubinu morsku" (Mt 18,6).

Sablazan je teska kad je uzrokuju oni koji su po naravi ili po sluzbi duzni druge uciti i odgajati. Isus to prigovara pismoznancima i farizejima: usporedjuje ih s grabezljivim vucima u ovcjoj kozi.

2286 Sablazan mogu izazvati i zakoni ili ustanove, moda i javno mnijenje.

Tako su za grijeh sablazni krivi oni koji promicu zakone ili drustveni ustroj koji vode srozavanju cudoredja i kvarenju vjerskog zivota, ili uzrokuju "drustvene uvjete koji, hotimice ili nehotice, otezavaju ili prakticki onemogucuju krscansko ponasanje u skladu s (bozjim) zapovijedima". Slicno se dogadja s predstojnicima poduzeca koji izdaju takva

uputstva da navode na varanje, s uciteljima koji "ozlojedjuju" svoje ucenike

ili s onima koji manipulirajuci javnim mnijenjem skrecu ga s puta

čudorednih vrijednosti.

2287 Tko se vlascu koju ima tako služi da potice na zla djela, postaje krivcem sablazni i odgovornim za zlo kojemu je, izravno ili neizravno, pogodovao. "Nije moguće da ne dodju sablazni, no jao onome po kome dolaze" (Lk 17,1).

POSTIVANJE ZDRAVLJA

2288 Život i tjelesno zdravlje dragocjeni su Božji darovi. Treba ih razumno njegovati, obzirujući se na potrebe drugih i na opće dobro.

Skrb za zdravlje građana zahtijeva društvenu potporu kako bi se ostvarili uvjeti življenja koji omogućuju rast i postizanje zrelosti: hrana i odjeca, stanovanje, zdravstvena skrb, osnovno obrazovanje, rad, društveno osiguranje.

2289 Premda čudoredje traži postivanje tjelesnoga života, ne čini od njega apsolutnu vrijednost. Ono se, dapače, protivi novopoganskom shvaćanju koje promiče kult tijela kome bi trebalo sve žrtvovati, uzdižući tjelesno savršenstvo i sportski uspjeh kao neka božanstva. Zbog vrednosnog razlikovanja što ga stvara između jakih i slabih, takvo shvaćanje može dovesti do izopacenja odnosa među ljudima.

2290 Krepost umjerenosti raspolaze čovjeka da izbjegava svakovrsno pretjeravanje, zlorabu jela, alkohola, duhana i lijekova. Oni koji u stanju pijanstva ili zbog neumjerenoga uzivanja u brzini ugrožavaju tuđu i

vlastitu sigurnost na cestama, na moru ili u zraku, postaju tesko odgovorni.

2291 Upotreba droge uzrokuje goleme stete ljudskom zdravlju i zivotu.
Osim

kad je rijec o strogo propisanom lijecenju, to predstavlja teski grijeh.

Tajna proizvodnja i preprodaja droge sablaznjiva su djela; to je izravna suradnja u zlu jer potice na ponasanje tesko protivno cudorednom zakonu.

POSTIVANJE OSOBE I ZNANSTVENO ISTRAZIVANJE

2292 Znanstveni, medicinski ili psiholoski pokusi s osobama ili ljudskim skupinama, mogu pridonositi ozdravljenju bolesnih i napretku javnoga zdravlja.

2293 Osnovno znanstveno istrazivanje kao i primijenjeno istrazivanje znakovit su izraz covjekova gospodstva nad stvorenjem.
Znanost

i tehnika dragocjena su sredstva kad se stavljaju u sluzbu covjeku promicuci

mu cjelovit razvoj za dobrobit sviju; no ipak ne mogu same po sebi pokazati

smisao ljudskog postojanja i napretka. Znanost i tehnika usmjerene su prema

covjeku, otud im izvor i napredak; stoga im osoba i njezine moralne vrijednosti naznacuju ciljeve i upozoravaju na granice.

2294 Obmana je proglasavati moralnu neopredijeljenost (neutralnost) znanstvenog istrazivanja i njegove primjene. S druge pak strane usmjeravajuca mjerila ne mogu se izvesti ni iz puke tehnicke ucinkovitosti ni iz koristi koja moze proizlaziti za jedne na ustrb drugih, a niti, sto je jos gore, iz vladajucih ideologija. Znanost i tehnika po vlastitom

unutrasnjem znacanju zahtijevaju bezuvjetno postovanje osnovnih mjerila cudoredja; moraju sluziti ljudskoj osobi, njezinim neotudjivim pravima, njezinu istinskom i cjelovitom dobru u skladu s Bozjim naumom i njegovom voljom.

2295 Istrazivanja i pokusi s ljudskim bicem ne mogu opravdati cine koji su po sebi suprotni dostojanstvu osobe i moralnom zakonu. Mozebitni pristanak onih koji se tome podvrgavaju ne opravdava takovih cina. Pokus

s ljudskim bicem nije moralno opravdan ako zivot ili tjelesnu i dusevnu cjelovitost onih koji se pokusu podvrgavaju izlaze opasnostima nesrazmjernim

ili takvima da bi se mogle izbjeći. Pokus s ljudskim bicem nije u skladu s dostojanstvom osobe osobito ako se vrši bez izricita pristanka onoga nad kime se vrši ili njegovih koji na to imaju pravo.

2296 Presadjivanje organa moralno je neprihvatljivo ako davalac ili njegovi koji na to imaju pravo

nisu dali svoj izricit pristanak. Presadjivanje organa u skladu je s cudoredjem i moze biti zaslužno ako su stete te tjelesne i dusevne opasnosti

kojima se davalac izlaze srazmjerne dobru za kojim se u primaocu ide.

Moralno je neprihvatljivo izravno izazvati onesposobljujuće osakacenje ili smrt ljudskoga bica, makar to bilo za odgodu smrti drugih osoba.

POSTIVANJE TJELESNE CJELOVITOSTI

2297 Otmice i uzimanje talaca uvode teror te, s prijetnjama, vrše nepodnosive pritiske na zrtve. Ta su djela moralno nedopustena. Terorizam koji bez odabira prijete, ranjava i ubija, tesko se protivi pravednosti i ljubavi. Mucenje (tortura) koje se sluzi tjelesnim i dusevnim nasiljem za

iznudjenje priznanja, za kaznjavanje krivaca, za strasenje oporbe, za zadovoljavanje mrznje, protivi se postivanju osobe i ljudskog dostojanstva. Izuzevsi lijevnicke (medicinske) zahvate strogo iscjeliteljskog znacaja, tesko se moralnom zakonu protive amputacije, sakacenja ili sterilizacije koje se izravno i hotimicno vrse nad neduznim osobama.

2298 U proslosti su zakonite vlasti opcenito pribjegavale okrutnim mjerama za ocuvanje zakona i poretka, cesto bez prosvjeda crkvenih pastira, koji su i sami u vlastitim sudovima glede torture bili prihvatili propise rimskoga prava. No, uz te zaljenja vrijedne postupke Crkva je ipak uvijek naucavala duznost blagosti i milosrdja; a svecenstvu je zabranila da proljeva krv. U novije doba postalo je ocevidnim da te okrutne mjere nisu bile nuzne za javni poredak niti u skladu sa zakonitim pravima ljudske osobe. Naprotiv, vode najgorem srozavanju. Treba se zauzimati za njihovo dokidanje. Treba moliti za zrtve i njihove krvnike.

POSTIVANJE MRTVIH

2299 Umirucima treba pokloniti paznju i njegu da im se pomogne prozivjeti posljednje trenutke s dostojanstvom i mirom. Neka ih oni koji su im bliski podupru molitvom. Ovi ce se pobrinuti da bolesni pravodobno prime sakramente koji pripremaju za susret s Bogom zivim.

2300 S tjelesima pokojnika treba postupati s postovanjem i ljubavlju u vjeri i nadi uskrsnuca. Pokopati mrtve djelo je tjelesnog milosrdja; jest

iskazivanje casti djeci Bozjoj, hramovima Duha Svetoga.

2301 Autopsija leseva moze biti moralno dopustena s razloga zakonske istrage ili

znanstvenog istrazivanja. Dragovoljno darivanje organa poslije smrti zakonito je i moze biti zaslužno.

Crkva dopusta spaljivanje mrtvih tjelesa (kremiranje), ako ta odluka ne dovodi u pitanje vjeru u uskrsnuce tijela.

III. Obrana mira

MIR

2302 Pozivajuci se na zapovijed: "Ne ubij" (Mt 5,21), nas Gospodin zahtijeva

mir srca i prokazuje necudorednost ubilacke srdzbe i mrznje.

Srdzba je zelja za osvetom. "Nije dopusteno zeljeti osvetu kao zlo onome koji biva kaznjen", ali je hvalevrijedno nametnuti stanovitu naknadu "da se poroci isprave i uscuva blago pravednosti". Ako srdzba prelazi u namjeru ubiti bliznjega ili ga okrutno raniti, srdzba se tesko protivi ljubavi te je smrtni grijeh. Gospodin kaze: "Svaki koji se srdi na brata svoga bit ce podvrgnut sudu" (Mt 5,22).

2303 Hotimicna mrznja protivi se ljubavi. Mrznja prema bliznjemu jest grijeh

kad covjek bliznjemu naumice zeli zlo. Mrznja prema bliznjemu teski je grijeh kad mu se naumice zeli teska steta. "A ja vam kazem: ljubite svoje neprijatelje, molite za one koji vas progone da budete sinovi svoga Oca koji

je na nebesima (...)" (Mt 5,44-45).

2304 Postivanje i razvoj ljudskog zivota zahtijevaju mir. Mir nije tek odsutnost rata i ne moze se svesti na osiguranje ravnoteze medju suprotstavljenim silama. Mir se na zemlji ne moze postici bez zastite osobnih dobara, bez slobodne komunikacije medju ljudima, bez postivanja dostojanstva osoba i naroda, bez postojano zivljena bratstva. Mir je "spokoj poretka". On je plod pravednosti i ucinak ljubavi.

2305 Zemaljski je mir slika i plod Kristova mira a Krist je "Knez mironosni", Knez onog mesijanskog mira (Iz 9,5). Krvlju svoga kriza on je ubio "u sebi neprijateljstvo" (Ef 2,16), pomirio je ljude s Bogom i Crkvu ucinio sakramentom jedinstva ljudskoga roda i njegova sjedinjenja s Bogom.

"On je mir nas" (Ef 2,14). Njegov je proglas: "blago miro-tvorcima" (Mt 5,9).

2306 Oni koji se u obrani ljudskih prava odricu nasilja i prolijevanja krvi te pribjegavaju sredstvima obrane kojima raspolazu slabiji, svjedoce time evandjeosku ljubav, dokle god to nije na stetu prava i duznosti drugih ljudi i drustva. Oni koji tako postupaju zakonito potvrđuju u kako teske fizicke i moralne pogibli uvodi pribjegavanje nasilju koje uzrokuje rusevine i smrt.

IZBJEGAVANJE RATA

2307 Peta zapovijed zabranjuje hotimicno unistavanje ljudskog zivota. Zbog zala i nepravdi sto ih rat izaziva Crkva uporno sve poziva moliti i djelovati da nas Bozja dobrota oslobodi starog robovanja ratu.

2308 Svi građani i svi nosioci vlasti dužni su se zauzimati za izbjegavanje rata.

"Dokle god bude postojala pogibelj rata i dokle god ne bude međunarodne nadležnosti koja će raspolagati prikladnim snagama, dotle se neće moći državama zaniijekati pravo na zakonitu obranu nakon iscrpljenja svih mogućnosti mirnih pregovora".

2309 Treba pomno razmatrati stroge uvjete koji opravdavaju zakonitu obranu

vojnomo silom. Takva odluka je zbog svoje težine podložna strogo određenim

uvjetima moralne zakonitosti. Istodobno treba:

Da je šteta koju napadac čini narodu ili zajednici naroda trajna, teška i izvjesna.

Da su se sva ostala sredstva kojima bi se tome stalo na kraj pokazala neprimjenjiva ili bezuspješna.

Da postoje ozbiljni uvjeti uspjeha.

Da pribjegavanje oružju ne prouzroci zala i nereda većih od zla kojem se želi doskociti. U ocjenjivanju ovoga uvjeta veoma veliku težinu ima moć suvremenih sredstava razaranja. Ovo su zapravo tradicionalni uvjeti nabrojani u učenju o tako zvanom "pravednom ratu". Procjena tih uvjeta moralne opravdanosti spada na razborit sud onih koji su odgovorni za opće dobro.

2310 U takvu slučaju javne vlasti imaju pravo i dužnost građanima nametnuti

obveze potrebne za nacionalnu obranu.

Oni koji se posvećuju službi domovine u vojničkom životu služitelji su sigurnosti i slobode naroda. Ako svoje dužnosti vrše ispravno, istinski pridonose zajedničkom dobru nacije i održanju mira.

2311 Javne vlasti pobrinut će se jednako i za one koji iz razloga savjesti odbijaju upotrebu oružja. Takvi su ipak dužni na neki drugi način služiti ljudskoj zajednici.

2312. Crkva i ljudski razum proglašuju trajnu valjanost cudorednog zakona za

vrijeme oružanih sukoba. "Samim time što je rat nesrećom buknuo nije protivnim stranama sve dopušteno".

2313 Treba postivati i čovjечно postupati s neborcima, s ranjenim vojnicima i zarobljenicima.

Djela očigledno suprotna pravu narodâ i njegovim općim načelima kao i odredbe koje ih nameću, jesu zločini. Slijepa poslušnost nije dostatna da opravda one koji se takvim nalogima podvrgavaju. Tako istrebljenje nekog naroda, nacije ili narodne manjine treba osuditi kao smrtni grijeh. Postoji moralna obveza oprijeti se naredbama koje naredjuju genocid.

2314 "Svaki ratni čin koji bez razlikovanja ide za uništenjem cijelih gradova ili prostranih krajeva zajedno s njihovim stanovništvom, zločin je protiv Boga i protiv samoga čovječanstva te mora biti odlučno i bez oklijevanja osuđen". Pogibelj je suvremenog rata što onome koji posjeduje

znanstveno, osobito nuklearno, biolosko i kemijsko oruzje, pruza priliku ciniti takve zlocine.

2315 Gomilanje oruzja mnogima izgleda paradoksalnim nacinom da se moguci

protivnici odvrata od rata. Takvi u tome vide najuspjesnije sredstvo za osiguranje mira medju narodima. Takav nacin odvracanja od rata podlijeze strogim moralnim ogradama. Utrka u naoruzanju ne osigurava mir. Mjesto da

ukloni uzroke rata, opasnost je da ih oteza. Ulaganje golemih bogatstava u proizvodnju uvijek novih oruzja prijeci pomaganju siromasnih naroda, zaustavlja razvoj naroda. Prekomjerno naoruzanje umnaza uzroke sukoba

i povecava opasnost njihova sirenja.

2316 Proizvodnja i trgovina oruzjem ugrozavaju opce dobro naroda i

medjunarodne zajednice. Javne vlasti imaju stoga pravo i duznost da to dovedu u red. Trazenje privatnih ili skupnih probitaka u kratkom roku ne moze opravdati pothvate koji pothranjuju nasilje i sukobe medju narodima i

ugrozavaju medjunarodni pravni poredak.

2317 Nepravde, prekomjerne nejednakosti na gospodarstvenom i drustvenom

podrucju, zavist, nepovjerenje i oholost sto bujaju medju ljudima i narodima, trajno ugrozavaju mir i uzrokuju ratove. Sve sto se cini za uklanjanje tih nereda pridonosi izgradnji mira i izbjegavanju rata: Ljudima kao gresnicima uvijek prijeti opasnost rata i prijetit ce sve do Kristova dolaska. No, ukoliko u ljubavi sjedinjeni uspijevaju nadvladati grijeh, nadvladavaju i nasilje, sve dok se ne ispuni rijec: "maceve ce prekovati u plugove, koplja u srpove. Nece vise narod dizat maca protiv naroda, nit se

vise ucit ratovanju" (Iz 2,4).

Ukratko

2318 Bogu "u ruci (...) lezi zivot svakog bica i dah zivotvorni svakog ljudskog tijela" (Job 12,10).

2319 Svaki ljudski zivot, od casa zaceca sve do smrti, svetinja je zato sto ljudsku osobu sveti i zivi Bog hoce radi nje same na svoju sliku i priliku.

2320 Ubojstvo ljudskoga bica tesko se protivi dostojanstvu osobe i Stvoriteljevoj svetosti.

2321 Zabrana ubojstva ne dokida pravo da se nepravednom napadacu oduzme

mogucnost da nanese zlo. Zakonita obrana teska je duznost onome koji je odgovoran za zivot drugih i za opce dobro.

2322 Dijete ima pravo na zivot od samog zaceca. Izravni pobacaj, bilo da je

zeljen kao cilj bilo kao sredstvo, je "sramotna" praksa, tesko protivna cudoredju. Crkva taj prijestup protiv ljudskog zivota kaznjava zakonskom kaznom izopcenja.

2323 Buduci da se prema ljudskom zametku od samog zaceca treba ponasati kao

prema osobi, treba ga stitati u njegovoj cjelovitosti, njegovati i lijeciti kao svako drugo ljudsko bice.

2324 Hotimicna eutanazija, na koji god nacin i iz koje god pobude, predstavlja ubojstvo covjeka. Tesko je protivna dostojanstvu ljudske osobe

i

stovanju Boga živoga, njezina Stvoritelja.

2325 Samoubojstvo tesko je protivno pravednosti, nadi i ljubavi.

Zabranjuje

ga peta Bozja zapovijed.

2326 Sablazan je teski grijeh, kad onaj koji je izaziva, djelom ili propustom naumice drugoga potice na grijeh.

2327 Uzimajuci u obzir kolika zla i nepravde rat uzrokuje, treba ciniti sve sto je razumno moguće za izbjegavanje rata. Crkva moli: "Od kuge, glada i rata, oslobodi nas, Gospodine".

2328 Crkva i ljudski razum proglašuju trajnu valjanost moralnog zakona i u

doba oruzanih sukoba. Postupci suprotni pravu naroda i njegovim općim nacelima, kad se naumice provode, pravi su zlocini.

2329 "Utrka u naoruzanju jedna je od najtezih rana covjecanstva i nepodnosivo steti siromasnima".

2330 "Blago mirotvorcima: oni ce se sinovima Bozjim zvati" (Mt 5,9).

Clanak 6. SESTA ZAPOVIJED

"Ne ucini preljuba!" (Izl 20,14; Pnz, 5,18).

"Culi ste da je receno: `Ne cini preljuba!' A ja vam kazem: Tko god s

pozudom pogleda zenu, vec je s njome ucinio preljub u srcu" (Mt 5, 27-28).

I. "Musko i zensko stvori ih..."

2331 "Bog je ljubav i u sebi zivi otajstvo osobnog zajednistva i ljubavi. Stvarajuci ljudsku narav muskarca i zene na svoju sliku (...) Bog u nju upisuje poziv, pa prema tome sposobnost i odgovornost ljubavi i zajednistva".

"Na svoju sliku stvori Bog covjeka (...) musko i zensko stvori ih" (Post 1,27); "plodite se i mnozite" (Post 1,28); "kad je Bog stvorio covjeka, napravio ga je na priliku svoju; stvorio je musko i zensko. A kad ih je stvorio, blagoslovi ih i nazva - covjek" (Post 5,1-2).

2332 Spolnost obuhvaca sve vidike ljudske osobe u jedinstvu njezina tijela i duse. Ona se posebno odnosi na afektivnost, sposobnost voljenja i radjanja i, na opcenitiji nacin, na sklonost sklapanju veza zajednistva s drugima.

2333 Svatko, musko i zensko, treba da prepozna i prihvati svoj spolni identitet. Fizicka, moralna i duhovna razlika i komplementarnost usmjerene

su prema dobrima braka i razvoju obiteljskog zivota. Sklad bracnog para i drustva dijelom ovisi od nacinu na koji su zivljeni komplementarnost, obostrana potreba i potpora izmedju spolova.

2334 "Stvorivsi ljudsko bice kao musko i zensko, Bog na jednak nacin daje osobno dostojanstvo muskarcu i zeni." "Covjek je osoba, i to vrijedi jednako za muskarca kao i za zenu jer oboje su stvoreni na sliku i priliku osobnog Boga."

2335 Jedan i drugi spol je, s jednakim dostojanstvom, iako na razlicit nacin, slika Bozje moci i njeznosti. Sjedinjenje muza i zene u braku jest jedan nacin nasljedovanja, u tijelu, Stvoriteljeve plemenitosti i plodnosti: “Stoga ce covjek ostaviti oca i majku da prione uz svoju zenu, i bit ce njih dvoje jedno tijelo” (Post 2, 24) Iz tog sjedinjenja potjecu sva pokoljenja covjecanstva.

2336 Isus je dosao obnoviti stvorenje u cistoci njegovih pocetaka. U Besjedi na gori On strogo tumaci Bozju namjeru: “Culi ste da je receno: ‘Ne cini preljuba!’ A ja vam kazem: Tko god s pozudom pogleda zenu, vec je s njom ucinio preljub u svom srcu” (Mt 5, 27-28). Covjek ne smije rastaviti ono sto je Bog sjedinio.

Crkvena je predaja shvatila sestu zapovijed kao onu koja obuhvaca cjelokupnost ljudske spolnosti.

II. Poziv na cistocu

2337 Cistoca izrazava ostvarenu integraciju spolnosti u osobi i time nutarnje covjekovo

jedinstvo u njegovu tjelesnom i duhovnom bicu. Spolnost, kojom se ocituje

covjekova pripadnost tjelesnom i bioloskom svijetu, postaje osobnom i stvarno ljudskom kad je integrirana u odnos osobe s osobom, u potpun i vremenski neogranicen uzajaman dar muza i zene.

Krepost cistoce, sadrzi, dakle, cjelovitost osobe i potpunost dara.

CJELOVITOST OSOBE

2338. Cista osoba odrzava cjelovitost snaga zivota i ljubavi koje su u njoj.

Ta cjelovitost osigurava jedinstvo osobe i protivi se svakom ponasanju koje

bi je ranilo. Ne podnosi ni dvostruk zivot, ni dvostruk govor.

2339. Cistoca zahtijeva postizavanje gospodstva nad sobom, sto je odgoj za

ljudsku slobodu. Alternativa je jasna: ili covjek zapovijeda svojim strastima i postize mir, ili se pusta da ga zarobe i postaje nesretan."

Covjekovo dostojanstvo zahtijeva da on radi po svjesnom i slobodnom izboru

to jest potaknut i vodjen osobnim uvjerenjem, a ne po unutarnjem slijepom nagonu ili pod cisto vanjskim pritiskom. Do takva dostojanstva covjek dolazi

kada, oslobadjajuci se svakog robovanja strastima, ide za svojim ciljem odabiruci u slobodi dobro te svojom umjesnoscu i zdusnoscu nastoji sebi pribaviti prikladna sredstva."

2340. Tko hoce ostati vjeran obećanjima svoga Krstenja i oprijeti se napastima nastojat ce upotrebljavati potrebna sredstva za to: upoznati sebe, voditi asketski zivot vec prema prilikama u kojima se nalazi, slusati Bozje zapovijedi, vjezbati se u moralnim krepostima i biti vjeran molitvi.

"Uzdrzljivost nas sabire i dovodi k jedinstvu koje smo izgubili rasipljuci se."

2341. Krepost cistoce uska ovisi o stozernoj kreposti umjerenosti koja ide za tim da razum upravlja strastima i teznjama osjecajnosti.

2342. Gospodstvo nad sobom djelo je duga nastojanja. Nikad ne mozemo reci

smo ga stekli jednom za svagda. Ono pretpostavlja uvijek novu obavezu u svim

razdobljima zivota. Napor koji se trazi moze u odredjenim razdobljima biti intenzivniji, tako i na primjer, dok se oblikuje osobnost, u djetinjstvu i mladenastvu.

2343. Cistoca poznaje zakone rasta, koji prolazi kroz stupnjeve obilježene nesavršenoscu i vrlo cesto grijehom. "Krepostani cist covjek" izgradjuje se iz dana u dan brojnim slobodnim opredjeljenjima. Zato on spoznaje, ljubi i cini moralno dobro u skladu sa stupnjevima rasta."

2344. Cistoca predstavlja izrazito osobno zalaganje, ukljucuje takodjer kulturni napor, jer postoji "medjuovisnost izmedju rasta ljudske osobe i razvoja samog drustva." Cistoca pretpostavlja postivanje osobnih prava, posebno pravo na obavijesti i odgoj koji u skladu s moralnim i duhovnim zahtjevima ljudskog zivota.

2345. Cistoca je moralna krepost. No, ona je i Bozji dar, milost, plod Duha.

Onomu koji je vodom Krstenja nanovo rodjen Duh Sveti daje da nasljeđuje Kristovu cistocu.

CJELOVITOST DARA SAMOGA SEBE

2346. Ljubav je lik "forma" svih kreposti. Pod njezinim utjecajem, cistoca seocituje kao skola osobnog darivanja. Gospodstvo nad sobom usmjereno je na

to darivanje sebe. Onaj koji zivi cisto postaje za bliznjega svjedok Bozje vjernosti i njeznosti.

2347. Krepost cistoce razvija se u prijateljstvu. Ona upucuje ucenika kako da nasljeđuje i ide za Onim koji nas je izabrao za svoje prijatelje, dao se potpuno nama i cini nas dionicima svoga bozanskog stanja. Cistoca je obecanje besmrtnosti.

Cistoca se pokazuje narocito u prijateljstvu prema bliznjemu. Kad se gaji

između osoba istog ili različitog spola, predstavlja veliko dobro za sve. Ona vodi duhovnom zajednistvu.

RAZLICITI OBLICI CISTOCE

2348. Svaki je krštenik pozvan na cistocu. Krscanin je "zaodjenuo Krista" (Gal 3,27), uzora svake cistoce. Svi su Kristovi vjernici pozvani da provode cist zivot prema svom posebnom zivotnom stanju. U casu Krstenja krscanin se zalozio da ce svoju osjecajnost zivjeti u cistoci.

2349. "Cistoca mora razlikovati osobe u njihovim razlicitim zivotnim stanjima: jedne u djevicanstvu i posvecenom celibatu, sto je izvrstan nacin da se covjek nepodijeljena srca lakse preda jedino Bogu, druge na nacin kako to za sve odredjuje moralni zakon, vec prema tome jesu li u braku ili nisu" Ozenjene osobe pozvane su da zive bracnu cistocu; ostali zive cistocu u uzdrzljivosti:

Tri su oblika kreposti cistoce: jedna je bracna, druga udovicka i treca djevicanska. Ne hvalimo jednu od njih iskljucujuci druge. U tome je nauk Crkve bogat.

2350. Zarucnici su pozvani da zive cistocu u uzdrzljivosti. U toj ce kusnji otkriti uzajamno postivanje, vjezbat ce se u vjernosti i u nadi da ce se primiti jedno drugo kao dar Bozji. Odlozit ce za bracno vrijeme ocitovanje njeznosti vlastito supruznickoj ljubavi. Uzajamno ce se pomagati da rastu u cistoci.

POVREDE CISTOCE

2351. Bludnost je neuredna zelja ili razuzdana naslada spolnog uzitka.

Spolni uzitak moralno je neuredan kad se trazi radi samog sebe, izdvojeno od

svrhovitosti radjanja i sjedinjenja.

2352. Pod masturbacijom treba razumjeti svojevolumno uzbudjenje spolnih organa radi postizanja spolnog uzitka. "U skladu sa stalnom predajom i crkveno Uciteljstvo i moralni osjecaj vjernika masturbaciju su bez kolebanja

smatrali cinom koji je u sebi i tesko neuredan." "Kakav god bio razlog tome,

svojevolumno sluzenje spolnom sposobnosti izvan normalnog bracnog opecnja

bitno se protivi njenoj svrsi." Spolni se uzitak tu trazi izvan "spolnog odnosa sto ga trazi moralni poredak i po kojemu se, u okviru prave ljubavi, ostvaruje cjelovit smisao uzajamnog darivanja i ljudskog radjanja."

2353. Blud je tjelesno sjedinjenje slobodna muskarca i slobodne zene, izvan

braka. On se tesko protivi dostojanstvu osobâ i ljudske spolnosti koja je prirodno usmjerana bilo dobru supruznika bilo radjanju i odgoju djece.

Osim

toga to je teska sablazan kad se time kvare mladi.

2354. Pornografija se sastoji u izvlicenju spolnih cina, stvarnih ili glumljenih, iz intimnosti partnera da se naumice pokazu drugim osobama.

Ona

vrijedja cistocu jer izopacuje bracni cin, intimni dar supruznika jednog drugome. Ona tesko povredjuje dostojanstvo onih koji joj se predaju

(sudionike, prodavace, gledateljstvo), jer svatko postaje za drugoga objekt rudimentarne naslade i nedopustenog probitka. Ona gura jedne i druge u iluziju jednog nestvarnog svijeta. Ona je teski prijestup. Gradjanske vlasti moraju sprijeciti proizvodnju i sirenje pornografskih proizvoda.

2355. Prostitucija vrijedja dostojanstvo osobe koja se prostituira svodeci je na spolni uzitak sto ga nudi. Onaj koji placa tesko grijesi protiv sebe samog: oskvrnjuje cistocu na koju ga obvezuje krstenje i kalja svoje tijelo, hram Duha Svetoga. Prostitucija je drustvena rana. Obicno pogadja zene, ali i muskarce, djecu i mlade u razvoju (u ova posljednja dva slucaja grijeh je u isto vrijeme, i sablazan). Ako je uvijek tesko gresno odavati se prostituciji, ipka krivnja moze biti umanjena uslijed bijede, ucjene i drustvenog pritiska.

2356. Silovanje znaci nasilan ulazak, grubom silom, u spolnu intimnost neke osobe. Ono krski i pravdu i ljubav. Silovanje duboko vrijedja pravo svakoga na postivanje, slobodu, fizicku i moralnu cjelovitost. Ono nanosi tesku stetu koja moze obiljeziti zrtvu za cijeli zivot. U sebi je uvijek zao cin. Jos je teze silovanje kad ga pocine blizi srodnici (usp. rodoskvrnuce ili incest) ili odgojitelji nad pitomcima koji su im povjereni.

CISTOCA I HOMOSEKSUALNOST

2357. Homoseksualnost oznacava odnose izmedju muskaraca ili zena koji osjecaju spolnu privlacnost, iskljucivu ili pretezitu, prema osobama istoga spola. Ocituje se u vrlo razlicitim oblicima kroz vjekove i u razlicitim kulturama. Njezino psihicko postanje ostaje velikim dijelom neprotumacivo.

Oslanjajuci se na Sveto pismo, koje ih prikazuje kao tesko

izopacenje, Predaja je uvijek tvrdila da su "cini homoseksualni u sebi neuredni." Protive se naravnom zakonu. Oni spolni cin zatvaraju daru zivota.

Ne proizlaze iz prave cuvstvene i spolne komplementarnosti. Ni u kojem slucaju ne mogu biti odobreni.

2358. Nezanemariv broj muskaraca i zena pokazuju duboke homoseksualne

teznje. Ne biraju oni svoje homoseksualno stanja ono za vecinu njih predstavlja kusnju. Zato ih treba prihvacati s postivanjem, suosjecanjem i obazrivoscu. Izbjegavat ce se prema njima svaki znak nepravedne diskriminacije. Te su osobe pozvane da u svom zivotu ostvare Bozju volju iako su krscani, da sa zrtvom Gospodinova Kriza sjedine poteskoce koje mogu susresti uslijed svojega stanja.

2359. Homoseksualne osobe pozvane su na cistocu. Krepostima ovladavanja

sobom, odgojiteljicama nutarnje slobode, kadsto uz potporu nesebicna prijateljstva, molitvom i sakramentalnom miloscu, one se mogu i moraju, postupno i odlucno, pribliziti krscanskom savrsenstvu.

III. Bracna ljubav

2360. Spolnost je odredjena za bracnu ljubav muskarca i zene. U braku intimna tjelesnost supruznika postaje znak i zalog duhovnog zajednistva. Izmedju krstenika bracne su veze posvecene sakramentom.

2361. "Spolnost, kojom se muz i zena jedno drugomu predaju cinima

svojtvenim i iskljucivim supruznicima, nije nesto tek biolosko, vec zadire u samu jezgru ljudske osobe kao takve. Ona se na uistinu ljudski nacin ostvaruje jedino ako je sastavni dio ljubavi kojom se muz i zena potpuno zalazu jedno za drugo sve do smrti":

Tobija ustade s postelje i rece: "Ustaj, sestro, molimo se da nam se Bog smiluje". Onda se Tobija poce moliti: "Blagoslovljen da si, Boze nasih otaca

(...). Ti si stvorio Adama i dao mu pomocnicu Evu: od njih je proizasao ljudski rod. Ti si rekao: `Nije dobro da covjek bude sam; nacinimo mu pomocnicu slicnu njemu'. Gospode, ne uzimam zbog pohote ovu svoju sestru,

nego iz prave ljubavi. Smiluj mi se i ucini da s njom dozivim starost." I zajedno rekose: "Amen, amen." I zaspase oboje te noci (Tob 8, 4-9).

2362. "Cini kojima se supruzi medjusobno u cistoj intimnosti sjedinjuju jesu

casni i dostojni. Kad se vrse na doista ljudski nacin, izrazavaju i produbljuju medjusobno darivanje, kojim se supruzi, u radosnoj zahvalnosti,

uzajamno obogacuju." Spolnost je vrelo radosti i zadovoljstva:

Sam Stvoritelj (...) je odredio da u tom posvemasnjem uzajamnom fizickom

darivanju supruznici osjecaju uzitak i zadovoljstvo tijela i duha.

Supruznici, dakle, ne cine nista zlo trazeci taj uzitak i uzivajuci u njemu.

Oni prihvacaju sto im je Stvoritelj namijenio. Ipak, supruznici moraju znati drzati se granica prave umjerenosti.

2363. Sjedinjenjem supruznika ostvaruje se dvostruki cilj zenidbe: dobro samih supruznika i prenosenje zivota. Ta se dva znacjenja ili vrijednosti zenidbe ne mogu odvojiti a da se ne oslabi duhovni zivot zenidbenih

drugova

i kompromitiraju dobra braka i budućnost obitelji.

Bracna ljubav između muža i žene stavljena je tako pod dvostruki zahtjev vjernosti i plodnosti.

ZENIDBENA VJERNOST

2364. Bracni par oblikuje "intimnu zajednicu života i ljubavi, koju je Stvoritelj utemeljio i providio vlastitim zakonima", a koja se "sazdaje bracnim savezom to jest osobnim neopozivim pristankom." Oboje se daju neopozivo i potpuno jedno drugome. Oni više nisu dvoje, nego odsada

cin
jedno tijelo. Savez koji su slobodno sklopili nalaze supružnicima dužnost da

ga drže jedinstvenim i nerazrješivim. "Sto je Bog združio, čovjek neka ne rastavlja" (Mk 10,9).

2365. Vjernost izražava postojanost u održavanju zadane riječi. Bog je vjerman. Sakrament ženidbe muža i ženu uvodi u vjernost Krista svojoj Crkvi.

Bracnom čistocom oni tu tajnu svjedoče pred svijetom.

Sv. Ivan Zlatousti svjetuje mladim muževima da održe ovaj govor svojim suprugama: "Uzeo sam te u svoje ruke i volim te, volim te više od svoga života. Jer sadašnji život nije ništa, i moj najgorljiviji san jest provesti ovaj život s tobom, tako da budemo sigurni da nećemo biti odijeljeni u onome

koji nam je namijenjen (...). Stavljam ljubav prema tebi iznad svega i ništa mi ne bi bilo bolnije nego kad ne bih uvijek mislio kao ti."

BRACNA PLODNOST

2366. Plodnost je dar, jedna od svrha zenidbe, jer bracna ljubav po svojoj naravi tezi da bude plodna. Dijete ne dolazi izvana da se pridoda uzajamnoj

ljubavi supruznika; nice iz samog srca njihova uzajamnog dara kojemu je plod

i dovršenje. Takodjer Crkva, koja se "opredjeljuje za zivot", uci da "svaki bracni cin mora ostati otvoren za prenosenje zivota". "Uciteljstvo je ovu nauku izlozilo u vise navrata, i ona se temelji na neraskidljivoj vezi izmedju dvojakog znacenja bracnog cina: znacenja sjedinjenja i radjanja. Tu

je povezanost Bog ustanovio, i covjek je ne smije samovoljno raskinuti."

2367. Pozvani da daju zivot, supruznici sudjeluju u Bozjoj stvarateljskoj moci i ocinstvu. "U duznosti prenosjenja i odgajanja ljudskog zivota, sto treba smatrati njima svojstvenim poslanjem, supruzi znaju da su suradnici ljubavi Boga Stvoritelja i na neki nacin njezini tumaci. Stoga ce svoju zadacu ispuniti s ljudskom i krscanskom odgovornoscu."

2368. Posebni vidik te odgovornosti tice se regulacije poroda. Iz opravdanih

razloga, supruzi mogu zeljeti rasporediti radjanje svoje djece. Na njima je da i provjere da njihova zelja ne dolazi iz sebicnosti, nego da je u skladu s pravom velikodusnoscu odgovornog roditeljstva. Osim toga oni ce uskladiti

svoj postupak prema objektivnim moralnim mjerilima:

Stoga, kad je rijec o uskladjivanju bracne ljubavi s odgovornim prenosjenjem

zivota, moralnost postupanja ne ovisi samo o iskrenoj nakani i o procjeni

motiva nego je treba odrediti prema objektivnim mjerilima, koji se temelje na samoj naravi osobe i njezinih cina, mjerilima koji, u okviru iskrene ljubavi, postuju puni smisao uzajamnog darivanja i radjanja koje odgovara covjeku. To se pak ne moze postici ako se iskreno ne njeguje krepost bracne cistoce.

2369. "Ako se cuvaju oba dva bitna vida - vid sjedinjenja i vid radjanja - bracni cin u cijelosti zadrzava smisao uzajamne i istinske ljubavi kao i svoju usmjerenost prema uzvisenoj zadaci roditeljstva, na koju je covjek pozvan."

2370. Periodicno uzdrzavanje, metode regulacije poroda na temelju samopromatranja te primjena neplodnih razdoblja jesu u skladu s objektivnim moralnim mjerilima. Ove metode postavljaju tijelo supruznika, poticu ih na medjusobnu njeznost i pomazu odgoj za autenticnu slobodu. Naprotiv, u sebi je zao "svaki cin koji ili u vidu bracnog cina ili u njegovu vrsenju ili u razvoju njegovih prirodnih posljedica ima za svrhu ili je sredstvo da se onemoguci radjanje novog zivota":

Govoru, koji prirodno izrazava uzajamno i posvemasnje darivanje supruznika, kontracepcija suprotstavlja objektivno proturjecan govor, u kojem vise nije posrijedi posvemasnje darivanje drugome. Iz tog proizlazi da se ne samo pozitivno otklanja otvaranje zivotu vec i krivotvori unutarnja istina bracne ljubavi, koja je pozvana na osobnopotpuno darivanje. Ta antropoloska i moralna razlika izmedju kontracepcije i koristenja ritmickih razdoblja podrazumijeva dva poimanja osobe i ljudske spolnosti koja su nesvodiva jedan

na drugi.

2371. "Svima neka bude jasno da se ljudski zivot i duznost njegova prenosjenja ne ogranicuju samo na ovaj svijet niti se mogu samo po njemu mjeriti i shvatiti, nego da se uvijek odnose na vjecno odredjenje ljudi."

2372. Drzava je odgovorna za blagostanje gradjana. Zbog toga je zakonito da

ona poduzima mjere u svrhu usmjeravanja demografije pucanstva. To moze to

ciniti obavjesujuci objektivno i s postivanjem, a autoritativnim, i prisilnim naredbama. Ona ne moze zakonito zamijeniti inicijativu supruznika

koji su prvi odgovorni za radjanje i odgoj svoje djece. Drzava nije ovlastena da promice sredstva demografske regulacije protivna moralu.

DAR DJECE

2373. Sveto pismo i tradicionalna praksa Crkve gledaju u brojnim obiteljima

znak bozanskog blagoslova i velikodusnosti roditelja.

2374. Velika je bol bracnih parova koji otkriju da su neplodni. Abraham pita

Boga sto ce mu dati i dodaje: "Cemu mi tvoii darovi kad ostajem bez djece?"

(Post 15,2). Rahela vice svom muzu Jakovu: "Daj mi djecu! Inace cu svisnuti!" (Post 30,1).

2375. Treba ohrabriti istrazivanja koja idu za tim da se smanji ljudska neplodnost, pod uvjetom da budu "u sluzbi ljudske osobe, njezinih

neotudjivih prava, njezina pravog i cjelovitog dobra u skladu s Bozjim naumom i njegovom voljom."

2376. Tehnike koje uzrokuju odvajanje roditelja, zahvatom strane osobe u bracninar (davanje sperme ili zenske gamete, posudba maternice), tesko su nemoralne. Te tehnike (inseminacija i heterologna umjetna oplodnja) vrijedjaju pravo djeteta da bude rodjeno od oca i majke koje poznaje i koji su medju sobom vezani zenidbom. One su izdaja "iskljucivog prava supruznika da postanu otac i majka samo jedno pomocu drugoga".

2377. Ako se te tehnike (inseminacija i homologna umjetna oplodnja) primjenjuju u krilu bracnog para, mozda su manje stetne ali ostaju moralno neprihvatljive. One odvajaju spolni cin od cina radjanja. Cin zasnivanja djetetova postojanja nije vise cin kojim se dvije osobe daju jedna drugoj, vec cin koji "zivot i identitet zametka povjerava vlasti lijecnika i biologa uvodeci gospodovanje tehnike nad pocetkom i sudbinom ljudske osobe. Takav odnos gospodovanja u sebi je suprotan dostojanstvu i jednakosti koja mora biti zajednicka roditeljima i djeci". "S moralnog stanovista radjanje je liseno svog vlastitog savrsenstva kad nije zeljeno kao plod bracnog cina, to jest specificnog cina sjedinjenja supruznika (...). Samo postujuci vezu koja postoji izmedju znacenja bracnog cina i postivanja jedinstva ljudskog bica moguće je radjanje u skladu s dostojanstvom ljudske osobe."

2378. Dijete nije neki dug, nego dar. "Najuzviseniji dar braka" jest ljudska osoba. Dijete se ne moze smatrati objektom vlasnistva, cemu bi moglo voditi priznavanje nekoga toboznjeg "prava na dijete". Na tom podrucju samo dijete posjeduje istinska prava, to jest "da bude plod posebnog cina bracne

ljubavi

svojih roditelja kao i pravo da bude postivano kao osoba od trenutka svoga zaceca".

2379. Evandjelje pokazuje da fizicka neplodnost nije apsolutno zlo.

Supruznici koji, nakon sto su iscrpli zakonite utoke zdravstvu, trpe od neplodnosti pridruzit ce se Gospodinovu Krizu, vrelu svakoj duhovne plodnosti. Oni mogu pokazati svoju velikodusnost usvajajuci napustenu djecu

ili vrseci zahtjevne sluzbe u korist bliznjega.

IV. Grijesi protiv dostojanstva zenidbe

2380. Preljub. Ta rijec oznacava bracnu nevjeru. Kad dvoje njih od kojih je barem jedno u braku, stupaju u spolni odnos, makar i prolazan, cine preljub.

Krist osudjuje preljub, pa bio ucinjen i jednostavnom zeljom. Sesta zapovijed i Novi zavjet bezuvjetno osudjuju preljub. Proroci ukazuju na njegovu tezinu. U preljubu vide oblik grijeha idolopoklonstva.

2381. Preljub je nepravda. Onaj koji ga pocinja iznevjerava svoje obaveze. On ranjava znak saveza sto ga tvori bracna veza, vrijedja pravo drugog supruga i steti ustanovi braka, krseci ugovor na kojem se temelji. Preljub dovodi u pogibelj dobro ljudskog roda i djece koja trebaju postojanu vezu oditelja.

RASTAVA

2382. Gospodin Isus je naglasio izvornu nakanu Stvoritelja koji je htio nerazrjesivu zenidbu. On dokida popustanje koje se bilo uvuklo u stari Zakon.

Između krštenih katolika "tvrda i izvršena ženidba ne može se razriješiti nijednom ljudskom vlascu, a ni zbog ikakva razloga, osim smrću".

2383. Odvajanje supružnika sa zadržavanjem ženidbenog veza može biti zakonito u određenim slučajevima koje predviđa Kanonsko Pravo.

Ako građanska rastava ostaje jedini mogući način da se osiguraju određena

zakonita prava, kao briga za djecu ili zaštita vlasništva, može se podnijeti a da ne predstavlja moralne krivnje.

2384. Rastava je teski grijeh protiv naravnog zakona. Ona hoće da raskine ugovor koji su supružnici slobodno sklopili da žive jedno s drugim sve do smrti. Rastava vrijedja Savez spasenja što ga sakramentalni brak označuje. Sklapanje nove veze, makar bila priznata građanskim zakonom, povećava težinu loma: supružnik koji se ponovo vjenčao nalazi se u stanju javnog i trajnog preljuba:

Ako se muž, nakon što se rastavio od svoje žene, približi jednoj drugoj ženi, on je preljubnik, jer čini da ta žena počini preljub; a žena koja živi s njim je preljubnica, jer je privukla k sebi muža druge žene.

2385. Nemoralan značaj rastave dolazi također od nereda koji unosi u obiteljsku stanicu i u društvo. Taj nered uzrokuje teske štete: ostavljenom supružniku; djeci koja su ranjena rastavom roditelja i često razvlacena između njih; i društvu zbog zaraznog učinka, kojim rastava postaje pravom društvenom ranom.

2386. Moguce je da jedan od supruznika bude nevina zrtva rastave
proglasene

gradjanskim zakonom; on tada ne krsi moralnu zapovijed. Velika je naima,
razlika izmedju supruznika koji se iskreno trudio da bude vjeran
sakramentu

Zenidbe, a vidi da je nepravедno napusten, i onoga koji, zbog teske svoje
krivnje, rasi kanonski valjani brak.

DRUGI GRIJESI PROTIV DOSTOJANSTVA ZENIDBE

2387. Moze se shvatiti drama onoga koji, zeledi se obratiti Evandjelju,
mora

otпустiti jednu ili vise zena s kojima je godinama dijelio bracki zivot.

Ipak mnogozenstvo je protivno moralnom zakonu. Ono se u temelju
protivi

brackom zajednistvu: "izravno nijece Bozji naum kakav nam je na pocetku
objavljen; protivno je jednakom osobnom dostojanstvu zene i muza koji se
u

braku jedno drugome daruju u posvemasnjoj ljubavi, koja je zbog toga
jedinstvena i iskljuciva." Krscanin bivsi poligamist tesko je obvezan iz
pravедnosti postaviti obveze preuzete prema svojim bivsim zenama i
svojoj
djeci.

2388. Rodooskvrnuce oznacava intimne odnose izmedju rodjaka ili osoba
u

tazbinstvu na razini koja izmedju njih zabranjuje zenidbu. Sv. Pavao zigose
taj posebno tezak grijeh: "Opcenito se cuje o bludnosti medju vama (...) da
netko ima ocevnu zenu. (...) Snagom Gospodina nasega Isusa Krista, neka
se

takav preda Sotoni na propast tijela ..." (1 Kor 5,1.9-5) Rodooskvrnuce
kvari odnose u obitelji i oznacava nazadovanje prema animalnosti.

2389. Rodooskvrnucu mozemo pridodati i spolne zloporabe koje odrasli ucine nad djecom ili mladima koji su im povjereni na brigu. U tom slucaju grijeh se udvostrucuje sablaznjivim ugrozavanjem fizicke i moralne cjelovitosti mladih, koji ce time ostati obiljezeni cijelog zivota, i ujedno povredom odgojiteljske odgovornosti.

2390. Slobodna veza postoji kad muskarac i zena odbijaju dati pravni i javni oblik vezi koja ukljucuje spolnu intimnost,.

Izraz je varljiv: sto moze znaciti veza u kojoj se osobe ne obvezuju jedna prema drugoj i tako svjedoce manjak povjerenja jedne u drugu, u same sebe, ili u buducnost?

Izraz prikriva razlicite situacije: konkubinat, odbijanje braka kao takvog, nesposobnost vezati se obvezama na dugi rok.

2391. Mnogi se danas zalazu za neku vrst "prava na pokus", kada postoji nakana za vjencanje. Kako god bila cvrsta odluka oni koji se opredjeljuju za preuranjene spolne odnose takvi odnosi "niposto nisu kadri u punoj iskrenosti i vjernosti osigurati medjusobni odnos muskarca i zene, a jos ga manje mogu zastititi od tlapnji i hirova". Tjelesno jedinstvo moralno je zakonito samo onda kad se izmedju muskarca i zene uspostavi neopoziva zajednica zivota. Ljudska ljubav ne podnosi "pokusa". Ona zahtijeva potpun i definitivan medjusobni dar osoba.

Ukratko

2392. "Ljubav je temeljni i urodjeni poziv svakog ljudskog bica."

2393. Stvarajući ljudsko bice kao musko i zensko, Bog daje osobno dostojanstvo jednom i drugom jednako . Na svakome je od njih, muskarcu i zeni, da prepoznaju i prihvate svoj spolni identitet.

2394. Krist je uzor cistoce. Svaki krstenik pozvan je voditi cist zivot, svatko prema svom zivotnom stanju.

2395. Cistoca znaci integraciju spolnosti u osobi. Ona ukljucuje osobno vladanje samim sobom.

2396. Medju teske grijeha protiv cistoce treba navesti masturbaciju, blud, pornografiju i homoseksualne odnose.

2397. Savez koji su supruzi slobodno sklopili ukljucuje vjernost, a nalaze im duznost da cuvaju nerazrjesivost svog braka.

2398. Plodnost je dobro, dar, jedna od svrha zenidbe. Darujuci zivot, supruzi imaju udjela u Bozjem ocinstvu.

2399. Regulacija poroda predstavlja jedan od vidika odgovornog ocinstva i majcinstva. Ispravnost nakana supruznika ne opravdava pribjegavanje sredstvima koja su moralno neprihvatljiva (npr. izravna sterilizacija ili kontracepcija).

2400. Preljub i rastava, mnogozenstvo i slobodna veza teske su povrede dostojanstva zenidbe.

Clanak 7. SEDMA ZAPOVIJED

Ne ukradi (Izl 20,15; Pnz 5,19).

Ne ukradi (Mt 19,18).

2401 Sedma zapovijed zabranjuje nepravedno uzeti ili

zadržati dobro bliznjega i nanijeti stetu bliznjemu u njegovim dobrima na bilo koji način. Ona propisuje pravdu i ljubav u upravljanju zemaljskim dobrima i plodovima ljudskog rada. U cilju općeg dobra, zahtijeva postivanje

opće namjene dobara i prava privatnog vlasništva. Krscanski život trudi se podrediti Bogu i bratskoj ljubavi dobra ovoga svijeta.

I. Opća namjena i privatno vlasništvo dobara

2402 U početku, Bog je zemlju i njezina blaga povjerio zajedničkom upravljanju covjecnstva, da se ono za nju brine, da njome svojim radom zagospodari i uziva njezine plodove. Dobra stvorenog svijeta nami-jenjena su

cijelomu ljudskom rodu. Zemlja je ipak podijeljena među ljudima, da bi se

postigla sigurnost života, izložena oskudici i ugrožena nasiljem.

Prisvajanje dobara zakonito je radi jamstvo slobode i dostojanstva osobâ, radi pomaganja svakomu da namiri osnovne potrebe svoje i onih koji su mu na

brizi. Ono mora omogućiti da se među ljudima očituje naravna solidarnost.

2403 Pravo na privatno vlasništvo, steceno radom ili od drugih bastinom primljeno, ili darom, ne ukida prvobitni dar zemlje covjecnstvu kao

cjelini. Opća namjena dobara ostaje prvenstvenom, makar promicanje općeg

dobra zahtijeva postivanje privatnog vlasništva, njegova prava i njegova vrsenja.

2404 "Služeci se stvorenim dobrima, čovjek mora izvanjske stvari što ih zakonito posjeduje držati ne samo kao svoje nego i kao zajednicke: u smislu

da one mogu koristiti ne samo njemu, nego i drugima". Vlasništvo nad nekim

dobrom čini njegova posjednika upraviteljem Providnosti, koji treba nastojati da to dobro donese ploda i da se njegovim blagodatima okoriste i drugi, a ponajprije njegovi bliznji.

2405 Proizvodna dobra - tvarna ili netvarna - kao što su zemlje ili tvornice, stručno znanje ili umijeca,

iziskuju brigu svojih posjednika da bi od njihovih plodova imao koristi što veći broj ljudi. Posjednici uporabnih i potrosnih dobara moraju ta dobra rabiti umjereno, pridržavajući njihov ponajbolji dio za gosta, za bolesnika, za siromaha.

2406 Politicka vlast ima pravo i dužnost u službi općeg dobra ravnati zakonitim vrsenjem prava vlasništva.

II. Postivanje osoba i njihovih dobara

2407 U predmetu ekonomije, postivanje ljudskog dostojanstva zahtijeva vrsenje kreposti umjerenosti, da bi se ublazila privrženost dobrima ovoga svijeta; kreposti pravednosti, da bi se postovala prava bliznjega i dalo mu se ono što mu pripada; i solidarnosti, slijedeći zlatno pravilo i darežljivost Gospodina koji "premda bogat, poradi vas postade siromasan,

da

se vi njegovim siromastvom obogatite" (2 Kor 8,9).

POSTIVANJE DOBARA DRUGOGA

2408 Sedma zapovijed zabranjuje kradju, to jest otimanje tudjega dobra protiv razumne volje vlasnikove. Nema kradje ako se vlasnikova privola moze

pretpostaviti ili ako je uskrata protivna razumu i opcoj namjeni dobara. To je slucaj prijeke i ocite nuzde, kad je raspolaganje tudjim dobrima i njihova uporaba jedini nacin da se namire neposredne i bitne potrebe (hrana, zaklon, odjeca).

2409 Svaki nacin nepravedna uzimanja i zadrzavanja tudjega dobra, pa i kad

ne protuslovi odredbama gradjanskog zakona, protivan je sedmoj zapovijedi.

Tako, namjerno zadrzati pozajmljena dobra ili izgubljene predmete; varati u

trgovini; placati nepravedne place; povisivati cijene spekulirajuci neznanjem ili nevoljom drugoga. Moralno su nedopusteni jos i: spekulacija kojom se umjetno mijenja procjena dobara, u cilju da se od njih izvuce korist na stetu drugoga; podmicivanje kojim se izokrece sud onih koji moraju

donijeti odluke u skladu s pravom; prisvojenje i privatna uporaba drustvenih

dobara nekog poduzeca; lose obavljene radovi, varanje u prijavi porezne osnovice, krivotvorenje cekova i racuna, pretjerano trosenje, rasipnistvo.

Hotimicno ciniti stetu privatnim ili javnim vlasnistvima protivno je moralnom zakonu i zahtijeva odstetu.

2410 Obecanja se moraju održati, a ugovori strogo postovati, ukoliko je preuzeta obveza moralno ispravna. Znatan dio gospodarskog i društvenog života ovisi o vrijednosti ugovorâ medju fizickim ili pravnim osobama. Tako trgovački ugovori o prodaji ili o kupnji, stambeni ili radni ugovori. Svaki ugovor mora se utanaciti i izvršiti u dobroj namjeri.

2411 Ugovori podliježu zamjenickoj (komutativnoj) pravедnosti koja ravna

razmjenama medju osobama u punom postivanju njihovih prava.

Zamjenicka

pravедnost strogo obvezuje; ona zahtijeva zastitu pravâ vlasništva, placanje

dugova i vrsenje slobodno ugovorenih obveza. Bez zamjenicke pravde nikakav

drugi oblik pravde nije moguć. Zamjenicka pravедnost razlikuje se od zakonske (legalne) pravедnosti, koja se odnosi na ono što gradjanin pravicno

duguje zajednici, i od diobene (distributivne) pravедnosti, koja ravna onim što zajednicauguje gradjanima razmjerno njihovim prinosima i njihovim potrebama.

2412 Kreposcu zamjenicke pravедnosti, odsteta za pocinjenu

nepravdu zahtijeva povrat otetog dobra vlasniku: Isus blagoslivlje Zakeja zbog njegove obveze: "Ako sam koga u cemu prevario, vracam cetverostruko"

(Lk 19,8). Oni koji su, izravno ili neizravno, prisvojili neko tudje dobro, dužni su vratiti ga, ili vratiti jednaku vrijednost u naravi ili u vrsti, ako je stvar nestala, kao i plodove i koristi što bi ih od toga zakonito bio dobio vlasnik. Isto tako dužni su vratiti, u razmjeru svoje odgovornosti i probitka, svi oni koji su na neki način sudjelovali u kradji, ili su se njome okoristili znajući da je to kradja; na primjer oni koji su kradju

narucili, ili pomogli, ili prikrili.

2413 Igre na sreću (kartanje, itd.) i oklade nisu same po sebi protivne pravdi. One postaju moralno neprihvatljivima kad lisavaju osobu onoga sto joj je nuzno za namirenje vlastitih i tudjih potreba. Igracka strast moze postati teskim robovanjem. Nepravедno se kladiti ili varati na kartama tezak

je grijeh, osim ako je nanesena steta tako laka da je onaj kome je ucinjena ne moze razumno smatrati vaznom.

2414 Sedma zapovijed zabranjuje cine ili pothvate koji, iz bilo kojeg razloga, sebicnoga ili ideoloskoga, trgovackoga ili totalitarnoga, vode k zarobljavanju ljudskih bica, nepriznavanju njihova osobnog dostojanstva, njihovoj prodaji ili zamjeni kao da su trgovacka roba. Grijeh je protiv osobâ i njihovih temeljnih prava nasiljem ih svoditi na uporabnu vrijednost ili na izvor dobitka. Sveti Pavao naredio je jednom gospodaru krscaninu neka prihvati svoga roba krscanina "ne kao roba, nego kao brata (...), kao covjeka, u Gospodinu" (Flm 16).

POSTIVANJE CJELOVITOSTI STVORENJA

2415 Sedma zapovijed zahtijeva postivanje cjelovitosti stvorenja. Zivotinje,

kao i biljke i neziva bica, po prirodi su namijenjene opcem dobru prosloga, sadasnjeg i buduceg covjecanstva. Uporaba rudnih, biljnih i zivotinjskih zaliha svega svijeta ne moze biti odvojena od postivanja moralnih zahtjeva.

Gospodstvo nad nezivim i zivim bicima, sto ga je Stvoritelj dao covjeku, nije posvemasnje; ono se mjeri brigom za kakvocu zivota bliznjega, podrazumijevajuci tu i buduce narastaje; i zahtijeva religiozno postivanje cjelovitosti stvorenja.

2416 Zivotinje su stvorovi Bozji. Bog ih okružuje svojom providnosnom skrbi.

Samim svojim postojanjem one ga blagoslivlju i slave. I ljudi su dužni prema

njima biti dobrohotni. Sjetimo se s kojom su nježnošću sveci, kao sveti Franjo Asiški ili sveti Filip Neri, postupali prema zivotinjama.

2417 Bog je povjerio zivotinje upravi onoga kojega je stvorio na svoju sliku. Zakonito je dakle služiti se zivotinjama za hranu i za izradbu odjece. Može ih se pripitomljivati da bi čovjeku pomagale u njegovu radu i dokolici. Ako ostaju u razumnim granicama, medicinski i znanstveni pokusi na

zivotinjama moralno su prihvatljivi, jer pridonose njegovanju ili postedi ljudskih života.

2418 Protivno je ljudskom dostojanstvu zadavati zivotinjama uzaludne patnje

i rasipati njihove živote. Nedostojno je također trošiti za njih svote koje bi ponajprije morale olaksavati ljudske nevolje. Može se voljeti zivotinje; ne može im se davati osjećaji koji se duguju samo osobama.

III. Društveni nauk Crkve

2419 "Kršćanska Objava vodi k visem razumijevanju zakonâ društvenog života".

Crkva prima od Evandjelja punu objavu istine o čovjeku. Kad vrši poslanje navijestanja Evandjelja, ona, u ime Kristovo, svjedoci čovjeku o njegovu vlastitom dostojanstvu i o zvanju na zajedništvo osobâ; ona ga uci zahtjevima pravde i mira, sukladnima mudrosti Božjoj.

2420 Crkva donosi moralni sud, u gospodarskim i društvenim pred-

metima, "kad temeljna prava osobe ili spas dusâ to zahtijevaju". Sto se tice moralnog podrucja, njezino je poslanje razlicito od poslanja gradjanskih vlasti: Crkva se brine za vremenite vidove opceg dobra ukoliko su upravljani najvisem Dobru, nasoj posljednjoj svrsi. Ona nastoji svojski preporucivati ispravne stavove u odnosu na zemaljska dobra i u drustveno-gospodarskim odnosima.

2421 Drustvena nauka Crkve razvila se u devetnaestom stoljecu, u doba susreta Evandjelja s modernim industrijskim drustvom, njegovim novim ustrojtstvom za proizvodnju potrosnih dobara, njegovim novim poimanjem drustva, drzave i vlasti, njegovim novim oblicima rada i vlasnistva. Razvitak nauke Crkve, u ekonomskim i drustvenim predmetima, svjedoci trajnu vrijednost crkvenog ucenja, i istodobno pravi smisao njezine uvijek zive i djelatne Predaje.

2422 Drustveni nauk Crkve sadrzi sklop ucenja koji se malo pomalo granao po tumacenju kojim je Crkva tijekom povijesti, uz pratnju Duha Svetoga, objasnjavala dogadjaje u svjetlu cjelokupnosti rijeci objavljene od Krista Isusa. Taj nauk postaje za ljude dobre volje to prihvatljivijim sto dublje nadahnjuje ponasanje vjernikâ.

2423 Drustvena nauka Crkve predlaze nacela za razmisljanje; naznacuje mjerila za prosudjivanje; daje smjernice za djelovanje. Svaki sustav po kojemu bi drustveni odnosi bili potpuno podredjeni ekonomskim cimbenicima protivan je naravi ljudske osobe i njezinih cina.

2424 Teorija koja od dobiti cini isključivo pravilo i posljednji cilj ekonomske djelatnosti moralno je neprihvatljiva. Neuredna pohlepa za novcem redovito proizvodi opake učinke. To je jedan od uzroka mnogih sukoba što smućuju društveni red. Sustav koji "žrtvuje temeljna prava osoba i skupina kolektivnoj organizaciji proizvodnje" protivan je ljudskom dostojanstvu. Svaki postupak koji osobe svodi na puka sredstva u cilju dobiti zarobljuje čovjeka, vodi k idolopoklonstvu novca i pridonosi sirenju ateizma. "Ne možete služiti Bogu i Mamoni" (Mt 6,24; Lk 16,13).

2425 Crkva je odbacila totalitarne i ateističke ideologije, povezane, u moderno doba, s "komunizmom" ili "socijalizmom". K tome, u praksi "kapitalizma" odbila je individualizam i apsolutno prvenstvo zakona tržišta nad ljudskim radom. Regulacija ekonomije samim centraliziranim planiranjem u osnovi izopacuje društvene sveze; a regulacija samim zakonom tržišta vrijedja društvenu pravdu, "jer ima mnogo ljudskih potreba koje tržište ne može zadovoljiti". Treba zagovarati razumnu regulaciju tržišta i ekonomskih inicijativa, po ispravnoj ljestvici vrijednosti i u cilju općeg dobra.

IV. Ekonomska djelatnost i društvena pravednost

2426 Razvitak gospodarskih djelatnosti i rast proizvodnje namijenjeni su namirivanju ljudskih potreba. Ekonomski život ne ide samo za porastom proizvodnje dobara i za povećavanjem dobiti ili moci; on je najprije

upravljen sluzenju osobama, cijelomu covjeku i svoj ljudskoj zajednici.

Vodjena vlastitim metodama, ekonomska djelatnost da bi odgovorila naumu

Bozjem o covjeku, mora se odvijati u granicama moralnog reda, u skladu s drustvenom pravednoscu.

2427 Ljudski rad proizlazi neposredno od osoba stvorenih na sliku Bozju, i pozvanih proizvesti, jedni s drugima i jedni za druge, djelo stvaranja, ovladavajući zemljom. Rad je dakle dužnost: "Tko neće da radi, neka i ne jede" (2 Sol 3,10). Rad časti Stvoriteljeve darove i primljene talente. On može biti i otkupiteljski. Podnoseći mučan trud rada u jedinstvu s Isusom, zanatlijom iz Nazareta i raspetim na Kalvariji, čovjek na neki način suraduje sa Sinom Božjim u njegovu otkupiteljskom djelu. On se iskazuje učenicom Kristovim noseći križ, svaki dan, u djelatnosti koju je pozvan vršiti. Rad može biti sredstvo posvećenja i prodahnjivanje zemaljskih stvarnosti Duhom Kristovim.

2428 Radom, osoba vrši i ispunjuje dio sposobnosti upisanih u njezinu narav.

Prvotna vrijednost rada stoji u samom čovjeku, koji mu je tvorac i namjenik.

Rad je za čovjeka, a ne čovjek za rad.

Svakome mora biti omogućeno da u radu crpi sredstva za uzdržavanje života

svoga i svojih i za sluzenje ljudskoj zajednici.

2429 Svatko ima pravo na ekonomsku inicijativu, svatko će svoje talente zakonito upotrebljavati da bi pridonio obilju od kojeg svi mogu imati koristi i da bi ubrao pravedne plodove svojih napora. Paziti će da se ravna po odredbama što ih zakonite vlasti donose u cilju općeg dobra.

2430 Gospodarski život dovodi u pitanje različite probitke, koji su često međusobno suprotstavljeni. Tako se objašnjuje izbijanje sukoba što ga obilježuju. Treba nastojati da se ti sukobi izgode pregovorima koji će postaviti prava i dužnosti svake društvene strane: odgovornih za poduzeca, predstavnikâ radnikâ, na primjer sindikalnih organizacija, i, ako treba, javnih vlasti.

2431 Odgovornost države. "Ekonomska djelatnost, osobito djelatnost tržišne ekonomije, ne može se odvijati u institucionalnoj, pravnoj i političkoj praznini. Ona pretpostavlja da su osigurana jamstva pojedinačnih sloboda i vlasništva, kao i čvrsta valuta i djelotvorne javne službe. Bitna je zadaća države da osigura ta jamstva, kako bi oni koji rade mogli uživati plod svoga rada i, dosljedno, osjećati se poticanima da ga obavljaju djelotvorno i posteno. (...) Država je dužna nadzirati i ravnati primjenom ljudskih prava na ekonomskom polju; na tom području, ipak, prva odgovornost ne pripada državi nego ustanovama i raznim skupinama i udrugama koje tvore društvo".

2432 Odgovorni za poduzeće snose pred društvom ekonomsku i ekološku odgovornost za svoje radnje. Oni su dužni uzimati u obzir dobro osobâ a ne samo povisjenje dobitaka. Dobici su ipak potrebni: oni omogućuju ulaganja koja osiguravaju budućnost poduzeca; i jamče zaposlenost.

2433 Pristup radu i struci mora biti otvoren svima bez nepravedna razlučivanja, muškima i ženscima, zdravima i prikraćenima, domaćima i useljenicima. Već prema prilikama, društvo mora sa svoje strane pomoći

gradjanima da si priskrbe rad i zaposlenje.

2434 Pravedna placa zakonit je plod rada. Uskracivati je ili zadržavati može

biti velika nepravda. Da se odredi pravica naknada, treba uzeti u obzir potrebe i ujedno prinose svakoga. "Uzimajući u obzir posao i proizvodnost svakoga, stanje poduzeca i opće dobro, rad mora biti tako nagradjen da se čovjeku i njegovima namaknu sredstva za dostojno materijalno, društveno, kulturno i duhovno življenje". Sporazum između strana nije dostatan da se moralno opravda visina place.

2435 Strajk je moralno opravdan kad se pokaze kao neizbjezivo ili barem nužno sredstvo, u vidu srazmjerne koristi. Postaje moralno neprihvatljiv kad

je radnici nasiljem, ili ako mu se pridaju ciljevi koji nisu izravno povezani s uvjetima rada ili su protivni općem dobru.

2436 Nepravedno je ne placati ustanovama socijalnog osiguranja prinose određene od zakonitih vlasti.

Gubitak zaposlenja uslijed nezaposlenosti gotovo je uvijek, za onoga tko mu

je žrtvom, povreda njegova dostojanstva i prijetnja ravnovjesju života. Uz stetu što je on osobno podnosi, proistjecu iz toga i mnoge opasnosti za njegovu obitelj.

V. Pravda i solidarnost među narodima

2437 Na međunarodnoj razini, nejednakost ekonomskih zaliha i sredstava tolika je da uzrokuje pravi "jaz" među narodima. S jedne strane su oni koji posjeduju i umnazaju sredstva razvoja, a s druge oni koji gomilaju dugove.

2438 Razliciti uzroci religijske, politicke, ekonomske i financijske naravi, daju danas "socijalnom pitanju svjetsku sirinu". Medju narodima kojih su politike vec medjuovisne nuzna je solidarnost. Ona je jos nuznija kad je posrijedi zaustavljanje "izopacenih mehanizama" koji prijece razvitak manje

uznapredovalih zemalja. Zloporabne, ako ne i lihvarskefinancijske sustave, nepravedne trgovinske odnose medju narodima, utrku u naoruzavanju treba

zamijeniti opcim naporom da se zalihe pokrenu prema ciljevima moralnoga,

kulturnog i ekonomskog razvitka, "iznova odredjujuci prednosti i ljestvice vrijednosti".

2439 Bogati narodi imaju tesku moralnu odgovornost prema narodima koji ne

mogu sami osigurati sredstva svoga razvitka, ili su u tome bili sprijeceni tragicnim povijesnim dogadjajima. To je duznost solidarnosti i ljubavi; to je i obveza pravednosti ako blagostanje bogatih naroda proizlazi iz izvora koji nisu bili pravedno placeni.

2440 Izravna pomoc jest prikladan odgovor na neposredne, izvanredne potrebe,

prouzrocene, na primjer, prirodnim katastrofama, posastima itd. Ali ona nije

dovoljna za prevladavanje teskih nevolja prouzročenih stanjem oskudice ni za

trajno zadovoljenje potrebâ. Treba takodjer reformirati medjunarodne ekonomske i financijske ustanove, kako bi bolje promicale pravicne odnose s

manje uznapredovalim zemljama. Treba podupirati napor siromasnih zemalja

koje se trude oko svog razvoja i oslobodjenja. Ova nacela treba na posve osobit nacin primijeniti na podrucju zemljo-radnje. Seljaci, osobito u trecem svijetu, tvore pretezito mnostvo siromasnih.

2441 Rast smisla za Boga i poznavanja samoga sebe u osnovi je svakoga cjelovitog razvitka ljudskoga drustva. Tada razvitak umnaza materijalna dobra i stavlja ih u sluzbu osobe i njezine slobode, smanjujuci ekonomsku bijedu i izrabljivanje. On promice postivanje kulturnog identiteta i otvorenost transcendenciji.

2442 Ne spada na crkvene pastire izravno se uplitati u politicko djelo i u organizaciju drustvenog zivota. Ta zadaca spada u zvanje vjernikâ laikâ, koji sa svojim sugradjanima djeluju na vlastitu inicijativu. Drustvena djelatnost moze ukljucivati mnogo konkretnih putova, ali ce joj uvijek biti cilj opce dobro i bit ce u skladu s evandjeoskom porukom i naukom Crkve. Spada na vjernike laike "prozimati vremenite stvarnosti krscanskim zalaganjem i u tom pokazivati da su svjedoci i djelatnici mira i pravde".

VI. Ljubav prema siromasima

2443 Bog blagoslivlje one koji pritjecu u pomoc siromasima a osudjuje one

koji se od njih odvracaju. "Tko od tebe sto zaiste, podaj mu! I ne okreni se od onoga koji hoce da mu pozajmis" (Mt 5,42). "Besplatno primiste, besplatno

dajte" (Mt 10,8). Isus Krist prepoznat ce svoje izabranike po onome sto su ucinili za siromahe. To sto se "siromasima navjescuje evandjelje" (Mt 11,5),

znak je Kristove prisutnosti.

2444 "Ljubav Crkve prema siromasima (...) dio je njezine stalne tradicije".

Ta se ljubav nadahnjuje Evandjeljem blazenstava, Isusovim siromastvom i paznjom prema siromasima. Ljubav prema siromasima jedan je od razloga duznosti rada, kako bi se "imalo sto podijeliti s potrebnima" (Ef 4,28). Ona se ne proteze samo na materijalno siromastvo, nego i na mnogobrojne oblike

kulturnoga i vjerskog siromastva.

2445 Ljubav prema siromasima nespojiva je s neumjerenom ljubavlju prema

bogatstvu ili sebicnom uporabom bogatstva: De sada, bogatasi, proplacite i zakukajte zbog nevolja koje ce vas zadesiti! Bogatstvo vam istrunu, haljine vase postadose hrana moljcima, zlato vam i srebro zardja i rdja ce njihova biti svjedocanstvo protiv vas te ce kao vatra izjesti tijela vasa! Zgrnuste blago u posljednje dane! Evo: placa kosaca vasih njiva - koju im uskratiste - vice; i vapaji zetelaca doprijese do usiju Gospoda nad Vojskama.

Raskosno

ste na zemlji i razvratno zivjeli, utoviste srce svoje za dan klanja!

Osudiste i ubiste pravednika: on vam se ne suprotstavlja! (Jak 5,1-6).

2446 Sveti Ivan Zlatousti snazno pripominje: "Ne dati siromasima da imaju

udjela u nasim vlastitim dobrima, znaci okradati ih i oduzimati im zivot.

Dobra koja drzimo nisu nasa, nego njihova". "Treba najprije udovoljiti zahtjevima pravde, da se ne bi davalo kao dar ljubavi ono sto se vec duguje

u ime pravde":Kad siromasima dajemo prijeko potrebne stvari, ne iskazujemo

im time neku osobnu darezljivost, nego im vracamo sto je njihovo. Visie nego

cin ljubavi, vrsimo duznost pravednosti.

2447 Djela milosrdja jesu djela ljubavi kojima pritjecemo u pomoc bliznjemu u njegovim tjelesnim i duhovnim potrebama. Poucavati, savjetovati, tjesiti, bodriti, djela su duhovnog milosrdja, kao i prastati i strpljivo podnositi. Djela tjelesnog milosrdja jesu poglavito nahraniti gladne, ugostiti beskučnike, odjenuti one koji trebaju odjece, pohoditi bolesne i utamnicene, pokopati mrtve. Medju tim djelima, milostinja dana siromasima jedno je od glavnih svjedocanstava bratske ljubavi: ujedno je i vrsenje pravde koje je Bogu milo: Tko ima dvije haljine, neka podijeli s onim koji nema. U koga ima hrane, neka ucini isto tako (Lk 3,11). Dajte za milostinju ono iznutra, i gle - sve vam je cisto (Lk 11,41). Ako su koji brat ili sestra goli, bez hrane svagdanje, pa im tkogod od vas rekne: "Hajdete u miru, grijte se i sitite", a ne dade im ono sto im je potrebno za tijelo, kakva korist od toga? (Jak 2,15-16).

2448 "U mnogim svojim oblicima: u materijalnoj oskudici, nepravednu tlacanju,

tjelesnim i psihickim bolestima, i napokon u smrti, ljudska bijeda ocigledan

je znak prirodnog stanja slabosti, u kojoj se covjek nalazi poslije istocnoga grijeha, i potrebe spasenja. Zato je ona privlacila samilost Krista Spasitelja koji je htio da je uzme na se i da se poistovjeti s "najmanjima izmedju brace". Stoga pritisnutima bijedom ide prednost ljubavi

Crkve, koja, sve od svojih pocetaka, unatoc nevjernosti mnogih svojih clanova, nije se prestala zalagati da ih pridize, stiti i oslobadja. Ona je to cinila bezbrojnim dobrotvornim djelima koja ostaju uvijek i svugdje prijeko potrebna".

2449 Jos od Starog zavjeta, svakovrsne pravne mjere (godina otpusta, zabrana

kamatništva i zadržavanja zaloga, obveza desetine, dnevno plaćanje nadničara, pravo na pabircenje grozdja i zita) odgovaraju na poticaj Ponovljenog Zakona: "Kako siromaha nikada neće nestati iz zemlje, zapovijedam ti: sirom otvaraj svoju ruku svome bratu, svome siromahu i potrebitu u zemlji svojoj". (Pnz 15,11). Isus tu riječ čini svojom: "Jer siromahâ ćete uvijek imati sa sobom, ali mene neće uvijek imati" (Iv 12,8). Time on ne čini nistetnom zestinu drevnih prorostava: "Jer "kupuju siromaha za novac, potrebita za sandale" (Am 8,6), nego nas pozivlje da u siromasima koji su mu braca prepoznamo njegovu prisutnost: Onog dana kad ju

je majka ukorila sto u kucu prima siromahe i bolesne, sveta Ruza Linskarekla

joj je: "Kad služimo siromahe i bolesnike, mi služimo Isusa. Ne smijemo se

umoriti pomazuci bliznjemu, jer u njima služimo Isusa".

Ukratko

2450 "Ne ukradi" (Pnz 5,19). "Ni kradljivci, ni razbojnici neće bastiniti kraljevstva Bozjega" (1 Kor 6,10).

2451 Sedma zapovijed propisuje vršenje pravde i ljubavi u upravljanju zemaljskim dobrima i plodovima ljudskog rada.

2452 Dobra stvorenoga svijeta namijenjena su svemu ljudskom rodu. Pravo na

privatno vlasništvo ne ukida opće namjene dobara.

2453 Sedma zapovijed zabranjuje kradju. Kradja je nasilno prisvajanje tuđega dobra, protiv razumne volje vlasnikove.

2454 Svaki način nepravedna uzimanja i nepravedne uporabe tuđega dobra

protivan je sedmoj zapovijedi. Počinjena nepravda zahtijeva odštetu. Zamjenicka (komutativna) pravda zahtijeva povrat ukradenog dobra.

2455 Moralni zakon zabranjuje djela koja, iz trgovačkih ili totalitarnih ciljeva, vode k zarobljivanju ljudskih bića: kupovati ih, prodavati ih i mijenjati kao trgovačku robu.

2456 Gospodarenje nad rudnim, biljnim i životinjskim blagom svijeta, stoga

je Stvoritelj dao čovjeku, ne može se odijeliti od postivanja moralnih obveza, uključujući obveze prema budućim narastajima.

2457 Životinje su povjerene na upravljanje čovjeku, koji je dužan prema njima biti dobrohotan. One mogu služiti pravednu zadovoljavanju čovjekovih potreba.

2458 Crkva donosi sud o gospodarskim i društvenim stvarima kad to zahtijevaju temeljna prava osobe ili spas duša. Ona se brine za vremenito opće dobro ljudi ukoliko je podređeno najvisem Dobru, nasoj posljednjoj svrsi.

2459 Sam je čovjek tvorac, središte i cilj svekolikoga gospodarskog i društvenog života. Odlučujuća točka društvenog pitanja jest to da dobra od Boga stvorena za sve zaista i dospiju do svih, po pravdi i uz pomoć ljubavi.

2460 Prvotna vrijednost rada odnosi se na samog čovjeka, koji mu je tvorac i

kome je rad namijenjen. Po svom radu čovjek sudjeluje u djelu stvaranja.

Sjedinjen s Kristom rad može biti otkupiteljski.

2461 Pravi razvoj jest razvitak cijeloga čovjeka. Treba nastojati da raste sposobnost svake osobe da bi odgovorila svome zvanju, to jest Božjemu pozivu.

2462 Milostinja dana siromasima svjedocanstvo je bratske ljubavi: ona je i Bogu milo vršenje pravde.

2463 U mnoštvu ljudi bez kruha, bez krova, bez stalnoga mjesta, kako ne prepoznati Lazara, gladnoga prosjaka iz prispodobe? Kako ne čuti Isusa: "Ni meni ne učiniste" (Mt 25,45)?

Članak 8. OSMA ZAPOVIJED

Ne svjedoci lažno protiv bliznjega svoga (Izl 20,16).

Receno je starima: "Ne zaklinji se krivo, nego izvrši Gospodinu svoje zakletve" (Mt 5,33).

2464 Osmi zapovijed zabranjuje krivotvoriti istinu u odnosima s drugim. Taj moralni propis proistjece iz zvanja svetoga naroda da bude svjedokom svoga Boga koji jest istina i hoće istinu. Povrede istine, riječima ili djelima, izrazuju čovjekovo odbijanje da se obveze na moralnu ispravnost: duboke su nevjere Bogu, i u tom smislu podrivaju osnove Saveza.

I. Živjeti u istini

2465 Stari Zavjet svjedoci: Bog je vrelo svake istine. Njegova je Rijec istina. Njegov je Zakon istina. "Od koljena do koljena tvoja je vjernost" (Ps 119,90). Buduci da je Bog "Istinit" (Rim 3,4), clanovi njegova Puka pozvani su zivjeti u istini.

2466 U Isusu Kristu ocitovala se sva Bozja istina. "Pun milosti i istine" (Iv 1,14), on je "svjetlost svijeta" (Iv 8,12), on je Istina. "Nijedan koji u njega vjeruje, ne ostaje u tami" (Iv 12,46). Ucenik Isusov "ostaje u njegovoj rijeci" da bi upoznao "istinu koja oslobadja" i koja posvecuje. Slijediti Isusa, to znaci zivjeti od "Duha istine" (Iv 14,17) kojega Otac salje u njegovo ime i koji uvodi "u svu istinu" (Iv 16,13). Svoje ucenike Isus uci bezuvjetnoj ljubavi za istinu: "Vasa rijec neka bude: Da, da - ne, ne" (Mt 5,37).

2467 Covjek naravno tezi k istini. On ju je duzan castiti i svjedociti: "Po svom dostojanstvu, svi su ljudi, zato sto su osobe (...), samom svojom naravi poticani i, po moralnoj obvezi, duzni traziti istinu, ponajprije onu koja se tice religije. Duzni su i prionuti uz istinu netom je spoznaju i ravnati cijeli svoj zivot po zahtjevima istine".

2468 Istina kao ispravnost ljudskog djelovanja i govorenja zove se istinoljubivost, iskrenost ili otvorenost. Istina ili istinitost jest krepost kojom se covjek iskazuje istinitim u svojim djelima govoreci istinu svojim rijecima, cuvajuci se dvolicnosti, pretvaranja i licemjerja.

2469 "Ljudi ne bi mogli zivjeti zajedno kad ne bi imali medjusobnog povjerenja, to jest ne bi govorili istinu jedni drugima". Krepost istine pravedno daje drugomu ono sto mu se duguje. Istinitost se drzi ispravne sredine izmedju onoga sto se mora ocitovati i tajne koja se mora cuvati: ukljucuje postenje i diskreciju. Po pravdi, "covjek mora drugom covjeku

posteno ocitovati istinu".

2470 Kristov učenik prihvaća "živjeti u istini", to jest u jednostavnosti života sukladno primjeru Gospodinovu i ostajući u njegovoj istini.

"Reknemo

li da imamo zajedništvo s njime, a u tami hodimo, lažemo i ne činimo istine"

(1 Iv 1,6).

II. "Dati svjedocanstvo istini"

2471 Pred Pilatom, Krist proglašuje da je "dosao na svijet da da svjedocanstvo istini" (Iv 18,37). Krscanin se dakle ne smije "stidjeti svjedocanstva za Gospodina" (2 Tim 1,8). U prilikama koje iziskuju svjedocanje vjere, krscanin je mora ispovjediti bez dvosmislenosti, po primjeru svetog Pavla pred njegovim sucima. On treba čuvati "besprijeckornu savjest pred Bogom i pred ljudima" (Dj 24,16).

2472 Duznost krscana da sudjeluju u životu Crkve potice ih da djeluju kao svjedoci Evandjelja i obveza sto iz toga proistjecu. To svjedocanje jest prenosenje vjere rijecima i djelima. Svjedocanstvo je cin pravde koji potvrđuje istinu ili cin da bude upoznata: Svi krscani, gdje god živjeli, dužni su (...) primjerom života i svjedocanstvom rijeci, ocitovati novoga covjeka kojega su krštenjem obukli, i jakost Duha Svetoga koji ih je po potvrdi ojacao.

2473 Mucenstvo je vrhovno svjedocanstvo dano za istinu

vjere; oznacuje svjedocanstvo koje ide do smrti. Mucenik daje svjedocanstvo

za Krista umrlog i uskrsloga, s kojim je sjedinjen ljubavlju. Daje

svjedocanstvo za istinu vjere i krscanske nauke. On podnosi smrt cinom jakosti. "Pustite me da postanem hranom zvijeri. Po njima bit ce mi dano da prispijem Bogu".

2474 Crkva je s najvecom pomnjom skupljala uspomene na one koji su u svjedocanju vjere isli do kraja. To su Djela mucenikâ, koja tvore pismohrane

Istine, zapisane slovima krvi: Od carâ svijeta ni od kraljevstava ovoga vijeka nista mi nece poslužiti. Bolje je za mene umrijeti (da bih se sjedinio) s Kristom Isusom, nego kraljevati nad skrajnjim granicama zemlje.

Njega ja trazim, koji je umro za nas, njega ja hocu, koji je uskrsnuo za nas. Moje se rodjenje približuje...

Blagoslivljam te sto si me smatrao dostojnim ovoga dana i ovoga sata, dostojnim da budem ubrojen u broj tvojih mucenika (...). Ti si odrzao svoje obecanje, Boze vjernosti i istine. Za tu milost i za sve, hvalim te, blagoslivljam te, slavim te po vjecnomu i nebeskom Velikom Sveceniku, Isusu

Kristu, tvome ljubljennom Sinu. Po njemu, koji je s tobom i s Duhom, slava ti

budi dana, sada i u buducim vjekovima. Amen.

III. Povrede istine

2475 Kristovi ucenici "obukli su novoga covjeka stvorena po Bogu u pravednosti i svetosti istine" (Ef 4,24). "Odbacivsi laz", oni treba da "odbace od sebe svaku vrstu zloce i svaku vrstu lukavstine, licemjerja, zavisti i svaku vrstu klevetanja" (1 Pt 2,1).

2476 Lazno svjedocanstvo i krivokletstvo. Kad je izrecena javno, izjava protivna istini zadobiva osobitu tezinu. Pred sudom, ona biva laznim svjedocanstvom. Kad je izrecena pod prisegom, to je krivokletstvo. Takvi postupci pridonose ili osudi nevina covjeka, ili opravdanju krivaca, ili povecanju kazne optuzenih. I tesko skode vrsenju pravde i pravicnosti osude izrecene od sudaca.

2477 Postivanje dobra glasa osobâ zabranjuje svaki stav i svaku rijec koji im mogu prouzrociti nepravednu stetu. Postaje krivim: za neosnovan sud onaj tko, makar i presutno, prihvacu kao istinit, bez dostatna temelja, neki moralni manjak u svoga bliznjega; za ogovaranje onaj tko, bez objektivno valjana razloga, otkriva tudje manjke i pogreske osobama koje za to ne znaju; za klevetu onaj tko, tvrdnjama suprotnim istini, skodi dobru glasu drugih i daje prigodu za krive sudove o njima.

2478 Da se izbjegne neosnovan sud, svatko ce paziti da misli, rijeci i djela svoga bliznjega tumaci, koliko je moguće, u povoljnu smislu: Svaki dobar krscanin mora biti spremniji tvrdnju bliznjega spasiti nego osuditi; ako ne moze spasiti, neka pita kako je on razumije; pa ako je razumije lose, neka ga ispravi s ljubavlju; a ako to nije dosta, neka trazi sve prikladne nacine da se on, dobro je razumijevajuci, spasi.

2479 Ogovor i kleveta niste dobar glas i cast bliznjega. A cast je drustveno svjedocanstvo sto se daje ljudskom dostojanstvu, i svatko ima naravno pravo na cast svoga imena, na svoj dobar glas i na postovanje. Stoga, ogovor i kleveta vrijedjaju kreposti pravde i ljubavi.

2480 Treba otkloniti svaku rijec ili stav koji laskanjem, ulagivanjem ili dopadljivoscju bodre i utvrđuju drugoga u zloci njegovih djela i opakosti ponasanja. Laskanje je tezak grijeh ako postaje sukrivcem porokâ ili teskih grijeha. Zelja da se ucini usluga ili prijateljstvo ne opravdavaju

dvosmislenost govora. Laskanje je laki grijeh kad se zeli samo biti ugodnim,
izbjeci neko zlo, zadovoljiti neku potrebu, poluciti dopustene koristi.

2481 Hvastanje ili razmetanje jest pogreska protiv istine. Isto je i s porugom (ironijom) koja ide za podcjenjivanjem nekoga zlobno karikirajući
ovaj ili onaj vidik njegova ponasanja.

2482 "Laz je kad se govori neistina s nakanom varanja".Gospodin u lazi prokazuje djavolsko djelo: "Vama je otac djavao (...), nema istine u njemu: kad govori laz, od svojega govori, jer je lazac i otac lazi" (Iv 8,44).

2483 Laz je najizravnija povreda istine. Lagati, znaci govoriti ili raditi protiv istine, da se zavede u bludnju onaj tko je ima pravo saznati.
Ranjavajuci covjekov odnos prema istini i prema bliznjemu, laz vrijedja temeljni odnosaj covjeka i njegove rijeci prema Gospodinu.

2484 Tezina lazi mjeri se prema naravi istine koju izoblicuje, prema okolnostima i nakanama onoga tko laze, prema steti sto su je pretrpjeli oni koji su zrtve lazi. Iako je laz, u sebi, samo laki grijeh, postaje smrtnim grijehom kad tesko vrijedja kreposti pravde i ljubavi.

2485 Laz je po svojoj naravi za osudu. Ona je obescascenje rijeci kojoj je zadaca priopcivati drugima spoznatu istinu. Hotimicna nakana da se rijecima
protivnim istini bliznji zavede u bludnju jest povreda pravde i ljubavi.
Gresnost je jos veca kad nakana varanja prijeti opasnoscu kobnih posljedica
po one koji su odvraceni od istine.

2486 Buduci da je povreda kreposti istinitosti, laz je pravo nasilje ucinjeno drugomu. Ona ga pogadja u sposobnosti spoznaje, koja je uvjet za svaki sud i svaku odluku. Ona sadrzi klicu podjele duhova i svih zala sto ih ta podjela uzrokuje. Laz je pogubna za svako drustvo; potkapa povjerenje medju ljudima i razdire tkivo drustvenih odnosa.

2487 Svaka krivnja pocinjena protiv pravde i istine namece duznost odstete, pa i onda kad je krivcu oprosteno. Kad je nemoguće javno naknaditi neku krivicu, treba to uciniti potajno; ako onaj tko je pretrpio stetu ne moze biti izravno obestecen, treba mu dati zadovoljstinu moralno, u ime ljubavi. Ta duznost odstete tice se i krivnjâ pocinjenih protiv tudjega dobra glasa. Ta se odsteta, moralna i gdjekad materijalna, mora procijeniti po mjeri prouzrocene stete. Odsteta obvezuje u savjesti.

IV. Postivanje istine

2488 Pravo na priopcivanje istine nije bezuvjetno. Svatko mora suobliciti svoj zivot evandjeoskoj zapovijedi bratske ljubavi; a ona u konkretnim prilikama, zahtijeva da se procijeni je li ili nije prikladno otkriti istinu onomu tko za nju pita.

2489 Ljubav i postivanje istine moraju nalagati odgovor na svako trazenje obavijesti ili priopcenja. Dobro i sigurnost drugoga, postivanje privatnog zivota, opce dobro dostatni su razlog da se presuti sto ne smije biti poznato, ili da se upotrebi diskretan govor. Duznost da se izbjegne sablazan

cesto nalaze strogu diskreciju. Nitko nije duzan otkriti istinu onomu tko nema prava da je upozna.

2490 Tajna sakramenta pomirenja jest sveta, i ne može biti izdana ni pod kojom izlikom. "Sakramentalna je tajna nepovrediva; stoga je ispovjedniku apsolutno zabranjeno izdati pokornika bilo u čemu, riječima ili na drugi način, i iz bilo kojega razloga".

2491 Strukovne tajne - na primjer tajne političarâ, vojnikâ, liječnikâ, pravnikâ - ili povjerljivi iskazi dani pod tajnu moraju biti čuvani, osim u izvanrednim slučajevima kad bi čuvanje tajne moglo onome tko ih povjerava, onome tko ih prima ili nekomu trećem prouzročiti veoma teške štete koje se mogu izbjeći samo iznošenjem istine. Sve ako i nisu povjerene pod tajnu, privatne obavijesti škodljive drugima ne smiju se siriti bez teska i razmjerna razloga.

2492 Svatko mora čuvati pravednu suzdržljivost glede privatnog života ljudi.

Odgovorni za obavješćivanje moraju održavati pravilan razmjor između zahtjeva općeg dobra i postivanja posebnih prava. Upletanje sredstava obavješćivanja u privatni život osoba koje su u nekoj političkoj ili javnoj djelatnosti za osudu je ako škodi njihovoj intimnosti ili slobodi.

V. Upotreba sredstava društvenog priopćivanja

2493 U modernom društvu, sredstva društvenog priopćivanja imaju istaknutu

ulogu u obavješćivanju, kulturnom promicanju i formaciji. Ta uloga raste razmjerno s tehničkim napretkom, bogatstvom i raznolikosću prenesenih vijesti te utjecajem na javno mnijenje.

2494 Obavjestavanje preko mass-media u sluzbi je opceg dobra. Društvo ima

pravo na obavjestenost utemeljenu na istini, slobodi, pravdi i solidarnosti. Dobro vršenje toga prava zahtijeva da priopćivanje, glede predmeta, bude uvijek istinito i - u postivanju zahtjevâ pravde i ljubavi - potpuno; glede nacina, da bude posteno i prikladno, to jest da u pribavljanju i sirenju vijestî savjesno postuje moralne zakone, covjekova prava i dostojanstvo.

2495 "Nuzno je da svi clanovi društva vrse i na tom podrucju svoje duznosti

pravde i ljubavi. Neka se stoga i sredstvima društvenog priopćivanja trude oko oblikovanja i sirenja ispravna javnog mnijenja". Solidarnost se ocituje kao posljedica istinita i točna priopćivanja i slobodna protoka misli, koje pogoduju poznavanju i postivanju drugoga.

2496 Sredstva društvenog priopćivanja (osobito mass-media) mogu u korisnikâ

izazvati stanovitu pasivnost, cineci ih slabo pozornim potrosacima porukâ ili predstavâ. U pogledu mass-media korisnici ce sebi nametnuti umjerenost i

stegu. Osjecat ce duznost da si oblikuju prosvijetljenu i ispravnu savjest, da bi se lakse opirali manje postenim utjecajima.

2497 U novinstvu, odgovorni su, po samom svojem zvanju, obvezani, u sirenju

vijesti, sluziti istini i ne vrijedjati ljubav. Oni ce nastojati s jednakom brigom postaviti narav cinjenicâ i granice kritickog suda prema osobama. Moraju izbjegavati da ne padnu u ozloglasivanja.

2498 "Poradi opceg dobra gradjansku vlast vezu osobite duznosti (...) Ta je vlast duzna braniti i stititi istinitu i pravu slobodu izvjesivanja".

Donoseći zakone i bdijući nad njihovom primjenom, javna vlast pazit će da iz

lose uporabe medijâ ne "nastanu teske stete javnom cudoredju i napretku drustva". Ona će kaznjavati povredu svacijeg prava na dobar glas i na tajnu privatnog zivota. Pravovremeno i posteno davat će obavijesti koje se ticu opceg dobra ili su odgovor na utemeljenu uznemirenost pucanstva. Nista ne

može opravdati utjecanje laznim vijestima u svrhu manipuliranja javnim mnijenjem pomocu mass-media. Takvim zahvatima ne smije se stetiti slobodi

pojedinaца ni skupina.

2499 Moral prokazuje pogubu totalitarnih drzava koje sustavno krivotvore istinu, kroz medije vrse politicki pritisak na javno mnijenje,

"manipuliraju" optuzenima i svjedocima na javnom sudjenju umisljajuci da će

svoju strahovladu osigurati guseci i potiskujuci sve što smatraju "zlocinom misljenja".

VI. Istina, ljepota i sakralna umjetnost

2500 Vrsenje dobra popraceno je darom duhovnog uzitka i moralnom ljepotom.

Isto tako, istina nosi sa sobom radost i sjaj duhovne ljepote. Istina je sama po sebi lijepa. Covjeku obdarenu umom potrebna je istina rijeci, razumski izrazaj spoznaje stvorene i nestvorene stvarnosti; ali istina može naci i drugih, dopunskih izrazajnih oblika ljudskih, osobito kad treba docarati ono što je u njoj neizrecivo, dubine ljudskoga srca, uzdignuca duse, Bozji misterij. I jos prije nego se objavi covjeku rijecima istine, Bog mu se objavljuje sveopcim govorom stvorenoga, djela svoje Rijeci, svoje

Mudrosti: red i sklad svemira - sto ih znaju otkriti i dijete i znan-stvenik, "jer prema velicini i ljepoti stvorova mozemo po slicnosti razmisljati o njihovu Tvorcu", "jer stvorio ih je sam Tvorac ljepote" (Mudr 13,3). Mudrost je, naime, izljev moci Bozje, precisto izarivanje slave Svemogucega; zato se u nju ne uvlači nista necisto. Jer ona je odsjev Vjecne

Svjetlosti, neokaljano zrcalo djelatnosti Bozje, slika dobrote njegove (Mudr

7,25-26). Mudrost je ljepša od sunca, nadilazi sva zvijezdja, usporedjena sa

svjetlom ona ga nadmasuje; jer svjetlo ustupa mjesto noci, a protiv mudrosti

zlo ne preteze (Mudr 7,29-30). Ja se zaljubih u njezinu ljepotu (Mudr 8,2).

2501 "Stvoren na sliku Bozju" (Post 1,26), covjek i ljepotom umjetnickih djela izrazuje istinu svoga odnosa s Bogom Stvoriteljem. Umjetnost je, naime, jedan oblik izrazavanja vlastit ljudskom bicu; onkraj teznje da zadovolji zivotnim potrebama, sto je zajednicko svim zivim stvorovima, ona

je izobilni dar nutarnjeg bogatstva ljudskog bica. Plod talenta sto ga je Stvoritelj dao, i napora samoga covjeka, umjetnost je oblik prakticke mudrosti, koja sjedinjuje spoznanje i umijece da govorom dostupnim vidu ili

sluhu izrazi istinu jedne stvarnosti. Osim toga umjetnost nosi u sebi stanovitu slicnost s djelatnoscu Bozjom u stvorenomu, ukoliko se nadahnjuje

istinom i ljubavlju prema bicima. Kao i svaka druga ljudska djelatnost, umjetnost nema u sebi svoj apsolutni cilj, nego je usmjerena k posljednjem covjekovu cilju i njime je oplemenjena.

2502 Sakralna umjetnost istinita je i lijepa kad svojim oblikom odgovara

vlastitom zvanju: u vjeri i klanjanju, docaravati i slaviti transcendentno Bozje otajstvo, uzvisenu ljepotu istine i ljubavi, koja se pojavila u Kristu, "odsjevu njegove slave i otisku njegove biti" (Heb 1,3), u kojemu "prebiva tjelesno sva punina bozanstva" (Kol 2,9), duhovnu ljepotu koja se odražuje u Presvetoj Djevici Bogorodici, andjelima i svecima. Prava sakralna

umjetnost vodi covjeka klanjanju, molitvi i ljubavi prema Bogu Stvoritelju i

Spasitelju, Svetomu i Posvetitelju.

2503 Stoga biskupi moraju, sami ili po svojim zastupnicima, voditi skrb o promicanju sakralne umjetnosti, stare i suvremene, u svim njezinim oblicima, te, s istom religioznom brigom, iz liturgije i bogoslužnih prostora uklanjati sve što nije sukladno istini vjere i autentičnoj ljepoti sakralne umjetnosti.

Ukratko

2504 "Ne reci lazno svjedocanstvo protiv bliznjega svoga" (Izl 20,16).

Kristovi ucenici obukli su "novog covjeka, po Bogu stvorena u pravednosti i

svetosti istine" (Ef 4,24).

2505 Istina ili istinitost jest krepost kojom se covjek iskazuje istinitim u svojim djelima govoreci istinu svojim rijecima, cuvajuci se dvolicnosti, pretvaranja i licemjerja.

2506 Krscanin se ne smije stidjeti "svjedocanstva za Gospodina nasega" (2 Tim 1,8), djelom i rijecju. Mucenstvo je najvise svjedocanstvo dano istini vjere.

2507 Postivanje dobra glasa i casti osobâ zabranjuje svaki stav i svaku riječ ogovaranja ili klevete.

2508 Laz je kad se govori neistina s nakanom varanja bliznjega koji ima pravo na istinu.

2509 Grijech pocinjen protiv istine iziskuje odstetu.

2510 U konkretnim prilikama, zlatno pravilo pomaze razabrati, je li ili nije prikladno otkriti istinu onomu tko za nju pita.

2511 "Sakramentalna je tajna nepovrediva". Strukovne se tajne moraju cuvati.

Povjerljivi iskazi stetni drugima ne smiju se siriti.

2512 Društvo ima pravo na obavjestenost utemeljenu na istini, slobodi i pravdi. Uputno je drzati se umjerenosti i stege u upotrebi sredstava drustvenog priopcivanja.

2513 Lijepa umjetnosti, a osobito sakralna, "po svojoj naravi ukazuju na neizmjernu Bozju ljepotu koja treba biti na neki nacin izrazena ljudskim djelima, i utoliko su vise usmjerene Bogu i promicanju njegove hvale i slave, ukoliko im se ne postavlja nikakav drugi cilj nego da, svojim djelima, sto vise pridonesu da se srca ljudi pobožno obracaju Bogu".

lanak 9. DEVETA ZAPOVIJED

Ne pozeli kuce bliznjega svoga! Ne pozeli zene bliznjega svoga; ni sluge njegova, ni sluskinje njegove, ni vola njegova, ni magarca njegova, niti

ista sto pripada bliznjemu tvome! (Izl 20, 17).

Tko god s pozudom pogleda zenu, vec je s njome ucinio preljub u srcu (Mt 5, 28).

2514 Sveti Ivan razlikuje tri vrste pohota ili pozuda: pozuda tijela, pozuda ociju i oholost zivota. Slijedeci katolicku katehetsku predaju, deveta zapovijed zabranjuje tjelesnu pozudu; deseta zabranjuje pozudu za dobrima bliznjega.

2515 U etimoloskom smislu "pozuda" moze znaciti svaki oblik zestoke covjekove zelje. Krscansko bogoslovlje dalo joj je posebno znacenje pokreta sjetilnosti koji se protivi ljudskom razumu. Apostol sveti Pavao poistovjecuje to s pobunom koju "tijelo" vodi protiv "duha". Ona je posljedica neposluha prvoga grijeha. Ona unosi nered u moralne covjekove sposobnosti i, premda u samoj sebi nije grijeh, covjeka cini sklonim grijehu.

2516 U covjeku, jer je bice sastavljeno, duh i tijelo, vec postoji odredjena napetost, vodi se odredjena borba nagnuca izmedju "duha" i "tijela". Ta je borba zapravo bastina grijeha: u isti mah mu je posljedica i potvrda., Ona je dio svakodnevnog iskustva duhovne borbe:

Prema Apostolu, nije rijec o preziru i osudi tijela koje s duhovnom dusom sacinjava covjekovu narav i njegovu osobnost kao subjekta; on naprotiv govori o djelima ili bolje o trajnim raspolozenjima - krepostima i manama - moralno dobrima ili zlima, koja su plod podloznosti F(u prvom slucaju) ili otpora (u drugom slucaju) spasonosnom djelovanju Duha Svetoga. Zato apostol pise: "Ako zivimo po Duhu, po Duhu se i ravnajmo" (Gal 5, 25)

I. Ciscenje srca

2517 Srce je srediste moralne licnosti: "Iz srca izvire opake namisli, ubojstva, preljubi, bludnistva, kradje, lazna svjedocanstva, psovke" (Mt 15, 19). Borba protiv tjelesne pozude prolazi kroz ciscenje srca i vjezbanje umjerenosti:

Sacuvaj se u jednostavnosti, nevinosti i bit ces poput male djece koja ne poznaju razaralacko zlo sto razara zivot ljudi.

2518 Sesto blazenstvo navijesta: “Blago cistima srcem: oni ce Boga gledati” (Mt 5, 8). “Cisti srcem” su oni koji su svoj um i volju uskladili sa zahtjevima Bozje svetosti, poglavito na tri podrucja: u ljubavi, cistoci ili spolnoj ispravnosti i u ljubavi prema istini i pravovjerju. Postoji veza izmedju cistoce srca, tijela i vjere:

Vjernici treba da vjeruju clanke Vjerovanja “da se vjerujuci pokoravaju Bogu; da pokoravajuci se zive dobro; da ziveci dobro ciste svoje srce i da cisteci srce razumiju ono sto vjeruju.

2519 “Cistima srcem” obecano je da ce gledati Boga licem u lice i da ce mu biti slicni. Cistoca srca je preduvjet za gledanje. Vec odsada daje nam da vidimo kako Bog vidi, da drugoga primamo kao “bliznjega”; omogucuje nam da u ljudskom tijelu, svojem i bliznjega, vidimo hram Duha Svetoga, ocitovanje bozanske ljepote.

II. Borba za cistocu

2520 Krstenje daje onome koji ga prima milost ociscenja od svih grijeha. Ali krstenik mora nastaviti borbu protiv pozude tijela i neurednih pohota. Po milosti Bozjoj postize cistocu srca:

- *kreposcu i darom cistoce*, jer cistoca daje da ljubimo ispravna i nepodijeljena srca;
- *cistom nakanom* koja se sastoji u tom da nam je vazda pred ocima istinski covjekov cilj: priprostim okom krstenik tezi pronaci i ispuniti volju bozju u svemu.
- *cistim pogledom*, vanjskim i nutarnjim; stegom osjecaja i maste; odbijanjem svake naslade u necistim mislima koje idu za tim da odvrate od puta bozjih zapovijedi: “Pogled u nerazumnih budi strast”

(Mudr 15, 5);

- *molitvom*:

Vjerovao sam da je uzdržljivost stvar vlastitih snaga, a svojih nisam bio svjestan, jer sam bio toliko glup da nisam znao da nitko, kako je pisano, ne može biti uzdržljiv ako mu ti to ne dadnes. Dakako da bi mi bio dao, da sam skršenim srcem kucao na uha tvoja i da sam cvrstom vjerom na Te prenio svoju brigu.

2521 Cistoca zahtijeva stidljivost. Ona je sastavni dio umjerenosti. Stidljivost čuva intimnost osobe. Ona odbija otkrivati ono što mora ostati skriveno. Upravljen je k cistoci, i izraz je njezine finoće. Ravna pogledima i gestima u skladu s dostojanstvom osoba i njihova združivanja.

2522 Stidljivost štiti otajstvo osoba i njihove ljubavi. Svjetuje strpljivost i umjerenost u ljubavnom odnosu; i traži da se postuju uvjeti dara i konocnog modjusbog predanja muža i žene. Stidljivost je čednost. Ona nadahnjuje izbor odjeće. Ona čuva sutnju ili suzdržanost ondje gdje se javlja rizik nezdrave znatizelje. Tu stidljivost biva diskretnost.

2523 Postoji stidljivost ne samo osjećaja nego i tijela. Tako, na primjer, ustaje protiv "radovidnih" istraživanja ljudskog tijela za određene reklame ili protiv nastojanja zekih medija da idu predaleko u prikazivanju intimnih odnosa. Stidljivost nadahnjuje način življenja koji omogućuje oduprijeti se navaljivanju mode i pritiscima vladajućih ideologija.

2524 Oblici što ih stidljivost poprima različiti su u raznim kulturama. Ipak, posvuda se ona očituje kao predosjećaj duhovnog dostojanstva vlastita čovjeku. Ona se radja budjenjem savjesti osobe. Učiti djecu i mlade stidljivosti znači buditi u njima postivanje ljudske osobe.

2525 Krscanska cistoca zahtijeva čiscenje društvene sredine. Od sredstava društvenog priopćivanja ona zahtijeva izvješćivanje koje pazi na postivanje i umjerenost. Cistoca srca oslobadja od rasirenog erotizma i odvraća od predstava koje potiču bolećivu znatizelju i opsjenu.

2526 Ono što se naziva cudoredna popustljivost počiva na krivu poimanju ljudske slobode; da bi se izgradila, ljudska sloboda treba da se predhodno dade odgojiti moralnim zakonom. Treba tražiti od odgovornih za odgoj da mladima omoguće pouku koja će postovati istinu, vrline srca i čovjekovo moralno i duhovno dostojanstvo.

2527 “Kristova blagovijest stalno obnavlja život i kulturu palog čovjeka; ona suzbija i uklanja zablude i zla koja proizlaze iz trajno prijeteće zavodljivosti grijeha. Neprestano prociscava i uzdiže cudorednost naroda. Vrhunaravnim darovima iznutra oplodjuje, učvrscuje, usavršava i u Kristu obnavlja duhovne vrline i talente svakoga naroda i vremena.

Ukratko

2528 “Tko god s pozudom pogleda ženu, već je s nome učinio preljub u srcu” (Mt 5, 28).

2529 Deveta zapovijed upozorava na pohotu ili tjelesnu pozudu.

2530 Borba protiv tjelesne pozude ide kroz prociscavanje srca i vježbanje umjerenosti.

2531 Čistota srca podarit će nam gledanje Boga: ona nam već odsada daje da sve gledamo u skladu s Bogom.

2532 Čiscenje srca zahtijeva molitvu, življenje u čistoci, čistu nakanu i čist pogled.

2533 Čistota srca zahtijeva stidljivost koja je strpljivost, čednost i deskretnost. Stidljivost čuva intimnost osobe.

Članak 10. DESETA ZAPOVIJED

Ne pozeli (...) nista sto pripada bliznjemu tvome (Izl 20, 17). Ne hlepi za kucom bliznjega svoga, njivom njegovom, slugom njegovim, sluskinjom njegovom, volom njegovim, magarcem njegovim, ni za cim sto je bliznjega tvoga (Pnz 5, 21).

Doista, gdje ti je blago, ondje ce ti biti i srce (Mt 6, 21).

2534 Deseta zapovijed razvija i upotpunjuje devetu, koja govori o pozudi puti. Deseta zabranjuje pohlepu za tuđim dobrom, koja je korijen kradje, grabeza i prijevare, sto ih zabranjuje sedma zapovijed. "Pozuda ociju" (1 Iv 2, 16) vodi nasilju i nepravdi zabranjenim petom zapovijedi. Pozudi, kao i bludu, podrijetlo je u idolopoklonstvu zabranjenom trima prvim zapovijedima zakona. Deseta zapovijed cilja na nakanu srca; zajedno s devetom, sazimlje sve zapovijedi zakona.

I. Nered pozuda

2535 Sjetilnost nas navodi da zelimo ugodne stvari kojih nemamo. Tako zeljeti jesti kad smo gladni, ili ugrijati se kad nam je hladno. Te su zelje same u sebi dobre; ali cesto ne ostaju u granicama razuma; gone nas da nepravедno zudimo za onim sto nam ne pripada, nego pripada ili se duguje drugomu.

2536 Deseta zapovijed zabranjuje pohlepu i zelju za bezmjernim prisvajanjem zemaljskih dobara; zabranjuje neurednu gramzljivost sto nastaje iz neumjerene ceznje za bogatstvom i njegovom moci. Zabranjuje i zelju da se pocini nepravda kojom bi se naskodilo bliznjemu u njegovim zemaljskim dobrima:

Kad nam Zakon kaze: "Ne pozeli", on nam, drugim rijecima, kaze da udaljimo svoje zelje od svega sto nam ne pripada. Jer zedj za dobrom bliznjega neizmijerna je, beskrajna i nikad zasicena, kako je pisano: "Skrtac se nikad nece nasitati novcem" (Prop 5, 9).

2537 Nije povreda ove zapovijedi ako se zeli poluciti stvari koje prpadaju bliznjemu, uz uvjet da to bude pravednim sredstvima. Tradicionalna kateheza realistički ukazuje na “one koji se imaju vise boriti protiv svojih gresnih pohlepa” i koje dakle treba “vise poticati na opsluzivanje ove zapovijedi”:

To su (...) trgovci koji zele nestasicu ili skupocu robe, koji sa zaloscu vide da nisu sami u kupnji i prodaji, sto bi im omogucilo da prodaju skuplje i da kupuju po nizoj cijeni; oni koji zele da njihovi bliznji budu u bijedi, kako bi oni ostvarili dobit, bilo prodajuci im, bilo kupujuci od njih (...). Lijecnici koji zele bolesnike; ljudi od zakona koji istu vazne i brojne sporove i parnice...

2538 Deseta zapovijed zahtijeva da se iz ljudskog srca izagna zavist. Kad je prorok Natan htio potaknuti kralja Davida na pokajanje, pripovjedio mu je pricu o siromahu koji je posjedovao samo jednu ovcu, prema kojoj je postupao kao prema vlastitoj kceri, i o bogatasu koji je, unatoc mnogini stada, zavidio siromahu i napokon mu oteo ovcu. Zavist moze dovesti do najgorih zlodjela. Po zavisti djavlovoj u svijet je usla smrt:

Mi se medjusobno borimo, a jedne protiv drugih naoruzava nas zavist (...). Ako svi tako strastveno rade da poljuljaju tijelo Kristovo, kamo cemo stici? Mi upravo iscrpljujemo tijelo Kristovo (...). Mi se izjavljujemo udovima jednoga te istog organizma a prozdiremo se kako bi to cinile zvijeri.

2539 Zavist je jedan od glavnih grijaha. Ona oznacuje tugu koju netko osjeca pred dobrom drugoga i neumjerenu zelju da to dobro prisvoji, makar i nepravedno. Kad zeli tesko zlo bliznjemu, zavist je smrtni grijeh:

Sveti Augustin vidio je u zavisti “po izbor djavolski grijeh”. “Od zavisti nastaju mrznja, ogovaranje, kleveta, zluradost s nesrece bliznjega i nelagoda zbog njegova blagostanja”.

2540 Zavist predstavlja jedan od oblika tuge i prema tome odbijanje

ljubavi; kršten covjek borit ce se protiv nje dobrohotnoscu. Zavist cesto dolazi od oholosti; kršten covjek trudit ce se da zivi u poniznosti:

Htjeli biste vidjeti da je Bog proslavljen po vama? Pa dobro, radujte se napretku svoga brata, i eto Bog ce biti proslavljen po vama. Budi Bog hvaljen, reci ce se, zato sto je njegov sluga znao pobijediti zavist nalazeci svoju radost u zaslugama drugih.

II. Zelje Duha

2541 Ekonomija Zakona i milosti odvraca srce ljudi od pozude i zavisti: obraca ga k zelji za Najvisim Dobrom i uci zeljama Duha Svetoga koji nasicuje ljudsko srce.

Bog obećanja oduvjek je upozoravao covjeka protiv zavodljivosti onoga sto se, sve od pocetka, prikazuje “dobrim za jelo, za oci zamamljivim, a za mudrost poželjnim” (Post 3, 6).

2542 Zakon povjeren Izraelu nije nikad dostajao za opravdanje onih koji su mu bili podređeni; dapace, postao je orudjem “pozude”.

Neujednacenosť izmedju htijenja i ciljenja ukazuje na sukob izmedju Zakona Bozjeg koji je “zakon razuma” i drugog zakona “koji me zarubljuje zakonom grijeha koji je u udovima mojim” (Rim 7, 23).

2543 “Sad se pak izvan Zakona ocitovala pravednosť Bozja, posvjedocena Zakonom i Prorocima, pravednosť Bozja po vjeri u Isusa Krista, za sve koji vjeruju” (Rim 3, 21- 22). Otada vjernici Kristovi “razapese tijelo strastima i pozudama” (Gal 5, 24); oni su vodjeni Duhom i slijede zelje Duha.

III. Siromasťvo srca

2544 Isus ucenicima nalaze da ga pretpostave svemu i svima i predlaze da se “odreknu svega sto posjeduju” (Lk 14, 33) poradi njega i Evandjelja. Malo prije svoje muke daje im za primjer siromasnu udovicu iz

Jeruzalema koja je, od svoga siromastva, dala sve sto je imala za zivljenje. Zapovijed nenavezanosti na bogatstvo obvezatna je za ulazak u Kraljevstvo nebesko.

2545 Svi Kristovi vjernici treba da "ispravno ravnaju svojim osjecajima, da ih ne bi upotreba stvari ovoga svijeta i privezanost uz bogatstvo nasuprot duha evandjeoskog siromastva odvratila od nastojanja oko savrsene ljubati".

2546 "Blago siromasima duhom" (Mt 5, 3). Blazenstva otkrivaju poredak sreće i milosti, ljepote i mira. Isus uznosi radost siromaha, kojima vec pripada Kraljevstvo Bozje:

Utjelovljena Rijec zove "siromastvom u duhu" dragovoljnu poniznost ljudskog duha i njegovo odricanje; a Apostol nam daje za uzor siromastvo Bozje kad kaze: "Radi vas posta siromasan"

(2 Kor 8,9).

2547 Gospodin kori bogatase, sto u obilju dobara nalaze svoju utjehu (Lk 6, 24). "Oholica trazi zemaljsku moc, dok siromah duhom trazi Kraljevstvo nebesko". Prepustanje Providnosti Oca nebeskoga oslobadja covjeka od brige za sutra. Pouzdanje u Boga priprema mu blazenstvo siromaha. Oni ce Boga gledati.

IV. "Hocu da vidim Boga"

2548 Zelja za pravom srecom oslobadja covjeka neumjerene privrzenosti dobrima ovoga svijeta, da bi se ispunila u gledanju i blazenstvu Bozjemu. "Obecanje da cemo Boga vidjeti nadilazi svako blazenstvo. U Svetom pismu, vidjeti znaci posjedovati. Tko vidi Boga polucio je sva dobra sto se mogu zamisliti".

2549 Svetom narodu preostaje da se, uz milost odozgor, bori za postignuce dobara koja Bog obecaje. Da bi posjedovali i promatrali Boga, Kristovi

vjernici mrtve svoje pozude svladavajući, s miloscu Bozjom, zavodljivost naslade i moci.

2550 na tom putu savršenstva, Duh i Zarucnica zovu one koji ih cuju na savrseno zajenistvo s Bogom:

Ondje ce biti prava slava; nitko ondje nece biti hvaljen pogresno ili iz laskanja; prave pocasti nece biti ni uskracene onima koji ih zasluuju ni dane nedostojnima; uostalom nitko nedostojan nece ih ni traziti ondje gdje ce biti pripusteni samo oni koji su ih dostojni. Ondje ce vladati pravi mir, gdje nitko nece osjecati protimbe ni svoje ni drugih. Kreposti ce sam Bog biti nagradom, on koji daje krepost i obecao joj je samoga sebe kao najbolju i najveću nagradu sto moze postojati: "I bit cu vam Bog, a vi cete mi biti narod" (Lev 26, 12) ... To je i smisao rijeci Apostolovih: "Da Bog bude sve u svemu" (1 Kor 15, 28). On sam bit ce svrha nasih zelja, on kojega cemo promatrati bez kraja, ljubiti bez zasicenosti, hvaliti bez umora. I taj dar, ta ljubav, ta obuzetost bit ce sigurno, kao zivot vjecni, zajednicki svima.

Ukratko

2551 "Gdje ti je blago, ondje ce ti biti i srce" (Mt 6, 21).

2552 Deseta zapovijed zabranjuje neurednu pozudu, koja nastaje od neumjerene zudnje za bogatstvom i njegovom moci.

2553 Zavist je tuga koju netko osjeca pred tudjim dobrom i neumjerena zelja da ga prisvoji. Jedan je od glavnih grijeha.

2554 Krsten covjek bori se protiv zavisti dobrohotnoscu, poniznoscu i prepustanjem bozjoj providnosti.

2555 Kristovi vjernici "razapese tijelo sa strastima i pozudama" (Gal 5, 24); Duhom vodjeni su i slijede njegove zelje.

2556 Nenavezanost na bogatstvo nužna je za ulazak u Kraljevstvo nebesko. "Blago siromasima duhom".

2557 Čovjek zelje kaže: "Hocu da vidim Boga". Želj za Bogom gasi se vodom života vječnoga.

CETVRTI DIO: KRSCANSKA MOLITVA

PRVI ODSJEK: MOLITVA U KRSCANSKOM ŽIVOTU

2558 "Velika je tajna vjere". Crkva to ispovijeda u Apostolskom vjerovanju

(prvi dio) i slavi u sakramentalnom bogoslužju (drugi dio), da bi život vjernika bio sukladan Kristu u Duhu Svetom na slavu Boga Oca (treći dio). Ta

tajna, dakle, zahtijeva da vjernici u nju vjeruju, da je slave i prozivljavaju u živu i osobnu odnosu sa živim i istinitim Bogom. Taj odnos je molitva.

ŠTO JE MOLITVA?

Za mene je molitva žanos srca, jednostavan pogled bacen prema nebu, usklik

zahvalnosti i ljubavi u kusnji kao i u radosti.

MOLITVA KAO BOŽJI DAR

2559 "Molitva je uzdignuce duše k Bogu ili traženje primjerenih dobara od

Boga". Odakle govorimo moleci? S visine nase oholosti i vlastite volje, ili "iz dubine"(Ps 130,1) ponizna i skrusena srca? Tko se ponizi bit ce uzvisen. Poniznost je temelj molitve. "Doista ne znamo sto da molimo kako valja ()" (Rim 8,26). Poniznost je nuzno raspolozenje za primanje nezasluzena dara molitve: covjek je prosjak Bozji.

2560 "Kad bi znala dar Bozji" (Iv 4,10). Cudo se molitve pokazuje upravo tu,

na rubu zdenaca kamo dolazimo traziti svoju vodu: tu Krist dolazi u susret svakom ljudskom bicu, On nas prvi trazi i On iste piti. Isus je zedan, njegova molba dolazi iz dubina Boga koji nas zeli. Molitva je, znali to mi ili ne, susret Bozje i nase zedji. Bog je zedan da mi budemo zedni njega.

2561 "...ti bi u njega zaiskala i on bi ti dao vode zive"(Iv 4,10). Nasa molitva prosnje zacudo je odgovor. Odgovor na pritužbu Boga zivoga: "Ostavili su mene, Izvor vode zive, te iskopali sebi kladence, kladence ispucane" (Jr 2,13), odgovor vjere na nezasluzeno obećanje spasenja, odgovor

ljubavi na zedj Sina jedinca.

MOLITVA KAO SAVEZ

2562 Odakle dolazi covjekova molitva? Koji god bio jezik kojim molimo (pokreti i rijeci), sav covjek moli. No, da bi oznacila mjesto iz kojeg molitva izvire, Pisma ponekad govore o dusi ili duhu, najcesce o srcu (vise od tisuću puta). Srce je ono koje moli. Ako je daleko od Boga, molitveni je izraz isprazan.

2563 Srce je boraviste gdje jesam, gdje stanujem (prema semitskom ili biblijskom izrazu: kamo se "spustam".) Ono je nase skriveno srediste,

nedohvatno nasemu razumu i drugima; samo Duh Bozji moze ga proniknuti i spoznati. Ono je mjesto odluke, u dubini nasih dusevnih teznji; mjesto istine, u kojem izabiremo zivot ili smrt; mjesto susreta - buduci da smo na sliku Bozju, zivimo u odnosu: srce je mjesto saveza.

2564 Krscanska molitva je saveznicki odnos Boga i covjeka u Kristu. Ona je cin Boga i covjeka; izvire iz Duha Svetoga i iz nas, sva je usmjerena Ocu, u jedinstvu s ljudskom voljom Sina Bozjega koji je postao covjekom.

MOLITVA KAO ZAJEDNISTVO

2565 U Novom savezu, molitva je ziv odnos djece Bozje sa svojim neizmjereno dobrim Ocem, s njegovim Sinom Isusom Kristom i s Duhom Svetim. Milost Kraljevstva je "jedinstvo cijeloga Presvetoga Trojstva s cijelim duhom". Molitveni zivot jest u tome da budemo obicno u prisutnosti tripot svetoga Boga i u zajednistvu s Njim. To zajednistvo zivota uvijek je moguće jer smo po krstenju postali jedno bice s Kristom. Molitva je krscanska ukoliko tvori zajednistvo s Kristom te se siri u Crkvi koja je njegovo Tijelo. Razmjeri su joj sirina Kristove ljubavi.

PRVO POGLAVLJE: OBJAVA MOLITVE

Sveopci poziv na molitvu

2566 Covjek u trazenju Boga. Stvaranjem Bog zove svako bice iz nistavila u postojanje. Ovjencan "slavom i sjajem" (Ps 8,6), covjek je, pored andjela, sposoban spoznati da je "divno (...) ime Gospodnje po svoj zemlji" (Ps 8,2).

I nakon sto je grijehom izgubio slicnost s Bogom, covjek ostaje na sliku svog Stvoritelja. On cuva zelju za Onim koji ga zove u postojanje. Sve religije svjedoce o tom bitnom trazenju ljudi.

2567 Bog prvi zove covjeka. Zaboravio covjek svoga Stvoritelja ili se skrio

daleko od njegova Lica, trcao za svojim idolima ili optuzivao bozanstvo da ga je napustilo, zivi i pravi Bog neprestano zove svaku osobu na tajanstven susret molitve. Taj korak ljubavi vjernoga Boga uvijek je u molitvi prvi, a covjekov korak uvijek je odgovor. Kako se postupno Bog objavljuje i otkriva

covjeka njemu samome, molitva se predstavlja kao uzajamni zov, kao drama

saveza. Po rijecima i djelima, ta drama zahvaca srce. Ona se razotkriva kroz

cijelu povijest spasenja.

Clanak 1. U STAROM ZAVJETU

2568 Objava molitve u Starom zavjetu upisana je izmedju covjekova pada i

uzdignuca, izmedju bolnog Bozjeg poziva prvoj djeci: "Gdje si? (...) Sto si to ucinila?" (Post 3, 9.13) i odgovora Sina jedinca koji dolazi na svijet:

"Evo dolazim (...) Vrsiti, Boze, volju tvoju" (Heb 10,5-7). Molitva je tako povezana s covjekovom povijescu, ona je odnos s Bogom u povijesnim zbivanjima.

STVARANJE - IZVOR MOLITVE

2569 Ponajprije molitva zivi od samih stvarnosti stvaranja. Devet prvih poglavlja Knjige Postanka opisuju taj odnos s Bogom kao zrtvu prvina iz stada, sto je prinosi Abel, kao zazivanje Bozjeg imena po Enohu, kao "hodi s Bogom" (Post 5,24). Zrtva Noina je "ugodna" Bogu koji je blagoslivlje, i po njoj blagoslivlje sve stvorenje, jer je Noi srce pravedno i neporocno: on takodjer "hodi s Bogom" (Post 6,9). To svojstvo molitve zivo je u mnostvu pravednika svih religija.

U svom neprolaznom savezu sa zivim bicima Bog uvijek poziva covjeka da mu se moli. No molitva se u Starom zavjetu objavljuje posebno pocvsi od praoca nasega Abrahama.

OBECANJE I MOLITVA VJERE

2570 Cim ga Bog zove, Abraham polazi "kako mu je Gospodin rekao" (Post 12,4): njegovo srce, cijelo je "pokorno Rijeci", slusa. Slusanje srca koje se odlucuje za Boga bitno je u molitvi, rijeci su o njemu ovisne. Ali Abrahamova molitva izrazena je ponajprije djelima: covjek sutnje, na svakoj postaji puta gradi zrtvenik Gospodinu. Tek poslije, javlja se njegova prva molitva rijecima: prikrivena tuzba sto podsjeća Boga na obecanja koja kao da se ne ostvaruju. Od pocetka se tako pojavljuje jedan od dramatskih vidova

molitve: kusnja vjere u Bozju vjernost.

2571 Povjеровавси u Boga, hodeci u njegovoj prisutnosti i u savezu s njim, patrijarh je spreman ugostiti u svom satoru tajanstvenog Gosta: to divno gostoprimstvo kod Mamre uvod je u Navjestenje pravoga Sina obećanja. Od

onoga casa kad mu je Bog povjerio svoj naum, Abrahamovo srce dijeli suosjecanje svoga Gospodina za ljude te se usudjuje zauzeti se za njih s odvažnim pouzdanjem.

2572 Kao posljednje ciscenje vjere, od onoga "koji je primio obećanje" (Heb

11,17) Bog trazi da zrtvuje sina kojega mu je dao. Njegova vjera ne slabi: "Bog ce vec providjeti janje za zrtvu paljenicu" (Post 22,8), "mislio je da Bog moze i mrtvace uskrisivati" (Heb 11,19). Tako je otac vjerujucih suoblicen Ocu koji nece postedjeti ni svoga vlastitog Sina, vec ce ga za sve nas predati. Molitva obnavlja covjeka na sliku Bozju i cini ga dio-nikom snage Bozje ljubavi koja spasava mnoge.

2573 Bog obnavlja obećanje Jakovu, praocu dvanaest Izraelovih plemena. Prije

no sto ce se sukobiti sa svojim bratom Ezavom, bori se cijelu noc s "nekim"

tajanstvenim koji mu odbija otkriti ime, ali ga blagoslivlje prije nego sto ga je ostavio u zoru. Duhovna tradicija Crkve zadržala je od tog izvjestaja simbol molitve kao borbe vjere i pobjede ustrajnosti.

MOJSIJE I POSREDNIKOVA MOLITVA

2574 Kad se pocinje ostvarivati obećanje (Pasha, Izlazak, dar Zakona i sklapanje Saveza), Mojsijeva molitva biva iznenadjujucim oblikom

zagovorne

molitve koja ce se ispuniti u jedinom "posredniku izmedju Boga i ljudi, covjeku Kristu Isusu" (1 Tim 2,5).

2575 I tu Bog dolazi prvi. On pozivlje Mojsija iz goruceg grma. Taj ce dogadjaj ostati jednom od prasluka molitve u zidovskoj i krscanskoj duhovnoj

predaji. Ako, naime, "Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljevi" zove svoga slugu

Mojsija, to je zato jer je On Bog zivi koji hoce zivot ljudi. On se objavljuje da bi ih spasio, ali ne sam ni protiv njihove volje: On pozivlje Mojsija da ga posalje, da ga pridruzi svom suosjecanju, djelu svog spasavanja. U tom poslanju je kao neko Bozje moljenje, i Mojsije ce, poslije

duge rasprave, uskladiti svoju volju s voljom Boga Spasitelja. Ali u tom razgovoru u kojemu se Bog povjerava, Mojsije uci takodjer moliti: izvlati se, protuslovi, nadasve postavlja pitanja, i kao odgovor na njegovo trazenje Gospodin mu povjerava svoje neizrecivo ime, koje ce se razotkriti u njegovim velikim djelima.

2576 Dakle, "Bog je razgovarao s Mojsijem licem u lice, kao sto covjek govori s prijateljem" (Izl 33,11). Mojsijeva molitva izrazita je kontem-plativna molitva zahvaljujuci kojoj je sluga Bozji vjeran svom poslanju. Mojsije je "razgovarao" cesto i dugo s Gospodinom, penjuci se na

brdo da bi Ga slusao i zazivao, silazeci k narodu da bi mu rekao rijeci njegova Boga i vodio ga. "Od svih u kuci mojoj najvjerniji je on. Iz usta u usta njemu ja govorim, ocevidnoscu" (Br 12,7-8), jer "Mojsije je bio veoma

skroman covjek, najskromniji covjek na zemlji" (Br 12,3).

2577 U toj prisnosti s vjernim Bogom, sporim na srdzbu i punim milosti, Mojsije je crpio snagu i upornost za svoje posredovanje. On ne moli za sebe

vec za narod sto ga je Bog sebi stekao. Vec za vrijeme bitke s Amalecanima

ili da postigne ozdravljenje Mirjamino, Mojsije posreduje. No, posebno poslije otpadnistva naroda on se pred Bogom "zauze (...) za njih" (Ps 106,23) da bi spasio narod. Razlozi njegove molitve (zagovor je takodjer tajanstvena bitka) nadahnjivat ce smjelost velikih molitelja zidovskog naroda kao i Crkve: Bog je ljubav, on je dakle pravedan i vjeran; on ne moze

proturjeciti samom sebi, on se mora sjecati svojih cudесnih djela, u pitanju je njegova Slava, on ne moze napustiti naroda koji nosi njegovo ime.

DAVID I KRALJEVA MOLITVA

2578 Molitva Bozjeg naroda razvijat ce se u sjeni Bozjeg prebivalista, zavjetnog kovcega i poslije Hrama. Najprije ce ga uciti moliti njegove vodje

- pastiri i proroci. Samuel je od svoje majke Ane naucio kako se "treba drzati pred Gospodinom" a od svecenika Elija kako slusati njegovu Rijec: "Govori, Gospodine, sluga tvoj slusa" (1 Sam 3,9-10). Poslije ce i on spoznati cijenu i breme zagovora: "A od mene nek je daleko da zgrijesim Gospodinu prestajuci moliti za vas i upucivati vas na dobar i posten put" (1 Sam 12,23).

2579 David je u pravom smislu kralj "po srcu Bozjem", pastir koji moli za svoj narod i u njegovo ime; njegova ce podloznost Bozjoj volji, hvala i pokajanje biti primjer molitvi naroda. On je pomazanik Bozji, i njegova je molitva vjerno prijanjanje bozanskom obecanju, ljupko i radosno

pouzdanje u

Onoga koji je jedini Kralj i Gospodin. Nadahnut Duhom Svetim, David je, u

psalmima, prvi prorok zidovske i krscanske molitve. Molitva Krista, istinskog Mesije i Sina Davidova, otkrit ce i dopuniti smisao te molitve.

2580 Jeruzalemski hram, dom molitve koji je David htio podici, bit ce djelo

njegova sina Salomona. Molitva posvete Hrama oslanja se na Bozje obećanje i

savez, na djelatnu prisutnost njegova imena u narodu i na spomen velikih djela koja ucini za izlaska iz Egipta. Kralj zatim dize ruke prema nebu i zaziva Gospodina za sebe, za sav narod, za buduca pokoljenja, za oprostenje

njihovih grijeha i za svakodnevne potrebe, da bi svi narodi spoznali da je On jedini Bog i da srce naroda potpuno pripada Njemu.

ILIJA, PROROCI I OBRACENJE SRCA

2581 Hram je trebao Bozjem narodu biti mjesto odgoja u molitvi: hodocasca,

svetkovine, zrtve, vecernji prinos, kâd, "izloženi" kruhovi, svi ti znakovi Svetosti i Slave Svevisnjeg i tako bliskoga Boga, bili su poziv i putovi molitve. Ali ritualizam je cesto zavodio narod u izvanjsko slavlje. Bio je potreban odgoj u vjeri, obracenje srca. To je bila zadaca proroka, prije i poslije (babilonskog) Izgnanstva.

2582 Ilija je otac proroka, njegov je "narastaj onih koji traze njega, koji traze lice Boga Jakovljeva". Njegovo ime, "Gospodin je moj Bog", navijesta

poklik naroda koji na brdu Karmelu odgovara Ilijinoj molitvi. Jakov

apostol

upućuje na njega da nas potakne na molitvu: "Mnogo može zarka molitva pravednikova" (Jak 5,16b-18).

2583 Posto je za svoga povlacenja na potok Kerit iskusio milosrdje, upućuje

udovicu iz Sarfate da vjeruje u riječ Božju, uvodi je u vjeru koju potvrđuje svojom upornom molitvom: i Bog vraća u život udovicina sina.

Za vrijeme zrtve na brdu Karmelu, odlučuje je iskusenje za vjeru Božjeg naroda njegova molitva da Gospodnji ogranj zapali zrtvu paljenicu "u času kad

se prinosi večernja zrtva": "Uslisi me, Gospodine, uslisi me!" - te iste Ilijine riječi istočne liturgije preuzimaju u euharistijskoj epiklezi.

Konačno, vraćajući se u pustinju prema mjestu gdje se zivi i istiniti Bog objavio svom narodu, Ilija se poput Mojsija sklanja "u spilju" dok nije "prošla" tajanstvena Božja Prisutnost. No, istom će se na brdu Preobraženja

razotkriti Onaj čije su lice oni tražili: spoznaja slave Božje odsijeva na licu raspetog i uskrslog Krista.

2584 U "četiri oka s Bogom" proroci crpu svjetlo i snagu za svoje poslanje.

Njihova molitva nije bijeg iz nevjerna svijeta već slušanje Riječi Božje. Ponekad je to rasprava ili jadanje, ali uvijek zauzimanje koje isčekuje i priprema zahvat Boga Spasitelja, Gospodara povijesti.

PSALMI, MOLITVA ZAJEDNICE

2585 Od Davida do dolaska Mesije, svete knjige sadrže molitvene stranice

koje svjedoce o produbljivanju molitve, za sebe i za druge. Psalmi su malo-pomalo sabrani u zbirku od pet knjiga: Psalmi (ili "Pohvale"), remek-djelo su molitve u Starom zavjetu.

2586 Psalmi krijepe i izrazavaju molitvu Bozjeg naroda kao zajednice, za vrijeme velikih slavlja u Jeruzalemu i svake subote u sinagogama. Ta je molitva u isto vrijeme osobna i zajednicka; odnosi se na one koji mole i na sve ljude; uzdize se sa Svete zemlje i iz zajednica u Dijaspori (raseljenju), te zahvaca sve stvorenje; podsjeća na spasiteljske događaje proslosti te se proteze k ispunjenju povijesti; spominje se vec izvršenih Bozjih obećanja i ocekuje Mesiju koji ce ih konacno ispuniti. Moljeni i posve ispunjeni u Kristu, psalmi su bitni u molitvi njegove Crkve.

2587 Psaltir je knjiga u kojoj Rijec Bozja postaje covjekovom molitvom.
U

drugim knjigama Staroga zavjeta "rijeci navijestaju djela" (Bozja za ljude) "otkrivajuci u njima sadržanu tajnu". U Psaltiru, rijeci psalmista izrazavaju, pjevajuci ih Bogu, djela njegova spasenja. Isti Duh nadahnjuje Bozje djelo i covjekov odgovor. Krist ce objediniti i jedno i drugo. U Njemu psalmi nas bez prestanka uce moliti.

2588 Raznolik izraz molitve psalama radja se istodobno u liturgiji Hrama i
u

ljudskom srcu. Bilo da je rijec o himnu, molitvi u nevolji ili zahvali, osobnoj ili zajednickoj prosnji, o kraljevoj ili hodocasnickoj pjesmi, o mudrosnoj meditaciji, psalmi su zrcalo cudesnih djela Bozjih u povijesti njegova naroda i ujedno ljudskih stanja koja prozivljuje psalmist. Psalam moze odrazavati i prosli događaj, no cini to tako umjereno da ga zaista mogu moliti ljudi svih prilika i svih vremena.

2589 U psalmima se stalno provlance: jednostavnost i spontanost molitve, zudnja za samim Bogom, po svemu i sa svime sto je u njegovu stvaranju dobro,

mucno stanje vjernika koji je, osobito u svojoj ljubavi prema Gospodinu, izlozen mnostvu neprijatelja i napasti te u iscekivanju sto ce uciniti Bog vjerni, sigurnost njegove ljubavi i predanje njegovoj volji. Molitva psalama

uvijek je nosena hvalom i stoga naslov zbirke dobro pristaje onome sto nudi:

"Pohvale". Sabrana za bogoslužje zajednice, prenosi nam poziv na molitvu i

pjeva joj odgovor "Hallelu-Ja!" (Aleluja), "Hvalite Gospoda". Sto je ljepse od psalma? Lijepo stoga kaze sam David: "Hvalite Gospodina, jer je psalam

dobar, Bogu nasem nek je slatka i dolicna pohvala". I s pravom: psalam je naime blagoslivljanje naroda, velicanje Boga, zahvaljivanje puka, sveopce klicanje, govor svemira, glas Crkve, milozvucna ispovijest vjere...

Ukratko

2590 "Molitva je uzdignuce duse k Bogu ili trazenje primjerenih dobara od Boga".

2591 Bog neumorno poziva svakog covjeka na tajanstven susret s Njim. Molitva

prati cijelu povijest spasenja kao uzajamno dozivanje Boga i covjeka.

2592 Molitva Abrahama i Jakova predstavlja se kao borba vjere u pouzdanju i

vjernosti Bogu sa sigurnoscu pobjede obecane ustrajnosti.

2593 Mojsijeva molitva odgovor je na zahvat Boga da spasi svoj narod. I nagovjesuje zagovornu molitvu jedinog posrednika, Isusa Krista.

2594 Molitva naroda Bozjeg uzdize se u sjeni Bozjeg prebivalista, kovcega zavjetnog i Hrama, pod vodstvom pastira, napose kralja Davida i proroka.

2595 Proroci pozivaju na obracenje srca i, gorljivo trazeci lice Bozje, kao Ilija, zauzimaju se za narod.

2596 Psalmi su remek-djelo molitve Staroga zavjeta, satkane nerazdvojivo od dvoga: molitve osobne i zajednicke. Obuhvacaju sve dimenzije povijesti, spominjuci vec ispunjena Bozja obećanja i budeci nadu u dolazak Mesijin.

2597 Moljeni i ispunjeni u Kristu, psalmi su bitan i trajan dio molitve njegove Crkve. Prilagodjeni su ljudima svih prilika i svih vremena.

Clanak 2. U PUNINI VREMENA

2598 Dogadjaj molitve u potpunosti nam je objavljen u Rijeci koja je tijelom

postala i nastanila se medju nama. Pokusati razumjeti molitvu Rijeci, po onom sto nam kazuju Isusovi svjedoci u Evandjelju, znaci pribliziti se svetom Gospodinu Isusu kao gorucem grmu: promatrajuci prvo njega samog u

molitvi, zatim slusajuci ga kako nas uci moliti, da bismo konacno spoznali kako nam molitvu uslisava.

ISUS MOLI

2599 Sin Bozji postavši Sinom Djevice naučio je moliti svojim ljudskim srcem. Naučio je to od majke koja je u svom srcu cuvala sva "velika djela" Svemogućeg i o njima razmisljala. Naučio je to iz riječi i stihova molitve svog naroda, u nazaretskoj sinagogi i u Hramu. No, njegova molitva provire iz tajnog vrela, kako daje naslutiti u dobi od dvanaest godina: "da mi je biti u onome što je Oca mojega" (Lk 2,49). Tu se počinje objavljivati novost molitve u punini vremena: sinovsku molitvu, koju je Otac od svoje djece očekivao, napokon će živjeti sam Sin jedinac u svom čovjstvu, s ljudima i za ljude.

2600 Evandjelje po Luki istice djelovanje Duha Svetoga i smisao molitve u Kristovu služanju. Isus moli prije odlučujućih trenutaka svojega poslanja: prije no što će Otac posvjedočiti za njega prigodom Krštenja i Preobraženja, te prije no što će mukom ispuniti naum Očeve ljubavi. Moli također prije odlučnih trenutaka pri poslanju njegovih apostola: prije izbora i poziva Dvanaestorice, prije no što ga Petar prizna "Kristom - Pomazanikom Božjim", napokon moli da u kusnji vjera apostolskog prvaka ne malakše. Isusova molitva prije spasenjskih događaja, koje Otac traži da ih ispuni, jest smjerno i puno povjerenja predanje njegove ljudske volje volji Oca punoj ljubavi.

2601 "Jednom je Isus na nekome mjestu molio. Čim presta, reče mu jedan od učenika: Gospodine, nauči nas moliti" (Lk 11,1). Nije li Kristov učenik zavelio moliti tek nakon što je promatrao kako Učitelj moli? Tada istom može

uciti od Ucitelja molitve. Promatrajuci i slusajuci Sina djeca se Bozja uce moliti Ocu.

2602 Isus se cesto povlaci u osamu, na samotno mjesto, na goru, osobito nocu, da moli. U svojoj molitvi on nosi ljude: buduci da je utjelovljenjem uzeo ljudsku narav, prinoseci sama sebe, i njih prinosi Ocu. On, Rijec koja je "uzela tijelo", svojom ljudskom molitvom ucestvuje u svemu sto zive "njegova braca" (Heb 2,12); supatnik je njihovih slabosti da bi ih od njih oslobodio. Zato ga je Otac i poslao. Njegove rijeci i djela bivaju onda kao vidljivo ocitovanje njegove molitve "u tajnosti".

2603 Evandjelisti su od Krista, iz vremena njegova djelovanja, prenijeli dvije izricitije molitve. Obje zapocinju zahvalom. U prvoj, Isus ispovijeda Oca, priznaje ga i blagoslivlje jer je sakrio tajne Kraljevstva od onih koji se smatraju ucenima i objavio ga "malenima" (siromasima blazenstava). Njegov

kliktaj "Da, Oce!" izrazava dubinu njegova srca, njegov pristanak "volji" ocevoj, kao odjek onoga "Da" njegove Majke pri zacecu i kao nagovjestaj onoga "Da" sto ce ga On reci Ocu u smrtnoj borbi. Sva Isusova molitva jest u

tom dragovoljnom pristanku njegova ljudskog srca uz "otajstvo volje" Oceve

(Ef 1,9).

2604 Drugu molitvu donosi sveti Ivan prije Lazarova uskrisenja.

Dogadjaju

prethodi zahvala: "Oce, hvala ti sto si me uslisao", sto podrazumijeva da Otac uvijek slusa njegovu molbu; i Isus odmah dodaje: "Ja sam znao da me

svagda uslisavas", sto znaci da Isus, sa svoje strane, postojano iste. Tako, nosena zahvalom, Isusova nam molitva otkriva kako iskati: prije no sto je

dar darovan, Isus prijanja uz Onoga koji daruje i koji sebe daje u svojim darovima. Darovatelj je vredniji od udijeljena dara, on je "Blago" i u Njemu

je srce njegova Sina; dar je darovan kao "dodatak". Isusova "svecenicka" molitva zauzima jedinstveno mjesto u naumu spasenja. Ona ce biti razmotrena

na kraju prvog odsjeka. Ona ustvari otkriva uvijek aktualnu molitvu nasega

Velikog svecenika i, istodobno, sadrzi pouku o nasoj molitvi Ocu, koja ce biti razradjena u drugom odsjeku.

2605 Kad je dosao Cas da ispuni nacrt ljubavi Oceve, Isus daje naslutiti neistrazivu dubinu svoje sinovske molitve, ne samo prije no sto ce se slobodno predati ("Abba (...) ne moja

volja, nego tvoja neka bude", Lk 22,42), vec do posljednjih rijeci na Krizu, kad molitva i predanje postaju jedno: "Oce, oprosti im, jer ne znaju sto cine" (Lk 23,34); "Zaista ti kazem: danas ces biti sa mnom u raju" (Lk 23,43); "Zeno, evo ti sina. (...) Evo ti majke." (Iv 19,26-27): "Zedan sam" (Iv 19,28); "Boze moj, Boze moj, zasto si me ostavio?" (Mk 15,34); "Dovrseno

je" (Iv 19,30); "Oce, u ruke tvoje predajem duh svoj" (Lk 23,46), sve do "velikog krika" kada izdahnu predavsi duh.

2606 Sve nevolje covjecanstva svih vremena, podjarmljena grijehom i smrću,

sve molitve i zagovori u povijesti spasenja, obuhvaceni su tim vapajem utjelovljene Rijeci. Otac ih, sada, prima te iznad svih ocekivanja uslisava uskrisujuci svoga Sina. Tako se ispunja i izvrsuje dogadjaj molitve u Bozjem

naumu stvaranja i spasenja. Psaltir nam daje njezin kljuc u Kristu. U trajnom "danas" uskrsnuca Otac kaze: "Ti si Sin moj, danas te rodih. Zatrazi

samo, i dat cu ti puke u bastinu, i u posjed krajeve zemaljske" (Ps 2,7-8). Poslanica Hebrejima dramaticnim rijecima izrazava kako Isusova molitva izvodi pobjedu spasenja: "On je u dane svoga zemaljskog zivota sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prosnje Onomu koji ga je mogao spasiti od smrti. I bi uslisana zbog svoje predanosti; premda je Sin, iz onoga sto prepati, naviknu slusati i postigavsi savrsenstvo posta svima koji ga slusaju zacetnik vjecnoga spasenja ()" (Heb 5,7-9).

ISUS NAS UCI MOLITI

2607 Kad Isus moli, time nas vec uci moliti. Bogoslovni je put nasoj molitvi

njegova molitva Ocu. No, Evandjelje nam predaje jasan Isusov nauk o molitvi.

Kao odgojitelj preuzima nas tamo gdje vec jesmo te nas postupno vodi k Ocu.

Obracajuci se mnoštvu koje ga slijedi, Isus polazi od onoga sto im je o molitvi iz Starog saveza vec poznato te ih priprema za novost Kraljevstva koje dolazi. Potom im tu novost otkriva u prisposodobama. Napokon, svojim ucenicima, koji trebaju biti odgojitelji molitve u njegovoj Crkvi, otvoreno govori o Ocu i Duhu Svetomu.

2608 Vec u Besjedi na gori, Isus trazi obracenje srca: pomirenje s bratom prije prinosenja dara na oltar, ljubav prema neprijateljima i molitvu za progonitelje, molitvu Ocu "u skrovitosti" (Mt 6,6), bez ponavljanja mnoštva

rijeci, prastanje iz dna srca u molitvi, cistocu srca i trazenje

Kraljevstva. To je obracenje potpunoma usmjereno Ocu. Ono je sinovsko.

2609 Srce, tako usmjereno na obracenje, uci se moliti u vjeri. Vjera je

sinovsko prijanje uz Boga, onkraj onoga što osjećamo i razumijemo.
Postala

je moguća jer nam ljubljani Sin otvara pristup Ocu. On može od nas tražiti da "istemo" i "kucamo" jer On je sam put i vrata.

2610 Kao što se Isus Ocu moli i zahvaljuje prije nego što će primiti njegove darove, tako i nas uči toj sinovskoj smjelosti: "Sve što god zamolite i zaistete, vjerujte da ste postigli (...)" (Mk 11,24). Takva je snaga molitve, "sve je moguće onomu koji vjeruje" (Mk 9,23), vjerom "koja ne sumnja" (Mt 21,22). Koliko je Isus razaloscen zbog "nevjere" svojih najbližih (Mk 6,6) i "malovjernosti" učenika (Mt 8,26), toliko je zadivljen "velikom vjerom" rimskog satnika i Kanaanke.

2611 Molitva iz vjere nije tek u tome da se govori "Gospodine, Gospodine",

već da se uskladi srce da vrši volju Očevu (Mt 7,21). Isus poziva učenike da

u molitvu uključe tu skrb oko suradnje s božanskim naumom.

2612 U Isusu "Kraljevstvo je Božje sasvim blizu"; on poziva na obraćenje i

vjeru, ali također i na budnost. U molitvi, učenik bdi je pozoran na Onoga koji jest i koji dolazi, spominjući se njegova prvog dolaska u poniznosti tijela i nadajući se njegovu drugom dolasku u slavi. U zajednistvu s Uciteljem, molitva učenika jest borba, i samo bdijuci u molitvi, neće pasti u napast.

2613 Tri najvažnije prisposode o molitvi donosi sveti Luka:

Prva je "o bezocnu prijatelju", i poziva na upornu molitvu: "Kucajte, i otvorit će vam se." Onomu tko tako moli, Otac će s neba "dati sve što mu

je

potrebno", osobito Duha Svetoga u kojemu su svi darovi.

Druga, "o udovici koja dodijava", usredotocena je na jednu od odlika molitve: moliti treba uvijek i neumorno, strpljivoscju vjere. "Ali kad Sin covjecji dodje, hoce li naci vjere na zemlji?"

Treca prispodoba, "o farizeju i cariniku", smjera na poniznost srca koje moli. "Boze, milostiv budi meni gresniku". Tu molitvu Crkva trajno preuzima

kao svoju: "Kyrie eleison". "Gospodine, smiluj se".

2614 Kad Isus otvoreno povjerava ucenicima tajnu molitve Ocu, otkriva im kakva treba biti njihova i nasa molitva, kad se On, u svojoj proslavljenoj ljudskoj naravi, vrati k

Ocu. Novo je sada "iskanje u njegovo ime". Vjera u njega uvodi ucenike u poznavanje Oca, jer Isus je "Put, Istina i Zivot" (Iv 14,6). Vjera donosi plod u ljubavi: cuvati njegovu Rijec, njegove zapovijedi, s njim biti u Ocu koji nas u njemu ljubi tako da ostaje u nama. U tom novom savezu, sigurnost

da ce nase molbe biti uslisane, temelji se na Isusovoj molitvi.

2615 Stovise, kad je nasa molitva zdruzena s Isusovom, Otac nam daje "drugoga Branitelja da bude s vama zauvijek: Duha istine" (Iv 14,16-17). Ta

se novost molitve i njezinih uvjeta javlja u Oprostajnom govoru. U Duhu Svetomu, krscanska je molitva zajednistvo ljubavi s Ocem, ne samo po Kristu,

vec takodjer u Njemu: "Dosad niste iskali nista u moje ime. Istite i primit cete, da radost vasa bude potpuna" (Iv 16,24).

ISUS USLISAVA MOLITVU

2616 Molitvu upucenu njemu Isus uslisava vec za svoga javnog djelovanja znakovima koji unaprijed pokazuju snagu njegove smrti i uskrsnuca: Isus uslisava molitvu vjere, izrazenu rijecima ili sutnjom. Uporna molba slijepaca: "Smiluj nam se, Sine Davidov" (Mt 9,27) ili "Isuse, Sine Davidov,

smiluj mi se" (Mk 10,47) preuzeta je u predaji Isusove molitve: "Gospodine

Isuse Kriste, Sine Bozji, smiluj se meni gresniku". Bilo da je rijec o ozdravljenju od bolesti ili o otpustenju grijeha, Isus uvijek odgovara na molitvu koja mu je upucena s vjerom: "Idi u miru, tvoja te vjera spasila".

Sveti Augustin na divan nacin izlaze ukratko tri dimenzije Isusove molitve: "Moli za nas kao nas svecenik, moli u nama kao nasa glava, mi Mu se molimo

kao svome Bogu. Prepoznamo, dakle, u Njemu nase glasove i u nama njegov glas".

MOLITVA DJEVICE MARIJE

2617 Marijina nam je molitva objavljena u zoru punine vremena. Prije utjelovljenja Sina Bozjega i prije poslanja Duha Svetoga, njezina molitva na

jedinstven nacin suradjuje u dobrohotnom naumu Ocevu, pri navjestenju Kristova zaceca, te o Pedesetnici kod postanka Crkve, Tijela Kristova. U vjeri svoje ponizne sluzbenice Bozji dar nailazi na docek koji je ocekivao od pocetka vremenâ. Ona, koju je Svemoguci ucinio "milosti punom" odgovara

prinosom cijelog svog bica: "Evo sluzbenice Gospodnje, neka mi bude po rijeci tvojoj". Taj "Da" jest krscanska molitva: biti sva za njega jer on je

sav za nas.

2618 Evandjelje nam otkriva kako Marija moli i posreduje u vjeri: u Kani, Isusova majka moli Sina za potrebe svadbene gozbe, koja je znak jedne druge

gozbe: gozbe Jaganjca, koji, na molbu Crkve, svoje zarucnice, daje svoje tijelo i svoju krv. I u casu Novog saveza, podno kriza, Marija biva uslisana kao zena, nova Eva, istinska "Majka zivih".

2619 Stoga Marijin hvalospjev "Velica", (latinski "Magnificat", bizantski "Megalinar"), istodobno je hvalospjev Bogorodice i Crkve, hvalospjev Kceri

sionske i novoga Bozjeg naroda, hvalospjev hvale za udijeljenu puninu milosti u naumu spasenja, hvalospjev "siromaha" kojih je nada ostvarena ispunjenjem obećanja datih nasim ocima, "Abrahamu i njegovu potomstvu do vijeka".

Ukratko

2620 U Novom zavjetu savrsen se uzor molitve nalazi u Isusovoj sinovskoj

molitvi. Isusova molitva, cesto u skrovnosti i u tajnosti, sadrzi prihvacanje Oceve volje iz ljubavi sve do kriza s punim pouzdanjem da ce biti uslisana.

2621 U svojoj pouci Isus uci ucenike da se mole cistim srcem, zivom ustrajnom vjerom i sinovskom smjeloscu. Opominje ih na budnost i poziva da

molbe prikazuju Bogu u njegovo ime. Sam Isus Krist uslisava molitve koje su njemu upucene.

2622 Molitva Djevice Marije, u njezinu "Da" i u njezinu "Velica", odlikuje se velikodusnim prinosom svega njezina bica Bogu po vjeri.

Clanak 3. U VRIJEME CRKVE

2623 Na dan Pedesetnice obecani Duh izliven je nad ucenike dok su svi "bili zajedno na istom mjestu" (Dj 2,1) iscekujuci ga "jednodusno postojani u molitvi" (Dj 1,14). Duh koji poucava Crkvu i koji je podsjeća na sve sto je Isus rekao, formira je i u molitvenom zivotu.

2624 U prvoj jeruzalemskoj zajednici, vjernici "bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajednistvu, lomljenju kruha i molitvama" (Dj 2,42). Taj je slijed izrazit za crkvenu molitvu: utemeljena na apostolskoj vjeri i ovjеровljena ljubavlju, ona se hrani Euharistijom.

2625 Molitve su prije svega one koje vjernici slusaju i citaju u Svetom pismu, no oni ih posuvremenjuju, osobito psalme, pocevsi od njihova ispunjenja u Kristu. Duh Sveti, koji tako Crkvu u molitvi podsjeća na Krista, vodi je k cjelovitoj Istini i stvara nove obrasce koji ce izraziti nedokucivo otajstvo Krista na djelu u zivotu, u sakramentima i u poslanju njegove Crkve. Ti ce se obrasci potom razviti u velike liturgijske i duhovne tradicije. Molitveni oblici izrazeni u apostolskim i kanonskim spisima ostat ce pravilom krscanske molitve.

I. Blagoslov i klanjanje

2626 Blagoslov izrazava temeljni pokret krscanske molitve: ona je susret

Boga i covjeka; u njoj se Bozji Dar i covjekovo prihvacanje medjusobno privlace i sjedinjuju. Blagoslovna molitva jest covjekov odgovor na Bozje darove: buduci da Bog blagoslivlje, srce covjekovo moze uzvratiti blagoslivljajuci onoga koji je izvor svakog blagoslova.

2627 Dva su temeljna oblika koji izrazavaju taj pokret: nekada blagoslov uzlazi, nosen Duhom Svetim, po Kristu k Ocu (blagoslivljamo ga zato sto nas je blagoslovio); a nekada zaziva milost Duha Svetoga, koji po Kristu silazi od Oca (koji nas blagoslivlje).

2628 Klanjanje je temeljni covjekov stav, kojim se pred Stvoriteljem priznaje kao stvorenje. Ono uznosi velicinu Gospodina koji nas je stvorio i svemoc Spasitelja koji nas oslobadja od zla. Klanjanje je stav duha koji pred "Kraljem slave" (Ps 24,9.10) pada nicice i smjerna sutnja pred Bozjim licem koji je "uvijek od nas veci". Klanjanje Bogu tripud svetom i nadasve ljubljenom ispunja nas poniznoscu ulijevajuci sigurnost nasim prošnjama.

II. Molitva prosnje

2629 U Novom zavjetu rjecnik prosnje bogat je nijansama: iskati, zahtijevati, uporno traziti, zazivati, prositi, vapiti, pa i "u molitvi boriti se". Ali oblik koji je najvise uobicajen, jer je i najspontaniji, jest prosnja; upravo prozbenom molitvom izrazavamo svijest o nasem odnosu s

Bogom: kao stvorovi, nismo svoje pocelo, niti smo gospodari nevolja, a nismo

ni svoj posljednji cilj; stovise, mi krscani znamo da se kao gresnici udaljujemo od Oca. Sama prosnja vec je povratak k njemu.

2630 U Novom zavjetu nema molitava tuzaljki, koje su naprotiv ceste u Starom zavjetu.

Premda smo jos uvijek u iscekivanju te se moramo svednevice obracati, sada,

u uskrsnom Kristu, prosnja Crkve prozeta je nadom. Krscanska prosnja provire

iz druge dubine, one koju sveti Pavao naziva uzdisanjem: uzdisanjem stvorenja "u porodjajnim bolima" (Rim 8,22); i nasim uzdisanjem, u iscekivanju "otkupljenja svoga tijela jer smo u nadi spaseni" (Rim 8,23-24);

i napokon "neizrecivi uzdasi" samog Duha koji "potpomaze nasu nemoc jer ne

znamo sto da molimo kako valja" (Rim 8,26).

2631 Molba za oprostjenje prvi je pokret prozbene molitve. Ona prethodi ispravnoj i cistoj molitvi. Poniznost puna povjerenja stavlja nas u svjetlo zajednistva s Ocem i Sinom njegovim

Isusom Kristom, i jednih s drugima: i tada "sto god istemo, primamo od njega" (1 Iv 3,22). Molba za oprostjenjem cin je koji prethodi euharistijskom

slavlju, a tako i osobnoj molitvi.

2632 Krscanska se molba, u skladu s Kristovim ucenjem, usredotocuje u zelji

i u trazanju Kraljevstva koje dolazi. U prosnji postoji stupnjevanje:

najprije se trazi Kraljevstvo, potom ono sto je potrebno da se to

Kraljevstvo prihvati i da se suradjuje u njegovu dolasku. Ta suradnja s

poslanjem Krista i Duha Svetog, a to je sada poslanje Crkve, predmet je

molitve apostolske zajednice. To je molitva Pavla, uzor-apostola, koja nam

ocituje kako bozanska skrb za sve Crkve mora prodahnjivati krscansku

molitvu. Po molitvi svaki krstenik radi na dolasku Kraljevstva.

2633 Kad se tako dijeli spasiteljska ljubav Bozja, razumije se da svaka potreba može postati predmetom prosnje. Krist koji je sve preuzeo da bi sve

otkupio, proslavljen je molbama koje upravljamo Ocu u njegovo Ime. Iz te sigurnosti Jakov i Pavao potiču na molitvu u svakoj prilici.

III. Zagovorna molitva

2634 Zagovorna molitva prozbeno je molba koja nas izbliza uskladjuje s Kristovom molitvom. On je jedini Zagovornik kod Oca za sve ljude, osobito za

gresnike. On "može do kraja spasavati one koji po njemu pristupaju k Bogu -

uvijek živ, da za njih zagovara" (Heb 7,25). Sam Duh Sveti "zagovara za nas"

i njegovo je zagovaranje "za svete" u skladu s Božjim naumima (Rim 8,26-27).

2635 Zagovarati, iskati nešto u prilog drugoga, poslije Abrahama, vlastito je srcu koje je u suglasju s Božjim milosrdjem. U vremenu Crkve, krscansko

zagovaranje sudjeluje u Kristovu: to je izrazaj općinstva svetih. Onaj koji moli posredujući, ne traži samo "svoje nego i ono što se tiče drugih" (Fil 2,4), tako daleko da moli i za one koji mu čine zlo.

2636 Prve su krscanske zajednice postojano živjele taj način učestvovanja.

Apostol Pavao ih tako poziva da sudjeluju u njegovu sluzenju Evandjelja, ali

on i njih zagovara. Krscansko zagovaranje ne poznaje granica: "za sve ljude

(...) za sve koji su na vlasti" (1 Tim 2,1), za progonitelje, za spasenje

onih koji odbacuju Evandjelje.

IV. Zahvalna molitva

2637 Zahvaljivanje daje biljeg molitvi Crkve, koja slaveci Euharistiju, ocituje i postaje sve vise to sto jest. U stvarnosti, djelom spasenja, Krist oslobadja stvorenje od grijeha i smrti da bi ga ponovo posvetio i vratio Ocu, Njemu na slavu. Zahvaljivanje udova Tijela sudjeluje u zahvaljivanju Glave.

2638 Kao u prozbenoj molitvi, svaki dogadjaj i svaka potreba moze biti razlogom zahvaljivanja. Poslanice svetog Pavla cesto pocinju i svrsavaju zahvaljivanjem u kojem je uvijek prisutan Gospodin Isus. "U svemu zahvaljujte. Jer to je za vas volja Bozja u Kristu Isusu" (1 Sol 5,18). "U molitvi ustrajte, bdijte u njoj sa zahvaljivanjem" (Kol 4,2).

V. Molitva pohvale

2639 Pohvala je oblik molitve koja najneposrednije priznaje Boga Bogom. Ona

ga slavi radi njega samoga, i povrh svega sto cini, slavi ga jer ON JEST. To je sudjelovanje u blazenstvu cistih srdaca koja Boga ljube u vjeri prije nego sto ga vide u Slavi. Po njem se Duh sjedinjuje s nasim duhom da svjedoci da smo djeca Bozja, svjedoci za Sina jedinorodjenoga u kojem smo

posinjani i po kojem slavimo Oca. Pohvala upotpunjuje druge molitvene oblike

i prenosi ih onome koji im je izvor i cilj: "Bog, Otac od kojega je sve, a mi za njega" (1 Kor 8,6).

2640 Sveti Luka cesto spominje u Evandjelju divljenje i pohvale pred

cudesima koja je Krist cinio; on to istice i glede djela Duha Svetoga u Djelima apostolskim: zivot Jeruzalemske zajednice, ozdravljenje hromoga po Petru i Ivanu, klicanje mnoštva koje slavi Boga zbog toga sto se dogodilo, veselje pogana iz Antiohije pizidijske koji slave "rijec Gospodnju" (Dj 13,48).

2641 "Razgovarajte medju sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama.

Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu" (Ef 5,19).Kao i nadahnuti pisci Novog zavjeta, prve krscanske zajednice ponovo citaju knjigu Psalama slaveci

u njima Kristovo otajstvo. U novosti Duha one skladaju himne i duhovne pjesme nadahnjujuci se necuvenim dogadjajem sto ga je Bog ostvario u svom

Sinu: njegovim Utjelovljenjem, njegovom smrću kojom je pobijedio smrt, Uskrsnucem, Uzasascem sebi zdesne. Od tog "cuda" citave Ekonomije spasenja

uzdize se doksologija, pohvala Bogu.

2642 Otkrivenje, Objava "dogadjaja koji ce se dogoditi ubrzo", zasniva se na

himnima nebeskog bogosluzja, ali takodjer na zagovoru "svjedoka" (mucenika:

Otk 6,10). Proroci i sveci, svi koji bijahu ubijeni na zemlji zbog svjedocenja za Isusa, silno mnoštvo onih, koji su dosli iz velike nevolje i pred nama posli u Kraljevstvo, pjevaju hvale u slavu Onoga koji sjedi na Prijestolju i Jaganjca. U zajednistvu s njima i zemaljska Crkva u vjeri i u kusnji pjeva te svecane pjesme. Vjera se, u prosnji i u zagovoru, nada protiv svake nade i zahvaljuje "Ocu svjetlosti", od kojeg dolazi "svaki savrseni dar" (Jak 1,17). Tako je vjera cista pohvala.

2643 Euharistija sadrzi i izrazava sve molitvene oblike: ona je "cist prinos" cijeloga

Kristova Tijela u slavu njegova Imena. Prema tradicijama Istoka i Zapada, ona je prava "zrtva hvale".

Ukratko

2644 Duh Sveti koji uci Crkvu i podsjeća je na sve sto je Isus rekao, odgaja

je i u molitvenom zivotu nadahnjujuci izraze koji se obnavljaju unutar trajnih oblika: blagoslova, prosnje, zagovora zahvaljivanja i hvale.

2645 Buduci da ga Bog blagoslivlje, covjekovo srce moze za uzvrat blagoslivljati onoga koji je izvor svakog blagoslova.

2646 Predmet prozbene molitve je oprostjenje, trazenje Kraljevstva kao i svaka istinska potreba.

2647 Zagovorna molitva je prosnja u korist drugoga. Ne poznaje granica i proteze se i na neprijatelje.

2648 Svaka radost i trpljenje, svaki dogadjaj i potreba mogu biti povod zahvaljivanja, koje, sudjelujuci u Kristovu zahvaljivanju, mora ispuniti sav zivot: "U svemu zahvaljujte" (1 Sol 5,18).

2649 Molitva pohvale, potpuno nesebicna, usredotocuje se na Boga; ona ga slavi radi njega samoga, i, bez obzira na ono sto oncini, slavi ga jer JEST.

DRUGO POGLAVLJE: **MOLITVENA PREDAJA**

2650 Molitva se ne svodi na spontani izljev unutarnjeg poriva: da bi molio, covjek mora htjeti. Nije dovoljno ni samo znati sto o molitvi objavljuje Sveto pismo: valja takodjer uciti se moliti. Zivim prenosjenjem (svetom Predajom), u "Crkvi koja vjeruje i moli", Duh Sveti uci djecu Bozju moliti.

2651 Predaja krscanske molitve jest jedan od oblika rasta Predaje vjere, sto biva napose promatranjem i proucavanjem vjernika, koji u srcu cuvaju dogadjaje i rijeci nauma spasenja, te dubokim poniranjem u duhovne stvarnosti koje iskustveno prozivljavaju.

Clanak 1. NA IZVORIMA MOLITVE

2652 Duh Sveti je "voda ziva" koja, u srcu koje moli, "struji u zivot vjecni" (Iv 4,14). On nas uci zahvacati je na samom vrelu: Kristu. U krscanskom zivotu ima zdenaca na kojima nas Krist ceka da nas napoji Duhom Svetim.

RIJEC BOZJA

2653 Crkva "snazno i na osobit nacin potice sve krscane (...) da ucestalim citanjem bozanskih Pisama steknu `uzviseno znanje - Isusa Krista' (...). No, molitva treba da prati citanje Svetoga pisma da se uspostavi razgovor izmedju Boga i covjeka, jer `Njemu se obracamo kad molimo, Njega slusamo kad citamo bozanske poruke".

2654 Oci duhovnog zivota, parafrazirajuci Mt 7,7, ovako sazimlju raspolozenja srca hranjena Rijecju Bozjom u molitvi: "Trazite citajuci, i naci cete razmatranjem; kucajte moleci, i otvorit ce vam se promatranjem".

CRKVENO BOGOSLUZJE

2655 Poslanje Krista i Duha Svetoga koje, u sakramentalnom bogosluzju Crkve,

navijesta, uprisutnjuje i priopcuje otajstvo spasenja, nastavlja se u srcu koje moli. Oci duhovnog zivota usporedjuju ponekad srce s oltarom.

Molitva

pounutarnjuje i usvaja liturgiju za vrijeme i poslije njezina slavlja. I onda kad je zivljena "u skrovitosti" (Mt 6,6), molitva je uvijek molitva Crkve, ona je zajednistvo s Presvetom Trojstvom.

BOGOSLOVSKE KREPOSTI

2656 U molitvu se ulazi kao sto se ulazi u liturgiju: na uska vrata vjere. Po znakovima njegove prisutnosti, trazimo i zelimo Gospodinovo lice, hocemo
cuti i vrsiti njegovu Rijec.

2657 Duh Sveti, koji nas uci slaviti liturgiju iscekujuci Kristov dolazak, uci nas da se molimo u nadi. A s druge strane molitva Crkve i osobna molitva

podrzavaju u nama nadu. Osobito psalmi, sa svojim neposrednim i raznolikim

izrazom, uce nas da nasu nadu stavimo u Boga: "Uzdah se u Gospodina uzdanjem

silnim, i on se k meni prignu i uslisa vapaj moj" (Ps 40,2). "A Bog nade

napunio vas svakom radošću i mirom u vjeri da izobilujete u nadi snagom
Duha
Svetoga" (Rim 15,13).

2658 "Nada pak ne razočarava. Jer ljubav je Božja razlivena u srcima
nasim

po Duhu Svetom koji nam je dan" (Rim 5,5). Molitva, oblikovana
liturgijskim

životom, crpi sve iz Ljubavi kojom smo ljubljeni u Kristu i koja nam daje
da

na ljubav odgovorimo ljubeci kako nas je on ljubio. Ljubav je pravi izvor
molitve; tko iz nje crpi, doseže vrhunac molitve: Ljubim te, moj Bože, i
jedina mi je želja ljubiti tebe do posljednjeg daha života. Ljubim te, o moj
beskrajno dragi Bože, i više volim umrijeti ljubeci tebe, nego živjeti a da
te ne ljubim. Ljubim te, Gospodine, i jedina milost koju te molim, jest da
te vječno ljubim. (...) Moj Bože, ako moj jezik ne može svakog trena reci
da

te ljubim, hoću da ti to moje srce ponovi kolikogod puta udahnem.

"DANAS"

2659 U određenim trenucima učimo moliti slušajući Riječ Gospodnju i
sudjelujući u njegovu vazmenom otajstvu; ali u svako vrijeme, u zgodama
i

nezgodama svakoga dana, daje nam se njegov Duh da nam nadahne
molitvu.

Isusov nauk o molitvi Ocu našem na istoj je crti kao i nauk o providnosti:
vrijeme je u Očevim rukama; susrećemo ga u sadašnjem času, ne jučer ni
sutra, već danas: "O da danas glas mu poslušate: `ne budite srca tvrda'" (Ps
95,7-8).

2660 Moliti unutar događanja svakog dana i svakog časa, jedna je od tajni Kraljevstva objavljenih "malenima", slugama Kristovim, siromasima blazenstava. Dostojno je i pravedno moliti da dolazak Kraljevstva pravde i mira utjece na tijek povijesti, no također je vazno molitvom umijesiti svakidasnje male stvari. Svi oblici molitve mogu biti kvasac s kojim Gospodin uspoređuje Kraljevstvo.

Ukratko

2661 Predajom, živim prenosjenjem u Crkvi, Duh Sveti uči djecu Bozju moliti.

2662 Rijec Bozja, Liturgija Crkve, kreposti vjere, ufanja i ljubavi jesu vrelo molitve.

Članak 2. PUT MOLITVE

2663 U živoj molitvenoj predaji, svaka Crkva, prema povijesnim, društvenim i kulturnim okolnostima, predlaže svojim vjernicima jezik njihove molitve: rijeci, napjeve, cine, ikonografiju. Na Učiteljstvu je da razazna vjernost tih molitvenih putova Predaji apostolske vjere, a na pastirima je i vjeroučiteljima da objasnjavaju njihov smisao, koji je uvijek u vezi s Kristom.

MOLITVA OCU

2664 Za krscansku molitvu nema drugog puta osim Krista. Bila naša molitva zajednička ili osobna, usmena ili unutarnja, nema pristupa k Ocu, osim ako molimo "u ime" Isusovo. Sveto Isusovo čovjstvo jest put po kojemu nas

Duh

Sveti uci moliti Boga naseg Oca.

MOLITVA ISUSU

2665 Molitva Crkve, hranjena Rijecju Bozjom i slavljenjem liturgije, uci nas

moliti Gospodina Isusa. Iako je prvenstveno upravljena Ocu, ona u svim liturgijskim predajama sadrzi molitvene oblike upravljene Kristu. Neki psalmi, prema prilagodbi u molitvi Crkve, i Novi zavjet stavljaju na nase usne i utiskuju nam u srce ovakve molitvene zazive Kristu: Sine Bozji, Rijeci Bozja, Gospodine, Spasitelju, Jaganjce Bozji, Kralju, Sine ljubljani, Sine Djevicin, Pastiru dobri, Zivote nas, Svjetlosti nasa, Nado nasa, Uskrsnuce nase, Prijatelju ljudi (...).

2666 No, ime koje sadrzi sve jest ime sto ga Bozji Sin prima pri utjelovljenju: ISUS. Bozje se ime ne moze izreci ljudskim usnama; no, uzimajuci nase covjestvo Rijec Bozja nam ga predaje te ga mozemo zazivati:

"Isuse", "JHVH spasava". Ime Isusovo sadrzi sve: Boga i covjeka i sav naum

stvaranja i spasenja. Moliti "Isusa", znaci zazivati ga, dozivati ga u nama. Jedino njegovo ime sadrzi Prisutnost koju oznacava. Isus je Uskrsnuli, i tko

god zaziva njegovo ime, prima Sina Bozjega koji ga je ljubio i koji se predao za njega.

2667 Taj sasvim jednostavan zaziv vjere razvio se u molitvenoj tradiciji u raznim oblicima na Istoku i na Zapadu. Najobicniji oblik, koji su nam prenijeli monasi sa Sinaja, iz Sirije i s Atosa, jest:

"Isuse Kriste, Sine Bozji, Gospodine, smiluj se nama, gresnicima!" On

povezuje kristoloski hvalospjev iz Fil 2,6-11 s vapajem carinika i slijepih prosjaka za svjetlom. Po njemu se srce uskladjuje s bijedom ljudi i s milosrdjem njihova Spasitelja.

2668 Zazivanje svetog imena Isusova najjednostavniji je put neprekidne molitve. Taj zaziv, cesto ponavljan od ponizna i pozorna srca, ne razmece se

"mnostvom rijeci" (Mt 6,7), vec "zadrzava Rijec i donosi rod u ustrajnosti".

To je zazivanje moguće "u svako vrijeme", jer ono nije posao kraj nekog drugog, vec jedini posao, to jest ljubiti Boga, koji ozivljuje i preobrazava svako djelo u Kristu Isusu.

2669 Molitva Crkve stuje i casti Srce Isusovo, kao sto zaziva njegovo presveto ime. Ona se klanja utjelovljenoj Rijeci i njezinu Srcu, koje se iz ljubavi prema ljudima dalo probosti nasim grijesima. Krscanska molitva voli

slijediti Krizni put prateci Spasitelja na postajama od sudnice do Golgote i groba, na putu kojim je prosao Isus kada je svojim svetim Krizem otkupio svijet.

"DODJI, DUŠE PRESVETI"

2670 "Nitko ne može reci: 'Gospodin Isus' osim u Duhu Svetom" (1 Kor 12,3).

Svaki put kad pocnemo moliti Isusa, Duh Sveti nas pretjece svojom miloscu

privlaceci nas na put molitve. Buduci da nas on uci moliti dozivajuci nam u

pamet Krista, kako da se ne molimo i Njemu samom? Zato nas Crkva poziva da

svaki dan zazivamo Svetoga Duha, napose na pocetku i na zavrsetku svakog

vaznog djela. Ako se ne treba klanjati Duhu, kako me On pobožanstvenjuje u

krštenju? A ako Mu se treba klanjati, ne mora li On biti objekt posebnog stovanja?

2671 Tradicionalni oblik kojim prosimo Duha jest zaziv upravljen Ocu po Kristu našem Gospodinu da nam dadne Duha Tjesitelja. Isus zahtijeva ovu molitvu u njegovo ime, u casu kad obecava dar Duha Istine. No, najjednostavnija i najizravnija molitva takodjer je tradicionalna: "Dodji Duse presveti", iz koje je svaka liturgijska tradicija razvila antifone i hvalospjeve. Dodji, Duse Sveti, napuni srca svojih vjernika, i oganj svoje ljubavi u njima uzezi.

Kralju nebeski, Utjesitelju, Duse Istine, koji svagdje prebivas i sve ispunjas, riznico dobara i darovatelju Zivota, dodji, nastani se u nama, ocisti nas od svake ljage i spasi, o Dobri!

2672 Duh Sveti, cije nam pomazanje prozimplje cijelo bice, unutarnji je Ucitelj krscanske molitve.

On je tvorac zive molitvene tradicije. Doista, toliko ima molitvenih putova koliko ima molitelja, ali isti je Duh koji djeluje u svima i sa svima.

Krscanska je molitva molitva u Crkvi snagom zajedništva Duha Svetoga.

U ZAJEDNISTVU SA SVETOM BOGORODICOM

2673 U molitvi nas Duh Sveti sjedinjuje s Osobom jedinorodjenoga Sina, u

njegovu proslavljenom covjestvu. Po njemu i u njemu nasa je sinovska molitva

u Crkvi povezana s Isusovom Majkom.

2674 Od casa pristanka sto ga je dala vjerom pri Navjestenju i koji je nepokolebljivo odrzala pod krizem, Marija svoje materinstvo otad prosiruje

na svu bracu i sestre njezina Sina, "koji jos putuju i nalaze se u pogiblima i tjeskobama". Isus, jedini posrednik, put je nase molitve; Marija, njegova i nasa Majka, potpuno mu je otvorena: ona "pokazuje put" (Hodoghitria), ona

mu je "Znamen", prema tradicionalnoj ikonografiji na Istoku i na Zapadu.

2675 Na temelju te jedinstvene Marijine suradnje u djelu Duha Svetoga, Crkve

su razvile molitvu svetoj Bogorodici, usredotocujuci je na osobu Krista koji

se ocitovao u svojim otajstvima. U nebrojenim hvalospjevima i antifonama,

koji su izraz toj molitvi, obicno se izmjenjuju dva naglasaka: jedan "velica" Gospodina zbog "velikih djela" koja je ucinio svojoj poniznoj sluzbenici, i po njoj svim ljudima; drugi Isusovoj Majci povjerava molbe i hvale djece Bozje, jer ona sada poznaje covjecanstvo, s kojim se Sin Bozji u njoj kao zarucnik zdruzio.

2676 Taj dvostruki naglasak molitve Mariji nasao je povlasteni izraz u molitvi "Zdravo, Marijo":

"Zdravo, Marijo (Raduj se, Marijo)". Ta molitva pocinje pozdravom andjela

Gabriela, kojim sam Bog pozdravlja Mariju. Nasa se molitva usudjuje preuzeti

taj pozdrav Mariji s pogledom koji je Bog svrnuo na svoju poniznu sluzbenicu, i radovati se radoscu koju On u njoj nalazi.

"Zdravo milosti puna, Gospodin s Tobom": te dvije rijeci andjelova

pozdrava

uzajamno se razjasnjuju. Marija je puna milosti jer je Gospodin s njom. Milost kojom je ispunjena jest prisutnost Onoga koji je izvor svake milosti. "Raduj se (...) Kceri jeruzalemska (...) Gospodin je posred tebe" (Sef 3,14. 17a). Marija, u koju dolazi da se nastani Gospodin, sama je Kci sionska, kovceg zavjetni, mjesto gdje prebiva slava Gospodnja: ona je "sator Bozji s ljudima" (Otk 21,3). "Puna je milosti", jer je sva predana Onomu koji dolazi nastaniti se u njoj i kojeg ce ona darovati svijetu.

"Blagoslovljena ti medju zenama i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus".

Poslije andjelova podzdrava usvajamo Elizabetin: "Napunjena Duha Svetoga"

(Lk 1,41), Elizabeta je prva u dugom nizu narastaja koji Mariju proglašuju blazenom: "Blazena ti sto povjerova" (Lk 1,45); Marija je "blagoslovljena medju zenama" jer je povjerovala u ispunjenje rijeci Gospodnje. Abraham je

svojom vjerom postao blagoslov za "sva plemena na zemlji" (Post 12,3).

Svojom vjerom, Marija je postala majka onih koji vjeruju. Zahvaljujuci njoj

svi narodi zemlje primaju Onoga koji je sam Bozji blagoslov: Isusa, "blagoslovljeni plod utrobe njezine".

2677 "Sveta Marijo, Majko Bozja, moli za nas". Divimo se s Elizabetom: "Ta

otkuda meni da mi dodje majka Gospodina mojega?" (Lk 1,43). Marija je Majka

Bozja i Majka nasa, jer nam daje Isusa, svoga sina; mozemo joj povjeriti sve

svoje brige i molbe: ona moli za nas kao sto je molila za sebe: "Neka mi bude po tvojoj rijeci" (Lk 1,38). Povjeravajuci se njezinoj molitvi, s njom

se prepustamo volji Bozjoj: "Budi volja tvoja".

"Moli za nas gresnike, sada i na casu smrti nase". Istuci od Marije da moli za nas, priznajemo se ubogim gresnicima te se obracamo "Majci milosrdja",

svoj svetoj. Predajemo joj se "sada", u danasnjici nasih zivota. I nase se pouzdanje siri da joj vec od sada prepustimo "cas nase smrti". Da joj bude prisutna kao na samrti svoga Sina na krizu i da nas u casu nasega prelaska primi kao majka i privede svome sinu Isusu, u raj.

2678 Srednjovjekovna pobožnost na Zapadu razvila je molitvu krunice (ruzarija), koja vjernom puku zamjenjuje Casoslov. Na Istoku su Akatist i Moleben, u litanjskom obliku, ostali blizu zbornom bogoslužju bizantskih Crkava, dok su armenska, koptska i sirijska tradicija dale prednost hvalospjevima i puckim pjesmama Majci Bozjoj. No u Zdravomariji, u teotokijima (Bogorodicenima), u himnima svetog Efrema ili svetog Grgura iz

Nareka molitvena tradicija ostaje u biti ista.

2679 Marija je savršena moliteljica (Orans), slika Crkve. Kad joj se molimo, s njome prijanjamo uz

naum Oca, koji salje svoga Sina da spasi sve ljude. Kao i ljubljeni ucenik, uzimamo sebi Isusovu majku, koja je postala majka svih zivih. Mozemo moliti

s njome i moliti se njoj. Crkvena je molitva kao nosena Marijinom molitvom.

S njome je sjedinjena u nadi.

Ukratko

2680 Molitva je poglavito upravljena Ocu; no, upravljena je i Isusu,

osobito

zazivanjem njegova svetog imena: "Isuse Kriste, Sine Bozji, Gospodine, smiluj se nama, gresnicima!"

2681 "Nitko ne moze reci: `Gospodin Isus', osim u Duhu Svetom" (1 Kor 12,3).

Crkva nas poziva da zazivamo Duha Svetoga kao unutarnjeg Ucitelja krscanske molitve.

2682 Zbog njezine jedinstvene suradnje u djelu Duha Svetoga, Crkva voli moliti u zajednistvu s Djevicom Marijom, da s njom velica velika djela koja je u njoj Bog ucinio i da joj povjeri molitve i hvale.

Clanak 3. VODITELJI U MOLITVI

"OBLAK SVJEDOKA"

2683 Svjedoci koji su nas pretekli u Kraljevstvu, posebno oni koje Crkva stuje kao "svece", sudjeluju u zivoj molitvenoj predaji primjerom svoga zivota, spisima koje su ostavili i svojom molitvom danas. Oni promatraju Boga, slave ga i ne prestaju se brinuti za one koje su ostavili na zemlji. Usavsi "u radost" svoga Gospodara, "postavljeni su nad mnogim". Njihovo je posredovanje najvisa sluzba u Bozjem naumu. Mozemo i moramo ih moliti da posreduju za nas i za sav svijet.

2684 U opcinstvu svetih razvile su se kroz crkvenu povijest razne duhovnosti. Osobna karizma nekog svjedoka Bozje ljubavi prema ljudima

mogla

se prenijeti u nasljedje, kao Ilijin "duh" na Elizeja i na Ivana Krstitelja, da bi neki ucenici imali udjela u tom duhu. Pojedina duhovnost je takodjer i stjeciste drugih struja, liturgijskih i teoloskih, te svjedoci o inkulturaciji vjere u odredjenu covjekovu sredinu i njegovu povijest.

Krscanske su duhovnosti dio zive molitvene predaje i nezaobilazni su vodici

za vjernike. U svojoj bogatoj razlicitosti one odrazuju cistu i jedinstvenu svjetlost Duha Svetoga. Duh je zaista prebivaliste svetih, i svetac je vlastito prebivaliste Duha, jer on se prinosi da bi zivio s Bogom i nazvan je njegov Hram.

SLUZITELJI MOLITVE

2685 Krscanska je obitelj prvo mjesto odgoja za molitvu. Utemeljena na sakramentu zenidbe, obitelj je "kucna Crkva" u kojoj se djeca Bozja uce moliti "kao Crkva" i u molitvi ustrajati. Posebno za djecu, svakodnevna obiteljska molitva prvo je svjedocanstvo ziva sjecanja Crkve, sto ga Duh Sveti strpljivo budi.

2686 Zaredjeni sluzbenici takodjer su odgovorni za molitveni odgoj svoje brace i sestara u Kristu. Sluge Dobroga pastira, zaredjeni su da vode Bozji narod k zivim vrelima molitve: Rijeci Bozjoj, liturgiji, vrsenju bogoslovnih kreposti, Bozjemu "danas" u konkretnim zivotnim prilikama.

2687 Brojni su redovnici posvetili sav zivot molitvi. Poslije anahoreta Egipatske pustinje, pustinjaci, monasi i monahinje posvetili su svoje vrijeme hvali Boga i posredovanju za svoj narod. Posveceni se zivot ne odrzava i ne siri bez molitve; ona je jedan od zivih izvora kontemplacije i duhovnog zivota u Crkvi.

2688 Kateheza djece, mladih i odraslih, tezi za tim da se Rijec Bozja razmatra u osobnoj molitvi, posadasnjuje u liturgijskoj molitvi, te pou-nutarnjuje u svako vrijeme kako bi donosila rod u novom zivotu. Kateheza

je takodjer trenutak u kojemu se pucka pobožnost moze vrednovati i odgajati. Učenje osnovnih molitava napamet pruža molitvenom zivotu neophodnu

potporu, ali je nadasve vazno da se uziva u njihovu smislu.

2689 Molitvene skupine, kao "skole molitve", jesu danas jedan od znakova i

pokretaca molitvene obnove u Crkvi, pod uvjetom da se napajaju na istinskim

izvorima krscanske molitve. Skrb oko zajedništva znak je prave molitve u Crkvi.

2690 Duh Sveti nekim vjernicima daje darove mudrosti, vjere i rasudjivanja

u pogledu onog zajednickog dobra koje je molitva (duhovno vodstvo). Muzevi i

zene koji su time obdareni istinski su poslužitelji zive molitvene predaje: Stoga, duša koja hoće napredovati u savrsenstvu treba, prema savjetu Svetog

Ivana od Kriza, "dobro procijeniti u cijje se ruke stavlja, jer kakav je ucitelj, takav ce biti i ucenik; kakav je otac, takav ce biti i sin". I dalje: "Vodja treba biti ne samo ucen i mudar, vec i iskusan (...). Ako duhovni vodja nema iskustva duhovnog zivota, nesposoban je da vodi duše koje

Bog ipak zove, i neće ih niti razumjeti".

MJESTA POGODNA ZA MOLITVU

2691 Crkva, kuca Bozja, vlastito je mjesto liturgijske molitve za zupnu zajednicu. Ona je takodjer povlasteno mjesto klanjanja stvarnoj Kristovoj prisutnosti u Presvetom Sakramentu. Izbor prikladna mjesta nije nevazan za

istinitost molitve:

- za osobnu molitvu, moze to biti "molitveni kutak", sa Svetim pismom i svetim slikama, da molitva bude tu, "u skrovitosti" pred nasim Ocem. U krscanskoj obitelji, ta vrst malog oratorija potice zajednicku molitvu;

- u krajevima gdje ima samostana, njihove su zajednice pozvane da poticu sudjelovanje vjernika u molitvi casoslova te omoguce samocu potrebnu za intenzivniju osobnu molitvu;

- hodocasca podsjecaju na nas hod zemljom prema nebu. Ona su tradicionalno

jaka vremena za obnovu molitve. Svetista su hodocasnicima, koji traze svoja

ziva vrela, izvanredna mjesta da "kao Crkva" dozive pojedine oblike krscanske molitve.

Ukratko

2692 U svojoj je molitvi Crkva, hodocasnica na zemlji, pridruzena Crkvi svetih, od kojih trazi posredovanje.

2693 Razne krscanske duhovnosti sudjeluju u zivoj molitvenoj predaji i dragocjeni su vodici za duhovni zivot.

2694 Krscanska je obitelj prvo mjesto odgoja za molitvu.

2695 Zaredjeni sluzbenici, Bogu posveceni zivot, kateheza, molitvene skupine, "duhovno vodstvo" osiguravaju u Crkvi pomoc za molitvu.

2696 Najprikladnija mjesta za molitvu jesu osobni ili obiteljski prostor za molitvu, samostani, hodocasnicka svetista i, nadasve, crkva kao vlastito mjesto liturgijske molitve zupne zajednice i povlasteno mjesto euharistijskog klanjanja.

TRECE POGLAVLJE: ZIVOT MOLITVE

2697 Molitva je zivot novoga srca. Ona nas treba nadahnjivati svakog trena.

Ali mi zaboravljamo Onoga koji nam je Zivot i sve nase. Stoga duhovni oci, u predaji Ponovljenog zakona i proroka, uporno isticu molitvu kao "spomen na Boga", cesto budjenje "sjecanja u srcu": "Valja se Boga spominjati cesce nego sto udisemo". No, nije moguće moliti "u svako vrijeme" ako se ne moli s voljom u odredjene trenutke: to su po snazi i trajanju jaka vremena krscanske molitve.

2698 Crkvena tradicija predlaze vjernicima odredjene molitvene ritme da podrzi neprekidnu molitvu. Nekoji su svakodnevnici: jutarnja i vecernja molitva, molitva prije i poslije jela, Casoslov. I nedjelja, kojoj je srediste euharistija, posvecena je poglavito molitvom. Krug liturgijske godine i njezini veliki blagdani sacinjavaju osnovni ritam molitvenog zivota krscana.

2699 Gospodin svaku osobu vodi putovima i nacinom kako se njemu svidja.

Svaki mu vjernik odgovara takodjer po nahodjenju svoga srca i izrazajem svoje osobne molitve. No, krscanska je predaja sacuvala tri poglavita izrazaja molitvenog zivota: usmenu molitvu, razmatranje, unutarnju molitvu.

Zajednicka im je oznaka: sabranost srca. Ta budnost da se cuva Rijec i da se

ostane u Bozjoj prisutnosti daje tim trima izrazima da budu iznimni trenuci molitvenog zivota.

Clanak 1. IZRAZAJI MOLITVE

I. Usmena molitva

2700 Bog govori covjeku svojom Rijecju. Nasa se molitva oblikuje rijecima,

misleno ili usmeno. No, najvaznije je da srcem budemo uz Onoga komu se molitvom obracamo. "Da bi nam molitva bila uslisana, ne ovisi o kolicini rijeci vec o gorljivosti nasih dusa".

2701 Usmena molitva nuzna je u krscanskom zivotu. Ucenike, koje je privukao

svojom tihom molitvom, Ucitelj uci usmenoj molitvi: Ocenas. Isus nije molio

samo liturgijske molitve sinagoge. Evandjelja nam ga pokazuju kako podize

glas da izrekne osobnu molitvu, od blagoslova kojim klice Ocu do tjeskobe u

Getsemanskom vrtu.

2702 Ta potreba, da unutarnjoj molitvi pridruzimo sjetila, odgovara zahtjevu

nase ljudske naravi. Mi smo tijelo i duh, te osjećamo potrebu da izvanjski izrazimo čuvstva. Valja moliti cijelim svojim bićem da svojoj prošnjici damo svu moguću snagu.

2703 Ta potreba odgovara također božanskom zahtjevu. Bog traži klanjateljice

u Duhu i Istini, i prema tome molitvu koja se uzdiže živa iz dubina duše. On

također želi izvanjski izraz koji unutarnjoj molitvi pridružuje tijelo, da mu molitva iskazuje potpuno stovanje svime na što On ima pravo.

2704 Budući da je izvanjska i tako posvema ljudska, usmena je molitva u pravom smislu riječi molitva mnoštva. No, ni najunutarnjija molitva ne može

zanemariti usmene molitve. Molitva postaje unutarnja u mjeri u kojoj smo svjesni Onoga "komu govorimo". Usmena molitva biva tada prvi oblik kontemplativne molitve.

II. Razmatranje

2705 Razmatranje je u prvom redu traženje. Duh traži da shvati razloge i načine kršćanskog života, kako bi uz njih prionuo i odgovorio Gospodnjim zahtjevima. Pritom je potrebna pozornost koja se tesko drži na uzdi. Obično

se potpomazemo kojom knjigom, i kršćani nisu bez njih: Sveto pismo, napose

Evandjelje, svete slike, liturgijski tekstovi dana ili vremena, spisi duhovnih otaca, djela duhovnosti, velika knjiga stvaranja i povijesti te stranica Božjega "danas".

2706 Razmatranje onoga što citamo dovodi nas da to usvojimo

uspoređujući to

sa sobom. Tu se otvara druga knjiga: knjiga života. Od misli se prelazi na stvarnost. Ovisno o čovjekovoj poniznosti i vjeri, otkrivaju se pokreti koji uzbudjuju srce i koji se mogu razluciti. Treba ciniti istinu da dodjemo k Svjetlu: "Gospodine, sto hoces da cinim?"

2707 Nacini razmatranja toliko su raznovrsni koliko je duhovnih ucitelja. Krscanin treba nastojati da redovito razmatra, inace je nalik na prva tri tla iz prispodobe o sijacu. No, sam nacin nije drugo doli vodice; vazno je, s Duhom Svetim, napredovati na jedinom putu molitve: Isusu Kristu.

2708 Razmatranje pokrece misao, mastu, osjecanje i zelje. To je pokretanje nuzno da se produbi vjersko uvjerenje, da se potakne obracenje srca i ojaca volja da slijedi Krista. Krscanska molitva prvenstveno nastoji razmatrati "Kristova otajstva", kao u bozanskom citanju (lectio divina) ili u Gospinoj krunici. Taj oblik molitvenog razmisljanja ima veliku vrijednost, ali krscanska molitva treba teziti jos dalje: k spoznaji ljubavi Gospodina Isusa Krista i jedinstvu s Njim.

III. Unutarnja molitva

2709 Sto je unutarnja molitva? Sveta Terezija odgovara: "Unutarnja molitva,

po mom misljenju, nije nista drugo doli prisni prijateljski saobracaj, cesto zadrzavanje nasamo s Onim za koga znamo da nas ljubi".

Takva molitva trazi "Onoga koga ljubi dusa moja" (Pj 1,17). To je Isus, i u njemu Otac. Njega trazi, jer njega zeljeti uvijek je pocetak ljubavi. Njega trazi u cistoj vjeri, onoj vjeri kojom nas On preporadja i kojom zivimo u njemu. U unutarnjoj molitvi moze se i razmatrati, ali je pogled upravljen

na Gospodina.

2710 Izbor vremena i trajanja unutarnje molitve ovisi o odlucnoj volji, koja

odaje tajne srca. Ne obavlja se unutarnja molitva kad se ima vremena: nego

se odvaja vrijeme za Gospodina, sa cvrstom odlukom da mu se nece tijekom

puta oduzeti, ma kakve bile kushje i suhoca susreta. Ne moze se uvijek razmatrati, ali se uvijek moze unici u unutarnju molitvu, neovisno o zdravstvenom, poslovnom ili osjecajnom stanju. Srce je mjesto trazjenja i susreta, u siromastvu i u vjeri.

2711 Ulazak u unutarnju molitvu slican je pocetku euharistijskog bogosluzja:

"skrusiti" srce, pribрати cijelo svoje bice pod djelovanjem Duha Svetoga, boraviti u prebivalistu Gospodnjem koje smo mi sami, probuditi vjeru da udjemo u prisutnost Onoga koji nas ceka, dati da nam padnu maske i obratiti

srce Gospodinu koji nas ljubi, da mu se predamo kao prinos koji valja procistiti i preobraziti.

2712 Unutarnja molitva je molitva Bozjeg djeteta, gresnika kojemu je oprosteno i koji pristaje prihvatiti ljubav kojom je ljubljen te joj zeli odgovoriti ljubeci jos vise. No, ujedno zna da je njegova uzvratna ljubav ona koju mu Duh razlijeva u srcu, jer sve je Bozja milost. Unutarnja molitva

jest smjerno i siromasno predanje u ljubljenu Ocevu volju u sve dubljem jedinstvu s njegovim ljubljenim Sinom.

2713 Tako je unutarnja molitva najjednostavniji izraz otajstva molitve; ona

je dar, milost; i može biti primljena samo u poniznosti i siromastvu.

Unutarnja je molitva saveznički odnos koji Bog sklapa u dubini nasega bica.

Ona je zajedništvo: Presveto Trojstvo u njoj oblikuje čovjeka, sliku Bozju, "na svoju sličnost".

2714 Unutarnja je molitva također osobito jako vrijeme molitve. U njoj nas

Otac "jaci po Duhu svome u snazi za unutarnjeg čovjeka, da po vjeri Krist prebiva u srcima našim te budemo ukorijenjeni i utemeljeni u ljubavi".

2715 Promatranje (kontemplacija) je pogled vjere, usmjeren na Isusa. "Ja gledam njega i on gleda mene", kazao je svom svetom župniku seljak iz Arsa

moleći pred svetohranistom. Ta pozornost prema njemu jest pregaranje "sebe".

Njegov pogled čisti srce. Svjetlo Isusova pogleda rasvjetljuje oči nasega srca; ono nas uči da sve vidimo u svjetlu njegove istine i njegova suosjećanja za sve ljude. Kontemplacija svraca također pogled na otajstva Isusova života. Uči nas također "unutarnjem poznavanju Gospodina" da ga više ljubimo i nasljedujemo.

.2716 Unutarnja je molitva slušanje Riječi Božje. Daleko od toga da bude pasivno, to slušanje jest posluš iz vjere, bezuvjetan prihvata sluge i srdačno prijanjanje djeteta. Ono sudjeluje u "Da" Sina koji je postao sluga i u "Da" njegove ponizne službenice.

2717 Unutarnja je molitva sućutna, "znak svijeta koji dolazi" ili "sućutna ljubav". Riječi u toj molitvi nisu govor već kao grancice koje podržavaju ožanj ljubavi. U toj tisi, nepodnošljivoj "izvanjskom" čovjeku, Otac nam

izrice svoju utjelovljenu Rijec, patnika, umrloga i uskrsloga, a Duh sinovstva cini nas dionicima Isusove molitve.

2718 Unutarnja je molitva sjedinjenje s Kristovom molitvom u mjeri u kojoj daje da sudjelujemo u njegovu otajstvu. Otajstvo Kristovo Crkva slavi u euharistiji, a Duh Sveti ga ozivljuje u unutarnjoj molitvi, da bi ga ljubav izrazila djelom.

2719 Unutarnja je molitva zajedništvo ljubavi, nositeljice Zivota za mnoge, u mjeri u kojoj pristaje ostati u tamnoj noci vjere. Vazmena noc Uskrsnuca prolazi kroz noc smrtne borbe i groba. To su tri povlastena vremena Isusova Casa koje njegov Duh (a ne "tijelo koje je slabo") daje prozivjeti u unutarnjoj molitvi. Valja pristati "jednu uru bdjeti s njim" (Mt 26,40-41).

Ukratko

2720 Crkva poziva vjernike na redovitu molitvu: dnevne molitve, Casoslov, nedjeljnu euharistiju i blagdane liturgijske godine.

2721 Krscanska predaja obuhvaca tri glavna izraza molitvenog zivota: usmenu molitvu, razmatranje i unutarnju molitvu. Zajednicko im je sabranost srca.

2722 Usmena molitva, zasnovana na jedinstvu tijela i duha u ljudskoj naravi, sjedinjuje tijelo s unutarnjom molitvom srca, po primjeru Krista koji se moli svom Ocu i koji ucenike uci Ocenas.

2723 Razmatranje je molitveno traženje koje pokreće misli, mastu, osjecanje, zelje. Cilj mu je vjerom usvojiti razmatrani sadržaj, u suocanju sa zbiljom vlastitog života.

2724 Unutarnja molitva jednostavni je izraz otajstva molitve. Ona je pogled vjere upravljen na Krista, oslušivanje Rijeci Bozje, sutljiva ljubav. Ona nas sjedinjuje s Kristovom molitvom u mjeri u kojoj nas čini dionicima njegova otajstva.

Članak 2. BORBA MOLITVE

2725 Molitva je milosni dar i odlučan odgovor s naše strane. Ona uvijek podrazumijeva napor. Veliki molitelji Staroga saveza prije Krista, kao Majka

Bozja i sveti s Njim uče nas: molitva je boj. Protiv koga? Protiv nas samih i protiv Napasnikovih zamki, koji sve čini da čovjeka odvraća od molitve, od

jedinstva s njegovim Bogom. Čovjek moli onako kako živi, jer i živi onako kako moli. Ako neće postojano djelovati po Duhu Kristovu, ne može ni postojano moliti u njegovo ime. "Duhovna borba" novoga života kršćana nedjeljiva je od molitvene borbe.

I. Prigovori molitvi

2726 U molitvenom boju treba se, u nama samima i oko nas, suočiti s pogresnim shvaćanjima molitve. Neki u molitvi vide puko psihološko djelovanje, drugi napor sabranosti da se prisprije k misaonoj praznini. Neki je svode u obredne stavove i riječi. U podsvijesti mnogih kršćana, molitva

je zanimanje nespojivo sa svim njihovim obvezama: oni nemaju vremena. Oni

pak koji molitvom traze Boga, brzo se obeshrabre, jer ne znaju da molitva dolazi takodjer od Duha Svetoga, a ne samo od njih.

2727 Trebamo se takodjer suprotstaviti nacinima misljenja "ovoga svijeta"; oni nas okuzuju ako nismo budni, kao na primjer: da je istinito samo ono sto

se da razumski i znanstveno provjeriti (a molitva je tajna koja nadilazi nasu svijest i nasu podsvijest); k tome vrednote proizvodnje i zarade (a molitva je neproizvodna, prema tome beskorisna); ili putenost i udobnost, uzdignute kao mjerilo onoga sto je istinito, dobro i lijepo (a molitva je ljubav prema ljepoti [filokalia], zudnja za Slavom Boga zivoga); i nasuprot aktivizmu, eto, molitva biva predstavljena kao bijeg iz svijeta (a zapravo, krscanska molitva nije otudjenje od povijesti ni rastava od zivota.)

2728 Napokon, nas boj mora razracunati s onim sto osjecamo kao svoje neuspjehe u molitvi: obeshrabrenje naspram svojih suhoca, zalost sto nismo

sve dali Gospodinu, jer imamo "velik imetak", razocaranje sto nismo uslisani

prema vlastitoj volji, povreda naseg ponosa koji uporno ostaje na svojoj gresnickoj nedostojnosti, nepodnosenje molitve kao darovanog cina, itd. Zakljucak je uvijek isti: cemu moliti? Da se prevladaju te prepreke, valja se boriti za poniznost, povjerenje i ustrajnost.

II. Ponizna budnost srca

PRED POTESKOCAMA MOLITVE

2729 Redovita je teskoca nase molitve rastresenost. Moze se odnositi na

riječ i njihov smisao, u usmenoj molitvi; a može se, dublje, odnositi na Onoga komu se molimo, u usmenoj molitvi (liturgijskoj ili osobnoj), u razmatranju i u unutarnjoj molitvi. Krenuti u lov na rastresenosti značilo bi upasti u njezine zamke, dok je dovoljno vratiti se svome srcu:

rastresenost nam otkriva uza što smo priljubljeni, i to ponizno spoznanje pred Gospodinom treba da nanovo probudi našu veću ljubav prema Njemu,

prinoseći mu odlučno svoje srce da ga očisti. Borba se vodi tu: u izboru Gospodara kojemu služiti.

2730 I pozitivno, bitka protiv našega posesivnog i gospodujućeg Ja jest u budnosti, trijeznosti srca. Kad Isus zahtijeva budnost, ona se uvijek odnosi na njega, na njegov dolazak u posljednji dan i svaki dan: "danas". Zaručnik dolazi o ponoci; svjetlo koje se ne smije ugasiti jest svjetlo vjere: "Moje mi srce govori: 'Traži lice njegovo'" (Ps 27,8).

2731 Druga teskoca, napose za one koji žele iskreno moliti, jest suhoca. Ona

je sastavni dio unutarnje molitve, kada je srce bezosjećajno, bez ugone prema mislima, uspomenama i osjećajima, čak i duhovnim. To je trenutak čiste

vjere koja ostaje uz Isusa u smrtnoj borbi i u grobu. "Ako pšenično zrno, paviši na zemlju ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod" (Iv 12,24). Ako suhoca ovisi o nedostatku korijenu, jer je Rijeka pala na kamen, borba se vodi oko obrćenja.

PRED NAPASTIMA U MOLITVI

2732 Najobičnija i najprikrivenija kushnja jest naš manjak vjere. Ne izražava

se toliko po očitoj nevjeri, nego više po prednosti koju dajemo drugim

stvarima. Kad pocnemo moliti, tisucu poslova ili briga, koje smatramo hitnima, izgledaju vazniji; to je, ponovo, trenutak istine srca i prednosti njegove ljubavi. Kadikad se obracamo Gospodinu kao posljednjem utocistu: no,

vjerujemo li uistinu? Kadikad uzimamo Gospodina za saveznika, ali srce je

jos preuzetno. U svakom slucaju, nedostatak nase vjere otkriva da jos nemamo

raspolozenja ponizna srca: "Uistinu, bez mene ne mozete uciniti nista" (Iv 15,5).

2733 Druga kusnja, kojoj preuzetnost otvara vrata, jest duhovna lijenost.

Duhovni oci pod tim podrazumijevaju stanoviti oblik klonuca zbog popustanja

u askezi, smanjenja budnosti i nehajnosti srca. "Duh je, istina, voljan, no tijelo je slabo" (Mt 26,41). Sto se s visega padne, to vise boli.

Malodusnost, bolna, druga je strana preuzetnosti. Tko je ponizan ne cudi se

svojoj bijedi; nosi je s vise pouzdanja, ona ga vodi k vecem pouzdanju, da cvrsto izdrzi u postojanosti.

III. Sinovsko pouzdanje

2734 Sinovsko pouzdanje u nevolji dolazi u iskusenje i u njoj se dokazuje.

Glavna teskoca odnosi se na molitvu prosnje, kad se zauzimamo za sebe ili za

druge. Neki cak prestanu moliti zato sto im, tako misle, njihova molba nije uslisana. Ovdje se postavljaju dva pitanja: Zasto mislimo da nam molba nije

uslisana? Kako nasa molitva biva uslisana, "uspjesna"?

ZASTO SE ZALITI DA NISMO USLISANI?

2735 Trebala bi nas najprije potresti jedna cinjenica. Kada slavimo Boga ili

mu za njegova dobrocinstva opcenito zahvaljujemo, ni najmanje se ne brinemo

saznati je li mu nasa molitva ugodna. Naprotiv, zahtijevamo da vidimo uspjeh

nase prosnje. Kakva je dakle Bozja slika koja potice nasu molitvu: sredstvo

za iskoristavanje ili Otac nasega Gospodina Isusa Krista?

2736 Jesmo li uvjereni da "ne znamo sto da molimo kako valja" (Rim 8,26)?

Istemo li od Boga "prava dobra"? Otac nas dobro zna sto nam je potrebno, prije nego ga zaistemo, no on ocekuje nasu prosnju zato sto je dostojanstvo njegove djece u njihovoj slobodi. I zato valja moliti s njegovim Duhom slobode, da bismo mogli uistinu spoznati njegovu zelju.

2737 "Nemate jer ne molite. Molite, i ne primate jer zlo molite, da u svojim

nasladama trosite" (Jak 4,2-3). Ako istemo sa srcem podijeljenim, "preljubnickim" (Jak 4,4), Bog nas ne moze uslisati, jer hoce nase dobro, nas zivot. "Ili mislite da Pismo uzalud veli: Ljubomorno cezne za duhom sto

ga nastani u nama"? Nas je Bog na nas "ljubomoran", sto je znak istinitosti njegove ljubavi. Neka nas zahvati zelja njegova Duha, i bit cemo uslisani: Ne zalosti se ako odmah od Boga ne primis sto od njega trazis; On hoce da ti

ucini jos vise dobra po tvojoj ustrajnosti da budeš s njim u molitvi.

On hoce da se nasa ceznja iskusa u molitvi. Tako nas priprema da primimo sto

nam je spreman dati.

KAKO JE NASA MOLITVA DJELOTVORNA?

2738 Objava molitve u naumu spasenja uci nas da se vjera oslanja na Bozje

djelovanje u povijesti. Sinovsko povjerenje potaknuto je njegovim najizvrsnijim djelom: mukom i uskrsnućem njegova Sina. Krscanska je molitva

suradnja s njegovom providnoscu, s njegovim nacrtom ljubavi za ljude.

2739 U svetom Pavla, to je povjerenje smiono, utemeljeno na molitvi Duha u nama i

na vjernoj ljubavi Oca koji je za nas predao svoga Sina jedinca.

Preobrazba

srca koje moli prvi je odgovor na nasu prosnju.

2740 Isusova molitva cini od krscanske molitve uspjesnu prosnju. On joj je uzor, on moli u nama i s nama. Buduci da srce Sina ne trazi nista drugo doli ono sto se svidja Ocu, kako da

srce posvojene djece prione uz darove radije nego uz Darovatelja?

2741 Isus moli takodjer za nas, umjesto nas i u prilog nas. Sve nase prosnje

sabrane su jednom za svagda u njegovu vapaju na krizu i uslisane su od Oca u

njegovu uskrsnucu. Stoga Isus ne prestaje zauzimati se za nas kod Oca. Ako je

nasa molitva odlucno sjedinjena s Isusovom, u povjerenju i sinovskoj smionosti, mi postizemo sve sto istemo u njegovo ime, daleko vise nego jednu

ili drugu stvar: samoga Duha Svetoga koji sadrzi sve darove.

IV. Ustrajati u ljubavi

2742 "Bez prestanka se molite" (1 Sol 5,17); "svagda i za sve zahvaljujte Bogu i Ocu u imenu Gospodina nasega Isusa Krista" (Ef 5,20); "molite se u

Duhu svakovrsnom molitvom i prošnjom u svakoj prigodi; poradi toga i bdijte

sa svom ustrajnoscu i molitvom za sve svete" (Ef 6,18). "Nije nam odredjeno

da neprestano radimo, bdijemo i postimo, dok nam je zakon da bez prestanka

molimo". Ta neumorna revnost moze doci samo iz ljubavi. Borba molitve protiv

nase tromosti i lijenosti jest borba ljubavi ponizne, pune povjerenja i postojane. Ta nam ljubav otvara srce za tri jasne i zivotvorne vjerske spoznaje:

2743 Moliti je uvijek moguće: vrijeme krscana jest vrijeme uskrsloga Krista

koji je s "nama u sve dane" (Mt 28,20), ma kakve bile oluje. Nase je vrijeme

u Bozjim rukama: Cesto i zarko moliti moguće je cak i na trznici ili na setnji, te takodjer sjedeci u svojoj prodavaonici, bilo kupujuci bilo prodajuci, pa cak i kuhajuci.

2744 Moliti je zivotna potreba. Suprotan dokaz nije manje uvjerljiv: ako se ne prepustimo vodstvu Duha, padamo u ropstvo grijeha. Kako Duh Sveti moze biti "nas Zivot" ako je nase srce daleko od

njega? Nista nije ravno molitvi; ona cinim mogucim ono sto je nemoguće, i lakim sto je tesko. Nemoguće je da covjek koji moli moze grijesiti.

Tko moli, sigurno se spasava; tko ne moli sigurno je osudjen.

2745 Molitva i krscanski zivot su neodvojivi, jer je rijec o istoj ljubavi i istom

odricanju koje provire iz ljubavi. Ista je sukladnost sinovska i puna ljubavi s nacrtom Oceve ljubavi. Isto je preobrazujuce jedinstvo u Duhu Svetom koji nas sve vise suoblicuje Isusu Kristu. Ista je ljubav za sve ljude, ljubav kojom nas je Isus ljubio. "Sto god zaistete Oca u moje ime dat

ce vam. Ovo vam zapovijedam: ljubite jedni druge" (Iv 15,16-17). Bez prestanka moli onaj tko povezuje molitvu s djelima i djela s molitvom. Samo

tako mozemo smatrati ostvarivim nacelo molitve bez prestanka.

V. Molitva Isusova Casa

2746 Kad je dosao njegov Cas, Isus moli Oca. Ta molitva, najduza sto je prenosi Evandjelje, obuhvaca svekoliki naum stvaranja i spasenja, kao i njegovu smrt i uskrsnuce. Molitva Isusova Casa ostaje uvijek njegova, kao sto i njegova Pasha, koja se dogodila "jednom zauvijek", ostaje prisutna u liturgiji njegove Crkve.

2747 Krscanska predaja naziva je s pravom Isusovom "svecenickom" molitvom.

To je molitva naseg Velikog svecenika, nerazdvojiva od njegove zrtve, njegova "prijelaza" [Pashe] k Ocu kojim se sav "posvetio" Ocu.

2748 U toj vazmenoj zrtvenoj molitvi, sve je "uglavljeno" u Njemu: Bog i svijet, Rijec i tijelo, vjecni zivot i vrijeme, ljubav koja se predaje i grijeh koji je izdaje, ucenici prisutni i oni koji ce po njihovoj rijeci vjerovati u Njega, ponizenje i slava. To je molitva za jedinstvo.

2749 Isus je posve dovršio Očevo djelo te se njegova molitva, kao i njegova zrtva, proteže do svršetka vremena. Molitva Casa ispunja posljednja vremena te ih vodi k dovršenju. Isus, Sin kojemu je Otac sve dao, sav je predan Ocu, a istodobno se izražava s neograničenom slobodom po moci koju mu je Otac dao nad svakim tijelom. Sin, koji je postao sluga, jest Gospodin, Svevladar. Nas Veliki svećenik koji moli za nas jest i Onaj koji moli u nama i Bog koji nas uslišava.

2750 Molitvu kojoj nas uči, "Očenas!", možemo iznutra prihvatiti ako udjemo u sveto ime Gospodina Isusa. Njegova "svećenička molitva" nadahnjuje iznutra velike prosnje Očenasa: brigu za Očevo ime, žudnju za njegovim Kraljevstvom (Slava), ispunjenje Očeve volje, njegova nacrti spasenja i oslobodjenje od zla.

2751 Konacno, u toj nam molitvi Isus objavljuje i daje nerazdruživu "spoznaju" Oca i Sina, što je samo otajstvo molitvenog života.

Ukratko

2752 Molitva pretpostavlja napor i bitku protiv nas samih i protiv Napasnikovih zamki. Molitvena borba neodvojiva je od "duhovne borbe" potrebne da redovito djelujemo po Kristovu Duhu: covjek moli kako živi, jer

zivi kako moli.

2753 U molitvenoj borbi moramo se suociti s pogresnim shvacanjima, s raznim

mentalitetima i s iskustvom nasih neuspjeha. Na te napasti, koje bude sumnju

u korist pa i u samu mogucnost molitve, valja odgovoriti s poniznoscu, povjerenjem i postojanoscu.

2754 Glavne teskoce u molitvenom zivotu jesu rastresenost i suhoca. Lijek im

je u vjeri, obracenju i budnosti srca.

2755 Dvije ceste napasti prijete molitvi: manjak vjere i duhovna lijenost, sto je oblik klonuca zbog slabljenja askeze i koji vodi u malodusnost.

2756 Nase sinovsko pouzdanje dolazi u kusnju kad osjetimo da nismo uvijek

uslisani. Evandjelje nas poziva da se pitamo je li nasa molitva u skladu sa zeljom Duha.

2757 "Bez prestanka se molite" (1 Sol 5,17). Moliti je uvijek moguće. Stovise, to je zivotna potreba. Molitva i krscanski zivot neodvojivi su.

2758 Molitva Isusova Casa, s pravom nazvana "svecenicka molitva", sazumlje

sav Bozji naum stvaranja i spasenja. Ona nadahnjuje velike prosnje Ocenasa.

DRUGI ODSJEK: MOLITVA GOSPODNJA "OCENAS"

2759 "Jednom je Isus na nekom mjestu molio. Cim presta, rece mu jedan od ucenika: `Gospodine, nauci nas moliti, kao sto je i Ivan naucio svoje ucenike'" (Lk 11,1). Kao odgovor na tu molbu, Gospodin povjerava ucenicima i svojoj Crkvi temeljnu krscansku molitvu. Sveti Luka donosi kraci tekst (pet prosnji), koji je u svetog Mateja nesto duzi (sedam prosnji). Liturgijska tradicija Crkve uvijek se sluzila tekstem sv. Mateja (Mt 6,9-13):

Oce nas, koji jesi na nebesima,
sveti se ime tvoje;
dodji kraljevstvo tvoje;
budi volja tvoja
kako na nebu tako i na zemlji.
Kruh nas svagdanji daj nam danas,
i otpusti nam duge nase,
kako i mi otpustamo duznicima nasim,
i ne uvedi nas u napast,
nego izbavi nas od Zla.

2760 Vrlo rano, u bogoslužju bio je obicaj da se Molitva Gospodnja zakljuci doksologijom. U spisu Didaché (8,2): "Jer tvoja je moc i slava u vjekove". Apostolske uredbe dodaju na pocetku doksologije: "kraljevstvo". I taj se oblik danas rabi u ekumenskoj molitvi. Bizantska predaja poslije "slave" dodaje: "Oca i Sina i Svetoga Duha". Rimski misal prosiruje posljednju prosnju izriticim spomenom iscekivanja "blazene nade" (Tit 2,13) i dolaska Isusa Krista Gospodina nasega; slijedi poklik zajednice koji preuzima doksologiju Apostolskih uredaba.

Clanak 1. "SAZETAK SVEGA EVANDJELJA"

2761 "Gospodnja je molitva doista sazetak svega Evandjelja". "Kad nam je Gospodin predao ovaj oblik molitve, dodao je: "Istite i dat ce vam se" (Lk 11,9). Svatko, dakle, moze nebu upraviti razlicite molitve, ali uvijek zapocinjuci s Gospodnjom molitvom, koja ostaje temeljna molitva".

I. U sredistu Svetoga pisma

2762 Nakon sto je pokazao kako su Psalmi glavna hrana krscanske molitve i kako se slijevaju u prosnje Ocenasa, sveti Augustin zakljucuje: Pretražite sve molitve koje su u Pismima, i vjerujem da necete nista naci sto ne bi bilo sadrzano u Gospodnjoj molitvi.

2763 Sva Pisma (Zakon, Proroci i Psalmi) ispunjena su u Kristu. Evandjelje je ta "Radosna vijest". Njen prvi navjestaj sazeo je sv. Matej u Govoru na gori. Molitva Ocenasa pak u sredistu je tog navjestaja. U tom okviru nalazi objasnjenje svaka prosnja molitve koju nam je Gospodin predao. Ocenasa je najsavršenija molitva (...). U njoj ne samo da molimo sve ono sto s pravom mozemo zeljeti, nego i redosljed po kojem treba zeljeti, tako nas ova molitva ne uci samo traziti, nego i oblikuje sve nase osjecaje.

2764 Govor na gori je nauk zivota, Ocenasa je molitva, ali u jednom i u drugom Duh Gospodnji daje nov oblik nasim zeljama, tim nutarnjim snagama koje nam pokrecu zivot. Tom novom zivotu Isus nas uci svojim rijecima i

poucava nas da ga istemo molitvom. Od ispravnosti naseg moljenja ovisit
ce
ispravnost naseg zivljenja u njemu.

II. "Gospodnja molitva"

2765 Tradicionalni izraz "Gospodnja molitva" [Ocnas] znaci da smo ovu
molitvu nasem Ocu naucili i primili od Gospodina Isusa. Ta molitva koja
nam

dolazi od Isusa doista je jedinstvena: "Gospodnja" je. S jedne strane,
rijecima ove molitve jedinorodjeni Sin predaje nam rijeci koje je njemu
dao

Otac. On je ucitelj nase molitve. S druge strane, kao Utjelovljena Rijec, on
u svom covjecjem srcu poznaje potrebe svoje brace i sestara ljudi, i
objavljuje nam ih: on je uzor nase molitve.

2766 Medjutim, Isus nam ne ostavlja tek obrazac da ga mehanicki
ponavljamo.

Kao i za svaku drugu glasnu molitvu, vrijedi i za ovu: po rijeci Bozjoj,
Duh

Sveti je onaj koji uci djecu Bozju da mole svoga Oca. Isus nam ne daje
samo

rijeci nase sinovske molitve, nego nam istodobno daje i Duha po kojem
ove

rijeci postaju u nama "duh i zivot" (Iv 6,63). Stovise, dokaz i mogucnost
nase sinovske molitve jest to sto je Otac "odaslao u srca nasa Duha Sina
svoga koji klice: Abba! Oce!" (Gal 4,6). Buduci da molitva izlaze nase
zelje

pred Bogom, to je isti "Onaj koji pronice srca", Otac, koji "zna koja je
zelja Duha - da se on po Bozju zauzima za svete" (Rim 8,27). Molitva Ocu
nasemu ukljucuje se u otajstvo poslanja Sina i Duha.

III. Molitva Crkve

2767 Taj nerazdvojivi dar rijeci Gospodnjih i Duha Svetoga koji ih u srcu vjernika ozivljuje, Crkva je primila i zivjela od svojih pocetaka. Prve zajednice, umjesto "Osamnaest blagoslova" uobicajenih u zidovskoj poboznosti, "tri puta na dan" mole Molitvu Gospodnju

2768 Prema Apostolskoj predaji, Molitva Gospodnja je cvrsto ukorijenjena u

liturgijskoj molitvi: Gospodin nas uci da zajednicki molimo za svu nasu bracu. On ne kaze "Oce moj" koji jesi na nebesima, nego "Oce nas" tako da

nasa molitva bude jednodusna za cijelo Tijelo Crkve. U svim liturgijskim tradicijama Molitva Gospodnja sastavni je dio glavnih casova Bozanskog casoslova. Njeno crkveno obiljezje dolazi do punog izrazaja u trima sakramentima uvodjenja u krscanstvo.

2769 U Krstu i Potvrdi predaja ("traditio") Molitve Gospodnje znaci novo radjanje za bozanski zivot. Buduci da je krscanska molitva govor Bogu Bozjom

rijecju, oni koji su "nanovo (...) rodjeni (...) rijecju Boga koji zivi i ostaje" (1 Pt 1,23) uce se svog Oca zazivati rijecju koju on uvijek uslisava. I oni to odsada mogu, jer im je pecat pomazanja Duha Svetoga neizbrisivo utisnut u srce, usi, usne, u cijelo njihovo sinovsko bice. Zato je vecina otackih tumacenja Ocenasa upucena katekumenima i novokrstenicima.

Kad Crkva moli Gospodnju molitvu, to je uvijek narod "nanovo rodjenih" koji

moli i stjece milosrdje.

2770 U euharistijskom slavlju Molitva se Gospodnja iskazuje kao molitva

cijele Crkve. Tu se očituje njen pun smisao i učinkovitost. Smjestena između anafore (euharistijske molitve) i pricesti, s jedne strane obnavlja sve prosnje i zazive izrecene tijekom epikleze, i s druge strane, kuca na vrata kraljevske gozbe, kojoj je sakramentalna pricest predokus.

2771 U euharistiji, Gospodnja molitva pokazuje također eshatonsko obilježje

svojih prosnji. Ona je izrazita molitva "posljednjih vremena", vremena spasenja koja su počela izlivanjem Duha Svetoga, a koja će biti dovršena ponovnim dolaskom Gospodnjim. Za razliku od molitava Starog saveza, prosnje

Ocnasas zasnivaju se na otajstvu spasenja, koje je, jednom zauvijek, već ostvareno u raspetom i uskrsnom Kristu.

2772 Iz te nepokolebljive vjere izvire nada koja prozima svaku od sedam prosnji. One su izrazaj jecanja sadašnjeg vremena, vremena strpljivosti i isčekivanja u kojemu se "jos ne očitova što ćemo biti" (1 Iv 3,2).

Euharistija i Ocnasas smjeraju Gospodnjem dolasku "dok on ne dodje" (1 Kor 11,26).

Ukratko

2773 Odgovarajući na molbu učenika ("Gospodine, nauči nas moliti": Lk 11,1)

Isus im predaje temeljnu krscansku molitvu, Ocnasas.

2774 "Gospodnja molitva sažetak je cijelog Evandjelja", "najsavršenija molitva". Ona je u središtu Svetoga pisma.

2775 Zove se "Gospodnja molitva" jer dolazi od Gospodina Isusa, učitelja
i

uzora nase molitve.

2776 Gospodnja molitva je najizvrsnija molitva Crkve. Sastavni je dio glavnih casova Bozanskog casoslova i sakramenata pristupa u krscanstvo: Krsta, Potvrde i Euharistije. Utkana u Euharistiju, ocituje "eshatolosku" narav svojih prosnji u nadi Gospodnjoj, "dok on ne dodje" (1 Kor 11-26).

Clanak 2. "OCE NAS KOJI JESI NA NEBESIMA"

I. "Smjeti pristupiti s punim pouzdanjem"

2777 U rimskoj liturgiji euharistijska je zajednica pozvana da moli Ocenas sinovskom smjelosci. Istocne liturgije upotrebljavaju i razvijaju slicne izraze: "Usuditi se u punoj sigurnosti", "Ucini nas dostojnima da". Pred gorucim grmom Mojsiju je receno: "Ne prilazi ovamo. Izuj obucu s nogu" (Izl

3,5). Ovaj prag Bozje svetosti mogao je prijeci samo Isus; On koji, "posto je ocistio grijehe" (Heb 1,3), vodi nas pred lice Ocevo: "Evo, ja i djeca koju mi Bog daje" (Heb 2,13). Svijest koju mi imamo o svom stanju robova

vratila bi nas pod zemlju, nase zemaljsko bice raspalo bi se u prasinu, da nas autoritet samoga nasega Boga i Duh njegova Sina ne poticu da izustimo

ovaj poklik: "Abba, Oce!" (Rim 8,15). (...) Kad bi se nemoc jednog smrtnika

usudila Boga nazvati svojim Ocem, ako ne samo onda, kad je unutarnji covjek

prodahnut snagom odozgor?

2778 Ta snaga Duha koja nas uvodi u Molitvu Gospodnju izrazena je u bogosluzju Istoka i Zapada lijepim, tipicno krscanskim izrazom: parrhesia, iskrena jednostavnost, sinovsko pouzdanje,

radosna sigurnost, smjerna odvažnost, izvjesnost da smo ljubljani.

II. "Oce"

2779 Prije nego ucinimo svojim ovaj pocetni zanos Gospodnje molitve, nije

suvisno ponizno ocistiti srce od nekih krivih predodzbi "ovoga svijeta".

Poniznost cinu da uvidimo da "nitko ne pozna Oca doli Sin, i onaj kome Sin

hoce objaviti", tj. "maleni" (Mt 11,25-27). Prociscavanje srca odnosi se na ocinske ili majcinske slike proizasle iz nase osobne i kulturne povijesti, koje utjecu na nas odnos prema Bogu. Bog, nas Otac, nadilazi kategorije stvorenog svijeta. U tom podrucju primjenjivati na njega, ili protiv njega, nase predodzbe znacilo bi stvaranje idola za klanjanje ili rusenje. Moliti Oca znaci uci u njegovo otajstvo, onakvo kakvo jest i kakvo nam je Sin objavio. Izraz Bog-Otac nije nikada nikome bio objavljen. Kad je sâm Mojsije

pitao Boga tko je on, cuo je drugo ime. Nama je ovo ime objavljeno u Sinu,

jer ovo ime ukljucuje novo ime Oca.

2780 Mi mozemo zazivati Boga kao "Oca" jer nam je to On po svome Sinu, koji je postao covjek, objavio i jer nam to objavljuje njegov Duh. Ono sto covjek ne moze pojmiti, a niti andjeoske sile

prozrijeti, to jest osobni odnos Sina prema Ocu, to Duh Sina objavljuje nama, nama koji vjerujemo da Isus jest Krist, i da smo rodjeni od Boga.

2781 Kada molimo Oca, u zajednistvu smo s njim i njegovim Sinom Isusom

Kristom. Tada ga poznajemo i priznajemo s uvijek novim udivljenjem. Prva

rijec Gospodnje molitve, prije nego zamolba, jest blagoslov klanjanja.

Slava

je Bozja da ga priznajemo "Ocem", pravim Bogom. Zahvaljujemo mu sto nam je

objavio svoje ime, dao da to vjerujemo i sto se nastanio u nama svojom Prisutnoscu.

2782 Mozemo se Ocu klanjati jer nas je nanovo rodio za svoj zivot posinjujuci nas u jednorodjenom Sinu kao svoju djecu: Krstenjem nas pridruzuje Tijelu svoga Krista, a pomazanjem svoga Duha, koji se od Glave

(Krista) izlijeva na udove, cini nas "kristima" (pomazanicima): Doista, Bog

koji nas je predodredio za posinstvo, ucinio nas je prikladnima za slavno Tijelo Kristovo. Odsada, dakle, su-dionici Krista s pravom se zovete "kristi".

Novi covjek koji je nanovo rodjen i miloscu vracen Bogu svom, ponajprije kaze "Oce" jer je postao sin.

2783 I tako, objavljujuci nam Oca, Molitva Gospodnja objavljuje nas nama samima: O, covjece, nisi se usudjivao podignuti lice prema nebu, nego si svoj pogled obarao prema zemlji, i iznenada si

primio milost Kristovu: oprosteni su ti svi grijesi tvoji. Od zlog sluge postao si dobri sin... Podigni, stoga, oci prema Ocu, koji te je otkupio po svome Sinu i reci: "Oce nas" (...). Ali ne trazi sebi nikakvu povlasticu. On je na osobit nacin Otac samo Krista, dok je svima nama zajednicki, jer samo

je njega rodio, nas je, naprotiv, stvorio. I ti miloscu reci Oce nas, da zasluzis biti njegov sin.

2784 Taj cisti dar posinjenja zahtijeva s nase strane trajno obracenje i nov zivot. Molitva nasem Ocu mora u nama stvarati dva temeljna raspolozenja: zelju i volju da mu slicimo. Stvoreni smo na

njegovu sliku, miloscu nam je vracena slicnost i mi joj moramo odgovarati.

Moramo imati na pameti i znati: kad Boga zovemo "Oce nas", moramo i zivjeti kao sinovi Bozji.

Ne mozete zvati svojim Ocem Boga svake dobrote, ako vam srce ostane okrutno

i neljudsko, jer u tom slucaju nemate vise u sebi obiljezje dobrote Oca nebeskog.

Treba neprestano promatrati ljepotu Ocevu i njom prozitati svoju dusu.

2785 Srce ponizno i pouzdano cini da "postanemo kao djeca" (Mt 18,3) jer se Otac

objavljuje "malenima" (Mt 11,25). To je pogled na Boga samoga, veliki oganj

ljubavi. Dusa tu pociva i uranja u svetu ljubav, te razgovara s Bogom kao sa

svojim vlastitim Ocem, sasvim jednostavno, u njeznosti posve osobite poboznosti.

Oce nas: ovo ime pobudjuje u nama istodobno ljubav, zar u molitvi, (...) a i nadu da cemo zadobiti ono sto molimo. (...) Sto moze, naime, on odbiti molitvi svoje djece, kad im je vec prije dopustio da budu njegova djeca?

III. Oce "nas"

2786 Oce "nas" odnosi se na Boga. Taj pridjev glede nas ne izrazava posjedovanje, nego sasvim nov odnos prema Bogu.

2787 Kad kazemo Oce "nas", priznajemo prije svega da su se sva obećanja ljubavi navijestena po prorocima ispunila u novom i vjecnom Savezu, u

njegovu Kristu: postali smo "njegov" Narod, a on je odsad "nas" Bog. Taj nov

odnos uzajamne pripadnosti udijeljen nam je kao cisti dar; i na tu "milost i istinu", koje su nam darovane u Isusu Kristu (Iv 1,17), moramo odgovoriti ljubavlju i vjernoscu.

2788 Buduci da je Gospodnja molitva molitva njegova naroda "posljednjih vremena", taj "nas" izrazava i sigurnost nase nade u posljednje Bozje obećanje: u novom Jeruzalemu on ce za pobjednika reci: "Ja cu njemu biti Bog, a on meni sin" (Otk 21,7).

2789 Moleci Oce "nas" obracamo se osobno Ocu Gospodina naseg Isusa Krista.

Ne dijelimo bozanstvo, jer Otac je "izvor i pocelo", nego time ispovijedamo

da je Sin od njega rođen odvijeka i da od njega izlazi Duh Sveti. Ne mijesamo ni Osoba, jer ispovijedamo da nase zajedništvo jest s Ocem i njegovim Sinom Isusom Kristom, u njihovom jedinom Svetom Duhu. Presveto

Trojstvo istobitno je i nedjeljivo. Kad se molimo Ocu mi mu se klanjamo i slavimo ga sa Sinom i Duhom Svetim.

2790 Gramaticki, "nas" oznacava zajednicku zbilju vise osobâ. Samo je jedan

Bog, a Ocem ga priznaju oni koji su, po vjeri u njegovog jedi-norodjenog Sina, nanovo rodjeni vodom i Duhom. Crkva je to novo zajedništvo Boga i ljudi: sjedinjena s jedinorodjenim Sinom koji je postao "prvorodjenac medju

mnogom bracom" (Rim 8,29), ona je u zajednistvu s jednim te istim Ocem, u

jednom te istom Duhu Svetom. Moleci: Oce "nas", svaki krstenik moli u tom

zajednistvu: "U mnoštva onih koji prigrlise vjeru bijase jedno srce i jedna dusa" (Dj 4,32).

2791 Zato usprkos podjelama krscana molitva "Ocenasa" ostaje opce dobro i

hitano poziv svim krscanima. U zajednistvu s Kristom po vjeri i krstenju, oni

moraju sudjelovati u Isusovoj molitvi za jedinstvo njegovih učenika.

2792 Konacno, ako "Ocnas" molimo u istini, izlazimo iz individualizma, od

kojeg nas oslobadja ljubav sto je prihvacamo. "Nas" na pocetku Gospodnje molitve, kao i "mi" cetiriju zadnjih prosnji ne iskljucuje nikoga. Da bi to bilo receno u istini, moraju nase podjele i suprotnosti biti nadvladane.

2793 Krsteni ne mogu moliti Oca "nas" ako pred njega ne donose sve one za

koje je on svoga ljubljenog Sina predao. Bozja je ljubav bez-granicna, takva

mora biti i nasa molitva. Molitva Oca "nas" otvara nas obzorima njegove ljubavi ocitovane u Kristu: moliti sa svima i za sve ljude koji ga jos ne poznaju, da budu sabrani u jedno (Iv 11,52). Ta bozanska skrb za sve ljude i

sve stvorenje nadahnjivala je velike molitelje: ista skrb mora siriti i nasu molitvu u beskrajna prostranstva ljubavi, kad god se usudimo reci: Oca "nas".

IV. "Koji jesi na nebesima"

2794 Taj biblijski izraz ne oznacava mjesto ["prostor"] nego nacin bitka; ne

Bozju udaljenost, nego njegovo velicanstvo. Nas Otac nije negdje

"drugdje",

on je "iznad svega" sto o njegovoj Svetosti mozemo zamisliti. I upravo jer je tripud Svet, on je veoma blizak smjernu i skruse-nu srcu: S pravom se ove

rijeci "Oce nas koji jesi na nebesima" odnose na srca pravednika, gdje Bog prebiva kao u svom hramu. Zato ce onaj koji moli zeljeti da onaj koga zaziva prebiva u njemu.

"Nebesa" bi mogli biti i oni koji nose sliku neba i medju kojima Bog prebiva i krece se.

2795 Simbol nebesa upucuje i na otajstvo Saveza koje zivimo dok molimo Ocenasa. On je na nebesima: to mu je prebivaliste, a kuca Oceva jest

nasa "domovina". Grieh nas je prognao iz zemlje Saveza, a obracenje srca vraca nas k Ocu, k nebesima. No, u Kristu su nebo i zemlja pomireni, jer je Sin "sisao s nebesa" sam i svojim Krizem, Uskrsnucem i Uzasascem na nebesa,

vraca zajedno sa sobom i nas.

2796 Kad Crkva moli "Oce nas, koji jesi na nebesima", ispovijeda da smo narod Bozji kojega Bog "posadi na nebesima u Kristu Isusu" (Ef 2,6), da smo

skriveni "s Kristom u Bogu" (Kol 3,3), dok istodobno "u ovome (satoru) uzdisemo i ceznemo da se obucemo u svoj nebeski stan" (2 Kor 5,2).

Krscani

su u tijelu, ali ne zive po tijelu. Zive na zemlji, ali su gradjani neba.

Ukratko

2797 Priprosto i sinovsko pouzdanje, smjerna i radosna sigurnost jesu

raspoloženja koja pristaju onomu koji moli Očenas.

2798 Boga možemo zvati Ocem, jer nam ga je objavio Božji Sin, postavši čovjekom. U njemu smo krštenjem ugrađeni i posvojeni kao Božji sinovi i kćeri.

2799 Moljenje Očenasa stavlja nas u zajedništvo s Ocem i njegovim Sinom

Isusom Kristom. Istodobno objavljuje nas nama samima.

2800 Molitva Ocu našem mora u nama povećavati želju da mu budemo slični, a

srce da nam bude ponizno i pouzdano.

2801 Govoreći Ocu "nas", mi prizivamo Novi savez u Isusu Kristu, zajedništvo sa Presvetim Trojstvom i božansku ljubav, koja po Crkvi obuhvaća sav svijet.

2802 "Koji jesi na nebesima" ne označava mjesto, nego Božje veličanstvo i

prisutnost u srcu pravednika. Nebo, kuća Očeva, istinska je domovina kojoj

tezimo, i kojoj već pripadamo.

Članak 3. SEDAM PROSNJI

2803 Postojmo se stavili u prisutnost Boga našeg Oca, da mu se poklonimo,

da ga ljubimo i blagoslovimo, Duh posinstva daje da se iz naših srdaca uzdigne sedam prosnji, sedam blagoslova. Prve tri, većma bogoslovne, privlače nas slavi Očevoj, dok četiri zadnje, kao putovi prema njemu,

njegovoj milosti prikazuju nasu bijedu: "Bezdan doziva bezdan" (Ps 42,8).
2804 Prvi skup prosnji vodi nas k njemu, za njega: tvoje ime, tvoje kraljevstvo, tvoja volja. Ljubavi je vlastito da prvo misli na onoga koga ljubi. U svakoj od tih triju molbi, ne spominjemo sebe, vec smo obuzeti istom "zarkom zeljom", pa i "tjeskobom" ljubljenoga Sina Bozjega za slavu

Ocevu: "Sveti se (...). Dodji (...) Budi": Ove tri molbe vec su uslisane u zrtvi Krista Spasitelja, no, sada su upravljene s nadom u konacno ispunjenje, buduci da Bog jos nije sve u svima.

2805 Drugi skup prosnji odvija se u tonu nekih euharistijskih epikleza: prinos je nasih iscekivanja i privlaci pogled Oca milosrdja. Uzlazi od nas i tice nas se sada, na ovom svijetu: "Daj nam (...) otpusti nam (...) ne uvedi nas (...) izbavi nas." Cetvrta i peta molba odnose se na nas zivot, kao takav, ili da ima hrane, ili da bude lijecen od grijeha: zadnje dvije odnose se na nasu borbu za pobjedu Zivota, na samu borbu molitve.

2806 Prve tri prosnje jacaju nas u vjeri, ispunjaju nadom i zapaljuju ljubavlju. Kao stvorovi i k tome gresnici, moramo moliti za sebe; ono "nas"

po mjeri svijeta i povijesti, prinosimo Bozjoj ljubavi bez mjere. Jer po imenu svoga Krista i po kraljevstvu svoga Svetog Duha, nas Otac ostvaruje svoj naum spasenja za nas i za cijeli svijet.

I. "Sveti se ime tvoje"

2807 Rijec "(po)svetiti" ne smije se ovdje uzeti u uzrocnom smislu (samo Bog

posvecuje, cini svetim), nego u smislu uvazavanja: priznati svetim, ophoditi

na svet način. Zato se u klanjanju, takvo zazivanje shvaća kao pohvala i zahvala. Ovoj nas je prosnji Isus naučio kao želji (optativ): to je molitva, želja i isčekivanje, u čemu su zauzeti i Bog i čovjek. Već od prve prošnje našem Ocu uronjeni smo u najdublju tajnu njegova Božanstva i u dramu spasenja čovječanstva. Iskati da se njegovo ime "sveti" uključuje nas u dobrohotni njegov naum "sto ga je prije zasnovao", "da budemo sveti i neporočni pred njim u ljubavi".

2808 U odlučujućim trenucima svoga nauma spasenja, Bog objavljuje svoje ime, ali On ga objavljuje dovršavajući svoje djelo. To se djelo, međutim, za nas i u nama ostvaruje, samo ako se ime njegovo posvećuje po nama i u nama.

2809 Božja je svetost nedokuciva srž njegove vječne tajne. Ono što je od nje očitovano u stvaranju i povijesti Pismo naziva Slava, izarivanje njegova Velicanstva. Stvarajući čovjeka "na svoju sliku, sebi slična" (Post 1,26), Bog ga kruni "slavom" (Ps 8,6), ali počinivši grijeh čovjek je lišen "slave Božje" (Rim 3,23). Otada Bog svoju svetost očituje objavljujući i darivajući svoje Ime, da čovjeka obnovi "po slici njegova Stvoritelja" (Kol 3,10).

2810 U obećanju datom Abrahamu i u popratnoj zakletvi Bog zalaze samoga sebe, a da ne otkriva svog imena. Počinje ga objavljujivati Mojsiju, a očituje ga u ocima cijelog naroda spasavajući ga od Egipćana: "Ogrnuo se slavom" (Izl 15,1). Nakon Saveza na Sinaju, ovaj narod je "njegov" i on mora biti "sveti narod", jer u njemu prebiva Ime Božje.

2811 Međutim, unatoč svetom Zakonu koji mu sveti Bog opetovano daje ("Sveti

budite. Jer sam svet ja, Gospodin, Bog vas": Lev 19,2) i premda je Gospodin

"zbog svog imena" strpljiv, narod se odvraca od Sveca Izraelova i "oskvrnjuje njegovo ime medju narodima". Zato su pravednici Starog saveza,

siromasni povratnici iz izgnanstva i proroci, bili zapaljeni revnoscu za Ime.

2812 Konacno, u Isusu nam je ime Svetoga Boga objavljeno i darovano u tijelu, kao Spasitelj: objavljeno onim sto on Jest, njegovom Rijecju i njegovom Zrtvom. To je srz njegove svecenicke molitve: "Oce sveti ... za njih posvecujem samog sebe da i oni budu posveceni u istini" (Iv 17,19). Buduci da sâm "posvecuje" svoje ime, Isus nam objavljuje ime Ocevo (Iv 17,6). I kad je dovrrio svoj Vazam, Otac mu daje "ime koje je iznad svakog imena": "Isus Krist jest Gospodin na slavu Boga Oca" (Fil 2,9-11).

2813 U vodi krstenja smo oprani, posveceni, opravdani "u imenu Gospodina nasega Isusa Krista i u Duhu Boga nasega" (1 Kor 6,11). U cijelom nasem zivotu, Otac nas poziva nas "na svetost" (1 Tim 4,7); i buduci da je od njega sto smo "u Kristu Isusu, koji nama posta (...) posvecenje" (1 Kor 1,30), treba radi njegove slave i naseg zivota da njegovo ime bude posveceno

u nama i po nama. To je razlog hitnosti prve prosnje. Uostalom tko bi mogao

Boga posvetiti, kad on sam posvecuje. Ali zato sto je sam rekao "Budite mi dakle sveti, jer sam ja, Jahve svet" (Lev 20,26), molimo i trazimo da mi koji smo na krstenju posveceni ustrajemo u onome sto smo poceli biti. I to molimo svaki dan jer danomice grijesimo, i zato se moramo ocistiti od grijeha neprestanim posvecivanjem (...). Utjecemo se, dakle, molitvi da ta svetost ostane u nama.

2814 Bezuvjetno ovisi od naseg zivota i od nase molitve da njegovo ime bude posveceno medju narodima. Molimo Boga da posveti svoje ime, jer on svetoscju spasava i posvecuje sve stvorenje (...). Radi se o imenu koje daje spasenje izgubljenom svijetu, ali molimo da ime Bozje bude posveceno u nama, po nasem zivotu. Ako, naime, zivimo pravedno, ime je Bozje

blagoslovljeno, ako, pak, zivimo necasno, ime se Bozje grdi, prema rijecima

apostola: "Ime se Bozje zbog vas grdi medju poganima" (Rim 2,24). Mi, dakle,

molimo da zasluzimo biti sveti, kako je sveto ime Boga nasega.

Kad kazemo "Sveti se ime tvoje", molimo da ono bude posveceno u nama koji

smo u njemu, ali takodjer i u drugima koje milost Bozja jos cekaju, da se uskladimo sa zapovjedi koja nas obvezuje da molimo za sve, cak i za neprijatelje. Evo zasto izricito ne govorimo: Sveti se ime tvoje "u nama", jer molimo da to bude u svim ljudima.

2815 Ova prosnja, koja sadrzi sve, uslisana je Kristovom molitvom, a tako i ostalih sest koje slijede. Molitva Ocu nasem nasa je molitva, ako je molimo "u ime" Isusovo. Isus u svecenickoj

molitvi moli: "Oce sveti, sacuvaj ih u svom Imenu, koje si mi dao" (Iv 17,11).

II. "Dodji kraljevstvo tvoje"

2816 U Novom zavjetu rijec "Basileia" moze se prevesti "kraljevstvo" (apstraktna imenica), "kraljevina" (konkretna imenica) ili "kraljevanje" (pojam djelovanja). Kraljevstvo Bozje jest prije nas. Ono nam se priblizilo u utjelovljenoj Rijeci, navijesteno je u cijelom Evandjelju, doslo je

Kristovom smrću i uskrsnućem. Kraljevstvo Božje dolazi od svete Večere i u

Euharistiji, ono je među nama. Kraljevstvo će doći u slavi, kad ga Krist preda svom Ocu. Kraljevstvo Božje može označivati i samoga Krista. Za njim

danomice čeznemo da dođe. Žudimo da njegov dolazak brzo osvane. Pa kao što

je on sam naš uskrsnuće, jer u njemu uskrsavamo, tako može biti i Božje Kraljevstvo, jer ćemo u njemu kraljevati.

2817 Ta čeznja jest "Marana tha", zov Duha i zaručnice. "Dodji, Gospodine Isuse". I kad nam ova molitva ne bi nalagala da tražimo dolazak kraljevstva, mi bismo ipak sami od sebe klicali

ovaj poklik zureći se zagrliti predmet naših nada. Duše mučenika, pod oltarom, glasno zazivaju Gospodina: "Ta dokle, Gospodaru (...), zar nećeš suditi i osvetiti krv našu na onima što stanuju na zemlji?" (Otk 6,10).

Njima, na kraju vremena, mora biti dosuđena pravda. Pozuri, dakle, Gospodine, dolazak tvog kraljevstva!

2818 U Molitvi Gospodnjoj riječ je ponajprije o konačnom dolasku Kraljevstva Božjega zajedno s Kristovim povratkom. No, ta čeznja ne odvraca Crkvu od njenog poslanja na ovom

svijetu, naprotiv, na nj je poticaj. Jer od Duhova dolazak je Kraljevstva djelo Duha Gospodnjeg, koji "u svijetu djelo njegovo dovršava i vrši svako posvećenje".

2819 "Kraljevstvo (je) Božje (...) pravednost, mir i radost u Duhu Svetome"

(Rim 14,17). Posljednja vremena, u kojima jesmo, vremena su izlivanja Duha

Svetog. Otada je zapodjenut odlučujući boj između "tijela" i Duha. Samo čisto srce može sa sigurnošću reći: "Dodji kraljevstvo tvoje". Trebalo je

biti u Pavlovoj skoli da bi se reklo "Neka dakle ne kraljuje grijeh u vasem smrtnom tijelu" (Rim 6,12). Onaj koji se cuva cistim u svojim djelima, mislima i rijecima, moze reci Bogu: "Dodji kraljevstvo tvoje!".

2820 Razlucivanjem po Duhu, krscani moraju razlikovati izmedju rasta kraljevstva

Bozjega i napretka kulture i drustva u kojima djeluju. To razlikovanje nije odvajanje. Covjekov poziv na vjecni zivot ne ponistava, nego mu cini zahtjevnijom zadacu da upotrijebi sve svoje snage i sredstva koja je dobio od Stvoritelja, da u ovom svijetu sluzi pravdi i miru.

2821 Ova je prosnja preuzeta i uslisana u Isusovoj molitvi, koja je prisutna i djelotvorna u Euharistiji; i donosi plod u novom zivotu prema blazenstvima.

III. "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji"

2822 Volja je naseg Oca "da se svi ljudi spase i dodju do spoznanja istine" (1 Tim 2,3-4). On je "strpljiv (...) jer nece da tko propadne" (2 Pt 3,9).

Njegova zapovijed, koja obuhvaca sve druge, i koja nam ocituje njegovu volju

jest: da "ljubimo jedni druge, kao sto je on nas ljubio" (Iv 13,34).

2823 On nam je "obznanio otajstvo svoje volje, po dobrohotnom naumu svojem

sto ga je prije zasnovao (...) uglaviti u Kristu - sve na nebesima i na zemlji (...) U njemu smo i mi predodredjeni, po naumu Onoga koji sve izvodi

po odluci svoje volje" (Ef 1,9-11). Mi ustrajno molimo da se taj dobrohotni naum potpuno ostvari na zemlji, kao sto je vec ostvaren na nebu.

2824 U Kristu, i to njegovom ljudskom voljom, volja je Oceva jednom

zauvijek

savršeno ostvarena. Ulazeci u svijet Isus kaze: "Evo dolazim. Vrsiti, Boze, volju tvoju" (Heb 10,7; Ps 40,7). Samo Isus moze reci: "ja uvijek cinim sto je njemu milo" (Iv 8,29). U molitvi svoje smrtne borbe on potpuno pristaje uz volju Ocevu: "Ali ne moja volja, nego tvoja volja neka bude" (Lk 22,42).

Evo zasto je Isus "sam sebe dao za grijeh nase (...) po volji Bozjoj" (Gal 1,4). "U toj smo volji prinosom tijela Isusa Krista posveceni jednom zauvijek" (Heb 10,10).

2825 Isus "premda (...) Sin, iz onoga sto prepati, naviknu slusati" (Heb 5,8), a koliko vecma mi, stvorenja i gresnici, koji smo u njemu postali posinjena djeca. Molimo Oca naseg da ujedini nasu volju s voljom svoga Sina

da vrsimo njegovu volju, nacrt njegova spasenja za zivot svijeta. Mi smo za

to u osnovi nemocni, ali sjedinjeni s Isusom i snagom njegova Svetoga Duha

mozemo mu predati svoju volju i odluciti da biramo ono sto je njegov Sin uvijek izabrao: ciniti sto je Ocu milo. Prijanjajuci uz Krista mozemo s njime postati jedan duh, i tako vrsiti njegovu volju; tako ce ona biti savršeno ispunjena na zemlji kao na nebu.

Promatrajte kako nas Isus Krist uci biti poniznima, ocitujuci nam kako nasa

krepost ne ovisi samo o nasem nastojanju, nego i o milosti Bozjoj. On ovdje

zapovijeda svakom vjerniku koji moli da to cini općenito za cijelu zemlju.

On, naime, ne kaze: "Budi volja tvoja" u meni ili u vama, nego "po svoj zemlji": i to zato da zabluda bude otklonjena, a da tu zavlada istina, da mana bude unistena, a procvjeta krepost, i da zemlja vise ne bude razlicna od neba.

2826 Molitvom mozemo "razabirati sto je volja Bozja" (Rim 12,2; Ef 5,17) i dobiti "postojanost da je vrsimo" (Heb 10,36). Isus nas uci da se u Kraljevstvo nebesko ne ulazi rijecima, nego vrseci "volju Oca mojega koji je na nebesima" (Mt 7,21).

2827 "Bog uslisava onoga tko vrsi njegovu volju" (Iv 9,31). To je snaga molitve Crkve u ime njezina Gospodina, nadasve u Euharistiji. Ona je zajednistvo posredovanja s Presvetom Bogorodicom i svim svetima koji su bili

"ugodni" Gospodinu, jer nisu htjeli drugo doli njegovu volju. Rijeci: "Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji" mozemo jos, bez povrede istine, prevesti: tako u Crkvi kako i u nasem Gospodinu Isusu Kristu; tako u Zarucnici s kojom je on zarucen kako i u Zarucniku koji je izvrasio volju Ocevu.

IV. "Kruh nas svagdanji daj nam danas"

2828 "Daj nam": lijepo je ovo povjerenje djece koja sve ocekuju od Oca. "On

daje da sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima i da kisa pada pravednima i

nepravednima" (Mt 5,45), i sve zivo "hrani na vrijeme" (Ps 104,27). Isus nas

uci ovoj molitvi koja, u stvari, naseg Oca slavi jer ona priznaje koliko je On dobar iznad svake dobrote.

2829 "Daj nam" izraz je i saveza: mi smo njegovi a on je nas, i za nas. No ovim "nas" priznajemo ga i kao Oca svih ljudi te ga, solidarni s njihovim potrebama i patnjama, molimo za sve.

2830 "Kruh nas". Otac koji nam daruje zivot ne moze nam ne dati za zivot potrebnu hranu i sva "odgovarajuca" tvarna i duhovna dobra. U Govoru na gori

Isus naglasava to sinovsko pouzdanje, koje suradjuje s providnoscu Oca nasega. On nas ne poziva na pasivnost, nego nas hoce osloboditi svakoga tjeskobna nemira i svake zabrinutosti. Takvo je sinovsko predanje djece Bozje. Onima koji traze Kraljevstvo Bozje i njegovu pravednost on obecaje

dati sve drugo kao dodatak. Sve, naime, pripada Bogu, i onomu koji ima Boga

nista ne nedostaje, ako on sâm ne nedostaje Bogu.

2831 No, cinjenica da ima onih koji zbog nedostatka kruha gladuju, otkriva drugu dubinu ove prosnje. Drama gladi u svijetu poziva krscane, koji mole u istini, na djelatnu

odgovornost prema braci, i to kako osobnim ponasanjem, tako i solidarnoscu

sa cijelom ljudskom obitelji. Ova se prosnja Gospodnje molitve ne da odvojiti od prispodoba o siromasnom Lazaru i o posljednjem sudu.

2832 Kao kvasac u tijestu, novost Kraljevstva mora Duhom Kristovim uzdignuti

zemlju. I mora se ocitovati uspostavom pravde u osobnim, drustvenim, gospodarskim i medjunarodnim odnosima; i ne smije se zaboraviti da nema

pravedna ustroja bez ljudi koji hoce da budu pravedni.

2833 Rijec je o "nasem" kruhu, "jednomu" za "mnoge". Siromastvo prema blazenstvima jest krepost sudijeljenja: poziva na zajednistvo i dijeljenje tvarnih i duhovnih dobara, ne prisilom, nego iz ljubavi, da obilje jednih namiri oskudicu drugih.

2834 "Moli i radi". "Treba moliti kao da sve ovisi o Bogu, a raditi kao da sve ovisi o nama". I kad smo uradili svoj posao, hrana ostaje dar Oca nasega: potrebno je za nju moliti i zahvaljivati. To je i smisao blagoslova stola u krscanskoj obitelji.

2835 Ova prosnja, i odgovornost koju ukljucuje, vrijedi za jos jednu glad od

koje ljudi trpe: "Ne zivi covjek samo o kruhu, nego o svakoj rijeci sto izlazi iz Bozjih usta" (Pnz 8,3; Mt 4,4), a to je glad njegove Rijeci i njegova Daha. Krscani moraju uloziti sve svoje sile da "siromasima navijeste

Evandjelje". Postoji glad na zemlji, "ne glad kruha ni zedj vode, vec slusanja rijeci Gospodnje" (Am 8,11). Zato, izrazito krscanski smisao cetvrte prosnje odnosi se na Kruh Zivota: prihvacanje Rijeci Bozje vjerom, primanje Tijela Kristova u Euharistiji.

2836 "Danas" je takodjer izraz povjerenja. Gospodin nas tome uci, nije plod

naseg izmisljanja: Buduci da se prije svega tice njegove Rijeci i Tijela njegova Sina, "danas" nije samo ono nasega smrtnog vremena, nego je Bozje

Danas. Ako svaki dan primas kruh, za tebe je svaki dan danas. Ako je Krist tvoj danas, on za tebe uskrisava svaki dan. Kako to? "Ti si sin moj, danas te rodih" (Ps 2,7). Danas, to jest, kada Krist uskrisava.

2837 "Svagdanji". Ova rijec, grcki epiousios, ne nalazi se ni na jednom drugom mjestu Novog

zavjeta. Uzeta u vremenskom znacnju, pedagogski podvlaci ono "danas", da nas

utvrdi u povjerenju "bez ograde". Uzeta u kvalitetnom znacnju kazuje ono

sto je nužno za život, i, u širem smislu, svako dobro dovoljno za opstanak. Uzeta u doslovnom smislu (epiousios: nadsusni, nadnaravni) riječ neposredno

znaci Kruh Života, Tijelo Kristovo, "lijek besmrtnosti" bez kojega nemamo života u sebi. Konacno, nadovezano na prethodno, očevidno je nebesko značenje: "ovaj Dan" jest dan Gospodnji, dan Gozbe u kraljevstvu, anticipirane u Euharistiji, koja je predokus Kraljevstva koje dolazi. I zato je prikladno da se euharistijsko bogoslužje slavi "svaki dan". Euharistija je kruh naš svagdanji. Osobita krepost ove božanske hrane jest njena ujedinjujuća snaga: ona nas ujedinjuje sa Spasiteljevim tijelom i čini naš njegovim udovima, da bismo mi postali ono što primamo. (...) Ovaj kruh svagdanji su i čitanja koja svaki dan slušate u Crkvi, u himnima koji se pjevaju i koje pjevate. Sve nam je ovo nužno na našem zemaljskom hodocascu.

Nebeski naš Otac potice da, kao djeca neba, molimo (za) Kruh nebeski. Krist sâm je taj kruh, posijan u Djevicu, uzrastao u tijelu, oblikovan u muci, ispečen u peći groba, čuvan u Crkvi, donesen na oltare, svaki dan daje vjernicima nebesku hranu".

V. "Otpusti nam duge naše kako i mi otpustamo dužnicima našim"

2838 Ta prošnja iznenadjuje. Kada bi sadržavala samo prvi dio recenice "Otpusti nam duge naše", mogla bi se, neizravno, uključiti u prve tri prošnje Gospodnje molitve, jer je Kristova žrtva "za otpuštenje grijeha". Ali po drugom dijelu, naša molitva neće biti uslišana, ako prije ne ispunimo

jedan zahtjev. Naša molba je okrenuta budućnosti, naš joj odgovor mora prethoditi, jer ih povezuje jedna riječ: "kako".

"OTPUSTI NAM DUGE NASE" ...

2839 Ocenas smo poceli moliti sa smionim pouzdanjem. Moleci Oca da njegovo ime bude posveceno, molili smo ga da budemo sve posveceniji. No, iako obuceni u krsne haljine, ne prestajemo grijesiti, odvracati se od Boga. Sada se, ovom novom molitvom, kao rasipni sin, vracamo k njemu i, kao carinik, priznajemo se gresnima pred njim. Nasa molba pocinje s "priznanjem", kojim istodobno priznajemo svoju bijedu i njegovo milosrdje. Nasa je nada izvjesna, jer u njegovu Sinu "imamo otkupljenje, otpustenje grijeha" (Kol 1,14; Ef 1,7). Djelotvoran i nesumnjiv znak njegova prastanja nalazimo u sakramentima Crkve.

2840 Medjutim, a ovo je strasno, ta bujica milosrdja ne moze prodrijeti u nase srce, sve dok ne oprostimo onima koji su nas uvrijedili. Ljubav je, kao i Tijelo Kristovo, nedjeljiva: ne mozemo ljubiti Boga koga ne vidimo, ako ne ljubimo brata i sestru koje vidimo. Odbijanjem prastanja braci i sestrama nase se srce zatvara, i njegova tvrdoća cini ga nepropusnim za milosrdnu ljubav Ocevu; priznanjem grijeha nase se srce otvara njegovoj milosti.

2841 Ova je prosnja toliko vazna da je jedina kojoj se Gospodin vraca razlazuci je u Govoru na gori. Covjeku je nemoguće udovoljiti ovom mucnom zahtjevu otajstva Saveza. No, "Bogu je sve moguće".

"... KAKO I MI OTPUSTAMO DUZNICIMA NASIM"

2842 Ovaj "kako" nije jedini u Isusovu nauku: "Budite dakle savršeni, 'kako'

je savrsen Otac vas nebeski" (Mt 5,48); "budite milosrdni 'kako' je Otac vas

milosrdan" (Lk 6,36); "Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge 'kako'

sam ja ljubio vas" (Iv 13,34). Nemoguće je opsluzivati Gospodinovu zapovijed, ako to biva izvanjskim oponasanjem bozanskog uzora. Ovdje je,

pak, riječ o životnom udjelu u Svetosti, Milosrdju i Ljubavi Boga nasega, koje provire "iz dubine srca". Samo Duh koji je nas život (Gal 5,25), može učiniti "nasima" iste osjećaje koji su bili u Kristu Isusu. Tada postaje moguće jedinstvo prastanja: "Prastajući jedni drugima 'kao što' i Bog u Kristu nama oprostite" (Ef 4,32).

2843 Tako zazivljuju Gospodnje riječi o prastanju, toj ljubavi koja ljubi sve do kraja. Prispodoba o nemilosrdnom sluzi, koja zaokružuje Gospodinov

nauk o crkvenom zajednistvu, završava ovim riječima: "Tako će i Otac moj nebeski učiniti s vama ako svatko od srca ne oprostite svome bratu". Sve se veze i razvezuje tu u "dubini srca". Nije u našoj moći ne osjetiti i zaboraviti uvredu, ali srce koje se predaje Duhu Svetom pretvara ranu u samilost i prociscava sjecanje okrecuci uvredu u zagovor.

2844 Krscanska molitva ide sve do oprastanja neprijateljima. Preobrazava učenika suobicujuci ga njegovom Ucitelju. Oprastanje je vrhunac krscanske

molitve; samo srce, uskladjeno s Bozjom samiloscu, može primiti dar molitve.

Oprastanje takodjer svjedoci da je u našem svijetu ljubav jaca od grijeha. Nekadasnji i danasnji mucenici daju to Isusovo svjedocanstvo. Oprastanje je

osnovni uvjet pomirenja kako djece Bozje s njihovim Ocem tako i ljudi medjusobno.

2845 Ovo, u biti, bozansko prastanje nema granice ni mjere. Bilo da je rijec

o uvredama ("grijehu" po Lk 11,4 ili "dugu" po Mt 6,12) mi smo, u stvari, uvijek duznici: "Nikom u nista ne dugujete, osim da jedni druge ljubite" (Rim

13,8). Zajednistvo Presvetog Trojstva je izvor i mjerilo istinitosti svakog suodnosa. Ono se zivi u molitvi, osobito u Euharistiji. Zato Bog ne prima zrtve od zavadjenoga, vec mu nalaze da se vrati od oltara i prije se pomiri s bratom, da miroljubivim molitvama i Bog moze biti umiren. Veka je zrtva

Bogu nas mir i bratska sloga i puk skupljen u jedinstvu Oca i Sina i Duha Svetoga.

VI. "Ne uvedi nas u napast"

2846 Ova prosnja seze u korijen prethodne, jer su nasi grijesi plod pristanka na napast. Molimo naseg Oca da nas u nju ne "uvede". Tesko je grcki izraz prevesti jednom rijecju: znaci "ne dopustiti unici u", "ne dopusti da podlegnemo napasti". "Bog ne moze biti napastovan na zlo, i ne napastuje nikoga" (Jak 1,13). Naprotiv, zeli nas od nje osloboditi. Mi ga molimo da ne dopusti da krenemo putem koji vodi u grijeh. Ukljuceni smo u

borbu "izmedju tijela i Duha". Ova prosnja moli Duha razlucivanja i jakosti.

2847 Duh Sveti nam omogucuje razlucivati izmedju kusnje, nuzne za rast unutarnjeg covjeka, sto vodi k "prokusanoj kreposti" (Rim 5,3-5), i napasti koja vodi u grijeh i smrt. Moramo takodjer razlikovati sto je "biti napastovan" a sto je "pristati" na napast. Konacno, dar razlucivanja

razoblicuje varku napasti: prividno, njezina je ponuda "dobra, zamamljiva za

oci i poželjna" (Post 3,6), a, u stvari, plod joj je smrt.

Bog ne zeli nametnuti dobro, on zeli slobodne ljude (...). U odredjenom smislu napast je korisna. Nitko osim Boga, cak ni mi sami, ne zna sto je nasa dusa primila od Boga. To nam otkriva kuspnja, i tako nas uci da upoznamo

sami sebe i na taj nacin, otkrijemo svoju bijedu, te nas time primorava da zahvalimo za dobra koja nam je napast otkrila.

2848 "Ne uci u napast" ukljucuje odluku srca: "Doista, gdje ti je blago, ondje ce ti biti i srce

(...). Nitko ne moze sluziti dvojici gospodara" (Mt 6,21.24). "Ako zivimo po

Duhu, po Duhu se i ravnajmo" (Gal 5,25). Tim "pristajanjem" uz Duha Svetoga

Otac nam daje snage. "Nije vas zahvatila druga kuspnja osim ljudske. Ta vjeran je Bog: neće pustiti da budete kusani preko svojih sila, nego ce s kusnjom dati i ishod da mozete izdrzati" (1 Kor 10,13).

2849 Medjutim, ta borba i pobjeda nisu moguće bez molitve. Svojom je molitvom Isus svladao Napasnika na pocetku i u zavrсноj borbi agonije. Ovom

prošnjom nasemu Ocu Krist nas sjedinjuje sa svojom borbom i agonijom. U

zajednistvu s njegovom, postojano se naglasava budnost srca. Budnost je "cuvarica srca". Isus moli Oca da nas "cuva u svom imenu" (Iv 17,11).

Duh

Sveti nastoji da nas bez prestanka potice na tu budnost. Ova molitva dobiva

sav svoj dramatski znacaj u odnosu na konacnu kusnju nase zemaljske borbe;

ona moli i ustrajnost do kraja. "Evo dolazim kao tat. Blazen onaj koji bdije" (Otk 16,15).

VII. "Nego izbavi nas od Zla"

2850 Zadnja prosnja nasem Ocu takodjer se nalazi u Isusovoj molitvi: "Ne molim te da ih uzmes sa svijeta, nego da ih ocuvas od Zloga" (Iv 17,15). Odnosi se na svakog od nas osobno, no uvijek smo "mi" koji molimo, u zajednistvu s cijelom Crkvom i za oslobodjenje cijele ljudske obitelji. Molitva Gospodnja neprestano nas otvara obzorima nauma spasenja. Nasa medjuovisnost u drami grijeha i smrti postaje solidarnost u Tijelu Kristovu, u "opcinstvu svetih".

2851 U ovoj molbi, Zlo nije apstrakcija, nego, oznacava osobu, Sotonu, Zloga, andjela koji se protivi Bogu. "Djavao" (dia-bolos: onaj koji se isprecuje) jest onaj koji "hoce sprijeciti" Bozji naum i njegovo "djelo spasenja" ostvareno u Kristu.

2852 "On bijase covjekoubojica od pocetka (...) lazac i otac lazi" (Iv 8,44), "Sotona, zavodnik svega svijeta" (Otk 12,9), po njemu su grijeh i smrt usli u svijet, a njegovim konacnim porazom sve ce stvorenje biti "oslobodjeno od grijeha i smrti". "Znamo: tko god je rodjen od Boga, ne grijesi, nego Rodjeni od Boga cuva ga i Zli ga se ne dotice. Znamo: od Boga smo, a sav je svijet pod vlascu Zloga" (1 Iv 5,18-19). Gospodin koji je oduzeo vase grijeha i oprostio vase krivice, kadar je ocuvati vas protiv zasjeda Djavla koji vas napada, da vas neprijatelj, koji je naviknut radjati krivnju, ne iznenadi. Tko se pouzdaje u Boga, ne boji se Djavla. "Ako je Bog za nas, tko ce protiv nas" (Rim 8,31).

2853 Pobjeda nad "knezom svijeta" (Iv 14,30) izvojevana je jednom zauvijek u Casu u kojem se Isus dragovoljno predao u smrt da nam dadne svoj zivot. Tada je nastao sud ovomu svijetu i

knez ovog svijeta "izbacen je van" (Iv 12,31). On stade "progoniti Zenu", ali je ne moze uhvatiti: nova Eva, "puna milosti" Duha Svetoga, oslobodjena

je od grijeha i raspadljivosti smrti (Bezgresno Zacece i Uznesenje Presvete Bogorodice Marije, vazda Djevice). "I razgnjevi se Zmaj na Zenu pa ode i zarati se s ostatkom njezina potomstva" (Otk 12,17). Zato Duh i Crkva mole:

"Dodji, Gospodine Isuse" (Otk 22,17.20): njegov ce nas dolazak osloboditi od Zloga.

2854 Moleci da budemo oslobodjeni od Zloga, molimo ujedno da budemo oslobodjeni od svih zala, sadasnjih, prosljih i buducih, kojih je on tvorac ili podstrekac. Ovom zadnjom prošnjom Crkva donosi pred Oca svu bijedu svijeta. S oslobodjenjem od zala koja satiru covjecanstvo ona moli dragocjeni dar mira i milost postojanog iscekivanja Kristova povratka.

Moleci tako, u poniznosti vjere predostvaruje okupljanje svih i svega pod Glavu onoga koji ima "kljuce Smrti i Podzemlja" (Otk 1,18); On je "Onaj koji

jest i koji bijase i koji dolazi, Sjevladar" (Otk 1,8). Izbavi nas, molimo, Gospodine, od svih zala, daj milostivo mir u nase dane, da s pomocu tvoga milosrdja budemo svagda i slobodni od grijeha i sigurni od sviju nereda, cekajuci blazenu nadu: dolazak Spasitelja nasega Isusa Krista.

ZAVRSNA DOKSOLOGIJA

2855 Zavrсна doksologija "Jer tvoje je kraljevstvo i slava i moc", ukljucujuci ih, preuzima tri prve prosnje Ocu nasemu: proslavu njegova

Imena, dolazak njegova Kraljevstva i moc njegove spasiteljske Volje. No, to je ponavljanje onda pod vidom klanjanja i zahvaljivanja, kao u nebeskoj liturgiji. Knez ovoga svijeta lazno je sebi prisvojio ta tri naslova, kraljevstvo, moc i slavu; Krist, Gospodin, vraca ih svom i nasem Ocu, dok mu ne preda Kraljevstvo, kada bude konacno dovrsono otajstvo spasenja i Bog bude sve u svima.

2856 "Na kraju molitve ti kazes: Amen, naglasavajuci tim Amen, sto znaci 'neka bude', ono sto sadrzi molitva kojoj nas je Bog naucio."

Ukratko

2857 U Ocenasu, prve tri prosnje idu za slavom Ocevom: za posvecenjem njegova Imena, dolaskom Kraljevstva i vrsenjem bozanske Volje. Druge cetiri iznose mu nase zelje: ove se molbe odnose na nas zivot, da ga hrani i ozdravlja od grijeha, a povezuju se s nasom borbom za pobjedu Dobra nad Zlom.

2858 Moleci: "Sveti se ime tvoje" ulazimo u Bozji naum. Bozje ime - objavljeno Mojsiju, zatim u Isusu - treba da se "sveti" po nama i u nama, u svakom narodu i u svakom covjeku.

2859 Drugom prosnjom: "Dodji Kraljevstvo tvoje" Crkva u prvom redu ima u vidu povratak Kristov i konacni dolazak Bozjega Kraljevstva. Moli takodjer za rast Kraljevstva "danas" u nasim zivotima.

2860 U trecoj prosnji: "Budi volja tvoja" molimo naseg Oca da nasu volju ujedini s voljom svoga Sina, da se njegov naum spasenja ispuni u zivotu svijeta.

2861 U cetvrtoj prosnji, govoreci: "Kruh nas svagdanji daj nam danas", u zajednistvu s nasom bracom, izricemo svoje sinovsko pouzdanje u nebeskog

Oca. "Kruh nas" oznacava zemaljsku hranu, nuznu za opstanak svih nas, ali i

Kruh zivota: Rijec Bozju i Tijelo Kristovo. Primamo ga u Bozjem "danas" kao

neophodnu, "nadsusnu" hranu Gozbe Kraljevstva, kojoj je predokus Euharistija.

2862 Peta prosnja "Otpusti nam duge nase (...)" zaziva za nase uvrede milosrdje Bozje, koje ne moze prodrijeti u nase srce, ako ne znamo, po primjeru i uz pomoc Krista, oprostiti nasim neprijateljima.

2863 Govoreci "Ne uvedi nas u napast", molimo Boga da nam ne dopusti krenuti

putem koji vodi u grijeh. Ova prosnja zaziva Duha razlucivanja i snage; moli

i milost budnosti i ustrajnosti sve do kraja.

2864 U zadnjoj prosnji: "Nego izbavi nas od Zla", krscanin s Crkvom moli Boga da ocituje pobjedu, koju je Krist vec izvojevao nad "knezom ovoga svijeta", Sotonom, andjelom koji se osobno protivi Bogu i naumu njegova spasenja.

2865 Zavrzni "Amen" izrice nas "Da" svim sedmerim prosnjama: "Tako neka bude!".

